

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

AZMÎ - ZÂDE
HÂLETİ
HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ VE DİVÂNININ
TENKİDLİ METNİ

DOKTORA TEZİ

Danışman
Yard. Doç. Dr. KÂŞIF YILMAZ

54111

Hazırlayan
BAYRAM ALİ KAYA
Nr. 91 - 12

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

EDİRNE 1996

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
TRANSKRİPSİYON TABLOSU	VI
KISALTMALAR.....	VII

GİRİŞ

1. 17. Yüzyıl Siyâsî, İdârî ve Sosyal Hayatına Genel Bir Bakış	1
2. 17. Yüzyıl Dîvân Şiiri'ne Genel Bir Bakış	3
3. Metin Tenkidine Dâir	4
4. Hâletî'nin Dîvânı İle Rubâileri Üzerinde Yapılmış Akademik Çalışmalara Dâir	6

1. BÖLÜM

HÂLETÎ'NİN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1.1. HAYATI.....	9
1.1.1. Ailesi	10
1.1.2. Tahsil Durumu	11
1.1.3. Görevleri	12
1.1.4. Şahsiyeti, Maddî Durumu ve Dünya Görüşü	14
1.1.5. Vefatı	19
1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ	
1.2.1. Şairliği ve Şiiri.....	20
1.2.2. Dil ve Uslûbu.....	26
1.2.3. Dîvânında Kullandığı Deyimler ve Atasözleri	27
1.2.3.1. Deyimler	27
1.2.3.2. Atasözleri	38

2. BÖLÜM

ESERLERİ

2.1. ESERLERİ.....	41
2.1.1. DÎVÂN	42
2.1.1.1. Dîvânın Nüshaları	42
2.1.1.2. Nüshaların Gruplandırılması.....	43
2.1.1.3. Metnin Tenkid ve Kuruluşunda Karşılaştırılan Nüshalar.....	46
2.1.1.3.1. Nüshaların Katalog Bilgileri ve Mündericâtı	46
2.1.1.3.2. Nüshaların Özellikleri ve Bazı Tesbit ve Değerlendirmeler	51

2.1.1.4. Metnin Tenkid ve Kuruluşunda İzlenen Yol	57
2.1.1.4.1. Şiirlerle İlgili Tesbitler, Problemler ve Çözümlerinde İzlenen Yol .	57
2.1.1.4.2. Transkripsiyon ve İmlâ Bakımından İzlenen Yol	59
2.1.1.5. Hazırlanan Tenkidli Metne Göre Dîvân'ın Mündericâtı	60
2.1.1.6. Dîvânda Genel Muhtevâ ve Tahlil Çerçevesinde Yeralan Maddeler	61
2.1.1.7. Tenkidli Metinde Yeralan Şiirlere Ait Vezin Tablosu	64
2.1.2. Rubâiyât	65
2.1.3. Sâki-nâme	69
2.1.4. Münşeât	70
2.1.5. Hâşiye alâ Mihr ü Müşteri	72
2.1.6. Hâşiye alâ Düreri'l-Hükkâm (Dürer ve Gurer Hâşiyeleri)	73
2.1.7. Hâşiye alâ Şerhi'l-Menâr (Netâicü'l-Efkâr)	74
2.1.8. Muğni'l-Lebîb Şerhi	76
2.1.9. Hidâye ve Misbah Şerhlerine Ta'lîkatı ile Tefsîre Dâir Kelimât'ı ve Diğer Ta'lîkatları	76

3. BÖLÜM

TENKİDLİ METİN

3.1. MESNEVÎ NAZİM ŞEKLİYLE YAZILMIŞ OLAN ŞİİRLER (TEVHÎD, MÜNÂCÂT, NA'T, MİRÂCİYE, ÇEHÂR-YÂR-I GÜZİN MEDHİYESİ, EBÂ EYYÛB EL-ENSÂRÎ MEDHİYESİ, SULTAN MEHMED-İ SÂLİS MEDHİYESİ, ARZ-I HÂLLER)	79
3.2. KASİDELER	122
3.3. MERSİYELER	230
3.4. MÜSEDDESLER	240
3.5. TAHMÎS	253
3.6. KİT'ALAR	255
3.7. TARİHLER	293
3.8. GAZELLER	302
3.9. MATLA'LAR VE MÜFREDLER	828
SONUÇ	932
BİBLİYOGRAFYA	934
TÜRKÇE ÖZET	937
İNGİLİZCE ÖZET	938

Ö N S Ö Z

Nef'î, Nâbî, Şeyhülislâm Yahyâ ve Nâilî gibi kasîde ve gazel vadisinde birer zirve olmuş şahsiyetlerle aynı dönemde yaşamış ve eserler vermiş olan Hâletî, kasîdelerinin bilhassa nesf ve fahriyye bölümlerinde başarılı olmakla birlikte bu vadede gözle görülür bir başarı sağlayamamış ve daha ziyade rubâileriyle sevilmiş ve şöhret bulmuştur.

Meşhur bir şair olmasına ve dîvânının birçok nüshasının mevcudiyetine rağmen şu ana kadar basılmamış ve tam bir tenkidli metnin yapılmamış olması, dîvânın büyük hacmiyle mürettep bir dîvânda bulunması gereken pekçok şekli ihtiva etmesi ve türlü problemleri karşımıza çıkararak bize araştırma ve çözme fırsatı verebilecek olması dikkatimizi çeken hususlardan olmuş, bunlara Hâletî gibi bir âlim-şairin dîvânının üzerindeki sis perdesinin kaldırılarak ilim âlemine kazandırılması gayesi de eklenince doktora tezimizin konusu ortaya çıkmıştır.

Sadece nüsha farklarının gösterilmesinden ibaret olmayan bu çalışmada yer yer metni ikmale hatta son derece problemlili olan örneklerde tamire ve şiirlere ait farklı tertip ve şekilleri tesbite çalışarak, yeni fakat şartlar dahilinde orijinale yakın hatta onu tamamlayan bir nihâi nüsha meydana getirilmeye çalışılmıştır. Şüphesiz noksanlık ve hatalardan uzak olmayan bu çalışmanın, eserin bulunabilecek diğer nüshalarının karşılaştırılma ve tenkidi sonucunda ortaya çıkacak yeni bir çalışma gerçekleştirilinceye kadar, kendi alanındaki boşluğu dolduracağı kanaatindeyiz.

Çalışmamızın ağırlıklı noktasını şairin dîvânının tenkidli metnini hazırlamak oluştursa da hayatına ve eserlerine ait ayrıntılı bilgiler de verilmiş hatta bunların bazı hatalı ve tereddütlü olanlarına dikkat çekilerek gerekli düzeltmeleri yapılmıştır. Şairin edebî kişiliği hakkında bilgi verilirken sadece kaynaklarda verilen bilgilerle yetinilmemiş, önemli ölçüde şiiri esas alınmıştır. Ayrıca tezin çerçevesini taşımayacak şekilde dîvânın genel muhtevasına dikkat çekilmiş, şiirlerde kullanılmış olan deyimler, atasözleri ve aruz vezinleri (tablo hâlinde) verilmiştir.

Hâletî'nin rubâileri, gerek genellikle dîvân nüshalarından ayrı müstakil mecmualar hâlinde bulunması, gerek müstakilen bir doktora tezi olarak hazırlanmış olması ve gerekse dîvânda rubâiler dışında kalan şiirlerin hacminin de oldukça fazla olması sebebiyle tenkidli metin çalışmasının dışında bırakılmış; ancak hakkındaki genel kanaatlar aktararak bazı yeni bilgi ve tesbitler ilave edilmiştir.

Tezimi yöneten, beni daima destekleyen ve yardımcı olan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Kâşif Yılmaz'a, metnin transkripsiyonunun kontrolünde ve özellikle aruzla

ilgili problemlerin çözümünde yardımlarını esirgemeyen ve metnin tamamına yakınıni kontrol etmek lutfunda bulunan muhterem hocam Prof. Dr. Orhan Okay'a ve tezimin başlangıcından bitimine kadar özellikle metot bakımından yol gösteren, karşılaştığım problem ve zorlukları aşmamda büyük bir anlayış ve fedakârlıkla yardımcı olan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Günay Kut'a teşekkürü borç bilirim.

Bayram Ali KAYA
Edirne, Eylül 1996

TRANSKRİPSİYON TABLOSU

ı, a, â, e	ا, اِ, آ
b	ب
p	پ
t	ت
s	ث
c	ج
ç	چ
h	ح
ḥ	خ
d	د
ẓ	ذ
r	ر
z	ز
j	ژ
s	س
ş	ش

ş	ص
đ, ž	ض
ṭ	ط
ẓ	ظ
ʿ	ع
ğ	غ
f	ف
k	ق
k, g, ŋ	ك, گ
l	ل
m	م
n	ن
v, ʷ, ö, u, ū, ü	و, و, و
h, e, a	ه
y, ı, i, İ	ي, ی

KISALTMALAR

a.g.e.: Adı geçen eser	T.: Türkçe Yazmalar
bkz.: bakınız	T1: T.S.M. Ktp. Hazine nr. 894
c.: Cilt	T2: T.S.M. Ktp. Hazine nr. 917
DİA: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi	TA: Türk Ansiklopedisi (MEB)
Fak.: Fakülte, Fakültesi	TDEA: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Dergah)
G.: Gazel	TDED.Blm.: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
H.: Hicrî	Tar.: Tarih
İA: İslam Ansiklopedisi (MEB)	T.S.M. Ktp.: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
İ.Ü.: İstanbul Üniversitesi	TÜYATOK: Türkiye Yazmaları Toplu Kataloğu
Ksd.: Kasîde	TYDK: İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Dîvânlar Kataloğu
Kt.: Kıt'a	Ü.: Üniversite, Üniversitesi
Ktp.: Kütüphane, Kütüphanesi	Ü1: Üniversite Ktp. T. 1795
M.: Miladî	Ü2: Üniversite Ktp. T. 9785
Mec.: Mecmua	Ü3: Üniversite Ktp. T. 2876
Mez. Tez: Mezuniyet Tezi	Üniversite. Ktp.: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi
Müs.: Müseddes	VE: Bayezid Devlet Ktp. Veliyüddin Efendi nr. 2703
Msl. bkz.: Mesela Bakınız	vrk. nr.: varak numarası
Mes.: Mesnevi Şekliyle Yazılmış Şiir	Y.L. Tez: Yüksek Lisans Tezi
Mat.: Matla	
nr.: Numara	
öl.: Ölüm tarihi	
s.: Sayfa	
SÜ1: Süleymaniye Ktp., Lala İsmail 435	
sy.: Sayı	

GİRİŞ

1. XVII. YÜZYIL SİYÂSÎ, İDÂRÎ VE SOSYAL HAYATINA GENEL BİR BAKIŞ:

XVII. yüzyıl, Osmanlı Devleti'nin geçen asırlardaki yükselme ve hâkimiyetinin hızını kaybetmeğe başladığı bozuk ve karışık bir dönem olmuştur¹. Özellikle XVI. yüzyılın sonlarında ve XVII. yüzyılın başlarında uzun müddet devam eden Osmanlı-Avusturya ve Osmanlı-İran savaşları, timar sisteminin zayıflamasına, dolayısıyla da Osmanlı ordusunun esasını oluşturan timarlı sipâhilerin bozulmasına ve ziraatin azalmasına sebep olmuştur². Yine bu dönemde devlet idaresinde disiplin bozulmuş, idare otoritesini kaybetmiş, eski ve örnek Osmanlı teşkilâtı zayıflamış, memuriyetler rüşvetle "alenen alınır ve verilir" hâle geldiğinden³ devlet, ehliyetsiz kişilerin eline düşmüştür. Gerek devlet işlerini iyi kavrayamayan padişahların aczi, gerekse sık sık değiştirilen sadrazam ve devlet ricâlinin suistimâlleri halkı bir hayli bezdirmiştir. Saray kadınlarının, devletin iç hatta dış siyasetine müdâhaleleri ölçüsünü arttırmış ve bir nevi "kadınlar saltanatı" devresi başlamıştır⁴. Merkezî idarenin zayıflaması, özellikle taşra idarecilerinin halka karşı eziyetlerini yoğunlaştırmış, bunun sonucunda da devlet, halkı baskı ve zulümden kurtarmak için pek çok defa (XVI. yüzyılın sonlarında ve XVII. yüzyılın ilk yarısında) "Adaletnâmeler" neşretme gereğini duymuştur⁵. Devlette, ilk defa, padişahların hâl edilmesi ve öldürülmesi yine bu devirde ortaya çıkmıştır (I. Mustafa hal edilmiş ve yerine getirilen II. Osman, hem hal edilmiş, hem de öldürülmüştür.) Ayrıca sayısız vezirin kellesi alınmış, tahtta ve sadârette kalmak isteyen padişahlarla vezirler ise çok zalim davranmak mecburiyetini duymuşlardır. Ülkenin gelir kaynakları kurutulduğu için bütçe sarsılmış, para değeri düşürülmüş⁶, vergi toplanmasında zulme varan eziyetlerde bulunulmuş⁷; rüşvet, ahlâksızlık ve yoksulluğun son haddine varmasıyla da Celâlî İsyanları, Yeniçeri taşkınlıkları ve şehir ihtilâlleri su yüzüne çıkmıştır. Bu isyanların, hile ve kanla

1 Nihat Sami Banarlı; *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1971, c. 2, s. 643; Ahmet Kabaklı; *Türk Edebiyatı*, İstanbul 1973, c. 2, s. 367

2 İ.H. Uzunçarşılı; *Osmanlı Tarihi*, Ankara 1988, c. 3/1, s. 119-126

3 Mustafa Na'îmâ; *Tarih-i Na'îmâ*, İstanbul 1280, c. 2, s. 420

4 N.S. Banarlı; *a.g.e.*, s. 644

5 Halil İnalçık, "Adaletnâmeler", *TTK Belgeler*, sy. 3-4, Ankara 1967, s. 48-145

6 A. Kabaklı; *a.g.e.*, s. 367

7 Hüseyin Ayan; *Cevrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni*, Erzurum 1981, s. 2

bastırılması sonucunda ise halk devletten soğumuş, İstanbul ve Anadolu arasında kırılganlıklar ortaya çıkmıştır⁸.

Yine bu dönemde, özellikle nüfuzlu kimselerin çocukları, sırası gelmeden yüksek derecelerdeki kadılık ve müderrisliklere tayin edilmeye başlanmıştır. (Meselâ: meşhur tarihçi ve aynı zamanda Hâletî'nin de hocası olan Hoca Sadeddin Efendi'nin büyük oğlu Mehmed Efendi, çok genç yaşta Mekke Kadılığı'na tayin edilmiş ve oradan da kısa sürede Anadolu Kazaskerliği'ne yükselmiştir.) Beşik ulemâsı adı verilen liyâkatsiz kimselerin yüksek pâyeler almaları ve mülâzemet müddetini doldurmadan yüksek ilmî mevkilere tayinleri medreselerin bozulmasında önemli ölçüde rol oynamış, bu ise eğitim hayatını temelinden sarsmıştır⁹.

Yukarıdan itibaren sayılan bütün bu olumsuz hâllerin sosyal düzeni altüst etmesi sebebiyledir ki XVII. yüzyıl, bir karışıklıklar zincirinin çeşitli halkalarını oluşturma gelmiştir.

8 İ.H. Uzunçarşılı; *a.g.e.*, s. 99-110

9 İ.H. Uzunçarşılı; *a.g.e.*, s. 123-124

2. XVII. YÜZYIL DİVÂN ŞİİRİNE GENEL BİR BAKIŞ:

Bu yüzyılda Osmanlı Devleti idarî ve siyasî açıdan eski parlak devrinden yavaş yavaş uzaklaşmağa başlamakla birlikte -idarî ve sosyal hayatta görülen menfî duruma rağmen- ilim, sanat ve edebiyatta gelişmeler görülür. Gerçi Osmanlı sanatı bu asırda, meselâ mimârî sahada bir Mimar Sinan yetiştirememiştir ancak bir Sultan Ahmed Câmîi ve bir Yeni Câmîi inşâsından da geri kalmamıştır¹⁰.

Dîvân şiirine baktığımızda ise teknik âhenk ve zarâfet bakımından bu yüzyılda biraz daha oturmuş ve güzelleşmiş olduğunu görürüz. Osmanlı edebî lehçesi de bu yüzyılda, imparatorluğun yalnız resmî lisanı değil, ilim ve sanat lisanı olarak da, geçen asırdakinden daha fazla yayılmış bu sebeple de Kırım, Peşte, Bağdat, Kahire gibi diğer büyük şehirlerde de Türkçe şiirler yazan birçok şair yetişmiştir¹¹. Bu asrın ilk senelerinden başlayarak şairlerimizin, kasîde ve gazel tarzlarında İran şairlerini geçtiklerini, Türkçenin şiir dili olarak üstünlüğünü, mesnevi tarzında ise yeni bir vadi açmak gerektiğini ifade ettiklerini ve muhtelif vadilerde gerçekten başarılı olduklarını görüyoruz¹². Yine bu asırda Fuzûlî ve Bâkî mektepleri teşekkül etmiş, Sebki Hindî tesiriyle gazeller söyleyen sanatkarlar yetişmiş, ayrıca tefekkür şiiri (hikemî şiir) çığırı açılmış ve Nâbî ile en büyük temsilcisini bulmuştur¹³. Artık kolay, sade ve güzel bir şiir diline kavuşmuş olan dîvân şiirinde kasîde tarzı, en üstün noktasına Nef'î ile ulaşmakla birlikte; Şeyhülislâm Yahya, Şeyhülislâm Bahâyî, Nâilî ve Neşâtî gibi şairlerin, gazel vadisinde ulaştıkları merhale de Nef'î'nin kasîdede ulaştığı seviyeden geri kalmamıştır. Sâbit'e "Kaldırım taşları altında birer şair var" dedirtecek kadar çok şairin yetiştiği bu asırda kasîde ve gazel nevelerinden başka diğer şiir türlerinde de şöhret kazanan sîmalar vardır. Rubâî tarzının en verimli şairi sayılan ve devrinde Hayyâm-ı Rûm diye anılan Azmi-zâde Hâletî bu yüzyılda yetişmiş, mevzularını daha fazla mahallî hayattan alan mesnevi türü de bu yüzyılda gelişmesini devam ettirmiş ve Nev'izâde-Atâî gibi büyük Türk mesnevicilerinden birini kazandırmıştır.

Bu yüzyılda da birçok dinî-sûfiyâne eserler, evliyâ menkabeleri, muhtelif tarikatlere dair didaktik eserler manzum olarak da yazılmıştır. Gani-zâde Nâdirî'nin mirâciyesi, devrinde yazılanların en meşhurlarından olup, na't yazmada Nazîm, ilahî yazmada ise Niyâzi-i Mısrî meşhur olmuştur¹⁴.

Bütün bu gelişmelere, Türk şairlerinin Acem şairlerini yer yer geçtiklerini belirtmelerine ve bu yolda güzel örnekler vermelerine rağmen Urfî-i Şirâzî, Tâlib, Zuhurî, Muhteşem-i Kâşânî, Sâib ve Şevket gibi Acem şairlerinin dîvân şiiri

10 N. S. Banarlı; *a.g.e.*, s. 649

11 A. Kabaklı; *a.g.e.*, s. 367; Mehmed Fuad Köprülü; *Eski Şairlerimiz, Divan Edebiyatı Anılojisi*, (XVII. asır), İstanbul 1931, s. 323

12 Sadettin Nüzhet Ergun; *Edebiyat ve Edebiyat Tarihi Özü*, İstanbul 1939, s. 60

13 Faruk Kadri Timurtaş; *Tarih İçinde Türk Edebiyatı*, İstanbul 1981, s. 217

14 F. K. Timurtaş; *a.g.e.*, s. 330

üzerindeki tesirlerinin devam ettiği görülür. Yüzyılın ilk yarısında yetişen şairlerde Nef'î'den başlayarak, özellikle Urfî tesiri, ikinci yarısında Nâbî'de Sâib, Nâilî-i Kadîm'de ise Şevket tesiri çok bâriz olarak görülmektedir.

Bu yüzyılda etkili olmaya başlayan mahallîleşme cereyanının da tesiriyle dilde sadeleşme başlamış, Hâletî de dahil olmak üzere şairlerimiz şiirlerinde Türkçe kelimelere, deyimler ve atasözlerine daha fazla yer vermeye başlamışlardır. Ayrıca yine bu yüzyılda gelişmeye başlayan Sebk-i Hindî uslubu da şairlerimiz üzerinde tesirli olmuş bu uslubu en iyi kullanan ise Nâilî olmuştur.

İşte Hâletî, zaman zaman devletin yıkılışından söz edilmesine mukabil edebî hayatın bir hayli canlı olduğu, padişahlarından bir kısmının şair olup, şiirden anladığı ve şairleri koruduğu; şeyhulislâmlarının dahi yüzyılın üstad şairlerinden sayıldığı böyle bir devrin şairidir.

3. METİN TENKİDİNE DÂİR:

Ahmed Ateş, "Metin Tenkidi Hakkında" neşrettiği makalesinde daha 1940 yılında metin tenkidinin önemine dikkat çekmiş ve bu hususta nelere dikkat edilmesi gerektiğini örnekleriyle açıklamıştır¹⁵.

Sayıları az olmakla birlikte sonraki yıllarda yapılan bazı benzer çalışmalarda da gerek metin tenkidine ve gerekse bu işlemin ilk ve önemli bölümlerinden biri olan metin transkripsiyonuna değinilmiştir¹⁶. Konunun önemine rağmen maalesef üzerinde mutabık kalınmış ve umumun uyguladığı bir metin tenkidi metodundan hâlâ söz etmemiz mümkün değildir. Mevcut bazı metodlar (Bilhassa ana hatlarını Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan'ın çizdiği edisyon metodu) da yeterince standart bir şekilde uygulanmamış âdetta her araştırmacı kendi şahsi metodunu geliştirip tatbik etmiştir. Hâl böyle olunca yapılan çalışmaların gerek birbirleri arasında ve gerekse kendi içlerinde daha eserin imlâsından başlayan pekçok problem ortaya çıkmıştır. Hatta birçoğunca metin neşri, Ahmed Ateş'in ifadesiyle "şöyle böyle nüsha mukabelesi ile mühim farkları notta kaydederek neşirden ibaret" zannedilmiştir.

Halbuki Ateş'in de belirttiğine göre metin tenkidinin amacı okuyucuya mümkün mertebe müellifin kaleminden çıkmış, orijinal nüshayı sunabilmektir. Metin tenkidi de, orijinali aramak ve ona vasıl olmak için kullanılan vasıtaların ve takip edilen yolun heyeti umumiyesidir¹⁷.

Ateş'in ısrarla vurguladığı üzere metin tenkidinin amacı orijinal nüshaya ulaşmak olduğu hâlde, bilhassa dîvânlar üzerinde yapılan tenkidli neşirlerde ortaya konan eser, tenkidi yapan şahsın kişisel yargılarını taşımakta ve bir ölçüde orijinalden

15 Ahmed Ateş; Metin Tenkidi Hakkında, *Türkiyat Mec.*, İstanbul 1940, c. 7-8, s. 253-267

16 Msl. bkz. Zeynep Korkmaz; Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler, A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fak., Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Enstitüsü, *Türkoloji Dergisi*, Ankara 1979, c. 8, s. 66

17 A. Ateş; *a.g.e.*, s. 255

uzaklaşmaktadır. Araştırmacı nüsha farklarını tesbit ederken metne her ne kadar şairin bakış açısı ile yaklaşırsa yaklaşsın yüzde yüz bir kesinlik sağlaması imkansızdır. Çeşitli nüshalardaki değiştirme, ekleme ve çıkarma gibi farklılıkların asıl metne aktarılmasında da bu durum sözkonusudur¹⁸.

Hâletî dîvânında örneklerini daha ziyade gazellerde gördüğümüz bazı beyitlerin eklenip bazılarının çıkartılması, bazılarının matla ve maktâ hariç tamamen değiştirilmesi, aynı matlalı farklı gazellerin olması, bazı gazellerin farklı tertip ve şekillerinin bulunması vb. hususlar, metin tenkidi çerçevesinde de olsa müdahalemizi gerektirmiş ve tüm bu işlemlerin sonucunda şairin en son düzenlediği ya da düzenlemeyi düşündüğü şekilden istemeden de olsa uzaklaşmamıza yolaçmıştır. Dîvânların yapısından kaynaklanan bu sonuç, -bilhassa müellif nüshası mevcut olmayan- dîvânlar üzerinde yapılan tenkid çalışmalarında başlangıçta orijinal nüshaya ulaşmak hedeflense de pratikte bunun pek mümkün olmadığını orijinale ulaşma kaygısının dîvânlar sözkonusu olduğunda daha az duyulması gerektiğini ortaya koymaktadır¹⁹.

Metin tenkidi hakkında bilgi veren çalışmaların ortak tesbitlerine göre yapılması gereken işlemler özetle ve sırasıyla şunlardan oluşmaktadır:

1. Nüshaların tesbiti,
2. Nüshaların gruplandırılması,
3. Şecere tablosunun hazırlanması,
4. Metnin sağlıklı bir şekilde okunması ve transkripsiyonu (Metnin transkripsiyonuna başlamadan evvel imlâ standartlığını sağlamak bakımından çalışılan eserin devrine ait imlâ şablonunun hazırlanmasında büyük fayda vardır.),
5. Nüsha farklarının tesbiti ve gösterilmesi (Çalışmanın en fazla dikkat ve bilgi isteyen bölümüdür. Araştırmacı, eseri üzerinde çalıştığı şairin uslubunu bilmeli, devrin imlâ hususiyetlerine ve başta aruz ve edebî sanatlar olmak üzere dîvân şiirine ait teknik bilgilere yeterince vâkıf olmalıdır. Zîra bazan bir farkın isabetli olup olmadığı aruz yahut edebî sanatlar münasebetiyle de bulunabilmektedir.)²⁰

Çalışmamızda, yukarıda ana hatlarıyla aktarmağa çalıştığımız tenkidli metin esaslarına genelde uymakla birlikte, üzerinde çalıştığımız dîvânın nüshalarından kaynaklanan bazı özellik ve problemler karşısında ise ilgili bölümlerde anlatıldığı üzere özel çözüm yolları bulmak ve uygulamak zorunda kaldık.

Tenkidli metin çalışmalarını günümüzde teknolojik imkanlardan yararlanarak yapmak çalışmanın süre ve sıhhati açısından şüphesiz büyük katkılar sağlamaktadır.

18 Mehmet Kalpaklı; *Dîvân Şiirinin Edisyonunda Bilgisayar Kullanımı Metoduna Giriş ve Fevrî Dîvân'ının Elektronik Formu*, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul 1991, s. 3-4

19 M. Kalpaklı; *a.g.e.*, s. 4

20 A. Ateş; *a.g.e.*, s. 255-267; Z. Korkmaz; *a.g.e.*, s. 66-77; M. Kalpaklı; *a.g.e.*, s. 8-13

Biz de çalışmamızı bu konuda geliştirilmiş olduğunu duyduğumuz²¹ ancak sahip olmadığımız programların eksikliğine rağmen bilgisayar ortamında hazırladık ve bu şartlarda dahi bilgisayarın pekçok faydasını gördük.

4. HÂLETİ'NİN DİVÂN'I İLE RUBÂİLERİ ÜZERİNDE YAPILMIŞ AKADEMİK ÇALIŞMALARA DÂİR

Yaptığımız araştırmalara göre Hâletî'nin dîvânı üzerinde ilk tenkidli metin çalışması, 1942-1943 yılında mezuniyet tezi olarak Abdalnaim Buluç tarafından yapılmıştır²². Ancak Buluç'un tezinde de belirttiği üzere bu çalışma o günün şartlarında kütüphanelerimizde bulunan dört adet nüsha esas alınarak yapılmıştır. Bu nüshaları tesbit ettiğimiz mevcut nüshalarla mukayese ettiğimizde bunlardan birinin ikinci derecede (Süleymaniye Ktp., Ayasofya 3910), diğerlerinin ise 3 ve 4. derecede önemi hâiz nüshalar (Üniversite Ktp., T. 160, Üniversite Ktp., T. 2876, Atıf Efendi Ktp. 2067) olduğunu gördük. Buluç, bizim SÜ1 kodunu verdiğimiz Süleymaniye Ktp. Lala İsmail 435 numaralı nüshayı da görmüş ancak kısmen istifade ve karşılaştırma yoluna gitmiştir. Bunun sebebi Buluç'un ifadesiyle nüshanın "içinden zor çıkılır bir karışıklık arzemesi"dir. Yine Buluç'a göre Lala İsmail 435'de bulunan gazellerin "tedâhüllerini meydana çıkarıp ilaveleri ayırmak ve hepsinin yerlerini ayrı ayrı göstermek pek uzun zamana mütevakıf bir iş"dir. (Buluç, tesbitinde haklıdır. Hatta bizim gerek bu nüsha ve gerekse bu nüsha ile münasebetleri olan diğer nüshalar üzerinde yaptığımız tedkikler neticesinde tesbit ettiğimiz problem, karışıklık ve zorlukların yanında az bile ifade etmiştir. Biz tezimizde gerek çalışmamızın bir doktora tezi olması ve gerekse geçmiş yılların aksine günümüzde pekçok nüshanın kütüphanelerimizde mevcut ve tesbit edilmiş olmasının da etkisi ve yardımıyla karşılaşılan problem ve güçlükleri ilmî usuller çerçevesinde tedkike ve çözmeye gayret gösterdik.) Esas alınan nüshaların bizim tesbit ettiğimiz nüshalara kıyasla mevcut olan yetersizliklerine rağmen Buluç'un tezi, Hâletî (bilhassa hayatına dair önemli kaynaklara müracaatla verilmiş bilgiler ihtiva etmektedir) ve Dîvânı üzerinde yapılmış bizim tesbit edebildiğimiz ilk akademik çalışma olması bakımından da önemlidir.

Buluç'un tezinin dışında, dîvân üzerinde yapılmış akademik çalışma olarak 1992 yılında Erciyes Üniversitesi'nde yapılmış iki adet yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Bu tezlerde, Hâletî'nin Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi'nde bulunan 1277 numaralı nüshası -ki tesbit ettiğimiz nüshalarla kıyasladığımızda bir hayli eksik ve önem derecesi zayıf bir nüsha olduğu görülmüştür- esas alınarak ve çalışmaların çerçevesi gereği tenkidli metin yapılmayarak metnin transkripsiyonu ve

21 M. Kalpaklı tezinde, Dîvân Şiirinin Edisyonunda Bilgisayar Kullanımı Projesi (OTEP) ile ilgili bilgiler de vermekte ve bu işlemler için Amerika'da geliştirmiş oldukları muhtelif programlardan bahsetmektedir.

22 Bkz. Abdalnaim Buluç; *Azmi-zâde Hâletî, Hayatı ve Divanının Tenkidli Neşri*, İ.Ü., Edebiyat Fak. TDED Bim. Mez. Tez. İstanbul 1942-1943

incelemesi yapılmıştır. Lütfi Alıcı tezinin baş tarafında dîvânın incelemesini vermiş akabinde ise Metin olarak nüshada bulunan tevhd, münâcât, na't, medhiye, kasîde, kıt'a, tarih ve müseddeslerin transkripsiyonlarını vermiştir. Ali Akşit ise her iki tezde de ortak olarak verilmiş olan şairin hayatı, sanatı ve dîvânı hakkındaki genel bilgilere ilaveten Metin olarak yine Raşid Efendi nüshasında bulunan gazel, mersiye ve bazı kasîdelerin transkripsiyonuna yervermiştir²³. Zikredilen bu tezlerin dışında müstakil olarak Hâletî'nin dîvânı üzerinde yapılmış gerek sırf transkripsiyon, gerekse tenkidli metin olmak üzere popüler ya da akademik herhangi bir metin çalışması tesbit edemedik.

Şairin asıl şöhretini borçlu olduğu rubâilerinin dahi matbûsunun mevcut olmadığını daha evvel zikretmiştik. Bununla birlikte yaptığımız araştırmalar neticesinde rubâileri hakkında çoğu mezuniyet ve yüksek lisans, biri de doktora olmak üzere bazı akademik çalışmaların yapılmış olduğunu tesbit ettik (Bunların tamamı bibliyografyada verilmişlerdir). Atatürk Üniversitesi'nde Cevat Yerdelen tarafından 1991 yılında doktora tezi olarak hazırlanmış bulunan çalışma rubâiler üzerinde akademik olarak yapılmış tesbit edebildiğimiz son çalışma durumundadır²⁴. 1995 Aralık ayı itibarıyla YÖK'e gönderilmemiş olduğundan bizzat görüp inceleyemediğimiz bu çalışma hakkında maalesef sadece şifahi duyum ve bilgiler çerçevesinde mâlumat edinebildik.

23 Lütfi Alıcı; *Azmî-zâde Mustafa Hâletî Dîvânı I (İnceleme-Metin)*, Erciyes Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı Y. L. Tez. Kayseri 1992; Ali Akşit; *Azmî-zâde Mustafa Hâletî Dîvânı I (Metin)*, Erciyes Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı Y. L. Tezi, Kayseri 1992

24 Cevat Yerdelen; *Azmî-zâde Hâletî'nin Rubâileri*, A.Ü., Doktora Tezi, Erzurum 1991

1. BÖLÜM
HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1.1. HAYATI:

Tesbitimize göre Hâletî mahlası, edebiyatımızda şu şairler tarafından kullanılmıştır:

1. Hâletî, Abdullah Çelebi (öl. M. 1566) Köstendil İlıcası'ndan olup Anadolu ve Rumeli'de kadılık vazifelerinde bulunmuştur. Güçlü bir şiir yeteneğine sahip olmasına rağmen şiire gereken önemi vermemiş ve şiirlerini yazıya geçirmemiştir.

2. Hâletî, Mehmed (öl. M. 1581) Gülşenî tarikatı şeyhlerinden şair Ali Safvetî'nin oğludur. Hayatı hakkında fazla bilgi bulunmayan şairin iyi bir tahsil gördüğü, genç yaşta öldüğü ve bir dîvânının olduğu bilinmektedir.

3. Hâletî, Mehmed, (öl. M. 1603) Mutasavvıf bir şair olup bazı kaynaklarda Derviş Hâletî diye de geçmektedir. Tireli ve sipahi zümresinden olan şair ilim tahsilinin akabinde Konya'ya giderek Mevlevî tarikatına intisap etmiş ve Menâkıb-ı Hz. Mevlânâ'yı nazmen tercüme etmiştir²⁵.

4. Hâletî, Azmî-zâde Mustafa (öl. M. 1631)

Hâletî mahlasını şairlerimizin dışında İran edebiyatına mensup şairlerin de kullanmış olduğunu görmekteyiz. Bu şairler arasında Kasım Bey, Hâletî-i Tebrîzî ve Hâletî-i Tahrânî bulunmaktadır. (Ziya Paşa'nın *Harâbât*'ının ikinci cildinde Farsça rubâiler bölümünde bu şahıslara ait bazı rubâiler bulunmaktadır.)²⁶

Bu şahıslar arasında ve bilhassa bizim edebiyatımızda Hâletî mahlasını kullanmış olan şairlerin en meşhuru şüphesiz ki Azmî-zâde Hâletî'dir. Şairin hayatı hakkında en tafsilatlı ve güvenilir bilgileri onun aynı zamanda talebesi de olan Nev'î-zâde Atâî vermektedir. Gerek yerli ve gerekse yabancı araştırmacılar da Hâletî hakkında umumiyetle Atâî'ye müracaat etmişlerdir. Devlet hizmetinde bulunarak resmî görevler yapmış olması sebebiyle kaynaklarda bilhassa memuriyet hayatı ile ilgili geniş bilgilere rastlamaktayız. Kendisi de devrinde tanınmış bir şair olan babası Azmî Efendi dışındaki aile fertleri hakkında ise yeterli bilgiye rastlayamadık.

17. yüzyıl Dîvân şiirinde şöhretini rubâileriyle kazanmış olan Azmî-zâde Hâletî'nin asıl adı "Mustafa"dır. Hâletî, ulemâ ve şuarâ zümresine mensup bir babadan H. 977 senesinin Şaban ayının 15. Berat gecesinde (M. 1570, 23 Ocak Pazartesi) İstanbul'da dünyaya gelmiştir²⁷.

25 Rızâ; *Tezkire-i Rızâ*, İstanbul 1316, s. 27; Şemseddin Sâmî; *Kamusu'l-A'lâm*, İstanbul 1308, c. 3, s. 1916; Harun Tolasa; "Hâletî", *TDEA*, İstanbul 1981, c. 4, s. 41, 42

26 Şemseddin Sâmî; *a.g.e.*, s. 1916; Ziya Paşa; *Harâbât*, İstanbul 1292, c. 2, s. 244, 249, 285

27 Nev'î-zâde Atâî; *Şakâik-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri*, (Hadâ'iku'l-Hakâyık Fî Tekmiletü's-Şakâyık). Neşre Hazırlayan: Doç. Dr. Abdülkadir Özcan, İstanbul 1989; c. 3, s. 739; Riyâzî; *Riyâzü's-Şuarâ*, Üniv. Ktp., T. 761, vrk. nr. : 34b ; Rıza; *a.g.e.*, İstanbul 1316, s. 26; Faik Reşad; *Eslâf*, İstanbul 1311, c. 1, s. 58; Bursalı Mehmed Tahir; *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1972, c. 2, s. 24; E.J.W. Gibb; *A History of Ottoman Poetry*, London 1904, c. 3, s. 221; Ali Cânib Yöntem; "Hâletî", *İA*, İstanbul 1988, c. 5/1, s. 125

1.1.1. Ailesi:

Kaynaklarda Hâletî'nin ailesi ile ilgili en fazla bilgiye devrinde tanınmış bir şair olması sebebiyle babası hakkında rastlamaktayız. Onun akabinde yine devrinde tanınmış bir zat olan dedesi ve dîvânındaki şiirlerin de delâletiyle oğlu hakkında bilgi sahibi olabilmekteyiz. Bunların dışında kalan diğer aile fertleri ve yakınları hakkında ise hemen hemen bilgi yoktur.

Hâletî'nin babası 16. asır âlim ve şâirlerinden "Azmî" mahlâsıyla şiirler de yazmış olan " müderris ve şehzâde hocası Pîr Mehmed Azmî Efendi'dir²⁸.

Azmî Efendi, babası defterdâr Pîr Ahmed Çelebi'nin himmeti ve kendisinin de gayreti neticesinde tahsilini tamamlayarak devrinin büyük âlimlerinden sayılan Kınalı-zâde Ali Çelebi'den mülâzım olmuştur. Rusçuk'ta, İstanbul'da ve Edirne'de müderrisliklerde bulunduktan sonra, Şehzâde Sultan Mehmed'e hoca tayin edilmiş, iki yıl sonra da salgın sebebiyle tauna yakalanarak vefat etmiştir (H. 990 / M.1582). Eyüp civarında medfundur²⁹. Vefatı sebebiyle -Kaf-zâde Fâizî'nin bildirdiğine göre Sadık-ı Belgradî isimli bir şahıs tarafından- söylenmiş olan "Azmî dâr-ı alâya azm itdi" ibaresi Atâî başta olmak üzere pekçok kaynakta verilmektedir³⁰.

Hâletî'nin dedesi, 16. asır tezkirecilerinin hüsn-i ahlâk sahibi, cömert, herkesin tanıyıp sevdiği makbûl-ı cumhûrdan bir zat olarak zikredip sitayişle bahsettikleri defterdâr Pîr Ahmed Çelebi'dir³¹.

Hâletî'nin amcası, Nâmî mahlasını kullanan şâir ve âlim bir zat olan Nişancı Mehmed Nâmî Paşa olup, beş kızından herbirini müderrislerle, birini de Hâletî ile evlendirmişti. Bu evlenmeden doğan kızının, ahmaklığıyla meşhur müderris Mustafa Efendi ile evlendiğini Atâî'deki bir kayıttan öğrenmekteyiz³².

Muhammed Muhibbî Hülâsatü'l-Eser adlı eserinde Hâletî'nin Ahmed isminde ve genç yaşta ölmüş bir oğlu olduğunu bildirir. Hâletî'nin dîvânında oğlunun vefatından dolayı duyduğu acıyı dile getirdiği müteessirâne yazılmış bir mersiye, bir tarih kıtası ve bir gazel bulunmakla birlikte tarih kıtasının son mısrası hâric gerek mersiye ve gerekse diğer şiirler içinde herhangi bir isim verilmemiştir. Ancak bu şiirlerin bazı dîvân nüshalarında kayıtlı olan başlıklarında (Msl. mersiyenin başlığı için VE nüshasında "Abdülkadir nâm bir veled-i necâbet-me'âbları vefât itdükde.buyurmuşlardur" kaydı, tarih kıtasının başlığı için ise T1 ve T2 nüshalarında

28 Kınalı-zâde Hasan Çelebi; *Tezkiretü'ş-Şuarâ*, Üniv. Ktp., T. 304, vrk. nr.: 214a ; Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 739; Riyâzî; *a.g.e.*, vrk. nr.: 91a-91b ; B. M. Tahir; *a.g.e.*, s. 22

29 Kınalı-zâde Hasan Çelebi; *a.g.e.*, vrk. nr.: 214b ; Kaf-zâde Fâizî; *Zübdetü'l-Eş'âr*, Üniv. Ktp., T. 3289, vrk. nr.: 73a ; Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 267; Riyâzî; *a.g.e.*, vrk. nr.: 92a ; B. M. Tahir; *a.g.e.*, s. 23; Gibb; *a.g.e.*, s. 221; A.C. Yöntem; *a.g.e.*, s. 124.

30 Kaf-zâde Fâizî; *a.g.e.*, vrk. nr.: 73a ; Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 267; Riyâzî; *a.g.e.*, vrk. nr.: 92a; B. M. Tahir; *a.g.e.*, s. 22

31 Hasan Çelebi; *a.g.e.*, vrk. nr.: 214a; Aşık Çelebi; *a.g.e.*, vrk. nr.: 174a; Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 267; Riyâzî; *a.g.e.*, vrk. nr.: 92b

32 F.A. Tansel; *a.g.e.*, s. 346

"Târih-i berây-ı fevt-i dil-deş Abdülkadir" kaydı bulunmaktadır.) ise oğlunun ismi Abdülkadir olarak geçmektedir³³. Şairin yine dîvânında bulunan bir gazelinin sadece VE nüshasındaki başlığında yine Abdülkadir ismi geçmekte ve bu isim adetâ teyid edilmektedir.

Şairin oğlunun ismi hususunda verilen farklı bilgiler vefat tarihi için de geçerlidir. Dîvândaki tarih kıtasında Abdülkadir için düşürülen tarih H. 1016 (M. 1607), Muhammed Muhibbî'nin Ahmed için bildirdiği vefat tarihi ise H. 1021 (M. 1613) dir³⁴. Bu kayıtlar arasında hem isim farkı ve hem de beş yıllık bir zaman farkı bulunmaktadır. Bu durum ya bu bilgilerden bir kısmının yanlış olduğu, ya Hâletî'nin biri Abdülkadir, diğeri Ahmed adlı ve birbirlerinden beş yıl arayla vefat etmiş iki oğlunun bulunduğu, ya da şairin oğlunun çift isimli-Ahmed Abdülkadir- olduğu vs. ihtimallerini akla getirmektedir. Atâî başta olmak üzere diğer kaynaklarda bu hususla ilgili açıklayıcı bir bilgiye rastlayamamış olmamız bu konudaki belirsizliği çözmemizi güçleştirmiştir. Ancak sonuç itibarıyla gerek şairin ilgili şiirlerinden ve gerekse dîvânın muhtelif nüshalarındaki kayıtlardan hareketle, Hâletî'nin Abdülkadir isminde ve H. 1016 yılında vefat etmiş bir oğlunun olduğunu söylememiz mümkündür.

Muhammed Muhibbî'nin, Hülâsatül-Eser'de verdiği bilgiye göre Ahmed, gayet necîb, kemâl ve mârifet sahibi bir çocuk olup, genç yaşında, Hâletî'nin Şam Kadılığı esnasında H. 1021 senesi Zilka'desi'nin Cuma gecesi (M. 1612 Aralık sonu ya da 1613 Ocak başı veya ortası) Şam'da vefat etmiş bunun üzerine üdebâ vefâtına birçok tarihler yazmıştır. Muhammed Muhibbî'nin eserinde bu tarihlerin bir kısmı ve Şeyh Muhammed el-Hattâtî'nin yazdığı mersiye bulunmaktadır³⁵.

Tüm bunlara ilaveten şairin bir gazelinden aldığımız aşağıdaki beyitte Hâletî, belki oğlunun ölümüne telmihte bulunmak, belki de bu ölümden dolayı kendisini teselli etmek bâbında şöyle demektedir:

Kişiyе ölmez oğuldur kelâmı Hâletî'yâ
Olursa pâk eger bîkr-i fikri çün Meryem
(G. 538/5)

1.1.2. Tahsil Durumu:

Hâletî'nin, aynı zamanda âlim ve şâir de olan babası Azmî Efendi'den ne dereceye kadar istifade ettiği hususu tam olarak bilinmemekle birlikte, onun yetişmesinde babasının da önemli katkıları olduğu muhakkaktır. Genç yaşta tahsile başlayan ve devrinin pekçok âliminden ders alan Hâletî, babasının yolundan

33 Hâletî; *Dîvân*, Süleymaniye Ktp., Lala İsmail 435, vrk. nr. 38a (Abdülkadir nâm bir veled-i necâbet-me' abumuz vefât itdükde dinilen mersiyyedür); a.mlf.; a.g.e., Bayezid Ktp., Veliyüddin Efendi, s. 463 (Abdülkadir nâm veled-i necâbet-me' âbları vefât itdükde buyurmuşlardur); a.mlf.; a.g.e., T.S.M. Ktp., Hazine 917, vrk. nr. 73b (Târih-i berây-ı fevt-i dil-deş Abdülkadir)

34 Muhammed Muhibbî; *Târih-i Hülâsatü'l-Eser*, (Arapça), Üniv. Ktp., nr. 77170, c. 4, s. 391

35 M. Muhibbî; a.g.e., s. 391-392

yürüyerek medrese tahsili görmüş ve devrinin meşhur hocası fazilet ve kemal sahibi, iki padişaha hocalık etmiş, ayrıca devletin iç ve dış siyasetinde mühim roller oynamış olan müderris ve müverrih Hoca Sâdeddin Efendi (öl. M. 1599)'den mülâzemet ru'ûsu almış ve 21 yaşında müderris olmuştur³⁶.

1.1.3. Görevleri:

Atâf'nin bildirdiğine göre Hâletî, Hoca Sâdeddin Efendi'den mülâzım olduktan sonra sırasıyla şu görevlerde bulunmuştur:

Hâletî'nin ilk görevi, 40 akçe ile tayin olunduğu Hâce Hatun Medresesi müderrisliğidir. (Atâf'nin tarihini belirtmediği bu ilk görevine şair muhtemelen H. 997 civarında başlamış olmalıdır, zîrâ ikinci görevine bu ilk görevinden çok kısa bir süre sonra H. 998 yılında başlamıştır.) Sahip olduğu istidat sayesinde emsaline göre çabuk ilerleyen Hâletî, bu ilk vazifesinin ardından sırasıyla H. 998 Rebîü'l-âhîrinde (M. 1590 Şubat-Mart) Memek-zâde'nin yerine Mehmed Ağa; H. 1003 Cemâziye'l-âhîresinde (M. 1595 Şubat-Mart) Muzaffer Efendi yerine Eyüp; H. 1005 Muharreminde (M. 1596 Ağustos-Eylül) Mes'ud Çelebi'den boşalan Sahn-ı Süleymaniye; H. 1008 Rebîü'l-evvelinde (M. 1599 Eylül-Ekim) Ubûdî yerine Sultan Selîm-i Kadîm; yaklaşık dokuz ay sonra yani H. 1008 Zilhiccesinde (M. 1600 Mayıs-Haziran) Süleymaniye; H. 1010 Şabanında (M. 1602 Ocak-Şubat) Hoca-zâde Abdülaziz Efendi yerine Hâkâniye-i Vefâ medreselerinde müderris olarak görev yapmıştır. Bir diğer ifadeyle Hâletî'nin tahminen H. 997 yılında başlayan ve H. 1010 yılı sonlarına kadar devam eden yaklaşık 14 yıllık bir müderrislik hayatı olmuştur.

Hâletî bu müderrislik hayatının akabinde ilk kadılık görevi olarak H. 1011 Recebinde (M. 1602 Aralık ayı ortası veya sonu ile 1603 Ocak ayının başı yahut ortası) Kara Çelebi-zâde Mehmed Efendi yerine Şam kadılığına tayin edilmiştir. (Abdulnaim Buluç tezinde, Gibb'in Hâletî'nin Şam kadılığına tayini tarihini Atâf'nin aksine H. 1001 olarak verdiğini ve bu bilginin yanlış olduğunu kendisinin de Atâf'nin verdiği bilgiyi doğru kabul ettiğini dile getirir. Ancak Gibb'in eserinin bizim yararlandığımız 1904 tarihli baskısında Buluç'un ifade ettiği durum söz konusu olmayıp aynen orada da Atâf'nin verdiği H. 1011 tarihi bulunmaktadır. Bu durum herhalde Buluç'un, eserin muhtemelen bu tarihle ilgili dizgi yahut bilgi hatasını ihtiva eden farklı bir baskısından faydalanmasından kaynaklanmış olmalıdır.) Hâletî Şam kadısı iken Şam'da bulunan meşhûr şâir Bağdâdlı Rûhî, Hâletî'nin memuriyeti dolayısıyla bir kasîde kaleme almış ve şairin bir kadı olarak adaletinden vs. bahsetmiştir³⁷.

36 Nev'i-zâde Atâf; *a.g.e.*, s. 739; Riyâzî; *a.g.e.*, vrk. nr.: 44b; Na'imâ; *a.g.e.*, s. 73; A.C. Yöntem; *a.g.e.*, s. 125; A. Buluç; *a.g.e.*, s. 3; Gibb; *a.g.e.*, s. 221; Fahir İz; *EI²* (Encyclopaedia of Islam). -New Edition- Leiden 1979, c. 3, s. 91-92

37 Bağdâdlı Rûhî, *Divân*, Süleymaniye Ktp. Bağdatlı Vehbi 1584, vrk. nr. 15b-17a

Hâletî, Şam kadılığı'nın ardından H. 1013 Muharreminde (M. 1604 Haziran) Haydar Efendi'nin yerine Kahire kadılığı'na tayin edilmiş ancak Mısır emîrülulemâsı Hacı İbrahim Paşa'nın asker isyanı neticesinde şehid edilmesi üzerine Hâletî kaymakamlığı ele almış fakat âsâyişi temin edememesi sebebiyle H. 1013 Rebîü'l-âhirinde (M. 1604 Ağustos-Eylül) azledilmiş (Kahire kadılığı'ndan azli Hâletî'nin hayatındaki ilk büyük vak'adır.) ve yaklaşık iki yıl açıkta kalmıştır. Bu iki yıl boşta beklemenin ardından nihayet H. 1015 Şabanında (M. 1606 Aralık) Seyfi-zâde yerine Bursa kadılığı'na tayin olunmuştur. Fakat talihsizliği burada da Hâletî'nin peşini bırakmamış ve devrin meşhur asilerinden Kalender-oğlu'nun Bursayı muhasara ederek şehrin pekçok mahallesini câmi, mescid vesair mâbedleriyle birlikte yakıp yıktığı hengâmede bu zor şartlar altında daha fazla görev yapamayarak H. 1016 Şevvalinde (M. 1608 Ocak) buradaki görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır.

Yine iki yıl aradan sonra H. 1018 Şabanında (M. 1609 Kasım) Ahyolu kazası kendisine arpalık olarak verilmiştir. Hâletî tekrar kadılık görevine H. 1020 Rebîü'l-âhirinde (M. 1611 Haziran-Temmuz) Bostan-zâde Yahya Efendi yerine Edirne kadılığı'na tayini ile başlayabilmiştir. Ancak şairimizin talihi burada da yâver olmamış ve meçhul bir kadıya gaflet ile hakaret etmesi sebebiyle aleyhdarlarının harekete geçmesi üzerine azledilmiş ve bu göreve tayininden henüz dört ay geçmiş iken aynı senenin Şaban ayında (M. 1611 Ekim) Nuh Efendi yerine ikinci defa olarak Şam kadılığı'na tayin olunmuştur. (Muhammed Muhibbî'nin anılan eserinde bildirdiğine göre Hâletî'nin oğlu bu görevde bulunduğu esnada vefat etmiştir. Bkz. Muhammed Muhibbî, a.g.e., s. 391) H. 1022 Rebîü'l-âhirinde (M. 1613 Mayıs-Haziran) yerine Şeyh-zâde Efendi'nin tayin edilmesi üzerine Şam kadılığı'ndan tekrar ayrılmak zorunda kalmış ve H. 1023 Recebinde (M. 1614 Ağustos-Eylül) Sinan-zâde Yahya Efendi'nin yerine İstanbul kadılığı'na tayin edilmiş ancak aynı yılın Ramazan ayında (yaklaşık bir-iki ay sonra) bu görevinden de azledilmiştir. Hâletî bir yıl tekrar boşta kaldıktan sonra³⁸ H. 1024 Recebinde (M. 1615 Temmuz-Ağustos) kendisine Gümülcine kazası arpalık olarak verilmiştir. H. 1027 Ramazanında (M. 1618 Ağustos-Eylül) Sultan II. Osman'ın cülûsundan beş-altı ay sonra ikinci defa olarak Ahi-zâde Mahmud Efendi yerine Mısır (Kahire) kadılığı'na tayin edilmiştir. (Bu tayinde Sultan II. Osman'ın cülûsu üzerine sunduğu arzuhâlin etkili olduğu

38 Bu boşta kalma süresini Haluk İpekten dört yıl olarak vermiştir (Bkz. Haluk İpekten; "Hâletî", *DİA*, İstanbul 1991, c. 4, s. 348). Kanaatimce verdiğimiz tarih ile arada olan üç yıllık farkın birinci sebebi, H. İpekten'in, Hâletî'nin İstanbul kadılığı'na tayinini M. 1613 olarak vermesinden kaynaklanmaktadır. M. 1613 Mayıs-Haziran (M. 1022 Rebîü'l-âhir) tarihi, Hâletî'nin Şam kadılığı'nda iken yerine Şeyh-zâde Efendi'nin tayin edildiği tarihtir, yani Hâletî bu tarihte Şam kadılığı'ndan ayrılmış ve İstanbul kadılığı'na ancak H. 1023 Recebinde (M. 1614 Ağustos-Eylül) tayin edilebilmiştir (Msl. bkz. Nev'î-zâde Atâî; a.g.e., s. 739). İkinci sebep ise, H. İpekten'in, Hâletî'nin İstanbul kadılığı'ndan azlinden sonra başka bir görevinden bahsetmemiş olmasıdır. Halbuki şair bu azilden sonra bir yıl boşta beklemiş olmakla beraber, H. 1024 Recebinde (M. 1615 Temmuz-Ağustos) kendisine Gümülcine kazası arpalık olarak verilmiş, Hâletî yaklaşık üç yıl bu görevde kalmış ve ardından H. 1027 Ramazanında (M. 1618 Ağustos-Eylül) ikinci defa olarak Mısır (Kahire) kadılığı'na tayin edilmiştir (Msl. bkz. Nev'î-zâde Atâî; a.g.e., s. 739).

düşünülebilir.) Fakat aradan henüz bir yıl bile geçmemiş iken bura kadılığına bir başkası tayin edilmiş ve H. 1028 Şabanında (M. 1619 Temmuz-Ağustos) kendisine mahalle kadılığı verilmiş ancak iki ay sonra bu vazife de İsmail Efendi adlı bir şahsa verildiğinden Hâletî İstanbul'a dönmek mecburiyetinde kalmıştır. Hâletî, H. 1030 Rebî'ül-âhîrinde (M. 1621 Şubat-Mart) Uzunca-Ova kadılığına tayin olunmuş, IV. Murad'ın cülûsunu müteâkip H. 1032 Zilhiccesinde (M. 1623 Eylül-Ekim) selef-i sâlifleri Yahya Efendi yerine Anadolu kazaskerliği (sadrı) mevkiine getirilmiş (şairin dîvânında IV. Murad'a sunduğu bir arzuhâl de mevcut olup bu göreve tayininde bu arzuhâlin etkisi olduğu düşünülmektedir.) ancak bir yıl geçmeden H. 1033 Zilka'desinde (M. 1624 Ağustos-Eylül) bu vazifeden de ayrılarak Ruscuk arpalığı tekaüdlüğü verilmiş, üç yıl süren bu tekaüdlüğünü müteâkip nihayet H. 1037 Rebî'ül-âhîrinde (M. 1627 Aralık-1628 Ocak) Hüseyin Efendi'nin yerine Rumeli kazaskeri olmuştur. Lâkin bu görevi de fazla sürmemiş ve H. 1038 Ramazanında (M. 1629 Nisan-Mayıs) Silistre arpalığı ile tekaüd edilmiştir. Yaklaşık bir buçuk yıl Silistre arpalığı ile yetinmek mecburiyetinde kalan Hâletî'ye bu arpalığa ilaveten H. 1040 Recebinde (M. 1631 Ocak-Şubat) Yahya Efendi mahlûlünden Süleymaniye Dârulhadîsi verilmiştir. Hâletî bu son görevine başladıktan bir-iki ay sonra vefat etmiştir³⁹

1.1.4. Şahsiyeti, Maddî Durumu ve Dünya Görüşü

Genç yaşta babasını kaybederek yetim kalan ve yıllar sonra kaderin garip bir tecellisi olarak bir zamanlar kendisinin babasını kaybettiği yaşlarda oğlunu kaybeden ve bu iki üzücü olayın da etkisiyle ruhunda derin yaralar açılan Hâletî, kaynakların bildirdiğine göre dürüst, iyi niyetli, âdil, cömert, çalışkan, ilme ve kültüre son derece düşkün, geniş bilgili, mahâretli, sözü sohbeti dinlenir, zarif, hassas ve nazik bir şahsiyete sahiptir. ⁴⁰

Şair şahsiyeti ile ilgili olarak bir rubâisinde bülbül gibi her güle nâle eden hercâ'î-tabîatlı bir âşık olmadığını dile getirir:

Mahsûsdur ol şûh-ı cihâna aşkum
Gayrı güzele bakmağa hasret değilem
Bülbül gibi nâle eylemem her gül için
Ben âşık-ı hercâ'î-tabî'at değilem

39 Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 739-740; Riyâzî; *a.g.e.*, vrk. nr.: 34b; Kâtip Çelebi; *Fezleke*, İstanbul 1287, c. 2, s. 135; F. Reşad; *a.g.e.*, s. 58-59; Rıza; *a.g.e.*, s. 26; M. Muhibbî; *a.g.e.*, s. 391; Evliyâ Çelebi; *Seyahat-nâme*, İstanbul 1969, (Türkçeleştiren: Zuhuri Danışman), c. 1, s. 276-277; Na'imâ; *a.g.e.*, s. 73; Gibb; *a.g.e.*, s. 221-222; B. M. Tahir; *a.g.e.*, s. 22; Fahir İz; *a.g.e.*, s. 91; Mehmed Süreyya; *Sicill-i Osmânî*, İstanbul 1311, c. 2, s. 103-104; A. Buluç; *a.g.e.*, s. 4; A.C. Yöntem; *a.g.e.*, s. 126; F.A. Tansel; *a.g.e.*, s. 347; H. İpekten; *a.g.e.*, s. 348

40 Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 740; Riyâzî; *a.g.e.*, 34b; Kaf-zâde Fâizî; *a.g.e.*, vrk. nr. 26a; Rızâ; *a.g.e.*, s. 26; M. Süreyya; *a.g.e.*, s. 104

Yine şiirinden anladığımıza göre Hâletî içi dışına uymayan iki yüzlülerden de asla hoşlanmaz:

Her kimün kim hâl-i bîrünü derûna uymaya

Farkı yokdur Hâletî yanumda sûret-bâzdan

(Kt. 76)

Şahsiyet itibarıyla sahip olduğu meziyetlerine rağmen Hâletî'nin hayata ve dünyaya bakış tarzı karamsardır. Bu durum pekçok dîvân şairinde de karşılaştığımız üzere hayat karşısında gelenek icabı takınılmış bir tavır olmayıp arka planını gerçek hayatında gördüğümüz bir hususiyettir. Hâletî sahip olduğu ilim ve hünere mütenasip olarak gerekli iltifatı görememiştir. İnsanların bozulmasına bağlı olarak devrin pekçok müessesesi de bozulmuş, pekçok haksızlıklar yaşanmış, Hâletî de bundan fazlasıyla nasiplenmiştir. Bunlara bir de yârânları dahil çevresindeki hemen herkesin şaire verdiği rahatsızlıklar eklenince Hâletî, zaman zaman krize vardığı anlaşılın kötümser bir psikoloji içine girmiştir. Hatta yârânlarının daha o sağ iken kefenini hazırlamakla meşgul olduklarını ifadesi bu psikolojinin paranoya derecesine ulaşmış olabileceği ihtimalini düşündürmektedir.

Cemiyet ve müesseseler öylesine bozulmuştur ki şaire göre artık herşeyin tadı kaçmıştır. Öyle ki şimdiden sonra ölenler dahi gam çekmemelidirler; zîra dünya yaşanacak bir yer olmaktan çıkmıştır. Fazilet, ilim ve hüner ehline itibar kalmamıştır. Bir parça ekmek için bintürlü yüzuyu dökmek gerekmektedir. Ekâbirle hemhâl olmak insanın başına sayısız dert açmaktan öte bir işe yaramamaktadır. Bilginin kişiye zarardan başka sağladığı birşey yoktur. Herşey öylesine yozlaşmış, toplum ve müesseseler o denli bozulmuş ve haksızlığa uğrayanların âhı öylesine çoğalmıştır ki şair "Acebdür eger Hâletî âh-ı dilden / Yakında yıkılmazsa bu köhne çadır" (G. 148/7) diyerek köhne bir çadıra benzettiği bu yapının her an çökeceğinden duyduğu endişeyi dile getirmektedir. Hâletî, yaşamış olduğu acı hayat tecrübeleri sonunda dünyanın bu sıkıntılara degecek bir yer olmadığını anlamış, onun kendi tasvir ettiği gerçek yüzünü görmüş, bu safhadan sonra belkide hayat şartlarının onu olgunlaştırması ya da zorlaması neticesinde dünya ve hayat karşısında daha uhrevî bir yaklaşım içine girmiştir. Tasavvufî de diyebileceğimiz bu yaklaşımda dünya kıymet vermeye, peşinden koşmaya degecek bir yer değildir. Dünya gamı kalbden çıkarılıp atılmalı onun yerine aşk-ı İlâhi konulmalıdır. Bu felsefe sonucunda "İlâhi! ümit kilidimin anahtarını mahlukun eline bırakma" diyerek Allah'a yakarıştaki bulunan şair, bir de her insan gibi adının kendisinden sonra anılması arzusundadır.

Tezin hacmini gereksiz yere artırmamak düşüncesiyle yukarıda ana hatlarıyla muhtevalarını verdiğimiz şiirlerin tamamını buraya almıyor, birkaçını vermekle yetiniyoruz:

Olup mürûr-ı dehrile bir pîr-i nâ-tüvân

Fark itmez oldı nîk ü bedi nâkîd-ı zamân (Ksd. 8/1)

*

İhtilât eylesen ekâbirle
 Keder-i bî-şümâr hâdis olur
 Bûy-ı gül gibi ibtidâsı güzel
 Âhir ammâ zükâma bâ'is olur
 (Kt. 36)

*

Azm-i diyâr-ı gurbet idüp hecr-i yârile
 Düşdüm ceres gibi yola feryâd u zârile
 (Mat. 276)

*

Hem haste hem garîb olam andan revâ mıdur
 Dâim bana tokunmada ola hevâ-yı Şam
 (Kt. 58)

*

Geleli âleme bir lahza huzûr eylemedük
 Mübtelâ-yı seherüz hâb-ı ademden mahrûm
 (Kt. 52)

*

Ulemâ tâcı giymegile kişi
 Mansıb-ı ilme olmaz erzânî
 Başdağı tâcı itibâr itmez
 Fark iden hüdhüd ü Süleymân'ı
 (Kt. 123)

*

Ser-mâyemüz fazîlet idi şimdilik velî
 Döndük şu hâceye ide ser-mâyeden ziyân
 (Kt. 91)

*

Nice nice âb-ı rû dökmek gerek âlemde kim
 Destine erbâb-ı irfânun gire bir pâre nân
 (Kt. 89)

*

Hüner ehlinün hâline kimse bakmaz
 Cihân halkı hep oldılar ayba nâzır
 (G. 170/2)

*

Mürüvvet yok erbâb-ı devletde hergiz
 Nedür medh ider anları şimdi şair
 (G. 170/5)

*

Tutarlar sana nice murdârı gâlib
 Olursan da ger pâk şâir çü tâhir
 (G. 170/6)

*

Acebdür eger Hâletî âh-ı dilden
Yakında yıkılmazsa bu köhne çâdır
(G. 170/7)

*

Şimdiden sonra ölen gam yemesün kim hergiz
Kalmadı revnak u ârâyîşi hiç dünyânun
Hall ü akd ehli olup san'atının zer-dûzı
Kasd ider katline bir sûzen için Îsâ'nun
(Kt. 44)

*

Fenâsından cihânun Hâletî gâfil misün yohsa
Nedür dünyâ için çok böyle gam-gîn olmaga bâ'is
(G. 110/8)

*

Bakma ikbâline hiç Hâletîyâ dünyânun
Ana reşk itme ki encâmına nekbet dirler
Gelmesün sana edânî ile baş koşmuşdur
Şol kenîzek ki anun adına devlet dirler
(Kt. 31)

*

Getürüp aşk-ı Îlâhî'yi gönül hânesine
Kapudan bakdurayın ey gam-ı dünyâ seni ben
(Kt. 85)

*

Kilid-i kufî-ı ümmîdüm koma destinde mahlûkun
Îlâhî kendü dest-i Kudretünle feth-i bâb eyle
(G. 768/6)

*

Ey Hâletî dahi anılır Hüsrev ü Kemâl
Biz dahi belki anılavuz bir zamân ola
(G. 37/5)

Şiirlerinden hareketle bulunduğumuz tesbitlere şairin aynı zamanda talebesi ve yakın dostu da olan Atâî'de de rastlamaktayız. Atâî, onun bu karamsar ve nevmid hâlet-i rûhiye içinde zaman zaman "İlim ve hünerimizin zararından başka birşeyini görmedik" dediğini kaydeder. Atâî'nin Hâletî hakkındaki tesbitlerini aynen veren Na'îmâ da onun için "Monlâ-yı nâ-murâd" ifadesini kullanır. Onunla Şam kadılığı esnasında tanışmış ve hakkında bir kasîde kaleme almış olan Bağdadlı Rûhî de Hâletî'nin "cevr-i devr-i bî-vefâdan dâimâ mecrûh" olduğunu ifade etmiştir⁴¹. Şiirlerinde de yaşadığı hayattan, değerinin bilinmediğinden ve haksızlıklara

41 Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 739-741; Na'îmâ; *a.g.e.*, s. 74; Bağdadlı Rûhî; *Dîvân*, Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbî 1584, vrk. nr. 16b; F. Reşad; *a.g.e.*, s. 60

Acebdür eger Hâletî âh-ı dilden
Yakında yıkılmazsa bu köhne çâdır
(G. 170/7)

*

Şimdiden sonra ölen gam yemesün kim hergiz
Kalmadı revnak u ârâyişi hiç dünyânun
Hall ü akd ehli olup san'atının zer-dûzı
Kasd ider katline bir sûzen için Îsâ'nun
(Kt. 44)

*

Fenâsından cihânun Hâletî gâfil misün yohsa
Nedür dünyâ için çok böyle gam-gîn olmaga bâ'is
(G. 110/8)

*

Bakma ikbâline hiç Hâletîyâ dünyânun
Ana reşk itme ki encâmına nekbet dirler
Gelmesün sana edânî ile baş koşmuşdur
Şol kenîzek ki anun adına devlet dirler
(Kt. 31)

*

Getürüp aşk-ı İlâhî'yi gönül hânesine
Kapudan bakdurayın ey gam-ı dünyâ seni ben
(Kt. 85)

*

Kilid-i kufî-ı ümmîdüm koma destinde mahlûkun
Îlâhî kendü dest-i Kudretünle feth-i bâb eyle
(G. 768/6)

*

Ey Hâletî dahi anılır Hüsrev ü Kemâl
Biz dahi belki anılavuz bir zamân ola
(G. 37/5)

Şiirlerinden hareketle bulunduğumuz tesbitlere şairin aynı zamanda talebesi ve yakın dostu da olan Atâî'de de rastlamaktayız. Atâî, onun bu karamsar ve nevmid hâlet-i rûhiye içinde zaman zaman "İlim ve hünerimizin zararından başka birşeyini görmedik" dediğini kaydeder. Atâî'nin Hâletî hakkındaki tesbitlerini aynen veren Na'îmâ da onun için "Monlâ-yı nâ-murâd" ifadesini kullanır. Onunla Şam kadılığı esnasında tanışmış ve hakkında bir kasîde kaleme almış olan Bağdadlı Rûhî de Hâletî'nin "cevr-i devr-i bî-vefâdan dâimâ mecrûh" olduğunu ifade etmiştir⁴¹. Şiirlerinde de yaşadığı hayattan, değerinin bilinmediğinden ve haksızlıklara

41 Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 739-741; Na'îmâ; *a.g.e.*, s. 74; Bağdadlı Rûhî; *Dîvân*. Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbî 1584, vrk. nr. 16b; F. Reşad; *a.g.e.*, s. 60

uğradığından sık sık şikâyet ettiği görülmektedir. Dîvânı baştan başa hayatta uğradığı sıkıntıları ve bunlardan hâsıl olan şikâyetleri ihtivâ eder⁴².

Hâletî Sultan I. Ahmed'e yazdığı bir kasîdesinde,

"Kâr-bân-ı ehl-i dil devrinde buldı menzilin

Kalmadı yollarda illâ Hâletî-i nâ-tüvân"

diyerek talihsizliğinden şikâyet etmesinin yanısıra padişahın lutfundan yararlanamadığını da uygun bir dille anlatır.

Hâletî yine bir şiirinde,

"Hayli geç virdi bu yıl hükmünü eyyâm-ı bahâr

Dinleni dinleni gelmek ile nesîm-i eshâr"

diyerek hususi durumuna telmihte bulunur ve fazilet ve ehliyetine nisbetle takdir ve terfisinin gecikmiş olduğunu ve bu yüksek dereceye oldukça geç kavuştuğunu dolayısıyla kazasker olduğuna adeta sevinemediğini dile getirir ve bir bakıma geç kalan ikbaline sitem eder.

Yine Atâî'nin belirttiğine göre hayatının bu kadar dağdağalı geçmesine rağmen Hâletî ilmî fâliyetlerden asla geri kalmamış ve hayret edilecek derecede bir zihnî faaliyet ve gayret göstermiştir. Vefatının ardından kütüphanesinden, bilfiil okunup yanlışları düzeltilmiş, lüzum görülen yerlerine hâşiyeler yazılmış üç-dört bin cild kitap ve yüzden fazla husûsî mecmualar çıkmıştır⁴³. Kâtip Çelebi de, Osmanlı tarihinde Kınalızâde Ali Efendi'yi saymazsak devrinde Hâletî kadar çok okuyan, araştıran bir âlim daha olmadığını belirtir⁴⁴.

Muhammed Muhibbî, Hülâsatü'l-Eser'de Hâletî'ye ait birçok fıkraların mevcut olduğunu söyler ve aşağıdaki fıkrayı örnek verir:

"Hâletî'nin Şam kadılığı esnasında H. 1021 senesi Şabanınının 15. Cuma günü Sidnaya köyünden bir nasrânî kâdiül-kudât Hâletî'nin meclisine gelerek 10 seneden fazla bir süreden beri müslüman olduğunu söyler ve daha sonra sünnet edilir; ancak çok geçmeden kâdiül-kudât nâibinin meclisine gelerek başından sarığı atar ve küfrünü ilân eder. Bunun üzerine nâib bunu kâdiül-kudâta yani Hâletî'ye gönderir, Hâletî de ona şöyle der: "Belki senin dînî bir şüpheni, dünyevî bir ilişğin vardır, eğer mühlet istersen sana mühlet veririz ve bekleriz"; fakat nasrânî bu teklifi kabul etmeyerek ruhunun bir an evvel hâviyeye gitmesi hususunda acele eder ve fırka-yı gâviyeye iltihak etmekten başka birşey istemediğini belirterek "Ben İslâm olduğumdan bugüne kadar namaz, zekat ve oruç vasıflarıya muttasıf olmamışımıdır." der. Kadı acele katilden müstehak olduğu şeyi yazar ve i'lâmı hâfız-ı vezîrül-celîle gönderir. Şer'-i

42 A.C. Yöntem; *a.g.e.*, s. 126

43 Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 741

44 Kâtip Çelebi; *a.g.e.*, s. 136; Gibb; *a.g.e.*, s. 222

şerîf hükmünce o da katlini imzalar ve böylece nasrânî de şakî olarak cehenneme göçer."⁴⁵

1.1.5. Vefatı:

Hâletî görevleri bölümünde de zikredildiği üzere 1038 Ramazan'ında Silistre arpalığı ile tekaüd edilmiş, yaklaşık birbuçuk yıl kadar bu arpalık ile yetinmek zorunda kaldıktan sonra kendisine H. 1040 Recebinde (M. 1631 Ocak-Şubat) Yahya Efendi mahlûlünden Süleymaniye Dârülhadîsi verilmiştir. Bu son vazifesine başladıktan bir-iki ay sonra ıztıraplarla dolu ömrü sona ermiş, H. 1040 senesi Şabanının 26. gününde (M. 1631, 30 Mart Pazar) vefat etmiş, Sofular'daki evinin karşısında bulunan ve tamir ettirdiği mektep sahasında defnedilmiştir⁴⁶. Hâletî'nin defnedildiği yer hususunda diğer kaynaklardan farklı olarak Mecmuatü't-Terâcîm müellifi Hacı Tevfîk Efendi Sofular hamamı kurbunda Alâaddin Tekyesi'nde defn-i tertib kılındı, demektedir⁴⁷.

Ölümü üzerine düşürülen tarihlerden örnekler:

"Kesbî târihin didi ol fâzıl-ı nazm-âverin
Adne kıldı azmi geçdi Azmî-zâde Hâletî"⁴⁸
*

"Etdi Azmî-zâde Firdevsi mekân"⁴⁹
*

"Rûh-ı pâkine dem-be-dem rahmet"⁵⁰

Naci mahlaslı Hüseyin Kürdî'nin düşürdüğü, "Rûh-ı pâkine dem-be-dem rahmet" mısraı, Hâletî'nin mezar taşına yazılmıştır⁵¹.

Atâî'nin bildirdiğine göre "âhir şiirleri bu makta'la hitam bulan manzûme-i gevherin-nizâmıdır":

"Benim ey Hâletî ol rind kim hâk-i mezârımdan
Harâbât ehlinün kimi kadeh kimi sebû eyler"⁵²

Ancak Hâletî'ye ait dîvân nüshalarından birinde ilgili kıtanın yanına şairin son kıtasının hangisi olduğu hususunda müstensih tarafından kaydedilmiş farklı şu bilgi mevcuttur:

45 M. Muhibbî; *a.g.e.*, s. 391; A. Buluç; *a.g.e.*, s. 5

46 Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 740; Kâtip Çelebi; *a.g.e.*, s. 135; Rıza; *a.g.e.*, s. 26; Na'îmâ; *a.g.e.*, s. 73; Gibb; *a.g.e.*, s. 222; B. M. Tahir; *a.g.e.*, s. 24; Ş. Sâmî; *a.g.e.*, s. 1916

47 Hacı Tevfîk Efendi; *Mecmuatü't-Terâcîm*, Üniv. Ktp., T. 192, vrk. nr. 34b

48 Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 740

49 B. M. Tahir; *a.g.e.*, s. 24

50 F. Reşad; *a.g.e.*, s. 59

51 F. Reşad; *a.g.e.*, s. 59; F.A. Tansel; *a.g.e.*, s. 347

52 Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 741

"Merhûm kıt'ayı söyledikten sonra ertesi vefât etmiştir. Rahmetullahi Teâlâ aleyh. Tarih-i vefat sene 1040.

Kıt'a:

Kârun senün şefâ'ate kaldıysa Hâletî
Arz eyle hasb-i hâli Hudâ'nun habîbine
Girdükde zîr-i hâke ider şefkati zuhûr
Ehl-i kerem mürüvvet ider yer garîbine"⁵³

Yine Atâî'nin bildirdiğine göre âhir-i rubâiyâtı budur:

"Çak berzah-ı reşke salmadın cânâne
Atma dili ka'r-ı dûzah-ı hicrâna
Eyvâh ki bâr-ı şîşe-i temkînüm
Ugrattı delîl-i baht sengistâna"⁵⁴

1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ:

1.2.1. Şairliği ve Şiiri:

Hâletî'nin yaşadığı XVII. yüzyıl, dîvân edebiyatının zengin devirlerinden biri olmuştur. Bu asırda, kasîdede Nefî, gazelde Nâbî, Nâilî, Neşâtî, Şeyhülislâm Yahyâ ve Şeyhülislâm Bahâî olmak üzere pekçok değerli ve üstad şair yetişmiştir. Hâletî de bu aradadır ve devrin daha başında şöhret bulmuştur⁵⁵.

Hakkında bilgi veren kaynaklarda da açıkça görüldüğü üzere Hâletî'nin âlimliğinin yanı sıra ve hatta ondan daha çok üzerinde durulan yönü şairliği olmuştur. Bugün için taşıdığı önem ve şöhret de esas itibarıyla buna dayanmaktadır⁵⁶.

Şiire çok genç yaşta başlamış olan Azmî-zâde Hâletî bu vadede kısa sürede üne kavuşmuştur. H. 1006 (M. 1597-98) yılında tezkiresini yazan Beyânî, onun genç yaşına rağmen olgun bir kişi olduğunu ve babası gibi şairleriyle tanındığını kaydetmektedir⁵⁷.

Atâî, Şakâik zeylinde hocası hakkında uzun, sitâyişkâr ve mutantan cümleler kullandığı gibi, Hâletî'nin çağdaşı olan Kaf-zâde Fâizî de tezkiresinde, Bâkî'den

53 Hâletî; *a.g.e.*, Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud 3473, vrk. nr. 21b

54 Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 741; T1 nüshasının 185a varlığında da bu rubâinin "merhûmun âhir rubâiyyâtıdır" kaydı bulunmaktadır.

55 A.C. Yöntem; *a.g.e.*, s. 126

56 H. Tolasa; *a.g.e.*, s. 42

57 Beyânî; *Tezkire-i Beyânî*, Millet Ktp., Ali Emîrî, nr. 757, vrk. nr. 23b

sonra en fazla Hâletî'den intihâbâtta bulunmuş ve şiirlerini "gazeliyyât-ı şerifelerindendir" vb. meth-âmiz başlıklarla vermiştir⁵⁸.

Tezkiresini Hâletî hayatta iken yazan Riyâzî, onu "melek sözlü ve kalemi inciler saçan" bir şair olarak tavsif ederken, Nâ'imâ da onun için "...şi'r ü inşâ ve tahrîre mülâzim, üstâd-ı şu'arâ-i Rûm idi" demektedir⁵⁹.

Şam kadılığı sırasında Hâleti ile tanışan Bağdadlı Rûhî dîvânında yer verdiği "Der-sitâyîş-i Azmî-zâde Hâletî Efendi" başlıklı 49 beyitlik kasîdesinde, Şam şehrinin güzelliklerini tasvirle şehri medh ettikten sonra böyle güzel bir şehirde ikbal ve devletle Hâletî'nin hâkim-i Şer' olduğundan ve onun fazilet ve adalet erbabının efdali ve nazm erbabının gözünün nuru, nazm ikliminin sultanı ve adaletiyle âlemde şöhret bulmuş, sözünde duran, sohbetine doyulmaz yanında haram anılmayacak kadar dindar bir şahsiyet olduğundan söz ederek ayrıca mürettep dîvânını gördüğünden ve şiirlerinin selisliğinden bahseder⁶⁰.

Kâtip Çelebi, Hâletî'nin dîvânının Anadolu'da yazılanların en güzeli olduğunu belirtir ve şairin dîvânından Zübtedül-Eş'âra kasîde, gazel ve rubâilerinden birçok beyitin alınmış olduğunu kaydeder⁶¹.

Muâsırlarından ve aynı zamanda yakın dostlarından olan Gani-zâde Nâdirî de Hâletî'nin dîvânını medhettiği takrîz kıt'asında şiirleri için "belâgat kapısının anahtarı" demektedir:

Takrîz-i Gani-zâde Nâdirî Efendi (Kıt'a)

"Dîvân-ı Hâletî yaraşur vasf olunsa kim

Miftâh olup açar bize bâb-ı belâğatı

Vasf-ı makâlin itse n'ola anlar iktizâ

Her safhasında var nice mahsûs-ı Hâletî"⁶²

Bir kısmı Hâletî'nin yakın çevresini teşkil eden şairler de dahil hicvettiği kişiler hakkında ağıza alınmayacak derecede ağır ifadeler kullanan Nefî, Hâletî'ye de bir kaza oku fırlatmış ve onun için münafık ifadesini kullanmıştır. Şairin Hâletî'nin ismini vermeden yaptığı bu hicvi, diğer hicivlerindeki pervasızlık ve umarsızlığı gözönüne alındığında dikkat çekicidir⁶³.

Hâletî'yi en mâhir ve fâzıl şâirlere göre ikinci derecede bir şair sayan Muâllim Naci, her vadide güzel şiir söylediği, bilhassa hicviyelerinde tam mânâsıyla başarı

58 Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 740; Kaf-zâde Fâizî; *a.g.e.*, 26a-36a

59 Riyâzî; *a.g.e.*, 34b; Nâ'imâ; *a.g.e.*, s. 74

60 Bağdadlı Rûhî; *a.g.e.*, vrk. nr. 15b-17a

61 Kâtip Çelebi; *Keşfü'z-Zünûn*, 1941 (Şerafettin Yaltkaya Tab'ı), c. 1, s. 784

62 Gani-zâde Nâdirî; *Dîvân*, Süleymaniye Ktp., Fatih 3878, vrk. nr. 73b; Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 740; Riyâzî; *a.g.e.*, vrk. nr. 34b; Kâtip Çelebi; *a.g.e.*, s. 784

63 Nefî; *Sihâm-ı Kazâ*, Üniversite Ktp., T. 511, vrk. nr. 76b

gösterdiği kanaatindedir⁶⁴. Nâci'nin Hâletî'yi genel hatlarıyla ikinci derecede bir şair sayan bu kanaati bizim de katıldığımız yaygın bir kanaat durumundadır. Bir kısım kaynaklardaki alışılmış mübalağalı ifadeleri bir kenara bırakarak doğrudan eserine baktığımızda Hâletî hakkında bizim de vardığımız netice bu kanaati teyid eder mahiyettedir.

Şiirleri için umumiyetle (diğer pekçok dîvân şairi gibi) şî'r-i taze vü ter, şî'r-i pak, şî'r-i âb-dâr, şî'r-i hem-vâr, şî'r-i zîbâ, şî'r-i dil-pesend, şî'r-i sihr-i mübîn, şî'r-i belâgat-şî'âr, şî'r-i ruh-efzâ, şî'r-i selâmet-şî'âr, şî'r-i safâ-bahş, şî'r-i revân, şî'r-i revân-bahş, şî'r-i selâset-şî'âr gibi olumlu sıfatlar kullanan Hâletî tesbit edebildiğimiz sadece bir örnekte o da tevazu çerçevesinde şî'r-i pür-kusûr ibaresini kullanmıştır.

Şair, kasîdelerinin fahriyye bölümleri başta olmak üzere pekçok şiirinde kasîde ve gazelleriyle cihanda mümtaz olduğundan, nazmının pak incinin bir örneği olduğundan, nazmını Kemâl-i İsfahânî dahi görse aşkının yolunda tıpkı İsmail gibi kurban olacağından, hüner meydanının en iyi resen-bâzı (ip canbazı) kendisinin olduğundan, söz tahtının sahibi olarak iklim-i sühanın, iklim-i nazmın onun fermanı altında olduğundan ve artık mânâ mülküne kendisinin hükmettiğinden ve bu hükümranlığının ta haşre dek süreceğinden sözeder:

Kasîde vü gazelümle cihânda mümtâzam
Benümle bahs idemezler bir olsa iki Kemâl
(Ksd. 22/32)

*

Benem kim bî-tereddüd hâce-i lû'lû-yi ma'nâyam
Bu nazmum oldu ol lû'lû-yi pâkûn bir nümû-dârı
(Ksd. 32/25)

*

Kemâl-i İsfahânî görmüş olsa şâhid-i nazmum
Reh-i ışkında İsmâîl-veş olurdu kurbânı
(Ksd. 34/37)

*

Hüner meydânının çâpük-resen-bâzı benem şimdi
Sunulmuşdur bana rûz-ı ezelden tab-ı mîzânî
(Ksd. 16/32)

*

Benem ol Hâletî kim sâhib-i evreng-i güftâram
Olupdur zîr-i fermânumda iklim-i sühan-dânî
(Ksd. 16/31)

*

Sevâd-ı a'zamı nazmun kalem-revümdür hep
Benem hükûmet iden şimdi mülk-i ma'nâyâ
(Ksd. 29/29)

*

Husrev-i iklîm-i nazmuz Hâletî tâ haşre dek
Gayrı şehler gibi bozulmaz bizüm divânumuz
(G. 307/7)

Hâletî saydığı bunca meziyeti sebebiyle kendisinin başkalarıyla bir tutulmaması gerektiğini hatırlatmadan da edemez:

Sen anı pâdişehüm gayrılarla bir görme
Nigâh-ı merhamet it Hâletî-i şeydâya
(Ksd. 29/33)

Şair hased erbabının neden şiirlerinden hoşlanmadığını da açıklayarak onların bu durumunu hâmile kadınların taze gül yaprağının kokusundan dahi incinmelerine benzetir:

Sühanumdan n'ola hazz itmese erbâb-ı hased
Nefha-i verd-i tariyyden olur âzürde habel
(Ksd. 23/23)

Hayatına, çevresine ve devrine ait izler taşıyan ve birini II. Osman'a, diğerini ise IV. Murad'a sunduğu arzuhâllerinde Hâletî, sanat endişesi taşımadan duygu ve isteklerini sâde bir dille ve samimi bir şekilde ifadeye çalışmıştır.

Sultan II. Osman'a sunduğu arzuhâlde şair pekçok sıkıntılar çektiğinden, devrin kendisini bunalttığından ve üzdüğünden, sahip olduğu hünerin sadece akranları arasında hasede yol açtığından hatta gökteki yıldızlarla dahi onu düşman yaptığından bahsederek uzun uzun şikâyette bulunur. Arzuhâllerinin dışındaki diğer şiirlerinde de mevcut olan bu şikâyetlerinin akabinde ise isteğinin pâdişâhın lutfu ve ihsanı olduğunu, kendisinin zaten buna lâyük olduğunu ve kadr ü kıymetinin bilinerek hakettiği muameleyi biran evvel görmek istediğini belirtirek adaletin yerini bulmasını ister. Hâletî isteklerini sıralarken hem şairlik gücünü, hem ecdadının kiminin kalem, kiminin kılıç erbabı olduğunu, babasının Sultan Mehmed'e hocalık yaptığını ve ayrıca Sultan III. Murad'ın da şiirlerini görerek çok beğendiğini hatırlatarak pâdişâhı etkilemeye çalışır.

Hâletî başta hükümdarlar ve devlet ricâli olmak üzere devrin ileri gelenlerine sunduğu ve umumiyetle onlardan iltifat, itibar, ihsan vs. görürse şiirinin daha da güzelleşeceğinden bahsettiği kasîdelerinde ihtiva ettiği malzeme ve kullanılan dilin zenginliği bakımından gazellerine nazaran daha başarılı görünse de bilhassa Nef'î ile kıyaslandığında hayli sönük kalır ve genel hatlarıyla fevkaladelik arzetmez. Bununla birlikte kasîdelerinin bilhassa nesîb ve fahriyye bölümlerinde başarılıdır. Nef'î, kasîde vadisindeki tartışılmaz üstadlığı ile Hâletî de dahil pek çok muasırını bazıları vasatın üstünde olmalarına rağmen adetâ silikleştirmiştir. Hâletî, sahip olduğu geniş ilim ve kültüründen pekçok renk aksettirdiği kasîdelerinde daha itinalı davranmasına ve gayretine rağmen Nef'î ile yarışamayacağını anlamış olmalı ki kendisini daha bakir bir

alan olarak gördüğü rubâi vadisine atmuş hatta bazan yegâne endişesi bu vadede üstad olmak intibânı verecek derecede çaba göstermiştir.

Tasavvufî muhtevanın kaside ve gazellerine oranla daha ziyade bulunduğu müseddeslerinden birinde şair, iç dünyanın coşkunkuluklardan hâlî olmayan dalgalı bir deniz gibi olduğundan, muhabbet arsasında Hallâc-ı Mansur'un yolundan gittiğinden, ne dünyadan bir beklentisi, ne de bir kimseye muhtaç olduğundan bahseder ve ayrıca hor ve hakirlik toprağını taht, fakr külâhını ise tac edinmiş aşk ikliminin şâhı olduğunu dolayısıyla de ölse dahi hiç kimseye bir hâcetini arzetmeyeceğini dile getirir :

Dem-â-dem cûşdan hâlî degül bir bahr-i mevvâcam
 Muhabbet arsasında pey-rev-i Mansûr-ı Hallâc'am
 Ne dünyâdan murâdum var ne hod bir ferde muhtâcam
 Mezellet hâkidür tahtum külâh-ı fakrdur tâcum
 Şeh-i aşkum sipihr ü âfitabı taht u tâc itmem
 Bir abdâlüm ki ölsem dehre arz-ı ihtiyâc itmem
 (Müs. 1/II)

Kıtaları genelde aşk, sevgiliye duyulan hasret, gurbet hasretine dair terennümler ve tasavvufî söyleyişlerin yanısıra bazı medhiye ve fahriye türünde şiirlerden oluşmakta olup, şairin şikayetleri birçok kıtalarında göze çarpmaktadır. Şiirinin devrinde de takdir edildiğini bildiren kıtasında şair şöyle söylemektedir:

Kadr ü kıymet bulsa her bir kıt'amuz ey Hâletî
 Vechi var zîrâ ki feyz-i âlem-i lâhûtdur
 Hatt-şinâs-ı dehr ü sarrâf-ı zamâne didi kim
 Her biri bu kıt'alardan kıt'a-i yâkûtdur
 (Kt. 1)

Bir diğer kıt'asında da Bâkî'yi över ve üstünlüğünü dile getirir:
 Hakk budur kim çeşm-i erbâb-ı nazar görmüş degül
 Şi'r-i Bâkî gibi bir güftâr-ı nagz u dil-pesend
 Nefha-i nazmın iletse bâd eger ta'zîm için
 Kalka yerinden gubâr-ı merkad-i pîr-i Hucend
 (Kt. 16)

Övünmelerine kıt'alarında da devam eden Hâletî, Mîr Hüsrev, Mîr Şâhî ve Mîr Kasım gibi İran şairlerinden bahsederek önce onların derecesinin yüksekliğini bildirir sonra ise onlardan daha üstün olduğunu ifade eder:

Mîr Hüsrev Mîr Şâhî Mîr Kâsım her biri
 Râyet-i şî'rün makâmın burc-ı keyvân eyledi
 Mülk-i nazma bunları mîr itdi sultân-ı ezel
 Ben kulın iklim-i fazla mîr-i mîrân eyledi
 (Kt. 118)

Hâletî'nin gazelleri sayı bakımından büyük bir yekün tutmakla birlikte (hazırladığımız tenkidli metne göre 800 civarında gazeli bulunmaktadır) bunlar içerisinde kıymetli olanları azdır. Gazelleri çoğunlukla aşk teması etrafında dönmekte olup mevzu ettiği aşk genellikle beşerîdir. Bununla birlikte tasavvufî söyleyişin hâkim olduğu son derece güzel gazelleri de mevcuttur. Şair şikayetlerine gazellerinde de devam eder ve bir kıtasında gazellerinin bir zamanlar baş üzerinde taşıdığından, artık onlara pek rağbet olmadığından hatta bir zamanlar gazelin şahların lutfuna bir bahane, bir vesile olduğundan bahseder:

Kalurdı başda hamâ'il gibi benüm gazelüm
Götürmez oldı velî şimdi hiç zamane gazel
Kanı ki bâ'is olup saydına gazâlânun
Olurdı şahların lutfına bahâne gazel
(Kt. 48)

Hâletî "gazel" redifli bir gazelinde hem gazeli belâğat bağının gürül gürül akan suyuna benzettir, hem gazeldeki üstünlüğünü ifade eder, hem de kendi talihsizliğini anlatmada vasıta kıldığı şiirlerine bir örnek daha vermiş olur:

- 1 O şem'-i hüsnî görüp alsa dil zebâna gazel
Zebâna urur âteş-i odum bu câna gazel
- 2 Düşerdi tâli'üme beyt-i sûz-nâk benüm
Olunsa bezimde taksîm 'âşıkâne gazel
- 3 Kalem ki bâğ-ı belâğatde nâvidân oldı
Akar sudur ki gelüpdür o nâvidâna gazel
- 4 Olurdı başda hamâ'il gibi benüm nazmum
Götürmüyor nidelum şimdilik zamâne gazel
- 5 O yâr hışm idüp odlara urdı eş'ârum
'Aceb mi hâlümü bildürse yana yana gazel
- 6 Revâdur ursa bu beş beyt hamseye pençe
Ne mesnevî irişür Hâletî ana ne gazel
(G. 479)

Hâletî'nin başta gazellerinde olmak üzere şiirlerindeki âşık-mâşuk tipi ve bunlarla ilgili kullandığı mazmun ve teşbih unsurları bazı istisnalar hariç İran şiirinden intikal etmiş klişe ifadelerden ibarettir. O da pekçok muasır gibi sevgiliyi yere göğe sığdıramaz, aşkından ve onun yüzünden ne hallere düştüğünden tekrar tekrar bahseder, aralarına girmeye çalışan, onu sevgilisinin ilgi ve iltifatından alıkoyan rakîbi ise yerden yere vurur. Yine klasikleşmiş tavırlardan biri olarak o da zahide çatar, pîr-i mugânı medheder. Onun şiirlerinde yer alan tarihî ve efsânevî unsurlar da hemen

hemen her dîvânda karşılaştığımız unsurlardan ibarettir. O da yeri geldikçe gerçek Mecnun'un kendisi olduğunu, hatta ondan üstün olduğunu ifade eder. Leyla ise her zaman olduğu gibi yine kavuşulmak istenendir.

Bilindiği üzere dîvân edebiyatında en çok sevilen nazım şekli gazel olmuştur. Bu edebiyatın en büyük şairlerinin dîvânlarında rubâî, gazele nisbetle çok az yer almaktadır. Bu sebeple 17. yüzyılda çok sayıda rubâî söylemiş ve bu söyleyişte hayli muvaffak olmuş bir şairin yetişmesi asrın edebî hadiselerinden sayılmıştır. Önceleri Kara Fazlî tarafından da iltifat görmüş olmasına rağmen rubâî vadisinde en velûd şair, Hâletî olmuştur. Daha başka duygu ve düşüncelere de yer ayırmakla beraber bu âlim şairin, tasavvuf tefekkür ve heyecanlarını ağır başlı, sünnî müslüman duygu ve düşünceleriyle birleştirerek, yer yer iyi düşürülmüş mısralar hâlinde terennüm ettiği rubâileridir ki ona oldukça haklı bir şöhret sağlamıştır⁶⁵.

Netice olarak söylemek gerekirse husûsî ve meslekî hayatında karşılaştığı acılı durumlar ve hayal kırıklıklarından yankılar da taşıyan dîvânındaki şiirlerin rubâî dışında kalanlarının (kasîde, gazel, kıt'a vb) devrin meşhur şairlerinin şiirleriyle karşılaştırıldığında, çoğunlukla da kabul edildiği gibi kendisine üstünlük kazandıracak bir derecede olmadıkları görülür. O bu alanda, çağının Nefî, Şeyhülislâm Yahyâ, Nâîf ve Nâbî gibi üstatlarının hayli gerisinde kalır⁶⁶.

Muhammed Muhibbî, Hülâsatü'l-Eser'de Hâletî'nin Şam'da bir çok kasîdelerle methedildiğini, onun üdebâyâ daima iltifat ettiğini, Arapça şiirler de yazdığını söyler ve bu şiirlerden bazılarını zikreder⁶⁷. Hülâsatü'l-Eser'deki bu kayıta rağmen Ü'l'de derkenar olarak bulunan ve Hâletî'ye ait olduğunu düşündüğümüz Arapça iki adet matlaın dışında diğer dîvân nüshalarının hiç birinde Arapça ve Farsça şiirlerine rastlayamadık.

1.2.2. Dil ve Uslûbu:

Dil ve uslûbu mersiye ve kasîdelerinde ağdalı ve bol tamlamalı, müseddes ve gazelleri başta olmak üzere diğer şiirlerinde ise sade ve akıcıdır. Dilinin akıcılığı şairin birçok sözlerini zamanımızda söylüyor intibanı uyandırır. Dîvânında bir kısmı günümüzde hâlâ kullanılan, bir kısmı ise unutulmuş Türkçe kelime, deyim ve atasözlerinin fazlalılığı dikkati çekecek miktardadır. Bir içim su, yüz sürmek, ağzı suyu akmak vb. rahat söyleyişler âdetâ Nedim'i hatırlatır ve Hâletî de bir nevi mahallileşme akımının tesiri altında kalmıştır denebilir.

Şairin sade ve gündelik söyleyişe uygun olan aşağıdaki beyitleri halk şiirine de bir hayli yakın olup âdetâ bir türküden alınmış intibanı vermektedirler:

65 N.S. Banarlı; *a.g.e.*, s. 669

66 A.C. Yöntem; *a.g.e.*, s. 126; H. Tolasa; *a.g.e.*, s. 42

67 M. Muhibbî; *a.g.e.*, s. 392; A. Buluç; *a.g.e.*, s. 6

Didüm kim eşk-i çeşm ü dâg-ı dilden var mıdur hazzun
 Didi nâzile dilber eylerin ben sîm ü zerden hazz
 (G. 356/3)

*

Bilmezin n'eyleyeyin yâr bana yâr degül
 Düşmen ise uyumaz baht ise bîdâr degül
 (G. 464/1)

*

Dimiş o yâr cihânda anunla haşr olmam
 Revâ degül mi eger ağlasam kıyâmete dek
 (G. 446/1)

*

Senünle haşr olalum gel disem cefâ eyler
 Aceb o yâr kıyâmetde mi vefâ eyler
 (Mat. 77)

Bilhassa gazellerinde gördüğümüz bu sadeliğe rağmen Hâletî Münşeât'ında devrinde de moda olduğu üzere son derece sanatlı bir usul kullanmış, bilhassa seci merakı ve süs iptilâsı münşeâtın usulünü son derece ağırlı ve ağır bir hâle sokmuştur.

Edebî sanatlar hususu diğerk dîvân şairleri çerçevesinde olup fevkaladelik arzetmez. Aruz kusurları bilhassa devrine göre fazla olup şairin aruza tam hakimiyetinin olmadığı izlenimini vermektedir.

Netice olarak söylemek gerekirse dilin 17. yüzyılda artarak devam eden zenginleşme ve zarifleşme sürecinde, çok okuyan âlim bir şair olan Hâletî'nin de bilhassa sahip olduğu zengin kelime kadrosu ve onları kullanım şekliyle küçümsenemeyecek bir katkısının bulunduğu kanaatindeyiz.

1.2.3. Dîvânında kullandığı deyimler ve atasözleri:

1.2.3.1. Deyimler:

Genellikle iki ya da daha fazla kelime, bazan tam veya noksan bir cümle ile meramı anlatmaya yarayan; teşbih, istiâre, mecaz, kinaye unsurlarıyla bir şeyi, bir hadiseyi tasvir ve ifade için kullanılan, gerçek anlamları dışında kullanılmak suretiyle yeni bir anlam ifade eden deyimler, dilin zenginlik ve canlılığını gösterir. Deyimlere dîvân şiirinde de söze canlılık ve ifadeye hareketlilik kazandırması bakımından sıkça müracaat edilmiştir. Deyimler, dîvân şiirinin kullandığı dil ile halk şiirinin dili arasındaki münasebeti tesbite yarayan ortak malzemeler niteliğinde olup, ayrıca şairin uslubunun belirlenmesinde de gözönünde bulundurulması gereken unsurlardandır. Bu çerçevede Hâletî'nin şiirlerinde kullanmış olduğu deyimlerin önemli bir bölümünü aşağıda veriyoruz:

1. **Ağız birliği etmek:**
Dehen-i tenği ile bahs idemezler yârün
İtse ağız bir eger gonçeleri gül-zârün
(Mat. 151)
2. **Ağzını kiraya vermek:**
Rindânı görüp yolda niçün söylemez oldun
Ey vâiz-i şeh-r ağzunu virdün mi kirâya
(G. 723/4)
3. **Ağzı suyu akmak:**
Bu şi'r-i âb-dârum bezm-i medhünde okundukça
Revâdur muttasıl ağzı suyu akıtsa yârânun
(Ksd. 15/18)
4. **Altın adı bakır olmak:**
Altun adun bakır olmasun meded ey sîm-ten
Mâ'il olma itseler ger dirhem ü dînâr arz
(G. 353/6)
5. **Anasından emdiği süt burnundan gelmek:**
Bana sor Ferhâd-ı miskînün ne mihnet çekdügin
Anasından emdügi süd geldi burnından dilâ
(G. 47/2)
6. **Baş koşmak:**
Şeb-dîz-i dūd-ı âhı yenilmez belâ çeker
Her kim ki baş koşar ser-i zülf-i nigârile
(G. 787/6)
7. **Baş üzre olmak:**
Çak başum üzre olsa n'ola sâgarun yeri
Bir tutdı ben gedâyı şeh-i tâc-dârla
(G. 787/2)
8. **Başa çıkmak:**
N'eylesem bilmem ki olmuş cümle âlem âşıkun
Müşkil işdür başa çıkmak bir kişi dünyâyile
(G. 730/3)
9. **Başdan çıkarmak:**
Beni başdan çıkarup gamze-i fettânı dil-dârun
Ser-i bî-devletüm meydân-ı gamda eyledi galtân
(G. 671/2)
10. **Başı göğ-e ermek:**
Başumuz irsün göğ-e dirse adû-yı bed-fi'âl
Kellelerden püşteler tâ çarhile hem-ser gerek
(G. 438/9)

11. Başını alıp gitmek:

Terk itdi gitdi çünki o serv-i revân beni
 Bir yana ben de başum alup gideyin çü âb
 (G. 69/6)

12. Bel bağlamak:

Meger beste gulâmun olmaga bel bağlamışlardur
 Budur hâli dem-â-dem yerde kûhun gökde cevzânun
 (Ksd. 15/5)

13. Beyaza çıkmak:

Aceb mi olsalar erbâb-ı dil hep görmege mâ'il
 Beyâza şimdi çıkmış nüshadur hatt-ı siyeh-kârun
 (G. 395/6)

14. Bildiğinden kalmamak (elinden geleni ardına koymamak):

Gussa-i dehrile aklum gitdi hep şimden girü
 Bildüğinden kalmasun sâki-i ayyâr-ı felek
 (G. 387/3)

15. Bir içim su:

Bir içim sudur ol dilber olur anuңün ey âşık
 Hemîşe bâd-ı âhun rûyı pür-çîn olmaga bâ'is
 (G. 110/3)

16. Birbirine girmek:

Birbirine girdi bülbüller meger kim itdi kâr
 Güllerün kondurduğı vefk-i hezâr-ender-hezâr
 (G. 152/1)

17. Buluttan nem kapmak:

Dem-â-dem gösterüp dûd-ı siyâhun şerm-sâr itme
 Bulutdan nem kapar bir verd-i terdür çünki dil-dârum
 (G. 392/4)

18. Canı ağzına gelmek:

La'l-i nâbın virdi ol şîrîn dehânun agzuma
 Bir ölümlü hasteyem kim geldi cânun agzuma
 (Mat. 301)

19. Can atmak:

Zülâl-i vuslata dil-teşneyem bir nice yıllardur
 Aceb mi cân atarsam göricek çâh-ı zenehdânın
 (G. 598/3)

20. Canı yerinden oynamak:

Gâh oynayup semendile gâh at koparsa ger
 Cânun yerinden oynar ödüm yüregüm kopar
 (G. 136/2)

- 21. Canı yerine gelmek:**
 Yine zât-ı şerîfün gördiler sadr-ı vezâretde
 Yerine geldi cânı hamdü li'llâh halk-ı dünyânun
 (Ksd. 13/9)
- 22. Dağlara düşmek:**
 Çokdan düşerdi Hâletî'yâ tağlara gönül
 Eglenmeseydi şi'r-i selâset-şi'ârile
 (G. 787/7)
- 23. Deriye saman doldurmak:**
 Kehkeşâna taşıdur kâh dem-â-dem varise
 Toldurur düşmeninün çarh derisine saman
 (Ksd. 25/27)
- 24. Dikiş tutmamak:**
 Sâz-kâr olmazsa tan mı sûzen-i müjgânların
 Câme-i sabrum benüm hiç tutmaz olmuşdur dikiş
 (G. 350/3)
- 25. Dili dışarı çıkmak:**
 Alev-i âteş-i bâhûrla fi'l-hâl yanar
 Teşnelikden dilini taşra çıkarsa insân
 (Ksd. 25/11)
- 26. Dokuz dolanmak:**
 Bulsa her şeb sipihr varur idi
 Ser-i kûyun tokuz tolanur idi
 (Mes. 3/16)
- 27. Dünyanın kaç bucağ olduğunu göstermek:**
 Âyinedür cemâli o şâhun cihân-nümâ
 Dünyâyı kaç bucağ idügin gösterür sana
 (G. 13/1)
- 28. Dünyaya (dillere) destan olmak:**
 Öpdürürdi ellerin ey Hâletî bir gün bana
 Bilse derd-i aşkile dünyâyâ destân olduğum
 (G. 537/5)
- 29. Dünyaya söylemek:**
 O yâri bî-vefâ buldum diyü dünyâyâ söylersin
 Hemân her bulduğın söyler mi âdem ey dil-i rüsvâ
 (G. 25/3)
- 30. Dünyayı aşık etmek:**
 Dirsün irer visâlûme âşık olan bana
 Dünyâyı âşık itdi bu söz dilberâ sana
 (G. 37/1)

31. Ekmek küllemek:

Odur ey Hâletî sultân-ı iklim-i ferâgat kim
Dem-â-dem kûşe-i külhanda yatup ekmegün küller
(G. 183/5)

32. El çekmek:

Dürri başından alurken arûs-ı gonçenün
El çeke hurşîd-i âlem-tâb eylersen itâb
(Ksd. 3/28)

33. El yumak:

Yursan iki âlemden elün evvel ü âhir
Elbette gelür ayağuna hân-ı muhabbet
(G. 97/3)

34. Eli yüze vurmak:

Bu şi'r-i pür-kusûrdan itdükse ger hicâb
Bâri duâya başla elüni yüzüne ur
(Ksd. 14/14)

35. Fitne kaldırmak:

Bir gün ol âfeti göresüz düşmen aldurur
Her kim ki kaldurursa aceb fitne kaldurur
(Mat. 87)

36. Gam yemek:

Gam yemekden kalurum bir niçe günler diseler
Ser-i kûyında seni bir gice mihmân eyler
(G. 186/6)

37. Gece ile gündüzü farketmemek:

Giceden gündüzün fark itmez oldı pister-i gamda
Cihânı çeşmine târ eyledi baht-ı siyeh-kârı
(Ksd. 31/33)

38. Göğüs geçirmek:

Oldukça okun zahm-zen-i sîne-i a'dâ
Gögsin geçirür hasretile âşık-ı şeydâ
(G. 17/1)

39. Gökde istediğini (aradığını) yerde bulmak:

Na'l-i esbün eseri benzeyeli mâh-ı neve
Gökde istediğini yerde bulupdur devrân
(G. 622/3)

40. Gönlü açılmak:

Açıldı gönlümüz haber-i vasl-ı yârile
Güller gibi ki açıla bâd-ı bahâriyle
(G. 787/1)

41. Gönlü akmak:

Akmadı dünyâya gönlüm hamdü li'llah kim benüm
 Meşrebüm pâkizedür mânend-i nehr-i sel-sebîl
 (G. 462/5)

42. Gönüllü yazılmak:

Olup bende-i kâmeti serv ü ar'ar
 Gönüllü yazılsun o şâha sanevber
 (G. 165/1)

43. Görmeze vurmak (Görmezden gelmek):

Dilberlerün murâdı meger hâb-ı nâzdan
 Erbâb-ı aşkı görmeze urmağımış hemân
 (G. 557/9)

44. Götürü almak:

Gayra çekdürmese bâr-ı gam-ı Şîrîn'i n'ola
 Götürü almışidi aşk binâsın Ferhâd
 (G. 125/3)

45. Göz açıp-kapamak:

Hâletî bezm-i gamunda eyleyüp yaşın şarâb
 Göz yumup açınca gâhî toldurur peymâneler
 (G. 184/7)

46. Göz dikmek:

Dil ü cân mürgini yohsa şikâr itmek mi istersin
 Dikersin gözlerün ey şâh-bâz-ı evc-i istignâ
 (G. 21/3)

47. Göz gözü görmek:

Gidüp zılâm-ı şitâ yine göz gözü gördi
 Harîm-i bâgda yer yer açıldı nergisler
 (Ksd. 7/3)

48. Göz hapsine koymak:

Hursend-i hayâl olsa aceb mi dil-i gam-hâr
 Ol Yûsuf-ı hüsni kodı göz habsine agyâr
 (G. 155/1)

49. Göz ile yemek:

Olaldan Hâletî-veş hâk-i kûyun
 Beni bulsa gözile yerdî dünyâ
 (G. 33/5)

50. Göz-kulak olmak:

Aceb mi Hâletî aşkunla dâim göz kulağ olsa
 Ne demlerdür ki özler ol senün reftâr-ı güftârın
 (G. 395/8)

- 51. Gözü dört olmak (açmak):**
 Kangı cânibden gelür diyü bakarsın her yana
 Gözlerün dört oldı ey dil hasret-i cânânile
 (G. 788/4)
- 52. Günde bin kez ölmek:**
 Günde bin kez ölmenün firkat komuşlar adını
 Hâlefi ehl-i muhabbet böyle itmiş ıstılâh
 (G. 117/5)
- 53. İki ayağı çukurda olmak:**
 Ey kalem zülf-i nigârün vasfını uzatma gel
 İki ayagun çukurda ya ne bu tûl-i emel
 (G. 468/1)
- 54. İtibar yüzü görmek:**
 Hazret-i şâh-ı cihândan görse rûy-ı i'tibâr
 Evvel-i elkâbı olur şi'rümün sihr-i mübîn
 (Ksd. 27/33)
- 55. Kabak başında ufanmak (patlamak):**
 Hayli mestânı düşürme birbirine zâhidâ
 Gâfil olma kim senün başunda ufanur kabak
 (G. 380/2)
- 56. Kalbi kararmak:**
 Olur erbâb-ı dünyâ tûre-dil dâim elemelerle
 Kararmaz ehl-i aşkun kalbi illâ dâğ-ı gamlarla
 (Mat. 275)
- 57. Kan ağlamak:**
 Benüm her tâze dâğum kanlar ağlar rûzigârumdan
 (Müs. 2/1, 6)
- 58. Kan ayaklı:**
 Kan ayaklı âşıkun alsun metâ-ı sabrını
 Eylesün ol hâce-i mülk-i melâhat dem-kadem
 (G. 492/3)
- 59. Kan düşmek:**
 Dil ü dîdem senünçün birbiriyle hasm-ı cân oldı
 Mecâl-i sulh hergiz kalmadı kan düşdi araya
 (G. 719/6)
- 60. Kan içmek:**
 Gice gündüz içmede halk-ı cihânun kanını
 Çarh-ı mînâ-fâm kalmaz şişe-i haccâmdan
 (Kt. 86)

- 61. Kan yalaşmak:**
 Grg-i hn-hre sürer py-ı seg-i bna ry
 Devr-i adlinde yalaşmak isteyüp mşiyile kan
 (Ksd. 24/29)
- 62. Kana girmek:**
 Gh dili geh dde-i pr-hn klur cy
 Bir dem mi olur gamzelern girmeye kana
 (G. 713/4)
- 63. Kapıdan baktırmak:**
 Getürüp aşk-ı İlh'yi gönül hnesine
 Kapudan bakdurayın ey gam-ı dny seni ben
 (Kt. 85)
- 64. Kara gün:**
 Tenümde dağlarum mihr-i münkesif gibidür
 Ne kara günlere kaldum cihnda Hlet'y
 (G. 15/5)
- 65. Kara yazı:**
 Bana şöyle gelür kim hatt-ı ruhsrı o meh-rnn
 Ola bir sreti başumda olan kara yazunn
 (G. 442/1)
- 66. Karşı koymak:**
 Mümkin midür ki karşu koya yne sana
 Aks-i ruhun meger ola yneden yana
 (G. 28/1)
- 67. Kendini bilmek:**
 Kendümi cn bilelden sırr-ı la'ln bendedür
 Hiç dernumdan çıkar mı nitekim cn tendedr
 (G. 199/1)
- 68. Kendini bilmemek:**
 Girer bir niçe şekle Hlet her gün firkunla
 Aceb mi bilmez olsa kendüyi ol şık-ı şeyd
 (G. 20/5)
- 69. Kendini dağıtmak:**
 Nisr itdün güzeller yolına akl u dil-i cn
 Niçün böyle tağgtdun kendni ey şık-ı şeyd
 (G. 21/2)
- 70. Kıran girmek:**
 Mh-ı felek gibi şeh-i encm-siphsn
 Girse aceb mi kahrunile düşmene kıran
 (Ksd. 11/22)

- 71. Kırmak-geçirmek:**
N'ola kırsa-geçirse dem-be-dem a 'dâsın İslâm'un
Sunulmuşdur o şâha kabza-i tîg-i cihân-dârî
(Ksd. 32/10)
- 72. Kıyamet yoksulu olmak:**
Olmaya nakd-i amel kalam kıyâmet yohsulı
(Kt. 119)
- 73. Kulak çekmek:**
Mengûş-ı gûş-ı şâhda ki dürr-i şâh-vâr
Kulak çekerse Hâletî'yâ nazmuna revâ
(G. 28/5)
- 74. Kulak müjdesi:**
Üstine her dirah taceb mi saçarsa sîm
Gül den getürdi bâğâ kulak müjdesin nesîm
(Mat. 181)
- 75. Kuruyup kalmak:**
Feyz-i fazl u keremi irse eger eflâke
Kuruyup kalmazidi çeşme-i mihr-i rahşân
(Tar. 7)
- 76. Merhamet kılmak:**
Merhamet kılmaz mısın cânâ ki hâl üstündeyin
(Müs. 3/II, 4)
- 77. Ocağına su koymak:**
Nice âteş-kede vîrân olupdur âb-ı tîgiyle
Ocağına su koydı hakk budur kim ehl-i tuğyânun
(Ksd. 13/2)
- 78. Ölmeden ölmek:**
Ölmeden ölmek niceymiş bildiler ey Hâletî
Ehl-i hâl olan görüp hâl-i perîşânun senün
(G. 449/5)
- 79. Ömrü kesilmek:**
Bu cihân içre senünleydi hayâtum cânâ
Dilerin ömri kesilsün seni benden kesenün
(G. 429/2)
- 80. Saman altından su yürütmek:**
Görünmez idi cûy-sıfat şekl-i kehkeşân
Yürütmeseydi su saman altından âsûmân
(Mat. 404)

82. Söz açmak:

Söz açmakta nazîrün görmedük ey Hâletî hergiz
Sühan gencînesine var ise hâmem anahtardur
(G. 260/5)

83. Söz atmak:

Atduğun seng-i cefâ cânuma minnetler idi
Görecek anı söz atmasa eger kim ağyâr
(G. 211/3)

84. Boylamadan söylemek:

Kâmet-i servi berâaber tutma kadd-i yârile
Boylamadan söyleme hergiz sözün ey bâg-bân
(G. 655/4)

85. Suya iletip (götürüp) susuz getirmek:

İner çâh-ı zenehdânına yârün zülf-i mekkârı
Suya iltüp yine susuz getürdi çok giriftârı
(Mat. 322)

86. Talihi müsaid olmak:

Ruhların ger öpdürürse ol kamer-tal'at bana
Tâli'üm olur müsâid yüz tutar devlet bana
(G. 45/1)

87. Toz koparmak:

Semend-i azmi kaçan toz koparsa âlemde
İder bu kubbe-i hadrâyı tûde-i ağber
(Ksd. 7/17)

88. Üste vermek:

Değişmez arsa-i rûy-ı zemîne kûçe-i fakrı
Felek üste virilse fi'l-mesel erbâb-ı irfâna
(G. 712/5)

89. Yarım ağız (la anmak):

Öpdürürken ikisin de la'linün lâyık mıdur
Yarım ağızla beni yâd itmez oldun dilberâ
(G. 22/2)

90. Yaşda kuruda hazır olmak:

Hem gözde hem gönülde ider dem-be-dem karâr
Yaşda kuruda hâzır olur Hızr-ı hatt-ı yâr
(G. 220/1)

91. Yemin edip başı ağrıtmamak:

Virmedi bana elem zahm-ı dil-i hûn-bâşum
And içersen de eger ana ağırmaz başum
(Mat. 394)

92. Yerden yere çalmak:

Yolında kılıp sâye-sıfat hâkile yek-sân
Yerden yere çaldı beni ol serv-i hırâmân
(G. 568/1)

93. Yetmiş iki dereden su getirmek:

Çıkamaz başa benüm eşk-i firâvânım ile
Yetmiş iki dereden su getirürse deryâ
(G. 31/6)

94. Yıldız saymak:

Fırat şebinde nakd-i sirişkin nisâr idüp
Yıldız sayar sabâha değin çeşm-i hûn-feşân
(G. 638/3)

95. Yola düşmek:

Azm-i diyâr-ı gurbet idüp hecr-i yârile
Düşdüm ceres gibi yola feryâd u zârile
(Mat. 276)

96. Yüreği ağzına gelmek:

Geldi yüreğim ağzuma dil-dânı görünce
Bağlandı meded râh-ı nefes yâri görünce
(Mat. 284)

97. Yüz suyu dökmek:

Nice nice âb-ı rû dökmek gerek âlemde kim
Destine erbâb-ı irfânun gire bir pâre nân
(Kt. 89)

98. Yüz sürmek:

Eger kim âsitân-ı âsumân-kadrüne yüz sürse
Yeri saff-ı ni'âl ola makarr-ı mâh-ı tâbânun
(Ksd. 10/20)

99. Yüz tutmak:

Oldukça müştebeh cihet-i kible-i necât
Dergâhına tutar yüzini cümle ins ü cân
(Ksd. 11/20)

100. Yüzü yere düşmek:

Tenhâ diyü dil hâk-i der-i dilbere düşdi
Ağyâr gelüp gördi yüzüm yerlere düşdi
(G. 858/1)

1.2.3.2. Atasözleri:

Şinâsi, meşhur eseri *Durûb-ı Emsâl-i Osmâniyye*'sinin jeneriğinde "Durûb-ı emsâl ki hikmetü'l-avâmdır, lisânından sâdır olduğu milletin mâhiyet-i efkârına delâlet eder. Durûb-ı emsâl-i Osmâniyye ise cümleten mânidârdır." diyerek hem atasözlerinin bir milletin kültüründeki önemine, hem eserinin ve hem de atasözlerimizin güzelliğine ve orijinalliğine dikkat çeker⁶⁸.

Atasözü, darb-ı meselleri de içine alan umumi bir adlandırmadır. Bilindiği gibi darb-ı meseller çeşitli şekilleriyle herşeyden önce bir hüküm taşır. Bir vak'a veya oluşumun geçmişte aynı ya da bir benzerinin cereyan ettiği gözönüne konularak böyle bir duruma maruz kalmış ya da maruz kalması ihtimali olan kişiye genellikle nasihat ve tavsiyede bulunulur, bazan böyle bir insan âdeti teselli edilir⁶⁹. Dîvân şairleri de önemine binâen atasözlerini, darb-ı meselleri şiirlerinde kullanmış ancak bazan değiştirmeden aynen, bazan pek az bir değişikliklerle verdikleri gibi, bazan da vezin gereği neredeyse tamamen değiştirerek vermişlerdir. Bu ölçüler içerisinde dîvânda büyük bir bölümünü aşağıda verdiğimiz şu atasözleri bulunmaktadır:

1. Arslandan doğan arslan olur:

Olsalar 'ilm içinde 'aynı ne var
Şîr olur şîr-beççe âhir-i kâr
(Mes. 5/41)

2. Ateş olmayan yerden duman çıkmaz:

Gelse hatt ruhsârına yârün ta 'accüb eylemem
Âteş olan yerde elbette olur zîrâ duhân
(G. 642/4)

3. Baykuşun avı (kısmeti) ayagina gelir:

Aceb mi hânesine varsa dilber düşmen-i şûmun
Ayağına gelür dirler şikârı her zamân bûmun
(G. 426/1)

4. Can bostanda bitmez:

Aşk ehlinün kökin keserin âkıbet dime
Cân bûstânda bitmez eyâ serv-i ser-firâz
(G. 296/4)

5. Çıkmayan candan ümit kesilmez:

Çıkmaduk cânda çünkü vardur ümîd
Umarum kim bulam hayât-ı cedîd
(Mes. 2/35)

68 Şinasi; *Durûb-ı Emsâl-i Osmâniyye*, İstanbul 1280

69 *Türk Atasözleri ve Deyimleri*, Hazırlayan: Millî Kütüphane Genel Müdürlüğü, İstanbul 1992, c. 1, s. 6

6. El elden üstündür:

Karşuna el bağlasa hûbân n'ola ey şûh-i mest
Mülk-i hüsnün şâhısın sen dest ber-bâlâ-yı dest
(Mat. 487)

7. İnsan kıymetini insan olan bilir (Adam kıymetini adam olan bilir):

Kana müstağrak görür göz merdümin bakmaz hasûd
Bilmez imiş kadrini insanun insân olmayan
(G. 647/4)

8. İyiliği yap denize at:

Çeşm-i giryâna gel ey nahl-i dil-ârâ sâye sal
Bu meseldür iyiligi sen eyle de deryâya sal
(G. 474/1)

9. Kaza geliyorum demez:

Kûy-ı yâre varmazın dirse adû-yı bed-likâ
İtimâd itme gelince varurum dimez kazâ
(G. 27/1)

10. Kişi ettiği bulur (Kişi ettiği biçer):

Bağrumun başlarını arasa dil-dâr ne var
Bilür ol kim kişi itdüklerini bulsa gerek
(G. 424/2)

11. Yügrük at menziline bulur:

Oldı rüçhânı cümleden zâhir
Yügrük at menzilin bulur âhir
(Mes. 3/30)

Tüm bu deyim ve atasözlerinin yanısıra bir kısmı bugün kullanılmayan pekçok Türkçe kelime de mevcuttur. Bu kelimelerden bazıları şiirde kullanılmış olan anlamlarıyla birlikte aşağıda verilmiştir:

Öykünmek, kuçmak (kucaklamak), ufanuk (kırık, ufanmış), devinmek, özge, yormak (alıkoymak), durmak (kurulmak), gönderi gitmek (uğurlamak), kayırmak (endişe etmek, kaygılanmak), bolay ki (ola ki, belki), döymek (tahammül etmek), bay, öğrenmek (alışmak), degirmek (dokundurmak), yavuz, sınımak, yügrük, yedilmek (yedekte götürülmek), terkini urmak (terketmek), kolçak (kola geçirilen kılıf), tapşurmak (teslim etmek, emanet etmek, ulaştırmak), ırılmak (ayrılmak), igen (çok) vb.

2. BÖLÜM
E S E R L E R İ

2023

2023

2.1. ESERLERİ:

Azmî-zâde Hâletî'nin manzum ve mensur birçok eseri bulunmakla birlikte edebî muhtevalı eserlerinin başlıcaları Dîvânı, bazı dîvân nüshaları içinde de bulunmakla birlikte çoğunlukla müstakil mecmua halinde bulunan Rubâiyât'ı, Sâki-nâme'si, Münşeât'ı bulunmaktadır. Bazı dîvân nüshalarında bulunan ancak müstakil olarak rastlayamadığımız biri Sultan II. Osman'a, diğeri ise IV. Murad'a sunulmuş iki arzuhâlini ise ayrı bir eser olarak değerlendirmedik. Ayrıca Pend-nâme'nin Hâletî'ye değil de babası Pîr Mehmed Azmî Efendi'ye âit bir eser olduğunu ilgili bölümde daha önce belirtmiştik.

Hâletî'nin diğeri eserleri arasında ise Mihr ü Müşteri Hâşiyesi, Dürer ve Gurer hâşiyeleri, Menar Şerhi hâşiyesi, Muğni'l-Lebîb şerhi, Hidâye ve Miftah şerhlerine ta'lîkatı ile tefsire dâir Kelimât'ı ve pek çok konuda yazılmış şerh ve ta'lîkatları olduğu da kaynaklarda zikredilmekte ancak haklarında neredeyse isimlerinin dışında bir bilgi verilmemektedir. Bilhassa ta'lîkatlara dair kütüphanelerimizde pekçok nüsha bulunmakla birlikte bunları teferruatlı bir şekilde incelemeyince hangi esere ait olduklarını tesbit son derece güçtür. Haluk İpekten, DİA'daki "Hâletî" maddesinde şairin ayrıca Süleymaniye Kütüphanesi'nde (Fatih nr. 4263/2) Tezkiretü'l-Evliyâ ve Merâkîdü'l-Asfiyâ fî Etrâfi Bağdâd adıyla bir eserinin daha görüldüğünü bildirmektedir⁷⁰. Ancak gerek İpekten'in bahsettiği nüsha ve gerekse tesbit edilen diğeri nüshalar üzerinde yapılan incelemeler sonucunda zikredilen eserin Azmî-zâde Hâletî'ye değil, mütercim Nazmî-zâde Hüseyin el-Murtaza el-Bağdâdî'ye (öl. H. 1134) âit olduğu ayrıca eserin adının daha çok Câmî'ü'l-Envâr fî Menâkibi'l-Ebrâr adıyla kayıtlı olduğu tesbit edilmiştir. Muhtemelen eserin kütüphane fişlerinin daktilosu esnasında bir dalgınlık sonucunda Nazmî-zâde yerine Azmî-zâde yazılmış ve bu durum İpekten'in yanlışına yolaçmış olmalıdır.

Daha zamanında kazanmış olduğu şöhretine rağmen Hâletî'nin eserlerinin hiçbiri basılmamıştır. Bunu eserlerinin pekçok nüshasının mevcudiyeti ile izah mümkün gibi görünse de asıl sebep meçhûlümüzdür. Bununla birlikte, şiirlerinden örnekleri çeşitli tarihî, edebî eserlerde, mecmua ve antolojilerde bulmak mümkündür⁷¹. Ayrıca şairin hayatı Reşat Nuri Darago'nun "Hâlet" ismiyle anılan bir perdelik piyesine konu olmuş ve Yeditepe isimli fikir ve sanat gazetesinde neşredilmiştir⁷².

⁷⁰ H. İpekten; DİA, c. 4, s. 349

⁷¹ Msl. bkz. *Mecmua-i Nu'ât-ı Nebeviyye*, Süleymaniye Ktp., Hamidiye 1210-1211; *Kitâb-ı Müntehebât-ı Eş'âr*, Nuruosmaniye Ktp., nr. 1402/4966; Ziya Paşa, *a.g.e.*, İstanbul 1292, c. 2, s. 65

⁷² Reşat Nuri Darago; "Hâlet" (Bir perdelik oyun), *Yeditepe*, Onbeş Günlük Fikir ve Sanat Gazetesi, 15 Kasım 1954, sy. 73, s. 2 (piyesin neşri 15 Aralık 1954'te 75. sayıda son bulmuştur.) Darago, Hâletî'nin edebî şahsiyetinden ilham alarak ve kendi mizacı ve hayat macerası ile şairinki arasında kurduğu benzerlikten hareketle kaleme aldığı bu piyesinde, Hâletî'nin hayatından bir kesiti, onun tüm hayat felsefesi ve macerasını özetleyecek bir şekilde ustaca dramatize etmiştir.

2.1.1. DÎVÂN:

2.1.1.1. Dîvânın Nüshaları:

1. Üniversite Ktp., T. 160
2. Üniversite Ktp., T. 1795 (Müellif Nüshası)
3. Üniversite Ktp., T. 2876
4. Üniversite Ktp., T. 9785
5. Süleymaniye Ktp., Ayasofya 3910
6. Süleymaniye Ktp., Fatih 3803
7. Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi 3473
8. Süleymaniye Ktp., M. Hafid Efendi 357/2 (Dîvân-ı Kâmî ile aynı nüsha içinde olup 25-64 yk. arasındadır.)
9. Süleymaniye Ktp., Kasîdecî-zâde 420
10. Süleymaniye Ktp., Lala İsmail 435
11. Süleymaniye Ktp., Mihrişah Sultan 374
12. T.S.M. Ktp., Hazine 894
13. T.S.M. Ktp., Hazine 917
14. Atuf Efendi Ktp., 2067
15. Bayezid Ktp., Veliyüddin Efendi 2703 (Dîvân ve Rubâiyât aynı nüsha içinde olup dîvân 1-252 yk. arasındadır.)
16. Millet Ktp., Ali Emirî Manzum 98
17. Kayseri Raşid Efendi Ktp., 1277
18. Atatürk Ü. Seyfettin Özege Ktp., ASL-7
19. Konya Belediyesi İzzet Koyunoğlu Şehir Müzesi Ktp., 13152
20. Yapı Kredi Bankası Ktp., 107
21. Yapı Kredi Bankası Ktp., 15557
22. Yapı Kredi Bankası Ktp., 15714
23. Yapı Kredi Bankası Ktp., 15918
24. Elenco Dei Manoscritti Turchi Della Biblioteca Vaticana, Vaticani Turchi, Vat. Turco 219 (Dîvân di Azmî-zâde Hâletî Mustafa Efendi), s. 191, Roma 1953
25. Stâtsbibliothek, Handschriften Katalog, (Dîvân, Bostan-ı Hayâl adlı eserde 17-84 yk. arasında bulunmaktadır.), s. 225, Berlin 1959
26. University Library, Oriental Manuscripts Books, Leiden Or. 1286 (Dîvân-ı Azmî-zâde Hâletî), Holland

Şiirleri'nin Bulunduğu Tesbit Edilen Bazı Mecmualar:

1. T.S.M. Ktp., Hazine 1050, 1058, 1070 (Mecmua)
2. T.S.M. Ktp., Revan 1968, 1970, 1985 (Mecmua)
3. Süleymaniye Ktp., Hamidiye 1210 (Mecmu'a-i Nu'ût-ı Nebeviyye)

4. Süleymaniye Ktp., Reşîd Efendi 850/22 (Mersiye berây-ı Medhî)
5. Nuruosmaniye Ktp., nr. 1402/4966 (Kitâb-ı Müntehebât-ı Eş'âr)
6. Nuruosmaniye Ktp., 4402/6 (Kasâid-i Hâletî)
7. Nuruosmaniye Ktp., 4402/31 (Gazeliyât-ı Hâletî)
8. Stâtsbibliothek, Handschriften Katalog, 180, 267 (Mecmua), Berlin 1959
9. Elenco Dei Manoscritti Turchi Della Biblioteca Vaticana, Vaticani Turchi, Vat. 50 (Antologia Poetica Turca e Persiana), s. 39, Roma 1953

F.A. Tansel'in Türk Ansiklopedisi'ndeki Hâletî maddesinde de belirttiği üzere, Theodor Menzel Encyclopédie de L'İslam'daki Hâletî maddesinde, 1258'de Kahire'de basılan Hâlet Dîvânını Hâletî'ye ait göstermiştir⁷³.

F.A.Tansel yukarıda zikredilen maddesinde, Hâletî dîvânının TSM. Kütüphanesi'nde üç adet yazma nüshasının bulunduğundan ve bunlardan birinin Hâletî'nin ölümünden önce Kınalı-zâde Ali b. Hüseyin eliyle H. 1026 (M. 1617) yılında istinsah edilmiş ve mevcut yazmaların en eskisi olduğundan bahsetmektedir. Yapılan inceleme neticesinde bu nüshanın bir dîvân nüshası olmayıp rubâilere âit bir nüsha olduğu görülmüştür.

Antoine Galland, 1672 yılına ait hatıralarında, Hâletî'nin büyük boyda yazma bir dîvânını gördüğünü kaydeder ve şu bilgileri verir: "Muhtelif mevzular hakkında Türkçe bir şiir kitabı gördüm; bunun kafiyeleri o şekilde tertip edilmiş bulunuyordu ki, ilk kafiyelerin cümlesi kitabın sonuna kadar bir elifle, diğerleri de yâ olan son harfe kadar diğer harflerle nihayet buluyordu. Kitap 80 boyunda olup ismi Dîvân-ı Azmî-zâde Hâletî Efendi idi⁷⁴ "

2.1.1..2. Nüshaların Gruplandırılması:

Riyâzî'nin ifadesine göre dîvânını H. 1012 (M. 1603) yılında III. Mehmed adına tertip etmiş⁷⁵ olan Hâletî'nin dîvânının, büyük çoğunluğu İstanbul kütüphanelerinde olmak üzere 26 adet yazma nüshası tesbit edilmiştir. Avrupa ve Anadolu kütüphaneleri daha ayrıntılı tarandığında bu sayının artacağını tahmin etmekteyiz. Tesbit edilen nüshalar, müellif nüshası olup olmamaları, tarihlerinin, noksanlık ya da fazlalıklarının bulunup bulunmaması, ihtiva ettikleri şiir hacimleri, hatlarının düzgünlüğü gibi tertip ve düzene dair klasik kıstasların yanı sıra; şiirlerin müellif ya da müstensihler tarafından yapılmış olan farklı tertip ya da şekillerini ihtiva edip etmemeleri de gözönünde bulundurularak kendi içinde beş gruba ayrılmış, ulaşılabilen nüshalar incelenerek aranan özelliklere en fazla uyan ve tamamı birinci

⁷³ F.A. Tansel; *a.g.e.*, s. 347; Theodor Menzel; "Hâletî", Encyclopédie de L'İslam, c. 2, s. 253, Leyde-Holland 1297

⁷⁴ Antoine Galland; *İstanbul'a Ait Günlük Hatıralar*, (1672-1673). Çeviren: Sırrı Örik, Ankara 1949, (TTK), c. 1, s. 35

⁷⁵ Riyâzî; *a.g.e.*, vrk. nr. 44b

grupta yeralan 5 adet nüsha, T2 (Hazine 917) nüshası esas alınarak tenkidli metne dahil edilmiştir.

Birinci grupta yer alan nüshalar (1. Ü1: Üniversite Ktp. T. 1795, Müellif nüshası, tarihsiz, 152 varak, gazel sayısı 445; 2. Ü2: Üniversite Ktp., T. 9785, istinsah tarihi H. 1043, 190 varak, gazel sayısı 443; 3. SÜ1: Süleymaniye Ktp., Lala İsmail 435, tarihsiz, 165 varak, gazel sayısı 517; 4. VE: Bayezid Ktp., Veliyüddin Efendi 2703, tarihsiz, 622 s., gazel sayısı 670; 5. T1: T.S.M. Ktp., Hazine 894, istinsah tarihi H. 1079, 187 varak, gazel sayısı 751; 6. T2: T.S.M. Ktp., Hazine 917, istinsah tarihi H. 1083, büyük boy nüsha, 100 varak, gazel sayısı 749) gerek şiir hacimleri, gerekse aranılan diğer özellikler bakımından en önemli nüshalardır. Bu sebeple bu gruptan beş adet nüsha tenkidli metin çalışmasına doğrudan dahil edilmiştir. Bu grupta yer almakla birlikte SÜ1 (Süleymaniye Ktp., Lala İsmail 435) nüshası, VE (Bayezit Ktp. Veliyüddin Ef. 2703) nüshası ile olan benzerliği gözönünde bulundurularak doğrudan tenkidli metne dahil edilmemiş ancak gerek görüldükçe yararlanma yoluna gidilmiştir.

İkinci grupta yeralan nüshalarda (1. Ü3: Üniversite Ktp., T. 2876, tarihsiz, 192 varak, gazel sayısı 356; 2. Ü4: Üniversite Ktp., T. 160, tarihsiz, 121 varak, gazel sayısı 387; 3. SÜ2: Süleymaniye Ktp., Ayasofya 3910, tarihsiz, 191 varak, gazel sayısı 434; 4. SÜ3: Süleymaniye Ktp., Kasıdecı-zâde 420, tarihsiz, 150 varak, gazel sayısı 375; 5. SÜ4: Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi 3473, tarihsiz, 139 varak, gazel sayısı 393; 6. Atuf Efendi Ktp., Atuf Efendi 2067, tarihsiz, 137 varak, gazel sayısı 321), birinci grupta yeralan mesnevi nazım şekliyle yazılmış Tevhîd, Münacât, Na't vs. yoktur. Ayrıca gazel hacimleri bakımından da bu grup birinci gruba göre daha eksik olan nüshalardan oluşmaktadır. Bununla birlikte bu grupta yeralan Ü3 nüshasından bilhassa hattının güzelliği sebebiyle okunma problemi olan kelimeler hususunda yararlanılmıştır.

Üçüncü grupta yeralan nüshalar (1. SÜ5: Süleymaniye Ktp., Hafid Efendi 357, tarihsiz, 39 varak, gazel sayısı 277; 2. SÜ6: Süleymaniye Ktp., Fatih 3803, tarihsiz, 139 varak, gazel sayısı 370; 3. SÜ7: Süleymaniye Ktp., Mihrîşah 374, tarihsiz, 50 varak, gazel sayısı 224; 4. Millet Ktp. Manzum 98, 52 varak, gazel sayısı 245), baş ve sonlarından eksik olup hemen hemen sadece gazelleri ihtiva etmektedirler.

Dördüncü grupta yeralan nüshalar (1. RE: Kayseri Raşid Efendi Ktp. 1277 Manzum, tarihsiz, 140 varak, gazel sayısı 411; 2. Atatürk Üniversitesi, Seyfettin Özege Ktp., ASL-7); 3. Konya Belediyesi, İzzet Koyunoğlu Şehir Müzesi Ktp., 13152) Anadolu'daki kütüphanelerde buldukları tesbit edilen nüshalardan oluşmaktadır ki RE nüshası hakkında bu nüsha esas alınarak yapılmış iki adet Yüksek Lisans Tezi vasıtasıyla bilgi edinilebilmiştir. Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi ile Konya Belediyesi, İzzet Koyunoğlu Şehir Müzesi Kütüphane'sinde bulunan nüshalar hakkında ise maalesef bilgi edinme imkanımız olmamıştır.

Beşinci ve son grupta yeralan nüshalar ise yurt dışındaki kütüphanelerde buldukları tesbit edilen nüshalardır. Bu nüshalardan da sadece katalog bilgileri çerçevesinde yararlanılabilmektedir.

Yapı Kredi Bankası Kütüphanesinde bulunduğunu tesbit ettiğimiz dört adet nüshayı (Yapı Kredi Bankası Ktp., 107, 15557, 15714, 15918) ise kütüphanede mevcut yazma eserlerin katalog hazırlık işlemlerinin tamamlanmamış olması sebebiyle incelememiz mümkün olamamıştır. Bu sebeple bu nüshaları herhangi bir gruba dahil etmedik.

Gruplarda yeralan nüshaların kendi aralarında ortak özellikleri fazla olmakla birlikte birbirlerinden ayrıldıkları önemli yanları da vardır. Mesela tamamı 1. grupta yeralan ve tenkidli metne dahil ettiğimiz Ü1, Ü2, VE, T1 ve T2 nüshaları genel benzerlikleri itibarıyla 1. grupta yer almakla birlikte ihtiva ettikleri şiir hacimleri, nüsha farkları vb özellikleri sebebiyle birbirlerinden ayrılabilirler. Yine 1. grubun dışında olmakla birlikte bazı nüshaların kendi grupları dışındaki nüshalarla da ortak özellikler sergilediği görülür. Mesela 2. gruba ait bir nüsha olan SÜ4 ve 3. gruba ait bir nüsha olan SÜ5, 1. grup nüshaları ile ve bilhassa gruptaki Ü1 ve Ü2 nüshalarıyla ortak özellikler sergilemektedir. Buna ilaveten yine 2. grup nüshaları olan Ü3, Ü4, SÜ2 ve SÜ3 nüshaları 1. grup nüshaları ile ve bilhassa gruptaki T1 ve T2 nüshalarıyla ortak özellikler sergilemektedir.

Kanaatimizce Ü1 nüshası, müellifin telif ve tertip ettiği ilk nüshadır. Pekçok farkda benzerlik göstermekle birlikte aralarında bazı farklılıkların ve biri diğerinde bulunmayan şiirlerin varlığı Ü2'nin, Ü1'den kopya edilen başka bir nüshadan -x-geldiğini göstermektedir.

Hacimli nüshalardan biri olan VE nüshası ise gerek Ü1, Ü2 ve gerek T1, T2 ile olan benzerlikleri ile bir nevi ara nüsha durumunda olup kanaatimizce ikinci kez tertip edilmiş olan bir nüshadır. Ayrıca bu nüsha, sadece kendisinde bulunan 90 civarındaki gazel, 60 civarındaki matla ve diğer bazı şiirleri ve Ü1, Ü2, T1 ve T2 nüshalarına nazaran olan eksikleri ile de farklı bir tertip hüviyeti sergilemektedir.

Nüshalar içinde en geniş hacimlileri ise T1 ve T2'dir. T1 nüshası, kanaatimizce üçüncü-son kez tertip edilen nüshaya (-X- nüshasına) dayanmaktadır. Ancak T1 müstensihisi sadece -X- nüshasından istinsah ettiği şekille yetinmemiş, dîvâna âit diğer nüshalardan da (ki bunlar arasında T1'de bazı beyitlerin yanına düşülmüş olan notlardan da anlaşıldığı üzere müellifin gördüğü, onayladığı bir nüsha da vardır, bkz. T1 90b) yararlanma yoluna giderek bu nüshayı bir hayli ikmal etmiş ve âdeta bir ekleme nüsha meydana getirmiştir.

Aralarındaki büyük benzerliğin de işaret ettiği gibi (bazı örneklerde T1'deki bâriz kâtip hatalarının dahi T2'de aynen bulunduğu görülür) T2 nüshası kuvvetle muhtemel T1'den kopya edilmiştir. Ancak T2 müstensihisi T1'i tabir caizse derleyip toparlamış ve nüshayı daha düzenli bir hâle getirmiştir. (Bununla birlikte T1 nüshası,

T2 nüshasının daha iyi anlaşılması ve doğru değerlendirilebilmesi için vazgeçilemez bir öneme sahiptir ve hatta T2 müstensihinin bazı hatalı uygulamaları yine T1 vasıtasıyla farkedilip düzeltilebilmektedir.)

Tesbit edilen 26 adet nüshanın 20 adedinin -İstanbul kütüphanelerinde bulunan ve içlerinden biri müellif nüshası olmak üzere- bazılarının son derece zengin ve önemli nüshalar olmasına rağmen yapılan incelemeler sonucunda T1 ve T2 nüshaları hariç hiçbir nüshanın birbirleriyle doğrudan ilişkilerinin olmadığı tesbit edilmiştir. Bu ise hem dîvân nüshalarının diğer pekçok dîvândan ayrı olan önemli bir özelliğine dikkat çekmekte, hem de Hâlefi'nin dîvân nüshalarının, tesbit ettiğimiz sayının çok üstünde olabileceğini göstermektedir. Ancak dîvânın şu an için kütüphanelerimizde mevcut olmayan yahut bizim ulaşamadığımız bu tür nüshaları sebebiyle, nüshalar arasındaki irtibatı sağlıklı bir şekilde gösterebilecek bir Şecere Tablosu hazırlamamız mümkün olmamıştır. Bu eksikliği telafi düşüncesiyle nüsha grupları ve özellikle tenkidli metne dahil edilen nüshalar hakkında detaylı bilgiler verilmiş, değerlendirmeler yapılmış ve tüm bu kanaatlerin doğrultusunda tesbit edilip ulaşılabilen nüshaların ön önemli görülenleri tenkidli metne dahil edilmişlerdir.

2.1.1.3. Metnin Tenkid ve Kuruluşunda Karşılaştırılan Nüshalar:

2.1.1.3.1. Nüshaların Katalog Bilgileri ve Mündericâtı:

2.1.1.3.1.1. Ü1 (Üniversite Ktp., T. 1795)

İstinsah Eden	: Müellif Nüshası
Tarihi	: Tarihsiz
Kitap Ölçüleri	: 208x125 mm
Cilt	: Sırtı meşin, şirâzeli, koyu kahve mukavva kapaklı olup her iki kapağında kabartma şemse bulunmaktadır.
Varak	: 152
Satır	: 21
Hat	: Ta'lik
Baş	: Hamd ana kim vücûd-ı insânı Şeref-i nutka kıldı erzânî
Son	: Hak bu ki dünyâda görülmüş degül Böyle eli agzına uyar civân

Beyaza çekilmemiş müsvedde bir nüsha intibasını veren bu nüshada bazı kelime, mısra ve beyitlerin üzeri çizilerek üzerlerine, yanlarına vs. farklı şekilleri yazılmış, teklif edilmiştir. Sonradan eklenen bir miktar gazel ile rubâilerin bir kısmı derkenar olarak bulunmaktadır. Dîvân 152a varağında bitmekte olup akabinde gelen varakların çoğu boştur, bir kısmında ise farklı şahıslara ait şiirler bulunmaktadır.

Nüshanın 1a varacağının sol üst köşesinde "Dîvân-ı Azmî-zâde Mustafa Efendi el-mahlasu'l-Hâletî bi-hattü'l-merhûm" ve bu kaydın hemen altında ayrıca "Dîvân-ı emlâhu'ş-şuarâ ve efsahu'l-bülegâ cenâb-ı Hâletî-i mu'ciz-edâ der-evâil-i şehr-i ramazan sene selâse ve tis'in ve elf ..." kayıtları bulunmaktadır. Yine bu varacağın alt kısımlarında ikisi "Mâlik-i hatem İrfan b. Süleyman" kaydı ile İrfan b. Süleyman'a, biri ise Mehmed b. Emin'e ait temellük mühürleri bulunmaktadır. Bu varacağın sol alt köşesinde "Sümme dahale fî silki'l-fakîr Abdülhak [Molla] re'îsü'l-etibbâ fî rütbe-i Dâri'l-Hilâfeti'l-Aliyye fî 15 Rebî'ü'l-Evvel sene 250 tarihi ve hemen yanında "birâderim merhûmun kitaplarından idi" kaydı bulunmaktadır. Ayrıca nüshanın 2a varacağının sol üst köşesinde "Dîvân-ı Hâletîyyü'l- müştahîr Azmî-zâde rahmetullâhi te'âlâ bi-hattü'l-mübârek bârekallâhu lenâ ve'l-cemf'ü'l-müslimîn" kaydı ile 13a varacağının da yine sol üst köşesinde "Eyne kitâb bâ-hatt-ı müellif" kaydı bulunmaktadır. kaydı bulunmaktadır. Nüshanın son varaklarından olan 154b'de Emînî isimli bir şaire, 155a'da ise Derviş Âgah'a ait bazı beyitler vardır.

Bu nüshada baş tarafta mesnevî nazım şekliyle yazılmış 1 arzuhâl (11b), 1 Tevhîd, 1 Münâcât, 1 Na't (Mi'râciye başlığı altında verilmiştir), 1 Mi'râciye (Başlıksız), 1 Ashâb-ı Güzîn medhiyesi, 1 Hazret-i Hâlid Medhiyesi, 1 Sultan Mehmed-i Sâlis Medhiyesi; 30 Kasîde, biri terkîb-i bend nazım şekliyle olmak üzere 2 Mersiye, 450 Rubâi , küçük bir miktarı nüshanın son varaklarında olmak üzere (Bkz. 151b-152a) 116 Kıt'a, 9 Tarih, tamâmı mütekerrir olmak üzere 5 Müseddes, biri mükerrer olmak üzere 445 Gazel ve 290 Matla bulunmaktadır.

2.1.1.3.1.2. Ü2 (Üniversite Ktp., T. 9785)

İstinsah Eden	: Fâize bintü'l-merhûm eş-Şeyhî Muhammed Efendi eş-şehîr be-Kâmetî-zâde
İstinsah Tarihi	: 1043
Kitap Ölçüleri	: 202x142 mm
Cilt	: Açık kahve renkli mukavva kapaklı, sırtı koyu kahve renkli meşin
Varak	: 190
Satır	: 19
Hat	: Ta'lik
Baş	: Hamd ana kim vücûd-ı insânı Şeref-i nutka kıldı erzânî
Son	: Ecrini itmegiçün Hâletî-i şeydâya Umarın ide Hudâ kalb-i şerifün mülhem

Hattı bir hayli bozuk ve müstensih hataları bol olan bu nüsha son derece düzensiz olup sadece ilk 15 varacağında sürh cedvel vardır. Ayrıca birkaç gazel derkenar olarak bulunmaktadır.

Nüshanın 1a varağında Selanik ile ilgili bir tarih kıtası bulunmaktadır. 119a varağında gazellerin bitiminde "Bir hâletile cânâ didi Nazîfî târîh / Ger buldı çün tamâm-ı dîvân-ı İbn Azmî sene 1043" kaydı bulunmaktadır. Ayrıca 187b'de "Ketebetü'l-fakîrû'l-hakîr Fâize bintü'l-merhûm eş-Şeyhî Muhammed Efendi eş-şehîr be-Kâmetî-zâde.... " şeklinde müstensih kaydı ve yine nüshanın 188b varağında Himmetoğlu adlı bir şahsa ait "bu mudur" redifli bir şiir bulunmaktadır.

Bu nüshada da baş tarafta mesnevî nazım şekliyle yazılmış 1 Tevhîd, 1 Münâcât, 1 Na't, 1 Mi'râciye, 1 Ashâb-ı Güzîn Medhiyesi, 1 Hazret-i Hâlid Medhiyesi, 1 Sultân Mehmed-i Sâlis Medhiyesi; 31 Kasîde, biri terkîb-i bend nazım şekliyle olmak üzere 2 Mersiye, 540 Rubâî, 114 Kıt'a, 9 Tarih, 443 Gazel ve 277 Matla bulunmaktadır. Bu nüshada müseddes ve arzuhâl bulunmamaktadır.

2.1.1.3.1.3. VE (Bayezid Ktp., Veliyüddin Efendi 2703)

İstinsah Eden	: Belli değil
İstinsah Tarihi	: Tarihsiz
Kitap Ölçüleri	: 144x88 mm
Cilt	: Kahve renkli meşin, mukavvasız ve şirazesi tamire muhtaç.
Sayfa	: 622
Satır	: 15
Hat	: Ta'lik
Baş	: Hamd ana kim vücûd-ı insânı Şeref-i nutka kıldı erzânî
Son	: Olsak n'ola rahş-rân-ı meydân-ı gurûr Nev-devlet-i iltifât-ı yâruz şimdi

Hattı vasat olan nüshanın ilk sayfası hâriç diğer sayfaları sürh cetvelli olup mevcut başlıkların da tamamı kırmızıdır. Nüshada müstensihin bilgisizliğinden kaynaklandığını düşündüğümüz yanlışlıklar ve boş bırakılan yerler bir hayli fazladır. Nüshanın baş taraflarından itibaren hem varak usulüne göre, hem de sayfa usulüne göre numaralandırılması yapılmış; ancak baş taraflarda doğru devam eden varak numaralarının sırası yer yer bozulmuş orta ve sonlarda ise tamamen işe yaramaz ve yanıltıcı bir hâl almıştır. Bu sebeple baştan itibaren doğru devam eden sayfa numaralarına göre hareket etmeyi uygun bularak ilgili işlemlerde sadece bu nüshada varak numarası yerine sayfa numarası vermeyi tercih ettik. Nüshanın ilk sayfasının ön yüzünde-1a varağında (Nüsha varak usulüne göre 1b varağından itibaren başlamaktadır. Sayfa numaralandırması da buradan itibaren ve 1 numara verilerek başlatılmıştır.) Sa'dî adlı bir şahsa âit iki adet gazel bulunmaktadır. Yine bu varakta sene 70 tarihi ile birlikte Mehmed yazılı bir mühür bulunmaktadır. Nüshanın 132. sayfasında derkenar olarak yazılmış Veysî'ye âit bir tarih ve yine bu sayfada

müseddeslerin sonunda başka hiçbir nüshada rastlayamadığımız Hâletî'nin Ubeydî'nin bir gazeline yaptığı tahmisi bulunmaktadır. 503. sayfada ise yine Sa'dî'ye âit üç adet rubâî ve ayrıca 505. sayfada bir gazel bulunmaktadır.

Bu nüshada da baş tarafta mesnevî nazım şekliyle yazılmış 1 Tevhîd, 1 Münâcât, 1 Na't, 1 Mi'râciye, 1 Ashâb-ı Güzîn Medhiyesi, 1 Hazret-i Hâlid Medhiyesi, 1 Sultân Mehmed-i Sâlis Medhiyesi; 30 Kasîde, biri terkîb-i bend nazım şekliyle olmak üzere 2 Mersiye, 580 Rubâî, 88 Kıt'a, 17 Tarih, tamamı mütekerrir olmak üzere 8 müseddes, 670 Gazel ve 290 Matla bulunmaktadır. Bu nüshada da arzuhâl bulunmamaktadır.

2.1.1.3.1.4. T1 (T.S.M. Ktp., Hazine 894):

İstinsah Eden	: İbrahim eş-Şehriyâr
İstinsah Tarihi	: 1079
Kitap Ölçüleri	: 195x102 mm
Cilt	: Siyah deri ve üzeri yeşil kumaş kaplı
Varak	: 187
Satır	: 25
Hat	: Nesta'lik
Baş	: Hamd ana kim vücûd-ı insânî Şeref-i nutka kıldı erzânî
Sonu	: Bir gülün Sakız'da dil oldu nevâ-keş bülbüli Bilmez idim böyle zîbâ olduğın Sakız gülü

Aharlı elvan kâğıt, sözbaşları ve cetveller kırmızı olan bu nüshada nüshaya sonradan eklenmiş olan şiirlerin mühim bir kısmı derkenar olarak bulunmaktadır. Ayrıca bu nüshada yine sonradan eklenmiş şiirlerden oluşmakla birlikte müstensih tarafından varak içinde ve her harfin sonunda verilen Tekmîl-i Kusûr bölümleri bulunmaktadır. Nüshanın baş tarafında şairin H. 1040 Şaban'ında öldüğü, Gani-zâde Nâdirî'nin Hâletî'nin dîvânı hakkındaki kıtası, ayrıca nüshanın 191a varağında müstensihin adı ve istinsah tarihi bulunmaktadır.

Bu nüshada da baş tarafta mesnevi nazım şekliyle yazılmış 1 Tevhîd, 1 Münâcât, 1 Na't, 1 Mi'râciye, 1 Çâr-Yâr-ı Güzîn Medhiyesi (TYDK'de bu medhiyeden bahis yoktur), 1 Ebâ Eyyûb el-Ensârî medhiyesi (TYDK'de bu medhiyeden bahis yoktur), 1 Sultan Mehmed Hân Medhiyesi (TYDK'de bu medhiyeden bahis yoktur), 36 Kasîde (TYDK'da bu sayı 31 olarak verilmiştir. İlgili bölümde zikredildiği üzere T1 nüshasının orijinal şeklinde bulunduğu kanaatinde olduğumuz ancak zaman içinde kopmak suretiyle nüshanın bugünkü şeklinde mevcut olmayan varaklar bulunmaktadır. Dolayısıyla nüshada bazı kasîdeler parçalar hâlinde bulunmakta bazıları ise bulunmamaktadırlar. Biz bu duruma rağmen bu nüshadan

geldiğini düşündüğümüz T2 nüshası ile yaptığımız detaylı mukayese sonucu bu eksik varaklarda yok görünen kasîdelerin varlığı noktasından hareketle toplam kasîde sayısını tıpkı T2'de olduğu gibi 36 olarak verdik.), biri terkîb-i bend nazım şekliyle olmak üzere 2 Mersiye (TYDK'da bu sayı 1 olarak verilmiştir), birkaçı derkenar olmak üzere 576 Rubâî (TYDK'da bu sayı 300 olarak verilmiştir), tamâmı mütekerrir olmak üzere 5 Müseddes (TYDK'da bu sayı 4 olarak verilmiştir), 132 Kıt'a (TYDK'da bu sayı 13 olarak verilmiştir), 16 Tarih, bir kısmı derkenar olmak üzere 751 Gazel (TYDK'da bu sayı 721 olarak verilmiştir) ve 433 Matla (357 adedi metâli', 76 adedi ise mutâyebât-ı metâli' başlığı altında) bulunmaktadır. Bu nüshada şairin sâki-nâme'si de mevcut olup arzuhâl'i ise mevcut değildir.

2.1.1.3.1.5. T2 (T.S.M. Ktp., Hazine 917):

İstinsah Eden	: Belli değil
İstinsah Tarihi	: 1083
Kitap Ölçüleri	: 295x150 mm
Cilt	: Siyah deri cilt
Varak	: 100
Satır	: 29
Hat	: Ta'lik
Baş	: Hamd ana kim vücûd-ı insânı Şeref-i nutka kıldı erzânî
Son	: Bâde-i aşkile güller Hâletî mest oldılar Bezm-i gülşende anuñün yaktılar pîrâheni

Aharlı kâğıt, sözbaşları kırmızı. Bu nüshada şairin rubâileri ve sâki-nâmesi dahil bir kısım şiirleri ile ayrıca bu nüshada da mevcut olan Tekmîl-i Kusûr bölümlerinin bir kısmı derkenar olarak bulunmaktadır. Ayrıca nüshanın 47b ve 56b varaklarında istinsah tarihi kayıtlıdır.

Bu nüshada da baş tarafta mesnevi nazım şekliyle yazılmış 1 Tevhîd, 1 Münâcât, 1 Na't, 1 Mi'râciye, 1 Çâr-Yâr-ı Güzîn Medhiyesi, 1 Ebâ Eyyûb el-Ensârî Medhiyesi, 1 Sultan Mehmed Hân Medhiyesi, 36 Kasîde, biri terkîb-i bend nazım şekliyle olmak üzere 2 Mersiye, tamamı derkenar olarak yazılmış olan 580 Rubâî, tamâmı mütekerrir olan 5 Müseddes, tamamı derkenar olarak yazılmış olan 132 Kıt'a, tamamı derkenar olarak yazılmış olan 16 Tarih, Kef harfinden itibaren tekâmîl-i kusûr gazellerinin tamamı derkenar olarak yazılmış olan 749 Gazel ve tamamı derkenar olarak yazılmış olan 430 Matla (355 adedi metâli, 95 adedi ise mutâyebât-ı metâli başlığı altında) bulunmaktadır. Şairin Sâki-nâme'sinin de derkenar olarak bulunduğu bu nüshada arzuhâli bulunmamaktadır.

2.1.1.3.2 Nüshaların Özellikleri ve İlgili Bazı Tesbit ve Değerlendirmeler:

2.1.1.3.2.1 Ü1 (Üniversite Ktp., T. 1795):

Hâletî'nin çoğu İstanbul kütüphanelerinde bulunan dîvân nüshaları üzerinde yaptığımız inceleme, karşılaştırma ve değerlendirmeler neticesinde müellifin birden fazla nüshası-tertihi olduğu kanaatine vardık.

Riyâzî'nin bildirdiğine göre Hâletî, dîvânını H. 1012 yılında III. Mehmed adına tertip etmiştir. Riyâzî, tezkiresini yazdığı anda Hâletî henüz Bursa kadısı idi ve edebî faaliyetinin ortasında sayılırdı⁷⁶. Hâletî'nin oğlunun ölümü sebebiyle yazmış olduğu gazel ile düşürmüş olduğu tarihin Ü1 nüshasında bulunmayışı, oğlunun H. 1016 yılında öldüğü dikkate alınır sa şairin bu nüshayı H. 1016 yılından önce yani H. 1012 yılında kaleme almış olduğu hususunu teyid eder mahiyettedir. Bu durumda daha o yıllarda mürettep bir dîvân meydana getiren şairin, vefatına kadar geçen yaklaşık 30 yıllık süre zarfında yazdığı yeni şiirleri ilave etmek, bazı şiirlerini değiştirmek, bazılarını da dîvânından çıkarmak gibi yeni düzenlemeleri de ihtiva eden ikinci (ara tertip), hatta üçüncü (son tertip) bir tertibe gitmiş olduğunu (dîvânın ilk tertibi olan Ü1'deki gazel sayısının 445, ara tertibe dayanan bir nüsha olan VE'de 670 ve son tertibe dayandığını düşündüğümüz T1 ve T2'de 750 civarına çıkması da şairin ilk tertibinden sonra da bir hayli gazel yazdığını, şiirleri üzerinde yeni düzenlemelerde bulunduğunu ve yeni tertiplerin âdetâ mecburi hâle geldiğini) düşündürmektedir. Müellif nüshası da olan Ü1 nüshasının muhtelif varaklarında derkenar olarak bulunan bazı mısra, beyit ve şiirlerin yanında bulunan "kendi hattından yazıldı vb. (bkz. Ü1, 70a, 72a)" anlamındaki kayıtların yanısıra VE, T1 ve T2 ile ilgili bölümlerde de bahsedeceğimiz bazı özellik ve tesbitler de müellifin birden fazla nüshası-tertihi olduğu yolundaki kanaatimizi kuvvetlendirmiştir.

Bu farklı tertiplerden ilki kanaatimizce Ü1 (T. 1795) nüshasıdır. Bu nüshanın hem muhtelif varaklarında, hem de katalog ve tesbit fişlerinde müellif nüshası olduğu kaydı mevcuttur. Ayrıca Harun Tolasa da Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'ndeki "Hâletî" maddesinde bu nüshanın müellif nüshası olduğunu kaydetmiştir⁷⁷. kayıtlar da mBunlara ilaveten Hâletî'nin dîvânı üzerinde o günkü şartlar çerçevesinde elde bulunan nüshalardan hareketle ilk tenkidli metin çalışmasını yapmış olan Abdalnaim Buluç da Azmî-zâde Hâletî, Hayatı ve Dîvânının Tenkidli Neşri adlı tezinde ".....evvelce mevcut olup harp dolayısıyla Ankara'ya gönderilen Üniversite'den bir (Ü1 olmalı), Süleymaniye'den iki, Millet Kütüphanesi'nden bir nüshanın (bu kütüphanede hâlen mevcut bir dîvân nüshası bulunmakta olup baş ve sondan eksik olan bu nüsha Buluç'un tahminine aksine pek mümtaz bir nüsha değildir) ki bu

76 Burhaneddin Tüzün; *Azmî-zâde Hâletî Efendi ve Rubâiyyâtı*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi TDEB Mez. Tez., İstanbul 1948-1949, s. 8

77 H. Tolasa; *a.g.e.*, s. 42

nüshaların mümtaz nüshalar olduğu âşikârdır..." kaydına yer vererek bu nüshanın önemine dikkat çekmiştir⁷⁸. Nüsha üzerinde bulunan Abdülhak'a (Abdülhak Molla, saray baştabiblerinden, edip ve şair olup Abdülhak Hâmid Tarhan'ın dedesidir⁷⁹.) ait bir temellük kaydı da nüshanın önemine dair işaretlerden sayılabilir. Üniversite kütüphanesinde müze bölümünde bulunan bu nüshanın yaptığımız incelemeler neticesinde hem tenkidli metne dahil edilen, hem de edilmeyip dolaylı olarak istifade edilen tüm nüshaların adeta iskeletini teşkil eden bir ana çatı olduğu kanaatına vardık. Ayrıca müellifin vefatından üç yıl sonra istinsah edilmiş ve bu nüsha ile büyük benzerlikler gösteren 1043 tarihli Ü2 nüshası da bu nüshanın ana çatı hüviyetini teyid eden önemli bir diğer örnektir. Yine bu nüshada kenarına "sah" işareti, "daha münasibtir" vb. kaydı eklenerek üzeri çizilen ve yanına farklı şekilleri yazılan, teklif edilen kelime, mısra ve beyitler de vardır ki hatlarının benzerliği sebebiyle bunların müstensih değil de müellif tarafından yapılmış olma ihtimali kuvvetlidir. Ayrıca bunlar umumiyetle müstensihlerin müdahale usul ve yetkilerini aşabilecek hususlardan sayılmaktadır.

Bu bilgi ve kanaatlerimizin yanısıra nüsha üzerindeki müellif hattı olduğuna dair kayıtların nüshanın maddî değerini artırmak için sahaflar ya da bir başkası tarafından konmuş olabileceği ihtimalini de düşünerek ve ayrıca müellif nüshası olduğu daha kesin belirti ve delillerle sabit olan bir başka bilgi ve nüshaya rastlayamamış olmamızı da gözönünde bulunduruyor; ancak bizim hakim kanaatimizin bu nüshanın müellif nüshası olduğu yönünde olduğunu ve metin ile ilgili yaptığımız tüm projeksiyon ve çalışmalarda bu kanaatin rehberliğinde hareket ettiğimizi bildirmekle yetiniyoruz.

Bu nüshada umumiyetle derkenar yoktur, bununla birlikte mühim bir kısmı sonradan, bir başkası tarafından derkenar olarak -bazıları mükerreren- eklenmiş olan gazel vb. şiir ve şiir parçaları mevcuttur. Bu eklemelerin birkaçının altında "kendi hattından yazıldı" şeklinde kayıtlar bulunmaktadır (bkz. Ü1. 70a, 72a). Sonradan derkenar olarak eklenen gazellerin bazıları T1 ve T2 nüshalarının varak içinde yahut tekâmül-i kusûr bölümlerindeki şekillerle ortaklık-benzerlik göstermektedirler.

2.1.1.3.2.2. Ü2 (Üniversite Ktp., T. 9785):

Müellifin vefatından üç yıl sonra H. 1043 yılında istinsah edilmiş olan Ü2 nüshası, gerek ana çatı olarak ve gerekse diğer pekçok farkta Ü1 ile büyük bir benzerlik göstermektedir. Ancak bunca yakınlığına ve benzerliğine rağmen yaptığımız inceleme neticesinde bu nüshanın direk Ü1'den gelmeyip muhtemelen ondan gelen bir -x- nüshasından geldiği kanaatine varılmıştır. Zîrâ Ü1'de olmayıp Ü2'de olan şiirler olduğu gibi tam tersi de vâkidir. Aynı zamanda bazı kelime, mısra ve beyitlerin farkları vs. hususunda da Ü1 ve Ü2'nin mutâbık olmadığı örnekler sözkonusudur.

78 A. Buluç; *a.g.e.*, s. 24-25

79 "Abdülhak Molla; TDEA, İstanbul 1977, c. 1, s. 19

Hatta bazı farklarda beklenenin tersine Ü2'nin Ü1 ile değil de T1 ve T2 ile benzerliği de görülmektedir. Bu da gerek Ü2'nin ve gerekse T1 ve T2'nin ana çatı olarak Ü1'den gelen kol ya da kollara dayandıklarını düşündürmektedir. Sonuç olarak ifade etmek gerekirse tesbit edilen farklılıklara rağmen Ü1 ile Ü2 arasında yüzde doksan-doksan beş civarında diyebileceğimiz bir benzerlik-ortaklık bulunmaktadır.

Bu nüshada da derkenar hemen hemen yoktur. Ayrıca Ü1'de büyük bir kısmı sonradan eklenmiş olduğu için derkenar olarak bulunan şiirler Ü2'de bulunmamaktadır.

2.1.1.3.2.3. VE (Bayezid. Ktp., Veliyüddin Efendi 2703):

Gerek sahip olduğu şiir hacmi ve gerekse ara nüsha hüviyeti ile dikkati çeken önemli nüshalardan biri olan VE nüshası, bazı örneklerde Ü1, Ü2, bazı örneklerde ise T1, T2 nüshalarıyla benzerlik-ortaklık göstermektedir. Ancak ilgili benzerlik ve ortaklık daha ziyade Ü1 ve Ü2 nüshaları ile. Ayrıca bazı örneklerde bütün nüshalardan ayrılarak müstakil bir hüviyet sergilediği de görülmektedir. Bilhassa nüshaların hiçbirinde mevcut olmayıp sadece VE'de bulunan ve sayıları 90 civarında olan gazel, 60 civarında olan matla ve diğer bazı şiirlerin varlığı da bu nüshanın ikinci (ara tertip) olabileceği kanaatini teyid etmektedir. Sonuç olarak VE nüshası, gerek gazel hacmi ve gerekse nüshalar arasındaki ilişki ve özelliklere dikkat çekmesi bakımından da önemlidir.

VE nüshası, yukarıda da değinildiği üzere bir nevi ara nüsha olması sebebiyle bazı farklarda Ü1 ve Ü2, bazı farklarda ise T1 ve T2 nüshaları ile benzerlikler göstermektedir. Farklı tertip ve şekilleri tesbit edilen gazelerde ise ilgili gazelin VE'deki şekli daha ziyade Ü1 ve Ü2 ile benzerlik göstermekte hatta bazı örneklerde tamamen aynı olabilmektedir. Bazı şiirlerde Ü1 ve T2'ye nazaran en tam şekil VE'de bulunabilmekte, bazı örneklerde ise tam tersi sözkonusu olabilmektedir. Bu nüshada derkenar ve T1 ve T2 nüshalarında karşımıza çıkan Tekmîl-i Kusûr bölümü uygulamaları yoktur. Nüshanın önemli özelliklerinden bir diğeri ise T1 ve T2'de sayıları bir hayli fazla olan nâ-tamâm gazellerin VE nüshasında tamam hâlde bulunmaları ve ilgili gazellerin eksik beyitlerinin bu nüsha vasıtasıyla tamamlanabilmiş olmasıdır. Ayrıca nüshada Ü1, Ü2, T1 ve T2 nüshalarında bulunmayan önemli ölçüde şiir mevcuttur. (Msl. Sadece VE'de bulunup Ü1, Ü2, T1 ve T2'de bulunmayan gazel sayısı 90 civarındadır.) Bu nüshada da kıtalar arasına karışmış az sayıda da olsa rubâiler bulunmaktadır. VE'nin en önemli kusuru ise müstensih hatalarının ve boş bırakılmış yerlerin bir hayli fazla oluşudur. Bu sebeple bilhassa sadece VE'de bulununan gazellerin transkripsiyonunda bir hayli zorlanılmış, yer yer metin tamiri yoluna başvurulmuş ve gerek problemleri ve gerekse boş bırakılan yerlerle ilgili bir hayli not düşülmek zorunda kalınmıştır.

2.1.1.3.2.4. T1 (T.S.M. Ktp., Hazine 894):

T1 nüshası mevcut nüshalar içinde bilhassa gazel sayısı bakımından en hacimli nüshalardan biridir. Bu açıdan T1'e en yakın nüsha, bu nüshadan geldiğini düşündüğümüz T2 nüshası (Hazine 910) olup aralarındaki diğer tüm benzerlikler gibi gazel sayıları da hemen hemen aynıdır. T1 nüshasının, bir Ü kolu nüshasından (muhtemelen Ü2 ile benzerlikler gösteren bir nüshadan) onu çatı alarak, ondan beslenerek oluşmuş; ancak bazan yeni şiirler ilavesi, bazan şiir eksilmesi, bazan mevcut bazı şiirlerin mısra ve beyitlerinin büyük bir kısmının değiştirilmek suretiyle yeniden tertip edilmiş bir -X- (üçüncü-son tertip) nüshasına dayandığı kanaatindeyiz. Ancak bu nüsha bu hâli ile kalmamış ve müellife ait farklı şekil-tertiplerle ilişkisi olan diğer bazı nüshalardan da yararlanma yoluna gitmiştir. Bu bakımdan T1'in (aynı zamanda T2'nin de) göze çarpan mühim özelliklerinden biri de Tekmîl-i kusûr bölümleridir. T1 müstensihî kanaatimizce öncelikle müellifin farklı ve ikinci bir tertibi olan -X- nüshasını görmüş ve ondan varak içinde normal bir tertip üzere bulunan şiirlerini almıştır. Daha sonra ve muhtemelen istinsaha başlamadan önceki bir safhada bir diğer nüshadan -ki bu nüsha T1 90b'de derkenar olarak kayıtlı "Bî-matla'dır, musannifin muhtârı olan mürettep dîvânında bu kafiyede olan gazelinin kusûrudur" notundan anlaşıldığı üzere müellifin gördüğü-onayladığı bir nüsha olmalıdır- kopya ettiği nüshada olmayan yeni-farklı şiirleri görmüş ve onları her harfin sonuna gelecek şekilde Tekmîl-i Kusûr başlığı altında (ayrı bir bölüm gibi) vermiştir. (T1 müstensihî belki de bu şiirleri aldığı nüshayı, esas aldığı -X- nüshası kadar muteber görmemiş ve bu şiirleri doğrudan diğer şiirlerin arasına katmamış bu yüzden tekâmîl-i kusûrda vermiş olabilir.)

T1 müstensihinin derkenar olarak verdiği mısra, beyit ve şiirler hususu da T1'in bir diğer önemli ve dikkati çeken özelliğidir. Kanaatimizce T1 müstensihî istinsah işlemini tamamlandıktan sonra bu kez başka bir nüshadan yine bir bölümü Ü1 ve Ü2'deki şekillerden ibaret olan, bir bölümü ise farklılıklar arzeden ve her iki grubun da çokça örneği olan derkenar olarak yazılmış beyit ve şiirleri görmüş, bunları da nüsha hâricinde bırakmayarak derkenar olarak göstermiştir. Derkenar olarak verilen bu şiirler dikkatli bir araştırma, karşılaştırma ve inceleme yapılmadığı takdirde umumiyetle yanlış değerlendirilebilecek ve bunun neticesinde bazan ayrı bir şiirmiş gibi işlem görmelerine, bazan ait olmadıkları bir şiire eklenmelerine yol açacak mahiyettedir. Biz bu derkenarların durumunu gerek daha düzenli olan T2 nüshasından yararlanmak suretiyle, gerekse vezin, kafiye hatta redif yardımıyla tek tek tesbit ederek ilgili notlarını vermeye çalıştık.

Ü1 ve Ü2'de sayfa içinde olan bazı şiirlerin T1'de tekâmîl-i kusûr bölümünde, bazı beyitlerin de derkenar olarak (bazan mükerreren) bulunuyor olması T1 müstensihinin yararlandığı nüshaların da esas olarak bir Ü koluna dayandığını

göstermektedir. Nüsha karşılaştırması esnasında ilgili farklar verilirken tüm bu hususlara dikkat çekilmiş ve ilgili notlar düşülmüştür.

T1'in (aynı zamanda da T2'nin) bir diğer önemli özelliği de farklı nüshalardan (tertiplerden) istifade etme neticesinde oluşmuş olduğunu düşündüğümüz bir şiire (bilhassa gazeller için geçerli) ait farklı tertip ve şekilleri ihtiva ediyor olmasıdır. Bir diğer ifadeyle Ü1'de (hatta Ü2'de de) bulunan bazı gazellerin T1'de (T2'de de) bazan matla ve maktainin ortak (benzer-aynı) olduğu örnekler mevcuttur. Yaptığımız inceleme, karşılaştırma ve değerlendirmeler sonucunda bu tip gazellerin müellif tarafından yeniden ele alınmış farklı tertipler ve şekiller olduğu kanaatine vardık. Bu yüzden bu tip gazelleri birbirleri ile ilgisi olmayan farklı gazeller olarak değerlendirmeyerek hem gazel sayısını gereksiz yere artırmamış, hem aslında bu tip gazellerin iki farklı şekil gösteren aynı gazel olduklarını vurgulamış, hem de farklı gazel kabul etmek suretiyle dipnotlarda bir yığın biri diğerinde yok notu düşmekten ve örneklerin fazla olması sebebiyle müphemiyete yolaçmaktan kaçındık. Böylece ilgili bölümde de değinileceği üzere bu tip örneklerde T2 nüshasındaki şekli başa alıp, diğer şekli de altına eklemeyi ve şiirin iki farklı hâlini gözler önüne sermeyi daha uygun bulduk. Ek olarak bu tip gazelerde başka ortak yanlar aramamız neticesinde zaman zaman ortak beyit, mısra ya da terkipler tesbit ederek, bu tip gazellerin ayrıca tekmil-i kusûr bölümlerinde de bir benzer-farklı şekillerinin bulunduğunu tesbit edip hem bunların farklı gazeller olmadığı yolundaki kanaatimizi pekiştirdik, hem de gerekli atıflarını yaptık.

Bu nüshada (T2'de de) yine bir özellik olarak karşımıza çıkan sadece matla ortak olan gazelleri ise, sadece matlalarının ortaklığının ilgili gazellerin ortak-aynı gazeller olmaları için yeterli olmadığı düşüncesinden hareketle ayrı-müstakil gazeller olarak değerlendirdik ve ayrıca matlalarının ortak olduğu notunu düştük.

T1 ile ilgili bir diğer husus ise bu nüshanın bazı varaklarının noksan olmasıdır. Nüshanın orijinalinde buldukları kanaatinde olduğumuz bazı varaklar, nüshanın katalog bilgilerinin hazırlandığı dönemlerden çok önceleri koparak yahut bilinmeyen başka bir şekilde yok olmalarından dolayı nüshanın şimdiki hâlinde mevcut değildirler. T1 nüshasının bu vb. varaklarının kopukluğu, nüshanın katalog bilgilerinin hazırlanması esnasında farkedilmemiş ve yer yer atlamalar olmakla birlikte sıralaması doğru olan orijinal ilk varak numaralarına ilâveten; sonradan ve hatalı olarak önce Osmanlıca ile daha sonra ise latin rakamları ile (kurşun kalemle) yeniden varak numaralandırması yapılmıştır. İkinci ve üçüncü kez ancak hatalı olarak yapılmış olan bu numaralama işlemi, nüshadaki kopukluk ve eksikliklerin ciddî bir karşılaştırma yapılmadan farkedilmesini son derece güçleştirmiştir. Çalışmamız esnasında varak kopukluklarından kaynaklanan eksiklikler tesbit edilmiş ve tenkidli metin bölümünde ilgili dipnotları düşülmüştür.

2.1.1.3.2.5. T2 (T.S.M. Ktp., Hazine 910):

T2 nüshası da mevcut nüshaların gerek hacim ve gerek düzenlilik bakımından en mühimlerindedir. Yukarıda da anlatıldığı üzere bazı farklılıkları hâvi olmakla birlikte bu nüshanın T1'den gelmiş olduğu kanaatindeyiz. Bazı örneklerde T1'deki bir hatayı, bir yanlış, bir boşluğu dahi aynen bulunduran T2'de de yukarıda değinildiği üzere T1'deki gibi Tekmil-i kusur bölümleri vardır ve bunların tertipleri de hemen hemen T1 gibidir. Ancak bunların bir kısmının, T2 müstensihinin nüshasını iyi kullanamamasından kaynaklanan yer darlığı sebebiyle derkenar olarak yazıldığı kanaatindeyiz.

Bu nüshanın en mühim özelliği ise T1'de dağınık ve düzensiz olarak verilen derkenar olarak yazılmış beyit vs.nin belli bir dikkat ve düzen içinde verilmiş olmasıdır. T2 müstensihi, T1'de derkenar olarak verilen beyitler hususunda iki türlü yol izlemiştir. Bu yollardan birincisinde, genellikle tek beyitten oluşan örnekleri umumiyetle ilgili şiirin içine almıştır. (Bu alışıta ilgili beyitin eklendiği sıra vs. hususunda bazı uygulamalar sözkonusu olmakla birlikte -mesela T1'de derkenar olarak bulunan beyit umumiyetle varak içindeki gazelin hangi beyitin yanına, yakınına eklenmişse T2, o beyiti, yanına eklendiği beyitten sonra gelecek şekilde şiir içine almıştır- bütün derkenar olarak yazılmış olanlarda aynı uygulamanın yapılmamış olması standart bir yolun izlenmemiş olduğunu göstermektedir.) T2 müstensihinin derkenar olarak yazılmış olan beyit vs. hususunda izlediği ikinci yol ise, T1'de derkenar olarak yazılmış bulunan ancak makta beyitleri de ihtiva eden ve çoğunlukla ardarda sıralanmış birden fazla beyitten oluşan örnekleri, derkenar olarak yazılmış olan diğer beyitler gibi şiir içine almamış ve bunların ilgili şiire ait ancak farklı tertipler olduğu kanaatinden hareketle, bu farklılıklarını da hissettirecek bir mizanpajla şiirin altına eklemiş olmasıdır. Bir diğer ifadeyle T2 müstensihi, T1'in bir diğer nüshadan görerek -Hâletî'nin ilgili şiirine ait olduğu kanaat ve düşüncesiyle -ilgili şiirin yanına eklediği beyitleri şiir altına eklemiş, böylece Hâletî'ye ait oldukları ihtimal ve kanaatini de gözönünde bulundurarak onları nüsha haricinde bırakmamıştır. Günümüzdeki anlamıyla olmasa bile T1 ve T2 müstensihlerinin bir nevi metin tenkidi yaptıkları izlenimini veren bu çabalarının, kendi nüshalarını ikmalden öte bir anlam taşımadığı kanaatindeyiz. Ayrıca onların, bizim gördüğümüz Ü1, Ü2 ve diğer bazı nüshaları görmediklerini, dolayısıyla bu tip beyitlerin bir bölümünün Ü1'de vs. bulunduğundan haberdar olmadıklarını da gözönünde bulundurduğumuzda ilgili beyitleri T2 müstensihinin yaptığı gibi ilgili gazelin altında vermek yerine şiire ekleyip-yedirip makta beyiti başta olmak üzere ilgili farklarını vermenin daha uygun olacağı kanaatine vardık ve uygulamamızı bu kanaatin doğrultusunda gerçekleştirmeye çalıştık.

Bu nüshanın son yaprağı eksik olmakla birlikte T1 ile yapılan karşılaştırma neticesinde bu nüshada -Y- harfine ait sadece iki gazelin mevcut olmadığı tesbit edilmiş ve bunlar T1 nüshasından ikmal edilmiş ve gerekli notları düşülmüştür.

Nüshalar üzerinde yaptığımız tüm bu tedkik, değerlendirme ve tesbitler neticesinde tenkidli metin çalışmamıza esas olarak ilgili bölümde de değindiğimiz önemlerine rağmen Ü1, Ü2, VE ve T1 nüshalarının değil T2 nüshasının esas alınmasına karar verdik. T2 nüshasını tercih etmemizde rol oynayan faktörlerin başında diğer nüshalara nazaran şiir hacmindeki fazlalık, şiirlere ait farklı tertip ve şekilleri birarada veriyor olması ve bilhassa geldiği nüsha olan T1'e nazaran daha derli toplu bir nüsha durumunda olması gelmektedir.

2.1.1.4. Metnin Tenkid ve Kuruluşunda İzlenen Yol:

2.1.1.4.1. Şiirlerle İlgili Tesbitler, Problemler ve Çözümlerinde İzlenen Yol:

Tenkidli metin çalışmasına dahil ettiğimiz beş nüshayı (ilaveten önem derecelerine göre diğer nüshaları) incelediğimizde gerek hacim, gerekse hususiyetleri, farklılıkları ve problemleri açısından üzerinde en çok durduğumuz ve uğraştığımız şiirlerin gazeller olduğunu gördük. Bir diğer ifadeyle müellif kanaatimizce divânının farklı tertiplerinde bilhassa gazelleri üzerinde durmuş, mevcut gazellerinin bazan sadece matla ve maktanı bırakıp diğer tüm beyitlerini değiştirmiş, bazan ilk birkaç beyitini bırakıp diğer tüm beyitlerini değiştirmiş, bazan sadece beyit sıra tertibi ile oynamış, bazan bir ya da birkaç mısra ya da beyitini değiştirmekle iktifa etmiştir. Tenkidli metnimize dahil ettiğimiz nüshalara tüm bu açılardan baktığımızda gazellerin aşağıdaki gruplara ayrılmış olduğunu görmekteyiz:

1. Umumiyetle beş nüshada da bulunan ortak gazeller (Ortak gazelden kasıt beyitlerinin çoğu ya da tamamı birbiri ile benzer-aynı olan gazellerdir.),
2. Bir kısım nüshalarda olup diğerlerinde olmayan (bazan sadece tek bir nüshada olan) gazeller,
3. Her dört nüshada bulunup da biri diğerine göre sadece beyit sayısı artıpk eksilen gazeller,
4. Her dört nüshada olup da sadece beyitlerinin sıra tertibinde farklılık olan gazeller,
5. Bilhassa T1 ve T2 nüshalarında bulunan nâ-tamâm gazeller, (ki bunların tamamına yakını VE nüshasında tam gazel olarak bulunmaktadır.)
6. Sadece matla ve maktaları ortak olup diğer tüm beyitleri farklı olan ve bizim kanaat ve tesbitlerimize göre ilgili gazelin farklı tertip ve şekillerinden ibaret olan gazeller,

Bu grupların herbiri için tesbit edilen ilgili çözüm yollarının standart bir şekilde uygulanmasına çalışılmıştır. Buna göre;

Birinci grupta yeralan gazeller için normal tenkidli metin işlemleri tatbik edilmiştir. İkinci grupta yeralan gazelerde ise ilgili gazel diğer ilgili tüm nüshalarda var ve sadece T2'de yok ise bu tip gazeller her harfin Tekmîl-i kusûr bölümündeki

gazellerin de sonuna gelecek şekilde ve elif-bâ tertibine riâyet etmeksizin verilmişlerdir, Üçüncü. grupta yeralan gazelerde ilgili beyit ya da beyitler T2'de yok ise bu tip beyitler T2 makta'ından bir önceye gelecek şekilde şiir içine alınmıştır, Dördüncü grupta yeralan gazellerin ilgili beyit sıra tertiplerine ait farklar verilmiştir, Beşinci grupta yeralan gazellerin öncelikle nâ-tamâm oldukları notu düşülmüş, şâyet tamam şekli tesbit edilmiş ise tam olduğu nüshadaki tertibi esas alınarak tenkidli metne eklenmiştir, Altıncı grupta yeralan gazeller hakkında yukarıda da değinildiği üzere bunların ikinci tertipte önemli ölçüde değiştirilmiş gazeller olduğu kanaatine varılmış ve bu gazellerin T2'deki şekli (bir nevi son şekil olma ihtimali de düşünülerek) başa yazılmış ardından ise [*]'lı kod işareti verilerek Ü1'deki şekil eklenmiştir. Bu iki şekil de aynı gazelin farklı şekilleri olarak kabul edildiğinden her ikisine de ayrı ayrı gazel nosu verilmeyerek sadece başa alınan T2'deki şekle gazel numarası verilmiştir. Ayrıca bir diğer ortak-benzer şekilleri de Tekmîl-i kusûr bölümünde var ise ona da atıf yapılmıştır. Gazele ait T2 ve Ü1'deki şekiller alt alta verildiğinden bu iki şekille ilgili farklar vs. ayrıca nüsha farkı olarak işleme konmamış ancak bu iki şeklin dışında diğer nüshalarda bir farklılık vs. sözkonusu ise onlarla ilgili notlar düşülmüştür. Gazelin Tekmîl-i kusûr bölümündeki şekli de ilgili bölümde aynen verildiğinden sadece atıf notu düşülmüştür.

Daha önce de değinildiği üzere yukarıda gruplandırılan gazellerin yanısıra T1'de derkenar olarak eklenen, T2'de ise ilgili şiirin makta beyitinin hemen altında verilen müteselsil beyitler sözkonusudur. Bazıları aynen ya da bazı farklarla Ü1'de de bulunan bu beyitler şiir içine eklenmiş, makta beyitleri fark olarak verilmiş ve ilgili diğer notları düşülmüştür.

Tenkidli metne dahil edilen nüshaların tamamında, derkenar olarak yazılmış olan mısra, beyit ve şiirlerin ilgili notları düşülmüştür.

Ayrıca Hâletî'de çokça görülen, şiirlerinin pekçok beyitini farklı pekçok gazelde de ortak olarak kullanma özelliğinden hareketle bu şekilde ortak olarak kullanılan beyitler mümkün olduğunca tesbit edilmiş ve ilgili notları düşülmüştür.

Farklar bakımından Ü1'deki şekillerin T2'deki şekillere göre vezin, anlam vb. hususlar açısından daha uygun bulunduğu örnekler sözkonusudur. Bu durumlarda ana nüsha olarak T2 esas alınmış olmasına rağmen farklar bakımından gerektiğince ve genelde Ü1 olmak üzere diğer nüshalar da tercih edilmiştir.

Bilhassa gazelerde T2'de olmayıp da diğerlerinde olan beyitler T2 makta'ından önceye eklenmiş ancak sadece kasîdelerde bu nazım şeklinin hususî durumundan dolayı böyle bir uygulama yapılmamış ve T2'de olmayan beyit vs. ilgili nüshadaki yerinde bırakılmıştır. Böylece msl. kasîdede nesib bölümündeki bir beyit sadece T2 makta'ından önceye eklenme kuralı uğruna dua bölümü gibi ilgisiz bir bölüme konulmaktan kurtulmuştur.

Bariz müstensih hataları ve konsonant farkları nüsha farkı olarak verilmemiş, terkiplerin sadece farklı olan parçaları verilmiş, beyitin tamamında fark sözkonusu ise

esas alınan beyitin ilk ve son kelimesi verilir aralarına on nokta konulmuş ve farklı şekil karşısında tam olarak verilmiştir. Ancak bir mısranın tamamında değil de tamamına yakınında fark var ise bu kısım aynen yazılmış ve kısaltılma yoluna gidilmemiştir.

Esas alınan nüshada olmayıp da diğer nüshalardan tesbit edilen gazel vs. şiirler ilgili her harfin sonunda ve elifbâ tertibine riâyet edilmeksizin verilmişlerdir.

Umumiyetle T1 ve T2 nüshalarında bulunan nâ-tamam gazeller ayrıca ilgili bölümün sonuna alınmayarak nüshadaki yerlerinde bırakılmışlardır.

Nüshaların çoğunda kıtalar arasına karışmış olan rubâilerin olduğu tesbit edilmiş ve bunlar tenkidli metne dahil edilmemişlerdir.

2.1.1.4.2. Transkripsiyon ve İmlâ Bakımından İzlenen Yol:

Metinde MEB İslam Ansiklopedisi transkripsiyon alfabesi kullanılmış, metnin transkripsiyonunda genelde vezne göre değil hatta göre hareket edilmiştir. Ancak bilhassa muzâf ve nâkıs kelimelerdeki çift sessizlerin transkribesinde vezne göre hareket edilmiş, vezin icabı kısa hece gereken yerlerde bu tip kelimeler tek sessizli yazılmışlardır. Ayrıca bilhassa terkipler olmak üzere pekçok kelimenin doğru transkribesi açısından vezne daima mürâcaat edilmiş bilhassa ile edatının birleşik yazıldığı kelimelerin transkribesinde vezne ve anlama göre hareket edilmiştir. Müstensihlerin ile edatında gerekli gereksiz y sessizini kullanmış olmaları -ki bazan imâle yapıldığını göstermek için de edat y'li yazılmıştır- sebebiyle büyük bir karışıklıktan kaçınmak için bu eki vezin ve anlam bakımından ihtiyaç duyulmayan yerler hâriç genellikle vezne göre ve birleşik yazma yoluna gittik ve birleştiği kelimenin sessizinin kalınlık ve inceliğini de gözönünde bulundurarak sesli uyumuna dikkat etmeye çalıştık. (Msl. almagîle, almağîle değil almağıla vb.)

Muhammed ismi sadece Hz. Peygamber'in ismi sözkonusu olduğunda Muhammed şeklinde; diğer padişah, paşa, şeyhülislâm vb. şahıs isimlerinde manzumelerde veznin gerektirdiği durumlarda Mehemmed bunun dışında ise Mehmed şeklinde yazılmıştır.

Tezin imlasında 17. yüzyılın hususiyetlerine uygun hareket etmeye azamî gayret gösterilmiş, Türkçe kelimelerde metnin yazıldığı asra ait telaffuz aynen korunmuştur. (Msl. vermek değil virmek, demek değil dimek vb.) Eklerin düzlük ve yuvarlaklık hususuna ayrı ayrı dikkat edilmiş ve bilhassa müstensihler tarafından da karıştırılmış olan nazal n (ñ) ve nun harflerinin kullanılışı üzerinde durulmuştur.

Nüshalarda standartlık arz etmeyen c-ç sesleri hususunda kimi örneklerde ç'li şekiller (hancer yerine hançer), kimi örneklerde ise c'li şekiller (niçe yerine nice) tercih edilerek aynı kelimenin farklı seslerle yazılmamasına dikkat edilmiş ve mümkün merteye standart bir imlânın kullanılmasına çalışılmıştır.

Nüshalarda karışık bir şekilde kullanılmış olan hemze'nin bazan telaffuz esas alınarak y'li şeklinin kullanımında da standartlığı sağlamak amacıyla hemzeli şekilleri

(msl. dâyim yerine dâ'im) tercih edilmiş ve tesbit edilebilen tüm örneklerde uygulamaya çalışılmıştır.

Metinde geçen özel isimlerin tamamına yakını büyük harfle başlayarak yazılmıştır.

Yazmalarda -b- ile yazılan -up, -üp gerundiumu daima -p- ile yazılmıştır.

Osmanlı Türkçesi'nde bulunan Arapça ve Farsça asıllı bazı kelimelerin yazılışında Türkçe telaffuzları esas alınmıştır. (Msl. rûzgâr değil rûzigâr, âsmân değil âsumân, şeh-r-yâr değil şehriyâr vb. gibi)

Farsça türemiş isimlerde, Türkçe telaffuzları esas alınan bazı örnekler hâric genellikle tire kullanılmıştır. (Msl. Yer isimlerinde: hâb-gâh, ibâdet-gâh, ikâmet-gâh, çemen-zâr, gül-zâr, gül-şen, gül-bün, mey-kede, kûh-sâr, cûy-bâr vb.)

Farsça türemiş sıfatlarda da Türkçe telaffuzları tercih edilen ercümend, şehriyâr, zerrîn, câvidân vb. gibi örnekler hariç umumiyetle tire kullanılmıştır. (Msl. Nisbet sıfatlarında: derd-mend, hüner-mend, derd-nâk, ümid-vâr vb.)

Farsça ön eklerle yapılan sıfatlarda da tire kullanılmıştır: be-nâm, be-hired, bâ-tahrîrât, bî-günah, bî-baht, bî-bedel, nâ-ümid, nâ-murâd, nâ-mütenâhi, ber-devâm, ber-hayat, der-anbar vb.)

Metinde bulunan boşluklar, içinde üç nokta bulunan köşeli parantezle gösterilmiş, okunuşunda tereddüt edilen kelimelere hem soru işareti konulmuş, hem de Osmanlıca yazılmıştır. Son derece problemlili olup herhangi bir şekilde okunamayanlar ise üç nokta ile gösterilmiş ve Osmanlıca yazılmıştır. Yine müstensih tarafından yanlış yazıldığı kanaatinde olduğumuz bir kelimenin doğrusu tahmin edilen şekli metinde köşeli parantez içinde verilmiş nüshadaki şekli ise dipnotta verilmiştir. Ayrıca nüshada olmayan ancak vezin ve anlam bakımından bulunması gereken kelime-lerin tahmin edilen şekilleri de köşeli parantez içinde verilmiştir ve ilgili notları düşülmüştür.

2.1.1.5. Hazırlanan Tenkidli Metne Göre Dîvânın Mündericâtı:

Hazırladığımız tenkidli metne göre Hâletî'nin dîvânında mesnevî nazım şekliyle yazılmış 2 manzum arzuhâl, 1 Tevhîd, 1 Münâcât, 1 Na't, 1 Mi'râciye, 1 Çâr-Yâr-ı Güzîn Medhiyesi, 1 Ebâ Eyyûb el-Ensârî Medhiyesi, 1 Sultan Mehmed-i Sâlis Medhiyesi, 39 Kasîde, biri terkîb-i bend nazım şekliyle olmak üzere 2 Mersiye, tamâmı mütekerrir olmak üzere 8 Müseddes, 1 Tahmis, 4'ü Kıt'a-i kebîre olmak üzere 135 Kıt'a, 16 Tarih, 885 Gazel ve 571 Matla bulunmaktadır.

Dîvânın hazırlamış olduğumuz tenkidli metnine göre Hâletî, Sultan II. Osman'a ve IV. Murad'a birer adet arzuhâl, Sultan Mehmed-i Sâlis'e (mesnevi nazım şekliyle yazılmış olan bir medhiyenin yanısıra biri nevrûziye ve ikisi bahâriyye olan) altı adet kasîde, Sultan Ahmed Hân'a (biri temmûziye, ikisi bahâriye olmak üzere) toplam yedi adet kasîde, Kapudân Cağala-zâde Sinan Paşa'ya iki adet kasîde, Tırnakçı Hasan Paşa'ya üç adet kasîde, Hoca Sâdeddin Efendi'ye bir adet kasîde, Sultân IV. Murad'a

(esbiye olan) bir adet kasîde, Lala Paşa'ya iki adet kasîde, Veziriazam İbrahim Paşa'ya bir adet kasîde, Cerrah Mehmed Paşa'ya bir adet kasîde, Kapu Ağası Gazanfer Ağa'ya, dört adet kasîde, Şeyhülislâm Hoca-zâde Mehmed Es'ad Efendi'ye (biri az farklı bir şekilden ibaret olan) dört adet kasîde, Veziriazam Mehmed Paşa'ya bir adet kasîde, Veziriazam Nasuh Paşa'ya (biri şitâiye olan) iki adet kasîde, Veziriazam Ali Paşa'ya bir adet kasîde ve Mehmed Ağa'ya bir adet kasîde sunmuştur.

Dîvândaki iki kasîdenin ise kime sunulduğu tesbit edilememiştir. Ayrıca bazı kasîdelerin farklı nüshalarda farklı şahıslara sunulmuş gösterilmesi sebebiyle yukarıda verilen bazı kasîde adetleri nihâi rakamlar olmayıp bu problemin netleştirilebildiği oranda ve yaklaşık olarak verilmişlerdir. Mesela tenkidli metnimizde 16. kasîde olan ve "Bizümle geşt iderdi olıcak nev-rûz-ı sultânî / Komaz tahvîl ider ammâ 'adû ol mihr-i rahşânî" matlaıyla başlayan kasîdeyi T1 ve T2 nüshaları Şeyhülislâm Hoca-zâde Mehmed Efendi'ye (bu şahıs Hoca Sâdeddin Efendi'nin büyük oğludur. öl. M. 1615), Ü1 nüshası ise Şeyhülislâm Hoca-zâde Es'ad Efendi'ye (Bu şahıs ise Hoca Sâdeddin Efendi'nin ikinci oğludur. öl. M. 1625) sunulmuş göstermiştir.

Hâletî, dîvânındaki iki mersiyyeden birini Reîsülküttâb Medhî Efendi, diğerini ise oğlu Abdülkadir için yazmıştır.

Şairin tarih yazdığı şahıslar arasında ise Sinan Paşa (üçüncü kez vezir olması münasebetiyle), Müftü Zekeriyya Efendi, Fehmî Efendi (vefatı münasebetiyle), III. Mehmed (sefer-i hümayûn münasebetiyle), Hâdım Hasan Paşa (veziriâzam olması münasebetiyle), Safiye Sultan (III. Mehmed'in vâlidesi [kasrı münasebetiyle]), Kethüdâ Bey (çeşmesi münasebetiyle), Mîr Tahmas Bey (hânesi münasebetiyle denilen üç adet tarih), oğlu Abdülkadir (vefatı münasebetiyle), Gümüş Ayaklı (katli münasebetiyle), Abdülvehhâb Efendi (vefatı münasebetiyle), 16. asrın meşhur şairi Bâki (birinci defa Rumeli kazaskeri olması münasebetiyle), Hoca Efendi-zâde Mes'ud Efendi (vefatı münasebetiyle), Cağala-zâde Sinan Paşa (veziriazam olması münasebetiyle) bulunmaktadır.

Hâletî yukarıda isimleri geçen bazı zevat için ayrıca müseddes, kıt'a ve matlalar da söylemiştir. Ayrıca İ. H. Uzunçarşılı'nın Osmanlı Tarihi'nde kaydettiğine göre Hâletî'nin veziriazam Derviş Paşa'yı (öl. M. 1606) hicvettiği "Hadd-i mestân" adlı bir hicviyesi vardır⁸⁰. Ancak şairin şiirleri ve eserleri üzerinde yaptığımız tedkike rağmen bahsedilen hicviyeyi görmemiz mümkün olmamıştır.

2.1.1.6. Dîvân'da Genel Muhtevâ ve Tahlil Çerçevesinde Yeralan Maddeler:

Dîvân'ın ayrıntılı bir tahlilinin yapılması çalışmamızın amacı dışında olduğundan okuyucu ve araştırmacılara ön bilgi mahiyetinde de olsa yardımcı olur düşüncesiyle dîvânın genel muhtevâsı ve tahlili çerçevesinde değerlendirilebilecek

80 İ. H. Uzunçarşılı; *a.g.e.*, s. 363

maddelerin sadece madde başlıklarını vermekle yetindik. Böylece dîvânın müstakil bir tahlil çalışması açısından da yeterince zengin olduğuna dikkat çekmeye çalıştık ve bu kısmın hazırlanmasında daha önce yapılmış olan tahlil çalışmalarından da yararlandık⁸¹.

Dîvânda hemen hemen tüm dîvânlarda olduğu gibi;

I. Din:

1. Allah (Hâletî'nin dîvânında klasik dîvân tertibine uygun olarak tevhid ve münâcât bulunmaktadır. Şairin, dîvânında İslam dinine uygun olarak zikrettiği Allah için kullandığı isim ve sıfatların bazıları şunlardır: Allah, İlah, Rab, Bâkî, Bârî, Kâdir, Hüdâ, Mevlâ, Perverdigâr, Yezdân, Dest-i Kudret vs.),

2. Peygamber (Özellikleri çerçevesinde onun sultanlığı, dürr-i yetim olarak doğması, ilm-i levh ü kalemle olan münasebeti, mucizeleri -gölgesinin yere düşmemesi, mühr-i nebevî, şakk-ı kamer vs.-, mirac hadisesi (Burak, Kabe Kavseyn, arş, sidre, Mescid-i Aksa, cennet, kevser vs.),

3. Diğer Peygamberler (Adem, Nuh, İbrahim, İsmail, Süleyman, Yûnus, Yakub, Yusuf, İmran, İsa, Lokman, Hızır vs.),

4. Çâr-yâr-ı Güzîn ve diğer bazı Ashâb (Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Cafer-i Tayyâr, Eyyûb El-Ensârî vs.),

5. Melekler (Cebrâil-Rûhu'l-Ermîn, Hârut ve Mârut),

6. Ahiret ile İlgili Mefhumlar (Ukbâ, dâr-ı bekâ, kıyamet, haşr, rûz-ı hisâb, sûr, defter-i âmâl, cehennem, cennet, bihişt, firdevs, rıdvan, kevser, hûr, havrâ, gilmân, tûbâ vs.),

7. Sûreler (Nur sûresi, Duhan sûresi, âyet-i şifâ),

8. İtikad, İbadet ve Tasavvufla İlgili Mefhumlar (iman, küfr, kâfir, put, sanem, büt-hâne, zünnâr; secde, kible, mihrâb, savm, ramazan, şeb-i Kadr; âşık, erbâb-ı dil, ehl-i aşk, ehl-i irfân, ehl-i harâbât, aşk eri, tarîk-i aşk, mülk-i melâhat, tîr-i melâmet, kanûn-ı aşk, bâzâr-ı muhabbet, fenâ meyhânesi, muhabbet şem'i, rind-i ayyâş, pîr-i mugân, dünya, abdâl, derviş, sâlik, dergâh, tekye, hân-kâh, kûşe-i uzlet, fenâ, bekâ, sır, esrâr, gayb, kanaat, gınâ, zâhid, vâiz, sûfî, nefis, zühd, takvâ, hayran vs.)

II. Şahıslar:

1. Tarihi Şahsiyetler

Hükümdarlar, vâlîde sultan, paşalar, veziriazamlar, şeyhülislâmlar ve âlimler (Sultan II. Osman [öl. M. 1622], Sultan III. Mehmed [öl. M. 1603], Sultan I. Ahmed [öl. M. 1617], Cağala-zâde Sinan Paşa [öl. M. 1606], Tırnakçı Hasan (Ağa) Paşa [öl. ?], Sultân IV. Murad [öl. M. 1640], Lala Mehmed Paşa [öl. M. 1606], Damad İbrahim Paşa [öl. M. 1601], Cerrah Mehmed Paşa [öl. M. 1694], Kapu Ağası Gazanfer Ağa [öl. M. 1603], Dârussaâde Ağası Süleyman Ağa [öl. M. ?], Yemişçi

81 Msl. bkz. H. Tolasa; *Ahmed Paşa'nın Şiir Dünyası*, Ankara 1973; Lütfi Alıcı; *a.g.e.*, s. 19-58

Hasan Paşa [öl. M. 1603], Şeyhülislâm Hoca-zâde Mehmed Efendi [öl. M. 1615), Şeyhülislâm Hoca-zâde Es'ad Efendi [öl. M. 1625], Nasuh Paşa [öl. M. 1614], Yavuz Ali Paşa [öl. 1604], Müftü Zekerıyya Efendi [öl. ?], Fehmî Efendi [öl. ?], Reîsülküttâb Medhî Efendi [öl. ?], Safiye Sultan (III. Mehmed'in vâlidesi) [öl. ?], Kethüdâ Bey (Çelebi Mustafa Ağa) [öl. ?], Mîr (Şâh) Tahmas Bey [öl. M. 1576], Gümüş Ayaklı [öl. ?], Abdülvehhâb Efendi [öl. ?] ve Şeyhülislâm Hoca-zâde Mes'ud Efendi [öl. 1656]), Mehmed Ağa [öl. ?],

2. Şairler, Diğer Tarihî-Efsânevî Şahsiyet ve İsimler (Bâkî, Nizâmî, Attâr, Şeyh Sadî, Hayyâm, Nevâî, Hâkânî, Selmân, Kemâl-i Isfahânî, Hüsrev, Kemâl Hocendî, Hâcû-yı Kirmânî, Hassân, Nesîmî, Mîr Hüsrev, Mîr Şâhî, Mîr Kasım, Tahmasb-ı Arap, Tahmasb-ı Acem, Meryem, Ashâb-ı Kehf, Âl-i Osmân, Abbâsiyân, Efrâsiyab, Hallâc-ı Mansur, Zünnûn, Sam, Cem, Rüstem, Dahhâk, Ehrimen, Dârâ, Âsaf, Nûşinrevân, Keykûbad, Behram, Behzad, Dahhâk, İskender, Ebû Leheb, Nemrud, Yezid, Mânî, Leylâ, Mecnun-Kays, Ferhad-Kühken, Şîrîn vs.)

III. Coğrafya ile İlgili Unsurlar ve Yer Adları (Rûm, İstanbul, Üsküdar, Edirne, Eğri, Estergon, Kızıl Elma, Şam, Gazze, Isfahan, Kandehâr, Çin, Maçın, Hitâ, Mısır, Ken'an, Hoten, Horasan, Mekke, Hayber, Bâbil, Nahşeb, Şîraz, Bedehşan, Kerbelâ, Bahr-i Siyah, Nilüfer Suyu, Sakız Adası, Tûr Dağı, Kûh-ı Elbürz, Sofular Hamamı vs.),

IV. Kozmik Unsurlar:

Bilhassa kasîdelerinde yoğun bir şekilde kullanılmışlardır. (felek- sakf-ı semâ, tâs-ı ser-nigûn, sâgar-ı mînâ, atlas, kehkeşân, şems-neyyir-i a'zam, mâh, encüm, kavs-ı kuzah, sahib-kıran, süreyya, pervin-ülker, sühâ, simâk, müşteri, esed, hamel, zühre, utarid, mirrih, nüh tas, nüh câm, benâtu'n-na'ş, hayt-ı sefid, haytu'ş-suâ, nesr-i tâir vs.),

V. Zamanla İlgili Unsurlar (rûzigâr, devrân, dem, yevm, rûz, şeb, sâl, şehir, fasl, nev-rûz, nev-bahâr, hazan, şitâ vs.),

VI. Diğer Unsurlar (la'l, dür, gevher, mercan, müşg, nâfe-i Tatar, anber; mürg, bülbül, tûtî, kebg, şâh-bâz, zâg, tezerv, hümâ, hüdhüd, esb, âhû, şîr, seg, gürg, semek, pervâne, mekes, mûr, neheng, mâr; çenâr, serv, şimşâd, gül, gonçe, hâr, benefşe, süsen, sîb, enâr, şeftâlû, piste, çemen, çemen-zâr, gül-zâr, gül-şen, gül-sitân, sebze-zâr, bostân, kişt-zâr; kûs, nây, çeng, kanun, kemân, erganûn, fıstıkî makam; çevgân, top, satranç, nerd, menekşe şarabı, sandal şarabı vs.) bulunmaktadır.

Hâletî, bu unsurların tamamına yakınına dîvân şiirinin klasik çerçevesi dahilinde ve orijinaliteden uzak sayılabilecek bir derecede işleyip kullanılmıştır.

2.1.1.7 TENKİDLİ METİNDE YERALAN ŞİRLERE AIT VEZİN TABLOSU

No	Vezin	Kaside	Müs.	Kıt'a	Tarih	Öazel	Malla'	Toplam
1	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün (Hezec)	13	3	11	1	182	115	325
2	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ölün (Hezec)	-	-	5	1	6	4	16
3	Mef'ölü Mefâ'ilün Mef'ölü Mefâ'ilün (Hezec)	-	-	-	-	1	-	1
4	Mef'ölü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ölün (Hezec)	-	-	8	2	68	50	128
5	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün (Recez)	-	-	-	-	2	3	5
6	Müstef'ilâtin Müstef'ilâtin (Recez)	-	-	1	-	-	-	1
7	Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün (Recez)	-	-	-	-	1	-	1
8	Fâ'ilâtin Fâ'ilâtin Fâ'ilâtin Fâ'ilün (Remel)	9	3	44	1	282	165	504
9	Fâ'ilâtin Fâ'ilâtin Fâ'ilün (Remel)	-	-	-	1	-	2	3
10	Fe'ilâtin Fe'ilâtin Fe'ilâtin Fe'ilün (Remel)	3	2	9	2	130	89	235
11	Fe'ilâtin Fe'ilâtin Fe'ilün (Remel)	-	-	1	-	1	2	4
12	Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün (Münserih)	-	-	1	-	1	1	3
13	Mef'ölü Fâ'ilâtin Mef'ölü Fâ'ilâtin (Muzâri)	-	-	-	1	2	5	8
14	Mef'ölü Fâ'ilâtin Mefâ'ilü Fâ'ilün (Muzâri)	8	-	28	1	154	86	277
15	Mefâ'ilün Fe'ilâtin Mefâ'ilün Fe'ilün (Müctes)	5	-	13	-	32	41	91
16	Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün (Serî')	-	-	1	-	2	1	4
17	Fe'ilâtin Mefâ'ilün Fe'ilün (Hafif)	-	-	10	3	17	3	33
18	Fe'ölün Fe'ölün Fe'ölün Fe'ölün (Mütetârib)	1	-	1	1	1	1	5
19	Fe'ölün Fe'ölün Fe'ölün Fe'öl (Mütetârib)	-	-	2	-	3	3	8
Tenkidli Metne Göre Divândaki Şiirlerin Toplam Adedi		39	8	135	14*	885	571	1652

14* Tarihlerin toplam sayısı 16'dır. Ancak iki tarihin sadece birkaç kelimedenden ibaret olması sebebiyle vezinleri verilememiştir.

Hem şiirlerin, hem de vezinlerin toplamı sonucunda karşımıza çıkan 1652 rakamına ayrıca listede gösteremediğimiz 7 adet mesnevi nazım şekliyle yazılmış olan şiiri, 2 adet arzuhâli, 2 adet mersiyeyi ve 2 adet tarihi de eklediğimizde tenkidli metnimizdeki toplam şiir sayısı 1665 etmektedir. Yani çalışmamız esnasında şairin 1665 şiiri üzerinde çalışılmıştır. Bu da yaklaşık olarak 8500 beyite tekabül etmektedir. Hâletî'nin bazı kaynaklarda sayısınının 1000'i bulunduğu söylenen (görmüş olduğumuz nüshalardaki sayıları itibariyle 600 civarında olan) ve çalışmamızın çerçevesi gereği dışarıda bırakılan rubâileri bu sayıya dahil değildir.

Hâletî, ilgili tablodan da anlaşılacağı üzere geleneğe uygun olarak Türk edebiyatında en çok kullanılmış vezinlerden olan Remel bahrinden Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün (504 adet şiirde); Hezec bahrinden Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün (325 adet şiirde) ve Muzâri bahrinden Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün (277 adet şiirde) vezinlerini kullanmıştır. Haluk İpekten'in hazırladığı ve şiirleri incelenen 61 şairin (ki Hâletî bu şairler arasında yoktur) kullandıkları vezinlerin, nazım şekillerine göre dağılımlarını da gösteren tabloları incelememiz neticesinde Hâletî'nin Muzâri bahrinin Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün kalıbını bu 61 şaire göre en fazla kullanmış olan şair olduğunu tesbit ettik. Bu listeye göre Hâletî'nin ardından 259 şiirle Muhibbî, onun ardından da 224 şiirle Nâbî gelmektedir⁸².

2. RUBÂ'İYÂT:

İran edebiyatının kendi öz mahsulü olan ve Hayyâm'la aşilamaz örneklerini veren rubâi tarzı, bizim edebiyatımızda diğer şiir tarzlarına nisbetle fazla bir dikkat ve rağbet çekmemiş, şairlerimiz tarafından çoğunlukla kullanılıp dîvânlara dahil edilmekle birlikte, bu yolda başlı başına dikkat ve hassasiyet gösterene pek rastlanmamıştır. Bu bakımdan Hâletî, rubâi tarzına gerek göstermiş olduğu özel ilgi ve rağbetle, gerekse yazmış olduğu rubâilerin hacim ve de sanat değerleri itibarıyla, dîvân şairleri arasında hususiyet ve seçkinlik kazanmıştır⁸³.

Bu sebeple Hâletî'nin adı anıldıkça hemen hatırlanan, onu gündemde tutan, öne çıkaran ve ona asıl şöhret kazandıran rubâileri olmuştur. Onun kendi edebiyatımız çerçevesinde, bu daldaki değerini hem çağdaşları, hem de sonraki devir şair ve edebiyatçıları açıkça kabul ve ifade etmiş ve etmektedirler. Türk şairlerinin Hayyâm gibi rubâi yazanı anlamına gelen "Hayyâm-ı Rûm" tabiri, ona bu vesileyle verilmiş olup bu tabirin kullanılışı, Hâletî'nin Hayyâm'ı taklit ettiğine değil, onun da Hayyâm

82 H. İpekten; *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, İstanbul 1994, s. 276-337

83 H. Tolasa; *TDEA*, c. 4, s. 42

gibi rubâileri ile şöhret kazandığına delâlet etmektedir⁸⁴. Azmî-zâde Hâletî edebiyatımızda rubâilerinin değerleri yanında sayıları bakımından da aşılamamış bir şâir olup rubâilerinin toplamı 1000 civarındadır ve bazı dîvân nüshaları içinde, mecmualarda ve genellikle müstakil rubâi mecmuası hâlinde bulunmaktadır⁸⁵. Ali Canib Yöntem Gibb'in rubâide Hâletî'nin Hayyam'ın orijinalite ve derinliğine malik olmadığı düşüncesine iştirakle beraber, böyle bir karşılaştırmayı haklı olarak yersiz bulur⁸⁶. Zirâ Hayyam "kendi vâdisinde ser-âzâd bir dâhîdir" ve ona dünya çapında şöhret kazandıran da bu özelliğidir. Hâletî ise, İslâmî tasavvuf telakkîlerini Türk şairleri arasında hemen hiçbirinin muvaffak olamadığı bir mahâretle rubâiler ile ifâdeye muktedir olmuştur. İşte ona millî muhit içinde şöhret temin eden, üstâd-ı rubâi unvanını verdiren bu kudretidir. Rubâi üstâdı olduğu hakkındaki hükümlere kendisi de katılan Hâletî, devrinde rubâi çarşısının Hayyam'ı olduğunu da açıkça ifade etmektedir:

"Gûyâ sûtûn-ı hayme-i ma'nâ olup kalem
Hayyâm-ı çârşû-yı rubâi benem bu dem"

Yine Hâletî,

"Erbâb-ı aşk elinde rubâilerüm benüm
Bezm-i safâya Hâletiyâ çâr-pâredür
Kimdir anunla kıt'a-yı elmâsı bir tutan
Noksânı höd yanında iken âşikâredür"

diyerek rubâideki derecesini ifade eder.

Nedim, III. Ahmed ve Damad İbrahim Paşa'yı medhettiği "gibi" redifli kasidesinde kendisinden önce yaşamış olan şiir üstadlarını anarken Hâletî'den de rubâi üstâdı olarak bahseder:

".....
Nef'î vâdî-i kasâyidde sühan-perdâzdır
Olamaz ammâ gazelde Bâkî vü Yahyâ gibi
Mesnevî semtinde geçmiştir Atâi cümlesin
Hâletî evc-i rubâide uçar ankâ gibi
Hâsılı herbiri bir vâdîde bulmuş i'tibâr
....."87

Atâî, Şakâyk-ı Nu'mâniye Zeyli'nde, belki tezkire yazarlarının bilhassa yakınları için kullandıkları mübâlağalı uslüpları sebebiyle, belki biraz da hocasına

84 H. Tolasa; *a.g.e.*, s. 42

85 H. İpekten; *DİA*, c. 4, s. 349

86 A.C. Yöntem; *a.g.e.*, s. 126

87 Nedim; *Dîvân*, Süleymaniye Ktp., Hüsrev Paşa 561, s. 36

olan derin sevgi ve hürmeti sebebiyle Hâletî'nin rubâilerini bir hayli övmüş ve onların reşk-revân-ı Hayyâm olduğunu ifade etmiştir⁸⁸.

Dîvânındaki kasîde ve gazellerinde umumiyetle hayattan, hayatın darbelerinden şikâyetçi olan Hâletî, rubâilerinde çoğunlukla dinî-tasavvufî konuları (vahdet-i vücud felsefesinin çeşitli telakkileri vb.) işlemiş olup derviş-meşrep ve mütevekkil bir hüviyetle karşımıza çıkmaktadır⁸⁹.

"Ser-menzil-i ber-murâda rehberdür aşk
Keyfiyyet-i ber-kemâle mazhardur aşk
Gencîne-i kâinâta mazhardur aşk
Her sâdır olan neş'eye mastardur aşk"

Şairin zarifâne bir edâ ile söylemiş olduğu aşağıdaki rubâisi de tasavvufî bir ruhun güzel ve veciz bir fikir hâlinde ifadesi şeklindedir:

"Ahvâl-i cihânı her zaman söyleşelim
Ammâ gam-ı aşkumuz nihân söyleşelim
Ey vâkıf-ı râz-ı aşk olan ârif-i cân
Ney gibi senünle bî-zebân söyleşelim"

Hâletîye göre dert ehli olanlar (gerçek aşıklar) o kimselerdir ki, onlar kurtuluş yolunu kimseye sormazlar, onların yanında gül ile diken, zehir ile de nebat (ilaç) birdir. Bela kılıcını ölümsüzlük suyu-kurtuluş vesilesi bilmeyenler aşk savaşının (bu çetin imtihanın) hükmünü veremez, onun ne manaya geldiğini anlayamazlar⁹⁰.

"Derd ehli oldur ki sormayıp râh-ı necât
Yanında bir ola hâr u gül zehr ü nebât
Hükmin viremez bu kâr-zâr-ı aşkun
Şemşîr-i belâyı bilmeyen âb-ı hayât"

Şu rubâisinde ise zamânedен şikâyet ederek zamânenin âdeta tüm maharetini onun ikbâlini engellemede kullandığını ifade eder:

"Evzâ-ı sipihr hâturum zâr eyler
Hemvâre zebûn-ı baht-ı bed-kâr eyler
Âhen-ger-i dehr hen ne zaman san'atını
Kufî-ı der-i devletümde izhâr eyler"

Sonuç olarak söylemek gerekirse Hâletî, Türk edebiyatında Rubâi vadisini velûd kalemiyle ihya etmiş, bazı güzel olmayan rubâileri olmakla beraber, bu vadede üstadlık mertebesine erişmiş ve gerek rubâilerinin sayısı ve gerekse şöhreti bakımından da henüz onu aşan bir şairimiz çıkmamıştır. Hâletî, Hayyâm'ın tesiri altında kalmasına

88 Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 740

89 N. S. Banarlı; *a.g.e.*, s. 669

90 Ali İhsan Öbek; *Dîvân Edebiyatında Sosyal ve Dinî Konulu Rubâiler*, İstanbul 1995, s. 179

rağmen pek azı müstesna konuları tamamen başkadır. O, ilhamlarını vahdet-i vücud felsefesinden almış ve onun rubâilerinin esas unsurunu tasavvufî aşk, hüznün ve ferâgat teşkil etmiştir. Eserlerinde insanı saran bir hüznün, derin bir feryad ve istimdad vardır. Şair bedbin mizacına rubâileriyle iyi bir ma'kes bulmuştur. Onun rubâilerinde kullandığı aşk, kâinat, gönül gibi temler de umumiyetle tasavvufî bir yaklaşımla işlenmişlerdir. Şairin rubâilerinde kullanmış olduğu dil de güzel ve akıcıdır⁹¹.

ESERİN NÜSHALARI:

Hâletî'nin rubâileri dîvân nüshaları içinde, mecmua içlerinde ve müstakil rubâi mecmuası hâlinde bulunduğundan okuyucu ve araştırmacılara kolaylık sağlamak amacıyla rubâilerin nerede ne şekilde bulunduğu parantez içinde belirtilmiştir.

1. Üniversite Ktp., T. 1795 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
2. Üniversite Ktp., T. 2875 (Mecmua içinde)
3. Üniversite Ktp., T. 2876 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
4. Üniversite Ktp., T. 3061 (Rubâiyât-ı Hâletî)
5. Üniversite Ktp., T. 3072 (Rubâiyât-ı Hâletî)
6. Üniversite Ktp., T. 3710 (Rubâiyât-ı Hâletî)
7. Üniversite Ktp., T. 9688 (Rubâiyât-ı Hâletî)
8. Üniversite Ktp., T. 9785 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
9. Süleymaniye Ktp., Ayasofya 3910 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
10. Süleymaniye Ktp., Ayasofya 4863 (Rubâiyât-ı Hâletî)
11. Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 3479/II (Mecmua içinde)
12. Süleymaniye Ktp., Fatih 3803 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
13. Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud 3473 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
14. Süleymaniye Ktp., Hafid Efendi 357 (Dîvân-ı Kâmî [Edirneli] vü Hâletî içinde)
15. Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi 806/19 (Mecmua içinde)
16. Süleymaniye Ktp., Kasıdecı-zâde 420 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
17. Süleymaniye Ktp., Lala İsmail 435 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
18. Süleymaniye Ktp., Mihrişah 374 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
19. T.S.M. Ktp., Hazine 894 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
20. T.S.M. Ktp., Hazine 917 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
21. T.S.M. Ktp., Hazine 1090 (Rubâiyât-ı Hâletî)
22. T.S.M. Ktp., Revan 1978 (Mecmua içinde)
23. Atuf Efendi Ktp., 2067 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
24. Atuf Efendi Ktp., 2100/1 (Dîvân-ı Feyzî içinde)

91 A. Buluç; *a.g.e.*, s. 10; Burhaneddin Tüzün; *a.g.e.*, s. 18

25. Nuruosmaniye Ktp., 4395/31 (Mecmua içinde)
 26. Bayezid Ktp., Veliyüddin Efendi 2703 (Dîvân ve Rubâiyât)
 27. Köprülü Ktp., Ahmed Paşa 360/13 (Mecmua içinde)
 28. Atatürk Ü. Seyfettin Özege Ktp., SÖ 18696 (Rubâiyât-ı Hâletî)
 29. Or. 1155 (Mecmua içinde), Catalogue of The Turkish Manuscripts in The Biritsh Museum, Turkish Manuscripts, 1888 London, s. 189
 30. 326 [Diez A. 8° 158], (Handschriften-Verzeichnisse Der Königlichen Bibliothek zu Berlin, Turkischen Handschriften), Berlin 1889, s. 329

2.1.3. SÂKÎ-NÂME:

17. yüzyılın başlarında muhtemelen İranlı şair Zuhûrî'nin etkisi altında mesnevi tarzında Sâki-nâmeler yazmak moda olmuştur. Nev'î-zâde-Atâî, Riyâzî, Cem'î, Şeyhülislâm Yahyâ, İbn Allâme Şeyhî Efendi ve Sabûhî Dede'nin Sâki-nâmeleri bu modanın ürünleridir⁹².

Atâî Şakâyık Zeyli'nde, şairin Sâki-nâmesi hakkında, "Mesnevî semtine dahi cüz'î verziş ve peşrev-i nây-ı hâme ile azmâyîş eyleyüp şeh-nâme bahrinde Sâki-nâme nazmeylemişlerdür" diyerek âdeta Hâletî'nin de devrin modasına kapılmak suretiyle bu vadide de bir eser meydana getirdiğini ve "Hakkâ ki neşve-engîz-i Hâfız u Câmî ve her beyti bir müfred-i Kirâmî (Kirmânî?) ve tuhfe-i Sâmi'dir" diyerek de, göstermiş olduğu cüz'î gayrete rağmen Hâfız, Câmî, Kirmânî ve Sâmi gibi büyük İran şairlerine eş derecede başarılı olduğunu ifadeye çalışmıştır⁹³.

Şairin kendisi de;

"Erbâb-ı hüner meyl eder eş'âruma hakkâ
 Fehm etmek anın mertebesin hayli hünerdür
 Her şâhid-i hamseyle nola pençeleşürsem
 Anlar dahi ey Hâletî-i zâr beşerdür"

diyerek asrında mesnevi vadisinde söz sahibi olanlara âdeta meydan okumuş ve gücünü dile getirmiştir.

Değişik nüshalarda 478, 496, 515 ve 520 beyit sayısı ile görülen Sâki-nâme, şeh-nâme vezni (Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ül) ile mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. Eser başlangıcından sonra makâle başlığı altında on beş bölüme ayrılmış, hatm-i kelâm ve münâcât ile son bulmuştur. Hâletî'nin içkinin, sâkinin, sohbetin, gerçek sevgi ve dostluğun övülmesi vb. gibi alışılmış sâki-nâme konularını tasavvufî bir anlayışla ele almış olduğu mesnevisi (övülen şarabın ilâhî aşk şarabı olması vb.), sûfiyâne aşk ve vecdin hikâyesi gibidir. Şair, bu uzun manzûmesinde benzerlerinde de olduğu gibi sâkiye iltifat edip zâhide çatar, daha sonra "bâde-i

92 M.F. Köprülü; *a.g.e.*, s. 329; Âgah Sırrı Levend; *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara 1984, c. 1, s. 160-161

93 Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 740

tasavvufu" tavsif eder, tasavvuf bâdesi ile neşve bulan arkadaşlar arasında sadâkat ve vefâ lüzumunu anlatarak fırsatın kaçırılmamasını tavsiye eder. Hâletî'nin Sâki-nâmesi, yukarıda zikredilen hususiyetine rağmen bu yoldaki diğer eserlerin üstüne çıkacak bir fevkalâdelik ve üstünlük göstermez⁹⁴.

Fevziye Abdullah Tansel'in İA, "Hâletî" maddesinde de belirttiği üzere Hâletî'nin hayatı ve eserleri hakkında araştırmalar yapmış olan Gibb, Sâki-nâme nüshasını tedkik etmiş ve bundan yaklaşık 20 beyiti, ayrıca dîvânından 1 gazeli ve 16 rubâisini nazmen İngilizce'ye çevirmiş, Arap harfleriyle asıllarını da neşretmiştir. Sâki-nâme, Gibb'in bildirdiğine göre 515 beyit olup 15 makaleden, A.C.Yöntem'e göre 520 beyit olup 15 makaleden ve Harun Tolasa'ya göre 520 beyit olup 17 makaleden müteşekkildir. (Tolasa herhalde eserin başlangıç bölümü ile hatm-i kelâm bölümünü de makalelere dahil etmiş olmalıdır.) Bizim tesbitimize göre ise T1'de beyit sayısı 498, makale sayısı 15, ve T2'de beyit sayısı 478, makale sayısı ise 15'dir⁹⁵.

ESERİN NÜSHALARI:

Bazı dîvân nüshaları içinde bulunan Sâki-name'ye ayrıca mecmualar içinde de rastlandığından gerekli bilgi parantez içinde verilmiştir.

1. Üniversite Ktp., T. 4097 (Mecmua)
2. T.S.M. Ktp., Hazine 894 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
3. T.S.M. Ktp., Hazine 917 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
4. Atuf Efendi Ktp., 2067 (Dîvân-ı Hâletî içinde)
5. Add. 7925 (Mecmua içinde), Catalogue of The Turkish Manuscripts in The Biritsh Museum, Turkish Manuscripts, 1888 London, s. 195

4. MÜNŞEÂT:

Nesirlerini, devrinin geleneklerine uygun şekilde, Münşeât mecmuası halinde tertiplemiş olan Hâletî'nin Münşeât'ı, aşağı yukarı aynı meal üzere yazılmış mektuplardan oluşmaktadır. Şair mektubu kime hitaben yazmış ise ona evvelâ duâ eder, akabinde metheder, daha sonra da kendi hâlinden bahseder. Mektubun bu bölümünde genellikle hitap ettiği şahsın ayrılığından, gece gündüz hüznü ve kederli olduğundan, bütün ömrünün ona duâ ile geçtiğinden, kendisinin henüz âlem-i fenâdan intikal etmeyip vaktini mihnetle geçirdiğinden vs. bahseder. Münşeâtın dili devrinde bu tip eserlerde âdet olduğu üzere son derece sanatlı olup Hâletî burada âdeta inşâdaki ustalığını sergilemiştir. Şair ne kadar Arapça, Farsça kelimeler, terkipler varsa bu mektuplarında kullanmış, Türkçe olarak âdeta sırf bazı edatlar ve yardımcı fiiller

94 A.C. Yöntem; *a.g.e.*, s. 126; A. Buluç; *a.g.e.*, s. 10; H. İpekten; *a.g.e.*, s. 349; H. Tolasa; *a.g.e.*, s. 42

95 F.A. Tansel; *a.g.e.*, s. 347; Gibb; *a.g.e.*, c. 3, s. 224-231; Hâletî; *Dîvân*, T.S.M. Ktp., Hazine 890 ve 917

kalmıştır. İlaveten seci merakı ve süs iptilâsı münşeâtın uslûbunu daha da ağıdâlı bir hâle sokmuştur⁹⁶.

Hâletî'nin münşeâtı, bazı veziriazamlara ve dostlara tebrik ve tehniyet-i sıhhat için yazılmış mektuplardan ibaretmiş gibi görünse de, şairin karakterine, özel hayatına, tanıştığı ya da lutfunu gördüğü kişilere, dostlarına ve bu kişilerle olan ilişkilerine dair bilgiler ile devrinin bazı olaylarına dair verdiği bilgiler bakımından da ayrıca mürâcaata değerlidir⁹⁷.

Hâletî'nin, Üniversite Kütüphanesi'nde bulunan 1526 numara ile kayıtlı Münşeât Mecmuası'nda 85 adet mektubu bulunmaktadır. Bu mektuplardan şairin çevresinin kimlerden oluştuğu ve onlarla olan ilişkileri hakkında bilgi edinebildiğimiz gibi bazı dostlarının eserlerine yazmış olduğu takrizlerini de yine bu mektuplar vasıtasıyla öğreniyoruz. Şairin mektup yazdığı kişilerin isimleri, yazdığı mektup adedi ile bazılarının yazış sebebini aşağıda veriyoruz:

1. Mehmed Paşa (Sadrâzam olduklarında tehniyet için gönderilmiştir.), 2. Ali Paşa, 3. Nasuh Paşa (Dokuz adet, biri dâmâd-ı şehriyârî olduklarında tehniyet-i sûr için gönderilmiş), 4. Dilâver Paşa, 5. Cafer Paşa (Üç adet), 6. Hâfız Ahmed Paşa (Yedi adet), 7. Hacı Paşa, 8. Osman Paşa, 9. Mustafa Efendi, 10. Mehmed Rıza Bey (İki adet), 11. Es'ad Efendi (Tehniyet-i sıhhat için Şam'dan gönderilmiştir), 12. Şeyhülislâm hazretlerine (Biraderleri Abdülaziz Efendi vefat etdiklerinde tâziyet için Mısır'dan gönderilmiştir.), 13. Gani-zâde Nâdirî (Biri Münşeât'ı üzerine takrîz olmak için dokuz adet gönderilmiştir.), 14. Şeyhülislâm Hoca-zâde Mehmed Efendi (Vâlideleri intikal etdikte tâziyet için Edirne'den gönderilmiştir.), 15. Abdülaziz Efendi, 16. Dukakin-zâde Osman Efendi (İki adet), 17. Abdülkerim Efendi (Altı adet), 18. Çavuş-zâde, 19. Kudsî Efendi (Hâkim-i Selânik iken vazifemiz irsâl itdikte gönderilmiştir.), 20. Muharrem Efendi ([İki adet], Hâleti bir bu şahıs, bir de Gani-zâde Nâdirî için mahdûm-ı fûnûn-kâr, mahdûm-ı âlî gibi sıfatlar kullanmıştır.), 21. Kemal Efendi (Rumeli kazaskeri iken bir medrese ricasıyla gönderilmiştir.), 22. Sabri Çelebi, 23. Şeyhülislâm Mustafa Efendi, 24. Şeyhülislâm Sun'ullah Efendi (İki adet), 25. Kırım Han'ı Giray Han (Sultan ser-hadd-i küffâr muhafazasında iken Derviş Paşa cânibinden hân-ı mezbûra yazılmıştır.), 26. Abdüllatif Efendi (İkinci def'a Halep defterdârı olduklarında gönderilmiştir.), 27. Şeyhülislâm Yahya Efendi (İki adet, a. Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleriyle Bursa'ya gitdiklerinde, b. Babası Ahî-zâde Abdülhalim Efendi vefat etdiğinde gönderilmiştir.), 28. Şeyh Hasan Bûrînî, 29. Takrîz (...Süleyman Hân'ın fevâid-i âsâr-ı cemîlesin silk-i te'lîfe keşide kıldıkda zahr-ı nüshaya takrîz tarîkıyle tahrîr olunmuştur.), 30. Şeyhülislâm Mehmed Efendi, 31. Tehniyet-i mansıb için bazı ahhâba, 32. Sadreddin Efendi-zâde, 33. Cağala-zâde Mehmed Paşa (İki adet), 34. Şerif Efendi (üç adet), 35. Sadrazam hazretlerinin iyâdet-

96 A. Buluç; *a.g.e.*, s. 6; A.C. Yöntem; *a.g.e.*, s. 126; H. İpekten; *a.g.e.*, s. 349

97 A. Buluç; *a.g.e.*, s. 6; A.C. Yöntem; *a.g.e.*, s. 126

nâmelerine cevaptır, 36. Abdülcabbar-zâde, 37. Şeyhülislâm hazretlerine, 37. Bâki Paşa, 38. Emir Hasan Çelebi, 39. Şeyhülislâm Efendi hazretlerine arz-ı hâldir, 39. Vücûdî Efendi (Merhûmun mahzarına yazılmıştır.), 40. Paşa-zâde Efendi, 41. Tabib Bebek-zâde'nin risâlesine yazılan takrîzdir., 42. Hattat Osman Bey, 43. Ahîbbâyâ iştiyak-nâmedir., 44. Ashâb-ı devletten birine gönderilmiştir., 45. Mehmed Rıza Çelebi, 46. Tezkireci Sem'î Çelebi.

ESERİN NÜSHALARI:

1. Üniversite Ktp., T. 1526
2. Üniversite. Ktp., T. 1916
3. Üniversite Ktp., T. 3166
4. Üniversite Ktp., T. 4097 (Mecmua içinde)
5. Üniversite Ktp., T. 9817
6. Süleymaniye Ktp., Lala İsmail 559
7. Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 3330/4
8. T.S.M. Ktp., Revan 1055 (Mecmua içinde)
9. T.S.M. Ktp., Revan 1057 (Mecmua içinde)
10. Nuruosmaniye Ktp., T. 4412/21 (Mecmua içinde)
11. Yapı Kredi Bankası Ktp., 79
12. Yapı Kredi Bankası Ktp., 15846
13. İsveç Uppsala Üniversitesi Ktp., 707
14. OR. 1169 (Münşeât-ı Azmî-Collection of Letters, Inshas, Or Letter-Writers), Catalogue of The Turkish Manuscripts in The British Museum, London 1888, s. 96

2.1.5. HÂŞİYE ALÂ MİHR Ü MÜŞTERÎ:

Hâletî, babası Azmî Efendi'nin Sultan II. Selim'in emriyle Farsça'dan manzum olarak tercümeye başladığı ve 1000 kadar beyitini tercüme ettiği, ancak sultanın vefatı sebebiyle tamamlanamamış olan, Tebrizli Şeyh Mehmed Assar'ın (öl. 1383) her türlü cinsî aşk ve ihtirastan uzak bir aşk hikayesi olan Mihr ü Müşteri (Mihr ü Mâh) adlı 5120 beyitlik mesnevisini tercümeyle devam etmiş, ancak kendisi de 500 beyitten fazla çeviremediği için eser yine bir hayli noksan kalmış ve tamamlanamamıştır⁹⁸.

Yaptığımız araştırmalar sonucunda bu esere âit herhangi bir nüsha tesbit edilememiştir.

98 Nev'î-zâde Atâî; *a.g.e.*, s. 267-268; Kaf-zâde Fâizî; *a.g.e.*, vrk. nr. 36a; Gibb; *a.g.e.*, s. 226; F. Reşad; *a.g.e.*, s. 59; A.C. Yöntem; *a.g.e.*, s. 126; F.A. Tansel; *a.g.e.*, s. 346; H. İpekten; *a.g.e.*, s. 349

2.1.6. HÂŞİYE ALÂ DÜRERİ'L-HÜKKÂM (DÜRER VE GURER HÂŞİYELERİ):

Aynı zamanda devrinin ileri gelen âlimlerinden biri de olan Azmî-zâde'nin muhakkikâne bir şekilde kaleme almış olduğu pek çok şerh, hâşiye ve ta'likatı vardır. Bunlardan Hâşiye alâ Düreri'l-Hükkâm, Molla Hüsrev'in eserine yapılan en meşhur hâşiye olup bir kısmı Arapça da olan pekçok yazması bulunmaktadır⁹⁹.

ESERİN NÜSHALARI:

1. Üniversite. Ktp., T. 1101
2. Üniversite. Ktp., T. 2320
3. Üniversite. Ktp., T. 2429
4. Üniversite Ktp., T. 2468
5. Süleymaniye Ktp., Ayasofya 0.1109
6. Süleymaniye Ktp., Crh. 611
7. Süleymaniye Ktp., Çorlulu Ali Paşa 177
8. Süleymaniye Ktp., Fatih 1600
9. Süleymaniye Ktp., Fatih 1601
10. Süleymaniye Ktp., Hacı Beşir Ağa 65
11. Süleymaniye Ktp., Hacı Beşir Ağa 223
12. Süleymaniye Ktp., Hafid Efendi 63
13. Süleymaniye Ktp., Hamidiye 465
14. Süleymaniye Ktp., Harput 368
15. Süleymaniye Ktp., İzmir 153
16. Süleymaniye Ktp., İzmir 154
17. Süleymaniye Ktp., Kadızâde Mehmed 128
18. Süleymaniye Ktp., Kılıç Ali Paşa 348
19. Süleymaniye Ktp., Laleli 855
20. Süleymaniye Ktp., Mihrişah Sultan 115
21. Süleymaniye Ktp., Serez 984
22. Süleymaniye Ktp., Serez 1047/1
23. Süleymaniye Ktp., Süleymaniye 422
24. Süleymaniye Ktp., Yahyâ Tefvik 1410 (Arapça)
25. Süleymaniye Ktp., Yahyâ Tefvik 1794/1 (Arapça)
26. Süleymaniye Ktp., Yenicâmi 398
27. Süleymaniye Ktp., Yenicâmi 399
28. Süleymaniye Ktp., Yeni Medrese 1794/2 (Arapça)
29. Süleymaniye Ktp., Yusuf Ağa 204
30. Bayezid Ktp., Bayezid 1932

99 A.C. Yöntem; *a.g.e.*, s. 126; H. İpekten; *a.g.e.*, s. 349

31. Bayezid Ktp., Bayezid 1933
32. Bayezid Ktp., Bayezid 2320
33. Bayezid Ktp., Bayezid 2429
34. Bayezid Ktp., Bayezid 2468
35. Bayezid Ktp., Veliyüddin Efendi 1101
36. Atıf Efendi Ktp., Atıf Efendi 785
37. Nuruosmaniye Ktp., 1104/1456
38. Nuruosmaniye Ktp., 1105/1457
39. Nuruosmaniye Ktp., 1106/1458
40. Diyanet İşleri Başkanlığı Ktp., 374
41. TÜYATOK, Adana İl Halk Ktp., 765
42. TÜYATOK, Amasya-Bayezid 377
43. TÜYATOK, Amasya-Bayezid 1353
44. TÜYATOK, Antalya-Elmalı 2679
45. TÜYATOK, Antalya-Tekeli 252
46. Elenco Dei Manoscritti Turchi Della Biblioteca Vaticana, Vaticani Arabi, Vat. Arabi 1615 (Düreri'l-Hükkâm fî şerh Gureri'l-ahkâm), Roma 1953

2.1.7. HÂŞİYE ALÂ ŞERHİ'L-MENÂR (NETÂİCÜ'L-EFKÂR):

İbn Melek'in Menâr şerhine yapılan ve Netâicü'l-efkâr adıyla da anılan hâşiyedir. Bu eserin de pekçok yazması mevcuttur.

ESERİN NÜSHALARI:

1. Üniversite. Ktp., T. 938
2. Üniversite. Ktp., T. 939
3. Üniversite. Ktp., T. 940
4. Üniversite Ktp., T. 1791
5. Süleymaniye Ktp., Amca-zâde Hüseyin Paşa 156
6. Süleymaniye Ktp., Ayasofya 969
7. Süleymaniye Ktp., Bağdadlı Vehbî Efendi 363
8. Süleymaniye Ktp., Crh. 481
9. Süleymaniye Ktp., Çorlulu Ali Paşa 156
10. Süleymaniye Ktp., Damad İbrahim 452
11. Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 456
12. Süleymaniye Ktp., Hamidiye 418
13. Süleymaniye Ktp., Hamidiye 419
14. Süleymaniye Ktp., H. Hüsnü Paşa 522
15. Süleymaniye Ktp., İzmirli İ. Hakkı 478/4
16. Süleymaniye Ktp., Kasîdeci-zâde 182/I
17. Süleymaniye Ktp., Kasîdeci-zâde 182/II

18. Süleymaniye Ktp., Kılıç Ali Paşa 299
19. Süleymaniye Ktp., Mahmud Paşa 157
20. Süleymaniye Ktp., Serez 548
21. Süleymaniye Ktp., Serez 549/3
22. Süleymaniye Ktp., Serez 550
23. Süleymaniye Ktp., Süleymaniye 360
24. Süleymaniye Ktp., Tırnovalı 548/3
25. Süleymaniye Ktp., Tırnovalı 549
26. Süleymaniye Ktp., Tırnovalı 549/I
27. Süleymaniye Ktp., Yozgat 650
28. Süleymaniye Ktp., Yusuf Ağa 183
29. Bayezid Ktp., Bayezid 1791
30. Bayezid Ktp., Bayezid 1792
31. Bayezid Ktp., Bayezid 1793
32. Bayezid Ktp., Veliyüddin Efendi, 938
33. Bayezid Ktp., Veliyüddin Efendi, 939
34. Bayezid Ktp., Veliyüddin Efendi, 940
35. Bayezid Ktp., 8706
36. Bayezid Ktp., 8708
37. Atuf Efendi Ktp., Atuf Efendi 682
38. Millet Ktp., Feyzullah Efendi, 593
39. Millet Ktp., Feyzullah Efendi, 594
40. Koca Râgıb Paşa Ktp., 400
41. Koca Râgıb Paşa Ktp., 401
42. Köprülü Ktp., Fazıl Ahmed Paşa 494
43. Köprülü Ktp., Fazıl Ahmed Paşa 495
44. Nuruosmaniye Ktp., 973/1318
45. Nuruosmaniye Ktp., 974/1319
46. Diyanet İşleri Başkanlığı Ktp., 312
47. Diyanet İşleri Başkanlığı Ktp., 316
48. TÜYATOK, Antalya-Akseki 250
49. TÜYATOK, Antalya-Elmalı 2707
50. TÜYATOK, SÜ-Amca-zâde Hüseyin 156
51. TÜYATOK, Amasya-Bayezid 11746
52. TÜYATOK, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Ktp., 284 (Bu kütüphaneye ait eserler Bayezid Devlet Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.)
53. Edirne Selimiye Yazmalar Fihristi 604
54. Kütahya Vahid Paşa İl Halk Ktp., 181

2.1.8. MUĞNİ'L-LEBİB ŞERHİ:

Hâletî'nin nahivden Mugnil-Lebîb'e yaptığı şerh de tanınmış eserlerindedir. Esere ait sadece bir nüsha tesbit edebildik.

ESERİN NÜSHASI:

1. Millet Ktp. Feyzullah Efendi 1998

2.1.9. HİDÂYE ve MİSBAH ŞERHLERİ'NE TA'LİKATI İLE TEFSİRE DAİR KELİMÂTI ve DİĞER TA'LİKATLARI:

Hâletî'nin kaynaklarda zikredilen ancak haklarında hemen hemen hiç bilgi verilmeyen Hidâye ve Misbah şerhleri'ne ta'lîkatı ile Tefsir'e dâir kelimâtı ve diğer pekçok ilmî risâleye ait ta'lîkatları bulunmaktadır¹⁰⁰. Bu eserlerin tam adları kütüphane fişlerinde çoğu kez açık olarak yazılmayıp sadece ta'lîkat demekle yetinilmiş olduğundan bu ta'lîkatlardan hangisinin hangi esere ait olduğunu tesbit nüshaları tek tek incelemeden mümkün değildir. Bu sebeple Hâletî'ye ait kütüphanelerde ta'lîkat nâmına kayıtlı olan tüm nüshaları birarada vermeyi tercih ettik.

ESERİN NÜSHALARI

1. Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 246/41
2. Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 246/56
3. Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 252/3
4. Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 252/4
5. Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 252/5
6. Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 252/6
7. Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 252/7
8. Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 252/9
9. Süleymaniye Ktp., Esad Efendi 252/10
10. Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi 6292/9
11. Süleymaniye Ktp., Harput 368
12. Süleymaniye Ktp., Laleli 252
13. Bayezid Ktp., Bayezid 2367
14. Koca Râgıb Paşa Ktp., 400
15. Koca Râgıb Paşa Ktp., 401

100 A.C. Yöntem; *a.g.e.*, s. 126; F.A. Tansel; *a.g.e.*, s. 346; H. İpekten; *a.g.e.*, s. 439

3. BÖLÜM
TENKİDLİ METİN

MESNEVÎ NAZİM ŞEKLİYLE
YAZILMIŞ OLAN ŞİİRLER

TEVHİD,

MÜNÂCÂT,

NA‘T-I HAZRET-İ RESŪL,

Mİ‘RÂCU‘N-NEBİ,

NA‘T-I ÇEHÂR-YÂR-I GŪZİN,

DER-TAVSİF-İ EBÂ EYYŪB,

DER-MEDH-İ SULTÂN MEHMED HÂN,

ARZ-I HÂLLER

1

DER-TEVHİD-İ BÂRİ 'AZZE ŞÂNE

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Hâmd añâ kim vücûd-ı insânı
Şeref-i nutka kıldı erzânî
- 2 Gökden inzâl idüp zemîne kelâm
Sühânı eyledi bülend-mağâm
- 3 Buldı i'câz-ı nazmı hadd-i kemâl
Şu'arâ zümresini eyledi lâl
- 4 Zât-ı pâki ne cevher ü ne 'arâz
Aña 'ârız degül şifâ vü marâz
- 5 Bir söziyle vücûda geldi cihân
Kudretinde çalır mı reyb ü gümân
- 6 Çâr faşl üzre eyleyüp tertîb
Kıldı her sâli bir kitâb-ı garîb
- 7 Dön diseydi girerdi raqşa zemîn
Dönmeğe emri olsa çarğ-ı berîn
- 8 Kaşd ideydi tabîb-i ihsânı
Giderürdi devâr-ı devrânı
- 9 İsmine itmeyince zîb-i mağâl
Emr-i zî-bâli yok şikâre mecâl
- 10 Nâmeğe evvel olmasa nâmı
Âhîr ol nâme bulmaz itmâmı
- 11 Zâtına ibtidâ vü gâyet yok
Luğf u ihsânına nihâyet yok
- 12 Nuğfe-i ebri eyleyüp nâzil
Kılar eşcârı meyveden hâmil

1 Ü1. 13b, Ü2. 1b, VE. s. 1, T1. 1b, T2. 1b

Başlık: Der-Münâcât-ı Bârî 'Azze Şâne Ü1, -Ü2, -VE

- 13 Kūhuñ eyler libāsını hārā
Giyürür hāke hulle-i haḍrā
- 14 Zāhir olan bu naqş-ı gūn-ā-gūn
Hāme-i ḳudretinden oldu birūn
- 15 Cem' idüp harf-i nūnile kāfı
Ḳıldı mevcūd-ı kāfdan kāfı
- 16 İtdi hem-sāye zulmeti nūra
Müşk-i ter ḳatdı şanki kāfūra
- 17 Bāg-ı şun'unda zāğdur şeb-i tār
Beyzadur aña necm-i pūr-envār
- 18 Eyler ol zāğı gelse vaḳt-i seher
Tu'me-i şāh-bāz-ı zerrin-per
- 19 Çemen-i bāg-ı şun'idur bu sipihr
İki nergisdür anda mähile mihr
- 20 İrgürür delve Yūsuf-ı mähı
Çıkarur çāh-ı arzdan kāhı
- 21 Emr ü fermānidur viren her bār
Yūnus-ı mihre havt içinde ḳarār
- 22 Ebr-i luḳfiyle gönderüp bir nem
Gül-şen-i dehri eyledi hurrem
- 23 Nokḳa-i necmi bir bir itdi 'ayān
Ḳodı āyāt-ı ḳudretine nişān
- 24 Cām-ı luḳfını şundı eflāke
Ebr anuñ cür'asın döker hāke
- 25 Viridi zinet zemine merdümile
Nitekim āsumāna encümile
- 26 Nuḳfeden hāşıl itdi insānı
Yazdı āb üzre şüret-i cāmı

18 gelse: gele Ü1

20 Çıkarur: Çıkarup Ü1

- 27 Olmasun diyü tār hücre-i ten
Nür-ı 'aqlile eyledi rüşen
- 28 K̄albi cāy itdi genc-i esrāra
Aña mār oldı nefsi-i emmāre
- 29 Kūy-ı gerdūnı eyleyüp gālān
Yerini kıldı 'arşa-i imkān
- 30 Virdi berka şehāb içinde karar
Şanki hākister içre sakladı nār
- 31 Giydürür kūha ebrden sincāb
Tā ki faşl-i şitāda görmeye tāb
- 32 Mağribe māhı şāh iden oldur
Necmi aña sipāh iden oldur
- 33 Rismān ü sūtünsuz dā'im
Hayme-i çarhı ol kılar k̄ā'im
- 34 Buldı andan 'acūze-i hāki
Rište-i mihr ü çarh-ı eflāki
- 35 Oldı luṭfiyle tāze gül-şen-i cān
Bāg-ı cisme o şaldı āb-ı revān
- 36 Ol giyürdi cihāna bī-minnet
Birbiri üstine toḳuz hil'at
- 37 Bād-ı luṭfin kaçan vezān eyler
Nār-ı sūzānı gül-sitān eyler
- 38 K̄ahrı ammā ider cinānı caḥim
Zehr ü zaḳḳūm olur içinde na'im
- 39 Farḳ için ehl-i küfr ü imānı
Kıldı rüz-ı ezelde divānı
- 40 Kiminüñ k̄albi oldı mehbit-i nūr
Kiminüñ k̄aldı çün şeb-i deycūr
- 41 Kimisin vāşıl-ı na'im itdi
Kimini dāhil-i caḥim itdi

- 42 Kendüdür hikmetine vâkıf olan
Eyler izhâr-ı 'acız 'ârif olan
- 43 İdelüm Hâlik'a münâcâtı
Kılalum aña 'arz hâcâtı

2

MÜNACÂT

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Yâ İlâhî garîk-i 'işyânem
Müstahik-k-ı kemâl-i hırmânem
- 2 Raḥmetüñ ummağa yüzüm yokdur
Her ne itseñ baña sözüm yokdur
- 3 Pâyimâl oldu küy-ı dilberde
Yüzüm olsa 'aceb midür yerde
- 4 Ḥatt-ı muşhaf yerine itdi karar
Şafha-i dilde ḥatt-ı 'ârız-ı yâr
- 5 Ğam-ı zülfiyle dil perişândur
Fikr-i la'liyle gözlerüm kandur
- 6 Ḥasret-i büy-ı kâkül-i dil-keş
Micmer-i cânı kıldı pür-âteş
- 7 Kırdı her târ-ı zülfi 'anber-fâm
Şayd için mürğ-i cânımı bir dâm
- 8 Dürr-i dendân-ı yâr idüp beni zâr
Çıkdı elden bu çeşm-i gevher-bâr
- 9 Hem-demem her seher de âhumdur
Şanki ol vird-i şubḥ-gâhumdur

43 -Ü2, -VE, -T1, -T2

2 Ü1. 14b, Ü2. 2b, VE. s. 5, T1. 2a, T2. 2a

Başlık: -Ü1, -Ü2, Der-Münâcât-ı Kâdıyü'l-Hâcât VE

8 Ü1'de derkenar olarak yazılmıştır; -Ü2

- 10 Dide pür-âb ü dil pür-âteşdür
Zâhir u bâtınum müşevveşdür
- 11 Olsa bir kaşı yâ vü gamzesi tîr
Yolum urmağda eylemez tağşîr
- 12 Nâ-gehân karşı gelse bir hûn-hâr
Aña urulmamağa çâre mi var
- 13 Çâr-ebrû güzeller olsa 'ayân
Gözlerüm dört olur o demde hemân
- 14 Germ ider bezmini dil ü cânuñ
Şu'le-i şem'-i hûsni hûbânuñ
- 15 Bulmasam yâri kendümi bulamam
Gam-ı 'ışk olmayınca şâd olamam
- 16 Nazâr-ı dilberüñ görümlüsiyem
Tîr-i müjgân-ı yâr ölümlüsiyem
- 17 Her zamân mürğ-i vaşldur şaydum
Kâkül-i yârdür hemân kaydum
- 18 Rişte-i cânı nâr-ı fikr-i vişâl
Yakdı başdan ayağa şem'-mişâl
- 19 Kaşr-ı câna hevâdan irdi hâlel
İrdi andan hevâ-yı zühd ü 'amel
- 20 'Amel-i hayra irmez oldı elüm
Oldı güyâ hevâ benüm 'amelüm
- 21 Virmezin zühde vü şalâha vücüd
Sehvile eyleyem meger ki sücüd
- 22 Olsa mihrâba gözlerüm nigerân
Ham-ı ebrû gelür hayâle hemân
- 23 Yok gönülden imâma iqbâlüm
Biribirine uymaz aqvâlüm

21 Ü1'de derkenar olarak yazılmıştır; -Ü2

23 aqvâlüm: ahvâlüm Ü2

- 24 Mescid içre eger ki yâri görem
Hakk bilür kim ne kılduğum bilmem
- 25 Bir melek-rû yanumda tutsa mağâm
Virürin muttaşıl o yaña selâm
- 26 Āfitâb-ı hidâyeti dil-i zâr
Yoğsa görmez gider mi şeb-pere-vâr
- 27 Ey devâ-yı belâ-yı bîmârân
Dil-nevâz-ı dil-i güneh-kârân
- 28 V'ey nîgeh-dâr-ı âsumân u zemîn
Nür-bağş-ı kulüb-ı ehl-i yakîn
- 29 Ey kılan kâr-gâh-ı dehri binâ
Bizi yoğdan var eyleyen Mevlâ
- 30 Hâl-i dilden habîr olan sensin
Düşmişe dest-gîr olan sensin
- 31 Hâk-i pâyuñda baña virdi hicâb
Kahrûñı dîv-i nefse eyle şihâb
- 32 Gözyaşın pâ-yı dilbere dökdi
Yüzümün şuyını yere dökdi
- 33 Tîr-i âhum kırup nişâna karîn
Ol İlâhî cihâd-ı nefse mu'in
- 34 Zârın çekmeden memâtumda
Anı öldür benüm hayâtumda
- 35 Çıkmaduk cânda çünki vardur ümîd
Umarum kim bulam hayât-ı cedîd
- 36 Akıdup eşk-i çeşm-i giryânı
Eyle ser-sebz gül-şen-i cânı
- 37 Kılma dil Yûsuf'ını nefse esîr
Çâh-ı 'işyânı eyleme aña yîr

- 38 Seyl-i ihsānuñı başumdan aşur
Baña cürm ü saña kerem yaraşur
- 39 Bakma yâ Rabb sevād-ı defterüme
Anı ur âteşe benüm yerüme
- 40 Yüzümi kara itme nâme gibi
Beni ser-geşte kılma hâme gibi
- 41 Ayırursañ da cânımı tenden
Yine ayırma derdüñi benden
- 42 Mest-i cām-ı şarāb-ı şevk eyle
Bülbül-i büstān-ı zevk eyle
- 43 Baña mir'āt-ı 'ışkufı göster
Tütü-i cân-ı bî-dile dil ver
- 44 Zülmet-i zulmi al revānumdan
Āb-ı hayvān getir zebānumdan

3

DER-NA 'T-I HAZRET-İ RESÛL-İ EKREM
ŞALLALLĀHU 'ALEYHİ VESELLEM

Fe'ilâtün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Şem'-i tābān-ı reh-revān-ı sübül
Ser ü sālār-ı enbiyā vü rüsül
- 2 Nür-ı kevneyn ü mefhar-i 'ālem
Sened-i seyyid-i benī ādem
- 3 Miḥver-i çarḫ ü nokta-i pergār
Kıtb-ı ebrār ü merkez-i aḫyār
- 4 Şeh-i deryā-dil ü kerim ü ḫalūk
Ecmel-i nās ü ekmel-i maḫlūk

38 ü: -Ü2

3 Ü1. 15b, Ü2. 3b, VE. s. 8, T1. 3a, T2. 3a

Başlık: Kaşide-i Mi'rāciyye-i Hazret-i Şāh-ı Rüsül 'Aleyhi's-selām. -Ü2. Na't-ı Metbū'-ı
Enbiyā-yı Kirām VE

- 5 Bâ'ış-i halk-ı âsumân ü zemîn
Âb-ı rüy-ı cihân hulâşa-i tıyn
- 6 Bir şadefdür dü-nîm iki cihân
Oldı dürr-i yetîmi ol sultân
- 7 Buluna diyü ol dür-i nâ-yâb
Dökdiler hâk-i âdemile türâb
- 8 Nûridur âdeme olan hâdî
Erba'in içre iden irşâdı
- 9 Yüzi şuyına kıldı Rabb-i Celîl
Nâr-ı süzânı gül-sitân-ı Halîl
- 10 Mekke'den oldı nûr-ı pâki bedîd
Toğdı Ümmü'l-kurâdan ol hürşîd
- 11 Oldı ol şeb-çerâğ-ı maḥfil-i dîn
Halka-i cem'-i enbiyâya nigîn
- 12 Her kelâm-ı şerîfi faşl-ı hitâb
Her sözi oldı ravzadan bir bâb
- 13 Okuyup yazmadan o şâh-ı kerem
Ḥâtırındaydı 'ilm-i levḥ ü kalem
- 14 Özenür menzilin kılan eflâk
Yollarında o şâhuñ olmağa hâk
- 15 Nesr-i tâ'ir kebüter-i ḥaremi
Atlas-ı çarḥ şukḳa-i 'ilmi
- 16 Bulsa her şeb sipihr varur idi
Ser-i küyın tokuz tolanur idi
- 17 Ḥidmete cân virürdi aña melek
Atı oynadı olmuş idi felek
- 18 Âsumândan iderdi ol her bâr
Fikr-i erbâb-ı hâl gibi güzâr

- 19 K apusu k ible-g ah-ı ehl-i  af a
Bendesı ma bul n-ı k y-ı vef a
- 20 S yesin göklere  alardı o  ah
Gören anı  anurdu ebr-i siyah
- 21 K addid r serv-i b st n-ı İrem
S yesin görmese n'ola ' lem
- 22 A layup  fit b p yesini
Yere d   rmez idi s yesini
- 23 K ılma a s ye-b n-ı r z-ı cez a
 a ladı bunda sayesin o h m a
- 24 Bir eli gölgesin vireydi eger
Kimseyi yakmayaydı n r-ı saçar
- 25 A na l yık o m hr-i b -hemt a
Sim-i h li  kab l ider tam a
- 26 H lka men  r-ı H k 'dur ol server
M hr olur z hr-ı n mede ek er
- 27 Der-i devlet-sar y-ı sırr-ı H d a
M hrile h fz olunmamak ne rev a
- 28 Kendüsi h tem-i ris letd r
H tem üstinde m hr ' detd r
- 29 Defter-i enbiy -yı b -p y n
Anda h tm olma ın uruldu ni  n
- 30 Oldı r ch nı cümleden z hir
Yügrük at menzilin bulur  hir
- 31 Berg-i sebz evvel itmeyince z h r
 ah-ı gül g l- ene ider mi m r r
- 32 ' lemi m hdur iden r  en
Ne kadar  ofira gelse encümden
- 33 Yerine cümle gelmeden erk n
 ahlar çıkmaz itmege d v n

- 34 Gerçi evvel bulur şüküfe vücüd
Bâg-ı 'âlemde meyvedür maşşüd
- 35 Tığ-i engüştile o şâh-ı kerim
Siper-i mâhı eylemiştir dü-nim
- 36 H'vân-ı i'câz çekdi ol server
Pârelense 'aceb mi kurş-ı kamer
- 37 Gelicek aña berre-i biryân
Zehr katulduğunu kıldı beyân
- 38 Ser-h'vân-ı fezâ' ilinde hemin
Bir tabak sebzedür sipih-ı berin
- 39 Hülkî yanında gül giyâha döner
Hilmi yanında küh kâha döner
- 40 Nefhasından 'abir-i hoş-dem olur
Nükhetinden bahâr-ı hurrem olur
- 41 Âsitân-ı sa'âdetinde revâ
Hâk-rüb olsa gisû-yı havrâ
- 42 Oldı keffi gâdir-i gül-şen-i cân
Beş gümüş lüleden şu itdi revân
- 43 Gelicek ol şeh-i sitâre sipâh
Düşmen-i bedr-hâli oldu tebâh
- 44 Nefes-i pâki virdi mürdeye cân
Sengi söyletdi bî-dehân ü zebân
- 45 Vird-i 'âlemdürür şıfatı anuñ
Söyledür taşu mu'cizâtı anuñ
- 46 Söyleseydi eger ki eşcâra
Tûfî gibi gelürdi güftâra
- 47 Nesr-i tã'irle tîr-i şâhib-fer
Gökde anuñ kanadı ile uçar

- 48 Devletinde muhîṭ-i çarḥ-ı dü-tâ
Oldı müsteğrak-ı bahâr-ı 'atâ
- 49 Ravza-i pâki nûr ile ṭolsun
Rûtbe-i şânına selâm olsun
- 50 Ey şifâ-sâz-ı cân-ı haste-dilân
V'ey devâ-yı dil-i şikeste-dilân
- 51 Çâr-ı bâliş-nişin-i 'izzetsin
Ḥusrev-i ḥıṭṭa-i nübüvvetsin
- 52 Gül-i gül-zâr-ı câvidânsın sen
Ḥâşıl-ı mezra'-ı cihânsın sen
- 53 Gevher-i efser-i risâletsin
Aḥter-i âsumân-ı celâletsin
- 54 Mazḥar olduñ bu deñlü iḥsâna
Saña lâzım degül mi şükrâne
- 55 Ben ğarîbe nezâre senden olur
Çâresüz derde çâre senden olur
- 56 Câmı bir mürġ-i gül-şen-i din it
Dili andan hemişe gül-çin it
- 57 Ol baña dâr-ı âḥiretde şefi'
Ḳadrümi kıl şefâ'atüñle refi'
- 58 Ḥâkile ṭolduġında kâse-i ser
Destüme câm-ı âb-ı Kevşer ver

4

MÎ'RÂCU'N-NEBÎ
ŞALLALLÂHU TE'ÂLÂ 'ALEYHÎ VESELLEM

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Bir şebân-geh ki ṭurre-i şeb-i târ
Yeryüzin eylemişdi cây-ı qarâr

58 ṭolduġında: dolduġında Ü2

4 Ü1. 17a, Ü2. 5a, VE. s. 12, T1. 4a, T2. 4a

Başlık: -Ü1, -Ü2, Zikr-i Mi'râc-ı Şâh-ı 'İllyîyin VE

1 ki: -Ü2

- 2 Nice şeb rüz-ı rüşene beñzer
Nice rüz âfitâbdan enver
- 3 Kõmadı kadrini şeb-i Kadrüñ
Mużmahill kıldı nürünü bedrüñ
- 4 Gice ammâ sevâd-ı dide-i dîn
Zulmet ammâ ki nür-ı ‘ayn-ı yakîn
- 5 Çeşme-i mihr beñzer oldu revân
Nûra ğarķ oldu hep zemîn ü zamân
- 6 Nice olmak gerekdür envârı
Kala âhir zamâna âşârı
- 7 Olsa zulmet o şeb ‘aceb mi tebâh
Oldı çarķ üzre cilve-ger iki mâh
- 8 Bir siyeh câme oldu şanki o şeb
Taķdı zer tügmeler aña kevkeb
- 9 Ol siyeh câme birle gerdünü
Görse Leylâ olurdu Mecnûn'ı
- 10 Der-i idbârı beste kıldı felek
Urdı miñ-i nücümü aña felek
- 11 ‘Unşur-ı nâr döndi gül-zâra
Şu‘lesi beñzedi gül-i nâra
- 12 Çözdü ğisûların ‘arûs-ı zamân
N'ola pür-büy-ı ‘anber olsa cihân
- 13 Yakdı ehl-i semâ eger ‘anber
Kürre-i nârı eyleyüp micmer
- 14 Tağıdup båd müşk-i havrâyı
Tutdı anuñ ğubârı ğabrâyı

5 mihr: mihre Ü2

8 -Ü2

9 Ol: Bu Ü2

11 beñzedi: beñzer idi Ü2 / gül-i nâra: gül-nâra Ü2

- 15 Der ü dīvār-ı hāne-i şeş-der
Ser-be-ser 'ūd u 'anber oldı meger
- 16 Bulmaz ol şeb-i hümâyûnı
Virse meh bedrelerle altunı
- 17 Tarab-efzâ dem-i bahâr gibi
Hâlet-endâz hâl-i yâr gibi
- 18 Kılmışidi ol ümmi-i kâmil
Hâne-i Ümmühâni'i menzil
- 19 Cebre'il-i emîne geldi hitâb
Ki alup bir Burâk-ı berk-şitâb
- 20 İrgüre ol habîbi maḥbûba
Tâlibi vâsıl ide maḥlûba
- 21 İmtişâl eyleyüp dil ü cândan
Bir Burâk aldı bâg-ı rıdvândan
- 22 Yerde bād-ı şabâya beñzer idi
Gökde olsa hümâyâya beñzer idi
- 23 Harfden harfe nakl idince zebân
Kâfdan Kâf'a dek olurdu revân
- 24 Tız-kâm idi çün nesim-i seḫer
Hoş-hurâm idi nitekim 'ar'ar
- 25 Her zamânda niteki rûh-ı revân
Aña bir menzil idi iki cihân
- 26 Āsumâni kazâ gibi fi'l-hâl
İndi ol tâ'ir-i hümâyûn-fâl
- 27 Geldi girdi o bâr-gâh içre
Buldu ol şâhı ḥ'âb-gâh içre
- 28 Uyanup ol çerâg-ı bezm-i yakîn
Söze başladı Cebre'il hemin

26 hümâyûn-fâl: hümâyûn-bâl Ü2, VE; Ü1'de bu beyitin 1. mısraının yanına -daha münasiptir-kaydı ile birlikte, bulunduğu bir nüshaya henüz rastlayamadığım şu mısra eklenmiştir: "Raḫmet-i āsumâni gibi fi'l-hâl"

- 29 Didi ey pâdişâh-ı 'âlem-i gayb
Nüktedân-ı şahîfe-i lâ-reyb
- 30 Gözüni aç ki baht-ı 'âlemsin
Cümle mahlûkdan mükerremsin
- 31 Tırma ey şehriyâr-ı 'âlem-i cân
Gel süvâr ol senüfidürür meydân
- 32 Târem-i âsumâna dik 'ilmin
Vâdi-i lâ-mekâna baş kademin
- 33 Seyr-i eflâk idüp çü fikr-i hakîm
Ol muhîti felekde dürr-i yetim
- 34 Hâsıl oldu cemî'-i maşşûduñ
Seni yerden götürdi ma'bûduñ
- 35 Hakq'a şükr eyledi Resül-ı Hudâ
Kâbe Kavseyn'e irdi tîr-i du'â
- 36 Şeş-der-i çarhdan görince küşâd
Zâhir oldu o şâha nakş-ı murâd
- 37 Güldi güller gibi sürürından
Yakdı kandîl-i 'arşî nûrından
- 38 Çıkça ol dem 'aceb mi bâlâya
Gün gibi sığmaz oldu dünyâya
- 39 Şeb-i firkatde müjde-i vuşlat
Dil-i 'uşşâka hoş gelür gâyet
- 40 Çekdi aña Burak'ı peyk-i Hudâ
Bindi çâpük-süvâr-ı mülk-i bekâ
- 41 Buldı şöyle 'inân-keşide süvâr
Ser-firâz olsa ol Burak ne var
- 42 Anuñ üstinde ol ferîşte-nijâd
Berg-i güldür ki ola hem-reh-i bād

- 43 Kendüsi şanki ebr-i rahmet idi
Berki anuñ Burak-ı cennet idi
- 44 Bulunur mı bir öyle şâh-süvâr
K'ola Cibril öñince gâşiye-dâr
- 45 Germ olup Burak berç-mişâl
Anı Akşâ'ya ırgürür fi'l-hâl
- 46 Düşüp anuñ öñine Rûh-ı emîn
Kıldı ervâh-ı enbiyâya qarîn
- 47 İrdi ervâha 'âlemüñ cânı
Oldı güyâ ki haşr-ı rûhâni
- 48 Virüp ol şâh tevâzu' ile selâm
Oldı mihrâb-ı enbiyâ-yı kirâm
- 49 Oldı ol bâ'ış-i necât u felâh
Muhtedâ-yı cemâ'at-i ervâh
- 50 İrdi andan bu sebz-i har-gâha
Haymesin kurdı menzil-i mâha
- 51 Başdı pâyın rikâb-ı mâh-ı neve
Bindi esb-i sipihr-i tünd-reve
- 52 Başı üstinde tutdı anı felek
Hız-ı cân gibi hidmet itdi melek
- 53 Çarhdan eylese güzâr n'ola
Nûra hâyil olur mı hiç minâ
- 54 'Âlem-i vahdetüñ o şeh-bâzı
Sidreden dañı kıldı pervâzı
- 55 İrdi ol şâh-ı âsumân-pâye
Harem-i bâr-gâh-ı Mevlâ'ya
- 56 Bir yere vardı kim Resül-i Hudâ
Ten degül cân da mahrem olmaz aña

52 hidmet: hürmet Ü2, VE

54 'Âlem-i: 'Âlemüñ Ü2

- 57 Anda girseydi Cebre' il eger
Ola pervâne gibi suhte-per
- 58 Varamaz aña fikret-i âdem
Giremez ol hacle içre nâ-mahrem
- 59 Mâsivâdan güzâr idüp o melek
İrdi Hakk' uñ cenâbına giderek
- 60 Aña ol şeb tekellüm itdi İlâh
Kimse görmedüğini gördi o şâh
- 61 Ser-be-ser güş idi o fahr-i cihân
Nitekim gül-bün-i gül-i handân
- 62 Yine bir anda şanki bir nev-mâh
Âsumândan zemîne irdi o şâh
- 63 Olmadan rûzdan eşer peydâ
Kıldı ol mâh-ı menzilin me'vâ
- 64 Nitekim mu'ciz-i Mesîh ile cân
Bir nefesde yerine geldi hemân
- 65 Geldi halk-ı cihâna yine sürür
İndi güyâ ki mürde üstine nûr
- 66 Kıldı mi'râcı müjde-i aşhâb
Âb-ı rahmet getürdi şanki şehâb
- 67 Her biri aldı nefhâ-i rahmet
Geldi dünyâya şan gül-i cennet
- 68 Hoşka-i la'l-i nâbını açdı
Söz yerine dür ü güher saçdı
- 69 Biraz ol 'andelîb-i bâğ-ı sühân
Söyledi halka sırr-ı İsrâ'dan

59 cenâbına: cânibine Ü2

61 idi: itdi Ü2

63 Kıldı: Kıl Ü2

5

NA'T-I ÇEHÂR-YÂR-I GÜZİN
RIDVÂNUL-LÂHİ TE'ÂLÂ 'ALEYHİM ECMA 'İN

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Halka-i şahb u âli ol şahuñ
Hâledür çevresin alur mâhuñ
- 2 Her biri kevkeb-i hidâyetdür
Her biri ahter-i sa'âdetdür
- 3 Her biri dâhil-i harîm-i şafâ
Her biri mahrem-i Resûl-i Hudâ
- 4 Her biri şâh-ı 'arşa-i 'âlem
Her biri husrev-i benî âdem
- 5 Kağısı dürr-i şâh-vâr degül
Kağısı mihr-i tâb-dâr degül
- 6 Döndi şol bâğa meclis-i aşhâb
K'ola eşcârı bir şudan sır-âb
- 7 Çeşmelerdür ki menba'ı birdür
Her biri bahrdür 'aceb sırrdur
- 8 Cism-i insâna döndi dîn-i mübin
'Unşurı oldı çâr-yâr-ı güzîn
- 9 Her birisi olup Resûl'e halef
Buldılar rükn-i Ka'be gibi şeref
- 10 Her biri bir kitâb-ı Rabbânî
Sözleri vâridât-ı Subhânî
- 11 Oldı mecmû'-ı çâr-yâr-ı güzîn
Çâr-tâk-ı sarây-ı millet ü dîn

5 Ü1. 18b, Ü2. 7a, VE. s. 16, T1. 5b, T2. 5a

Başlık: Aşhâb-ı Güzin, -Ü2, Zikr-i Aşhâb-ı Fahr-i 'Âlemiyân VE

8 'Unşurı oldı çâr: 'Aşrı döndi çehâr Ü2

- 12 Kaşr-ı dînüñ o çâr-divârı
Çekdiler çâr-miħa küffârı
- 13 Geldi İslâm'a evvelâ o çehâr
N'ola küfr ehli olsalar nâ-çâr
- 14 Birisi yâr-ı ğâr-ı ħâzret idi
Efdal-i nâs ü ħayr-ı ümmet idi
- 15 Alnı şubħ-ı şafâ idi yüzi nûr
Müşki olmuşdı hey'et-i kâfûr
- 16 Cebhesinden o pîr-i nûrânî
Ħalka gösterdi nûr-ı imânî
- 17 Oldı ğâr içre ol 'ale't-taħkîk
Çâh içinde çü Yûsuf-ı şiddîk
- 18 Kâlbidür genc-i gevher-i esrâr
N'ola ğâr içre gelse yanına mâr
- 19 Şubħ-ı vuşlat gibi ol ehl-i kemâl
Kıldı şıdk u şafâyı kendüye ħâl
- 20 Birisi daħi Ħâzret-i Fârûk
Oldı tiryâk-i ekber-i maħlûk
- 21 Anı yanına aldı ol server
Nâr-ı küfr olsa tañ mıdur bi-fer
- 22 Eger ism ü eger müsemmâdur
Her biri 'adlile mücellâdur
- 23 İltihâb itse âteş-i ğâzabı
Yaħa bir demde biñ Ebû Leheb'i
- 24 Şerer-i ħâhrı düşse deryâya
Döndüre anı şüre şahrâya
- 25 Sâyesinden iderdi div firâr
Nitekim nûr-ı mîhrden şeb-i târ

- 26 Birisi dağı H azret-i 'Osm n
Mecma'-ı 'ilm   c mi'-i Kur'an
- 27 İki Şem'ile oldu h nesi zeyn
Dinse  na 'aceb mi Zi'n-n reyn
- 28 Yeridür mihr   mehden itse fer g
Anlar olmuşdı  na çeşm    er g
- 29 Ne Őerefd r bu kim o mihr-i cih n
İki sa'dile eylemişdi kır n
- 30 Edebinden melek iderdi hi ab
Sıkılurdu hay sın  nsa Őeh b
- 31 Devlet olup Őehadet ol Ő ha
Mazhar olmuşdı Őıbgatu'l-l ha
- 32 Biri dağı 'Ali-i ' lid r
Kendi bağr   sözi le' lid r
- 33 K lb-i p kinde pertev-i im n
Oldı burc-ı esedde mihr-i cih n
- 34 Teb-zede kılmuŐıdi havf-ı İl h
N'ola Şir-i Hud  olursa o Ő h
- 35 Ne h m dur ki Ca'fer-i tayy r
Her dem anuŐ kanadı ile uçar
- 36 Eyleyüp elde z lfik rını k z
Hil'at-ı dine kesdi bi di tır z
- 37 KarŐu tursaydı Z 'l-fik rına K f
K f-ı k fi gibi kılardı Őik f
- 38 Mihr-i im nile o Ő h-ı g z n
Felek-i  ar mine döndi hem n
- 39 Oldı b g-ı sa'adetinde rev n
İki c n-bağş-ı  eŐme-i hayv n

35 ki: - 2

36 k z: k s  2

- 40 H̄asanile H̄üseyn ol iki veli
Her biri luḡf-ı H̄aḡḡ ü sırr-ı ‘Alī
- 41 Olsalar ‘ilm içinde ‘aynı ne var
Şir olur şir-beççe āḡir-i kār
- 42 Anlaruñ kanıdur şafaḡda ‘ayān
Yerde ḡalır mı ḡūn-ı mazlūmān
- 43 Dūd-ı āḡı kim alsa dūnyāda
Rū-siyāḡ ola irte ‘uḡbāda
- 44 *Fe ‘aleyhim ve sā’iri’l-aḡḡāb*
Selāmullāhi yā ulū’l-elbāb

6

DER-TAVŞİF-İ EBİ EYYŪB ENŞARİ
RADIYALLĀHU ‘ANH

Fe‘ilātūn Mefā‘ilūn Fe‘ilūn

- 1 Gel gel ey nāme hem-zebān olalum
‘Alem-efrāz-ı mülk-i cān olalum
- 2 Añmaḡ ol ḡazretūñ ‘alem-dārın
Sebeb-i maḡfıret yeter yārın
- 3 Faḡr-i aḡḡāb olan şefi‘-i zūnūb
Ya‘ni kim ḡazret-i Ebī Eyyūb
- 4 Her ḡazāda bileydi ḡazretile
‘Alem olsa nola faḡiletile
- 5 Mekke'den hicret itdüginde ol şāḡ
Oldı beyt-i şerifi menzil-ḡāḡ
- 6 Ol meh-i āsumān-ı ḡilm ü vaḡār
Yedi ay itdi menziline ḡarār

41 ‘aynı ne var: ‘ayna-vār Ü2

44 -Ü1, -Ü2

6 Ü1. 19b, Ü2. 8a, VE. s. 19, T1. 6a, T2. 6a

Başlık: ḡazret-i ḡālīd, -Ü2, VE

- 7 Rütbesi olsa tañ midur vâlâ
Kondı menzil-gehine şöyle hü mâ
- 8 Oldı mânend-i günbed-i devvâr
Türbe-i pâki maṭla' u'l-envâr
- 9 Kubbesi çarḥ-ı 'âlem-i hûbî
Gerd-i kabri meṭâf-ı kerrübî
- 10 Balsa düd-ı çerâgını havrâ
Eyleyeydi gözine kuḥl-i cilâ
- 11 Dūd-ı kandil-i merḳadi her bâr
Hâşıl eyler seḫâb-ı rahmet-bâr
- 12 Kararup kâse-i nigün-ı semâ
Düdünü düde itse tîr-i revâ
- 13 Belki ol düdeden olur her dem
İntizâm üzre emr-i levḥ ü kalem
- 14 Hâk-i kabriyle kubbesindeki mîl
Çeşm-i necmi revâdur itse keḫîl
- 15 Oldı her seng-i hâk-i dergâhı
Dürretü't-tâc-ı efser-i şâhî
- 16 Hâkine uğrayan nesîm-i seḫer
Sîne-i aşfiyâyı gül-şen ider
- 17 Bulalar tâ ki luṭf birle ḫayât
Almuş eṭrâfını anuñ emvât
- 18 Rüm' uñ olsun diyü nigeḫ-bânı
Şaldı Hâḳḳ ḫazreti o sultânı
- 19 Eylegil ey dil-i furû'-mâye
Şükr-i bî-ḫadd Cenâb-ı Mevlâ'ya
- 20 İşiginde kemîne ḳul olduñ
Bende-i bende-i Resûl olduñ

- 21 Seni Hakk gördi hizmetine revâ
Bu sa'âdet yeter cihânda saña

7

SULTÂN MEHMED HÂN
'ALEYHÎ'R-RAHMETÜ VE'L-ĞUFRÂN

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Ba'de na't-ı Resül ü hamd-i Hudâ
Lâzım oldu şeh-i cihâna şenâ
- 2 Nice şeh mâh-ı âsumân-ı celâl
Nice meh âfitâb-ı burc-ı kemâl
- 3 Husrev-i tâc-ı bahş u taht-ı nişân
Gevher-i kân-ı 'âlem-i imkân
- 4 Âfitâb-ı sihipr-i 'izzet ü câh
Kutb-ı 'âlem meh-i sitâre-sipâh
- 5 Şâh-ı Cem-kadr ü Keykubâd-ı nijâd
Hâzret-i Hân Mehemmed İbn-i Murâd
- 6 Oldur ol mülk-i zulmi gâret iden
Hıtta-i mülkini 'imâret iden
- 7 Âteş-i qahrı ol cihân-bânuñ
Bağrı yağın eritdi a'dânuñ
- 8 Tiridür mürğ-i âhenin minkâr
Sine-i düşmene konar her bâr
- 9 Oldı güyâ 'Uṭârid ü Behrâm
Kalem ü tığla cihânda be-nâm
- 10 Eyleyüp cür'anuñ maḳâmını pest
Dest-i 'adliyle kıldı câmı şikest

21 gördi hizmetine: hizmetine gördi Ü2

7 Ü1. 20a, Ü2. 9a, VE. s. 21, T1. 6b, T2. 6a

Başlık: Sultân Mehemmed-i Şâlis'e, -Ü2, Medh-i Pâdişâh-ı 'Âlem-penâh-ı Hâzret-i Sultân
Mehemmed İbn Sultân Murâd Hân VE

2 mâh-ı: câh-ı T1, T2

- 11 Oğ gibi zālîme olur ceste
Tîğ-veş 'adliçün miyân-beste
- 12 Hakkını ala peşşe-i nâ-büd
Aña zulm eyleye eger Nemrüd
- 13 Kalemî müşk-bîz ü gâliye-sây
'Alemi şehr-gîr ü kal'a-küşây
- 14 Yedidür ol şeh-i cihâna livâ
Yedi iklimi zabt iderse revâ
- 15 Düşmene şalsa tîğ-i âteş-tâb
Eyleye kalb-i âheninini âb
- 16 Aña rezm oldu şanki şöhet-i hâş
Çalıcı tîğ nizeler rakqâş
- 17 Kaddidür nahl-i büstân-ı celâl
Bergî luğf u 'atâ vü bârı kemâl
- 18 Nâşîb-ı râyet-i 'adâletdür
Kâsir-i kürsî-i dâlâletdür
- 19 Kapusı hürmenidür ihsânun
Şâh-ı Çîn hüşe-çinidür anuñ
- 20 Bir eli gölgesi cihâna yeter
Zıll-i Hakk'dur dinilse aña düşer
- 21 İrse ger tabl-bâz-ı âvâzı
Nesr-i tâ'ir kılordı pervâzı
- 22 İtse bahtı hümâsı 'azm-i sefer
Per ü bâl olur aña fetğ ü zafer
- 23 Rif'at-i menziletde kendüsi mihr
İşigi oldu cüft-i tāk-ı sipihr

12 eyleye: eylese Ü2, VE

15 Eyleye: Eylese Ü1, Ü2

22 -Ü1, -Ü2

- 24 Düşmenüñ gelse semt-i re'sine ger
Tiği kan yağdurur şehaba döner
- 25 Mazhar-ı nür-ı rāyi olsa Sühā
Vire mihr-i cihāna nūr u ziyā
- 26 Sofrasından nevāle aldı sipihr
İki kurş idi anda mähile mihr
- 27 Oldı güyā ki dest-i cūdı şehāb
Kıldı ümmid-i ravzasın şād-āb
- 28 Bende-i dergehi mülük-i kirām
Dizilür h̄vān-ı luṭfı üzre 'izām
- 29 Ğazabıyle 'adū olurdu tebāh
Luṭfı ger olmasa şefā'at-h̄vāh
- 30 Meges ayağın almağıla 'asel
Eyler engüşt-i i'tirāza maḥal
- 31 Gördi kim sāyesinde eyledi cā
Ayağın yere başmaz oldu hümā
- 32 Oldı şehler anuñ re'āyāsı
Şatdılar tiği aldılar dāsı
- 33 Olsa bir dem nesim-i himmeti yār
Kemer-i kūha el ururidi çenār
- 34 N'ola olsa o şeh selefden yek
Dür-i şeh-vār olur şadefden yek
- 35 Sākinān-ı ḥarīm-i imkāna
Vācib oldu du'ā o sulṭāna
- 36 Müstedām ide Ḥazret-i Bārī
Ḥızr-ı himmet ola nigeḥ-dārı
- 37 Devleti nahli ser-bülend olsun
Bāğ-ı 'ālemde ercümend olsun

27 ravzasın: ravzası Ü1

29 şefā'at-h̄vāh: şefā'at-gāh Ü2

37 nahli: naḳdi Ü2

HAZRET-İ ŞÂH-I CİHÂNA 'ARZ-I HÂLÜMDÜR

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Elâ ey pâdişâh-ı heft-kişver
Zamirüñ reşk-i mir'ât-ı Sikender
- 2 Saña lâyıķ dinilmek sâye-i Hakk
Ki virdüñ vech-i arza özge revnaķ
- 3 Dilüñ âyine-i feyz-i İlâhî
Elüñ gevher-nişâr-ı sür-ı şâhî
- 4 Felek hâk-i derüñden münfa'ildür
Güneş nür-ı zamirüñden hacildür
- 5 İdüp ihyâ-yı resm-i zer-feşânı
Pür itdüñ dâmen-i âhir zamânı
- 6 Seni şâhân-ı dehre kıldı Hakk ser
Vücûduñla mübâhât eyler efser
- 7 Felek küy-ı ham-ı çevgânuñ oldı
Zamâne tâbi'-i fermânuñ oldı
- 8 Zemini ebr-i lutfuñ gül-şen itdi
Zamânı berķ-i tığüñ rüşen itdi
- 9 Çün itdüñ kaşd-ı küffâr-ı siyeh-kâr
Cihânı tire kıldı gerd-i peykâr
- 10 Diküp her nize bir şem'-i şeb-ârâ
Anuñ pervânesiydi rûh-ı a'dâ
- 11 Tıutup cân güşı fermân-ı cihâda
Bırakduñ düşmeni bi'se'l-mihâda
- 12 Riyâz-ı kudretüñde kirm-i şeb-tâb
İder halkuñ şeb-i kadrini mehtâb

- 13 Senüñ gibi kanı şîr-i gâzab-nâk
Ki vara âteş-i peykâra bî-bâk
- 14 Süleymân hâşmetinden yok kuşuruñ
Olupdur nemle-i şemşîr mûruñ
- 15 Olur mı erğuvân şâh ile yek-sân
Kılıcuñdan senüñ dâ'im tamar kan
- 16 Zemîn-i heft eger kim olsa heft-âd
Olur kahruñla bir an içre ber-bâd
- 17 Zamân oldu işâret-cüy-ı râyuñ
Şeref virdi zemîne hâk-i pâyuñ
- 18 İderlerse kudümüñ bâğa iblâğ
Derün-ı lâle olur anda bî-dâğ
- 19 Senüñ devründe olmaz fitne bîdâr
Eger şûr-ı kıyâmet olsa der-kâr
- 20 Muķâbil konamaz ey şâh-ı bî-bâk
Senüñ orduñla ordü-yı Eflâk
- 21 Şeh-i şarkuñ olup çok ihtimâmı
Tokuздan artuk olmadı hıyâmı
- 22 Hirâsından olup eflâk dirhem
Tehî kaldı niyâm-ı hançer-i ğam
- 23 İdersin isteseñ ey reşk-i Cemşîd
Kevâkib beyzasından tîğ-i hürşîd
- 24 Tehî kalsaydı farzâ kîse-i kân
Tuyurmaz mihr-i luţfuñ halka bir an
- 25 Budur ümmîdümüz kim gâh ü bî-gâh
Olup luţfuñ delîl-i baht-ı güm-râh
- 26 Kıla tevbe sitemden çarh-ı bed-kâr
Tuta dillerde tîğ-i âh jengâr
- 27 Nişîb-i râh-ı kadriñdür felekler
Du'â-h'vân-ı vücûduñdur melekler

- 28 Olaydı fikre medhūinde muvaffak
Dil-i gönçe bulurdu başka revnak
- 29 Eger girsem beyān-ı hasb-i hāle
Olur her faşlı anuñ şad maķāle
- 30 Ne yüzden eylesem baş-ı hikāyet
Olur mażmūnı gerdūndan şikāyet
- 31 Reh-i inşāfa gitmez dehr-i devvār
Uşanmak yok sitemden çarḥ-ı gaddār
- 32 Neler çekdüm neler izhār olunmaz
Eger kan ağlasam iş‘ār olunmaz
- 33 Dükenmez seyl-i hūn-ı kalb-i maḥzūn
Benüm her-müyum olsa çeşme-i hūn
- 34 Felek tutdı beni seng-i sitize
Olnca üstühvānlar rīze rīze
- 35 Ümidüm kār-vānı kaldı güm-rāh
Derūnum oldu āteş-hāne-i āh
- 36 Maķarr-ı mürğ-i cānum lāne-i gam
Gıdā-yı şubḥ u şāmum dāne-i gam
- 37 Şafā-yı kalb olup güm-rāh gelmez
Nigeh bī-nem nefes bī-āh gelmez
- 38 Teb-i gamda dinilmez iztırābum
‘Aceb yüzden göründi āb u tābum
- 39 Çıķup dūd-ı dilüm evc-i hevāya
Girībān-ı taḥammül itdi pāye
- 40 Ne demlerdür ki ceyš-i gadr-i bed-hāh
Reh-i teng-i ricāda virmiyor rāh
- 41 Benem mūr-ı za‘if-i ḥāk-i ḥārı
Benem güncişk-i dām-ı dil-fiğārı
- 42 Melālüm vāşıl-ı eflāk olaydı
Girībān-ı meh-i nev çāk olaydı

- 43 Ser ü sinem figâr-ı seng ü divâr
Sitârem hâne-zâd-ı çarh-ı hûn-hâr
- 44 Dilüm efsürde-i dest-i zamândur
Olan câri gözümnden cümle kandur
- 45 Şudâ'-ı gam harâb itdi dimâgum
Kırıldı zarf-ı mâ'ül-verd-i bâgum
- 46 Çıkar düd-ı siyâh açsam dehânı
Tutar büy-ı kebâb dil-i cihânı
- 47 Leb-i tâli' ferâmüş-ı tebessüm
Dehân-ı nâ-murâdı bi-tekellüm
- 48 Harîf-i hüş-ı merdûd-ı mü'ebbed
'Amel-dâr-ı hîred ma'zül-i sermed
- 49 Zebân sâkit lisân-ı hâl pür-gü
Muşaddık çin-i pişânı vü ebrû
- 50 Yem-i luţfuñ görürken çeşm-i cânım
Teyemmüm-gâh-ı hasretdür mekânım
- 51 Dilüm hırşıla güyâ şol megesdür
Ki devvâr-ı leb-i h'ân-ı hevesdür
- 52 Velî tu'me için ki ola perrân
Gelür bir demde biñ yerden meges-rân
- 53 Benem şol tıfl-ı nâ-dâniste reftâr
Ki olmaya eli çeşbân-ı divâr
- 54 Koyınca pâyını cây-ı murâda
Ola her hatveden biñ kez fütâde
- 55 N'ola bed düşse dâ'im harf-i tedbir
Degüldür kâğıd-ı bahtum kalem-gir
- 56 Bir iki gâdr-kîş-i miñnet-engiz
Zemîn-i sa'yümi kıldı belâ-hiz

- 57 İdüp anlar bahâne onı bunı
Ben oldum dıkk-ı hırmānuñ zebünü
- 58 Uman nāçiz elinden bezl-i maşşūd
Ricā eyler giyehden zıll-i memdūd
- 59 Olur ehl-i garaz mānend-i kejdüm
Sebep yoğiken eyler katl-i merdüm
- 60 İderler dem-i şahbāyı mürevvak
İçerler kāse kāse hūn-ı nā-hāk
- 61 Benüm gibi kanı mürğ-i nevā-gır
Velî oldum zebün-ı dām-ı tezvır
- 62 Hüner-mendānedür cevri zamānuñ
Budur hāli bu dehr-i bi-emānuñ
- 63 Eger bir mescide seng olsa pertāb
Şikest olmaz meger kandil-i mihrāb
- 64 Beni itdi hüner maşşūd-ı akrān
'Uṭārid Müşteri haşmumdur el'an
- 65 Kabā-yı cāh olursa böyle kūtāh
Olur pāy-ı dilüm efsürde-i āh
- 66 Şarup felek ümidüñ bād-bānın
Gözetdüm meltem-i himmet zamānın
- 67 Daḫi bāğ-ı ümid olmaz mı sirāb
Daḫi aksine dönmez mi bu dülāb
- 68 Olup Hızr-ı fütüvvet aşikāre
Emel fülkin çağırılmaz mı kenāre
- 69 Olur mı kim diye şah-ı kerem-kār
Kanı ol bülbül-i nādide-gül-zār
- 70 Ğubār-ı bāb-ı devlet-gāhum olsun
Sefer kıldukça hāk-i rāhum olsun
- 71 İdüp geh şi'r ü geh inşāda güftār
Kılup nām-ı şerifüm hızr-ı āsar

- 72 Dögülsün kūs-ı zerüm iştihādı
Çalinsun nāy-ı bezm-i i'tibārı
- 73 Benem ol Hāletü kim dürr-i ma'nā
Olur ka'r-ı yem-i tab'umda peydā
- 74 Eger olsa şüreyyā silki hālî
Olurlar dürc-i fikrümnden le'ālî
- 75 Olursa 'ağd-i nazmumdan haber-yāb
Hicābından olur lü'lü-yi ter āb
- 76 Şu mürğem kim çemende kılsam elhān
Zebān-ı süsen olur āferin-ḥ'vān
- 77 Olan rüh-ı kelāmumdan haber-dār
Bilür gayruñ sözün taşvîr-i divār
- 78 Benem ressām-ı lafz-ı meclis-ārā
Şunulmuşdur baña taşvîr-i ma'nā
- 79 Eger divān-ı şi'rüm şāh-ı devrān
Nigāh-ı iltifāta görse şāyān
- 80 Olup ḥayt-ı sefid-i şubḥ mıstar
Yaza altun kalemle şāh-ı ḥāver
- 81 Felek ṭālî' zamān devrān sitāre
Bağarlar i'tibār-ı şehr yesāra
- 82 Ümîd oldur ki nā-geh mihr-i ihsān
Hilālüm eyleye çün bedr-i tābān
- 83 Ola mehtāb-ı feyz-i bî-tevellā
Benüm bāmumda da bir şeb hüveydā
- 84 Gidüp ḥaylūlet-i ebr-i mevāni'
Ola necm-i sa'id-i feyz-i lāmi'
- 85 Kılup ümmîdimüñ şem'in ser-efrāz
İde himmet çerā-gânında mümtāz
- 86 'Azîmet-ḥ'vān-ı lutfın ide yāver
Olam genc-i sa'ādetden tüvān-ger

- 87 Çeke dīvāna nā-geh dest-i devlet
Ola hāl 'uḳde-i çil-sāle ḥasret
- 88 Nice dünyāyı tutmasun eninüm
Benüm sāl ile oldı erba'inüm
- 89 Şu kim men' eyler ol şāhuñ 'aḫāsın
Ḥaḫā eyler veli bilmez ḫaḫāsın
- 90 Diler kim çeşme-sār-ı ni'met-i şāh
Derün-ı ḥānesinde aḫa her gāh
- 91 Şıḡar mı āb-ı ummān hiç sebūya
Girer mi ḥvān-ı yağmā bir gelūya
- 92 Kimi ecdādumuñ ehl-i ḫalemdür
Kimi şemşir-keşlikde 'alemdür
- 93 Ḳul oḡlu ḫulıyam bu ḥāndānuñ
Seg-i mevrūşıyam şāh-ı cihānuñ
- 94 Ma'ārif ehlinüñ ol mır-i bezmi
Medār-ı şöhretüm ya'ni ki 'Azmi
- 95 Olaldan ḥvāce-i Sultān Meḥammed
Ḳapuñda bendeyem vaḫf-ı mü'ebbed
- 96 Daḫi Sultān Murād-ı ehl-i perver
Görüp nazmum ḫomuşdı narḫ-ı gevher
- 97 Cenāb-ı şāha oldur şimdi lāyık
Ki kārüm ḫılmaya mevḫūf-ı sāyık
- 98 Şu menzil kim ola vaḫf-ı ahālī
Gerek nā-müstahāḫḫdan ola ḫālī
- 99 Benüm 'ilm ü ma'ārifdür güvāhum
Yerin bulsun Şerī'at pādişāhum
- 100 Gel ey sālār-ı ḥvān-ı bezm-i güftār
Simāt-ı ḫil ü ḫālūñ eyle ḫōmār
- 101 Muḫāḫab çünki ol şāh-ı cihāndur
Bilürsin kim ne yüzden ḫurde-dāndur

- 102 Añılmaq lafz-ı mür eyler kifâyet
Süleymân'a elem virmek ne hâcet
- 103 Saña lâzım olan ancağ du'âdur
İcâbet hüd tamâm müdde'âdur
- 104 Hudâyâ 'ömr-i şâhı ber-mezîd it
Hadîd-i tığûn ye'sin şedîd it
- 105 Ola ser-çeşme-i iqbâli der-cüş
Ola takdîr-i ra'yıyle hem-âgüş
- 106 Tılsım-ı genc-i dîn it tığ-i tizin
Naşîb-i fark-ı bed-kâr it sitizin
- 107 Serîr-i câh dâ'im câyı olsun
Ser-i bed-h'âh zîr-i pâyı olsun
- 108 Cihân olsun vücûdıyle şeref-nâk
Murâdı üzre dönsün çarh-ı eflâk

9

'ARZ-I HÂL TARİKİTYLA
MERHÛM SULTÂN MURÂD'A VIRİLMİŞDÜR

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Elâ ey säye-i Feyyâz-ı mutlak
Günüñ günden yek itsün Hâzret-i Hâk
- 2 Revâdur kim ide medhüñle güftâr
Dehân-ı gonçe-i taşvîr-i divâr
- 3 Saña degdi Feridün bâr-gâhı
Anuñ evreng ü efserdür güvâhı
- 4 Eger kim eyleseñ tur diyü fermân
Olur çün küh şâbit bād püyân
- 5 Diseñ bir säle dek ey şâh-ı pür-dād
Emânet-dâr-ı büy-ı derd olur bād

- 6 N'ola olsañ Sikender-veş cihân-gir
Saña âyine oldu rüy-ı şemşir
- 7 Elünde tig-i himmet pür-cilâdur
'Arūs-ı mülke şâyân rû-nümâdur
- 8 Nigîn-i tâc-ı Dârâ vü Sikender
Degüldür seng-i dergâhuñla hem-ser
- 9 İder ta'n efserüñ çarh-ı berine
Getürdüñ saltanat garzın غرضن yerine
- 10 Şeref virdi sinin-i dehre ol sâl
Ki anda itdi bahtuñ bahtı hoş-ğâl
- 11 Oğuñ bir ta'ir-i pülâd-minğâr
Konar serv-i revân-ı haşma her bâr
- 12 Virür her dem giyâha himmetüñ cân
İder qahruñ gül-i hândanı giryân
- 13 Cihâna câha qadriñ kâr-fermâ
Diyâr-ı bahta luţfuñ gül-şen-ârâ
- 14 İderse mürğ-i bâmuñ lâne ma'mür
Nesim-i baht olur hâşâke mazrür
- 15 Zamân-ı satvetüñde sâye-i miş
İder derendegân-ı deşti dil-riş
- 16 Kılur âhüya ded da'vâ-yı peyvend
Ser-i 'azme ider rübâh sevgend
- 17 Per-i simurg-ı qahruñ olmadan bâz
Olur pür u peder tihû vü şeh-bâz
- 18 Sipihir oldu kurulmuş pişe-zâruñ
Gazâle anda bir oqlu şikâruñ
- 19 Olup hükümüñ revân her yerde çün âb
Nem-i luţfuñ kılar dünyâyı
- 20 Nesim-i feyzüñ itse geşt-i gül-zâr
Olur gül la'l ü şebnem dürr-i şeh-vâr

- 21 Atılsa tır-i ahruñ āsumāna
Olur nesrīn-i ber-güzīn برگزین niāne
- 22 Gelürse bezmüñe āhān-ı devrān
Olur am-güfte-add ün āk-ı eyvān
- 23 Daı görmiş degüldür necm-i eflāk
İigüñ gibi bir burc-ı eref-nāk
- 24 Gören emirüñi ālüde-ün
anur āteden oldu imdi birün
- 25 Per-i mūra virürseñ táb-ı pervāz
Olur evc-i hevāda rek-i eh-bāz
- 26 İden sensin sipihri güy-ı evgān
Senüñdür ahn-ı a‘at-gāh-ı fermān
- 27 Ser-i küyuñda āhir varı varı واری واری
İder āh-ı ‘Acem deryüze-kārī
- 28 Olur menurı üzre āl tamgā
Miāl-i dāg-ı ünin ‘ömr fersā
- 29 alem itmezse a-ı medhüñ izhār
Alur başını merdān-ı hüner-kār
- 30 Elā ey kesr-i كسر Cem-i tat-ı devrān
Budur a‘dan ricā-yı müstemendān
- 31 Ki devr-i devletüñde varı varı
İdüp tevfi-i Bārī dest-yārı
- 32 ıla tevbe sitemden ar-ı öd-kām
ala jengār içinde ti-i Behrām
- 33 Elā ey ehriyār-ı dāni-endüz
ılan minet ebin ün rüz-ı firüz
- 34 Añā ram it ki necm-i batı her bār
Ola fermān-pezir-i ar-ı gaddār
- 35 Reh-i ab‘umuñ muālifdür gubārı
Girer ol em-i cāna varı varı

- 36 Kādīmī resmidür şāhān-ı pūr-hūş
İder şekvā-yı mazlūmānı der-gūş
- 37 Eger derd-i derūnum itsem izhār
Çıkar ālūde-i hūn harf-i güftār
- 38 Dem-ā-dem rişte-i kārūm girih-gīr
Hemīşe rāy-ı bahtum sū'-i tedbīr
- 39 Meger genc-i ümīdüm dest-i devrān
İdüpdür bī-sütün elinde pinhān
- 40 Sipāh-ı şaff-keş-i endūh-ı 'ālem
Benümlē ceng için olmuş ferāhem
- 41 Hemīşe rāyet-i teşvīş ber-pāy
Sipeh-dār-ı emel her gāh bed-rāy
- 42 Ğamum çokdur getürmez def'ine tāb
Yedi deryā olursa bāde-i nāb
- 43 'Adū mesned-nigīn-i bezm-i pindār
Vücūdum künc-i ğamda rüb-ı dīvār
- 44 Gözüm hūbāna rīz-i zaḥm-ı endūh
Dilümde bār-ı miḥnet küh-ber-küh
- 45 Sümüm-ı nīm-rev-i ḳahr ber-cāy
Nesīm-i şubḥ-ı baht ammā sebük-pāy
- 46 Olup sāz-ı ḳarārūm süst evtār
Dükenmez naḡme-i ḥussād-ı bed-kār
- 47 Vücūdum ḡarḳa-i deryā-yı ḡayret
Zebānum lāl-i istilā-yı ḥasret
- 48 Belā peygārı dār-ı şahrā-yı cānda
Çalınmaz tabl-ı āsāyiş hiç anda
- 49 Ğam-ı dehr ile olmaz dūr bir an
Dilümden vahşet-i şām-ı ḡarībān
- 50 Göreydi nār-ı āhum şīr-i eflāk
Olurdu bī-muḥāba Zühresi çāk

- 51 Nesim-i bāga āhum olsa hem-rāh
Yanardı lāne-i mürğ-i seher-gāh
- 52 Ser-i naḥl-i ğarnum evc-i hevāda
Nihāl-i ḥasretüm neşv ü nemāda
- 53 Refik-i baḥt dā'im süst ü bī-cān
Reh-i ḥayret beyābān-der-beyābān
- 54 Leked küb-ı zamān-ı bī-emānam
Nefir-i 'ām-ı ğamdan [...] cānam
- 55 Derūnum külḥan-ı pür-dūda döndi
Dehānum zaḥm-ı ḥün-ālūda döndi
- 56 Baña ḳan içdürür sākī-i gerdün
N'ola olsa lebüm ālūde-ḥün
- 57 Olup girdāb-ı ḥayret raḳş-gāhum
Cibāl-i mevc-i ğayretdür penāhum
- 58 Benem ol ḥurde-sāl-i mehd-i ḥırmān
Ki büstān-ı ümidinden emer ḳan
- 59 Benem ol mür-baḥt-ı belā-cū ki
İde bir dāne için biñ tek ü pū
- 60 Ser-i kūh-ı 'inādan dest-i devrān
Cefā sengin ider üstüme ğaltān
- 61 Şikest oldu pül-i şabr u ḳarārum
Getürdi āb-ı miḥnet kār u bārum
- 62 Ciger pergālesi oldu gülü-gir
Nedür hiç bilmezem feryāda tedbir
- 63 Dem-ā-dem tiz olup dendān-ı ğayret
Bulur andan gezend engüşt-i ḥayret
- 64 Derūnum müsta'idd-i dāğ-ı cān-gāh
Dehānum mev'id-i şad-şu'le-i āh
- 65 Pes-i divār-ı sinemde nihānī
Dil ü endüh ider ceng-i keyānī

- 66 Teb-i bāhūr-ı ğamla derd-nākem
Hümüm-ı ber-i miñnetden helākem
- 67 Şudā'-ı ye'se dā'im mübtelāyam
Gül-āb-ı tesliyet bilmez gedāyam
- 68 Buhār-ı cevır olup ebr-i mevāni'
Hüveydā olmaz oldu necm-i tālī'
- 69 Kālıp burc-ı sa'ādet tā bedidār
Raşad-sāz-ı ümüdüm oldu bī-kār
- 70 Açılmaz ğonçe-i gül-zār-ı ümmid
Görülmez anda illā ğançer-i bid
- 71 Teh-i pāy-ı dilüm efkār-ı miñnet
Depemden çıkdı nük-ı ħār-ı miñnet
- 72 Şudā'-ı ğamla ser-germüm dem-ā-dem
Takallüb-ġāhum oldu pister-i ğam
- 73 Yerüm nār-ı ğam itdi dehr-i bed-kār
Çü ħasret nāme-i 'uşşāk-ı ğam-ħ'vār
- 74 Elüm irse eger necm-i simāya
Dökerdüm ser-be-ser rüy-ı şerāya
- 75 Dükenmez kışşa-i derd-i nihānum
Disem fersüde olınca dehānum
- 76 Varurken ol felek-sā bār-ġāha
Sürerken rüyümü ol ħāk-i rāha
- 77 Şanurdum itdi baña baġt-ı hem-vār
Gül-i bāġ-ı cinānı zīb-i destār
- 78 Dem-ā-dem düşdüğümdür dür-ı dergāh
İden feryādümü peyveste-i āh
- 79 Felekden mürtefi'dür düşdüğüüm tāk
Kanı ol mümyā-yı kân-ı işfāk
- 80 Çerāġ-ı ħāşuña püf didi bed-ħ'vāh
Fürüzān it yetiş ey şāh-ı Cem-cāh

- 81 Dem-i luṭfuñla kıl anı ser-efrâz
Çerâğân-ı keremde eyle mümtâz
- 82 Tutar gitdikçe riş ğazel-i tâb-sûz
Müfid olmaz teb-i câgîre kâfûr
- 83 Sürem diyübise ol ḥâke rüyum
Dem-â-dem tutarum eflâke rüyum
- 84 Cüdâlık dergehüñden müşkil ancak
Belâ-yı ḥâṭır u cân u dil ancak
- 85 Kapuñ muḥtâcın âḥîr bâba şalma
Ĝarîk-i luṭffuñı girdâba şalma
- 86 Gerekdür kim kilid-i genc-i maḥşûd
Ola maḥşûş-ı ceyb-i şâh-ı Cem-cüd
- 87 Murâd itdükçe bir dervîşe iḥsân
Karışmaya aña gencür u der-bân
- 88 Çü bildüñ derdümi kıl aña çâre
Ne ḥâcet kâr-ı ḥayra istiḥâre
- 89 Bilür Mevlâ ki devlet-ḥ'âh-ı şâham
'Adü cevri itdi ammâ bi-günâham
- 90 Baña yan ben gedâ-yı bi-nevâya
İdenler buldılar minnet Ḥudâ'ya
- 91 Niçün devründe ben ey şâh-ı Cem-câh
Çekem bir câm biñ ḥamyâze her gâh
- 92 Olanlar ceyş-i ümmide ḥavâle
Kıomazlar almaya andan nevâle
- 93 Daḥi ḥ'ân-ı emelden almadan nân
Beni kaldırdı ḥ'ân-sâlâr-ı devrân
- 94 Daḥi nüş itmeden bir sâğar-ı kâm
Şikest itdi ḥumum bed-mest-i eyyâm
- 95 Daḥi manşıbla olurken şeref-nâk
İderken ḥidmetüm her sa'd-i eflâk

- 96 Olup dilde cerāhat-ber-cerāhat
'Adū hiç virmemişdi istirāhat
- 97 Her ābiş هر آبش 'azlile zār idi kārūm
Yağ üstinde idi şan pāy qarārūm
- 98 Dü-nīm itdi dilüm şemşir-i hırmān
Aña kıl merhem-i luţfuñla dermān
- 99 Benüm kārūm debir-i çarḥ-ı gaddār
El ucıyla tutar dā'im kalem-vār
- 100 Görünmezse kapuñdan baht-ı firüz
Olur şem'-i ümidüm hānumān-süz
- 101 Hüner-mendān eyler dehr-i kem-nām
Yañılmaz bildüğinden çarḥ-ı hōd-kām
- 102 Nehibün zāhir it tā çarḥ-ı bed-ḥvāh
Giribānumdan ola dest-i kūtāh
- 103 Uman eflāk ü encümden nezāre
Açar toḥm-ı ümidin şüre-zāre
- 104 Ter olur ḥün-ı ḥasretle kenārūm
Kalursa çarḥuñ inşāfına kārūm
- 105 Felek şabr eyle dir efsūs u derdā
Zamān-ı [...] düşdi va'd-i ferdā
- 106 Emel süzen-geri açınca dükkān
İrişür cāna gavı-ı zaḥm-ı hırmān
- 107 Bu gānzendür dem-ā-dem ıztırābum
K'olup gitdükçe muḥkem piç ü tābum
- 108 Yine ol āsitāna urmadan rüy
Dimāgum kılmadun müşkile hoş-büy
- 109 İde mi'mār-ı devrān-ı sitem-kār
Miyān-ı cism-i cāna tarḥ-ı divār
- 110 Nümāyān olsa necm-i himmet-i şāh
Feleklerde döner bir vefk-i dil-ḥvāh

- 111 Yeter kıldı hücüm-ı girye-i gam
Gözüm merdümlerinüñ aqçesin kem
- 112 Biraz eşk-i sürür olsun hüveydâ
Cedid aqçe çıkarsun çeşm-i binâ
- 113 Süvâr itseñ beni raqş-ı merâm
Tırurdu tãli'üm yolda selâm
- 114 Qazâ-yı himmetüñ eyle bedidâr
Yeter oldum gamile rüb-ı divâr
- 115 Getürsün himmetüñ simürğı merhem
Oñulmaz yâremi kılsun ferâhem
- 116 Virüp âteş-geh-i endühum âba
Qoma bu baqt-ı gaflet-kışı h'vâba
- 117 Benem revnaq viren eş'âr-ı Rüm'a
Metâ'umdur giden her merz ü buma
- 118 Belâgat bendedür bağıladum **بغله دم** bār
Ne var olsa yüküm hep dürr ü şeh-vâr
- 119 Elüm nâvek-zen-i şayd-ı ma'ânî
Dilüm saqqâ-yı âb-ı zindegânî
- 120 Hüner bezminde kâvüs-ı zamânam
Meşâff-ı ma'rifetde kahramânam
- 121 Olup 'ilm ü ma'ârif târ u püdum
Hünerdür ser-be-ser naqş-ı vücüdum
- 122 Benem manşübe-i fikretle mümtâz
Ser-i naq'-ı sühanda hâne-perdâz
- 123 Gider kâlâ-yı tab'um her diyâra
'Adünüñ nâmı geçmez Üsküdâr'a
- 124 Resen-bâz-ı hayâlüm itse bâzî
Terâzû-yı kalemdür kâr-sâzı
- 125 Ben itdüm hacle-i efkârı pür-kâr
'Arüs-ı nazmı ben kıldum hulıyy-vâr

- 126 Zāmīrüm oldu mir'ât-ı Hudâ-dād
Olur baķduķça bīkr-i fīkr-i dīl-şād
- 127 Hemān bir cāh-ı rāşiddür devādum
Hüveydā olur andan necm-i zātum
- 128 Sözümdür 'aķd-i nazmuñ dürr-i nābı
İki destümdür anuñ rişte-i tābı
- 129 Düşürsem ben 'ademden yaña refţār
Yetim olur ķamu ebķār-ı efķār
- 130 Gerekdür kim metā'-ı nazm-ı verzān
Zamān-ı şāhda olmaya erzān
- 131 İrişdi çün zamān-ı tayy-ı tōmār
Yeter ey Hāletī taţvīl-i güftār
- 132 Unutmaz ķulları ol şāh-ı pür-hüş
Güneş eyler mi zerrātın ferāmüş
- 133 Ki andan ķalb-i şāh itmez tevellā
İder mi redd ĥas u ĥāşāki deryā
- 134 Ola iķbāl-i devlet ķār-perdāz
Ola genc-i sa'adet bī-'amel-bāz
- 135 Dıraĥt-ı baĥtuñ olsun Sidre-mānend
Virülsün şāh-ı iķbālüne peyvend
- 136 Zemīne servüñ olsun sāye-güster
Zamāna rüyuñ olsun mihr-enver
- 137 Dutar mādām kim çarĥuñ dibi āb
Kimi çün āsiyā kimi çü dülāb
- 138 'Adūnuñ dāne-i 'ömri olup kem
İde Hāķķ bāĥ-ı baĥtuñ sebz-i ĥurrem
- 139 Ser-i a'dā ki ķaşd itmezse Behrām
Kılıcın dās ide dihķān-ı eyyām
- 140 'Adūnuñ sinesin ķılmazsa pür-ĥün
Ola dendān-şikeste şīr-i gerdün

- 141 Olup baht-ı civān kemter-gulāmuñ
Sikender gibi tutsun dehri nāmuñ
- 142 Hemişe ‘avn-i Mevlā şavn-ı Yezdān
Seründe hōd ola cismünde haftān

KASÎDELER

KAŞA'İD

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Yine faşl-ı bahār oldı açıldı gonçe-i ra'nā
Bi-ḥamdillah çözüldi 'uḳde-i ḡam çün yaḡ-ı sermā
- 2 Yine ḥavrā vü şān-ı şeh̄r çıḳdı geşt-i gül-zāra
Yine rüy-ı zemīn oldı mişāl-i cennetü'l-me'vā
- 3 Yine hem-kāse oldı birbiriyle lāle vü nergis
Yine cām-ı gül-i ra'nāyı gördi bülbül-i şeydā
- 4 Cevānib oldı sulṭān-ı bahāruñ i'tidāliyle
Ferah-baḡş u şafā-güster neşāt-engiz ü rüh-efzā
- 5 Meger rind-i ḳadeh-peymāyimiş bülbülleri bāḡuñ
Çemende görmeyince cām-ı gül olmadılar güyā
- 6 Virür ḥurşid-i 'ālem-tāba şebnem dirhemini tutmaz
Tutar cāmın degül 'aynında aşlā nergisüñ dünyā
- 7 Bizüm şimden girü 'ummān-ı ḡamdan bākümüz yokdur
Kenār-ı yemm-i aḡzarda şulandı zevraḳ-ı şahbā'
- 8 N'ola gelse gözine şubḡ-dem bu nīl-gün ḡumdan
'Araḳla cām-ı zerrinin pür itdi nergis-i şehlā
- 9 Bu deñlü sāḡar-ı gül pür-mey-i gül-gün iken hergiz
Benefşe gelmeden germ olmadı bezm-i şeḡ-i germā
- 10 Şu demler geldi kim cedy ü ḡamel çıḳdı çerā-gāha
Zemīn oldı ser-ā-ser sebz ü ḡurrem āsumān-āsā
- 11 Gelüp gül-zāra seyr it güllerin bülbüllerin diñle
Gerekdür şimdi güş-ı dil-küşāda çeşm-i cān-bīnā

1 Ü1. 36b, Ü2. 27b, VE. s. 85, T1. 7b, T2. 7a

Başlık: -Ü1, -Ü2, Pādişāh-ı 'Ālem-penāh Sulṭān Aḡmed Ḥān Ḥāzretlerine Virilmişdür VE

3 -T1, -T2

6 -T1, -T2

8 N'ola gelse gözine şubḡ-dem: Gözine gelse tañ mı çin-i şeḡer Ü1. Ü2

9 -T1, -T2

- 12 Cihān bir dil-rübā-yı sebz-teh-i gül-gūna dönmişdür
Olaldan sebzeler zāhir çıkaldan lāle-i hamrā
- 13 Didiler pāy-ı kebki seyr idenler sebze-zār içre
O baħr-i aħzaruñ bu pençe-i mercānidur gūyā
- 14 Ser-i serv-i revān üzre kaçan kim nağme-sāz olsa
Karār eyler dem-ā-dem rāstda mürğ-i çemen-pirā
- 15 Cihānda kalmadı bir mürğ-i dest-āmūz kim şimdi
Kaçup bāga çenār u 'ar'ar üzre tutmaya me'vā
- 16 'Arūs-ı gonçenūñ başına gerdūn aqçeler saçdı
'Aceb mi üstine mürğān-ı gül-şen itseler gāvğā
- 17 Gülile bülbülüñ berg ü nevāsı özge 'ālemdür
Olupdur her biri zirā ki anuñ naqş-ı nev-peydā
- 18 Görünmezdi meger 'azm eylemiş şehr-i gül-istāna
Getürdi h'vāce-i bād-ı şabā her nevi'den kālā
- 19 Diler kim 'arz ide bir bir anı şol şāha kim oldur
Semiyy-i faħr-i 'ālem pādişāh-ı şüret ü ma'nā
- 20 Şeh-i Cem-bezm ü Rüstem-rezm Hān Aħmed ki bulsaydı
Olurdu bende-i dirīnesi İskender ü Dārā
- 21 Eyā şāh-ı ser-efrāz-ı serir-efrūz-ı 'ālem kim
Hābāb-ı baħr-i luţfuñ olmaz bu lücce-i ħadrā
- 22 Gedā-yı dergeh-i devlet-me'ābuñ Zāl eger Rüstem
Ġulām-ı ħalkadur gūş-ı cenābuñ pīr eger bernā
- 23 Döner bir kāh kūh-ı kāfa ednā iltifātuñla
Olur bir peşşe-i nā-būd iħsānuñla çün 'Ankā
- 24 Meger mensüb-ı ħāl-i āsitānuñ olmuş evvelden
Anuñla buldı dirler çarĥ-ı külli rütbe-i 'ulyā

14 -T1, -T2

15 -T1, -T2

19 Diler kim: Diger kim T1, T2

21 Hābāb-ı: Cenāb-ı T1, T2 / ħadrā: vālā T1, T2

23 bir :-T1, T2 // peşşe-i: pişe-i Ü2

- 25 Senüñle iftiḥâr eyler dem-â-dem kevkeb-i dürri
Saña beñzer kanı dürc-i felekde bir dür-i yektâ
- 26 Ğazâl-ı mihr şîr-i râyetüñden bîm-nâk oldu
Degüldür lerzededen ḥâlî çü rübâh-ı dil-i a'dâ
- 27 Olupdur işigüñde beyza-i İslâm'ile tev'em
Gerekse beyza-i tîğ ü gerekse beyza-i tuğrâ
- 28 Olurdı kirm-i şeb-tâbı ber-â-ber nesr-i ta'irle
Tökınsaydı eger bir bâğa iḥsânuñ nesim-âsâ
- 29 Nazar kılsayduñ engüşt-i siyeh-i menḳal-i lâle
Olup 'anber iderdi turre-i şimşâdı 'anber-sâ
- 30 Eger bir cüya itseydün nazar hem-vâre ol cüyuñ
Ayağına gelürdi dem-be-dem bu nîl-gün deryâ
- 31 Rikâb-ı esbüñe çıksaydı cüy-ı kehkeşân hergiz
Tutardı kendüyi bu lücce-i ḥadrâyile hem-tâ
- 32 Eger kim maṭbah-ı cüduñdaki kef-gire beñzetsem
Bilürdi kendüye çarḥ-ı müşebbek ni'met-i 'uzmâ
- 33 Eger rakḳâs-ı bezm himmetüñle itseler nisbet
Felek de ḳalkar oynardı şafâdan Zühre-i Zehrâ
- 34 Tutar çünkim yerin bir sâğar-ı bezmin ne ğam ḥalkâ
Eger seng-i ḥavâdişden kırlısa günbed-i minâ
- 35 Murâd itse eger bir nâ-tüvân güncişḳ 'adlüñle
Alup bâzuñ külâhın âşiyân eylerdi bî-pervâ

25 -T1, -T2

26 bîm-nâk oldu: şöyle ḥavf itdi Ü1, Ü2, VE

27 Gerekse beyza-i tîğ ü gerekse beyza-i tuğrâ: Gerekdür şimdi güş-ı dil-küşâra çeşm-i cân-binâ Ü2

28 -T1, -T2

29 -T1, -T2

30 -T1, -T2

31 -T1, -T2

32 -T1, -T2

33 -T1, -T2

- 36 Görenler şemse-i zerrini tığ-i âb-dâruñda
Şanurlar burc-ı âbî içre hırşid-i cihân-ârâ
- 37 Kānaduñla uçar sehm-i sa'âdet her yaña sensin
Hümâ-yı evc-i 'izzet şâh-bâz-ı evc-i istiğnâ
- 38 Benem ol Hâletî kim gelmedi hergiz bu meydāna
Semend-i tab'uma hem-pâ olur esb-i cihân-peymâ
- 39 Zemīn ü âsumāna feyz iden ârâyiş-i luṭfî
Mişâl-i nazm-ı Pervīn eylemiş eş'arumı i'lâ
- 40 Dil ü didem hemân bahrine beñzer dem-be-dem andan
Çıkarur taşraya ğavvâş-ı Kudret lü'lü-yi lâlâ
- 41 Hudâ kılsun hıyâm-ı 'izz ü ikbâlün kıyâm üzre
Ola hem-vâre tâ kim çetr-i zer-kâr-ı felek ber-pâ
- 42 'Înân-ı ihtiyâr-ı rahş-ı gerdün ola destüñde
Livâ-yı Aḫmed-i Muḫtâr ola mâ-dâm kim vâlâ

2

EŞREF-İ 'ULEMĀDAN BİRİNÜŇ LEB-İ DERYĀDA
KAŞRINA YAZMAK İÇÜN DİNİLMİŞDÜR

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Zihî revâk-ı mu'allâ vü tāk-ı bî-hem-tâ
Şafâsı nâ-mütenâhî çü cennetü'l-me'vâ
- 2 İnerdi rişte-i mihri tutup bu eyvāna
İşitse vaşfımı sükkân-ı 'âlem-i bālâ
- 3 Hezâr perdede medhüñ terennüm eylerdi
Göreydi perde-serâsını Zühre-i Zehrâ
- 4 Yolardı sünbülünü dem-be-dem taḫassürden
İşitse turre-i zibâsını eger havrâ

37 -T1, -T2

2 Ü1. 30b, Ü2. 20b, VE. s. 76, T1. 8a, T2. 7b

Başlık: 'Ulemādan Bir Zāta Ü1, -Ü2, Ba'zı Eşrâf-ı 'Ulemānuñ Kaşrına Yazılmağıçün
Dinilmişdür VE

4 İşitse: Bileydi Ü1, Ü2, VE

- 5 Bülenddür göremez hiç nişânesin yoḥsa
O asra kendüyi pertâb iderdi tîr-i semâ
- 6 Baan aağısına bilmez irtifâ'ından
abâb-ı baḥr midür yoḥsa günbed-i minâ
- 7 Şanur arâr iden anda deñizde mâhidür
Görünse dîdesine ḥüt-ı lücce-i ḥaḍrâ
- 8 orüs-ı 'arş-ı berinüñ uçurdu uyḥusını
Seḥerden olsa eger mürġ-i bâmı naġme-serâ
- 9 Kebüter-i ḥaremi hem-cenâḥ-ı nesr-i felek
Tezerv sâḥasınun cılve-gâḥı zıll-i hü mâ
- 10 Binâsına yapılrken aşardı ḥayli melek
Eger ki atlas-ı arḥı revâ göreydi añâ
- 11 Hevâsı rûḥ-fezâdur dil ehline nitekim
Hevâ-yı âmet-i bâlâ-yı dilber-i ra'nâ
- 12 Ne ḥânedür bu ki can-baḥşı çün şifâ-ḥâne
Ne beyt olur bu ki bahri virür ulüba şafâ
- 13 Daḥı bunuñ gibi bir şâḥ-beyit-i mevzünü
Cihân saḥifesine yazmadı debir-i azâ
- 14 Sevâd-ı eşm ü süveydâ-yı ehl-i ḥâl gibi
Hemişe nürile memlü derünü ser-tâ-pâ
- 15 Şu deñlü rüßen olupdur ki merdüm-i dîde
İçinde olana reşk eylese hemişe revâ
- 16 'Aceb mi şüşe-i zerrine şihâb disem
Anuñla dîv-i ġam u ġuşsa oldu nâ-peydâ

5 -T1, -T2: yoḥsa: yoksa Ü2

6 -T1, -T2

7 -T1, -T2

8 orüs-ı: 'Arüs-ı Ü1, Ü2

12 -T1, -T2

14 -T1, -T2

15 olana: ola Ü2

- 17 Hemîşe kevkebi zâhir şihâbı hûd vâfir
'Aceb sipihrdür ol âsumâne-i zibâ
- 18 Yâhûd o hâne için vefkdür murabba' kim
Anı getürmekile oldu manzar-ı dünyâ
- 19 Meger ki şemse-i zer-kârnuñ fütâdesidür
Gelür gider aña mihr-i sipihr şubh u mesâ
- 20 Meger ki revzeniniñ halkası nişâne kılar
Elin denize tutar mihr-i âsumân-peymâ
- 21 Sivâr-ı sâ'id-i devlet midür o halka 'aceb
Ya tavk-ı gerden-i 'izz ü şeref midür âyâ
- 22 Hemîşe micmereden nefhası ferâg virür
Meger anuñ der ü divârı 'üddur güyâ
- 23 Gören o 'arşa-i pāk üzre hâk-i hoş-büyün
Şanur ki çıkdı leb-i bahre 'anber-i sârâ
- 24 Dimâg-ı 'âlemi pür-büy-yi müşk-i nâb eyler
Gelürse râst eger gerdine nesim-i şabâ
- 25 Ğubâr-ı dil giderür bādı dem-be-dem oldur
Cihânda var ise bir rûzigâr-ı ğam-fersâ
- 26 Hemîşe şahibi olan vücûd-ı pür-cüduñ
İde murâdını âmâde Hazret-i Mevlâ
- 27 Tura o beyt-i şerif ü maķâm-ı a'lâda
Be-ħaķķ beyt-i şerif ü maķâm-ı ev ednâ

19 -T1, -T2

20 -T1, -T2

21 -T1, -T2

22 -T1, -T2

23 o 'arşa-i pāk üzre hâk-i: kimesne anuñ hâk-i pāk-i Ü1, Ü2, VE

24 eyler: itdi T1, T2 // Gelürse râst eger gerdine: Ğarimine güzer itse eger Ü1, Ü2, VE

3

KAPODAN CAĞALA-ZADE
TONANMADAN GELDÜKDE VİRİLMİŞDÜR

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hayr-makdem ey vezir-i şaff-der-i 'âli-cenâb
Virdi hâk-i reh-güzâruñ çeşm-i câna nür u tâb
- 2 Bir senüñ gibi güneş itmez hilâl-i fülki cây
Sâhil-i deryâya gelmez saña beñzer dürr-i nâb
- 3 Gevher-i nâ-yâb-ı devletsin ki dünyâlar deger
Zib ü fer-i tâc u taht-ı şâhsın bî-irtiyâb
- 4 Kande gitseñ bād-bânlarla gören keştilerüñ
Zann ider kim şayd için bâl ü per açmışdur 'uqâb
- 5 Eyledi a'dâ-yı dîn ü devleti kahruñ zebün
Lenger-i fülküñ şalup her yaña çengâl-i 'uqâb
- 6 Olmasa destüñde ger sükân-ı keşti-i felek
Şadme-i mevc-i havâdişden bulurdi inqılâb
- 7 Kûh-sâr-ı kudretüñ bir çeşme-sârından gelür
Âb-ı şemşirüñle âb-ı zülfikâr-ı Bû-Türâb
- 8 Bî-tevaqquf işte boynum işte tığüñ dir saña
Kimseye baş egmeyen her husrev-i mâlik-rikâb
- 9 Şir-i râyet kuvvet-i kalbüñle ey bebr-i vegâ
Virdi şevr-i çarha vü gâv-ı zemîne iztırâb
- 10 Bulmadı bir saña beñzer merd-i kâmil gerçi kim
Nice nâ-merde açar düşize-i devlet niqâb
- 11 Sensin ol kim olmasa şıyt u şadâ-yı devletüñ
Dide-i bahtını halk-ı 'âlemüñ almışdı h'vâb

3 Ü1. 32a, Ü2. 22b, VE. s. 81, T1. 8a, T2. 8a

Başlık: Kapudân Cağala-zâde'ye, -Ü2, Kapudân Paşa Tonanmadan Geldükde Dinilmişdür VE

4 Kande.....keştilerüñ: Bād-bânıyla gören keşti-i nuşret-reh-berüñ Ü1. Ü2. VE

6 -Ü2, VE

- 12 Tıtdı çün sıyt u şadâ-yı 'adl ü dâduñ 'âlemi
İşidilmez oldu şavt-ı çeng ü âvâz-ı rübâb
- 13 Yazmağičün hâl ile evşâfuñ her gün felek
Nâr-ı mihriyle ider mâhuñ filorisin müzâb
- 14 Nüşâ-i vaşf-ı cemilüñ eyleseydi hırz-ı cân
Görmeyeydi bir daği hammı yüzün şîrân-ı gâb
- 15 Şemse-i zerrîn-i şemşîr-i cihân-gîrûñ gören
Şandı kim âb-ı revâna düşdi aks-i âfitâb
- 16 Çarh-ı vâlâ şandılar her tüde-i hâkisteri
Maţbah-ı cüduñ görenler ey hüdîv-i kâm-yâb
- 17 Kırş-ı mâha eylemez hergiz nazar yanmış diyü
Sofra-i ihsân ü cüduñdan olanlar behre-yâb
- 18 Âsitânuñ bekleyenler hep civân-baht oldılar
Bâg-ı cennetdür o cennetde mağarr-ı der-şebâb
- 19 Bahtuña zâl-i felek reşk itmeden hâlî degül
Bende olmağı saña devlet bilür her şeyh ü şâb
- 20 Kâse-i âş olsa ger lâzım segân-ı küyuna
Gönderürdi câmını Cem tâcını Efrâsyâb
- 21 Şu 'le-i tîgüñ tebâh eyler 'adûnuñ cevşeni
Nitekim pîrâhen-i kettân u nûr-ı mâh-tâb
- 22 Kâlb-i ehl-i küfri tîg-i âb-dâruñ dâ'imâ
Dîn-i hâkka döndürtür mânend-i seng-i âsiyâb
- 23 Dem-be-dem hâlî degül cây olmadan şemşîrüne
Düşmen-i dinüñ kararmuş kalbi mânend-i kırâb
- 24 Tünd-bâd-ı şarşar-ı kahrûñ tokınsa 'âleme
Eyleye atbâk-ı eflâki harâb-ender-harâb

13 -T1, -T2

19 her: hep Ü1, Ü2

20 Kâse-i âş.....segân-ı küyuna: Mâ'il olsaydı seg-i küyuñ sıfâl-i köhneye Ü1, Ü2, VE

21 tîgüñ tebâh eyler: şemşîrüne döymez Ü1, Ü2, VE

23 cây: -Ü2

- 25 Zer nıṭākın eyleye gerdün miyânından cüdâ
İtse cevzâ' hizmet-i ḥāk-i derüñden ictinâb
- 26 Mihr-i 'âlem-tâb-veş ser-geşte-i devrân olur
Âsitânuñ variken çarḥa idenler intisâb
- 27 İrse bahre rişte-i ebr-i 'aṭâ vü himmetüñ
Dürrile memlû ola her dürc-i simîn-i ḥabâb
- 28 Dürrini başından alurken 'arûs-ı gönçenüñ
El çeke ḥurşid-i 'âlem-tâb eylerseñ 'itâb
- 29 Berḳ-i lâmi' şanma kim keff-i güher-pâşuñ görüp
Eyledi nâr-i ḥased ḳalbinde ebrüñ iltihâb
- 30 Ravza-i cüduñ yanında bâğ-ı cennet şüre-zâr
Cüy-ı iḥsânuñ ḳatında çeşme-i Kevşer serâb
- 31 Meclisüñ terk itmege ḳâdir degül erbâb-ı fazl
Ḥaḳḳ te'âlâ eylemiş her bir kelâmuñ bir kitâb
- 32 Ḥâṭırum mecmû'ası medḥüñle pürdür lâ-cerem
İtdüm ol mecmû'adan şimdi bu deñlü intiḥâb
- 33 Çekdi tûmâr-ı ḳaşidem meclisüñde bir simât
Olsalar lâyıḳdur aña mürğ-i ḳudsiler zübâb
- 34 Rezm-gâh-ı midḥatüñde ser-firâz olsun diyü
Dest-i Ḳudret tiğ-i ṭab'-ı Ḥâletî'ye virdi âb
- 35 Derd ü miḥnetden ne deñlü olsa bi-tâb ü tüvân
Bâliş-i râḫat yeter ol südde-i devlet-me'âb
- 36 Bezm-i ümmidüñ mey-i iḳbâl germâ-germ idüp
Muttaşıl nâr-i ḥased ḳılsun 'adü bağrın kebâb

25 hizmet-i: ḥizmet-i Ü2

30 -T1, -T2

31 -T1, -T2

34 Rezm-gâh-ı.....diyü: Reşḥa-i luṭfuñla ey ebr-i 'atâ vü mekremet Ü1, Ü2. VE // âb: tâb Ü1, Ü2

36 Bezm-i ümmidüñ.....idüp: Meclis-i iḳbâlünü dâ'im Ḥudâ germ eylesün Ü1, Ü2, VE

37 Döst düşmen luṭfile ḳahruñdan olsun hişse-dâr
Olmaya tâ-kim cihânda âb u âteşsüz seḫâb

4

ṬIRNAḲÇI ḤASAN PAŞA YEÑİÇERİ AĞASI İKEN
LEB-İ DERYÂDA OLAN ḲAŞRINA DİNİLMİŞDÜR

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bünyâd-1 dehre dest uralı şun'-1 Kird-gâr
Yapılmadı bunun gibi bir ḳaşr-ı zer-nigâr
- 2 Evc-i bürüc-1 ḳal'a-i gerdün gibi bülend
Ḥışn-1 ḫaşın-1 çarḫ-1 felek gibi üstüvâr
- 3 Hergiz o ḳaşra çıkmağa bir çäre bulmaya
Zerrin kemendin atsa güneş ger hezâr bâr
- 4 Beñzer o dil-rübâya ki ter-dâmen olmaya
Olmaz meger ki 'âşık-ı didâra der-kenâr
- 5 Bâd-ı şabâ ki Çin ile Maçın'i geşt ider
Bulmaz cihânda naḳşı güzel böyle bir nigâr
- 6 Olur hevâsı gâḫ Mesih ile hem-nefes
Geh çeşme-i ḫayâtda Ḥızr ile yâr-ı gâr
- 7 Gisûlarına 'ıtr ide ger bâd-ı şubḫ-dem
Ḥür-ı cinâna ḫâkini ilterse bergüzâr
- 8 Büy-ı gül-âb ü ta'm-ı şekerden nişân virür
Bir ḳatre âbin eylese taḫşil eger bahâr
- 9 Ebrü-yı dil-rübâ gibi her ṭâkı dil-firîb
Her ṭurresi çü ṭurre-i dil-dâr-ı dil-şikâr

37 Olmaya tâ-kim.....seḫâb: Âb u âteş beynüni cem' eyleye tâ-kim seḫâb Ü1, Ü2, VE

4 Ü1. 25a, Ü2. 14b, VE. s. 57, T1. 9a, T2. 8b

Başlık: Ṭırnaḳçı Hasan Paşa Yalısı'na Ü1, -Ü2, Yeniçeri AĞası Hasan AĞa'nun Ḳaşrına
Yazılmağıçün Dinilmiştir VE

- 10 Ol revzen ü derindeki zer-kâr halkalar
Güyâ ki oldu şahid-i iqbâle gûş-vâr
- 11 Ol âb-gine câmları kim ki görmedi
Bezm-i cihânda görmedi bir câm-ı bî-humâr
- 12 Eyler hased hemîşe o tāk-ı münakkaşa
Kavs-i kuzah girerse nice rengine vechi var
- 13 Cennetde şâh-ı Sidre vü Tübâ kavuşduğun
Bildi o cüfte nâzır olan ehl-i i'tibâr
- 14 Birbirine karşı iki çengdür yâhüd
Târın dahi geçürmemiş üstâd-ı sâz-kâr
- 15 Ol kûbbe-şakfuñ altuna gelseydi bir gedâ
Olurdu bir dem içre ser-efrâz u tâc-dâr
- 16 Bir kûbedür ki oldu ser-âmed çü tâc-ı key
İklile nisbet eyleseler ger iderdi 'âr
- 17 'Aksi olur o kûbede mihr-i felek-esir
Meclisde her kaçan ki döner câm-ı hoş-güvâr
- 18 Zer-kâr güllerile toplup âsumânesi
Şayf u şitâda kalbe gelür hâlet-i bahâr
- 19 Her bir rühâmı olsa mücellâ 'aceb degül
Âyinedür ki mişkalidür cebhe-i kibâr
- 20 Kâlîçesine öykünemez atlas-ı felek
Aña şihâb u şa'sa'adan olsa pûd u târ
- 21 Ol kaşır içinde mecmelerden virür gınâ
Ruhsâr-ı âteşine düşen zülf-i müşk-bâr

10 Ol.....halkalar / Güyâ.....gûş-vâr: Revzenlerle bâb-ı sa'âdet-me'âbda / Her halka gûş-ı şahid-i iqbâle gûş-vâr Ü1, Ü2, VE

14 Târın: Târda Ü1; Târını Ü2

15 şakfuñ: şakfınuñ Ü2

16 İklile: Aklile Ü1

17 esir: mesir Ü1, VE

20 felek: bahâr Ü2

- 22 Muṭrib kaçan ki sâzın alup nağme-sâz ola
Bezm ehli ser-be-ser olur elbette bi-ḳarâr
- 23 Rindân-ı bâde-nüş kayırmazdı bâdeden
Ger 'aqlın almasaydı o sâki-i gül-'izâr
- 24 Ol bezme hîdmet itmege lâyıḳ olurdu mâh
Zer-beft câmesi eger olmasa müste'âr
- 25 Olmuş derûnı şöyle münevver o hânenûn
Güyâ ki oldu menzil-i hürşid-i tâb-dâr
- 26 Ḳâbildür ol ki leyle-i zulmâda ḳaşd iden
Nûrından ide zerreleri yek-be-yek şümâr
- 27 Çâk böyle rüşen olsa ne var andadur müdâm
Çeşm ü çerâğ-ı zümre-i a'yân-ı rûzigâr
- 28 Âgâ-yı kâm-kâr ki bünyâd-ı mülk ü dîn
Mi'mâr-ı 'adli olmasa olmazdı pâyidâr
- 29 Şeb müşk-sâ-yı şâhid-i iḳbâl ü bahtıdur
Âyine-dâr-ı şüret-i iclâlidür nehâr
- 30 Eşk-i 'adû vü bûs-ı ahibbâyile tolar
Ḥâk-i ḫarîmi geh dür ü geh la'l-i âb-dâr
- 31 Virseydi âb eger ki aña ebr-i himmeti
Şeşîr-i mihre raḫne vire tûğ-ı küh-sâr
- 32 Re'y-i müniri ile münevver cihân-ı 'adl
Ḳahriyle tîre-rûz-ı sitem-kâr-ı nâ-bekâr
- 33 Ne kehkeşanı ḳordı ne hûd mâh ḫurmenin
Şalsaydı âteş-i ḡazabı çarḫa bir şerâr
- 34 Baht-ı civân degül yaluñuz belki hîdmetin
Pîr-i felekde cânile eylerdi ihtiyâr
- 35 Virdi ferâğ ḫalka bahâr u ḫazândan
Ol dest-i sim-pâşile ol keff-i zer-nişâr

25 derûnı: derûn Ü2

34 felekde cânile: felekde mülk-i cânile Ü2

- 36 Bezminde âdeme tokınur yok meger nesim
Devrinde kimse keffini açmaz meger çenâr
- 37 Bâğ-ı cihânda serv-veş olmasa ser-firâz
Devlet hemîşe yanına düşmezdi sâye-vâr
- 38 Olmaz der-i du'âsı gibi ehl-i arz eger
Gönderse halk-ı 'âlem-i bâlâya yâdigâr
- 39 Açıldıgınca revzene-i kâh-ı âsumân
Andan cemâl-i mihr göründükçe âşikâr
- 40 Olsun hemîşe şadr-ı sa'âdetde cây-gir
Şadr-ı sa'âdet eylesün anuñla iftihâr
- 41 Olsun hemîşe şemse-i kâşâne-i cihân
Şems-i cihân-fürüz gibi bulsun iştihâr
- 42 Eyvân-ı devlet içre tıttup muttaşıl maķâm
Olsun vücûdı zînet-i divân-ı şehriyâr

5

SA'ÂDETLÜ PÂDİŞÂHUMUZ CÂNİBİNDEN CEYB-İ SİYÂH VE ARSLAN
NÂM ATLARI VAŞFILE ME'MÛR OLDUĞUMUZDA DİNİLMİŞDÛR

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hâbbezâ ol rahş-ı şeb-gün-ı şeb-i Kâdr-i'tibâr
Ser-be-ser endâmı maķz-ı kudret-i Perverdigâr
- 2 Ey hoş ol esb-i sa'âdet-süm ki olmuş cünbüşi
Mu'tedil gâyetde mânend-i nesim-i nev-bahâr
- 3 Girse yâlınden eger bir mü şabânuñ destine
Eyleyeydi anı hûbân-ı hatâya bergüzâr
- 4 Bir zemîn üzre eger düşseydi cisminden 'arâķ
Ol zeminiñ hâki müşk olur ilâ-yevmi'l-ķarâr

- 5 Esb-i çevgānī disem ol esb-i rāhat-baḥṣa ben
Kolları çevgāniye olurdu faḥr-i rūzigār
- 6 Kullānūr her ḥatvede bir ‘işve añā beñzemez
Atsa [egninden] libāsın bir Ceyb-i şive-kār
- 7 Pāyınuñ her na‘li şeklen bir hilālūñ ‘aynıdur
Her nice şebdür bu kim anuñ hilāli ola çār
- 8 Olmasa añā süvār olan Süleymān-ı zamān
Sür‘at-i bād-ı şabādan olımazdı behre-dār
- 9 Nerm-revlikde aḳar āb-ı revāndur güyiyā
Püyede bādı begenmez kūh olur vaḳt-i ḳarār
- 10 Sür‘ate bulduḳça ruḥṣat peyk-i bādı yolda ḳor
Şebden encüm gösterür çıḳduḳça süminden şerār
- 11 İtseler efsārını lāyık şu‘ā-ı mihrden
Hāleden zīn-pūş olursa añā dā‘im vechi var
- 12 Üstine geldüḳçe anuñ Ḥazret-i şāh-ı cihān
Ḥamzadur güyā siyeh ḳıytasa olmuşdur süvār
- 13 Güyiyā baḥr-i siyehden lū‘lū-yi lālā çıkar
Her ḳaçan dökse ‘araḳ ḳoşduḳça şāh-ı kām-kār
- 14 Ḥusrev-i ḥātem-kerem Sultān Murād-ı Cem-ḥaşem
Çeşm-i necme kuḥl olur ḳalkarsa rāhından gubār
- 15 Şāh-ı İskender-meniş İskender-i Kisrā-reviş
Dāver-i encüm-ḥadem sultān-ı gerdün-iḳtidār
- 16 Heybetiyle şöyle tolmışdur cihān kim zann ider
Şiḥe-i raḥşın şadā-yı şūra ḥaşm-ı nā-bekār
- 17 Ḳaçmaya perrin meges-rān-ı kebüter kılmadan
‘Adli eyyāmında anuñ şāh-bāz-ı cān-şikār
- 18 Her ḳaçan kim devletile gelse Arslan üstine
Şāh-ı ḥāverdür olur burc-ı esedden āşikār

6 [egninden]: (Nüshalarda egsinden şeklinde yazılmış olan kelimenin doğru şeklinin egninden olduğu kanaatindeyiz.)

- 19 Vechi vardur şāh-ı heft-iqlīm añā meyl eylese
Oldur Arslan üstine şāhib-i velā-şir süvār
- 20 Raḥş-ı tab'-ı Hāletī'ye raġbet it şāhum müdām
Esb-i çālāke ider zirā selātün i'tibār
- 21 Himmet-i vālā-yı şāha mazhar olursam eger
Baġların pīl-i sepīd-i çarḫa kūs-ı iştihār
- 22 Olduġınca pāye-i baht u sa'ādet-şāha rām
Tevsen-i tünd-i zamān itsün 'adūsın ḫāk-sār
- 23 Edhem-i şeb eşheb-i rüz ola turduqça cihān
Rāyiz-i fermānınuñ sa'yiyle ḫalka sāz-kār

6

DER-MEDḤ-İ VEZİR LALA PAŞA

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Gün gibi eyledi her cānibi pür-nür u ziyā
Düşdi dünyāya yine pertev-i elṭāf-ı Ḥudā
- 2 Ḥamdü li'llāh ki zuhūr itdi metā'-ı himmet
Oldı bāzār-ı zamāne yine pür-zīb ü bahā
- 3 Herkese şüret-i iqbāl nümāyān oldı
Buldı şol deñlü şafā günbed-i çarḫ-ı minā
- 4 Şimdi hürşid-i kerem 'āleme pertev şaldı
Ḳatı bī-mihr idi ḫakkā ki sipihr-i bālā
- 5 Vāsıl-ı vuşlat olan ḫātır-ı 'uşşāk gibi
Ser-be-ser zevk ü sürürüyle tolupdur dünyā
- 6 Tengdil olmışiken gonçe-veş erbāb-ı hüner
Gülüp açılsa n'ola niteki verd-i ra'nā
- 7 İtdi teşrif sa'ādetle vezāret şadrın
Āşaf-ı Cem-'āzamet dāver-i Cemşid-liķā

- 8 Gevher-i kân-ı himem bâ'ış-i nazm-ı 'âlem
Dür-i deryâ-yı kerem Hâzret-i Lala Paşa
- 9 Geçemez pertev-i ihsânına hem-sâye güneş
Ayağı tozına hem-pâ olmaz müşk-i Hıtâ
- 10 Menba'-ı lutf u ricâ olsa 'aceb mi kapısı
Şâhib-i seyf ü kalem eyledi zâtın Mevlâ
- 11 Atlas-ı çarhı biçerdi aña hayyât-ı cihân
Kâmet-i himmet ü ihsânına itseydi vefâ
- 12 İzdihâm-ı fuzalâdan idemez gerçi güzâr
Kaşd ider pâyına yüz sürmege her şubh şabâ
- 13 Didedür rüşen olan kuhl-ı cilâsıyla velî
Sürme-i hâk-i rehi cân gözin eyler binâ
- 14 Bekleyüp hâk-i der-i devlet ü 'izz ü iqbâl
Her biri bendesi olursa benim gibi revâ
- 15 Kadrini bilse n'ola Hâzret-i sultân-ı cihân
Bir müdâni kanı hem-pâye olanlarda aña
- 16 Giyeh-i huşk gül-i gül-şene hem-ser mi olur
Hiç ber-â-ber ola mı la'lile seng-i hârâ
- 17 Raşad-ı dehr çukurında 'aceb bulmaz mı
İşigi hâkine gerdünü tutarmış hem-tâ
- 18 Defter-i himmetinüñ bilmeyeler icmâlin
Remle darb eyleseler mevcini bahrûñ meşelâ
- 19 Bir eli gölgesi besdür bu cihân devletine
Şâh olurmuş o ki üstine düşe zıll-i hümâ
- 20 Nür-bağş olur idi mihr-i cihân-ârâya
Kevkeb-i bahtile bir kerre kırân olsa şehâ
- 21 Kimseyi kimse zamânında anuñ ağlatmaz
Rind-i mey-ğvârı meger ağılada câm-ı şahbâ

17 hem-tâ: hem-pâ T2

20 bahtıla: bahtına T2

- 22 Gül-bün-i naḥl-i berümend-i çemen-zâr-ı murâd
Dâ'imâ reşhâ-i luṭfiyle bulur neşv ü nemâ
- 23 Luṭfinuñ âb-ı hâyâtı ile iḥyâ itdün
Ḥızr irişdüñ baña ey dâver-i pür-cüd u 'atâ
- 24 Ḥidmet-i ḥâk-i derün gibi sa'âdet buldum
Yeridür eyler isem çarḥa eger istignâ
- 25 Düşdüñ ayaguña bir ḥâkile yek-sânem ben
Luṭfuñı sen de dirig eyleme düşdükçe baña
- 26 Âsitânuñ bilürem Ka'be-i maḳşüd-ı emel
Eylerin anuñ için kapuña geldükçe şafâ
- 27 Himmetün tiği gibi tiğ girüpdür elüme
Eylesem gayrı kapudan n'ola ben kaṭ'-ı ricâ
- 28 Ḥaḳḳ budur 'arşa-i nazm içre kaṭı az düşer
Esb-i ṭab'um gibi bir raḥş-ı feşâḥat-peymâ
- 29 Gerçi Selmân-ı zamânem diyü da'vî çok olur
Lîk da'vâya meşeldür ki gerekdür ma'nâ
- 30 Eyü söz dürr-i girân-mâye gibi nâdirdür
Ḳâ'il ol sen daḥi çok söylemegil Ḥâletiyâ
- 31 Nice medḥ olsa anuñ şânına lâyıḳ olmaz
Lâyıḳ oldur ki hemân idesin âğâz-ı du'â
- 32 Nitekim güller ola zinet-i gül-zâr-ı cihân
Nitekim eyleye mürgân-ı çemen şıyt u şadâ
- 33 Ṭal'atuñ Ḥazret-i Ḥaḳḳ gül gibi ḥandân itsün
Eylesün 'âlemi bülbül gibi medḥün güyâ

23 'atâ: ḥatâ T1

30 gel: sen T2

LALA PAŞA'YA VIRİLMİŞDÜR

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Şu deñlü virdi leñâfet cihâna sebze-i ter
İnerdi bulsa zemîne gazâle-i hâver
- 2 Bu faşl içinde kaçup berf düşdi küh-sâre
Çekince şâh-ı bahâr üstine anuñ leşker
- 3 Gidüp zalâm-ı şitâ yine göz gözü gördi
Harim-i bâğda yer yer açıldı nergisler
- 4 Nihâl-i penbe-i berfi alınca cisminden
Kanatdı dâğların şanmañuz gül-i aħmer
- 5 Çemende âb geyüندی kabâ-yı mâ'isin
Dıraht câme-i sebzini eyledi der-ber
- 6 Kebüd iken yüzi şimdi zümürriğin oldu
Sipihri reng-i pezir eyledi çemen beñzer
- 7 Döküldi cüy-ı revân üzre yine berg-i bahâr
Bu faşl içinde şeh-i gül-sitâna aķçe aķar
- 8 O hâcedür ki şabâ şimdi Çin'den geldi
Çemende açsa n'ola gonçe nâfesin yer yer
- 9 Miyân-ı gülde yine jâleler 'ayân oldu
Karışdı keffe-i mizânda şanki simile zer
- 10 Figâna başladı mürgân muħabbet ehli gibi
Havâ açılmağıla hem-çü sine-i dilber
- 11 Sürer ayağına her dem yüzini âb-ı revân
'Arūs-ı serv anuñçün yükin yuķaru yığar
- 12 Eline girdi çenâruñ le'âli-i şebnem
Temevvüc itmegile şubħ-dem yem-i aħzar

- 13 Güneş zemin-i çemenden çok akçe kaldırdı
Komadı bāğda hiç jāle dirheminden eşer
- 14 Açıldı dide-i nergis gelince bāğa şabā
Getürdi hāk-i reh-i dāver-i zamānı meger
- 15 Semiyi-yi fahr-i Resül nāzım-ı ma'ışet-i gül
Vezir-i hūb-ı siyer Āşaf-ı Süleymān-fer
- 16 Mücāvırān-ı deri 'izz ü devlet ü ikbāl
Mülāzımān-ı rikābı necāh u feth ü zafer
- 17 Semend-i 'azmi kaçan toz koparsa 'ālemde
İder bu kubbe-i hādrāyı tüde-i ağber
- 18 Şu deñlü reh-zen iken oldı devr-i 'adlünde
Muķim-i küşe-i mihrāb-ı gamze-i dilber
- 19 Bulurdı çeşme-i hayvān hālāş zulmetden
Zamir-i enverine bir kez eyleseydi güzer
- 20 Eger ki hātıra gelse nesim-i 'āıfeti
Fezā-yı sine hemān şahn-ı gül-sitāna döner
- 21 Çenār dāmen-i ihsānuña yapışsa idi
Eline şavlet-i sermādan irmeseydi zarar
- 22 Zemine feyz-resān olsa ebr-i ihsānı*
Biterdi şahrā-i şummāda servile 'ar'ar
- 23 Hümüm-ı kahrı tokınsaydı bāğ-ı dünyāya
Çemende lāle ocağı olurdu pür-aķker

16 necāh: necāc Ü2

17 toz: söz Ü2

21 idi: eger Ü2

* 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39: Bu beyitler. T1 nüshasında buldukları varağın, nüshanın katalog bilgilerinin hazırlandığı dönemlerden çok önceleri koparak yahut bilinmeyen başka bir şekilde yok olmasından dolayı nüshanın şimdiki hâlinde mevcut değildirler. T1 nüshasının bu vb. varaklarının kopukluğu, nüshanın katalog bilgilerinin hazırlanması esnasında farkedilmemiş ve yer yer atlamalar olmakla birlikte sıralaması doğru olan orijinal ilk varak numaralarına ilâveten; ancak hatalı olarak önce Osmanlıca ile daha sonra ise latin rakamları ile (kurşun kalemle) yeniden varak numaralandırması yapılmıştır. İkinci ve üçüncü kez fakat hatalı olarak yapılmış olan bu numaralama işlemi, nüshadaki kopukluk ve eksikliklerin ciddi bir karşılaştırma yapılmadan farkedilmesini son derece güçleştirmiştir.

- 24 Şu kimseye görünür rüy-ı devlet ü iqbâl
Ki aña luţf yüzün göstere o nîk-siyer
- 25 Meger ki hâk-i deri gül-sitân-ı cennetdür
Ki anda şayf u şitâ ıturmadan murâd biter
- 26 Sezâdurur saña devlet ne deñlü el virse
Kanı senüñ gibi bir dest-gîr-i ehl-i hüner
- 27 Vücuduñile degül mi hayât-ı ‘âlem-yân
‘Aceb degül saña cân gibi şadr olursa maķarr
- 28 Hemîşe reh-güzer-i medhüñ eylerin rüşen
Çerâguñ olalı ey dâver-i hüner-perver
- 29 Ferâğ-ı bâlile dil mürği idemezdi karar
Nihâl-i ‘âıfetuñ säye-güster olmasa ger
- 30 Revâ budur ki kabül idesin dür-i nazmum
‘Arûs-ı devlete lâzım degül midür zıvar
- 31 Bugün zamânede şâh-ı serîr-i nazm benem
‘Aceb mi bağlarise hâme hizmetinde kemer
- 32 ‘Înâyetüñile gözet tâ ki olmaya zâyi‘
Cihânda az bulunur Hâletî gibi gevher
- 33 Hâdeng-i fikreti varurdu nesr-i tâ’ire dek
‘İkâb-ı himmetüñ itseydi şep-perin aña per
- 34 Cenâb-ı Hâzret-i şâh-ı cihân du‘âsıyle
Çerâğı şubha çıkarurdu çün meh-i enver
- 35 Revâ midur bu ki şimdi bakup kenârdan ol
Ĝarîķ-i lücce-i ihsânı olalar iller
- 36 Kelâmı rûz-ı bahârî gibi uzatma dilâ
Ĝarâz du‘âsına taķrîb ise bu deñlü yeter
- 37 Zamânıdur alalum hâtem-i du‘âyı ele
Ki hatm lâzım olur irse âhire defter

- 9 Kūpāl-i ahr-ı dehr iner urma baına
ılsa ‘aceb mi ehl-i hūner dem-be-dem fiān
- 10 Kendū dili belāsına urar zamānede
ol ehl-i dil ki sōzde ide fazlını ‘ayān
- 11 Hāmem gibi ikeste ı lup hāırum felek
Olmudı beste geri devātum gibi dehān
- 12 Ammā alur mı abr u arānı dil ehlinūn
Aılsa nām-ı hāce-i sultān-ı kāmurān
- 13 Bir bar-i bīgerāndur anu zātı kim olur
Vaqt-i ‘aada her kefi bir bar-i bīgerān
- 14 Hāyl-i nūcūma bir eh-i āhib-ırān ola
ılsa sehā sitāre-i bahtına itirān
- 15 Fafūr-ı bā-ı kudretinūn hūe-inidūr
Olsa ‘aceb mi ger aa bir bā-bān-ı bān
- 16 Minnet bilūrdi cānına ākirdi olmaı
İnāsını gōreydi eger hū‘āce-i cihān
- 17 Nad-i hāyātı hā-i derinde niār iden
Ser-māyesini mūke virūr eylemez ziyān
- 18 Devr-i zamāne ‘ıyumı tel eyledi benūm
Luf eyle dādum alıver ey dāver-i zamān
- 19 Yanumda cā’iz oldu ferāat arıkden
ad-pāre ıldı hāırumı a’n-ı reh-zenān
- 20 Gāhı gelūr ki hāıruma kimse uymadan
Olam ‘adem memālikine bir gice revān
- 21 Her gūnde tīg-i cevriye bi kerre ōlmeden
Zāhir budur ki yeg ola bir kerre terk-i cān
- 22 Ehl-i kemāle yine odur dest-gīr olan
Elden oma du‘āsını ey Hāletı hemān
- 23 Todua mihr ū māh ricāmuz budur İlāh
‘Ōmrile devletin ide hem-vāre tev-emān

9

HASAN PAŞA'YA

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 'Acéb degül çemenüñ beñzi zerd olursa eger
Mizâc-ı 'äleme tâb-ı temüz kıldı zarar
- 2 Hevâ-yı bed şu kadar bozdı erguvân nahlin
Teninde kalmadı anuñ yirinle kandan eşer
- 3 Kesildi âb-ı revânuñ ayağı gül-şenden
Görünmez oldu çemen-zârda nesim-i seher
- 4 Meger ki eyledi âteş yakup ağaçları bād
Çemende kaynamağa başladı şular yer yer
- 5 Metâ'-ı h'vâce-i gül-zârı kılmağa yağma
Meger ki şehr-i vücûda bıraktılar âzer
- 6 Revâdur olsa bu demlerde her kişi 'uryân
Cihân harâretile oldu çün dem-i maşer
- 7 Geçürdi başına halkuñ zamâne cellâdı
Olinca tās-ı nuhâsî-i çarh çün aşker
- 8 Tökündi şâh-ı temüzuñ meger ki çevgâni
Olupdurur küre-i zemherir zir ü zeber
- 9 Olurdı lücce-i 'ummân bu demde şüre-zemîn
Eger ki bād aña bir kerre eyleseydi güzër
- 10 Gezend ire diyü nâ-gâh tâb-ı germâdan
Şerer revâdur iderse derün-ı sengi maşarr
- 11 Bu faşl içinde eger gelse burcina hurşid
Harâretile hamel tutuşup kebâba döner

9 Ü1. 28a, Ü2. 18a, VE. s. 69, T1 [?] (bkz. 8 nolu kasîdenin varak numaraları bölümünde, şiirin T1'deki varak numarası ile ilgili açıklama), T2. 11b

Başlık: -Ü2, Vezir-i a'zam Hasan Paşa'ya virilmişidi VE, T1 [?] (bkz. 8 nolu kasîdenin başlık bölümünde, şiirin T1'deki başlığı ile ilgili açıklama), -T2

- 12 Sipihri geşt iderek varsa burc-ı ābiye
Kālor güneř nitekim cūy içinde nīlüfer
- 13 Hemīře şu yerine ħalka gōsterür āteř
Bu mevsim iċre ‘aceb řekle girdi ĉeřme-i ħūr
- 14 Tutoşmak istese bādile ‘unşur-ı nārı
Daĥi tutuşmadan eylerdi anı ħākister
- 15 Meger ki bād-ı temmūz oldu řimdi āteř-bāz
Ki gāhi řaĥn-ı ĉemende gelür benefşe yaĥar
- 16 Eger ki lāle ocaĥına dūřmese āteř
Ĥarım-i bāĥı koyup tutmazidi sūnbüller
- 17 Bu dem müzekkir-i sūz-ı firāk-ı dilber olup
Ĥarāretile oĥındı bu şi‘r-i tāze vü ter
- 18 Seni koyup güneşe itmeyem cihānda nazar
ĉekerse üstüme her bir şu‘ā‘ı bir ĥanĉer
- 19 Ĝubār-ı ĥaĥt-ı lebūñ artırur gözüñ nūrın
Ĝubār egerĉi ider her zamānda ĉeřme zarar
- 20 ‘Aceb mi fülk-i gamuñ ĥursa lücce-i dilde
Ĥamīde turrelerüñ şaldı cā-be-cā lenger
- 21 Daĥi gōñül geĉemez cām-ı la‘l-i nābuñdan
Egerĉi aña ĥaĥuñ ĥatdı dārū-yı hūř-ber
- 22 Dil-i belā-zedeyi firĥatüñle öldürme
Vebālden ĥazer eyle gel ey meh-i enver
- 23 Cihāmı tutdı yine būy-ı ĥaĥt-ı müřkīnūñ
Ĝubārı kākül-i ĥavrāyı eyledi muĥber
- 24 Meger toĥındı aña gül-řen-i cemalūñde
Nesim-i ‘āĥfet-i Āřaf-ı Süleyman-fer
- 25 Ser-i serir-i niřinān-ı devlet ü iĥbāl
Ĥudā-yegān-ı ĥudivān-ı ma‘delet-güster
- 26 Vezir-i Cem-‘azamet Ĥazret-i Ĥasan Paşa
Peleng-i şir-i mehābet peşeng-i Dārā‘dur

- 27 Olupdurur kılıcı şanki lücce-i 'ummân
Ne lüccedür bu ki üstinde mevc urur cevher
- 28 Eger ki ayile gün añâ ka'beteyn olsa
Cihât-ı sitt olımaz bezm-i hâşına şeş-der
- 29 Livâ-yı himmet ü ihsânı şöyle vâlâdur
Ki mehçesi felek üstindeki hilâle deger
- 30 Eger ki olmasa habl-i metin ma'deleti
Olurdı hâke ber-â-ber bu nıl-gün çâder
- 31 İşigi taşıdurur faşş-ı hâtem-i ikbâl
Aña ber-â-ber olur mı 'adû-yı bed-gevher
- 32 Olupdurur şeh-i Çin hüşe-çin-i ihsânı
Revâdur olsa kulı nâmına eger 'anber
- 33 Tağutdı kendüsini sürme-i şafâ hani
Şu dem ki hâk-i rehinden şabâ iletdi haber
- 34 Kâlurdı ehl-i belâgat zalâm-ı miñnetde
Fürûğ-ı kevkeb-i ikbâli olmasa reh-ber
- 35 Yazar dil ehlini elbette levh-i hâtırda
Kaçan ki eyleye erbâb-ı hâceti defter
- 36 Benüm ki âb gibi sözlerüm muşaffâdur
Egerçi bâr belâsıyle kaddüm oldu kemer
- 37 Bu devr içinde hüner ehli añılır çokdur
Benüm gibisini bulmakdurur cihânda hüner
- 38 Felekde söz nice olurımış sorulmazidi
Görülmeseydi kapuñda bu nazm-ı cân-perver
- 39 'Aceb mi hâk-i mezellet olursa cây-gehüm
Budur yetim olanuñ hâli gevher olsa eger
- 40 Beni de halk çıkarurdı göklere öğerek
Eger ki devletile sağ olaydı şimdi peder

- 41 Mesih'i görse eger yok bunuñ babası diyü
Zamâne halkı kelâmına itmeye bâver
- 42 Fazîlet ehlini hiç çekmez oldılar ilerü
Ekâbiri 'ulemâ şimdi kendüsine çeker
- 43 Yeter uzandı gel ey Hâletî sözü keselüm
Mişâl-i turre-i havrâ vü şân-ı simin-ber
- 44 Du'â evâmı teveccüh zamânıdur şimdi
Lisân-ı hâl gerekdür bu kıl ü kâli gider
- 45 Hemîşe tâ ki ola germ meclis-i 'âlem
Hemîşe tâ ki döne câm-ı husrev-i häver
- 46 Eliñde sâgar-ı iqbâl ola mâl-â-mâl
Murâdı üzre döne bu sipîhr-i minâ-fer
- 47 Bi-hakğ-ı teşne-dil-i Kerbelâ imâm-ı enâm
Bi-âb-ı rüy-ı Resül ü bisâkî-i Kevşer

10

[?]

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Cihânda kimseyi söyletmez oldı şimdi peykânüñ*
Zebân-ı tîğ-i ser-tizüñ cevâbın virdi a'dânüñ
- 2 Sinân-ı cân-sitânlar berr ü bahri çekdi teşhîre
Zafer hem-vârı oldı devletinde iki paşanuñ
- 3 Gele bir heftede iki tarafdan fetğ peygâmı
Bu da bir lutfıdur inşâf idince Hakğ te'âlânüñ

43 ey: -Ü2 / keselüm: keseler Ü2

10 -Ü1, -Ü2, VE. s. 28, T1 [?] (bkz. 8 nolu kasîdenin varak numaraları bölümünde, şiirin T1'deki varak numarası ile ilgili açıklama), T2. 12b

Başlık: -VE, T1 [?] (bkz. 8 nolu kasîdenin başlık bölümünde, şiirin T1'deki başlığı ile ilgili açıklama), -T2

* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15: Bu beyitler, T1 nüshasında buldukları varağın, daha önce zikredilen hususlardan dolayı olmaması sebebiyle nüshanın şimdiki hâlinde mevcut değildirler (bkz. 7 nolu kasîdenin 22. beyitindeki yıldızlı notun açıklamasına).

- 4 Kızardı şol kadar tîgüñ dem-i a'dâ-yı dîn birle
İçüp al oldu rûyı şanki bir şüh-ı dil-ârânuñ
- 5 Felek bildi ki zulm-i küfri ref' itmek murâduñdur
'Aceb mi tutsa her gün çarha tîgüñ mihr-i rahşânuñ
- 6 Tapuñdur düşmen-i bî-dîne dünyâda gazâ eyler
Kılıcın sen şalarsın şimdi ancak Şâh-ı merdânuñ
- 7 Yine rûy-ı zemîni düşmenüñ kanıyle al itdüñ
Yine devründe icrâ eyledüñ resmini 'Oşmân'uñ
- 8 Şu deñlü itdiler şemşîr-bâzî 'asker-i dîn kim
Olupdur çâr-pâre her biri şimdi çelipânuñ
- 9 Tayanurdu be-gâyet top-ı âteş-bârına düşmen
Bi-hamdi'llâh ki gâlib geldi nâra nûri imânuñ
- 10 Alurlar kal'asın toprak sürüp döge döge âhir
'İnâd eylerse toprak başına ol cîlf-i nâ-dânuñ
- 11 'Adü hiç karşı kor mı 'asker-i nuşret-penâhuñla
Hâs u hâşâk bağlar mı yolın deryâ-yı 'ummânuñ
- 12 Cehennem hâletin top u tüfek gösterdi a'dâya
Cehennem ödına bil ki ışındı nicesi anuñ
- 13 Konupdur üstüh^vân-ı kelle-i a'dâ-yı dîn üzre
Olup nuşret-hümâsı h^vân-ı ihsânuñda mihmânuñ
- 14 Yanıkdur tâb-ı gamda bağı haşmuñ teşnedür âba
N'ola cân virse şemşîrüñ görince sen cihân-tâbuñ
- 15 Süleymân haşmetin yâd eylemezdi 'ömri oldukça
'Adü-yı div-sîret görse ger bir kerre divânuñ
- 16 Cihân fermânuña tâbi' elinde hâtem-i devlet
Ne Hâtem aña nisbet adı var mühr-i Süleymân'uñ
- 17 'Aceb mi şîr-i küh u deşti teb tutsa hirâsından
Kulağına çalınmışdur nehîb-i tîg-i berrânuñ
- 18 Eger kim şarşar-ı kahruñ vezân olmasa dünyâda
Zemînüñ lerzesi vü ra'şesi olmazdı deryânuñ

- 19 Revâdur kâse-lis itseñ eger bezmünde fağfûrî
Şeh-i Çîn oldı çüñkim hüşe-çîn-i bāğ-ı ihsânûñ
- 20 Eger kim âsitân-ı âsumân-ı kadriñe yüz sürse
Yeri saff-ı ni'âl ola maqarr-ı mäh-ı tâbânûñ
- 21 Düşer oğ gibi hâke hizmetünden kim ki ayrılssa
Olur müstağrak-ı zer tîğ gibi bekleyen yanûñ
- 22 Olurlar luţfuña mazhar gedâ-yı bî-ser ü pâlar
Gedâ şekline girsün şâhlar isterse ihsânûñ
- 23 Kuluñ oğlı kuluñdur Hâletî'ye bir nigâh eyle
Senüñ de iki 'âlemde Hudâ olsun nigh-bânûñ
- 24 Ma'ânî milketin fetḥ eyledi tîğ-i zebânıyle
Odur ser-dârı şimdi zümre-i erbâb-ı 'irfânûñ
- 25 Cefâ-yı pîre-zâl-i dehrile lâyıq mı devründe
Ola hâli mükedder şöyle bir merd-i sühan-dânûñ
- 26 Kazâ nakḳâşınıñ kilik-i kader destinde olduqça
Dem-â-dem şüret-i ikbâl kılsun nakş-ı eyvânûñ
- 27 Teveccüh eyledükçe zâhir olsun çehre-i devlet
Ola şüret-nümâlûñ صورت نمالك resmi tâ-kim çarḥ-ı minânûñ

11

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bir dem ki pîre-zâl-i kühen-sâle-i cihân
Oldı vişâl-i Yûsuf-ı 'adliyle nev-civân
- 2 Her bir tarafda zâhir olup cilve-i zafer
Her küşeden irişdi yine müjde-i emân
- 3 Güller gibi açılssa n'ola dide-i emel
Oldı nesim-i şubḥ-ı sa'âdet yine vezân

- 4 Vardı bu demde kebk-i deri istirâhata
Şâhinüñ eyledi per ü bâlini sâye-bân
- 5 Gürg-i derende miş-i za'ife şübân olup
Kıldı tezerve pençesini bâz âşiyân
- 6 Olup zalâm-ı zulm-i cihân içre cây-gîr
Gitmezdi nitekim ser-i küh-sârdan tûmân
- 7 Ger şalmayaydı pertev-i luţfuñ zamâneye
Şems-i cihân ü şemse-i eyvân-ı kün fe-kân
- 8 Hürşid-i Müşteri-şeref ü mâh-ı mihr-kef
Şâhib-kırân-ı dehr şehen-şâh-ı kâmurân
- 9 Ol şâh-ı şîr-hamle ki şâhin-i himmeti
Kıldı firâz-ı küngüre-i çarhı âşiyân
- 10 Şemşir-i cân-sitânını seyr eyledi meger
Şaklandı gerd-i ma'rekede şâh-ı hâverân
- 11 Güyâ ki oldı nâveki bir mürğ-i nâme-ber
A'dâsına peyâm-ı ecel gönderür kemân
- 12 Kûpâl-i qahrı ile ser-i düşmenân-ı diñ
Her dem keşef gibi bedeninde olur nihân
- 13 Kim dilleşürdi düşmen-i bed-h'vâhla bugün
Şemşir olmasaydı eger ser-be-ser zebân
- 14 Kondukça tîri cân-ı 'adüya hümâ gibi
Hergiz gıdâsı olmaya illâ ki üstüh'vân
- 15 Olmazdı zinde kâlib-ı fersüde-i zemîn
Âb-ı hayât-ı hükmi eger olmasa revân
- 16 Her dem felek zebündür aña baht râmdur
Hep âsitâni bendesidür pîr eger civân
- 17 Mir'ât-ı tîğ-i tüzine baksa keder çeker
Zirâ müjeñdürür görünen düşmene hemân

- 18 Bir şâhdur ki pertev-i luṭf u 'aṭâyile
Rûy-ı zemîni eyledi mânend-i âsumân
- 19 Devrinde ḥalka reh-zen olan çeşm-i yâr idi
Ḥavfindan oldu ol daḥi bimâr ü nâ-tüvân
- 20 Oldukça müştebeh cihet-i kıble-i necât
Dergâhına tutar yüzini cümle ins ü cân
- 21 Kimse cihânda varmazidi ḥ^vâb-ı râḥata
Hindû-yı tîgi olmasa ger aña päs-bân
- 22 Mâh-ı felek gibi şeh-i encüm-sipâhsın
Girse 'aceb mi ḳahruñile düşmene kırân
- 23 İrdükde cân-ı ḥaşma okuñ şöyle açdı
Ḳanile ṭoldı cevşeninüñ gözleri hemân
- 24 Tîgüñ ne yerde kim akıda ḥün-ı düşmeni
Gören çenârı anda şanur naḥl-i ergüvân
- 25 Virdi 'arûs-ı nuşrete gürzüñ ağırlığın
A'dâ-yı dine geldi bu ḥâlet 'aceb girân
- 26 Ḳaşr-ı celâl ü rif'atüñe ırmeye ḥıred
Olsa eger felek aña nüh-pâye nerdübân
- 27 Şal kişt-zâr-ı ma'rifete âb-ı luṭfuñı
Ḥaṭṭ-ı ricâlden şaḳın ey Yûsuf-ı zamân
- 28 Zirâ ki âsiyâ-yı hüner dönmeden ḳalur
Olmasa cûy-ı himmet ü iḥsân-ı Ḥusrevân
- 29 Buldum cihânda ḳuvvet-i ṭab'ile imtiyâz
Meydân-ı nazm içinde benem şimdi pehlüvân
- 30 Olsaydı ben yetime nazar şehriyârdan
Çok nesne zâhir eyleridi kilik-i dürr-feşân
- 31 Ḳılduñ çü dürr-i medḥini peydâ şadef gibi
Şimden girü du'âsına aç Ḥâletü dehân
- 32 Her demde Ḥızr-himmet ü tevfiḳ hem-riḳâb
Hem-vâre esb-i devlet ü iḳbâl zîr-i rân

- 33 Dünyāya gāh sīm ü gehī zer nişār idüp
Eyle bu bâğı gāh bahār ü gehī hāzān
- 34 Şemşir-i cān-sitān-ı fenāyı felek senüñ
Düşmenlerüñde eyleye her bār imtiḥān

12

EBU'L-FETH-İ ŞĀNĪ SULTĀN MEḤMED ḤĀN-I ŞĀLİŞ
EGRİ SEFERİNDEN AVDET İTDÜKLERİNDE VİRİLMİŞDÜR

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Kār-ı 'adüyü şāh-ı benām eyleyüp tamām
Kıldı meh-i tamām gibi menzilin maḳām
- 2 Tā yerine gelince Süleymān-ı rüzigār
İtdi nesim-i feth u zafer ḥayli ihtimām
- 3 Peyk-i şabāya cümle libāsın virürdi gül
İrgürse maḳdeminden eger gül-şene peyām
- 4 Hengām-ı girüdār bu dem eyleyüp güzār
Geldi zamān-ı 'ıyş u şafā irdi devr-i cām
- 5 Açılsa gül gibi yeridür gonçe-i emel
Rüy-ı zemini ḥün-ı 'adü kıldı lāle-fām
- 6 Cism-i 'adü ki olmışıdı menzil-i belā
Ḳat' eyledi o menzili şemşir-i tiz-kām
- 7 Ceyş-i 'adü egerçi be-gāyet 'azīm idi
Bir an içinde ḳalmadı andan meger 'izām
- 8 Bir şem'-i tāb-dār idi güyā vücūd-ı şāh
Ṭutmuşdı gerd-i ma'rekeden 'ālemi zalām

12 Ü1. 22b, Ü2. 11b, VE. s. 33, T1. 13b, T2. 13b

Başlık: Sultān Meḥmed-i Şālīş'e Ü1, -Ü2, Sultān Meḥmed Ḥān Ḥāzretleri Egrī Seferi'nden
Geldüklerinde Dinilmişdür VE

3 gülşene: gelse Ü2

4 -Ü1, -Ü2

6 cism-i: çeşm-i T1, T2

- 9 İtdükçe tığ-i äyine-girdârına nazar
Oldı 'adüya çehre-nümâ rüy-ı inhizâm
- 10 Yanuñca şalınan degül illa ki tığ idi
İtdükçe rezm-gâhda ol tûglar hırâm
- 11 Haşmuñ yere dökülmezidi kanı olmasa
Te'sîr-i kevkeb-i şeh-i Mirrih-i intikâm
- 12 Hayl-i 'adü-yı devleti kılmazdı pâyimâl
Hınk-i sipihr eger ki aña olmasaydı râm
- 13 A'dâ-yı dine lâzım idi bir kılinc kômak
Olmuşlaridi gafletile ser-be-ser niyâm
- 14 Tokunmayaydı pertev-i hürşid-i satveti
Bâg-ı cihânda düşmen-i devlet kalurdu hâm
- 15 Deryâ-yı qahrı âb virüp tığ-i tizine
Oldı ser-i 'adüya belâ yağdurur gamâm
- 16 Kat' itdi tigi düşmen-i dinün lisânını
Şâhib-kıranlığında anuñ kalmadı kelâm
- 17 Gösterdi rüz-ı rezm-i cihâna ağırlığın
Alsa 'arüs-ı feth ü zaferden 'aceb mi kâm
- 18 Dehrün beğası cevher-i tığladur hemîn
Zirâ ki cevher olmasa itmez 'arâz kıyâm
- 19 Āfâtdan vücüd-ı şerifi şakınmasa
Kurmazdı çarh birbiri üzre tokuz hıyâm
- 20 Bezmün göreydi câmını eylerdi Cem şikest
Seyr eyleseydi rezmini ser-sâm olurdu sâmm
- 21 Bilseydi naqş-ı hâtem-i ikbâlini eger
Nerm oluridi mûm gibi reşkile ruhâm

10 degül: dil Ü2

12 Hınk-i: Hadeng-i Ü2

15 tizüne: yerüne Ü2

19 Āfâtdan: Āfitâbdan Ü2, Āfağdan T1, T2 / şerifi: şerifini Ü2

21 oluridi: olur idi Ü2

- 22 Virmez nücûma bir kefi erzen-i kadr-vücûd
Cevv-i celâli içre olan kemterin hamâm
- 23 Eflâk gelmezidi biribiri üstine
Ger olmasaydı pâyüña düşmekde izdihâm
- 24 Kâdir midür ki devr-i zamânında dem-be-dem
Her bebr-i bişe eylemeye mişe iltiyâm
- 25 Muhtâc-ı hâk-i dergehine dide-i nücûm
Pür-nefha büy-ı ma'deletinden meşâmm-ı şâm
- 26 Var mı nazîri nûkhet-i ihsânınun diyü
Yoklar nesim gonçelerün ağzını müdâm
- 27 Ben hâki feyz-i lutfuñile tâze eyledi
İden vücûd-ı pâküñi ser-çeşme-i kirâm
- 28 Hâmem ki zâhir itdügi sihr-i halâldür
Medhüñden ayru nesne olupdur aña harâm
- 29 Nazm içre eylemezdi Nizâmî'ye ser-fürü
Hâlinde Hâleti kulınuñ olsa intizâm
- 30 Ol bende-i kadime 'inâyet zamânıdur
Lutfuñ 'ale'l-huşûş ola halk-ı cihâna 'âmm
- 31 Tâ-kim cihânda rast gele her işüñ çü tîr
Egri olanı mazhar-ı kahr it 'ale'd-devâm
- 32 Âsâyiş ile pister-i 'izz ü huzûrda
Hıfz eylesün hemişe seni Hâyy-ı Lâ-yenâm

22 Virmez.....kadr-vücûd: Tutmaz nücümü dâne-i erzen makâmına Ü1, Ü2, VE; T1'de derkenar olarak ayrıca bu mısraın Ü1, Ü2 ve VE'deki şekli de kayıtlıdır.

23 gelmezidi: gelmez idi Ü2

25 ma'deletünden: ma'deletünde Ü2

EGRİ SEFERİNDEN 'AVDET EŞNĀSINDA
VEZİR-İ A'ZAM İBRĀHİM PAŞA'YA VIRİLMİŞDÜR

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Bugün deyr-i cihānda bütleri şınmazdı a'dānuñ
Eger kim olmasaydı nāmı İbrāhim Paşa'nunñ
- 2 Nice āteş-kede virān olupdur āb-ı tīgiyle
Ocağına şu koydı haqq budur kim ehl-i tuğyanunñ
- 3 Bulunmaz böyle Āşaf-rā vezir-i 'ālem-ārā kim
Bulundu şöyle mu'zam hizmetinde ehl-i imānuñ
- 4 Semend-i himmete ol deñlü irhā'-i 'inān itdi
Ġubār-ı fitnessin ref' itdi āhir şahñ-ı gabrānuñ
- 5 Derünü fi'l-meşel gencine-i esrār-ı devletdür
Başarsa bağına mührin revādur şāh-ı devrānuñ
- 6 Yanında şehriyārün kendü bir tığ-i mücevherdür
O olupdur bir gül-i zer-kārı ol mühr-i şerif anuñ
- 7 Görenler sine-i bi-kinesinde şandılar anı
Düşüpdür berg-i gül üstine bir āb-ı muşaffānuñ
- 8 Bir iki gün eger ellerde tırdırsa zarar virmez
Bilürsin kıssa-i pür-hişşesin mühr-i Süleymān'unñ
- 9 Yine zāt-ı şerifün gördiler şadr-ı vezāretde
Yerine geldi cānı hamdü li'llāh halk-ı dünyānuñ
- 10 Açıldı revzen-i kaşr-ı sa'adet bāğ-ı dünyāya
Şaçıldı cür'a-i cām-ı şafāsı çarh-ı gerdānuñ
- 11 Çenār-ı bāğ olurdu keff-zenān zevk ü sürürından
Şabā iletdi peygāmın bu hāl-i rāhat-efzānuñ
- 12 Şafāsından biraz gāltān ola dürr-i bināgūşı
Tokınsaydı eger kim bu haber gūşına havrānuñ

- 13 Dem-âlüd oldu zann itdi görenler rûz-ı heycâ'da
Çalışmağdan batup kan dürrlere ol tîğ-i berrânuñ
- 14 'Adû-yı devletüñ kanı dönüp deryâ-yı 'ummâna
Kılıç kalkan idi mâhileri güyâ o deryânuñ
- 15 Dilâverler o gün deryâ-şifat cüş u hurûş itdi
'Adû kanıyla eller oldu 'aynı şâh-ı mercânuñ
- 16 Meger kim milket-i şâhî 'arûs-ı pâk-dâmendür
Olupdur aña ziver cevher-i şemşîr-i rahşânuñ
- 17 'Adüya virdüğüñ rengi görüp hüküm itdiler şimdi
Kızıl elmaya dek hüküm itmesine Âl-i 'Oşmân'uñ
- 18 Karâr itmezdi hergiz 'arşa-i mülk-i vücüd içre
Tokuşsaydı sipihrüñ topuna bir kerre çevgânuñ
- 19 Meh-i nev gibi kordı âsumân düşdükçe baş üzre
Eger kim destine girseydi anuñ na'l-i yek-rânuñ
- 20 Şalaydı neyyir-i bahtuñ eger âfâka bir pertev
Vücûdı kalmayaydı zerrece mihr-i dıraşşânuñ
- 21 Niçün böyle yukardan kullanur dirlerdi geyvâna
Eger kim tâlib olsa olmağa der-bân-ı evvânuñ
- 22 Atardı tîr-veş destinde olan kilki yabana
'Utarid görmüş olsaydı eger küttâb-ı divânuñ
- 23 Cihâni garğa-i ni'met kılar keff-i kerem-bahşuñ
Nice keffdür bu kim virdi gınâsın bahr-i 'ummânuñ
- 24 Eger almasa lezzet üstühvân-ı h'vân-ı cevrenden
Hümâ-yı 'izz ü devlet dem-be-dem olmazdı mihmânuñ
- 25 Anı kim nisbet eyler hâk-rüb-ı âsitânuñla
Tatalum müşkile âlüd olmuş zülfi hûbânuñ
- 26 Nevâziş kıl beni büy-ı gül-i lutfuñla lutf eyle
Olayın gül-şen-i medhüñde bir mürğ-i hoş-elhânuñ

17 -Ü1, -Ü2

21 olsa olmağa: olmağa olsa Ü2

- 27 'Arūs-ı nazma tab'umdur viren hep reng ü bü şimdi
Gehi Mānī vü geh 'Atfār'ıyam ben de bu meydānuñ
- 28 Kemāl-i İşfahānī görse āşarum ola rāğīb
Kelāmumla benem dil-şād iden rūhını Selmān'ıñ
- 29 N'ola zāl-i kühen-sāl-i felekden eylesem şekvā
Nice cevr ü cefāsın çekmişem ol pīr-i nā-dānuñ
- 30 Yüzi şuyın hazer kıl devletüñde dökmesün hāke
Olanlar Hāletī-veş āb-ı rüyı ehl-i 'irfānuñ
- 31 Çenār-āsā nihāl-i devletüñ Mevlā bülend itsün
Hemīşe sāye-i lutfuñda olsun zir-i destānuñ
- 32 Göñüller Ka'besin yap dem-be-dem h'vān-ı Halil-āsā
Çekilsün bezm-i 'ālemde simāt-ı 'adl ü ihsānuñ

14

CERRAĞ MEĞMED PAŞA'YA
TEHNIYET-İ SÜR İÇÜN VIRİLMİŞDÜR

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Bir şubĖ-dem nevā-yı ney-i 'işret ü sürür
Virdi Ėayāt-ı 'āleme mānende-i nefĖ-i şür
- 2 Girdi bu şevkıla yine çarĖa egerçi kim
Gelmişdi Zühre-i feleke dönmeden fütür
- 3 Bir böyle sür lāzım idi Ėısn-ı 'işrete
Yanına tā ki eylemeye ceş-i Ėam mürür
- 4 Her cām-ı 'ıyş bir gül-i sūriye beñzeyüp
Döndi Ėarım-i cennete ol bezm-i bi-kušür
- 5 Elvān-ı eĖ'ime ile pür bir simātıdur
Şanmañ felekde Ėavs-i Ėuzahdur iden zühür

30 hāke: kimse Ü1, Ü2

14 Ü1. 24a, Ü2. 13b, VE. s. 37, T1. 15a, T2. 14b

Başlık: Mehmed Paşa Sürına Ü1, -Ü2, Ba'zı Vüzerāya Tehniyet-i Sür İçün Dinilmişdür VE

- 6 Çäk bām-ı çarha çıkdı fişekden horūslar
Kıldı horūs-ı ‘arşı şadāsıyla bī-ḥuzūr
- 7 Hengām-ı sūr Ḥazret-i düstūr-kārdan
Ġam mürgi kıldı zemzeme-i şevkden nefūr
- 8 Ol Āşaf-ı serir-i Süleymān-ı vaqt kim
Kadri yanında olmaya şāhān-ı dehr-i mūr
- 9 Ḥāk-i ḥarīm-i bāğı ser-ā-ser ‘abir ider
Bir kez nesīm-i luḫfi eger eylese ‘ubūr
- 10 Olduqça esb-i kūh-ı şükūh üstine süvār
Gören ol esbi Ṭūr şanur kendüsini nūr
- 11 Gūş eyleseydi ger şıfat-ı bāğ-ı devletin
Ḥuddām-ı āsitānına reşk eyleseydi ḥūr
- 12 İtse eger ki zerre-i nāçize bir nazar
Mānend-i āfitāb o zerre yukāru qor
- 13 Nazma getürmek olur idi dürr-i medḥini
Ey Hāletī kifāyet ideydi eger buḥūr
- 14 Bu şi‘r-i pūr-kuşūrdan itdükse ger ḥicāb
Bāri du‘āya başla elüñi yüzüñe ur
- 15 Olup dıraḫt-ı devleti günden güne bülend
Ḥaqq üstümüzden eylesesün sāyesini dūr
- 16 Ebr-i bahār ü bād-ı seḫer gibi dem-be-dem
Neşr ide ‘āleme keremin tā dem-i nüşūr
- 17 ‘Ömrile devleti ola hem-vāre tev’emān
Toğduqça ümmūhāt-ı felekden meh ile ḥūr

KAĞU AĞASI ĖAZANFER AĞA'YA VİRİLMİŞDÜR

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Kaçan kim cūşa gelse baħr-i bî-pâyân-ı iħsânũ
Ėas u Ėaşâk-i deryâ deñlü Ėalmaz Ėadri dũnyânũ
- 2 Zamir-i rüşen ü re'y-i münirũñ şalsalar pertev
Gelürdi mihr ü mâhundan Ėinâ gerdün-ı gerdânũ
- 3 Rikâb-ı mâh-ı nev olmazdı herĖiz şânũña lâyığ
Eger zerrin tülâ'sı olmasa mihr-i dirahşânũ
- 4 Sa'âdet bişe-zârında Ėarâr itmiş Ėazanfer'sin
Esed burcunda olan mâha beñzer rüy-ı rahşânũ
- 5 Meger beste Ėulâmuñ olmağa bel bağlamışlardur
Budur Ėâli dem-â-dem yerde kũhuñ Ėökde cevzâ'nuñ
- 6 Dem-â-dem rüy-mâl-i dũşmen ü bũs-ı aħibbâdan
Zerd ü la'liyle mâl-â-mâl olupdur ferş-i eyvânũ
- 7 Hemişe aña ta'zîm eyleyüp üstine almazdı
Eger kim şanmasa zâl-i felek keyvânı deryânũ
- 8 'Aceb mi olsa şâbit kũh gibi rüz-ı heycâ'da
Yanında saña beñzer tîĖi var şâh-ı cihân-bânũ
- 9 Murâduñ üzre dönmekde şitâb itsün diyü dâ'im
Tıurur Ėançerle Mirriħ üstine çarħ-ı mu'allanũ
- 10 Eger kim kevkeb-i baħtuñ getürmek mümkün olsaydı
Döşerdi atlas-ı çarħ-ı nühüm ayağına anũ
- 11 Şabâ Ėâk-i rehũñ peyĖamın irĖürmiş meğer bâğa
Başına ağçe saçdı cümle ezhârı Ėül-istânũ
- 12 Ber-â-ber mi tutarlar şehd-i nâbı Ėiç kelâmuñla
Bilenler Ėalkâ dâduñ añlayanlar rütbe-i şânũ

15 Ü1. 24b, Ü2. 14a, VE. s. 38, T1. 15a. T2. 15a

Başlık: Ėapu AĞası Ėazanfer AĞa'ya Ü1, -Ü2

1 deryâ: dũnyâ T1, T2

- 13 Esed burcunda seyr eyler gâzâle devr-i 'adlünde
Gezer âhü hemîşe bîşesinde şîr-i garrânuñ
- 14 Perîşân yoğ zamânuñda meger kim kâkül-i dilber
Bulunmaz nâ-tüvân devründe illa çeşmi hubânuñ
- 15 Eger luř itmeseydüñ muntazam olmazdı aşvâli
Ne ebkâr-ı ma'âninüñ ne hüd-merd-i sühan-dânuñ
- 16 Göñül geçmez hemîşe medh-i keff-i yemm-nevâlinde
Güzârı hayli müşkil ancak ol baır-i firâvânuñ
- 17 Güler yüz gösterürsin dem-be-dem erbâb-ı 'irfâna
Dil ehlin bülbül itmişdür senüñ ol verd-i handânuñ
- 18 Bu şî'r-i âb-dârum bezm-i medhünde oğınduçça
Revâdur muttaşıl ağızı şuyı akıtsa yârânuñ
- 19 O zülf-i 'anber-efşânuñ o destâr-ı perîşânuñ
Perîşân itdi kat kat hâtırın 'uşşâk-ı şeydânuñ
- 20 Gören üftâdenüñ hergiz dili tutulmamağ yoğdur
'Aceb dâm-ı belâdur kâküli ol âfet-i cânüñ
- 21 Degüldür görünen girdâblar rûz-ı firâkuñda
Görüp yaşum delindi nice yerde bağı deryânuñ
- 22 Gül-i gül-zâr-ı hüsnünden dağı büy almaduñ cânâ
Libâs-ı şabrumı şad-pâre kıldı hâr-ı hicrânuñ
- 23 Ne seyr itdürdi pehlûsın ne hüd 'arz itdi gîsûsın
Nesin gördük cefâdan gayrı ol şüh-ı dil-ârânuñ
- 24 Eger küyında hâk olsam gubârum turma ber-bâd it
'Adüyü ey şabâ tek rüyına bağdurma cânânuñ
- 25 Şikeste-besteyem gamdan velî ol Hâletî'yem kim
Şikeste kıldı nazmum revnağın 'ıkd-ı süreyyânuñ

16 yem: pür T1, T2 // Güzârı hayli müşkil ancak: Güzârı müşkil ancak hayli VE. T1, T2

17 ehli: ehlin VE, T1, T2

18 şuyı: şuyın Ü2, VE

- 26 N'ola senden ricā itsem ki bir luṭf-ı İlähî'sin
İşüm her gâh luṭfuñdan ricâdur Ḥaḳḳ te'âlâ'nuñ
- 27 Senüñ gencine-dâr-ı genc-i medhüñdür Ḥudâvendâ
Ḳayırmaz olsa tuğyânı bu kilik-i gevher-eşşânüñ
- 28 Hemîşe tâ ki meyl-i âteşin birle şeh-i hâver
Ala her şubḥ nûr-ı çeşmini necm-i fûrûzânüñ
- 29 'Adû-yı kîne-cûy-ı devletüñ kûr eyleyüp Mevlâ
Meh-i bî-naḳş ü mihr-i bî-zevâli ol bu devrânüñ

16*

ŞEYHÜ'L-İSLÂM ḤOCA-ZÂDE
MEḤMED EFENDİ'YE DİNMIŞDÜR

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bizümle geşt iderdi olıcak nev-rûz-ı sultânî
Ḳomaz taḥvîl ider ammâ 'adû ol mihr-i raḥşânî
- 2 Zeminüñ sebzesin seyr ile naḳḳâş-ı zamân şimdi
Çıkarıdı yine naḳş-ı şafḥa-i gerdün-ı gerdânı
- 3 Benefşe müşk-ter-i ḥâk-i siyâh-ı bâğ-ı 'anberdür
O demler geldi kim 'aṭṭârlar bend ile dükkânı
- 4 Bu demde rişte-i bârânile bağlandı şirâze
Perişân eylemişken dehr evrâḳ-ı gül-istânı
- 5 Bu faşl içre muḳarrer olmağın tuğyânı enhâruñ
Felek ḥâzırladı ḳavs-i ḳuzâḥla tîr-i bârânı

16 Ü1. 33a, Ü2. 23b, VE. s. 83, T1. 16a, T2. 15b

* Bu kasîdenin sadece T1 (28b) ve T2 (27b) nüshalarında bulunan ve bazı farklılıklar gösteren benzer bir şekli mevcuttur. İlk etapta aynı şahsa yazılmış farklı iki kasîde görünümünde olan bu iki şekil, benzerliklerinin fazla olması sebebiyle aynı kasîde olarak değerlendirilmiş ve birleştirilerek farkları belirtilmiştir.

Başlık: Es'ad Efendi Ü1, -Ü2, Şeyhü'l-islâm Ḥoca-zâde Meḥmed Efendi Ḥazretlerine VE

3 - T2 15b'deki şekilde.

5 - T2 27b'deki şekilde.

- 6 Kemîn-i gönçeden gül leşkeri yer yer zühür itdi
Çıkarsa vahtidür süsen daği şemşir-i berrânı
- 7 Kırıldı sübha-i billür beñzer pîr-i gerdünüñ
Çemen-zâra döküldükçe gören şebnem şanur anı
- 8 Döşer pâyına gül-gün-atlas-ı piçidesin gönçe
Gelür dirlerse bâğa Hâzret-i müftî-i devrânı
- 9 İderse şekve bir dem aña bülbül verd-i hamrâdan
Sefid olur ser-â-ser beñzinüñ hiç kalmayup kanı
- 10 Eger bir şubh olaydı âb-ı ihsânıyle rû-şüste
Gül-i gül-zârda kalmazdı hergiz çin-i piçânı
- 11 Şanurlar cüy-ı kâfûr oldu carî bâg-ı cennetden
Görenler berg-i ezhârile pür enhâr-ı büstânı
- 12 Degüldür nergis üzre jâle düşmiş berg-i ezhârûñ
Gül-âb-âlûd-ı penbeyle ider çeşmine dermânı
- 13 Yetişdi geldi bād-ı nev-bahârî üfleyüp yağıdı
Söyünmişken hazândan lâlenüñ şem'-i fûrûzânı
- 14 Hâdeng-i âhene bülbüllerüñ oldu hedef güller
Kömamışken şitâ nâm u nişân-ı verd-i handânı
- 15 Girih-gîr eyledi meşşâta-i devr-i zamân geldi
Yolunmuşken ser-â-ser sünbülün zülf-i perişânı
- 16 Revâdur söylese mehd-i çemende beççe-i bülbül
Gülün pirâhen-i Yûsuf gibi çâk oldu dâmânı

6 -T2 27b'deki şekilde.

7 Kırıldı.....pîr-i gerdünüñ / Çemen-zâra.....anı: Degül şebnem kırıldı sübha-i billürü gerdünüñ / Ferâhum kılmâğa şaldı şu'â-ı mihr-i rahşânüñ T2 27b'deki şekilde.

8 -T2 15b'deki şekilde.

9 -T2 15b'deki şekilde.

10 -T2 15b'deki şekilde.

11 -T2 27b'deki şekilde.

12 Degüldür.....berg-i ezhârûñ / Gül-âb-âlûd-ı penbeyle.....dermânı: Gül-âbıyle ter olmuş penbedür ezhâr-ı pür-şebnem / Odur çeşm-i 'alil-i nergisün her şubh dermânı T2 27b'deki şekilde.

13 -T2 27b'deki şekilde.

14 -T2 27b'deki şekilde.

- 17 Çemen bād-ı şabādan mevc urur deryā-yı aḥzardur
Dıraḥt-ı erguvān yer yer olupdur şāḥ-ı mercānı
- 18 Yine ferş-i reh itdi perde-i çeşmini nergisler
Çemen-zāra gele şāyed diyü ol faḥr-i a'yānı
- 19 Cenāb-ı Ḥazret-i müfti-i 'ālem Hızr-ı 'İsā-dem
Ḳudümüyle iden ser-sebz-i bāğ-ı din ü imānı
- 20 Nitekim lāle-zār-ı bāğ-ı cennet ihtimāmile
Ḳılur pür-zib ü zinet mezheb-i Mansūr-ı Nu'mān'ı
- 21 Şu insün her zamānda dide-i baḥtına bed-ḥāhuñ
Nitekim eyleye pür-jāle gerdün-ı nergis-istānı
- 22 Ḳader kaşr-ı sa'ādet-ferş-i iḳbālün bülend itsün
Ḳazā dā'im aña bir päye Ḳılsun düş-ı keyvānı
- 23 Hemişe 'arz ider sultān-ı ḥāver çüb-ı zerrinin
Meger kim ruḥşat ister olmağa der-bān-ı eyvānı
- 24 Meheb-i şarşar-ı rüz-ı kıyāmetdeyken isterse
Devār-ı şem'-i ref' eyler tabīb-i fażl u iḥsānı
- 25 Olurdı muttaşıl dest ü giribān serv ü gonçeyle
Eger kim bīm-i ḳahrı olmasa bāğuñ nigh-bānı
- 26 Düşeydi āfitāb-ı saḫvetinden aña bir pertev
Olurdı ḥāşılı k'anuñ ser-ā-ser la'l-i peykānı
- 27 Degüldür ḥaddi yoḥsa ol şeh-i iḳlim-i iḳbālün
Ḳılıcın şalmağı minnet bilür cānına Kirmānı

17 -T2 27b'deki şekilde.

18 -T2 27b'deki şekilde.

19 -T2 27b'deki şekilde.

21 -T2 15b'deki şekilde.

22 -T2 15b'deki şekilde.

23 Meger.....der-bān-ı eyvānı: Diler kim āsitān-ı devletinde ola der-bānı T2 27b'deki şekilde.

24 -T2 15b'deki şekilde.

25 Olurdı.....serv ü gonçeyle / Eger.....nigh-bānı: Olurdı muttaşıl dest ü giribān serv ü gonçeyle / Eger olmasa rāyı sevḳ-i gül-zāruñ nigh-bānı T2 27b'deki şekilde.

26 -T2 15b'deki şekilde.

27 -T2 27b'deki şekilde; şalmağı: şalmağa T1, T2

- 28 Nümâyân olsa hükmi küşe küşe bîkr-i ma'nâlar
Dil-i nârûña düşdi pertev-i hurşid-i ihsânı
- 29 Serîr-i iltifâta ol geçürdi Yûsuf-ı fikrüm
Felek itmişken anı tengnâ-yı dilde zindânî
- 30 Kaçan kim olmaya zîr-i senâm-ı i'tibârında
Semend-i fikrüm olmaz 'arşa-i ma'nâda çevgânî
- 31 Benem ol Hâletî kim şâhib-i evreng-i güftâram
Olupdur zîr-i fermânumda iklim-i sühân-dânî
- 32 Hüner meydânının çâpük-resen-bâzı benem şimdi
Şunulmuşdur bâña rûz-ı ezelden şab'-ı mizânî
- 33 'Aceb mi bu müzeyyel şî're râğbet kopsa her yerden
Olupdur sikke-i dâru'l-'ayârüm reşk-i Hâkânî
- 34 N'ola rüchânı zâhirdür diyü râğbet kılurlarsa
Olupdur sikke-i nazm-ı laţifüm reşk-i Hâkânî
- 35 Bahâr-ı luţfuñ itdi Hâletî-i bi-dili güyâ
Felek lâl eylemişken öyle bir mürğ-i hoş-elhânı
- 36 Budur Hâkğ'dan du'âmuz ber-çarâr ol şadr-ı devletde
Hudâ hem-vâre kim cây ide câna şadr-ı insânı

28 Nümâyân.....bîkr-i ma'nâlar / Dil-i nârûña.....pertev-i hurşid-i ihsânı: Nümâyân oldu ebkâr-ı ma'ânî yer yer ol dem kim / Dil-i tariküm itdi mâh-tâb-ı luţfı nürânî T2 27b'deki şekilde.

29 -T2 15b'deki şekilde.

30 -T2 15b'deki şekilde.

31 -T2 15b'deki şekilde.

33 -T2 15b'deki şekilde.

34 -T2 27b'deki şekilde.

35 -T2 27b'deki şekilde.

36 -T2 27b'deki şekilde.

KAPUDÂN CAĞALA-ZÂDE'YE VİRİLMİŞDÜR

Fâ'ilâ'tün Fâ'ilâ'tün Fâ'ilâ'tün Fâ'ilün

- 1 Kehrübâ-yı mihr-enver şubh-dem olup 'ayân
Kalmadı eflâkde kâh-ı kevâkibden nişân
- 2 Hüsrev-i encüm firâr itdi binüp şeb-dizine
Eşheb-i şubhı idince şâh-ı hâver zir-rân
- 3 Telli saçın kaldurup 'arz itdi rüyın 'äleme
Oldı güyâ kim zamâne bir 'arûs-ı dil-sitân
- 4 Bir hüveydâ kalmadı hergiz bu deñlü beyzadan
Bâl açınca mürğ-i zerrin-per zümürüd-âşiyân
- 5 Pençe-i mihriyle nâ-büd oldı göklerden nücüm
Sebze-zârûñ nergisin devşürdi güyâ bağ-bân
- 6 Pire-zâl-i çarh kırş-ı mihri peydâ eyledi
Dânesin mañv eyleyince âsiyâ-yı âsumân
- 7 Kañre-i şebnem midür nîlüfer-i çarh üzre kim
Pertev-i mihri görünce oldı nâ-peydâ hemân
- 8 Hıñk-i çarhuñ hañk budur zibâ alışdurmuş derin
Gezdürüp anı seherden râyiz-i devr-i zamân
- 9 Aña üstâd-ı ezel virmiş bu deñlü âb u tâb
Dâne devşürse n'ola tîğ-i şeh-i hâver-sitân
- 10 Var ise ol tîga şemşirüñ nümü-dâr itdiler
Tâ ki 'âlem-gir ola ey Âşaf-ı Cem-âsitân
- 11 Beyza-i tîğüñ gibi bir beyza peydâ olmadı
Nesr-i tâ'ir eyleyelden bâm-ı gerdünü mekân
- 12 Bir mübârek beyzadur kim beyza-i İslâm'ile
Geldiler 'Ankâ-yı kudretten vücûda tev'-emân

17 Ü1. 31a, Ü2. 21b, VE. s. 78, T1. 16a, T2. 16a

Başlık: Kapudân Cağala-zâde'ye Ü1, -Ü2, Der-sitâyiş-i Hazret-i Kapudân Paşa VE
8 derin: terin T1, T2

- 13 Āhen-i tiġūñ tokundı çün dil-i senginine
Toldı bir demde şerār-ı āh-ı a'dādan cihān
- 14 Rüz-i heycā'da nişān-ı na'l-i şeb-dizūñ senūñ
Çün hilāl-i 'ıyd olur mü'minlere şādi-resān
- 15 'Azm iderdi düşmeni varup zihiyile boġmaġa
Tir atarken ger ħalāş olsaydı destūñden kemān
- 16 Mübtelā-yı bend-i ħahruñ nice yüz mālīk-riķāb
Pāyimāl-i necm-i baġtuñ nice biñ şāhib-ķırān
- 17 Kūşe-i çeşmile besdür bir nigāhuñ vaķt-i ķin
Olmaġa zir ü zeber tād u serir-i Ĥusrevān
- 18 Lāyık oldur kim dikilüp ħarşuna mānend-i serv
Ĥidmetūñde bān ola her gāh dāmen-der-miyān
- 19 Şāhid-i 'adlūñ ne yüzden cilve eyler bilse ger
Ola zencirūñ sürür divānesi Nūşin-revān
- 20 Kim şikest eylerdi 'ālemde kedū-yı bādeyi
Ĥılmasa anı dem-ā-dem nāvek-i ħahruñ nişān
- 21 'Adlūñile geldi ol dem kim dümin her şubġ u şām
Reh-güzār-ı mişe-cārub eyleye şir-i jiyān
- 22 Ġamze-i çeşmi gibi ħübān-ı ħaķķ-āverdenūñ
Devletūñde ber-ķarafdur fitne-i āķir zamān
- 23 Ger semend-i 'azminūñ bir dem 'inānın çekmeseñ
Eyleye menzil-gehi ser-ħadd-i mülk-i lā-mekān
- 24 'İtr-ı ceyb eyler gubār-ı 'anber-i sārā gibi
Bulsa gerd-i eşebūñ ħavrā-yı gül-zār-ı cinān
- 25 Ĥaldurur bulduķça gerd-i süm-i esbūñ gird-bād
Ĥılmaġıçün tütüyā-yı dide-i kerrūbiyān
- 26 Ol çerāġ-ı meclis-i iķbālsin sen kim döner
Dā'imā devlet ħümāsı üstine pervāne-sān

18 Ĥidmetūñde: Ĥizmetūñde Ü2

19 Şāhid-i: Şāh-ı Ü2 // Nūşin-revān: Nūşirevān Ü2

- 27 Keşti-i ümmide mektüb-ı dürer-bāruñ senüñ
Tayy olunduğça sütün olur açılsa bād-bān
- 28 Şuret-i maşşüdü göstermezdi dünyā kimseye
Zāt-ı pāküñ olmasa çeşm ü çerāğ-ı ins ü cān
- 29 Rind-i derd-āşāmlar küyuñ gubāruñ kıtsalar
Ağladurken güldüre cām-ı şarāb-ı erguvān
- 30 Cüy-bār-ı cüd-ı luţfuñdan olaydı behre-yāb
Hāşıl-ı şāh-ı semen sımın olurdı bī-gümān
- 31 Tāb-dār olur çü tār-ı mihr tār-ı ‘ankebüt
Nūr-ı rāyuñ düşse bir virāne üzre nā-gehān
- 32 Şeb-çerāğ-ı māha seng-i ta‘ne pertāb eyleye
Āfitāb-ı himmetüñden müstefiz olsaydı kān
- 33 Pertev-i tıgüñ veli düşse Bedehşān üstine
Çeşme-i hün-āb ola her kān-ı la‘linden revān
- 34 Büstān-ı ‘ālemüñ yakmazdı evrākın temüz
Ger aña medhüñ yazılsa ey hüdīv-i kāmurān
- 35 İşigüñ taşı gerek tā kim mücellā eyleye
Ser-be-ser zeng-i gam olsa tıg-i tab‘-ı şā‘irān
- 36 Ka‘r-ı yemm-i gamda ey ebr-i kerem ihsānuña
Ağız açmışdur şadef-veş Hālet-i nā-tüvān
- 37 Oldı ma‘nā fi‘l-meşel ser-çeşme-i āb-ı hayāt
İtdi feyyāz-ı Ezel hāmem aña bir nāvidān
- 38 Menzil-i maşşüdına vāşıl ola şāyed diyü
Pā-şikest eyler beni seng-i cefā-yı reh-zenān
- 39 Nākıd-ı devr-i zamān nik ü bedi fark eylemez
Seng-i gam pertāb ider ansāñ mihekk-i imtiḥān
- 40 Telḥ-kām olur kalurdum miḥnet-i eyyāmile
İltifātuñla eger kim bulmasam fi‘l-cümle şān

27 Tayy: Hall T1, T2

32 ta‘ne: ta‘n T1, T2

- 41 Tā şala deryâ-yı eflâke hilâlün fülkini
Ayda bir kez tonadup şâh-ı serir-i hâverân
- 42 Çün şeh-i hâver ser-efrâz ol hemişe bulmasun
Zulmet-i şeb gibi kâfir tiğ-i kahruñdan emân
- 43 Vird-i sükkân-ı sipihr olsun du'â-yı devletüñ
Ehl-i arza seyfini itdükçe Mevlâ hırz-ı cân

18

KAPU AĞASI GAZANFER AĞA'YA VİRİLMİŞDÜR

Fâ'ilâ'tün Fâ'ilâ'tün Fâ'ilâ'tün Fâ'ilün

- 1 Bir şebân-geh kim şafağdan kalmayup hergiz eşer
Müşk-i nâb oldu dem-i âhü-yı gerdün ser-be-ser
- 2 Zir-i hâke akdı gitdi çeşme-i mihr-i münir
Köhnelikden yolları anuñ bozulmuşdur meger
- 3 Tıfl-ı devrân iki sîb almış ele bâzî kıılır
Biri çıkdukça biri inmekdedür şâm u seher
- 4 Oldı güyâ kim sevâd-ı şâm bir şeb-gün-niyâm
Mişver-i çarha aşarken akdı andan tiğ-i hür
- 5 Tiğ-i Behrâm'ı görince zâl-i gerdün havf idüp
Lerze tutdı şol kadar kim düşdi düşündän siper
- 6 Çetr-i zer-kâr-ı sipihre çeşm encüm dökmeşe
Felke-i zerrinine her şeb irişmezdi haşar
- 7 Kal'a-i eflâkden atıldı top-ı âteşin
Dutdı dünyâyı yine düd-ı siyâh-ı pür-şerer
- 8 Nağ'-ı gerdünü pür itdi rîze-i yâküt-ı mihr
Çarha çok tutmuş anı hakkâk-i çarh-ı bed-güher

18 -Ü1. 34b, Ü2. 25a, VE. s. 95, T1. 17a, T2. 16b

Başlık: Gazanfer Ağa'ya Ü1, -Ü2, Der-sitâyiş-i Hazret-i Gazanfer Ağa VE

4 niyâm: benâm Ü2

6 zer-kâr-ı sipihre: sebzârnuñ çarha T1 (T1'de derkenar olarak ayrıca T2'deki şekil de kayıtlıdır.);
zer-kâb-ı sipihre T2

7 Dutdı: Tutdı Ü1, Ü2

- 9 Tahta-i hâk altına düşdi dürist-i mağribi
Vezn iderken dirhem-i encümle sarrâf-ı kader
- 10 Çâh-ı arza şarkıdurlar Yûsuf-ı hürşid için
Rismân idüp şihâbı dem-be-dem seyyâreler
- 11 Bâm-ı eflâk üzre görmez mi bu deñlü erzeni
Kande cevân eyler ol tâvus-ı zerrin bâl ü per
- 12 Şahn-ı bâğ-ı himmet-i Ağâ'ya gitdi var ise
Vaşfını anuñ alup mürgân-ı qudsiden haber
- 13 Gül-şen-i ikbâlinüñ reşk-i semâdur sebzeşi
Kirm-i şeb-tâbı anuñ seyyârelerle bahş ider
- 14 Âb-ı ihsânın çemen-zâr-ı ümide şalmasa
Mümteni'dür kim ola nahl-i emânı bâr-ver
- 15 Raşş-ı kadrinden leked yer muttaşıl eflâkde
Olmasa hâli kararmakdan n'ola rüy-ı kamer
- 16 Hıfz ider dâ'im yedi kat perde içre âsumân
Zât-i pâki oldu güyâ 'âleme nür-ı başar
- 17 Tırle kavsi niçün yanından ayırmaz felek
Fırşat-ı a'dâ-yı bed-ğ'âhın gözetmezse eger
- 18 Oldı güyâ kurş-ı mâh u mihrile buna tabak
Matbah-ı ihsân u cüdından cihâna mâ-ğazar
- 19 'Âlem-i cüd u cihân-ı luğf u dünyâ-yı kerem
Pertev-i hürşid-i ihsânile buldı zib ü fer
- 20 Rây-ı pâk ü fikr-i çâlâkiyle âşub-ı cihân
Küşe-gir oldu çü mengüş-ı bütân-ı sim-ber
- 21 Kevkeb-i baht-ı siyâhum kıl nuhüsetden halâş
Eyle ey necm-i sa'âdet hâşılı bir dem nazar
- 22 Bir kapu bilmem kapuñdan gayrı luğf it kim felek
Kılmasun bu şeş-der-i 'âlemde zâr u der-beder

14 çemen-zâr-ı: hıyâbân-ı T1 (T1'de derkenar olarak bulunan bu şekle diğer nüshalarda rastlanmamıştır.)

- 23 Nâlemi güş eylemez çarh-ı sitem-ger var ise
Eyledi sıyt u şadâ-yı nâlişüm güşını ger
- 24 Künc-i târik-i belâda varmuşam bir hâle kim
Rûz u şeb gam ağzum açdurmaz yumulmaz çeşm-i ter
- 25 Kimse dest-i luţfile silmez nem-i eşküm benüm
Gitmese dâ'im n'ola mir'ât-ı tab'umdan keder
- 26 Hâtırumdan eksük olmazsa n'ola bir dem gubâr
Muttaşıl ceyš-i belâ şahrâ-yı sinemden geçer
- 27 Akmayan şular gibi dûram şafâdan dâ'imâ
Reh-güzârüm bağlayanlar ya hacerdür ya şecer
- 28 İtmek üzre her kişi baht-ı civânı der-kenâr
Hâletî çün 'âşık-ı müflis ıraklardan bakar
- 29 İdemezdi bir dahi baht-ı siyâhum tire-rüz
Ger zamîr-i enverüfiden bir kez itseydüm güzer
- 30 Pây-ı kilküm geçdi bir medhûñ gibi gencîneye
Mülk-i nazm içre n'ola olsam çü Husrev-nâm-ver
- 31 Şöyle şîrin eylerin vaşfuñ ki yazarken görüp
Hamemi çüb-ı nebâta beñzedür ehl-i hüner
- 32 Bir zamân olmaz ki kıлмаğa du'â-yı devletüñ
Zâhid-i bîdâr-veş hâmem kuşanmaya kemer
- 33 Çekdügince perde-i şeb-günü gerdün her gice
Her şehër ser-pençe-i mihr olduğınca yereddür
- 34 Rüz-ı 'ömr-i haşm târ olsun çü şâm-ı inhizâm
Vaktüñi Mevlâ hoş itsün nitekim şubh-ı zafer

TI RNAKÇI HASAN PAŞA'NUŃ SARAYINDA OLAN
KAŞRINA YAZILMAĞIÇÜN DİNİLMİŞDÜR

Fâ'ilâ'tün Fâ'ilâ'tün Fâ'ilâ'tün Fâ'ilün

- 1 Habbezâ kâşâne-i cân-bağş u kâh-ı dil-sitân
Hem-ser olmaz ferşine bâm-ı sarây-ı âsumân
- 2 Nesr-i tâ'irle dem-â-dem kebk-i şahını hem-cenâh
Zühre-i çarhıla dâ'im mürğ-i bâmı hem-zebân
- 3 Şuffe-i şâf-ı şafâ-bağşı virür hâl ehline
Râhat-ı rûh u karar-ı hâtır u âram-ı cân
- 4 Âhen-i revzenleri vefk-i murabba' şeklidür
Olsa ol hâne n'ola anuñla mağbûl-i cihân
- 5 Kaşr-ı çarha çıkmaga meyl itmez ednâ zerresi
Ger şu 'â-ı mihr-i 'âlem çorsa zerrin nerdübân
- 6 Küşti-gir-i ğam olur dâ'im nesiminden zebûn
Gerçi kim bîmâr olanda az olur tâb ü tûvân
- 7 Kâse-i mâhı dem-â-dem âb-ı zerle pür kıtur
Şemsesinüñ resmini almağa şâh-ı hâverân
- 8 Her rûhamı sine-i simin-i dilberden laţif
Mâ-i câri kalb-i erbâb-ı muhabbetden nişân
- 9 Bir dem içre sebze-i bâğ-ı felek olurdu huşk
Âb-ı şâdırvânı ger şu sepmeseydi her zamân
- 10 Güyyâ zenciredür kim yazdılar simâbile
Sakf-ı zer-kârında 'aks-i âb olur şanmañ 'ayân
- 11 Şemse-i sakfı kaçan kim âba şaldı sâyesin
Burc-ı âbide karar itmiş güneş şandum hemân

19 Ü1. 33b, Ü2. 24a, VE. s. 98, T1. 17b, T2. 17b

Başlık: Tırnakçı Hasan Paşa'ya Ü1, -Ü2, Vezir-i Mükerrerem Hasan Paşa Hazretlerinin Kaşr-ı Bî-Şuşurna Yazılmağıçün Dinilmiştir VE, -T2

4 Âhen-i: Âhenin-i Ü2

5 nerdübân: nâvidân Ü1

- 12 Hakk budur olmaz cihānda öyle şems-i bî-zevāl
Gerçi aña her zamānda semt-i re's olur mekân
- 13 Turre-i zerrini ol reşk-i riyāz-ı cennetüñ
Oldı güyā turre-i pür-nür-ı devrān-ı cinān
- 14 Nakşınıñ her rengi haqqā reng-i gün-ā-günile
Oldı gül-zār-ı şafāya berg-i mîr-i 'āşıkān
- 15 Āsumān dirsem n'ola anda karar iden müdām
Bir hümā-yı evc-i 'izzetdür sa'ādet-āşiyān
- 16 Çehre-i cüd u ruḥ-ı ihsān u didār-ı kerem
Seng-i rāhından olur meşhūr-ı çeşm-i ins ü cān
- 17 Muttaşıl hātır yazar destinde kilik-i zer-feşān
Ka'be-i maqşūda güyā oldı zerrin nāvidān
- 18 Luḫfina olmaz mu'ādil luḫf-ı ebr-i nev-bahār
Beñzemez kahrına hergiz şavlet-i bād-ı ḫazān
- 19 Şāhib-i seyf ü kalemdür kevkeb-i baḫtı n'ola
Geh 'Uḫārid gāh Mirriḫıla eylerse kırān
- 20 Buldı lü'lü-yi kelām u gevher-i zātıyle fer
Gerden ü güş-ı 'arūs-ı Devlet-i 'Oşmāniyān
- 21 Kuḫl-i ḫāk-i rāhını bād irgürür nergislere
Ġonçe-i zanbaḫ olur aña gümüşden sürme-dān
- 22 Nā-gehān şıyt u şadā-yı heybetüñ güş eylese
Pire-zāl-i çarḫ ḫavf eyler düşerdi tev'-emān
- 23 Pertev-i rāy-ı müniri düşse bir bāḡ üstine
Delvi burc-ı māh olur dülāb-ı ābuñ bî-mekān
- 24 Gül-şen-i kadrine irmez dest-i cüd-ı rüzigār
Kevkeb-i baḫtı olur bām-ı felekden dide-bān
- 25 Geşt ider görse 'adū-yı devletüñ gül-zārda
Tig-i ḫün-ālūd ola her şāḫ-ı naḫl-i erguvān

17 zer-feşān: zer-nigār Ü1, Ü2, VE

23 ābuñ: anuñ Ü2

- 26 Kāse-i çarhı tutarlar üstine kuhl itmege
'Ālem-i bālāya çıksa şem'-i bezminden duhān
- 27 'Arz ider evvel metā'in h̄vāce-i ihsānına
Her kaçan kim gelse iklim-i hünerden kār-bān
- 28 Eylemiş ben bendesin bir gevher-i kân-ı hüner
Eyleyen zāt-ı şerifüñ gevher-i ihsāna kân
- 29 Gerçi bir h̄āk-i h̄ākirem āb-ı güftārum veli
Şıyt-ı ihsānı gibi her cānibe olur revān
- 30 Lücce-i deryā-yı fazl u ma'rifet gavvāşıyam
Dürr-i elfāzumla pürdür dāmen-i āhir zamān
- 31 Derd-i bi-dermān-ı gam gāyet zebūn itdi beni
Kimse gūş itmez ne deñlü eylesem āh u fiğān
- 32 Perde-i çeşmüm gibi heft āsumān pür-hūn olur
Her kaçan kim cūş ider deryā-yı eşk-i hūn-feşān
- 33 H̄ınk-i gerdünı iderdüm garka-i deryā-yı hūn
Eylesem gül-gün-ı eşk-i çeşme erhā'-i 'inān
- 34 Merhem-i luṭfuñ diriğ itmez bilür ey Hāleti
Zahm-ı cevriñ cānuma kār itdügin ol kārđān
- 35 H̄āne-i dehre ziyā virdükçe cām-ı āfitāb
Ziver-i kaşr-ı sipihr oldukça tāk-ı kehkeşān
- 36 Bār-gāh-ı kadrinüñ sakfını merfū' eyleyüp
Bābını meftüh ide dā'im H̄udā-yı müste'ān

32 Her kaçan.....eşk-i hūn-feşān: Eylesem gül-gün-ı eşk-i çeşme erhā'-i 'inān Ü2

33 Eylesem.....erhā'-i 'inān: Her kaçan kim cūş ider deryā-yı eşk-i hūn-feşān Ü2

FĀTİH-İ ESTERGON OLAN VEZİR-İ A'ZAM
MEHMET PAŞA'YA VİRİLMİŞDÜR

Fā'ilā'tün Fā'ilā'tün Fā'ilā'tün Fā'ilün

- 1 Hāmdü li'llah kim olup fetḥ u zaferle hem-'inān
Āsitān-ı devlete geldi vezir-i kār-dān
- 2 Naḥl-i ḳadri yerde nūzhet-baḥş-ı gül-zār-ı vücūd
Kevkev-i baḥtı felekde şem'-i bezm-i aḥterān
- 3 Teşne-i iḥsāna luḥfı çeşme-i āb-ı ḥayāt
İltifātı mürde-i endūha 'ömr-i cāvidān
- 4 Nūr-ı re'y-i pākine olmaz mu'ādil mihr ü māh
Bezl-i keff-i cūdına ḳılmaz kifāyet baḥr u kān
- 5 Olmadı bir böyle şubḥ-ı nuşret ü rüz-ı zafer
Encüme ser-dār olaldan ḥusrev-i ḥāver-sitān
- 6 Bir nihāl-i erguvāndur tüğ-i ḥün-ālūdı kim
Sāyesinde hoş geçer anuñ dem-ā-dem ins ü cān
- 7 'Arşa-i rezm içre aḳdı her yaña ḥün-ı 'adū
Şan döküldi bezm-i rindāna şarāb-ı erguvān
- 8 İçdiler ḳanın 'adūnuñ bāde-i gül-gün gibi
Dem çeker ejderlere dönmişdi ol gün gāziyān
- 9 Ol iki leşker miyānında seḥerden şāma dek
Yoğidi varur gelür illā ḥadeng-i cān-sitān
- 10 Merd olanlar ebrile ceng eyleyen ḳaplan gibi
Atıldı düşmenüñ ḳıḳdukça topıandan duḥān
- 11 Lāşe-i murdān oldı tu'me-i zāğ u zağan
Düşmen-i bed-ḥvāhda şimdi ne at ḳaldı ne cān

20 Ü1. 39a, Ü2. 30a, VE. s. 48, T1. 18b, T2. 18a

Başlık: -Ü1, -Ü2, -VE

1 kār-dān: nām-dār VE

3 endūha: ḥırmāna Ü1, Ü2

9 -Ü1, -Ü2

10 -T1, -T2

- 12 Gevher-i İslâm'ile buldı kadimî revnağın
Faşşı düşmiş hâteme dönmişdi ol bārū hemān
- 13 Olsa mensüb-ı der-i devlet-me'ābuñ serverā
Ola her kebk-i fezā-yı hāk-i gerdün āşiyān
- 14 Nüşha-i vaşf-ı cemilūñ almasa benden eger
Pire-zāl-i çarhdan toğmazdı sālīm tev'-emān
- 15 Rişte-i hüsn-i kabülūñle bulaydı intizām
Revnağ-ı dürri şikest eylerdi nazmum bî-gümān
- 16 Hem nişān-ı himmet ister hem nişār-ı i'tibār
Nev-'arūs-ı hacle-i endişe gelmez rāygān
- 17 Gördiler geçmez metā'-ı fazl u cins-i ma'rifet
Çıkmaz oldu şimdi iklim-i hünerden kār-vān
- 18 Āb-ı çeşm-i ehl-i dil şol deñlü rizān oldu kim
Haṭṭ-ı menşūr-ı şafādan kalmadı nām u nişān
- 19 Şöyle pürdür tir-i ğam peykānlarından kim gören
Sine-i sūzānı şandı kürre-i āhen-girān
- 20 Çarḥ-veş ser-geşte olmağdan kayırmazdum veli
Kalmadı destümde mäh-ı nev kadar bir päre nān
- 21 Āsumāna irmez oldu atduğum āh oğları
Kāmetüm yay oldu ammā bende yok tāb u tüvān
- 22 Bir zamāndur kim bulur gerdün-ı iqbāl üzre cāy
Kim ki uğrı nāmına olsa mişāl-i kehkeşān
- 23 Āsumāndan rismān fark itmeyen nā-dān tutar
İnse hāke rişte-i ümmid gökden nā-gehān
- 24 Birbirinden fark olunmaz bir bölük āvāreyüz
Cübbe vü destānile bir yerde kim olsaç 'ayān
- 25 Kelle-i şekker şanur dükkān yüzinde seyr iden
Kālīb-ı çübına kāğıd şarsa kännād-ı zamān

13 Ola.....āşiyān: Ola her kebk-i deri bir mürğ-i kudsi āşiyān Ü2, VE

16 nişān-ı: feşān-ı T2 / i'tibār: ma'rifet Ü2

17 kār-vān: rāy-gān Ü2

- 26 Kışsa-i derd ü gamum güş itmez erbâb-ı düvel
Difilemez kimse dirâz olsa eger bir dâstân
- 27 Ol Sikender-meşrebüñ medhîn kılp ey Hâleti
Nâvidân-ı hâmeden âb-ı hayât itdün revân
- 28 Eyle luğf-ı bî-şümârın zâhir ü bâtın ricâ
Kıl du'â-yı devletüñ vird-i zebân u hırz-ı cân
- 29 Dâ'imâ luğfindan olsun halk-ı 'âlem müsta'in
Dâ'im itsün devletin luğfiyle Rabb-i müste'an
- 30 Heykel-i zerrîn olup koynında ol mühr-i şerif
Görmesün çeşm-i bed-i eflâkden hergiz ziyân

21

VEZİR-İ A'ZAM NAŞÜH PAŞA'YA
VİRİLMİŞ ŞİTÂ'İYYEDÜR

Fâ'ilâ'tün Fâ'ilâ'tün Fâ'ilâ'tün Fâ'ilün

- 1 Bir seher kim berf ü ebrin eyleyüp sermâ 'ayân
Ser-be-ser kâfûr u müşk oldı zemîn ü âsumân
- 2 Berg-i ezhârı çıkarmışdı sipihre bād-ı şubh
Şimdi hep oldur inen rüy-ı zemîne bî-gümân
- 3 Şimdi itsün bahş iderse sim-tenlerle eger
Şahn-ı bâğ-ı 'âlem içre her tûran serv-i revân
- 4 Püte-i gâbrâya kondı päre päre sim-i nâb
Şüşe-i yah şanmañuz oldı sebike râygân
- 5 Ebr-i ğırbâliyle pāk eyler daķıķın tırma çarh
İhtimâm itse 'aceb mi kalmadı h'ânında nân
- 6 Şol zamân kim geldi mizâna dürüst-i âfitâb
Tahte-i hâke dökülde dirhemi berfüñ hemân
- 7 Hâl-i 'âlem böyledür tañ mı kemân-ı Rüstem'i
Kulanursa penbeye hallâc-ı bâzâr-ı cihân

- 8 Dökdi ser-cümle tüyin güyâ ki bir bâz-ı sefid
Eyleyüp çaķ kulle-i küh-ı felekde âşiyân
- 9 Virmez oldu 'unşur-ı nârî bu demde hükmini
Anı hâkister kılup güyâ şavurmuşdur zamân
- 10 Ol muķarrerdür ki hergiz nâr-ı süzan olmasa
Kimse bulmaz şavlet-i sermâ-yı dünyâdan emân
- 11 Şavlet-i sermâ-yı ķahrın çarķ-ı dem-serdüñ velî
Def' iden germiyyet-i şahbâyı himmetdür hemân
- 12 Kande vardur öyle bir şahbâ-yı himmet kim müdâm
Efser-i ikbâl ile ser-mestin eyler ser-girân
- 13 Varasın illâ meger ol bezme kim bir cür'ası
Kim gedâyı Cem gibi eyler ölince kâmurân
- 14 Aña ğam didükleri kâfir duķûl itmez gider
Virdi cennet neş'esin zirâ Hüdâ-yı müste'an
- 15 Ya'ni bezm-i Āşaf-ı şâh-ı Süleymân-rütbe kim
Oldı rahş-ı baķtına hünk-i sa'âdet hem-'inân
- 16 Hem zemîn ü hem zamâna virdi revnaķ devleti
Böyle bir resm itmedi naķķaş-ı kâh-ı kün-fekân
- 17 Anuñiçün kâr-gâhından çıkarur lâ-cerem
Ayda bir zerrîn rikâbı zer-ger-i hâver-sitañ
- 18 Ser-be-ser encüm ķonulsa bedr-i tâbân üstine
Lâyîķ olmaz kim ola bezminde zerrîn nuķl-dân
- 19 Devletinde kimse degmez kâhına bir kimsenüñ
Kehrübâ-yı mihirden aldurmaz aşlâ kehkeşân
- 20 Her ğas u ğaşâķ olur 'üd-ı mülebbes berfile
Olsa hengâm-ı şitâda 'âleme himmet-resân
- 21 Bilmeyen şanur şafaķdur oldu peydâ câ-be-câ
Bebr-i gerdün olsa tîr-i şavvetinden hün-çegân

13 ol: bir Ü1, Ü2

14 -T1, -T2

21 Bebr-i: Pir-i Ü2

- 22 Şîr-i berfin-veş götürmez tâb tâb-ı ahrına
Ol azâl-ı âfitâbı şayd iden şîr-i jiyân
- 23 Câm-ı ahrı şöyledür kim bâdesin nüş eyleyen
Ça şabâh-ı haşre dek bulmaz humârından emân
- 24 Bâm-ı aşr-ı adrine bârân-ı devletdür gelen
Aña lâzımdur benüm hâmem gibi bir nâvidân
- 25 'Andelîb-i nağme-senc-i dil çok itdi cüst ü cü
Bulmadı bâğ-ı cihânda kendüye bir hem-zebân
- 26 Gösterür ma'nâ yüzinden halka nür-ı ma'rifet
Virse bu nazmuñ n'ola her beyti Zünnün'dan nişân
- 27 Ma'rifet şehrinde ben bir h'vâce-i ma'rûf idüm
Bender-i bahtumda şimdi nad-i eşkümdür revân
- 28 Nâme-i avalümüñ mazmünü bir dinmez haber
Kıssa-i derd-i derünüm bir oınmaz dâstân
- 29 Çarh-ı bi-mihrüñ cefası eyleyüp efsürde-dil
Dest-kâr u pây-ı şabrum aldı bi-tâb u tüvân
- 30 Ebr-i luftuñ kim gubâr-ı hâtrum def' itmeye
Ağlamak lâzım gelür ey Dâver-i vâlâ-mekân
- 31 Mürğ-i maşüdum benüm şayd it dimezdüm olmasa
Bâz-ı devlet elde reh-vâr-ı sâ'âdet zir-i rân
- 32 Kıl du'âya Hâletî âğâz çün irşâd için
Subha-i mercânını gösterdi çeşm-i hün-feşân
- 33 Tâ ki her bâz-ı sefid-i berf bâlâdan şalup
Bulmaya zâğ-ı siyâh-ı hâk añlardan emân
- 34 Düşmenân-ı tire-dil olsun perişân dem-be-dem
Döstân-ı rü-sefid olsun murâduñ her zamân

23 emân: nişân T1 (T1'de derkenar olarak ayrıca Ü1'deki şekil de kayıtlıdır.). T2

25 itdi: -Ü2

26 yüzinden: yüzinde Ü2

32 Kıl: Gel Ü1, Ü2 / âğâz çün irşâd için: zirâ bizi irşâd idüp Ü1, Ü2

ŞEYHÜ'L-İSLÂM HOCA-ZÂDE MEHMET EFENDİ'YE
TEHNIYET-İ FETVÂ İÇÜN VIRİLMİŞDÜR

Mefâ'ilün Fe'ilâ'tün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Sepide-dem ki çıkup şâh-bâz-ı zerrin-bâl
Kelâg-ı zulmeti şâd-pâre eyledi fi'l-hâl
- 2 Çekildi hallile yer yer hutût-ı vefk-i murâd
Zuhûr idüp şeref-i âfitâb-ı burc-ı kemâl
- 3 Bu demlere irişince bisâtu tayy itdi
Dökerdi nokta dem-â-dem sipihr olup remmâl
- 4 'Aceb mi halka nümâyân olursa hayt-ı sefid
Nişâr için üzerinden bu dem alındı le'âl
- 5 Getürseler n'ola hayt-ı sefidi bağlamağa
Teb-i gam itmışidi 'âlemi perişân-hâl
- 6 Devât ü hâme-i zerrin getürdi mihr-i münir
Yazar debîr-i kazâ künc-i nâme-i ikbâl
- 7 Sipihr-i piri civân itdi bu nevid-i zafer
İrişdi 'âşık-ı mehcûra şan peyâm-ı vişâl
- 8 Nevâ-yı meclis-i şâdi sürüd-ı bezm-i sürür
Derûn-ı günbed-i eflâki kıldı mâl-â-mâl
- 9 Ne şubh subh-ı sa'âdet gibi cihân-efrûz
Ne rûz rûz-ı hidâyet gibi mübârek-fâl
- 10 Olursa şimdi olur tâze sebze-i ümmid
Virürse şimdi virür meyve devha-i âmâl
- 11 'Aceb mi 'âleme bârân-ı cûdı yağdursa
Sipihr-i câha kadem başdı bir ferişte-ğuşâl

- 12 O şadr-ı bezm-i sa'âdet ki rûz-ı evvelde
Anuñçün olmuşidi aqđ-i meclis-i iclâl
- 13 Kılâde-i keremi geçdi çünki gerdenine
Revâdur itse 'arûs-ı zamâne ğunc ü delâl
- 14 Eger ki dest-i kerem-bahşı kılmasa ber-bâd
Kılurdu dâmen-i âhir zamânda gerd-i melâl
- 15 Olurdu hâke düşen sâyesi çü nûr-ı siyâh
Dikilse re'y-i müniriyle şahn-ı bâğa nihâl
- 16 Gubâr-ı küyına beñzetselerdi müşki eger
Gözinde cây-ı qarâr eyleyeydi aña ğazâl
- 17 Virildi dest-i kazâdan kef-i kifâyetine
Benân-ı hâme ile hâl-i 'ukde-i eşkâl
- 18 Mehile mihr degül çarha iki nân itdi
Şu dem ki çekdi cihân bezmine simât-ı nevâl
- 19 Yapışmaz idi aña Müşteri-i şevk-i felek
Rikâb-ı esbine teşbih olunmasaydı hilâl
- 20 Çenâr-ı bâğ tutar pençe mihr-i enver ile
Görürse ebr-i kefinden reşâşe-i efdâl
- 21 Ne rahneler irişe hüd-ı zâl-i gerdüna
Eger ki saykal-ı luţfin bulursa tîĝ-i cibâl
- 22 Virürdi gerd-i zemîn dide-i nücûma halel
'İkâb-ı kahrı eger zâhir itse cünbüş-i bâl
- 23 Diyâr-ı medhine 'azm eylese şafâlar ider
Berid-i fikrete gelmez ne deñlü gitse kelâl
- 24 Du'â-yı devletine iştiĝâl olunsa eger
İder dehâna gelince icâbet istikbâl
- 25 Büzürg-vâr cenâbâ sen ol hümâsın kim
Vücûduñile şeref buldı âsumân-ı celâl

- 26 Hilâl-i çarhıla güyâ ki hem-nişin oldı
O kim kapuñda kılur ihtiyâr-ı saff-ı ni'âl
- 27 Şebih-i şofra-i efdâlün olmasaydı felek
Dimezdi ehl-i nazar aña efdâl-i eşkâl
- 28 Sühan-verân-ı zamânuñ zebânı beste olur
Şu dem ki medhün okur Hâletî-i sihr-makâl
- 29 Gettirdügi degül illâ metâ'-ı medhüñdür
Kaçan ki şehir-i dile gelse kâr-bân-ı hayâl
- 30 Hüner degül mi bu kim nâvidân-ı hâme ile
Gettirdüm ol der-i devlet-me'âba âb-ı zülâl
- 31 Sözüüm ki baħr-i hünerdür n'ola dü-nim olsa
Elümde hâme 'aşâ-yı Kelime oldı mişâl
- 32 Kaşide vü gazelimle cihânda mümtâzam
Benümle baħş idemezler bir olsa iki Kemâl
- 33 'Aceb mi mürğ-i dilüm gelmez olsa pervâza
Mükedder eyledi ahvâlümü teşettüt-i bâl
- 34 Bu bezmi câm-ı şafâyile devr iden sâķi
Baña gelince aña katdı dârü-yı kattâl
- 35 İşitmez olsa kulağum n'ola sürüd-ı sürür
Dilüm tutuldu cefâ-yı zamânedden çün lâl
- 36 Kalurdu miħnetile zerd-i za'ferân-âsâ
Eger ki rüyümü sürħ itmeseydi şerm-i su'âl
- 37 Hemân cihânda leb-i huşķ ü dide-i terdür
Ķanâ'at eyledüğüüm huşķ ü ter 'ale'l-icmâl
- 38 Virür dıraħt-ı ümmidi ber-murâd diyü
Yüzüm şuyın yere dökdi zamâne-i muħtâl

26 -T1, -T2

27 Şebih-i şofra-i efdâlün.....felek: Ķapuña beñzemesi şekli-i müstedir-i felek Ü1, Ü2

33 eyledi: oldı Ü2 / teşettüt: teşeyyüt Ü2

38 ümmidi: ümmidün T1, T2

- 39 Zebün durduğum ol dem kararā tākāt yok
N'ola irişse baña tır-i ta'ne-i erzāl
- 40 Tabi'atımla ber-ā-ber olur mı tab'-ı 'adū
Revā mı bir tūtila cām-ı Cem'le köhne-sifāl
- 41 Benüm kelāmuma kıl ehl-i nazm içinde nazar
Revā budur ola muhtār-ı rācih-i aqvāl
- 42 Bu deñlü medhile hergiz kanā'at itmez idüm
Du'ā-yı devletüñe itmeseydüm isti'cāl
- 43 Hemişe küngüre-i kaşr-ı kadr-i vālāña
Kemend-i keydi 'adūñun irişmek ola muhāl
- 44 Felek şebün şeb-i 'ıyd ide gündüzün nevr-üz
Niteki şems ü kamer ola devr ide meh ü sāl
- 45 Gül-i murāduñı handān ide Hudā nitekim
Ola bu bāğda āmed-şüd-i cenüb u şimāl

23

ŞĀM-I ŞERĪF'DEN VEZĪR-Ī A'ZAM
NAŞŪH PAŞA'YA İRSĀL OLUNMIŞDUR

Fe'ilā'tün Fe'ilā'tün Fe'ilā'tün Fe'ilün

- 1 Bir seher zāhir olup fūşat-ı meydān-ı emel
Püye-i rahş-ı ümid oldu kemā-fi'l-evvel
- 2 Yine üstād-ı kazā mes'ele-i imkāñun
İtdi bir nükte ile 'ukde-i eşkālın hāl
- 3 Güher-i kân-ı sa'ādetle 'arūs-ı bahtuñ
Gerden ü güşını zeyn itdi hūliyy bend-i ezel
- 4 Dest ü destār-ı emel pergel-i ikbāl oldu
Açılup bāğ-ı ümide yine yer yer medhāl

43 Hemişe: Şu deñlü Ü1, Ü2 / kadr-i vālāña: kadrün ola bülend Ü1, Ü2

23 Ü1. 42a, Ü2. 36b, -VE, T1. 20b, T2. 20a

Başlık: Naşüh Paşa'ya Ü1, -Ü2

- 5 Geldi bāg-ı keremüñ bād-ı seher-gāhları
Toldı berg-i gül-i ihsānile her ceyb ü bağal
- 6 Harem-i Ka'be-i ikbâlde envâr-ı kerem
Eyledi zulmet-i cev-v-i sitemi müste'shal
- 7 Virmedi 'äleme bu revnağ-ı gam-fersâyı
Meger ol Āşaf-ı Cem-meşreb-i Cemşid-mağal
- 8 Ser-i hayl-i vüzerâ ya'ni Naşûh Paşa kim
Olmaz rağş-ı felek mevkib-i kadrinde kütel
- 9 Ol ki nev-rüz-ı ricâ lutfına vâ-beste idi
Olmadan sebze-i eflāk-i çerâ-gâh-ı hamel
- 10 Āb virseydi eger çeşme-i efdälinden
Hañçer-i süsen ile bağş idemez tığ-i cebel
- 11 Gevher-i himmetidür vāsıta-i rişte-i cüd
Rište-i kudretidür rābıta-i dîn ü düvel
- 12 Cür'a-nüş-ı hum-ı ihsānı olan gam-zedenüñ
Olmaya haşre degin tab'ına reh-yâb-ı kesel
- 13 'Ākıbet pây-ı semendinden olur çäre taleb
Rüşenân-ı felegün çeşmine düşseydi sebel
- 14 Olsa der-bân-ı 'aşâ-dârı simāk-i rāmiğ
Aña reşkile helāk ola simāk-i a'zel
- 15 Hañçeri şandı havâle göricek mäh-ı nevi
Güneşüñ ola yüzinde n'ola âşâr-ı vecel
- 16 Beñzemez aña 'adü nisbet olunmaz hergiz
Rüy-ı zibâ-yı meh ü çehre-i menhüs-ı zühâl
- 17 Şu'le-i Tūr'a müsâvî gelimez her âteş
Āb-ı hayvâna mu'âdil olmaz her menhel

6 cev-v-i: cev-r-i Ü2

8 mevkib-i: merkib-i Ü2

- 18 Olmasaydı eger âmed-şüd-i dest-i keremi
Tiğ-i tab'-ı şu'arâ kalmışidi bi-şaykal
- 19 Raḥm it ey kâfile-sâlâr-ı mürüvvet aña kim
Kala cümmâze-i ümmîdi hezârân mirḥal
- 20 Gül-i gül-bün gibi mergüb tutarlardı müdâm
Eşer-i ḥâmemi görse fuzelâ-yı kümmel
- 21 Zührenüñ rakşını germ itdi sürür-ı nazmum
Ḥaḳḳ budur kim baña maḥşüşdur ol kâr u 'amel
- 22 Kalemüm kılsa peri-ḥ'vân-ı ma'ânî eyler
Dehen-i micmerenüñ dâ'iresinden mendel
- 23 Süḥanumdan n'ola ḥazḫ itmese erbâb-ı ḥased
Nefḥa-i verd-i ṭariyyden olur âzürde ḥabel
- 24 Ḥâletî'yem ki olup şıdk u şafâyile benâm
Girmedi kîse-i ihlâşuma hiç naḳd-i dağal
- 25 Eylemişdür beni muḥtâc-ı ṭabîb-i luṭfuñ
Pây-ı baḫtumda 'arac dest-i ümidümde şe'el
- 26 İşigüñden n'ola deryüze-i dermân itsem
Baḫtumı itdi sebât-ı ğam u miḫnet mu'tel
- 27 Şefḫat ü himmet ü iḫsânını terkîb eyle
Ol sebâta seḫer-i da'im ola tâ ki bedel
- 28 Nice bir açıla ḥaḳḫumda dehân-ı ḥâsid
Nice bir ola küşâde ser-i hemyân-ı ḫiyel
- 29 Nem-i bârân-ı ğâm olursa bu minvâl üzre
Çâr-divâr-ı vücûdum bulur elbette ḫalel
- 30 Çarḫ luṭfuñ baña göstermemek ister ammâ
Mürdan ḫurtulmaz her nice şaḫlansa 'asel

18 olmasaydı: olmayaydı Ü1, Ü2

21 rakşını: nazmını Ü2

23 -T1, -T2

30 -T1, -T2

- 31 Başlasam söylemege derdümi bi-hüş oluram
Hâturumdan gider ol nükte-i mâ kalle vü dell
- 32 Tutuk-ı himmetüñ altında 'arūs-ı bahtum
Eylemez şa'şā'asın mihr-i cihān-tābuñ tel
- 33 Añulan şimdi hemān baña senüñ luţfuñdur
Evvel eylerleridi zerre vü hürşidi meşel
- 34 Ğarķa-i lücce-i ğam eylesün Allah beni
Uzadursam eger ey kân-ı kerem ğayrıya el
- 35 Nitekim zer-ger-i hürşid ola ser-kārında
Tā ki ğuş-ı güle mengüş ola dürdāne-i t̄all
- 36 Zir ü bālā-yı cihān hep ola fermānuña rām
Hakķ murāduñ vire bī-minnet-i esbāb u 'ilel

24

SULTĀN AHMED HĀN
EDİRNE'DEN GELDÜKLERİNDE VİRİLMİŞDÜR

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Yine İstanbul'ı teşrif eyleyüp şāh-ı cihān
Hākden kaldırdı tahtın ol Süleymān-ı zamān
- 2 Maķdemiyle kıldı ol şehriñ en ednā küşesin
Reşķ-i bālā-hāne-i hürşid ü kaşır-ı ferķadān
- 3 Geldi ol Hızır-ı mübārek maķdem-i 'İsā-nefes
Dem-ķadem itse n'ola halk-ı zemīn ü āsumān
- 4 Āfitāb-ı 'ālem-efrüz-ı sipihr-i cāhdur
Yaraşur ğāhī eger eylerse tebdil-i mekān

31 söylemege derdümi: derdümi söylemege Ü2

32 Tutuk-ı: Revak-ı Ü2

24 Ü1. 39b (derkenar olarak yazılmıştır), Ü2. 38b, -VE, T1. 21a, T2. 20b

Başlık: -Ü1, -Ü2

1 eyleyüp: eyledi Ü1, Ü2

- 5 Sem-i esbinden nümâyân oldu kevkebler 'ayân
Hakk budur kim gelmemişdür böyle bir şahib-ķırân
- 6 Zâl-i gerdündan ķopar feryâd yâd olunsa ger
Şevketi yanında ferr-i Devlet-i Sâsâniyân
- 7 Şâh-ı İskender-i haşem Hân-ı Süleymân-i ihtîşâm
Ser-firâz-ı heft-ķişver şehriyâr-ı ins ü cân
- 8 Hâzret-i Hân Ahmed ol sultân-ı 'âlî-rütbe kim
Peyk-i zer-tâcı olur maşsüd-ı şâh-ı hâverân
- 9 Reh-ber olsa keştî-i ikbâle Hızr-ı himmeti
Hâmesiyle nâmesi olur sûtün u bâd-bân
- 10 'Adl ü ihsân kim iki mürğ-i hümâyün-fâldur
Beyza-i tuğrâ-yı hükminden çıkarlar tev'-emân
- 11 Şöyledür luḫfi ki şarf itse serâba himmetin
Resm ider deryüzesin âb-ı hayât-ı câvidân
- 12 Şöyledür hışmı ki hükmin virse nâ-peydâ olur
Bir şerâr-ı âteş-i ķahrıyle yüz biñ düdmân
- 13 Leşker-i encüm yaturken hayme-i eflâkde
Şihe-i rahş-ı nehîbinden tutar lâ-büd girân
- 14 Evvel eyler heybetiyle zehre-i a'dâyı âb
Âb-ı dâde kılsa tiğın ol şeh-i ķişver-sitân
- 15 Tünd-bâd-ı ķahrınıñ nâmını güş itmek yeter
Düşmege hâke külâh-ı nahvet-i gerden-keşân
- 16 Bahtına karşı koyan a'dâ-yı dînuñ güyiyâ
Seng-i ķalbi oldu mıknaḫis-i şemşir ü sinân
- 17 Gösterür küyuñ benân-ı şa'sa 'ayla âfitâb
Vir disek evc-i sa'âdet-hiz-i himmetden nişân

5 kevkebler 'ayân: kevkeblerine Ü1, Ü2

8 Peyk-i: Biñ T1, T2

9 Hâmesiyle nâmesi: Nâmesiyle hâmesi T1, T2

12 -Ü2

- 18 Şāh-bāz-ı heybetin ‘arz eylemek lāzım degül
Nesri gerdünuñ olur güncişk-i bāmından remān
- 19 Kūhda ‘ukāb olur zāg-ı kemānından zebūn
Bebri hāmūnuñ diler şır-i livā senden emān
- 20 Mā-ħazardur diyü eyler ma‘zeret mihmānına
Miz-bān-ı himmeti kılssa sipihri gird-ħ^vān
- 21 Şem‘-i bezme virse bir pervāne-i zinhār eger
Başlaya añā hevā-dār olmağa bād-ı vezān
- 22 İrmeye hergiz şu‘ā‘-ı çeşmi kaşr-ı kağrine
Bām-ı keyvān üstine çıksaydı şāh-ı aħterān
- 23 Olımaz lāyıķ-miyān-ı kađramān-ı kağrına
Tiğ-i kūh olsaydı zer-i deh-dehiden teh-nişān
- 24 Nize-i çeşmini kim bir yerde ħūn-pāş eyleye
Serv ü şimşādın ol eṫrāfuñ şanurlar ergūvān
- 25 Mürşid-i baħtı eger bidār-ı lek feyz itmese
Kaşr-ı çarħa olımaz bir gice keyvān pās-bān
- 26 Gerd-i rāhun gözleyen nergisler itmezler kağul
Bād-ı subħuñ olsa dest-āviz-i kuħl-ı Işfahān
- 27 Dest-i zer-pāşı tururken mihre itmezler nağar
Sifledür gerdūn eline baķmağ olmaz her zamān
- 28 İħtiyāṫ-ı ‘adlini bilseydi çarħ-ı cevri-kış
Kehrübā-yı māhı kılmazdı kağib-i keħkeşān
- 29 Gürg-i ħūn-ħ^vāre sürer pāy-ı seg-i çübāna rüy
Devr-i ‘adlinde yalaşmak isteyüp mişiyile kaçan
- 30 Gürg-i Yūsuf-veş ser-ā-ser gürgler mazlūm olur
‘Adli eyyāmında anuñ töħmet eyleser şübān
- 31 Dem mi var şāhn-ı fezā-yı re’fetinde olmaya
Cürre-bāzuñ şeh-peri kebk-i deriye sāye-bān

- 32 Bāde-i hūn-ı kebūterden olurdu tevbe-kār
PİR-i hürmeden el alsa şāh-bāz-ı cān-sitān
- 33 Eyler ābiş-ḥōr dehānuñ şīr-i şādırvān gibi
Kānda āhū görse ağzı şulanan şīr-i jiyān
- 34 Bīm-i kahrından idüp iki kulağın sufralar
Miz-bān-ı beççe-i cirān olur pīl-i demān
- 35 Nev-bahār-ı luṭfinuñ iqbāl-i rüz-efzūnidur
Ebr-i ṭab'ın eyleyen erbāb-ı nazmuñ dürr-feşān
- 36 Olmasa pervāne-i fikrüm eger pür-sūḥte
Hem-ser-i şem'-i kabül eylerdi 'aql-ı ḥurde-dān
- 37 Mülk-i ma'nāyı n'ola teşhīr idersem bendedür
Nize-i ḥāme ḥadeng-i fikr şemşīr-i zebān
- 38 Siḥr-i lafz u nūr-ı ma'nādan devātum dā'imā
Gāh çāh-ı Bābil ü geh çāh-ı Naḥşeb'dür hemān
- 39 Böyle maḥşūd eyleyen her gāh ṭab'umdur beni
Gevherümdür bā'iş-i āzār olan mānend-i kān
- 40 Üstühvān-ı sīnem itdi za'f-ı ṭāli'den zuhūr
Bes degül mi kışşa-i endühuma bu üstühvān
- 41 Sell-i seyf-i āh idüp her dem niyām-ı sīneden
Rüstem-āsā eylerin çarḥıla ceng-i heft-ḥvān
- 42 Keşt-i ümmidümi kullanmak olmaz kim felek
Eylemişdür aña tār-ı 'ankebütü rismān
- 43 Kār-bān-ı ehl-i dil devrinde buldı menzilin
Kalmadı yollarda illā Ḥāletü-i nā-tüvān
- 44 Tā vara bir burcdan bir burca sulṭān-ı nücüm
Ḥīnk-i reh-vār-ı sipihre idüp irḥā'-i 'inān

33-34: 34-33 Ü1

* 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45: Bu beyitler, T1 nüshasında buldukları varağın daha önce zikredilen hususlardan dolayı olmaması sebebiyle nüshanın şimdiki hâlinde mevcut değildirler (Bkz 7 nolu kasîdenin 22. beyitindeki yıldızlı notun açıklamasına).

- 45 Geh bu tahtuñda geh ol tahtuñda olup ser-firâz
Mihr-i 'âlem gibi ol çeşm ü çerâğ-ı kün fe-kân

25

SULTÂN AHMED HÂN'A VİRİLEN TEMMÜZİYEDÜR

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 İrdi hengâm-ı temüz oldu yine germ cihân
Teşnelikten dilini taşra çıkardı 'ummân
- 2 Her kişi oldu cüdâ câme vü pirâhenden
Döndi germâbeye bu günbed-i çarh-ı gerdân
- 3 Âteş-i germ-i hevâ hayli büleñd olmuşdur
Elini tutsa irâqdan n'ola mihr-i rahşân
- 4 Sine-i 'âşık-ı şeydâdaki âh-ı serdüñ
Eşk-i germ üstine oldu yine rüchânı 'ayân
- 5 Baksa dünyâyâ bu faşla irişen halka göre
Zemherir içre şanur kendüyi ehl-i nîrân
- 6 Büy-ı pirâhen-i Yûsufîa güzâr eylese bād
Der-i beytî'l-ğazeni açmaya pîr-i Ken 'ân
- 7 Kimseye kimse kılıç çekmege yokdur çäre
Eridür tâb-ı hevâ olsa eger kim 'uryân
- 8 Nerm idüp şem'-şifat âheni tâb-ı hürşid
Gösterür mu'cize-i Hâzret-i Dâvûd'ı zamân
- 9 Ğayrı nâvek gidemez tâb-ı hevâdan tutuşur
Nâvek-i âh varur menzile varursa hemân

25 Ü1. 37b, Ü2. 38b, VE. s. 88, T1 [?] (bkz. 8 nolu kasîdenin varak numaraları bölümünde, şiirin T1'deki varak numarası ile ilgili açıklama), T2. 21b

Başlık: -Ü1, -Ü2, Der-Sitâyiş-i Hâzret-i Sultân Ahmed Hân VE, T1 [?] (bkz. 8 nolu kasîdenin başlık bölümünde, şiirin T1'deki başlığı ile ilgili açıklama)

* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41: Bu beyitler, T1 nüshasında buldukları varağın, daha önce zikredilen hususlardan dolayı olmaması sebebiyle nüshanın şimdiki hâlinde mevcut değildirler (Bkz 7 nolu kasîdenin 22. beyitindeki yıldızlı notun açıklamasına).

- 10 Döne bülbül gibi hâkistere envâ'-ı tıyûr
Güzer eylerse eger cevî-i semâdan bir an
- 11 'Alev-i âteş-i bâhûrla fi'l-hâl yanar
Teşnelikten dilini taşra çıkarsa insân
- 12 Bir zamândur bu ki âb alsa eger deryâdan
Yağdura aḥker-i süzende sehâb-ı nisân
- 13 Bir zamândur bu ki âteşde olan hem-çü kebâb
Şükr idüp turma sürûd üzre gerek rakş-künân
- 14 Per ü bâl alsa semenderden eger 'âriyyet
Yaña her mürğ-i hevâ gökde olurken perrân
- 15 Demidür merḥametinden leb-i deryâya çıkup
Deheninden ola ḥalk üzre niheng âb-feşân
- 16 Tâbiş-i mihre göre kâr-ı müş'abid gibidür
Ol şerer kim ola ejder deheninden rîzân
- 17 Ayağı âbilelerle pür olur şanma ḥabâb
Ḥâk-i germ üzre güzâr itmegile cüy-ı revân
- 18 Çâk çâk olsa bu faşl içre n'ola rüy-ı zemîn
Dem mi var tîğîn aña çalmaya mihr-i raḥşân
- 19 Dâne-i encümile sünbüle hâkister olup
Korkarın kim tutuşa ḥurmen-i mâh-ı tâbân
- 20 Böyle kalursa olur ḥuşk-ı muḥî-i gerdûn
Düşer elbette zemîn üstine ḥût u sereṭân
- 21 Döneriz biz de bu faşl içre olan ḥâşâke
İrmezise kerem-i Ḥâzret-i zıll-i Yezdân
- 22 Cem-i Cemşid-meniş Ḥâzret-i Ḥân Ahmed kim
Tâb-ı kahrıyle anuñ teb-zededür şîr-i jiyân
- 23 Kendü Rüstem'dür anuñ yâyı kemân-ı Rüstem
Düşmene karşı iderse n'ola tîrin bârân

- 24 Hün-ı a 'dâyı ayağıla ier ma'rekede
Kāse-i süm-i semendini görenler olu an
- 25 Pāye-i ŗānına hergiz varamaz pāy-ı ıyās
Dāmen-i adrine hergiz iremez dest-i kemān
- 26 Mıh-i zerrinini encümden iderdi gerdün
İdebilseydi hilāli aña na'l-i yekrān
- 27 Kehkeŗāna taŗıdur kāh dem-ā-dem varise
oldurur dūŗmeninün arh derisine ŗaman
- 28 Beñzedürsem n'ola bahrine kefile tiğın
Der-i vālā-yı zafer andan olur hālka 'ayān
- 29 Siper-i āyinesin hālka mukābil ıtsa
Bir nefesde bilinür miñnetile virdügi cān
- 30 Hayz-rānı siperi olmasa piide fitil
Neden olurdu ziyā-baŗŗ-ı arık-i imān
- 31 ŗeb-i tār ire döner kevkeb-i gīsü-dāra
Gerd-i rezminde ser-i nize olup pür-leme 'ān
- 32 Āsumānisidür ol sūr-ı sūrür-ı fetħüñ
Gice gündüz dimeyüp atılır ammā ki hemān
- 33 Nā-gehān görse bir āhū-bere eyyāmında
Gizlenür dāmen-i küh-sārda ŗır-i garrān
- 34 Gürg-i derende ider hidmet-i dūnbāle-i miŗ
ŗāne-i 'āc olur ağızındağı ŗāf-ı dendān
- 35 Dest-i berdinden olur bād-ı hazānuñ sālīm
Sāye-i devletine gelse enār-ı būsān
- 36 Dergeh-i ŗāha ayanmasam olurdum dā'im
ŗavlecān-ı gam ile küy-ŗıfat ser-gerdān
- 37 ŗüret-i medħini ben böyle mi resm eyleridüm
Teb-i miñnetden eger olmasa destüm lertzān

25 -Ü2; hergiz: aŗlā T2

37 ŗüret-i: Meclis-i T2

- 38 Mübtelâ olsa eger tâbiş-i bâhür-ı gama
Peyk-i endiše-i erbâb-ı dil olmaz püyân
- 39 Virdi rûh-ı sühânüm halka hayât-ı tâze
Nefesüm oldı bugün 'İsâ-yı cân-bahş-ı zamân
- 40 Hâletî'yem ki kılup beste-i bend-i miñnet
Şaldı çâh-ı gama Yûsuf gibi cevri-i ihvân
- 41 Yûsufuñ tâli'î yâr oldı beni gör beni kim
Ugramaz yanuma seyyâre-i bahtum bir an
- 42 Olmasaydı bu cihân başuma zindân-ı belâ
Rûz u şeb olmazıdi şem'-i vücûdum süzân
- 43 Bâde-i bezm-i gamuñ kimse getürmez câmın
Beni gör kim gice gündüz çekerin rıtl-ı girân
- 44 Her zamân devr-i felek tâbi'-i fermânı 'adû
Her zamân baht-ı nühüset-eşerüm nâ-fermân
- 45 Az düşer bülbül-i güyâ baña beñzer ammâ
Tengnây-ı kafes-i derde düşürdi devrân
- 46 Tâ ki germ olmağıçün pister-i pehnâ-yı zemîn
Küy-ı zerrini ola mihr-i münirin gâltân
- 47 Halk râhatda olup sâye-i iqbâlünde
Ser-be-ser 'âlem ola h'vâb-geh-i emn ü emân

26

ŞEYHÜ'L-İSLÂM HOCA-ZÂDE EFENDİ'YE

Mef'ülü Fa'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey fikr-i zülfi 'âşıkına mâye-i cünün
Tih-i 'ademde hâl-i lebi halka reh-nümün
- 2 Dil-dâde-i dehânın idüp böyle bi-vücüd
Dil-bend-i kâkülünü kılan şöyle ser-nigün

26 Ü1. 41b, Ü2. 33a, -VE, T1. 23a, T2. 22a

Başlık: -Ü1, -Ü2

I reh-nümün: reh-nümâ Ü1

- 3 Çadriñ dil-i belâ-zedenüñ gitdi bilmedüñ
Ehl-i cünün içinde kanı öyle zû-fünün
- 4 Derd-i firâkuña düşürüp kılma döstüm
Bâr-ı belâlaruñ çekecek âşığı zebün
- 5 Dâm-ı gamında mürğ-i dilüm ıztırâb ider
Cân virmeyince gelmez aña 'âkıbet sükün
- 6 Etrâfa kim nigâh ide ol çeşm-i sihr-sâz
Her bir nigâhı biñ dil-i zâra olur füsün
- 7 'Arz eyledükçe nâfesin ol âhuvân-ı çeşm
İtmez ferâğ çaç cigerüm kılmayınca hün
- 8 Yüz sürmege kıomazdum aña hâk-i pâyuña
Ger düşmeseydi dâmenüme eşk-i lâle-gün
- 9 Ben 'ışk aña direm ki hülüşüm gibi benüm
Kimse yanında olmaya muhtâc-ı âzmün
- 10 Hüsn oldurur ki devlet-i mollâ-yı 'aşr-veş
Fazl-ı Hudâ ile ola günden güne füzün
- 11 Her demde hâmesi dil-i bed-hvâhı ağladur
Müsâ 'aşâsıdur akıdur sengden 'uyün
- 12 Bir yerde küh-sâr-ı vakârı olunsa resm
Olmaz anuñ cevâb-dihi çarh-ı bi-sütün
- 13 Olmasa havfı hep bir olurlardı Hâletî
Çarh-ı le'im ü baht-ı hasis ü 'adü-yı dün
- 14 Tab'um şu dem ki oldu perî-hvân-ı ma'rifet
Hussâdı kıldı dâ'ire-i 'akldan birün
- 15 Çarhuñ görüp hilâlini aldanmaz oldu dil
'Ayyâr na'lini ider elbette bâzgün

7 'Arz: Bâz Ü1, Ü2

8 dâmenüme: dâmenine Ü2

12 Bir: Bu Ü2

- 16 Uymaz nevā-yı sâz-ı felek birbirine
Çok hazz olunmıyor hele böyleyse erganün
- 17 Hem-vâre berg ü bâr-ı dıraht-ı sa'âdeti
Kalsun tegerg-i şiddet-i eyyâmdan maşûn
- 18 Olsun hemîşe kâm-revâ vü nevâl-bağş
Kilk-i kazâ zebân-zedi oldukça kâf u nûn

27

SULTÂN AHMED HÂN'UN
EDİRNE'YE TEŞRİFLERİNDE VİRİLMİŞDÜR

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bir seher kim cây idüp ol âfitâb-ı burc-ı dîn
Oldı taht-ı Edrine reşk-i sipîhr-i çârümîn
- 2 Zühre-i Zehrâya lâyıķ kim 'abîr-i ceyb ola
Pây-ı esbinden zühûr iden ğubâr-ı 'anberîn
- 3 Şalsa bir yerde eger zerrîn sitâmı şa'şâ'a
Olur ol cây-ı mübârek ğayret-i hâver-zemîn
- 4 Hâbbezâ ol şâh-ı İskender-reviş kim ğalbini
Eylemiş mir'ât-ı ilhâmîle Mevlâ dür-bin
- 5 Hâzret-i Hân Ahmed ol sultân-ı 'âlem-ĝir kim
Zâtına şâyestedür vaşf-ı emîrû'l-mü'mînîn
- 6 Başķa bir rif'at daĝı bulurdı ĝerdün itse ĝer
Hâtem-i pîrûzesinde nâmını naķş-ı nigîn
- 7 Câm-ı fermânındadır zehr ü zülâl ğahr u luţuf
Râyına vâ-bestedür baş-ı bisât-ı mihr ü kîn
- 8 'Adli eyyâmında ol şâhuñ şadâ-yı berreden
Çâķ çâķ olur dem-â-dem zehre-i şîr-i ĝarîn

27 Ü1. 37b (derkenar olarak yazılmıştır), -VE, Ü2. 37b, T1. 23b, T2. 22b

Başlık: -Ü1, -Ü2, Merhûm ve maĝfûr-leh Sultân Ahmed Hân'uß Edirne'ye teşriflerinde virilmişdür T1

7-8: 8-7 Ü2

- 9 Hürmenüñ aḥkâmı düşseydi çemen iklimine
Gonçe etfâline yaklaşmazdı çâh-ı yâsemîn
- 10 Ne süreyyâ hüşesin ister ne mâhuñ hürmenin
Her gedâ kim hürmen-i luḥfindan olur hüşe-çîn
- 11 Aṭlas-ı eflâke ḥayyât-ı zamân ururdı kâz
Câme-i ḳadrine olsaydı tırâz-ı âstîn
- 12 Ka'beteyn-i şeş-der-i te'yidi olsa mihr ü mâh
Hep murâd üzre çıkardı taş-ı gerdündan ṭanîn
- 13 Bâz-ı çetri olsa bir yerde eger kim per-küşâ
Nesr-i gerdünuñ olur aña şikâr-ı kem-terin
- 14 Ḳâdir olmaz yazmağa taşvîr-i raḥş-ı himmetüñ
Eylese müjgân-ı hürî kıl ḳalem nakḳâş-ı Çîn
- 15 Göz yumup açınca âdem küh-ı pür-temkin olur
Kehrübâ-yı himmetin bir kâha eyleyse ḳarîn
- 16 Şafḥa-i şemşîr-i ḳahruñ itmiş üstâd-ı ezel
Düşmen-i bed-ḥ'âhuña mir'ât-ı vaḳt-i vâ-pesin
- 17 Âl-i 'Oşmân'uñ uzundur tîgi tîg-i küh-veş
Düşmen olsa Ḳâf'da olur yetişdürmek hemîn
- 18 Şayd-gâh-ı luḥfinuñ ednâ şikâr-endâzınıñ
Ḥalḳa-i fitrâki olmaz ḥalḳa-i çarḥ-ı berin
- 19 Raḥşına olup süvâre itse 'azm-i şayd-gâh
Bişe-zâr-ı çarḥuñ olmaz şîri tîrinden emîn
- 20 Şayd-gâhında kaçan kim tîr bārân eyleye
Gürg-i bārân-dîde-i gerdümü eyler sehm-gîn

12 olsa mihr ü mâh: olsaydı perin Ü1, Ü2 // ṭanîn: enîn Ü1

13 -T1, -T2

14 taşvîr-i raḥş-ı himmetin: hergiz semendi resmini Ü1, Ü2

16 Şafḥa-i şemşîr-i ḳahruñ itmiş: Eylemiş âyîne-i şemşîrin Ü1, Ü2

17 -T1, -T2

20 -T1, -T2

- 21 Āfitābuñ nāmı olmağla gazāle lā-cerem
Gizlenürdi rüz-ı şaydında bulaydı bir kemın
- 22 Olmaya lāyık nişār-ı nev-'arūs-ı bahtına
Katre-i ebr-i bahārı olsa lū'lū-yi şemın
- 23 Himmetiyle özge revnağ buldı keşti-i vücūd
Eyledi şer'-i şerifi aña bir ħabl-i metın
- 24 Beñzedürdüm mähı levh-i sine-bend-i raşsuña
Silmemiş olsaydı nürın şehper-i Rūhu'l-emın
- 25 Sebz-i ħurremdür cihān gül-zārı feyzinden müdām
Devr-i 'adlinde meger dülāb ola iden enın
- 26 Kimse ğam çekmez zamānında meger erbāb-ı nazm
Kāfiye teng olduğından olalar ħatır-ħazın
- 27 Ceyb-i fikretten çıkarsa başını zānūya qor
N'eylesün medħinde bilmez şā'ir-i sihr-āferin
- 28 'Ālem-i medħin seyāhat eylemek mümkin degül
Pāyına itse devātı ħāme kefş-i āhenin
- 29 Başlasam vaşf itmege bahreyn-i luğf u himmetin
Dürr-i ma'nā çıkmağa başlar dehānumdan hemın
- 30 Nazm-ı ħālet-bağşumı ħāmem yazarken görseler
Eyleyeydi Müşteri taħsin 'Uṭārid āferin
- 31 Çok zamāndur kim derün-ı ħacle-ğah-ı feyzden
Çıkmadı ebkār-ı efkārım gibi bir nāzenin
- 32 Nükte-i nazm-ı dil-āvizüm derün-ı şāhda
Umarın kim nür-ı ilhāmıyle ola hem-nişin

21 -T1, -T2; bulaydı: birleydi Ü1

22 -T1, -T2

23 -T1, -T2

25 -T1, -T2

32 dil-āvizüm: dem-āvizüm T1, T2 / derün-ı: T1'de derkenar olarak ayrıca "revān-ı" şekli de kayıtlıdır.

- 33 Hâzret-i şâh-ı cihândan görse rüy-ı i'tibâr
Evvel-i elkâbı olur şi'rümün sihr-i mübin
- 34 Böyle mi pervâz iderdi bâz-ı tab'-ı Hâleti
Tabl-bâz-ı luftinuñ âvâzı olsaydı mu'in
- 35 Devletünde mürğ-i ma'nâ şayd iden şâ'irlere
Nukre-ḥunk-i âsumân olmak gerekdür zi-zerrin
- 36 Tâ çeke haytu's-şu'â'-ı mihri mi'mâr-ı Ezel
Dest-i Kudret eylesün bünyâd-ı iqbâlün raşin
- 37 Şayd-ı naḥcir-i merâm it şayd-gâh-ı dehrde
Bâz-ı dest-âmüzuñ olsun luḥf-ı Rabbü'l-'âlemin

28

DER-MEDH-İ SULTÂN AHMED HÂN
İSTANBUL KÂDİSİ OLDUĞDA DİNİLMİŞDÜR

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Benem kim yüz sürüp dâmân-ı sultân-ı cihân-bâna
Bu iqbâlile reşküm kalmadı mülk-i Süleymân'a
- 2 Sirişküm eylemişken pây-der-gil küy-ı miḥnetde
Ayağum nâ-gehânî geçdi bir genc-i firāvâna
- 3 Şu mûram ben ki himmet ḥırmeninde ḥüşe-çin oldum
Komazken düşmen-i bed-ḥ'vâh andan almağa dâne
- 4 Şu mürgem ben ki çekdüm gül-bün-i maḥşûdı âğûşa
'Adû taḥmîn iderken sinemi ḥâr-ı muğaylâna
- 5 Kazâ-yı taḥt-gâh-ı Ḥusrev-i devrânı aḥdukça
Çıkarıdı düd-ı şem'-i ḥasretüm bu saḥf-ı gerdâna
- 6 Cenâb-ı Hâzret-i Hân Ahmed ol pākize-gevher kim
Değişmez kimse ednâ seng-i rāhın cevher-i cāna

33 i'tibâr: iltifât Ü1, Ü2

28 Ü1. 43a, Ü2. 41a, -VE, T1. 24a, T2. 23a

Başlık: Kaşide-Berâ-yı Sultân Ahmed Hân, -Ü2

3 ḥırmeninde: ḥırmeninden Ü1, Ü2

5 saḥf-ı gerdâna: gerdün-ı gerdâna Ü1, Ü2

- 7 Ne hâkandır bu kim her rîze-seng-i kûy-ı iqbâli
Deger bâc u harâc-ı mülk-i Çin atılsa yabana
- 8 Ne devlet-mend 'âlimdür ki rahş-ı gerd-i ihsânı
Mücerreb tütüyâdur dide-i necm-i dirahşâna
- 9 Anuñ devrinde kimse kimsenüñ başına kaşd itmez
Meger kaşd ide bezm ehli ser-i şem'-i şeb-istâna
- 10 Felek kana şerik olmaz anuñ eyyâm-ı 'adlinde
Olupdur münhaşır hûn-rizlik müjgân-ı hûbâna
- 11 Eger deryüze-i nür itmese zerrin sitâmından
Şeref virmezdi hürşid-i sa'âdet burc-ı imkâna
- 12 Ele zerrin 'aşâ alsa şu'â'-ı mihr-i rahşandan
Anuñ der-bânlığın şâyeste görmez kimse keyvâna
- 13 Dem-i 'İsâ-yı luftı kaldurur hâk-i mezelletden
Bağup endühile bî-cân olan erbâb-ı 'irfâna
- 14 Benem kim tîg-i tab'um nice yerde imtihân itdüm
'Aceb mi okusam akrânumı her gâh meydâna
- 15 Ne mümkindür bulunmağ bir nazir-i gevher-i zâtum
Girerse pençe-i hürşid biñ kez kîse-i kâna
- 16 Girersin devlet-i şâh-ı cihânda Hâletî bir gün
Derûn-ı günbed-i vâlâ-yı gerdün-sây-ı divâna
- 17 Açıldı verd-i âmâlün revâdur şimdiden soñra
Kılursañ bâğ-ı medhinde nevâlar 'andelibâne
- 18 Alup Hızr-ı nebî-veş behre dâ'im 'ömr-i sermedden
Sikender gibi dünyâ mülk ola ol şâh-ı devrâna
- 19 Mişâl-i pençe-i hürşid-i enver dest-i efdâli
Hemişe feyz-i nür-ı himmet itsün zir-i destâna

KAŞİDE BERĀY-I SULTĀN MEHMED HĀN

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Seher ki leşker-i nev-rüz çıkdı şahrāya
Şitā memāliki ser-cümle vardı yağmāya
- 2 Sefid idi şecerüñ gerçi haymesi evvel
Boyandı berg-i bahāriile şimdi hađrāya
- 3 Yine taķındı miyānına hañçerin süsen
Yine kılıçlarını aşdı bīd-i bālāya
- 4 Hağeng-i sine-güzār oldu hārlar güyā
Nesim-i şubhıla her şāh beñzedi yāya
- 5 Çemende gonçe-i gül aldı başına miğfer
Şeh-i bahār siper virdi verd-i ra'nāya
- 6 Gümüş kubūrına zerrin hađeng vaz' itdi
Alınca gonçe-i zanbaķ bu faşldan vāye
- 7 Niteki mest-i şabūhī bu demde bülbüller
Biri biri ile başladı ceng ü gavgāya
- 8 Dikildi şahn-ı çemen-zāra tūğ-ı şāhiler
Niteki tūğ-ı şehen-şāh-ı āsumān-pāye
- 9 Cenāb-ı hażret-i Sultān Mehemmed İbn-i Murād
Kim olmaz şeh-i hāver anuñla hem-sāye
- 10 O māh-ı burc-ı sa'ādet ki husrev-i hāver
İderdi fahr olaydı anuñla hem-sāye
- 11 Kemāl-i haşmetile güyiyā Süleymān'dur
Kaçan süvār ola bir esb-i bād-peymāya

29 Ü1. 22a, Ü2. 11a, VE. s. 26, T1. 24b, T2. 23b

Başlık: -Ü2, -VE, -T1, -T2

6 -Ü2; Gümüş.....itdi / Alınca.....vāye: Gümüş kubūra kodı nice nāvek-i zerrin / Meger ki gonçe-i zanbaķda varimiş māye Ü1, VE

9 Kim: Ki Ü1, Ü2, VE

10 -Ü1, -Ü2, -VE

- 12 Cihân-fürüz ola her zerre âfitâb gibi
Şalarsa pertev-i luṭfin basîṭ-i ḡabrâya
- 13 Yaḡardı şu'le-i şemşiri ḡurmen-i mâhı
Şehâb-ı merḡameti girmeseydi araya
- 14 Ğazâl-ı çarḡa şalar pençesini şîr-i livâ
Ḳarîn olursa eger ol hizebr heycâya
- 15 Livâları nice yerden ger urmasaydı sûtûn
Ḥalel gelürdi binâ-yı sipîhr-i vâlâya
- 16 Alur cevâbını tîḡ-i zebân-dirâzından
Açarsa aḡzını a'dâ anuñla da'vâya
- 17 Eger ki tîḡine reşk itmese şeh-i ḡâver
Hemîşe tîḡini çalmazdı seng-i ḡârâya
- 18 Elinde tîḡ olupdur meger ki âb-ı revân
Şalar hemîşe anı bâḡ-ı 'ömr-i a'dâya
- 19 Siperlerinde zafer şüreti nümâyândur
Bu demde kim baḡar âyine-i mücellâya
- 20 Olurdu nûrına muḡtâc ḡusrev-i ḡâver
Vireydi keff-i kerem-baḡşı nûr eger aya
- 21 Düşüp zemîne şikeste olurdu câm gibi
Ṭoḡınsa reddi eli ger sipîhr-i minâya
- 22 Müşâbih olmaḡıçün ḡâk-rûbına ḡübân
Ğubâr-ı müşk şaḡar zülf-i 'anber-âsâya

12 -Ü1, -Ü2, -VE

13 -Ü1, -Ü2, -VE

14 -Ü1, -Ü2, -VE

15 Ḥalel: Fenâ Ü1, Ü2, VE

16 dirâzından: dirâzumdan Ü2

20 Vireydi: İdeydi T1, T2 / nûr: feyz T1, T2

21 ger: eger Ü2

22 -Ü1, -Ü2, -VE

- 23 Döner şu şâ'ire kim elden ola üftâde
 7okınsa dest-i 'itâbı sipihr-i minâya
- 24 Mişâl-i hüt felek-i burc-ı mâh ola mâhi
 Eger ki pertev-i ihsânı düşse deryâya
- 25 Gedâ-yı bî-feri bir şâh-ı şeh-nişân eyler
 Hümâ-yı himmeti şalsaydı üstine sâye
- 26 Eger ki neşv ü nemâ bulsa âb-ı luftından
 Atardı ta'ne taşın her çenâr-ı Tübâya
- 27 7okınmaz oldu zamânında kimseye kimse
 Meger ki 7okına bezm ehli câm-ı şahbâya
- 28 Olaydı bir nazarın ey şeh-i sitâre-şâsem
 Varurdu rütbe-i şi'rüm maķâm-ı şi'râya
- 29 Sevâd-ı a'zamı nazmuñ kalem-revümdür hep
 Benem hükümet iden şimdi mülk-i ma'nâya
- 30 Cenâb-ı Hazret-i Haķķ'dan budur ricâmuz kim
 Muvaffaķ ide seni emr-i dîn ü dünyâya
- 31 Hudâ şu deñlü bülend ide kaşr-ı kadriñ kim
 O kaşra olmaya eflâk-i kemterin pâye
- 32 'Adûlaruñ olalar kûr gerd-i esbüñden
 Niteki båd güzâr ide şahn-ı gabrâya
- 33 Sen anı pâdişehüm ğayrılarla bir görme
 Nigâh-ı merħamet it Hâletî-i şeydâya

23 -Ü1, -Ü2, -VE

24-25: 25-24 VE

25 Gedâ-yı bî-feri.....eyler: Gedâ-yı bî-ser ü bî-pâyı şâh-ı 'âlem ider Ü1, Ü2, VE

28 şâsem: sipâh Ü1, Ü2, VE

31 -Ü1, -Ü2, VE

32 Niteki: Nitekim Ü2 / güzâr: mürûr Ü1, Ü2

DER-SİTÂYİŞ-İ SULTÂN AHMED HÂN

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bahâr oldu yine cûş itdi cûlar döndi deryâya
Yine 'azm itdiler şâh-ı gülün hükmini icrâya
- 2 Leb-i deryâya indi ittifâkı 'ıyş u nûş ehli
Koyuldu rind olanlar zevrak-ı zerrin-i şahbâya
- 3 Şu'â-ı mihr-i 'âlem câ-be-câ zerrin-ınâb oldu
Kuruldu her dırahtın hayme-i hadrâsı şahrâya
- 4 Dehân-ı gonçeyi bād-ı bahârî depredür şanma
Olur bülbülleri teşhîr için meşgûl-i esmâya
- 5 Figân itsün ko bülbül aña lâzım mı gönül virmek
Derûniyle birünü bir degülken verd-i ra'nâya
- 6 Kanâ'at kılmayup seyr-i çemenle yâsemen şimdi
Çıkar divâr-ı bâğ üstine şahrâyı temâşâya
- 7 Çıqup sünbülleri bâguñ cihân sünbül-hevâ oldu
Bahârûñ irdi feyz-i himmeti a'lâ vü ednâya
- 8 Sevâd itmiş zer üzre kilik-i nakkâş-ı Kader şandum
Düşince pertev-i mihr üstine eşcârdan sâye
- 9 Nesim-i nev-bahâr-ı 'adl-i Ahmed Hân gibi şimdi
İrişdi nefha-i müşkini verdüñ cümle dünyâya
- 10 Olur âyine-i tab'-ı Sikender reşkden muğber
Gulâm-ı âsitânîdür disem dârâb u Dârâ'ya
- 11 Girerdi âşiyân-ı teng-i güncişke hirâsından
İrişse şıyt-ı 'adli küh-ı Kaf ardında 'Ankâya

30 Ü1. 38b, Ü2. 29b, VE. s. 47, T1. 25a, T2. 24a

Başlık: -Ü1, -Ü2, -VE

1 oldu: irdi VE

5 -Ü2

6 -T1, -T2

7 -Ü2

- 12 Hıfüt-ı nazm-ı pākūñ seyr idenler al kâgıda
Şanurlar müşk-i ezferdür konulmuş al u vâlâya
- 13 Yanında atlas-ı çarhuñ olur alçaqlığı zâhir
Bisât-ı himmetin şalsa basit-i şahñ-ı gâbrâya
- 14 Geçerse rişte-i hüsn-i kabûl-ı şâha lâyıkdur
Degüldür gevher-i nazm-ı dil-âvizüm fûr ü mâye
- 15 Şehâ ben kanda kanda hıvâce-i bâzâr-ı nazm olmak
Velî Sulţân Murâd'uhn naqd-i luţfı oldı ser-mâye
- 16 Yazıkdur Hâletî tâb-ı temüz-ı gamla cân virmek
Dıraht-ı himmetinle olmaziken Sidre hem-sâye
- 17 Şular tâ kim döne zıll-i şecerden çeşme-i hadrâ
Ola tâ kim mu'âdil bād-ı şubh enfâs-ı 'İsâ'ya
- 18 Cihân gül-zârını ser-sebz idüp bārân-ı ihsânun
Nihâl-i ser-bülend-i kadriñ olsun aña pîrâye

31

DER-SİTÂYİŞ-İ GAZANFER AĞA

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Seher-geh kim yine üstâd-ı Şun' u Kudret-i Bârî
Muraşsa' kıldı dürr-i jâle birle tîğ-i küh-sârı
- 2 Gelür diyü güle bir çetr-i zen-kârî kurup gönçe
Yine cüy u şabâ sildi süpürdi şahñ-ı gül-zârı
- 3 Şabâ bildürmeyince şihne-i dey gitdügin hergiz
Çemen bezminde kimse görmedi ebkâr-ı ezhârı
- 4 Nesim-i şubh-dem bîmâriken âyâ ne hikmetdür
Dil-i halk-ı cihândan kaldurur gam gibi bir bârı
- 5 Melah gibi gam u guşsa bu 'âlem kişt-zârından
Perişân oldılar güş eyleyince nağme-i sârı

31 Ü1. 26a, Ü2. 16a, VE. s. 60, T1. 25b, T2. 24b

Başlık: Gazanfer Ağa'ya Ü1, -Ü2, Kapu Ağası Gazanfer Ağa'ya'ya Virilmişdür VE
1 dürr-i jâle birle: şebnem-i gevherile T1, T2

- 6 Ser-i küh-sāre düşdi yine 'aks-i nāle-i bülbül
Nice te'sîr olur yâ Rabb bu kim söyletdi aĥcârı
- 7 Gülüñ 'aksın varup seyr eylesün āb-ı revān içre
Dil-i 'āşıkda görmek isteyen nakş-ı ruĥ-ı yâri
- 8 Yaraşdı ĥaĥĥ budur āb u hevâ vü ĥāk-i gül-zāra
Mizāc-ı bâġa gül-nār oldı güyâ 'unşur-ı nārî
- 9 Temāşa eylesün gelsün ĥabâbı cüy-bār üzre
Nice turur ki āb üzre diyenler çarĥ-ı devvârî
- 10 Çözüp vâlâ-yı sürĥi lâle müşkin āşikâr itdi
Mülebbes kıldı ezhâr-ı bahârî 'üd-ı eşcârî
- 11 Kuşatmış şâhidân-ı gül-şeni simin kemerlerdür
Gelüp bâġa miyân-ı sebze de seyreyle enhârî
- 12 Dönüp aks-i şecer āb içre ġavvâş-ı nigün-sāra
Şadefdür āşiyân-ı mürġ ü beyza dürr-i şeh-vârî
- 13 İder enhâr için her kaĥre bārân bir siper peydâ
Görüp şahn-ı çemende tiġ-i bîd ü nâvek-i ĥârî
- 14 Tutup ebr-i bahârîden muraşşa' bir serâ-perde
Şeh-i ĥâver bu demde tutdı âyîn-i cihân-dârî
- 15 Seĥâbuñ sāyesinde geydi bir şeb-ġün kabâ dünyâ
Deġişdi aña ol şâl-ı siyeh-fâm-ı şeb-i târî
- 16 Neden tutmak el üstinde anı serv-i revān dirdüm
Meger bülbül okurmuş medĥ-i aġa-yı kerem-dârî
- 17 Ġazanfer nām-ı bebr-āvāze kim ser-pençe-i ĥahrın
'Arūs-ı devlete bir şâne kılmış Ĥazret-i Bārî

6 nāle-i: nefĥa-i Ü2

7 -Ü1, -Ü2, -VE

10 Çözüp vâlâ-yı sürĥi: Kızıl vâlâ içinden Ü1, Ü2, VE; (T1'de derkenar olarak ayrıca Ü1 ve Ü2'deki şekil de kayıtlıdır.)

11 -VE: Kuşatmış: Kuşanmış T1, T2

14 Şeh-i ĥâver: Ser-i ĥâver T1, T2

17 nām-ı bebr-āvāze: nām-ı nāmî rütbe Ü1, Ü2, VE / ĥahrın: ĥahrı Ü1, Ü2

- 18 O şîr-i bîşe-zâr-ı kuvvet ü kudret ki luţfiyle
Gönül naĥcîrini şayd eylemekdür dem-be-dem kârı
- 19 Ne hâletdür gelince âb-ı ihsânı bu gül-zâra
Gül-i râhat bitüp sürdi çıkardı hâr-ı âzârı
- 20 Çü bād-ı nev-bahârî kim hayât-efzâ-yı 'âlemdür
Nesîm-i luţfinuñ zâhir bütün dünyâda âşârı
- 21 Der-i dârü'ş-şifâ-yı luţfına varmak ricâsıyla
Çemende gösterür bād-ı şabâ kaşdıle bîmârı
- 22 Muĥîṭ-i çarĥ-ı vâlâya tefevvuk kaşdın eylerdi
Kef-i ihsânına beñzetseler deryâ-yı zehĥârı
- 23 Eger cûş itse bahr-i himmeti bir dâne mevciyle
Sipihrüñ şafhasından maĥv olur naķş-ı sitem-kârı
- 24 Yola inmez zamânında meger kim seyli küh-sârüñ
Urulmaz kimse devrinde meger 'âşık görüp yârı
- 25 Baĥar mir'ât-ı tab'-ı pâkine tûfidür ol dirdüm
Eger kim bu sipihr-i sebz-fâmuñ olsa güftârı
- 26 Keff-i dest-i kerem-baĥşındadır ser-rişte-i devlet
Mürüvvet ehlinüñ 'âlemde oldur şimdi ser-dârı
- 27 Şerâr-ı na'l-i esbi kevkebiyle iktirân itsün
Sa'âdet-mend olam dirse sipihrüñ necm-i seyyârı
- 28 Şabâ ĥâk-i rehin kaldurmasa 'anber-şemîm olmaz
Olur mı elde hiç ser-mâye olmayınca 'attârı
- 29 Eger ĥâk-i rehin bād irgüreydi nergis-i bâĥa
Olurdu nûr-baĥş-ı mihr-i 'âlem çeşm-i bîmârı
- 30 Eger kim düşse tâb-ı âfitâb-ı luţfi dünyâya
Şitâ faşında kânûn olmaya hiç cemreden 'ârı
- 31 Eger deryâ-yı ĥahr-ı bî-emânından güzâr itse
Çemen-zâr üzre âzer yağdururdu ebr-i âzârı

- 32 Keserdi Hâletî-i haste-dil ümmîdi kendünden
Tabîb-i luḫfinuñ destinde olmasaydı timârı
- 33 Giceden gündüzün fark itmez oldu pister-i gamda
Cihânı çeşmine târ eyledi baht-ı siyeh-kârı
- 34 Kala iki elüm lâyıḫ mûdur hiç taşlar altında
Binâ-yı medḫinüñ ṭab‘um ola üstâd-ı mi‘mârı
- 35 Hemîşe şöyle ḫ‘âb-âlûdedür kim dide-i bahtum
Aña ḫ‘âbında da hergiz görünmez rûy-ı bîdârı
- 36 Esâfil evc-i rif‘atde efâdıl ḫâk-i zilletde
N‘ola zir ü zeber eylerse âhum çarḫ-ı gaddarı
- 37 Şu‘â‘-ı âfitâb-ı himmetüñ zer nerdübân olsun
Çıkar evc-i ‘alâya ben ḫaḫîr-i zerre-girdârı
- 38 Nazâr kıl olmasun ṭumâr-ı güftâr-ı dil-âvizüm
Mişâl-i nâme-i ‘uşşâḫ-ı şeydâ mazḫar-ı ḫ‘vârı
- 39 Dür-i şeh-vâr medḫüñle ne hâlet bulduḫın bilse
Olurdu Zühre bîkr-i fikrümüñ kemter perestârı
- 40 Şanur seyr eyleyen yanında bu nazm-ı şafâ-baḫşuñ
Gül-âbından cüdâ pejmürde gül güftâr-ı ‘aşşârı
- 41 Virürdi Şeyḫ Sa‘dî bâda evrâḫ-ı Gülistân‘ın
İletseydi şabâ Şîrâz‘a ger bu şî‘r-i hem-vârı
- 42 Degül şebnem akar âb-ı dehânı gonçenüñ ṭurmaz
Görüp bülbüllerüñ aḫzında bu nazm-ı dil-âvizi
- 43 Eger pest olmasaydı çaḫ bu deñlü pâye-i ḫadrüm
İderdüm şafḫa-i simîn çarḫ üzre ḫalem-kârı
- 44 Ne lâzım saña ey dil çaḫ bu deñlü ḫöd-fürüş olmak
Bi-ḫamdi‘llah metâ‘-ı nazmınuñ germ oldu bâzârı

38 -Ü1, -Ü2, -VE

39 bilse: ister Ü1, Ü2

40 Şanur.....safâ-baḫşuñ: Şanur nisbet kılanlar nazm-ı pâk-i âbdârıyla Ü1, Ü2, VE

42 dil-âvizi: şeker-bârı Ü1, Ü2, VE

- 45 Biraz dürr-i du'âsın 'âlem-i bâlâya 'arz eyle
Melekler olsun anuñ Müşteri-veş hep harîdârı
- 46 Ne menzilde karar itse sa'âdet hem-nişin olsun
Ne yaña 'azm iderse 'avn-i Bârî eylesün yârı
- 47 Ola bâr-ı emel hâşıl sa'âdet pertevi vâşıl
Zemîn ü âsumânuñ âşikâr oldukça envârı

32

KAZAN ŞAYKALARI ALINDUKDA
SULṬÂN AHMED HÂN'A VIRİLMİŞDÜR

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bi-ḥamdi'llah yine şâh-ı cihânuñ tîg-i ḥün-bârı
Neheng-i intikâma tu'me kıldı ḥayli küffârı
- 2 Çıkınca şarşar-ı gayret mehebb-i qahramâniden
Nigün-sâr itdi keştî-i ḥayât-ı ḥaşm-ı bed-kârı
- 3 'Adüya şayqa tâbüt oldı yelkenler kefen güyâ
Belâ deryâsinuñ görsün niceymiş mevc-i idbârı
- 4 Tüfengüñ düdü a'dâ çeşmine dünyâyı târ itdi
Kıyâmetden nişân virdi guzâtuñ resm-i peygârı
- 5 'Adü-yı bed-serencâmuñ idüp kanıyle âlüde
Kızıl ırmağa hem-reng itdiler deryâ-yı zehḥârı
- 6 Guzâtuñ her biri bir şaffı bozdı ceş-i a'dâdan
Olnca kalb-i pâk-i şâh-ı 'âlemden meded-kârı
- 7 O hem-nâm-ı Resûl-i müctebâ Dârâ-yı dindârüñ
Ḥarîm-i Ka'be-i iqbâlinüñ berç urdı envârı
- 8 Cenâb-ı Ḥazret-i Hân Ahmed ol şâh-ı mü'eyyed kim
Sa'âdet gencine bir päs-bândur baḥt-ı bîdârı

32 Ü1. 41b (derkenar olarak yazılmıştır), Ü2. 40a, -VE, T1. 26a, T2. 25b

Başlık: -Ü1, -Ü2

8 Sa'âdet gencine: Der-i iqbâline Ü1, Ü2

- 9 Göz açdurmazdı gerd-i fitne halka belki gerdüna
Eger def' itmeseydi âb-1 şemşir-i güher-bârı
- 10 N'ola kırsa geçirse dem-be-dem a 'dâsın İslâm'uñ
Şunulmuşdur o şâha kabza-i tîg-i cihân-dârı
- 11 İki yüzlü kılıçdur qahrı ol şâh-ı cihân-bânuñ
'Aceb mi zâhir olsa maşriq u mağribde âşârı
- 12 Nehîb-i âb-1 şemşiri kılaldan fikre müstağriq
Vücûdında 'adûnuñ qalmamışdur 'unşur-ı nârı
- 13 'Adûnuñ gözlerin giryân özin süzân ider dâ'im
Zuhûr itdükçe top-ı qahrınıñ dūd-ı şerer-bârı
- 14 Nihâd-ı necm-i tâli' muşhaf-ı baht-ı sa'idinde
Ser-i âyetde konmuş noktadur güyâ ki hall-kârı
- 15 Fezâ-yı kudretinde kurmağa şâyeste olmazdı
Ser-â-ser olsa çetr-i âsumânuñ tarhu zer-kârı
- 16 Duğul-i bezmine şâyeste olmaz çeng-i nâhidüñ
Şu'â'-ı mihr-i 'âlem-tâbdan olsaydı evtârı
- 17 Alup kâhile âbın kehkeşân u çeşme-i hürdan
Binâ-yı devletinde çarh lâyıq itse gil-kârı
- 18 'Azîmet-ğ'ân-ı râyı şanki bir pîr-i mübarekdür
Helâk eyler du'â-yı seyfile haşm-ı siyeh-kârı
- 19 O sultân-ı zamânuñ himmet-i mi'mâr-ı 'adliyle
Ser-â-ser devletüñ müstahkem oldı çâr divârı
- 20 Olurdi dürr-nişâr u sîm-bâr elbette dünyâya
Duğân-ı maţbaहुñdan hâşıl olsa ebr-i âzârı
- 21 Virürdi rahneler dâ'im dem-i şemşir-i Mirrihe
Fesân-ı seng-i qahrı tiz ideydi tîg-i küh-sârı

16 Duğul-i bezmine şâyeste olmaz: Ne mümkün lâyıq olmak bezmine ger Ü1, Ü2

20 Olurdi.....dünyâya: İderdi bi-tekellüf sîm ü zerden berf ü bârânuñ Ü1, Ü2 // Duğân-ı: Duğânı Ü2

- 22 Eger k r kutmasaydı  an er-i Behr m  ahrıyla
İderdi necm-i bahtum  ar -ı  add ra  araf-d ri
- 23 Ne 'İs -yı zam ndur kim dem-i c n-ba ş-ı lu fiyle
Yedi  at yerden ihr c eyledi ben mürde-i z ri
- 24 Benem ol H let  kim b -teva k uf reş  ider  avr 
D r-i lafzomla tezy n eylesem ebk r-ı efk ri
- 25 Benem kim b -tereddüd  v ce-i l 'l -yi ma'n yam
Bu nazmum oldu ol l 'l -yi p k n bir n m -d ri
- 26 Anu la vezn olunmaz Y suf-ı nazm-ı cih n-görüm
H t-ı Şi'r-i Nev yi olsa farz  m ş k-i T t ri
- 27 Bilür  adri m meger ol   fil-i dihk n- ab 'at kim
İder terci  g v-ı 'anbere g v-ı 'alef- v ri
- 28  er -g h-ı ma' ni görmemişdür belki görmez de
Benüm bu  ab'-ı   lak m gibi bir ra ş-ı reh-v ri
- 29 Benem ol kim du' -yı Ő h içün  aldurmasam dest m
Yazardı  aşre dek med inde   mem böyle eş' ri
- 30 Budur H  k'ndan ric muz kim liv -yı Ő h-ı Cem-c hu n
Dem- -dem muş af-ı tevfik ola  urz-ı nige -d ri
- 31  ı armadan niy m-ı kineden ti -i cih n-girin
'Ad -yı b -ser   p nu n ola ma'l m mikd ri

33

SULTAN MEHMET HAN'UN
C L SLARINDA DİNİLMİŐD R

Mef 'ilün Mef 'ilün Mef 'ilün Mef 'ilün

- 1 Bi- amdi'llah vez n oldu nesim-i lu f-ı Rabb ni
Şeref buldı v c d-ı Ő hile mülk-i S leym ni

22 k r kutmasaydı: k r kutmasaydum  1,  2

29 med inde   mem:   mem med inde  1

31 - 2

33  1. 21a,  2. 10a, VE. s. 24, T1. 27a, T2. 26a

Başlık:  aşıde Der-vaşf-ı Sult n Mehmed H n  1, - 2, -VE

- 2 Felekler şaklar yorardı tahtını Dārā vü Cemşid'ün
Aña teslim idince yerine oturmadı cânı
- 3 'Arūs-ı dehre güyâ zer tabaklarla nişân geldi
Çekildi nāmına altun ile tuğrâ-yı Hākānî
- 4 Düşer mi eyle bir zıll-i Hudâ kim feyz-i luftından
İde zulmet-serây-ı 'âlemi gün gibi nūrânî
- 5 Kudümüyle n'ola faşl-ı şitâ reşk-i bahâr olsa
'Adâlet bâğınun geldi yetişdi verd-i handânı
- 6 İrişdüirdi şabâ hāk-i rehinden dide-i cânâ
Mübârek maqđemi rüşen-dil itdi cümle a'yânı
- 7 Şerâr-ı süm-i esbi kevkeb-i baht u sa'âdetdür
Tururken âsitânı n'eylesünler çarh-ı gerdânı
- 8 Cihân bahtum gibi târik idi bir şubh-dem-i nâ-geh
Tulü' itdi sa'âdet burcınun mihr-i dıraşşânı
- 9 Hümâ-sâye hümâyün-pâye sultân-ı felek-rif'at
Cenâb-ı Hazret-i Sultân Mehemmed Hân-ı 'Oşmânî
- 10 Eger keyvânile şevri sipihrûn bulsalar ruşşat
Kapusında olurlardı o şâhuñ kulu kurbânı
- 11 Felek her gice bir mizân karar varise vezn eyler
'Utâr-ı şâhile maşşül-i bahri hâşıl-ı kânı
- 12 Kef-i deryâ-nevâlınden çıkan hergiz hisâb olmaz
Şabâ darb itse riğ-i sâhile emvâc-ı 'ummanı
- 13 Anun her bir kefi bir bahr-i mevc-engizdür güyâ
Kaçan kim cûşa gelse lücce-i deryâ-yı ihsânı
- 14 Şehâb-ı luft-ı bî-pâyânı girdi araya yoğsa
Yağardı kehkeşânı şu'le-i şemşir-i raşşânı
- 15 Dem-â-dem h'ân-ı luft u himmetinden muğtenimlerdür
Revâdur halk-ı 'âlem olsalar cümle şenâ-h'ânı

- 16 Binā-yı kadrine bānī n'ola müzd-ver iderlerse
Virilmiştir vücūd-ı pākine resm-i cihān-bānī
- 17 O şāhuñ hāk-i pāyi cevheri bir kimiyādur kim
Tökinsa şems ider kurş-ı nuhāsı mäh-ı tībānī
- 18 Zemini pür-hilāl ü āsumānı pür-nücüm eyler
Eger kim kılsa raşş-ı himmeti 'ālemde cevlanī
- 19 Eger deryā-yı luţf-ı bī-girānından güzār itse
Kılurdu dāmenin lū'lüyile pür ebr-i nīsānī
- 20 Eger bād-ı bahār-ı cūdı irse bāğ-ı dünyāya
Ola naḥl-i enāruñ ḥāşılı hep la'l-i rümmānī
- 21 Felek ağlatmadı bir kimseyi devr-i zamānında
Meger kim 'ālemi güldürmekiçün ebr-i bārānī
- 22 Zafer bulmaz aña cānı çıkınca çalışur düşmen
Tılsım-ı genc-i nuşretdür meger şemşir-i 'uryānı
- 23 O tūğ-ı pür-fürüğü serv-ı kad-i maḥbūba beñzer kim
Nice diller perişān eyleye zülf-i perişānı
- 24 Selāḫin-i 'izāmuñ üstühvānıyle konaklardı
Hümā-yı feth ü nuşretdür kühen de olsa mihmānı
- 25 Kızıl elmayı alsun idüp izhār-ı yed-i beyzā
Dem-i a'dāyile sürḫ eylesün hāk-i Ḥorāsān'ı
- 26 'Adūnuñ mehçe-i rāyātını na'l-i semend eyler
N'ola ol şeh-süvār-ı mülk ü millet alsa meydānı
- 27 Eger seng içre pinhān eylese kendin şerār-āsā
Çıkarur ḥaşmı darb-ı āhen-i şemşir-i berrānı
- 28 Görenler tiğ-i 'azmin elde ol şāhuñ budur dirler
'Adū kanıyle gül-gün idecek hāk-i Ḥorāsān'ı

16 iderlerse: iderler Ü1

20 -Ü1, -Ü2

23 maḥbūba: Mecnūn'a Ü2 // diller: yıllar Ü2

28 -Ü1, -Ü2, -VE

- 29 Semend-i çarhuñ olmasa 'inānı dest-i kahrında
Zamāne pāyimāl eyler yorardı ehl-i 'irfānı
- 30 Bu bir bāz-ı hümā-pervāzdur medhūñ hevāsında
Oķursañ anı lāyık ey sa'ādet mülkinūñ hānı
- 31 Üşer mürğ-i ma'ānı başına hengām-ı medhūñde
Olup gül-zār-ı nazmuñ hāme bir serv-i hırāmānı
- 32 Baña İskender-i devr-i zamāne mā'il olmaz mı
Aķıtdum hāk-i pāyine dilümden āb-ı hayvānı
- 33 Zamāne eyledi dil-beste-i bend-i belā ammā
Benem fazl u belāgat bāğınūñ mürğ-i hoş-elhānı
- 34 Benem çāpük-süvār-ı 'arşa-i 'ilm ü hüner şimdi
Benem uran feşāhat topına 'ālemde çevgānı
- 35 Hüner iklimine şāh olduğın inkār iden kimdür
Tururken Hāletü'nüñ 'arşa-i 'ālemde dīvānı
- 36 Yetimüñdür çıkarma genc-i luţfuñdan Hüdāvendā
Zamāne kılmasun zāyi' meded ol dürr-i gāltānı
- 37 Yeter yaqdı derünü nār-ı gayret zulmet-i gāmda
Yeter aqdı sirişki nitekim şem'-i şeb-istānı
- 38 Yetişdi devr-i 'adlūñ yoħsa 'ālem bir yaña olsa
Sipihrūñ dest-i cevrenden alınmazdı girībānı
- 39 Yürü hātm eyle ey dil muşhaf-ı medhın du'ā birle
Hezār-ı gül-şen-i nazmum diyü uzatma destānı
- 40 Görince şāhid-i nazmuñ bilür şāh-ı hüner-perver
Ne lāzım eylemek medhinde sen da'vā-yı iħsānı
- 41 Fūrüzān eyleyüp bezm-i cihānda şem'-i iķbālın
Hüdā ol şem'den rüşen kıla eyvān-ı keyvānı
- 42 Felekden āfitāb olduķça peydā Hāzret-i Mevlā
Serir-i salţanatda ide bāķi zıll-i Yezdān'ı

DER-SİTĀYİŞ-İ DĀRÜ'S-SA'ĀDE AĠASI SÜLEYMĀN AĠA

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Süleymān-ı gülün şurdu şeherden yine divānı
Geçüp taht-ı zümürüd-fāmına söyletdi mürgānı
- 2 Yine mülk-i çemen-zār üzre düşdi leşker-i şebnem
Yine bād-ı şabā feth eyledi şehr-i gül-istānı
- 3 'Arūs-ı gül yine gül-güne dizdi hūn-ı bülbül den
Şeherden eyledi reng-i 'izārın ahmer-i kanı
- 4 Eger hūn-ı diliyle şurmasa bülbüllerün dā'im
Neden çak böyle reng-ālūd olurdu gonçe peykānı
- 5 Ne deflü geldi gitdi ebrile hūrşid gül-zāra
Nümāyān eyleyince āb u tāb-ı verd-i hāndānı
- 6 Şabā bir nakş-ı dil-keş yazdı kim āb-ı revān üzre
Eger seyr eylese nakkāş-ı Çin olurdu hayrānı
- 7 Nihāl-i bīd sell-i seyf idüp üstine gelmezdi
Eger āb-ı revānuñ zāhir olmasaydı tuğyānı
- 8 'Aceb āteş degül mi āteş-i gül kim ziyād oldu
Şular dökdükçe aña her şarafdan ebr-i bārānı
- 9 Degül ağzındaki şebnem 'arağ-nüş eyleyüp gonçe
Olur mest-i şabūhı çāk ider āhir giribānı
- 10 Şabā kaldurmasaydı şahid-i gül-bergi yanından
Niçün eylerdi bülbül dem-be-dem feryād u efgānı
- 11 Eger āyine içre 'aks-i tūfi görmek istersen
Kenār-ı cūya gel gör sāye-i serv-i hırāmānı

34 Ü1. 29b, Ü2. 19b, VE. s. 73, T1. 27b, T2. 26b

Başlık: Ġazanfer AĠa'ya Ü1, -Ü2, Ġapu AĠası Ġazanfer AĠa'ya virilmişidi VE

2 Yine bād-ı: Sipeh-dār-ı T1, T2

3 -Ü1, -Ü2

7 Nihāl-i bīd sell-i seyf idüp: Nihāl-i bīd-i gülşen tıĠla Ü1, Ü2, VE

9 ağzındaki: ağzındaĠı Ü1

- 12 Döşer gül-berg-i terle yolların bād-ı şabā bāguñ
Gelürse başmasun hāk üzre dir ol fahr-i a'yānı
- 13 Cenāb-ı Hāzret-i Ağa ki bāb-ı şāh-ı 'ālemde
Melekdür şanki olmışdur der-i cennet nigeḥ-bānı
- 14 Nesīm-i himmeti dā'im der-i ümmīdi feth eyler
Kılur ḥabl-i metīn-i luṭfı beste bāb-ı ḥırmānı
- 15 O kim zīn-i hilāl urulmamışken raḥş-ı gerdūna
Süvār-ı ḳadri eylerdi felek fevḳinde cevlānı
- 16 Rikābında anuñ peyk olmağa çarḫ-ı cihān peymā
Teber ḳılmıḫ hilāli zeng idinmiş necm-i raḥşānı
- 17 Bu deñlü rütbe-i ḳadri bülend olmazdı keyvānuñ
'Aşāyı dikmese idi olmağa der-bān-ı eyvānı
- 18 Nesīm-i luṭfına cūlar olurken intizār üzre
Şabā gelseydi nā-geh gösterürler çīn-i pişānı
- 19 Şu 'ā'ından düzüp cārüb-ı zerrīn ḫusrev-i ḫāver
Olursa hāk-rüb-ı dergehi her subḫ-ı erzānı
- 20 Diler bir cür'a-i bezmin budur hep āsitānında
Hemīşe ḫākile yek-sān iden mihr-i dirāḫşānı
- 21 Dinürdi fitneyi bīdār ider ḳalmadı 'ahdinde
Eger kim nāle-i 'āşīḳ uyarmasaydı ḫübānı
- 22 Çemen şāhnında olan nergis-i pür-jāleden ḡayrı
Daḫi devrinde kimse görmemişdür çeşm-i giryānı
- 23 Perişān yoḫ zamānında dinilmek mümkin olurdu
Eger sīm ü zeri taḫıtmısaydı dest-i iḫsānı
- 24 İçer bir gūsfend-i nā-tüvān eyyām-ı 'adlinde
Dilerse ḫün-ı gürgi isterise şīr-i şīrānı

17 dikmese idi: dikse idi T1

19 düzüp: idüp T1, T2

20 āsitānında: āsitānından T1, T2

- 25 Ȧokınsa t b-1 n r-1  ahrı olur g l-sit n  teŐ
İrişse  b-1 luğfı g l-Şen eyler n r-1 s z nı
- 26 Görenler luğf u  ahrın bir seh ba beğized rler kim
Yağar b r nı amm  berki eyler  teŐ-efŐ nı
- 27 Ȧutardı bahrile berri ber- -ber feyz-i c dında
Duğ n-1 mağbahından haŐıl olsa ebr-i nis nı
- 28 İderdi  fit b-1 himmeti bir nicesin peyd 
Felek n -b d ideydi Şeb-Őer g-1 m h-1 t b nı
- 29 Yolunda Ė k derg hında seng olmak ric sıyla
Vağandan d r olur müşk-i Ėoten la'1-i BedeŐŐ nı
- 30 Ȧır z-1 c me-i ikb li kılmaq m mkim olsaydı
Zam ne p relerdi atlas-1 gerd n-1 gerd nı
- 31 Gelüp Ėavv Ő-1 fikret her gice l 'l -yi medĖiyle
İder leb-riz dürc-i Ė tır-1 erb b-1 'irfanı
- 32 Ėud vend  n zar kıl Ė leti-i z ra kim sensin
Cih nda Ő ret-i ins na girmiş luğf-1 Rabb nı
- 33 Bulunmaz bir güherdür n -geh nı olmasun z yi'
Çıkarma Ė turuĖndan anı luğf it ey kerem-k nı
- 34 Yer m d 'im zam ne künc-i t rik-i bel  eyler
Budur cürmüm ki ağıtdum dilümden  b-1 Ėayv nı
- 35 'Aceb mi ŐeŐm me t r olsa ' lem b d-1  humdan
Sipihri n  almadı bir s nmed k Şem'-i fir z nı
- 36 Cih nda Ė turuĖ cem' olmuyor Ė l m periŐ ndur
Başumda cem' olan Ėamlarda yok amm  periŐ nı
- 37 Kem l-i IŐfah nı görmiş olsa Ő hid-i nazmum
Reh-i 'iŐkında İsm 'il-veş olurdu  urb nı

27 feyz-i c dında: dürr-feŐ nlikda  1,  2, VE

29 Ė k: Ė k olup:  1,  2, VE / derg hında: k yında  1,  2, VE

31 ider lebriz: p r eyler  urma  1,  2, VE

- 38 Benüm şemşir-i t̄ab-ı p̄ākūme şad-āferin dirdi
Göreydi cevher-i nazmum eger H^vacū-yı Kirmānī
- 39 Gerek kim r̄uz u şeb yād idesin kalb-i şerīfūñden
Du'āñı vird-i şubḥ u şām iden merd-i sūḥan-dānı
- 40 Ola ser-sebz ü ḥurrem dem-be-dem gül-zār-ı iḳbālūñ
Ḥudā mā-dām kim gerdān ide dūlāb-ı devrānı
- 41 Cihānı mihr ü meh devr itdügince Ḥazret-i Mevlā
Giceñ Ḳadr eylesün ḳılsun günūñ nev-r̄uz-ı sultānı
- 42 'Adū-yı bed-nihāduñ r̄uze-i gam nā-tüvān itsün
Ḳılup her bir demūñ 'ıyda müdānı 'avn-i Rabbānı

35

YEMİŞCİ KATL OLUNUP 'ALİ PAŞA VEZİR-İ A'ZAM OLDUKDA
TEHNIYET İÇÜN ŞAM'DAN İRSAL OLUNMIŞDUR

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Bi-ḥamdi'llah yine gördük kemāl-i luṭf-ı Mevlā'yı
Müşerref eyledi bir merd-i kāmīl şadr-ı a'lāyı
- 2 Zihī ferḥunde-dem kim ḥaste-i endūh u gam buldı
Der-i dārū'ş-şifā-yı ḥikmet-i Ḥaḳḳ'dan müdāvāyı
- 3 Nesīm-i şubḥ-dem bīmār iken her demde şevḳinden
Bu peygām-ı şafā-encāmīle geşt itdi dünyāyı
- 4 İnerdi rişte-i mihri t̄utup eflākden ḥāke
Ṭuyaydı Ḥazret-i 'İsā bu ḥāl-i rāḥat-efzāyı
- 5 Sürüş-ı gayb eger varursa bālāya bu müjdeyle
Döşerler ayağına atlas-ı çarḥ-ı mu'allāyı

38 Göreydi: Bileydi Ü1, Ü2

41 mihr ü meh: ay u gün Ü1, Ü2 / itdügince: itdükçe Ü2 // Giceñ Ḳadr eylesün ḳılsun günūñ: İde her giceñi Ḳadr ü günūñ Ü1, Ü2

42 r̄uze-i gam nā-tüvān itsün: r̄uze-i gamdan zebūn olsun Ü1, Ü2 // Ḳılup: Ḳıla Ü1, Ü2 / Rabbānı: Yezdānı Ü1, Ü2

35 Ü1. 35b, Ü2. 26a, VE. s. 91, T1. 29a, T2. 28a

Başlık: -Ü1, -Ü2, Der-Sitāyiş-i Ḥazret-i 'Ali Paşa ve Tehniyet-i vezāret-i 'Uzmā VE

- 6 Hâber kılsa eger peyk-i şabâ ezhâr-ı gül-zâra
Virtürler aña kemhâ-yı dü-reng-i verd-i ra'nâyı
- 7 Fezâ'il ehlinüñ sūr-ı sūrūr-efzâsıdur şimdi
Gül-i sūrî gibi güldürdi dünyâ merd-i dānâyı
- 8 Cihâna feyzi 'âm olsun diyü bir meşreb-i pāküñ
Yed-i Kudret öñinden kaldururmuş seng-i hârâyı
- 9 Ne eylese görür elbette herkes dâr-ı dünyâda
'Aceb vaz' eylemiş Bâri-Hudâ bu saķf-ı minâyı
- 10 'Adû-yı kîne-cüyü nisbet itmez zât-ı pakiyle
Meger fark itmeyenler nârdan nūr-ı tecellâyı
- 11 Nice teşhîş ider miķdârını a'lâ vü ednānuñ
Şerâdan ol ki temyiz itmeye hergiz şüreyyâyı
- 12 Ayağum bir çeker yokdur diyü ser-keşlik eylerken
Kazâ çevgānı top itdi 'adû-yı bi-ser ü pâyı
- 13 Güher kâdrin bilür bir nâķıd-ı devr-i zamān geldi
Bulur mi'yâr-ı paki rütbe-i a'lâ vü ednâyı
- 14 Şu rahş-ı himmetüñ çâpük-süvârıdur ki deprense
Yaķar her bir şerâr-ı na'li bir iķlīm-i a'dâyı
- 15 O tīg-i âb-dârı gūyiyâ âb-ı revāndur kim
Dimâğ-ı düşmen-i bed-ķvâhdan def' itdi sevdâyı
- 16 Suţurlâb-ı sipihr-i 'izz ü devletdür kef-i desti
Huţüt-ı keffi haķķâ şâbit itmez mi bu da'vâyı
- 17 Nem-i ebrile nerm olmaķdadur ķavs-ı ķuzahı yoħsa
Aña teşbîh iderdüm ol munakķaş çekdügi yâyı
- 18 Menâr-ı Hâzret-i 'İsâ'ya çıķdı Şâm'a geldükde
Görenler 'adl ü dâdın çıķdı zann itdi Mesihâ'yı
- 19 Kaķan zer-beft-i cāmeyle çıķup 'arz-ı cemāl itdi
Sipihr-i mihr-i 'âlem şandılar ol çetr-i hâdrâyı

- 20 Vücūdı merdüm-i çeşm-i cihândur yazsa ger vaşfın
Midād itmek gerek şâ'ir sevâd-ı çeşm-i binâyı
- 21 Nigâhından bulup hâşşiyet-i 'ayn-ı 'âlî şimdi
Cihân hep rağbet eyler almağa ebkâr-ı ma'nâyı
- 22 Gezerken bâğ-ı medhın şafha-i hâtırda şeb itdüm
Zebân-ı bülbülinden güş idüp bu şi'r-i zibâyı
- 23 Göñül kim'âlem-i medhinde dâ'im geşt ider tırılmaz
Gezerken nâ-gehânî gördi bir bezm-i dil-ârâyı
- 24 O bezmüñ ehli gelmiş bir yere çün kâkül-i dilber
Oğurlar küşe küşe dem-be-dem bu şi'r-i zibâyı
- 25 Sür ey sâkî peyâ-pey zevrağ-ı zerrin-i şahbâyı
O gam didükleri kâfirde görsün bu tonanmayı
- 26 Kemiyyet câm-ı gül-günü yetiştirseñ kayırmazdum
Tutarsa leşker-i endüh u miñnet rüy-ı gâbrâyı
- 27 Ne şeikle girdüğünden ey dil-i divâne gâfilsin
Elünden koyalı ol sâğar-ı âyine-simâyı
- 28 Tokınsa berg-i gül âzürde olan dilber-i ra'nâ
Ne bilsün nicedür sinemde dâğ-ı nâ-şegibâyı
- 29 Yaraşur dâğ haqqâ sine vü bázü-yı dil-dâra
'Aceb zibâ kabül eyler ten-i simini tamğayı
- 30 Eger kim nicedür rûh-ı muşavver bilmek isterseñ
Haţ-âver olmadan seyr eyle ol la'l-i güher-zâyı
- 31 Benüm âh-ı dilümden havf idüp senden utanmaz mı
Ne yüzden bahş ider gül-şende bilsem verd-i ra'nâyı
- 32 Terâzûdan iner bir hûbdur ol kıaddi mevzûnum
N'ola mağrûr olup yâd itmese hiç rûz-ı ferdâyı

22 -Ü1, -Ü2, -VE

25 pey-â-pey: dem-â-dem T1 (T1'de bu kelimenin hemen altında ayrıca "pey-â-pey" şekli de kayıtlıdır.)

- 33 Felek çevgân-ı ğamla gûy-ı ser-gerdâna döndürdi
Görüp rahm eyle hâl-i Hâletî-i bî-ser ü pâyı
- 34 Yerüm kûh-ı belâ deşt-i 'anâ hâmûn-ı hayretdür
Felek bir bî-vefâ devrân sitem-ger baht hercâyı
- 35 Görüp nazmum sipihr-i devletüñden düşse bir pertev
Bu ben hâke ne var kim indirürler sihrile ayı
- 36 Belâgat bahrinüñ ka'rın bilenler görmedük dirler
Benüm gavvâş-ı tab'um bulduğı lû'lü-yi lâlâyı
- 37 Varur herkes harîm-i lutfuñia bî-bâk ü bî-pervâ
Bu ben dil-haste-i bî-tâkatüñ de yok mıdur pâyı
- 38 Dil-i 'âşık gibi zehr-âb-ı ğamdan telh-kâm oldı
Revâdur Mısr'a göndersek o tûti-i şeker-hâyı
- 39 Hemîşe âb-ı şemşirüñle nâr-ı fitne maḥv olsun
Dem-â-dem hâke yek-sân eyle ḥasm-ı bād-peymâyı
- 40 Civân-baht-ı cihân ol dem-be-dem 'ömrüñ ziyâd olsun
Ḥudâ şermende-i iḥsânuñ itsün pîr ü bernâyı

36

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Seher vilâyetine cünd-i şâm iderdi güzer
Yolını kesmese şemşir-i ḥusrev-i ḥâver
- 2 Tağıldı zâğ u zağan şayd-ğâh-ı dünyâya
Şikâra çıkmâğıla şâh-bâz-ı zerrîn-per
- 3 Düşerdi pençe-i ḥurşid bâz-ı çengâle
Mişâl-i şire görünmese meh-i enver

33 bî-ser ü pâyı: zâr u şeydâyı Ü1, Ü2, VE (T1'de derkenar olarak ayrıca Ü1, Ü2 ve VE'deki şekil de kayıtlıdır.)

38 ğamdan telh-kâm oldı: ğam telh eylemiş 'ıyşın Ü1, Ü2, VE

36 -Ü1, -Ü2, VE. s. 41, -T1, -T2

Başlık: Başlıksız olan bu kasîdenin 9. beyitinden Sultân Mehmed İbn-i Murâd'a sunulduğu anlaşılmalıdır.

- 4 Koyınca mühre-i necmile hokka-i mâhı
Müş'abid-i felek aldı dehânına ahker
- 5 İdüp zamâne yine bir tabakda altun hall
Şahife-i felek üstine çekdi cedveller
- 6 Toğınca mäder-i eflâkden şeh-i meşrık
Eger komasam o şahuñ eşigi taşına ser
- 7 Neden bulurdu felekde bu rif'at ü şanı
Neden olurdu bu baht üzre şahib-i efser
- 8 Meh-i sipihr-i himem zıll-i hâlûk-ı 'âlem
Sipihr-i mihr-i kerem şah-ı ma'delet-güster
- 9 Cenâb-ı Hazret-i Sultân Mehemmed İbn-i Murâd
Ki tahtına olmaz şah-ı serverân hem-ser
- 10 Ne şahdur ki Hudâ eylemiş kefi destin
Vegâda rûh-sitâh روح ستاه ü şehâda cân-perver
- 11 'Adâletiyile cihân şöyle oldu âbâdân
Harâbe kalmadı bir âşiyân-ı büm-çadar
- 12 'Adû-yı devlete 'arz eyleseydi çevgânın
Öñünde küy-şifat nice kelleler oynar
- 13 Çemende geşt iderek alsa destine sünbül
Olur 'adû gözine yedi başlu bir ejder
- 14 Olur o pâdişeh-i şîr-gire oklu şikâr
'Adû-yı devleti Behrâm-Gür olur eger
- 15 Eşigi hâkine her kim ki göz dike anuñ
Zamâne süzen-i müjgânile gözini oyar
- 16 Çalışmasını komaz hiç yüzini döndürmez
Ne semte kim şala tigin o şah-ı mülk-i zafer
- 17 Deler felekleri her gice kevkeb-i şakıb
Diler ki bezm-i şerîfnde eyleye micmer
- 18 Kapuñda Hâleti bir bende-zâde bendeñdür
Mahall-i merhamet ü luğf u müstahik-ı nazâr

- 19 Eger sipihr-i müşebbekden itse gırbâl
Bulunmaya bu cihânda anuñ gibi gevher
- 20 Gerek neşât-ı câm ü gerekse tarâb-ı hüsn
Aña şunuldu eyâ husrev-i serîr-i hüner
- 21 Hâlâsa çâre gözetmez karâra tâkat yok
Zamâne kıldı semender gibi berüm âzer
- 22 Eyâ sipihr-i kerem v'ey şehâb-ı feyz-resân
Zamânıdur baña seyl-âb-ı luţfuñı göster
- 23 Niteki milket-i İrân ü Şâm ola vîrân
Niteki şâh-ı seher ola mâlik-i efser
- 24 Vücûd-ı pāk-i şerîfün vücûd-ı 'âlemdür
Hudâ-yı cân u cihân ide luţfuna mazhar
- 25 Mağarr-ı 'izz ü sa'âdetde ber-ķarâr olsun
'Adû-yı devleti olsun hemîşe zîr ü zeber

37

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ezhâr-ı bâğa göz açdurmayup humâr
Nüh kes getürdi gül-şene bir câm-ı zer-kâr
- 2 Erbâb-ı 'ıyş gıceyi gündüze katdılar
Faşl-ı bahâra düşse n'ola atvel-i nehâr
- 3 Bir dâm ķurdu halka rindân-ı mey-perest
Ayakdan itdi zevķ ü şafâ mürġini şikâr
- 4 Çıķdı mihr-ârâ مهر آرا çemen-i seyr-i gül-şene
Kaldurdu perde-i 'ademi şun'-ı Kird-gâr
- 5 Ney gibi ehl-i hâle şadâsı fenâ virür
Raķş itdürürse nahli n'ola bād-ı nev-bahâr

37 -Ü1, -Ü2, VE. s. 42, -T1, -T2

Başlık: Başlıksız olan bu kasîdenin 12. beyitinden Sultân Mehmed (-i Şâliş'e) sunulduġu anlaşılmaktadır.

- 6 Evrāk-ı gül celâcil defdür ki bād-ı şubḥ
Depretse anı nağmeye âheng ider hezâr
- 7 Yanına virdi 'asker-i ezhârî her biri
Güyâ ki ki boy begidür servile çenâr
- 8 Bir serv kaddün 'âşık-ı didârî olmasa
Olmazdı cüy-bâr benüm gibi bî-ķarâr
- 9 Bir gül-'izâra döndi yeşil câme bu çemen
Ḥattı benefşe sünbül aña zülf
- 10 Şol gonçelerle eyledi büy dimâğı pür
Koyunda kise ile turur nâfe-i nişâr
- 11 Olmazdı böyle tıynet-i gül-zâr-ı dehr-yâk
Olmasa ḥâke dergeh-i sulţân-ı kâm-kâr
- 12 Sulţân Meḥemmed ol gül-i gül-zâr-ı 'adl kim
'Âlem nesim-i luţfı ile her zamân bahâr
- 13 Evşâf-ı nükhet-i keremi degdi güşına
Çıkmadı gonçeden gül-i ter nice rüzigâr
- 14 Devrinde kimse âh idicek bir iş eylemez
'Uşşâk-ı âzâr ide meger tır-i ğamze kâr
- 15 Feyz itse bahr-i cüduñ eyâ kân-ı mekremet
Ebr-i bahâr olurdu güher-riz dürr-nişâr
- 16 Bâr-ı belâ-yı çarḥıla yâ oldu ķâmetüm
Bir ucıyile baña nigâh eyleseñ ne var
- 17 Düşdükçe Ḥâleti kuluñı ḥâkden götür
Çün düşdi ḥâk-i pâyuña ol 'abd-i ḥâk-sâr
- 18 Güller taķındı başına tâze vü rengin ü ter şanur
Ķat kat görünse çeşm-i ḥasûda başumda nâr
- 19 Götürse her kaçan yed-i beyzâ Kelim-ţab'
Ķârün olur yere geçer ḥaşm-ı nâ-bekâr

- 20 Söz bile söylemezdi görse hüsn-i nazm-ı pākūmi
Tahsīn iderdi Hāzret-i Hāsān-ı nām-dār
- 21 İrse şehāb-ı luṭfuñ eger rūzigārdan
Mir'āt-ı dilde zerre kadar kalmaya ğubār
- 22 Ref' eylemezse luṭfuñ eli hākden beni
Pā-māl ider bu būs بو بوس baht-ı nāsere-kār
- 23 Bāğ-ı cihānda tā ki bahār u hāzān ola
Tā kim esās-ı cāna dehr ola pāyidār
- 24 Gül-berg-i 'ömr-i devletüñe irmesün hāzān
Bārī binā-yı rif'atüñi kulsun üstüvār

38

Mefū'lü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Vakt-i hoş olsa faşl-ı bahāruñ eger ki var
Çok sım ü zer getürürdi aña bād-ı bahār
- 2 Deflerle şimdi gül-bün-i gül turma rakş ider
Bezm-i çemende çalmadan oynar hezār-ı zār
- 3 Deryā-yı gamdan eylemege dilleri hālāş
Dünyāya Hızr irişdi bugün şahn-ı sebze-zār
- 4 Çāh-ı zemine rişte-i bārānı şarkıdup
Çekdi nebātı taşra yine şun'-ı Kird-gār
- 5 Etfāl-i gonçe kesb-i şu eylesün diyü
Turma çözerdi tügmelerin nāhunıyle hār
- 6 Yine kumāş-ı sebz ser-ā-ser çiçekleyüp
Mā'i kabā giyürdi çemen-zāra cüy-bār
- 7 Gül öldürürdi bülbüli cevı ü cefāyile
Göndermeseydi aña eli gölgesin çenār

- 8 Aḥşāma varmaz ise nevāle aldı şubḥ-dem
Nergislerüñ gözi yaşını mihr-i táb-dār
- 9 Toysa 'aceb mi gönli gözi nergis ü gülüñ
Ortaya dökdi sim ü zerin tãc-ı bahār
- 10 Şebnem degüldür ol gülüñ üstinde görünen
Dendān-ı gönçedür gülücek oldu aşikār
- 11 Gül-zāra dehrile bakma gel ey 'andelib-i dil
Bu behcet-i letāfet ola şanma pāyidār
- 12 Pür-mürde eylese gerek āḥir gülin ḥazān
Sünbüllerini kılsa gerek bād tārümār
- 13 Bir bāga düş ki gayret-i bāg-ı cinān ola
Düşende görmeye anı āsīb-i rüzigār
- 14 Ol bāg-ı luṭf-ı şāh-ı kadr-iḳtidāra kim
Encüm sa'ādetiyle bulur gökde i'tibār
- 15 Ḥurşid-i mäh-menzilet ü Müşteri-cenāb
Mäh-ı sitāre-ḥaşmet ü şāh-ı felek-medār
- 16 Sultān Meḥemmed ol gül-i gül-zār-ı saltanat
Ol dāver-i zamāne o Dārā-yı Cem-vaḳar
- 17 Deryā-yı luṭf u himmeti feyz eylese eger
Ebr-i bahār olur güher-efşān dürr-nişār
- 18 Ḥāke eger bir nazar itse biterdi gül
Servi eger ki terbiyet itse virürdi bār
- 19 Bir şāḥdur livāsı ki feth oldu meyvesi
Bir bāzdur ki himmeti devlet kılar şikār
- 20 Yıldan yıla cihāna 'atā itdügin anuñ
Bād-ı bahār aḳçe döküp idemez işmār
- 21 Bir şirār-ı şir-şifatdur degül şihāb
Gördükçe anı ḳan ḳoşar قان قشور raḥş-ı rüzigār
- 22 Vaşf itsek eger kef-i deryā-nevālini
Örter yüzün kefiyle ḥicāb eyleyüp bi-çār

- 23 Şemşiri ile haṭṭ-ı İslâm'ı zabı ider
Güyâ açıldı 'âleme bir enin-i ḥuşşâr
- 24 Āb-ı ḥayât cür'ası reşkine cân virür
Ḥâk-i rehi gamıyle olur nâfe teng ü târ
- 25 Mecmu'a-i sa'âdetine çarḥ-ı pür-nücüm
Olsa 'aceb degül yedi evrâk-ı zer-nigâr
- 26 Devr-i 'adâletinde alur pişe ḥaḫkını
Nemrüd olsa eyleyen anı eger ki zâr
- 27 Sihr itdi Ḥâletî yine geldi bir yere
Ma'nâ-yı süz-nâkile elfâz-ı ebrâr
- 28 Bu bâg-bân-ı dehr görüp luṭf-ı ṭab'umu
Şu gibi ḫaldı râh-ı mezelletde ḥâk-sâr
- 29 Fazl u hünerde nâm-ı zahrı unutturam
Luṭfuñ zahir olursa eyâ şâh-ı kâm-kâr
- 30 Şâkirdüm olmaya benim inşâ vü şi'irde
Ne Ḥ'âce-i cihân ü ne Ḥ'acû-yı nâm-dâr
- 31 Mevc-i muḥit-i luṭfuñ eger kim irişmese
Nâ-büd iderdi felek vücüdum bu rûzigâr
- 32 Kılısañ 'aceb mi bu nüh gamdan beni ḫalâs
Sen nâkıd-ı zamâne vü ben kâmilü'l-'ayâr
- 33 Seng-i cefâ vü ta'ne-i a'dâya şabr idüp
Gelmez ümid-i luṭfuñile ḫalbe inkisâr
- 34 Lâyık budur ki muşḫaf-ı medhüñ du'âsiyle
Ḥatm eyleye bu ṭütî-i ṭab'-ı süḫan-güzâr
- 35 Hemvâre kim bu bâğa ḫonup ḥ'âce-i şafâ
Gül nâfesin açup ide dünyâyı müşk-bâr
- 36 Gül gibi tâze gonçeler gele cihânda gül
A'dâ-yı devletüñ iki 'âlemde ola ḫâr

39

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

- 1 Göñül sevdüğünde o gonçe dehānı
Görünmezdi bāğ-ı cihānuñ nişānı
- 2 O rūh-ı muşavver çıkar mı gönülden
Tutupdur anuñ naqşı levh-i cihānı
- 3 Kānı rüy-ı cānān gibi tāze gül-şen
Ki olmaya anuñ İrem-veş hazānı
- 4 Ne vakt olsa seyr eyleyüñüz
Görün berg-i gül-i sebz-i gül-istānı
- 5 Yeşil cāmesi ol gül-i bāğ-ı hüsnüñ
Açar gonçe-i naḥl-i ümmid-i cānı
- 6 Biribirine girdi müjgān-ı çeşmüñ
Hedef kılmāğa bu dil-i nā-tüvān
- 7 Getürse aña müjde-i merg türüñ
Virürüm aña cānumı müjde-gānı
- 8 Neye ḥarc ider ya kime şaḳlar eyā
Fedā kılmayan saña naḳd-i revānı
- 9 Senüñ ḥoḳḳa-i la'l-i nābuñdan ḳonmuş
Ḥayāt-ı ebed māye-i zinde-gānı
- 10 Açılma herkese gonçe-āsā [...]

Dehānuñ açup açma dehānı [...]
- 11 Göñül şimdi faşl-ı bahār özler oldı
Göre cām-ı verd-i mey-i erguvānı
- 12 Niyāz eyle yār nāz eyledükçe
Çeke lebleri şevḳına dōst-kānı
- 13 Bunı fikr iderken hemān hātif-i ḡaybı
Didi gösterüp şüret-i mihrībānı

- 14 Ğaraz çünki tefric-i rûh eylemekdür
 Kuvâ-yı dil ü gül-hevâ gül-sitânı
- 15 Yüri gül-şen-i luţf-ı ağaya var kim
 Degül şimdi bâĝ-ı bahâruñ zamânı
- 16 Anuñ âsitânında hizmetde olmak
 Zihî ser-bülendî zihî kâmurânî
- 17 Mehemmed Aĝa merci'-i ehl-i dâniş
 Kerem mülkinüñ ya'ni şâhib-kırânı
- 18 Nazar kılsa bir kerre gül-zâr-ı dehre
 Görünmezdi andan nesim-i hazânı
- 19 Kef-i luţfı yanında deryâyı kıldum
 Ne mümkün vire kaçre deñlü nişânı
- 20 Nice baĝr-i gevher-feşândur ki anuñ
 Bulunmaz kenârı görünmez kerânı
- 21 Beyân itmege kaçr-ı kadri bahâsın
 Yetişmez maķarr-ı hurûf-ı mebânî
- 22 Taķar ĝuşına mâhdan ĝalka-i zer
 Felek olmaĝa bende-i âsitânı
- 23 Nücüm eylemiş atlas-ı çarĝı tezyîn
 K'ola rif'ati kaçrınıñ sâye-bânı
- 24 Ne hoş naķş itmiş Üstâd-ı ezel
 Zemîn-reng eylemiş anı [...]
- 25 Olurdı benüm gibi medĝinde râcil
 Nice dönse celâl-i devânı
- 26 N'ola pâyuña aķsa şu gibi ĝöñlüm
 Çeker kendüye baĝr âb-ı revânı
- 27 Kaŗâr itmez o mürĝ-i dil degme yerde
 Umar kim ola derüñ âşiyânı
- 28 Çü bildüm ki ĝüftâr-ı zibâsı kılmış
 Esir-i kafes tütü-i nükte-dânı
- 29 Lisânum hemân kaç' idüp ĝâme-âsâ
 Devâtum gibi baĝlamışken dehânı

- 30 Bu birkaç sühan nâmuñ añduğda hâtır
Yine vârid oldı dile nâ-gehâni
- 31 Kerîmâ mu'tiyâ cihân-dest-gîrâ
Bi-ħağğ-ı resûlân-ı seb'ül-mesâni
- 32 Yetiş yoğsa bir süsen-i baht-ı ser-keş
Hemân pâyimâl itdi ben nâ-tüvânı
- 33 Şerârile âlüde düd-ı dilümdür
Degül hayl-i necm ü sipihr duhânı
- 34 Felek nâ-müsâ'id metâ'umsa kâşid
Nihâyetde âmâl aña 'ömrise fâni
- 35 Göñül haste dil beste hâtır şikest
Yaşum ergüvâni yüzüm za'ferâni
- 36 Zer-i hâlisüm âşikâr olurdu
Kosan âteşe püte-i imtihânı
- 37 İdüp kuvvet-i tab'umu halka izhâr
Benem şimdi bu 'arşanuñ pehlüvânı
- 38 Benem şimdilik hatt-ı mülk-i nazmuñ
Hıdıv-i büzürg-i memâlik-sitânı
- 39 Olur baña mülk-i ma'âni musahhar
Çıkarısam kaçan tîg-i tîz-i zebânı
- 40 Benem tütü-i hoş-nevâ-yı belâgat
Benem 'andelib-i riyâz-ı ma'âni
- 41 Ben ol şâh-bâz-ı felek-âşiyânam
Ki mürğ-i ma'âniye virmem emânı
- 42 Gel ey Hâletî kıl du'âsına âgâz
Bu deñlü uzatmaq yeter dâsitânı
- 43 Nitekim cülüs itdüre hayl-i encüm
Cihân tahtına efser-i hâverânı
- 44 İde 'ömrini Ĥağğ te'âlâ ziyâde
Müyesser kıla 'izzet-i câvidâni

MERSİYELER

1

FERZEND-İ DİL-BENDLERİ VEFÂTINDA
DİNİLEN MERŞİYYE VE HASB-İ HÂLLERİDÜR

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Virür gubâr-ı gamı hâtıra perişânî
Yıkılsa bârî sipihrüñ bu köhne eyvânı
- 2 Sütün-ı âheni n'eylerdi halk dünyânuñ
Sarây-ı dehrüñ eger muhkem olsa bünyânı
- 3 Hemîşe nakş-ı cefâ gösterür o mühre vü taş
Yanumda añma nücümile çarh-ı gerdânı
- 4 Bolay ki tayy oluna nâme-i vücüd-ı cihân
Gerekmez ol ki fenâdur hemîşe 'unvânı
- 5 Niye gurür iderüz biz ki bâzi-i eyyâm
Güm itdügin bilirüz hâtem-i Süleymân'ı
- 6 Niçün konar kişi ol mîz-bân-ı gaddâra
Ki 'âkıbet komaz öldürmeyince mihmânı
- 7 Ne pîre-zâl-i kühen-sâledür bu dünyâ kim
Hezâr Rüstem olupdur zebûn-ı destânı
- 8 'Alâka riştesini çarha şardurur âhir
İdüp füsünile mağlûb hayl-i merdânı
- 9 Hilâl ü necmi kılup muttaşıl felâhen ü seng
Şikest ider dil-i âyîne-sân-ı insânı
- 10 İki gözine daği hürmet itmeyüp getürür
Hemîşe mihre zevâli vü mâha noqşânı
- 11 Cefâyile ayırup cânı pâresinden ider
Karîn-i miñnet-i cân-gâh-ı ehl-i 'irfânı

1 Ü1. 43b, Ü2. 33b, VE. s. 100, T1. 29b, T2. 28b

Başlık: Merşiyeye Ü1, -Ü2, 'Abdülkâdir nâm bir veled-i necâbet-me'âbumuz vefât itdükte
dinilen Merşiyedür VE

11-12-13: 13-11-12 Ü1- Ü2

- 12 Felek degül mi iden Yüsufı esir-i belâ
Felek degül mi iden zâr pîr-i Ken 'ân'ı
- 13 Degül tûran bün-i deryâda pençe-i mercân
İder hemîşe dem-âlûd kalb-i 'ummânı
- 14 Anı refîk-i şefîk añladum velî giderek
'Aceb belâlara uğratdı kalb-i nâlânı
- 15 Zamâne seng-i cefâyile gül-sitânımdan
Remide eyledi bir bülbül-i hoş-elhânı
- 16 Yürek buña nice döysün ki dest-i berd-i ecel
Kopardı gonçe-i nev-ñiz-i gül-şen-i cânı
- 17 Hañâyile toñınup tişe kân-ı imkânda
Şikeste eyledi bir gevher-i fûrûzânı
- 18 Kânı o nañl-i berûmend-i gül-şen-i 'ömrüm
Dehânı piste idi sib idi zenehdânı
- 19 Dırañt-ı bâr-ver-i gül-sitân-ı firdevse
Atardı ta'ne taşın kâmet-i hürâmânı
- 20 Kânı o mehd-i necâbetde 'İsâ-yı devrân
Kânı o tañt-ı melâhatde Yüsuf-ı şânı
- 21 Kânı ol sünbül-i gül-püş-ı 'anberîn fâmı
Kânı o dürc-i le'âlî-i gevher-efşânı
- 22 Dirîğ ü derd ki seng-i mezârûñ altında
Ne hoşka-i lebi kaldı ne dürr-i dendânı
- 23 Meded ki nâfe-i hâl ü bih-i zenahdânın
Zamâne penbe-i tâbüta gördi erzânı
- 24 Ne cân-güdâz-ı hümûm esdi nâ-gehânı kim
Açılmadan ide pejmürde verd-i handânı

13 tûran: duran Ü2

16 Kopardı.....gülşen-i cânı: Şikeste eyledi bir gevher-i fûrûzânı: T1, T2

17 -T1, -T2

- 25 Yeriyle ıoğmaduğa döndi n'eyleyem bilmem
Ol āsumān-ı dilüñ āfitāb-ı rahşānı
- 26 Benüm ol çeşm-i çerāğ-ı dilüm çıkup gitdi
'Aceb mi 'ālem-i fānī görünse zūlmānī
- 27 Hıtuṭ-ı levh-i mezārı revādur ol tıfluñ
Unutmağa bu cihānı virürse nisyānı
- 28 O 'azm-i bāğ-ı cinān eyledi beni ammā
Kodı 'azāb-ı cehennemde nār-ı hicrānı
- 29 Şeh-i serir-i bekā oldı Yūsuf-ı cānum
'Aceb ya ben nice bir beklerin bu zindānı
- 30 Şafā-yı hātırile mevt şerbetin içeyin
Eger bu derd-i firākuñ ol ise dermānı
- 31 Meger libās-ı teni çāk çāk idem yoḥsa
Kābā vü pırehenüñ kalmadı giribānı
- 32 Olurdı şūr-ı kıyāmetle itseler āheng
Bu demde eyledüğüñ derd-nāk-i efğānı
- 33 Ne deñlü suz u güdāz olsa zūlmet-i ğamda
Bu bezme bir daḥi gelmez o şem'-i nūrānı
- 34 Sezā budur ki virüp Hāleti kazāya rehā
Kārın-i hüsn-i kabül ile hükm-i Yezdān'ı
- 35 Yüzi şuyına anuñ yā İlāhī maḥv eyle
Defātir-i 'amelümden ruķüm-ı 'ışyānı
- 36 Kaçan kim maḥşer olup vezn olunsa a'mālüm
İde o Yūsuf-ı şānı şakıl mizānı
- 37 Bi-ḥakḫ-ı tıfl-ı sirişk-i dil-i belā-zedegān
Bi-āh-ı germ ü dem-i serd ü dāğ-ı pinhānı

2

RE'İSÜ'L-KÜTTÂB MEDHÎ ÇELEBİ'NÜN
SEFERDEN VEFÂTI HÂBERİ GELDÜKDE DİNİLMİŞDÜR

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

I

- 1 Meded kim h'vâb-ı gâfletde yaturken ser-be-ser 'âlem
Uyardı âh-ı cân-süz-ı muhabbet şiven-i mâtem
- 2 'Aceb gaddaredür dünyâ helâk itmek muqarrerdür
'Aceb mekkâredür 'âlem bulunmaz aña bir mahrem
- 3 Zemîn ü âsumânı geşt idersen çâre yok mevte
Gerek Hızrile hem-pâ ol gerek 'İsâ'yile hem-dem
- 4 İder hünk-i sipihr-i tünd-rû mâ-dâm kim cünbüş
Olur âb-ı hayât-ı halk-ı 'âlem pür-gubâr-ı gam
- 5 Ne mihrinden şafâ bulduk ne encümden ricâmuz var
Muhaşşal bâğ-ı gerdünda ne gül kılsun ne höd şebnem
- 6 Re'is-i ehl-i dil girdi bugün keştî-i tâbüta
'Adem deryâsına şaldı esüp bād-ı fenâ muhkem
- 7 Söyüندی şem'-i iqbâli döküldi verd-i âmâli
Bu gam pervâneyi nâlân ider bülbülleri ebkem
- 8 Ne revnağ kaldı dünyâ gül-şeninde şimdiden soñra
Hümüm-ı bād-ı âh itmez sipihrüñ sebzesin hurrem
- 9 Bu bir dâğ-ı cefâdur câna kim tâ haşre dek işler
Bu bir zağm-ı belâdur kalbe kim olmaz buña merhem
- 10 Ser-i erbâb-ı 'irfân olduğın bilmez misin anuñ
Niçün başına kaşd itdün felek erbâb-ı 'irfânuñ

II

- 1 Şeh-i rûy-ı zemîn olsañ zamâne hâk-sâr eyler
Süleymân'ile Dağhâk'uñ qarînin mür u mâr eyler

2 Ü1. 44b, Ü2. 34b, VE. s. 103, T1. 30b, T2. 29b

Başlık: Mersiyeye Ü1. -Ü2, Mersiyeye Berây-ı Re'isü'l-Küttâb Medhî Çelebi VE

I-1 muhabbet: muşibet Ü2, VE

I-9 -Ü2

- 2 Ne hâşıl dehre İskender gibi hüküm eyleseñ çünkim
Kıomaz âhîr felek mir'ât-ı tab'ıñ pür-gubâr eyler
- 3 Hâdeng-endâz-ı çarhuñ tîrle kavsi müheyyâdur
Dem-â-dem nûk-ı peykân-ı cefâsı cânâ kâr eyler
- 4 Hemîşe hâkile yek-sân ider bir serv-i ra'nâyı
Sirişk-i çeşm-i ahhâbı gamından cüy-bâr eyler
- 5 Gedâ-yı bî-nevâ olsun şeh-i zerrîn-ğabâ olsun
Bu râh-ı pür-hatardan herkes elbette güzâr eyler
- 6 Peleng-i çarhı mağlûb eyleyen şîr-i neri dünya
Gubâr-ı gam virüp âhîr zebûn u dil-figâr eyler
- 7 Der-âgûş eylerin dirken çıkarur nâ-gehân cânın
Zen-i devr-i zamâne kağı merdi kim kenâr eyler
- 8 Geremez muṭrib-i dehrûñ nevâ-yı 'işret-efzâsı
Çün âheng-i melal-engiz-i mâtemde karar eyler
- 9 Bu rübâh-ı cihân-ı hîle-kâruñ itdüğün halka
Ne şîr-i deşt ider hergiz ne bebr-i küh-sâr eyler
- 10 Mey-i 'işret diyü bir câm şunsa şâkı-i devrân
Mezâkuñ telh idüp evvel kıtur âhîr gözûñ giryân

III

- 1 'Aceb kıydı felek Medhî gibi merd-i sühan-dâne
'Aceb gencîneden ayrıldı haqqâ kim bu virâne
- 2 Mezârı üzre toprak dökdürürse tañ mıdur gerdün
Yitürdi nâ-gehânî şöyle bir lû'lü-yi yek-dâne
- 3 Zemin içre bulunmaz öyle bir zât-ı melek-haşlet
Revâdur çıkça halkuñ nâlesi gerdün-ı gerdâna
- 4 Ahibbâ gûş idince bu peyâm-ı miñnet-encâmı
Kâbâlar çâk çâk oldu yağalar indi dâmâne

- 5 Bu rûz-ı hasret-endûzı görüp şabr eyleyen kimdür
Meger dem-beste ola kudreti kılmaya efgâna
- 6 Dökerler eşk-i hasret yâd idüp güftâr-ı şîrinin
Cihân tûtileri hep al olurlar bürünüp kına
- 7 Fenâ gül-zârını seyr itdi bir tâvûs-ı kıdsidür
Şafâsın bulmayup âhîr çekildi bâğ-ı rıdvâna
- 8 Gezerken bişe-zâr-ı nâz içinde emn-i hâtırla
İrişdi pençe-i şîr-i ecel nâ-geh giribâna
- 9 Düşer miydi o mîr-i meclis-i erbâb-ı 'irfânuñ
Bisât-ı 'işretin tayy eylemek şâkî-i devrâna
- 10 Kıanı ol dide-i erbâb-ı tab'a merdüm-i binâ
Aña çeşm-i bed-eyyâm irişdi oldı nâ-peydâ

IV

- 1 Seferdeyken 'adem mülkine âheng-i sefer kıldı
Bu cîsr-i köhneden gâyet şitâb üzre güzer kıldı
- 2 Fenâdur yazılan gördi rû'ûs-ı halk-ı 'âlemde
Rızâ virdi kızâyâ bir gün evvel terk-i ser kıldı
- 3 Gezend irdi aña çeşm-i bed-i eflâkden âhîr
Egerçi kevkeb-i ikbâl birkaç gün nazar kıldı
- 4 Görünmez kimseye rûy-ı emel şimden girü hergiz
Duĥân-ı âh mir'ât-ı sipihri pür-keder kıldı
- 5 Sitâre atdı burc-ı kal'a-i eflâkden kendün
Kıaçan kim hâtif-i gaybi bu mâtemden haber kıldı
- 6 Olup ser-geşte-i gam düşdi hâke ser-be-ser encüm
Kıçıkup şoñra sipihri âteş-i dil pür-şerer kıldı
- 7 Şikest oldı gönül âyinesi seng-i cefâlardan
Dil ehli sinesin şemşîr-i hicrâna siper kıldı
- 8 Dirîğâ sebze-i ümmid hergiz olmadı hâşıl
Eger ki hâk-i kıbrin dide-i aĥbâb ter kıldı

- 9 Bu gül-zâr-ı fenânuñ bāg-bānı pîr-i fânîdür
Dıraht-ı nev-zuhûrî bilmeyüp kaçd-ı zarar kıldı
- 10 Bekâ yok gerçi kim biñ yıl da olsa zinde-gânide
'Aceb müşkildür ammâ merg hengâm-ı civânide

V

- 1 Koyar bir an içinde nice şekle hâl-i insânı
Hakîkat özge sûret-bâzımıñ bu 'âlem-i fânî
- 2 'Adem resmin yazar nakkâş-ı Kudret şafha-i câna
Görenler hâk-rizûñ oldılar hep deng ü hayrânı
- 3 Sîpîhrüñ her biri bir katre-i sîm-âba beñzer kim
Cihân halkını anuñ dem-be-dem öldürmedür şânı
- 4 Dem-â-dem çeşmesinden zehr açar gerdün-ı gerdânuñ
Ne şanur halk-ı 'âlem pertev-i mihr-i dirahşânı
- 5 Çeker nâ-dânı eflâke şalar ehl-i dili hâke
Bozuldı nâkıd-ı dehrüñ 'amelden kaldı mîzânı
- 6 Felekdür 'andelîbüñ varını ber-bâd idüp dâ'im
Viren bâd-ı şabâya her seher gül-berg-i handânı
- 7 Felekdür nâr-ı gayretle yaqub pervânenüñ cânın
Hemîşe meclis-i âgyâra ilten şem'-i süzânı
- 8 Bu küh-sâr-ı belânuñ seyl-i idbârı nüzül itse
Harâb eyler binâ-yı devlet-i şâh-ı cihân-bânı
- 9 O bir peykân-ı hûn-âlûdidur tîr-i gam-ı dehrüñ
Degüldür efser-i şâh-ı cihânda la'î-i peykânı
- 10 Fenâsından cihânuñ kimse yok kim hişşe-gîr olmaz
Ne merdüm-h'vâr olur kim hep yese dünyâyı sîr olmaz

VI

- 1 Sirişk-i çeşm-i halkı ey felek rizân iden sensin
Anuñla âsiyâbuñ turmadan gerdân iden sensin

- 2 Hārīm-i iltifāt-ı yāre aġyārı kılup mahrem
Dil ehlin şem'-veş diñlenmeyüp giryān iden sensin
- 3 Raķibe şevķ-i bezm-i vaşlile raķs itdürüp her dem
Dil-i erbāb-ı 'ışkı ney gibi nālān iden sensin
- 4 Dil-i Ya'ķüb'ı döndürdüñ ġam-ı hecrile zindāna
Mekān-ı Yūsuf-ı Ken'an'ı ġöd-zindān iden sensin
- 5 N'ola şemşir-i mihr ü tiġ-i Behrām'ı tılısm itseñ
Yer altunda nice gencineler pinhān iden sensin
- 6 Giceyle ġalkı bir bir öldürürsin irte ammā kim
Yine mātem-serālarda bile eġġān iden sensin
- 7 Kimi kim ġaçer-i bidārı katl itmek istersen
Muġabbet şüretinde evvelā miġmān iden sensin
- 8 'Aceb mi her şebān-ġeh olsa ġün-ālūde dāmānuñ
Çeküp tiġ-i sitem-ġün başına biñ ġan iden sensin
- 9 İdüp her şehriyārı ser-girān-ı bāde-i ġaflet
Yıkup taġtından āġir ġākile yek-sān iden sensin
- 10 Senüñ de ey felek ġākile yek-sān olduġuñ ġörsek
Dil-i ehl-i muşibet gibi virān olduġuñ ġörsek

VII

- 1 Bilürsin sūd-mend olmaz ne deñlü eylesek zārı
Şeb-i mātem gibi ey ġāletü uzatma ġüftārı
- 2 Ķoyup mürġ-i revānı Sidre şāġın bu yaña gelmez
Ne deñlü nāle vü feryādile olsañ taleb-kārı
- 3 Ĥuşuşā kim bu mātemden perişān eyleyüp ġerdün
Benātu'n-na'sa döndürdi hemān ebķār-ı efķārı
- 4 Gel açık tutma dükkān-ı devātı şimdiden soñra
Metā'-ı derd ü ālāmuñ yeter germ oldı bāzārı

VI-2 diñlenmeyüp: diñletmeyüp T1, T2

VII-2 Ne.....taleb-kārı: Benātu'n-na'sa döndürdi hemān ebķār-ı efķārı Ü1

VII-3 Ĥuşuşā.....ġerdün / Benātu'n-na'sa.....ebķār-ı efķārı: Ne deñlü nāle vü feryādile olsañ taleb-kārı / Ĥuşuşā kim bu mātemden perişān eyleyüp ġerdün Ü1

- 5 Ümidüñ kişt-zârın yaqdı çünkim şarşar-ı miñnet
Aña şarf itmek olmaz reşha-i kil-k-i güher-bârı
- 6 Cihân halkını hep kendin gibi bî-'aql u hüş itme
Qo bir päre lisānuñdan bu kâr-ı dehşet-âşârı
- 7 Bütün dünyâda bilmez var mı kim bildürmek istersin
Cefâ-yı devr-i gâddarı belâ-yı çarğ-ı devvârı
- 8 Bu tōmâr-ı tavilü'z-zeyli tayy itmek münâsibdür
Du'âdur şimdiden soñra aña âyin-i gam-h'vârı
- 9 Hudâ çün ravza-i cennet pür-envâr eyleyüp qabrin
Aña kim päye qılsun rütbe-i vâlâ-yı ebrârı
- 10 Anuñ dârü'l-qarârı qaş-ı firdevs-i berin olsun
Gıdâsı ni'met-i didâr yâri hür-i 'iyn olsun

MÜSEDDESLER

1
MÜSEDESÂT

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

I

- 1 Marîz-i derd-i 'ışk-ı dilberem ölsem 'ilâc itmem
- 2 Eger zulmetde kıalsam meş'al-i mâhı sirâc itmem
- 3 Gedâ-yı şâh-tab'am şehlerle imtizâc itmem
- 4 Bütün dünyâya şâh olsaydı gönülüm ibtihâc itmem
- 5 Şeh-i 'ışkam sipihr ü âfitâbı taht u tâc itmem
- 6 Bir abdâlam ki ölsem dehre 'arz-ı ihtiyâc itmem

II

- 1 Dem-â-dem cüşdan hâli degül bir baır-i mevvâcam
- 2 Muhabbet 'arşasında pey-rev-i Mansûr-ı Hallâc'am
- 3 Ne dünyâdan murâdum var ne hüd bir ferde muhtâcam
- 4 Mezzellet hâkidür tahtum külâh-ı fakrdur tâcum
- 5 Şeh-i 'ışkam sipihr ü âfitâbı taht u tâc itmem
- 6 Bir abdâlam ki ölsem dehre 'arz-ı ihtiyâc itmem

III

- 1 Bilürsin taht-ı şâhî tahta-i tâbüt olur âhir
- 2 Nice başlar yemişdür gördüğün ol efser-i fâhir
- 3 Bu deñlü şâhlardan kıalmadı çünkim eşer zâhir
- 4 Bunu fikr eyledüm kim taht u tâca olmayam nâzır
- 5 Şeh-i 'ışkam sipihr ü âfitâbı taht u tâc itmem
- 6 Bir abdâlam ki ölsem dehre 'arz-ı ihtiyâc itmem

IV

- 1 Şafâlar eylerem dünyâ şafâsından cüdâ kıalsam
- 2 Elem çekmem ölince küy-ı 'ışk içre gedâ kıalsam
- 3 Kıayırmaz hâlümü 'arz etmemekden bî-nevâ kıalsam
- 4 Eger bir olacak yer bulmasam başı kabâ kıalsam
- 5 Şeh-i 'ışkam sipihr ü âfitâbı taht u tâc itmem
- 6 Bir abdâlam ki ölsem dehre 'arz-ı ihtiyâc itmem

1 Ü1. 70a (derkenar olarak yazılmıştır). -Ü2. VE. s. 133, T1. 32a, T2. 30b

V

- 1 Şakın aldanma şāhum bu sarāy-ı miḥnet-ābāda
- 2 Zümürürd taḥtı zerrin tācı hep ḳorsun bu dünyāda
- 3 Ḥākāretle nazār ḳılma dil-i derviş-i nā-şāda
- 4 Egerçi şūretā dervişem ammā rüy-ı ma'nāda
- 5 Şeh-i 'ışḳam sipihr ü āfitābı taḥt u tāc itmem
- 6 Bir abdālam ki ölsem dehre 'arz-ı iḥtiyāc itmem

VI

- 1 Yeter baña 'alem ḳılsam duḥān-ı āteş-i āhı
- 2 Fiḡānum variken hergiz gerekmez nevbet-i şāhı
- 3 Bu dehrüñ miḥnetiyle istemez dil 'izzet ü cāhı
- 4 Eger dünyā yıḳılsa Ḥāletü vallāhi billāhi
- 5 Şeh-i 'ışḳam sipihr ü āfitābı taḥt u tāc itmem
- 6 Bir abdālam ki ölsem dehre 'arz-ı iḥtiyāc itmem

2

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

I

- 1 Yine devrān baña zulm eyleyüp ayurdı yārümden
- 2 Yine ḥār-ı ḡam oldı ḥāşilum ol gül-'izārumdan
- 3 Taşup seyl-i belā ḥün-ı dil-ālūd çeşme-sārumdan
- 4 Ḳanā'at gelmeyüp hergiz bu çeşm-i eşk-bārumdan
- 5 Nazār ḳıl her dem aḳan ḥūna cism-i dāḡ-dārumdan
- 6 Benüm her tāze dāḡum ḳanlar aḡlar rüzigārumdan

II

- 1 Yazıklar baña şāhum itdügün ikrārı bilmezsin
- 2 Vefā resmini öğrenmek gereksin bārı bilmezsin
- 3 Gözüm yaşına raḥm eyle bu āh u zārı bilmezsin
- 4 Gel ey 'İsā-nefes derd-i dil-i bīmārı bilmezsin
- 5 Nazār ḳıl her dem aḳan ḥūna cism-i dāḡ-dārumdan
- 6 Benüm her tāze dāḡum ḳanlar aḡlar rüzigārumdan

VI-4 vallāhi billāhi: vallāhi vallāhi Ü1, VE

III

- 1 Benüm ey gül-şen-i hüsn ü melâhatde gül-i alum
- 2 Leţâfet âsumânında meh ü hurşid-timşâlüm
- 3 Ne var şebnem gibi yerden götürseñ cism-i pâ-mâlüm
- 4 Buluşdukça saña hiç ağlamak lâzım degül hâlüm
- 5 Nazar kıll her dem akan hûna cism-i dâg-dârumdan
- 6 Benüm her tâze dâgum kanlar ağlar rûzigârumdan

IV

- 1 Kenâr itmek ümidiyle seni ey gevher-i yektâ
- 2 Gözüm yaşını deryâ eylemişdür bu dil-i şeydâ
- 3 Ne lâzım ayaguñ tozına hâlüm eylemek inhâ
- 4 Ne hâcet mâcerâyı saña takrîr eylemek cânâ
- 5 Nazar kıll her dem akan hûna cism-i dâg-dârumdan
- 6 Benüm her tâze dâgum kanlar ağlar rûzigârumdan

V

- 1 Zenehdânüñ senüñ cânâ nişândur çâh-ı Bâbil'den
- 2 Düşelden aña gönlüm hiç hâlâş olmadı müşkilden
- 3 Dil-i bimârum hâlin ne hâcet şormağa ilden
- 4 Haber-dâr olmak isterseñ eger hün-âbe-i dilden
- 5 Nazar kıll her dem akan hûna cism-i dâg-dârumdan
- 6 Benüm her tâze dâgum kanlar ağlar rûzigârumdan

VI

- 1 'Acebdür Hâletî'ye cevreden dañi uşanmazsın
- 2 Hüdâ'dan yok mı havfuñ halk-ı 'âlemden utanmazsın
- 3 Niçün şormayasın cânâ dilüm şad-pâre şanmazsın
- 4 Eger ey 'ahd ü peymânı yalan baña inanmazsın
- 5 Nazar kıll her dem akan hûna cism-i dâg-dârumdan
- 6 Benüm her tâze dâgum kanlar ağlar rûzigârumdan

3

MÜSEDDDES DER-FERĀMUŞ-I ECEL-FERMĀYED

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

I

- 1 Bakmaduñ bir kerre cānā kâbil-i timâr iken
- 2 Tutmaduñ köşk-i bükâ kârum figân u zâriken
- 3 Şoñ nefesdür kaçma bârî gözlerüm bidâriken
- 4 Gel yetiş göster yüzüñ ben hasteye hüşyâriken
- 5 Korkarın mest eyleye cām-ı ecel bîmâriken
- 6 Göreyin bârî seni bir daği 'aqlum variken

II

- 1 Dâr-ı dünyâdan tabîbüm intikâl üstindeyin
- 2 Kışver-i mülk-i bekâya irtihâl üstindeyin
- 3 Gün gibi rüşen-dil ol sen ben zevâl üstindeyin
- 4 Merhamet kılmaz mısın cānâ ki hâl üstindeyin
- 5 Korkarın mest eyleye cām-ı ecel bîmâriken
- 6 Göreyin bârî seni bir daği 'aqlum variken

III

- 1 'Âkıbet zîr-i zemîn olsa gerekdür meskenüm
- 2 Şarşar-ı bād-ı fenâ ber-bād ider âhîr tenüm
- 3 Hâkile eñ şoñ tolar cānâ bu çeşm-i rüşenüm
- 4 'Arz-ı hüsn eylerseñ it 'aqlum başumdayken benüm
- 5 Korkarın mest eyleye cām-ı ecel bîmâriken
- 6 Göreyin bârî seni bir daği 'aqlum variken

IV

- 1 Süziş-i 'ışkıyle yanmuşken bu cān-ı nâ-tüvân
- 2 Zehr-i kâtil şunmağ ister sâki-i devr-i zamân
- 3 Döymeyem ibrâmına cā'iz ki anuñ nâ-gehân
- 4 Şâğarından nüş idüp âhîr düşem bî-'aql u cān
- 5 Korkarın mest eyleye cām-ı ecel bîmâriken
- 6 Göreyin bârî seni bir daği 'aqlum variken

3 Ü1. 70a (derkenar olarak yazılmıştır). -Ü2, VE. s. 139. T1. 33a. T2. 31b

Başlık: -VE, -T1, -T2

II-5, 6: -Ü1

III-3 bu çeşm-i: dü-çeşm-i Ü1; bu cism-i T1

III-5, 6: -Ü1

IV-4 Şâğarından: Şâğardan Ü1; Şâğarında VE / nüş idüp: nüş ile Ü1

IV-5, 6: -Ü1

V

- 1 Çekse dil cām-ı fenāyı 'ālem itmez fā'ide
- 2 Bir hūmārı var anuñ cām-ı Cem itmez fā'ide
- 3 Kūh-ken cān virse añā mātem itmez fā'ide
- 4 Niş-i gam cāna geçince merhem itmez fā'ide
- 5 Korkarın mest eyleye cām-ı ecel bīmārıken
- 6 Göreyin bārı seni bir daği 'aqlum varıken

VI

- 1 Sāgar-ı bezm-i belā ister gözüm kan eyleye
- 2 Derdi oldur kim beni derdiyle nālān eyleye
- 3 Hāletü-veş bi-dil ü bīmār ü bi-cān eyleye
- 4 Cür'a gibi 'akıbet hākile yek-sān eyleye
- 5 Korkarın mest eyleye cām-ı ecel bīmārıken
- 6 Göreyin bārı seni bir daği 'aqlum varıken

4

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

I

- 1 Yāri gördüm yine ardınca idi ağıyarı
- 2 Gül-i gül-zār gibi yanına almış hārı
- 3 Virmesün kimseye Hakk böyle olan dil-dārı
- 4 Nice almaya bu gam cān u dil-i bīmārı
- 5 Māye-i naqd-i hayāt olsa eger didārı
- 6 Ölümümdür benüm ağıyarile görmek yārı

II

- 1 Mevsim-i bāğ gelüp gül gibi güldü dünyā
- 2 'Azm-i gül-geşt-i çemen eyledi hep şāh u gedā
- 3 Seyr-i gül-zāra gönül çekmez olupdur aşlā
- 4 Korkarın düşmenile rast gelem diyü añā
- 5 Māye-i naqd-i hayāt olsa eger didārı
- 6 Ölümümdür benüm ağıyarile görmek yārı

V-5, 6: -Ü1

4 Ü1. 71a, -Ü2, VE. s. 140, T1. 33b, T2. 32a

II-1 bāğ: bāğa T1, T2

III

- 1 Kosa cevri eylemegi ol gül-i ra'nâ gelse
- 2 Olmasa dide-i ağıyâra hüveydâ gelse
- 3 'Ahdi üstine tırup dönmese dünyâ gelse
- 4 Gelicek hâne-i 'uşşâkına tenhâ gelse
- 5 Mâye-i nakd-i hayât olsa eger didârı
- 6 Ölümümdür benüm ağıyârile görmek yârı

IV

- 1 Düşdi dil yârile ağıyârı göreliden pür-gam
- 2 Ola-yazdı nice kez menzili şahrâ-yı 'adem
- 3 Şubha dek varmasa h'vâba n'ola çeşm-i pür-nem
- 4 Korkarın h'vâbda nâ-geh anı illerle görem
- 5 Mâye-i nakd-i hayât olsa eger didârı
- 6 Ölümümdür benüm ağıyârile görmek yârı

V

- 1 Ğam-ı ağıyârile hâk olsa eger kim bedenüm
- 2 Çak olup câme-i ten egnüme giysem kefenüm
- 3 Okuya hâl diliyle bunu her bir çemenüm
- 4 Yaza 'ışk ehli gelüp seng-i mezârumda benüm
- 5 Mâye-i nakd-i hayât olsa eger didârı
- 6 Ölümümdür benüm ağıyârile görmek yârı

VI

- 1 Nazar itsem eger ağıyâr yanında yâre
- 2 Zehr-i miñnet içirür her biri ben bîmâre
- 3 Nük-ı âzâr urur yâre bu cism-i zâre
- 4 Zaħm-ı şemşir-i cefâdan dil olur şad-pâre
- 5 Mâye-i nakd-i hayât olsa eger didârı
- 6 Ölümümdür benüm ağıyârile görmek yârı

VII

- 1 Görüp ağıyârile olmuşdı mükedder hâlüm
- 2 Za'fdan şüret-i divâra dönüp timşâlüm
- 3 Döştlar Hâletiyâ bilmek için ahvâlüm
- 4 Açıcak 'ışk kitâbını bu gelmiş fâlüm
- 5 Mâye-i nakd-i hayât olsa eger didârı
- 6 Ölümümdür benüm ağıyârile görmek yârı

5

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

- 1 Tişe-i miñnetden aldurmaz dil-i divânemüz
- 2 Şem'-i 'ışka yanmadan pervâ yemez pervânemüz
- 3 Halka Mecnün'ı unutdursa n'ola efsânemüz
- 4 Bâde-i 'ışkıladur pür rüz u şeb peymânemüz
- 5 Geçdi Mecnün Leylâ'dan geçmez dil-i divânemüz
- 6 İllerüñ uşlandı uşlanmaz bizüm mestânemüz

II

- 1 Hâsıl olmadı dil-i divâne pend-i pirden
- 2 İctinâb itmez yanar öddan yalın şemşirden
- 3 Şimdi hiç aldurmaz oldı bendden zencirden
- 4 Gördüm uşlanmaz ferâgat eyledüm tedbirden
- 5 Geçdi Mecnün Leylâ'dan geçmez dil-i divânemüz
- 6 İllerüñ uşlandı uşlanmaz bizüm mestânemüz

III

- 1 Gerçi kim itmişdi evvel Kays dünyâdan ferâg
- 2 Kılmamışdı nice yıllar 'ışk-ı Leylâ'dan ferâg
- 3 Kimseler dünyâda ummazken o sevdâdan ferâg
- 4 'Âkıbet cânın virüp itmiş o rüsvâdan ferâg
- 5 Geçdi Mecnün Leylâ'dan geçmez dil-i divânemüz
- 6 İllerüñ uşlandı uşlanmaz bizüm mestânemüz

IV

- 1 Bülbül-i şeydâ ferâgat eyledi gül-zârdan
- 2 Geçdi pervâne hevâ-yı şem'-i pür-envârdan
- 3 Vâz-geldi Kays fikr-i vuşlat-ı dil-dârdan
- 4 Geçmedi hergiz gönül ammâ belâ-yı yârdan
- 5 Geçdi Mecnün Leylâ'dan geçmez dil-i divânemüz
- 6 İllerüñ uşlandı uşlanmaz bizüm mestânemüz

5 Ü1. 70b, -Ü2, VE. s. 142, T1. 34a, T2. 32b

I-4 pür: pürdür VE, T1, T2

I-5 Leylâdan: 'ışkdan VE, T1, T2 / divânemüz: mestânemüz VE, T1, T2

I-6 mestânemüz: divânemüz VE, T1, T2

III-3 sevdâdan: rüsvâdan VE, T1 T2

III-4 rüsvâdan: sevdâdan VE. T1, T2

IV: -T1, T2

IV-3 hergiz: aşlâ VE

V

- 1 Nice yıllar kuy-ı dil-darı bilüp dârü'ş-şifâ
- 2 Ol tabīb-i cān u dilden tırma isterdüm devâ
- 3 Gördi kim olmaz şarāb-ı vaşlile dermān baña
- 4 Didi bir gün var yüri hiç çāre mi vardur saña
- 5 Geçdi Mecnūn Leylā'dan geçmez dil-i divānemüz
- 6 İllerüñ uşlandı uşlanmaz bizüm mestānemüz

VI

- 1 'İşkıla göñlüm çeküp bār-ı belā vü miñneti
- 2 Nice kez nüş eylemişdi zehr-i mār-ı firqatı
- 3 Geçdi şanurdum ben anı 'ışkdan ey Hāleti
- 4 Yine nā-geh oldı şeydā göricek ol āfeti
- 5 Geçdi Mecnūn Leylā'dan geçmez dil-i divānemüz
- 6 İllerüñ uşlandı uşlanmaz bizüm mestānemüz

6

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

I

- 1 Cihānda göñlüm 'aql u hūşı tārūmār itdüm
- 2 Kırup zencir-i pülādı bu zindāndan firār itdüm
- 3 Ayak ayak cünün vādilerin geşt ü güzār itdüm
- 4 Varup ser-menzil-i mülk-i kanā'atda qarār itdüm
- 5 Nesim-āsā çeküp el bāğ-ı 'ālemden güzār itdüm
- 6 Geçüp büy-ı gülinden hār-ı hicrān ihtiyār itdüm

II

- 1 Çü bildüm anı kim her kim irişe vuşlat-ı yāre
- 2 Nice yıllar tabīb-i vuşlat itse çāredür diye
- 3 Olur āhır belā-yı firqat-i yārile āvāre
- 4 O yıllarla şafā bir günce gelmez 'āşık-ı zāre
- 5 Nesim-āsā çeküp el bāğ-ı 'ālemden güzār itdüm
- 6 Geçüp büy-ı gülinden hār-ı hicrān ihtiyār itdüm

V-3 baña: şehā Ü1

V-4 çāre mi vardur: çāre kalmadı VE, T1, T2

VI: -Ü1

III

- 1 Görüp zâhirde hâlüm şanmañuz dünyâdadur göñlüm
- 2 Egerçi bundayın ben 'âlem-i bâlâdadur göñlüm
- 3 Koyup gavğâ-yı dehri 'aqlile gavğâdadur göñlüm
- 4 Bu [kâşândan] geçüp vâdi-i istiğnâdadur göñlüm
- 5 Nesim-âsâ çeküp el bâğ-ı 'âlemden güzâr itdüm
- 6 Geçüp bü-y-ı gülinden hâr-ı hicrân ihtiyâr itdüm

IV

- 1 Cihānuñ kaşr-ı zen-kârına bakmağda şafâ yokdur
- 2 O bir virānedür kim anda ümmid-i bekâ yokdur
- 3 Kaçankim bildüm ol gül-şende hiç bü-y-ı vefâ yokdur
- 4 Hemîn cân atdum ol gül-zâra anda kabâ yokdur
- 5 Nesim-âsâ çeküp el bâğ-ı 'âlemden güzâr itdüm
- 6 Geçüp bü-y-ı gülinden hâr-ı hicrân ihtiyâr itdüm

V

- 1 Ne ma'nâdur bu kim her mâ[...]şı ehl-i kemâl eyler
- 2 Ne hâletdür ki 'ibret ehlini pür-vecd ü hâl eyler
- 3 Egerçi Hâletü çokdan cihânda kıl ü kâl eyler
- 4 Şu âbdâla nazar kıl ki bu beyti hubb-ı hâl eyler
- 5 Nesim-âsâ çeküp el bâğ-ı 'âlemden güzâr itdüm
- 6 Geçüp bü-y-ı gülinden hâr-ı hicrân ihtiyâr itdüm

7

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

I

- 1 Hâlet-i 'ışkıla dünyâlara destân oldum
- 2 'Aql u fikri yitürüp bî-ser ü sāmân oldum
- 3 Eski derdüm peklendi yine nālân oldum
- 4 'Âlem-i 'ışka düşüp başuma sultân oldum
- 5 Yine bir pâdişâha bende-i fermân oldum
- 6 'Âlem-i 'ışka düşüp başuma sultân oldum

4 [kâşândan]: kâşından (Nüşhada kâşından şeklinde yazılmış olan kelimenin anlam bakımından doğru şeklinin kâşândan olduğu kanaatindeyiz.)

II

- 1 Niş-i peykân-ı cefâ cânuma kâr itmişiken
- 2 Elem-i firqât-i dilber beni zâr itmişiken
- 3 Milket-i 'ışkı koyup terk-i diyâr itmişiken
- 4 'Âşık olmamağıçün kavlı ü karar itmişiken
- 5 Yine bir pâdişâha bende-i fermân oldum
- 6 'Âlem-i 'ışka düşüp başuma sultân oldum

III

- 1 Yıl geçer eylemez ol şüh-ı cihân yâd beni
- 2 Turmadan itmededür cevriye nâ-şâd beni
- 3 Kıldı zencir-i gam-ı 'ışkına mu'tâd beni
- 4 Boynı bağılu kulam itsün âzâd beni
- 5 Yine bir pâdişâha bende-i fermân oldum
- 6 'Âlem-i 'ışka düşüp başuma sultân oldum

IV

- 1 Ben ki Mecnûn gibi bir 'âşık-ı ser-gerdânam
- 2 Milket-i derd ü gama pâdişeh-i devrânânam
- 3 Zâhir egerçi gedâ-şûret ü bi-sâmânânam
- 4 Rûy-ı ma'nâda görüñ kim nice 'âlî-şânânam
- 5 Yine bir pâdişâha bende-i fermân oldum
- 6 'Âlem-i 'ışka düşüp başuma sultân oldum

V

- 1 Gam-ı zülfiyle siyeh-baht u perişân olayın
- 2 Ateş-i 'ışk-ı cihân-sûzıyla süzân olayın
- 3 Tâ ölince beni koñ hâkile yek-sân olayın
- 4 Yolların bekleyeyin yolına kurbân olayın
- 5 Yine bir pâdişâha bende-i fermân oldum
- 6 'Âlem-i 'ışka düşüp başuma sultân oldum

VI

- 1 İtdi dil hânesini 'ışkı o yârüñ mesken
- 2 Toldı güyâ ki gam-ı Yüsufîle beyt-i hazen
- 3 Hâletî gibi gönül kimseye açmaz iken
- 4 Bilmem n'oldı baña gitdi kararum elden
- 5 Yine bir pâdişâha bende-i fermân oldum
- 6 'Âlem-i 'ışka düşüp başuma sultân oldum

8

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

I

- 1 Gele mi şâh-ı gamuñ kalbi harâb-âbâda
- 2 İtdi dil mülkini ceys-i belâ yağmâda
- 3 Aldılar her neyekim mâlikisem dünyâda
- 4 Kaldılar cân u gönül nâle vü väveylâda
- 5 Halk-ı ‘âlem elem-i ‘ışkuñile gavgâda
- 6 Sen iseñ pâdişehüm ‘âlem-i istiğnâda

II

- 1 Hân-kâh içre nür-ı ruhuñ zikri düşer
- 2 Hây u hüyle tolar künbed-i çarh âhir
- 3 Eyleseñ cânib-i mey-hâneye her gâh güzer
- 4 Göricek zâhir olur na‘ra-i mestân bir bir
- 5 Halk-ı ‘âlem elem-i ‘ışkuñile gavgâda
- 6 Sen iseñ pâdişehüm ‘âlem-i istiğnâda

III

- 1 Cümle ‘âlem yüzüñi görmege cânâ müstâk
- 2 Kimse mi var ki gamuñ takâtini itmeye tak
- 3 Mest idüp her birisin neş’e-i şahbâ-yı firâk
- 4 Ser-i küyünda biri birine girdi ‘uşşâk
- 5 Halk-ı ‘âlem elem-i ‘ışkuñile gavgâda
- 6 Sen iseñ pâdişehüm ‘âlem-i istiğnâda

IV

- 1 Şıyt-ı hüsnüñle tolap künbed-i çarh-ı minâ
- 2 Turmadan nâle kılar hecrüñ elinden dünyâ
- 3 Olmaduñ gerçi ki bir kimseye şahid ammâ
- 4 Yine her şâh u gedâ ‘ışkuñ iderler da‘vâ
- 5 Halk-ı ‘âlem elem-i ‘ışkuñile gavgâda
- 6 Sen iseñ pâdişehüm ‘âlem-i istiğnâda

V

- 1 Ser-i küyünda senüñ her gice efgânlar olur
- 2 Nice diller alınur baş kesilür kanlar olur
- 3 Eşk-i ‘âşık dökülüp yerlere ‘ummânlar olur
- 4 Nice sevdâ-zedeye zulm-i firâvânlar olur
- 5 Halk-ı ‘âlem elem-i ‘ışkuñile gavgâda
- 6 Sen iseñ pâdişehüm ‘âlem-i istiğnâda

VI

- 1 Dil mi vardur ki saña 'âşık-ı dîdâr degül
- 2 Cân mı kaldı ser-i zülfüne giriftâr degül
- 3 Derd-i hecrüñle bir âdem kanı bîmâr degül
- 4 Nâle iden yaluñuz Hâletî-i zâr degül
- 5 Halk-ı 'âlem elem-i 'ışkuñile gavgâda
- 6 Sen iseñ pâdişehüm 'âlem-i istîgnâda

TAHMÎS

I

GAZEL-İ 'UBEYDÎ TAHMÎS-İ HÂLETİ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

- 1 'Arşa-i hüsn içre cānā saçlarıñ çevgān olup
- 2 Başumı top eyleyüp 'ıŝkuñla ser-gerdān olup
- 3 Dem-be-dem ebr-i bahārī-veş gözüm giribān olup
- 4 Ağlayayın bülbül-āsā derdile nālān olup
- 5 Sen cihān bāğında gül ey gonçe-leb handān olup

II

- 1 Dest-i hicrānuñda oldı dōstüm hālüm harāb
- 2 Derdūñile eksük olmaz dilde hergiz ıztırāb
- 3 'İşkıla ne yerdeyem ne gökde mānend-i şehāb
- 4 Ref' iderdūñ hākden ben zerrei ey āfitāb
- 5 Bir gice ğam hāneme başsañ kadem mihmān olup

III

- 1 Görmeseydūñ düşmenūñ bir dem idersin cüst ü cū
- 2 'İŝkuñ yād eylemezsin hiç saña düşer mi bu
- 3 Görmege ruhsārını her gün kılariken ārzū
- 4 Ayda bir kerre görmez oldum yüzüñi ey mäh-rū
- 5 Gün gibi hercā'i olduñ āfet-i devrān olup

IV

- 1 Nice yıllar bend-i zülfüñ oldı dil mürġına dām
- 2 Dāne-i hālūñden ammā almadum bir kerre kām
- 3 Nice bir tağlardayın ferhād-veş tutmam maķām
- 4 Nice bir deşt-i belā vü ğamda ey Leylā-hırām
- 5 Gird-bād-āsā gezem Mecnūn-ı ser-gerdān olup

V

- 1 Hayr خیر olmuş dehre bakmağdan gözüñ biryān bil
- 2 Hātırūñ āyine-veŝ jeng-i kederden sāde kıł
- 3 Hālet-i-veş gel mücerred ol 'alāyığdan kesil
- 4 Kayd-ı miñnetden 'Ubeydī ger hālāŝ ister dil
- 5 'Ālem-i tecrīde düş ābdāl-veş 'uryān olup

KIT'ALAR

1
MUKAṬṬA'ĀT*

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Kıadr ü kıymet bulsa her bir kıt'amuz ey Hāletī
- 2 Vechi var zirā ki feyz-i 'ālem-i lāhūtdur
- 3 Hıtt-şinās-ı dehr ü şarrāf-ı zamāne didi kim
- 4 Her biri bu kıt'alardan kıt'a-i yāķūtdur

ḤARFÜ'L-ELİF**

2

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Āh-ı serd ü sine-i germ-i dil-i şeydā gibi
- 2 Hükmini itdükçe zāhir gāh şayf ü geh şitā
- 3 Bir dıraht-ı ser-firāzısın cihān gül-zārinuñ
- 4 Saķlasun bu rüzigāruñ germ ü serdinden Hūdā

3

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Niteki lāle tuta dāmenini kūh-sāruñ
- 2 Niteki güller ola zīb-i gül-şen-i dünyā
- 3 Hemişe lāle gibi bağrı düşmenüñ yansun
- 4 Hemişe gül gibi vaķtūñ hoş eylesün Mevlā

1 Ü1. 60b, Ü2. 177a, VE. s. 522 (Bu kıt'a VE nüshasında s. 522'de Rubāiyât bölümünde bulunmaktadır.), T1. 34b, T2. 48a

* Mukatta'ât bölümünün tamamı T2'de derkenar olarak yazılmıştır.

Başlık: Metāli' Ü2 (Kıtalar, Ü2'de müstensihin dalgınlığı sonucu Metāli' başlığı altında verilmiştir.), -VE

** Kıt'alar T1 ve T2 nüshalarında elif-bâ tertibine göre bulunmakla beraber ilgili harf başlıkları kolaylık sağlması düşüncesiyle tarafımızdan eklenmiştir.

2 Ü1. 61b, Ü2. 178a, VE. s. 111, T1. 34b, T2. 48a

3 Ü1. 61b, Ü2. 178a, VE. s. 125, T1. 34b, T2. 48a

4

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Cümle sāhir-pişeler nā-būd olurlar her kaçan
- 2 Destüme girse 'aşā-yı hāme-i mu'ciz-nümā
- 3 Meyve-i maqşüd alınmazdı dıraht-ı hāmeden
- 4 Dest-i Kudret yapmasa aña benānumdan se-pā

5

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Ey 'adū-yı cān erbāb-ı hüner-kāruñ senüñ
- 2 Pire-zāl-i çarha ta'lim-i sitemdür dā'imā
- 3 Her zamān olmaz mücellā tūg-i iqbālün şaķın
- 4 Hün-ı nā-ħaķķdan gelür elbette zengār-ı fenā

6

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Mübtelā-yı südde olsam Hāletü āsān idi
- 2 Südde-i devlet-me'āb-ı ehl-i dünyādan baña
- 3 Varise cennetde ger Rıdvan'a 'arz-ı ihtiyāc
- 4 Nār-ı düzaħ yeg gelür firdevs-i a'lādan baña

HARFÜ'L-BĀ

7

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 'Uhide-i ta'zīm-i güftārum edā olmaz tamām
- 2 Çeşme-i hürdan devāt-ı çeşmüne kōnsaydı āb
- 3 Pertev-i luţfuñ düşürse üstine dīvānumuñ
- 4 Eylerin şirāzesin haytu'ş-su'ā'-ı āfitāb

4 Ü1. 65b, Ü2. 181b, VE. s. 120, T1. 34b, T2. 48a

5 Ü1. 68a, Ü2. 184b, -VE, T1. 34b, T2. 48a

6 Ü1. 65b, Ü2. 182a, VE. s. 114, T1. 34b, T2. 48a

7 Ü1. 68a, Ü2. 184a, -VE, T1. 34b, T2. 48a

8

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Sensin ol kim na'l-i zerrin sütürin bulsa ger
- 2 Mehçe eylerdi livä-yı ceşşine Efräsyäb
- 3 İltifät itseñ baña bir hadde iltem şî'ri kim
- 4 Şafha-i çarha yaza altun kalemle äfitäb

9

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Sensin ol kim säye-i luţfuñdan olan zerreye
- 2 Hergiz el qaldurmağa kädîr degüldür äfitäb
- 3 Kålbine düşmenlerün tufån nehibin tarh ider
- 4 Gerçi kim peykån-ı tirün görünür bir kaçre äb

10

BA'Zİ VÜZERÄYA EDİRNE'DEN
GÜL-ÄB HEDİYESİYLE İRSÄL OLUNMIŞDUR

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Ben mür-ı nâ-tüvānuñ ider tuhfesin kabül
- 2 Ol Aşaf-ı hüner-ver-i sultān-ı Cem-cenāb
- 3 Maşşül-i gül-şen-i kerem ü luţfidur tamām
- 4 Ben haste-i gamuñ eline her giren gül-äb

ĤARFÜ'T-TÄ

11

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Zülmet-i gamdan halāş itdi seni ey Häleti
- 2 Şeb-çeräg-ı meclis-i devlet aġa-yı pāk-zāt
- 3 Ol refik-i Ĥızr-himmet kim olupdur bî-gümān
- 4 Tab'ı mir'ät-ı Sikender meşrebi äb-ı hayät

8 Ü1. 63a, -Ü2, -VE, T1. 34b, T2. 48a

9 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 34b, T2. 48a

10 Ü1. 151b, Ü2. 176b, -VE, T1. 35a, T2. 48b

Başlık: -Ü1, -Ü2

11 Ü1. 61b, Ü2. 177b, VE, s 111, T1. 35a, T2. 48b

12

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Ol gül-i gül-zâr-ı devletsin ki büy-ı himmetün
- 2 İtdi bâğ-ı ma'rifet bülbüllerin medhüş u mest
- 3 Sen тұrurken ğayrılar medhinde güftâr eylese
- 4 'Andelîb-i hâmemün minķârın eylerdüm űikest

13

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Gitdi kilid-i genc-i sa'âdet bulunmadı
- 2 Naķd-i űafâya anuñçün irmez oldı dest
- 3 Bir merd yok ki zâhir idüp zür-ı himmetin
- 4 Bir an içinde vire anuñ kıflına űikest

14

(Kıt'a-i Kebîre)

Mef'ülü Mefä'ilü Mefä'ilü Fe'ülün

- 1 Seyr eyle dür-i nazmumu gör cevher-i zâtum
Ey lücce-i 'ummân-ı kerem baħr-i mürüvvet
- 2 Mihr-i keremün herkese pertev űalar ammâ
Hiç bende de bir zerre ķadar yok mı liyâķat
- 3 Āsüde-dil olmaĝa cihânun eleminden
Olmaz iűigün gibi baňa bâliű-i râħat
- 4 İrmez eli luĝfuñ gibi bir ğabl-i metine
Anuñ ki ola cây-gehi ķâh-ı mezellet

12 Ü1. 62a, Ü2. 178b, VE. s 117, T1. 35a, T2. 48b

13 Ü1. 67b, Ü2. 184a, -VE, T1. 35a, T2. 48b

2 Naķd-i űafâya.....oldı dest: Anuñçün irmez oldı nuķüd-ı űafâya dest Ü1 (Ayrıca Ü1'de bu mısranın üzerinde T2'deki űekil de kayıtlıdır.)

14 Ü1. 62a, Ü2. 178b, VE. s. 109, T1. 35a, T2. 48b

2 -Ü1, -Ü2

3 -Ü1, -Ü2

4 -Ü1, -Ü2

- 5 Cevr eylemegi baña felek 'âdet idindi
Luţf eyle aña resm-i kerem nidügin ögret
- 6 Şavurdu külüm göklere bu şarşar-ı âhum
Dil hırmenine çarh koyup âteş-i miñnet
- 7 İhsânile çek kendüne ben kaddi kemânı
El-minnetü li'llâh ki var kuvvet ü kudret
- 8 Her hâcetüñi ide revâ Hazret-i Mevlâ
Bir vechile ki istemege kalmaya hâcet

HARFÜ'D-DÂL

15

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Kani kim ol perî bundan muqaddem
2 Beni eylerdi ihsânıyle hoşnüd
3 'Adûlarla duñan itmezdi ol dem
4 Şanurdum ben lebin halvâ-yı bî-düd

16

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hakk budur kim çeşm-i erbâb-ı nazar görmüş degül
2 Şi'r-i Bâkî gibi bir güftâr-ı nağz u dil-pesend
3 Nefha-i nazmın iletse bād eger ta'zîm içün
4 Kalka yerinden gubâr-ı merkad-i pîr-i Hücend

17

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Mey-hâne vü meyleydi hemân derdi o şâhuñ
2 Tâ kimse zamânında anuñ olmaya dil-şâd
3 Hıyr itdi âñir aña âh-ı dil-i rindân
4 *Bâ-derd-i kesân her ki der-üftâd ber-üftâd*

8 -VE

15 Ü1. 151b, Ü2. 176b, -VE, T1. 35a, T2. 49a

16 Ü1. 65a, Ü2. 181b, VE. s. 127, T1. 35b, T2. 49a

17 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 35b, T2. 49a

18

YEMİŞCİ PAŞA, TIRNAKÇI HASAN PAŞA'YI VE 'ALİ AĞA'YI
VE HÜSEYİN HALİFELERİ YEVM-İ VÂHİDDE
KATL İTDÜĞİNDE DİNİLMİŞDÜR

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 'Aceb olmaz bu rûz-ı mâtem için
- 2 Kerbelâ'dan eger dinilse şedid
- 3 Ne 'Ali kaldı ne Hasan ne Hüseyin
- 4 Bi Yezid itdi cümlesini şehid

HARFÜ'R-RÂ

19

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Nesr-i tã'ir gökde pervâz itmege kâdir midür
- 2 Şol zamân kim eyleye zâg-ı kemânın cân-şikâr
- 3 Ol 'Ali-siret ki çeşm-i ahvel-i a'dâsına
- 4 Tîg-i kahrı görünür mânend-i şekl-i zülfikâr

20

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sensin ol kim nâme-i mazmûn-ı iqbâl üstine
- 2 Yazdılar 'unvân-ı nâmuñ Âşaf-ı Cem-ıktidâr
- 3 Bâg-ı dehr olsa şehâb-ı himmetüñden müstefiz
- 4 Deste-i gülden tehî-dest olmaya hergiz çenâr

21

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Sensin ol kim eylemiş Mevlâ gubâr-ı dergehüñ
- 2 Nür-bağş-ı dide-i ümmid-i ehl-i i'tibâr
- 3 Bezm-i hâşında eger şem' olmak ümmid itmese
- 4 Şehd-i nâbuñ firkatın mûm eylemezdi ihtiyâr

18 Ü1. 151b, Ü2. 176b, VE. s. 118, T1. 35b, T2. 49a

Başlık: -Ü1, -Ü2, VE

19 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 35b, T2. 49a

20 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 35b, T2. 49a

21 Ü1. 62b, Ü2. 178b, -VE, T1. 35b, T2. 49a

22

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Dirsin ki seng-i rāh olaydum n'olaydı ben
- 2 Bir yerde bārī eyleridüm bir nefes karar
- 3 Ser-geştelik naşib olıcağ seng-i rāh iken
- 4 Seng-i felāhen eyler anı dest-i rüzigār

23

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Hasret-keşān-ı vaşl gibi derd-i çeşmden
- 2 Bir dem mi var ki nergisüm olmaya jāle-dār
- 3 Yā Rabb bir kuluñ daği itme benüm gibi
- 4 Vakt-i neşāt-ı gülde ser-efgen benefşe-vār

24

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

- 1 Tā ki hūbān-ı cihān 'arz-ı cemāl eyleyeler
- 2 Kışsa-i 'ışk ola efsāne-i kūy u bāzār
- 3 Dilerüz ide Hūdā bahtuñı her gāh civān
- 4 Kıla düşmenlerüñi 'aşık-ı müflis gibi zār

25

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Şanmañ çemende yer yer açıldı gül-i sefid
- 2 Geşt eyleriken eyleseñüz gül-büne nazār
- 3 Güllerden işidin o mehüñ reng-i rüyını
- 4 Gül-günesini şebnemile yudı çin-seher

22 Ü1. 66b, Ü2. 183a, -VE, T1. 35b, T2. 49a

23 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 35b, T2. 49b

24 Ü1. 61b, Ü2. 177b, VE. s. 111, T1. 35b, T2. 49b

4 zār: h'yār Ü1, Ü2, VE

25 Ü1. 65a, Ü2. 181a, VE. s. 127, T1. 36a, T2. 49b

26

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Didi Hân Aḥmed'üñ seyr eyleyen keff-i kerem-baḥşın
- 2 Ne deryâdur ki her cânibde emvâcı hüveydâdur
- 3 O şâh-ı Cem-meniş Dârâ-reviş kim dâr-ı dünyâda
- 4 Anuñ menşürü güya bir nişânlu bîkr-i ma'nâdur

27

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Ğarḳa-i iltifât-ı şâh-ı ğamam
- 2 Sâye-i devletüñde nem kemdür
- 3 Lem'a-i tiğ nûr-ı çeşmümdür
- 4 Tîr-i miḥnet sürûr-ı sinemdür

28

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Erbâb-ı ṭab' elinde rübâ'ilerüm benüm
- 2 Bezm-i şafâya Ḥâletiyâ çâr-pâredür
- 3 Kimdür anuñla kıṭ'a-i elmâsı bir ṭutan
- 4 Nokşanı ḥöd yanında iken âşikâredür

29

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Ne ḥâlet oldı ki dest-i mühendis-i ḥikmet
- 2 Miyân-ı ṭab' u ma'âniye çekdi bir divâr
- 3 Yetişdi geldi cefâ seyli bezm-i gerdündan
- 4 Ne kaldı ḥacle-i dil ne 'arâyis-i efkâr

26 Ü1. 66b, Ü2. 183a, -VE, T1. 36a, T2. 49b

27 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 36a, T2. 49b

28 Ü1. 46b, Ü2. 177a, -VE, T1. 36a, T2. 49b

(Rubâi olmayan bu kıt'a, Ü1'de rubâiler bölümünün başında bulunmaktadır.)

1 ṭab': 'ışk Ü1, Ü2

29 Ü1. 63a, -Ü2, -VE, T1. 36a, T2.49b

1 ḥikmet: miḥnet Ü1

30

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Gösterüp şan'atın müşâ'biddi
- 2 Kise-i ebre girdi beyza-i mihr
- 3 Oldı gūya daķık berķıla ĥāk
- 4 Seng-i zirin-i āsiyā-yı sipihr

31

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Bakma ikbāline hiç Hāletiyā dünyānuñ
- 2 Aña reşk itme ki encāmına nekbet dirler
- 3 Gelmesün saña edāni ile baş koşmışdur
- 4 Şol kenizek ki anuñ adına devlet dirler

32

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Erbāb-ı hüner meyl ider eş'aruma ĥakķā
- 2 Fehm itmek anuñ mertebesin ĥayli hünerdür
- 3 Her şāhib-i ĥamseyle n'ola penķeleşürsem
- 4 Anlar daĥi ey Hāleti-i zār beşerdür

33

Mef'ülü Fā'ilâtü Mefâ'ilü Fā'ilün

- 1 Ey mihr-i pür-fürüg-ı seĥer-gāh-ı mekremet
- 2 Eyle Sühā-yı fikretümi Müşteri-i medār
- 3 Dā'im ricā-yı luţfuña düşmezdüm olmasa
- 4 Rūĥ-ı süĥan-demide-i Cibril-i'tibār

30 Ü1. 63a, Ü2. 184a, -VE, T1. 36a, T2. 49b

3 berķle: berfle Ü2

4 āsiyā-yı: āsiyāb-ı Ü2

31 Ü1. 151b, Ü2. 176b, VE. s. 118, T1. 36a, T2. 50a

32 Ü1. 64a, Ü2. 180a, VE. s. 113, T1. 36a, T2. 50a

33 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 36b, T2. 50a

34

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Hün itdi derün-i dilini halk-ı cihānuñ
- 2 Şol va'd-i kerem kim eşeri olmaya zāhir
- 3 İnsānı degül şimdi benüm zannum odur kim
- 4 Kemmünü bile aldadamaz va'd-i ekābir

35

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gevher-i kân-ı sa'ādetsin ta'accüb eylemem
- 2 Olsa yanuñda eger lü'lü-yi güftārum hāķir
- 3 Ger mu'in ü ger zāhir olsañ baña bahş itmeye
- 4 Şi'r ü inşāda benümle ger mu'in ü ger zāhir

36

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 İhtilāf eylesek ekābirle
- 2 Keder-i bî-şümār hādiş olur
- 3 Bûy-ı gül gibi ibtidāsı güzel
- 4 Āhir ammā zükāma bā'ış olur

HARFÜ'Z-ZĀ

37

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Luţf-ı Hāķķ'dan nā-ümid olma şaķın ey Hāleti
- 2 Şanma te'sir itmeye erbāb-ı cāha āhumuz
- 3 Variken Nemrūd-ı bed-kişüñ bu deñlü hāşmeti
- 4 Peşşeye mağlüb iden Allah'dur Allah'umuz

34 Ü1. 66a, Ü2. 182b, -VE, T1. 36b, T2. 50a

35 -Ü1, -Ü2, VE. s. 125, T1. 36b, T2. 50a

36 Ü1. 67b, Ü2. 184a, VE. s. 112, T1. 36b, T2. 50a

1 eylesek: itsek VE

2 hādiş: hāşıl Ü2

37 Ü1. 66b, Ü2. 183a, -VE, T1. 36b, T2. 50a

HARFÜ'L-KÂF

38

KAPUDÂN PAŞA'YA İRSÂL OLUNMIŞDUR

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sen o hürşid-i cihân-efrûzsın kim serverâ
- 2 Evc-i 'izzetdür mekânuñ burc-ı rif'atdür yerüñ
- 3 Şem'-i devlet olmağa bād-ı havâdisden maşun
- 4 Besdür ol fânûs-ı keşti-i sa'âdet reh-berüñ

39

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Eyâ ki mihr-i cihân gibi zerre-perversin
- 2 'Înâyetüñ nazarın benden itmeseñ münfekk
- 3 Şalup zamâneye pertev bu tab'-ı veçkâdum
- 4 Gören diyeydi olunca çerâğ böyle gerek

40

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Hâbbezâ şadr-ı bezm-i dünyâ kim
- 2 Añadur dâ'im ilticâ-yı felek
- 3 Kahrı nâ-bûd çün vefâ-yı zamân
- 4 Keremi 'âmm çün cefâ-yı felek

41

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bunu bildüm ki bir âdem ne deñlü 'uzlet eylerse
- 2 Mecâl olmaz cefâsından hâlâşa ehl-i dünyânuñ
- 3 Lisânından yedinden sübha-veş halkuñ mükeddersin
- 4 Eger mercân gibi cây eyleseñ ka'rında deryânuñ

38 Ü1. 63a, Ü2. 179a, VE. s. 122, T1. 36b, T2. 50b

Başlık: -Ü1, -Ü2, -VE

39 Ü1. 61b, Ü2. 177b, VE. s. 111, T1. 36b, T2. 50b

3 veçkâdum: neçkâdum T1, T2

4 diyeydi: didi ki VE

40 Ü1. 67a, Ü2. 183b, VE. s. 119, T1. 37a, T2. 50b

3 Kahrı: Mihri Ü2

41 Ü1. 65a, Ü2. 181a, VE. s. 116, T1. 37a, T2. 50b

42

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Baçar dā'im ekābir rüşvet altunına diğkatle
- 2 Yüzine bakmağa el mi deger erbāb-ı 'irfānuñ
- 3 N'ola ehl-i dilüñ fevvāre-i ümmidi huşk ola
- 4 Bozuldı yolları āb-ı revān-ı luţf u ihsānuñ

43

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bār-gāh-ı kadrüñe kılsun felekler ser-fürü
- 2 Āsitānuñ hākine sürsün yüzün dünyā senüñ
- 3 Hāk budur erkān içinde vāhid-i kālā senüñ
- 4 İsterüz kim bir günüñ biñ eyleye Mevlā senüñ

44

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Şimdiden soñra ölen gam yemesün kim hergiz
- 2 Qalmadı revnağ u ārāyişi hiç dünyānuñ
- 3 Hall ü 'ağd ehli olup san'atınuñ zer-düzü
- 4 Qaşd ider katline bir süzen için 'İsā'nuñ

45

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Eyā ebr-i 'atā kim olmasaydı dem-be-dem feyzüñ
- 2 Açılmazdı gül-i maşşüdi hergiz ehl-i 'irfānuñ
- 3 Ne var luţf eyledüñse baña bir bārān-i-i zibā
- 4 Hemişe üstüme yağmağdadur bārān-ı ihsānuñ

42 Ü1. 64b, Ü2. 181a, -VE, T1. 37a, T2. 50b

43 Ü1. 62b, Ü2. 179a, VE. s. 125, T1. 37a, T2. 50b

44 Ü1. 65b, Ü2. 182a, VE. s. 125, T1. 37a, T2. 50b

l ölen: olan T1, T2

45 Ü1. 64b, Ü2. 180b, VE. s. 122, T1. 37a, T2. 50b

HARFÜ'L-LÂM

46

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Kevkeb-i bahtuñ bülend itsün Hudâ şol deñlü kim
- 2 Her nice diqqatler itse irmeye 'ayn-ı Kemâl
- 3 Hâme-i meşşâta-i Kudret 'adünuñ her zamân
- 4 Eylesün baht-ı siyâhı çehre-i hâlinde hâl

47

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Ben zâr u zerdüñ eylese pür keffini n'ola
- 2 Vâfir-i filoriyle şehen-şâh-ı yemm-nevâl
- 3 Görmez misin ki tütmağıla şâh-ı hâvere
- 4 Altunile tolar giderek keçkül-i hilâl

48

Mefä'ilün Fe'ilätün Mefä'ilün Fe'ilün

- 1 Kälurdi başda hamâ'il gibi benüm gazelüm
- 2 Götürmez oldı veli şimdi hiç zamâne gazel
- 3 Kanı ki bâ'ış olup şaydına gazâlânuñ
- 4 Olurdi şahlaruñ luţfına bahâne gazel

49

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Fevt olup Sultân Mehemmed virdi tâc u tahtını
- 2 Hazret-i Hân Ahmed'e ol pâdişâh-ı bi-zevâl
- 3 Pertev-i nür-ı sa'âdet düşdi ol şâh üstine
- 4 Eyledi bir burcdan bir burca hurşid intikâl
- 5 Âl-i 'Osmân'dan aña hem-nâm hergiz gelmedi
- 6 Vechi var menşürna dirsem mişâl-i bi-mişâl

46 Ü1. 63a, Ü2. 179a, -VE, T1. 37a, T2. 51a

47 Ü1. 63a, Ü2. 179b, VE. s. 124, T1. 37a, T2. 51a

I keffini: dâmenin Ü1 (Ayrıca Ü1'de bu kelimenin altında T2'deki şekil de kayıtlıdır.)

48 Ü1. 64a, Ü2. 180b, -VE, T1. 37a, T2. 51a

I gazelüm: nazmum Ü1, Ü2

49 Ü1. 66b, Ü2. 182b, VE. s. 115, T1. 37b, T2. 51a

50

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Çok dürüg eyler benüm haqqumda erbāb-ı ḥased
- 2 Haqq bilür cānā saña şıdkıla 'aşıkdur gönül
- 3 Seng-i cevruñden sentüñ cām-ı gamından düşmenüñ
- 4 Münkesirdür dā'imā ḥatır ufanıkdur gönül

ḤARFÜ'L-MİM

51

Müstef'ilātün Müstef'ilātün

- 1 Nük-ı kalemüñdedür hemişe
- 2 Ḥāk-i kademüñdedür dem-â-dem
- 3 İ'câz-ı keff-i Kelim-i İmrân
- 4 Āşâr-ı dem-i Mesih-i Meryem

52

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Ten ḥişârın nice bir bekleye bu cān-ı za'if
- 2 Nice bir ceşş-i belâ eyleye üstine hücüm
- 3 Geleli 'âleme bir laḥza ḥuzür eylemedük
- 4 Mübtelâ-yı seḥerüz ḥvâb-ı 'ademden mahrûm

53

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Devr itdügince cām-ı felek sâki-i kazâ
- 2 Kıl sun bu cām-ı 'işreti nüzhet-geh-i enâm
- 3 Kâlb-i şanevberide yer eylerse vechi var
- 4 Yokdur cihânda böylece bir fıstıki maḳâm

50 Ü1. 67a, Ü2. 183b, VE. s. 120, T1. 37b, T2. 51a

51 Ü1. 66a, Ü2. 182b, VE. s. 118, T1. 37b, T2. 51a

52 Ü1. 63a, Ü2. 179a, VE. s. 112, T1. 37a, T2. 51a

53 -Ü1, -Ü2, VE. s. 117, T1. 37b, T2. 51b

54

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Şad-päre kıldılar yine qalbüm şadef gibi
- 2 Yetmez miyidi tiğ-i cefâ eylemek dü-nim
- 3 Dürr olsa sözlerüm yüzine kimse bakmaya
- 4 Dünyâda kimse Hâletiyâ olmasun yetim

55

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Süz-ı dilden başum üstinde benüm ödlar yanar
- 2 Her şeb-i firkatde kim fikr-i serencâm eylerüm
- 3 Kulle-i burc-ı bedende dem-be-dem âteş yakup
- 4 Leşker-i gam geldügin etrâfa i'lâm eylerüm

56

Mefä'ilün Mefä'ilün Fe'ülün

- 1 Vefâlar kıl hatuñ çıkmazdan evvel
- 2 Çıkarma göklere düd-ı siyâhum
- 3 Miyânuñdan gönül kâm almak ister
- 4 Alan bir kıldan alur pâdişâhum

57

Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün

- 1 Niçün gelmezsin ey şüh-ı cihânum hüd seni gözler
- 2 Ten-i zâr u nizârumda dem-â-dem cân-ı nâ-şâdum
- 3 Şu mürğa beñzer ol güyâ kemâl-i ıztırâbından
- 4 Diye dâm içre kim gelse beni âh alsa şayyâdum

54 Ü1. 64b, Ü2. 181a, VE. s. 116, T1. 37b, T2. 51b

55 Ü1. 66b, Ü2. 183a, -VE, T1. 37b, T2. 51b

56 Ü1. 66b, Ü2. 183a, VE. s. 112, T1. 37b, T2. 51b

57 Ü1. 68a, Ü2. 185a, VE. s. 121, T1. 38a, T2. 51b

58

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Her cânibinde âyine-veş cüylar aķar
- 2 Ammâ benüm gözüme görünmez şafâ-yı Şâm
- 3 Hem haste hem ğarîb olam andan revâ mıdur
- 4 Dâ'im baña tokınmada ola hevâ-yı Şâm

59

(Kıt'a-i Kebire)

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

- 1 Ey tabîb-i dil ü cân ummazidüm senden kim
Urasın zaħm-ı ciger-düz umarken merhem
- 2 Mürde-lerzende kılurken leb-i cân-baħşuñdan
Beni öldürmege hikmet nedür âyâ bilmem
- 3 Hürmen-i şabruma âteş urasın lâyıķ mı
Sebze-zâr-ı emelüm itmek umarken hurrem
- 4 Ne ğünâh itdügümi bilmedügümdür müşkil
Nâr-ı hicrânile ben yanduguma incinmem
- 5 Hiç çeküp dânesini virmek olur mı zâĝa
Aĝzına ķomıřiken bülbül-i şad-ĝüne naĝam
- 6 Münhezim ceyşe dönüp ĝüşte-i tiĝ-i ĝam ola
Ol ki 'ilmine şehâdet ide cümle 'âlem
- 7 Ne revâdur ben idem sâhil-i miħnetde ķarâr
Niçün ol dâ'im ola ĝarķa-i deryâ-yı ni'âm
- 8 Bâde-i sâĝar-ı ĝamdan ben olam lâ-yu'ķal
Muttaşıl câm-ı şafâ nüş ide bir lâ-yefhem
- 9 ĝülmek olmadı müyesser geleli dünyâya
Şanki endüh u belâ oldı benümle tev'em

58 -Ü1, -Ü2, VE. s. 122, T1. 38a, T2. 51b

1 cânibinde: cânibinden VE

59 Ü1. 61a, Ü2. 187a, VE. s. 108, T1. 38a, T2. 51b

4 hicrânile: hürmânile Ü1

- 10 Seyl-i eşkümle hâlel buldı vücûdum şehri
Bir gün evvel 'ademe bâri yıkılsam gitsem
- 11 Dâğ-ı firkat nice yakdıysa dil-i 'uşşâkı
Şöyle yakdı cigerüm hasret-i dînâr ü direm
- 12 Bakmasam âyineye bilmezüm altun nic'olur
Görmezin sim yüzün olmasa çeşmüm pür-nem
- 13 Günde biñ kez ölürin gamdan anuñçün dâ'im
Giydürür sözlerüme hâme libâs-ı mâtem
- 14 Ecrini itmegiçün Hâletî-i şeydâya
Umarın ide Hudâ kalb-i şerifün mülhem

ĤARFÜ'N-NÜN

60

(Kıt'a-i Kebire)

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ol bişe-zâr-ı himmet ü luţfuñ Ğazanfer'i
Dânâ-yı ehl-perver ü âga-yı kâmurân
- 2 Saña 'Alilik eylese ey dil 'aceb midür
Virdi zamâne sende 'Ali Şir'den nişân
- 3 Rây-ı müniri kalb-i şerifinde güyyâ
Burc-ı esedde mihr-i cihân-tâbdur hemân
- 4 Devr-i 'adâletinde anuñ bebr-i küh-sâr
Miş-i za'ife turma hulüşin ider beyân
- 5 Âhen-dil olsa ger der-i Ĥayber gibi 'adü
Bâzû-yı baht u devleti virmez yine emân
- 6 Na'l-i semendini görelî yüzi yerededür
Evvel 'aceb yukardan idi mâh-ı âsumân

12 altun: -T2

60 Ü1. 68a, Ü2. 185a, VE. s. 94 (Bu Kıt'a-i Kebire VE nüshasında kasîdeler bölümünde bulunmaktadır.), T1. 38, T2. 52a

5 yine: aña Ü1 (Ü1'de bu kelimenin altında ayrıca T1 ve T2'deki şekil de kayıtlıdır.)

- 7 Erkân içinde kimdür aña beñzerin diyen
Pervâza yeltenür mi hümâyile mâkiyân
- 8 Göz nûr dökse şâ'ir-i rüşen-revân eger
İtmez mi mihr-i himmetinüñ zerresin 'ayân
- 9 İrseydi bâğa ebr-i güher-bâr-ı himmeti
Bir nahl-i cevheri ola her şâh-ı erguvân
- 10 Cârüb-ı âsitânına olsun diyü şebîh
Gisûlarını bende çeker gâhi dilberân
- 11 Zâtını ol güler yüzile eylemiş Hudâ
Gülmih-i bâb-ı devlet-i şâh-ı cihân-sitân
- 12 Mir'ât-ı keffi şüret-i iqbâl gösterür
Şimdi anuñ eline bakar hep cihâniyân
- 13 Hakkâ ki tiğ-i himmet ü ihsânınuñ senüñ
Yanında serverâne çalar tiğ-i hâverân
- 14 Medhüñle oldı nazm-ı şafâ-bahşumuñ benüm
Ma'nâsı kuvvet-i dil ü elfâzı kut-ı cân
- 15 Devr-i zamânenüñ baña itdüklerin saña
Bir bir dimek olurdu müsâ'id degül zamân
- 16 Terk itmese ölince der-i devletüñ n'ola
Tutdı kapuyı Hâlet-i zâr u nâ-tüvân
- 17 Geşt itdi şahn-ı gül-şen-i ümmidi ser-be-ser
Bulmadı mürğ-i câna kapuñ gibi âşiyân
- 18 Ser-menzil-i murâdına vâşıl olurdu ger
Olsa semend-i merhametüñ muṭlaqu'l-inân
- 19 Geldi du'â maḥalli teveccüh zamânıdur
Bir pâre diñlenürse eger yeridür zebân
- 20 Bâğ-ı cihânda nergis-i iqbâli var olup
Göstermesün Hudâ gül-i cennet gibi ḥazân

61

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

- 1 Bir zamân pervâne-i şem'-i cemâl-i yâr idüm
- 2 Kalmadı şimdi vücūd-ı nâ-tüvânımdan nişân
- 3 Der zebân-ı hâlile her zerre-i hâkisterüm
- 4 Biz de geldük 'âleme yanduk yakılduk bir zamân

62

Mef'ülü Fä'ilâtü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Memdüd ola tınâb-ı emel gibi dem-be-dem
- 2 Zıll-i hıyâm-ı devlet-i ağa-yı kâmurân
- 3 Her ne zühür iderse elinden zühür ider
- 4 Keff ü benânı levh ü kalemde virür nişân

63

Mef'ülü Fä'ilâtü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Dünyâya gâh sîm ü gehî zer nişâr idüp
- 2 Eyler bu bâğı gâh bahâr ü gehî hâzân
- 3 Şemsîr-i cân-sitân-ı fenâyı felek senüñ
- 4 Düşmenleründe eyleye her gâh imtiḥân

64

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

- 1 Zaḥm-ı tîğ-i cevrine gerdün-ı gerdanuñ olur
- 2 Luṭf u iḥsânüñ ricâsı merhem-i râḫat-resân
- 3 Sensin ol kim pertev-i mihr-i 'inâyet-zâtuñı
- 4 Kân-ı luṭfa gevher itmiş gevher-i iḥsâna kân

61 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 38b, T2. 52b

62 Ü1. 61a, Ü2. 177b, VE. s. 110, T1. 38b, T2. 52b

1 Memdüd: Memdü VE

63 Ü1. 61b, Ü2. 177b, -VE, T1. 38b, T2. 52b

2 Eyler: Eyle Ü2

4 her gâh: her bâr Ü2

64 Ü1. 61b, Ü2. 178a, VE. s. 119, T1. 38a, T2. 52b

65

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Beni de eyledi 'ummân-ı fazla bir gevher
- 2 İden seni güher-i luḫ u himmete 'ummân
- 3 Hemişe pişe baña nazm-ı dürr-i medhüñdür
- 4 Güsiste olmaya mâ-dâm kim bu rişte-i cân

66

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Rezmüñi kılsun Hudâ-vend-i cihân nuşret-ḫarın
- 2 Olduğınca kışşa-i Rüstem cihânda dâsitân
- 3 Bezmüñi dâ'im sürüd-ı 'ıyş-ı mâl-â-mâl ide
- 4 Geh def ü geh çeng gösterdükçe mâh-ı âsumân

67

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Zâhir olan cihânda şeha rüz u şeb degül
- 2 Hıfz eylesün diyü seni Dâdâr-ı kün-fekân
- 3 Bir âsumânî kâğıda yazar debîr-i çarḫ
- 4 Gâhî du'â-yı Nür gehî sûre-i Duḫân

68

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dil-pesend olmasa şî'rüm şalmazam dergâhuña
- 2 Bâğ-ı cennetdür aña şîrîn gerek âb-ı revân
- 3 Şafha-i 'âlemde ḫâmem yine bir resm itdi kim
- 4 Reşk ider anuñ zemînin görse naḫḫâş-ı zamân

65 Ü1. 62a, Ü2. 178b, VE. s. 121, T1. 39a, T2. 52b

2 himmete: devlete Ü2

66 Ü1. 62b, Ü2. 179a, -VE, T1. 39a, T2. 53a

2 Olduğınca.....dâsitân: İtdüğince Rüstem-i dâsitânı eller dâsitân Ü1

67 Ü1. 63b, Ü2. 179b, VE. s. 120, T1. 39a, T2. 53a

68 Ü1. 63b, Ü2. 179b, VE. s. 115, T1. 39a, T2. 53a

1 şalmazam: şalmazın Ü1, VE

69

HÂFİZ AHMED PAŞA
KÂ'İMMÂKÂM OLDUĞLARINDA VİRİLMİŞDÜR

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şöyle tevfiğ eylesün Hakk kim görenler diyeler
- 2 Oldı tedbirüñle taqdir-i İlähi tev-emân
- 3 Her kabül virdügi *nâtk-ı lisânü'l-ğayb* olup
- 4 Vire divânuñ senüñ divân-ı Hâfız'dan nişân

70

DER-HAKK-I SULTÂN MEHMED BİN MURÂD HÂN

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Geçdükçe tahta gice gelürlerdi şâhlar
- 2 Sen gündüz eyledüñ ruğ-ı pür-tâbuñı 'ayân
- 3 Anlar sipihr-i saltanata şanki mâh idi
- 4 Mihr-i müniri sensin anuñ ey şeh-i cihân

71

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şal kişt-zâr-ı ma'rifete âb-ı luţfuñı
- 2 Kaht-ı ricâlden şakın ey Yûsuf-ı zamân
- 3 Zirâ ki âsiyâ-yı hüner dönmeden qalur
- 4 Olmasa cüy-ı himmet-i vâlâ-yı Hüsrevân

72

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mübtelâ-yı künc-i târik-i belâdur Hâleti
- 2 Himmetüñ şem'inden ister pertev-i râhat-resân
- 3 Hâbbezâ ol şem'-i himmet kim gelürse yanına
- 4 Neyyir-i a'zam olur güyâ çerâğ-ı bivegân

69 Ü1. 64b, Ü2. 180b, VE. s. 124, T1. 39a, T2. 53a

Başlık: -Ü1, -Ü2, VE

70 Ü1. 64b, Ü2. 181a, VE. s. 114, T1. 39a, T2. 53a

Başlık: -Ü1, -Ü2, -VE

4 müniri sensin: münirisin sen Ü1, Ü2

71 Ü1. 64b, Ü2. 181a, -VE, T1. 39a, T2. 53a

3 âsiyâ-yı: âsiyâb-ı Ü2

72 Ü1. 63a, Ü2. 184b, VE. s. 126, T1. 39a, T2. 53a

73

Mef'ülü Fä'ilätü Mefâ'ilü Fä'ilün

- 1 Şeb-diz-i haṭṭ u 'arız-ı gül-günını görüp
- 2 Zinhâr girre olmasun ol şüh-ı dil-sitân
- 3 Çâpük-süvâr-ı hüsn-i melâhat dü esbedür
- 4 Bir göz yumup açınca olur dideden nihân

74

Mefâ'ilün Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Ṭabî'atum ki bula bir zemîn-i hem-vârı
- 2 İder zamân-ı qalil içre reşk-i huld-i berin
- 3 Felekde Hâletiyâ nazm nic'olur görsün
- 4 Çıkan gazellerüme eylesün nazar Pervin

75

Mef'ülü Fä'ilätü Mefâ'ilü Fä'ilün

- 1 Ger olmasaydı taṭṭana-i kûs-ı devletün
- 2 Kim qaldururdu baḥt-ı girân-h'vâbı h'vâbdan
- 3 Naqş-ı nigînün özlemeseydi eger ki mûm
- 4 Kim ayıra bilürdi anı şehd-i nâbdan

76

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Cānuma kâr itdi bir zâhir-perestün cevri kim
- 2 Zülfikârı eylemez temyiz hergiz kârdan
- 3 Her kimün kim hâl-i birünü derûna uymaya
- 4 Farkı yokdur Hâleti yanumda şüret-bâzdan

73 Ü1. 65b, Ü2. 182a, VE. s. 114, T1. 39a, T2. 53a

74 Ü1. 64a, Ü2. 180a, VE. s. 115, T1. 39b, T2. 53a

1 Ṭabî'atum.....zemîn-i hemvârı: Bu bâg-bân=-ı ṭabî'at zemîn bulursa ider Ü1, Ü2 (T1'de derkenar olarak ayrıca Ü1 ve Ü2'deki şekilden az farklı olan şu şekil de kayıtlıdır: "Bu bâg-bân=-ı ṭabî'at kaçan ki bula zemîn"; Bu bâg-bân=-ı ṭabî'at kaçan bula zemînin VE); 1-2: 2-1 VE

2 İder: Anı Ü1, Ü2 (T1'de ayrıca derkenar olarak Ü1, Ü2, T1 ve T2'deki şekilden az farklı VE'deki şu şekil de kayıtlıdır: "İder zamân-ı qalil içre reşk-i bâg-ı İrem")

3 Görsün: Göresün VE

75 Ü1. 62b, Ü2. 178b, -VE. T1. 39b, T2. 53b

4 ayıra bilürdi: ayırı bilürdi Ü1, T1, T2

76 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 39b, T2. 53b

77

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 K̄anı t̄ig-i Sinan Paşa gibi bir h̄âkim-i fayşal
- 2 Keser a'dâ-yı d̄in ü devletün bir demde da'vâsın
- 3 T̄onanmasını seyr itsün o gül-gün̄i livâlarla
- 4 Şu kim şehr-i gâzâda görmemişdür gül tonanmasın

78

Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün

- 1 Câme-i sürh̄ula kim çıkdı Gâzanfer Ağa
- 2 Şi'rümi 'arz eyleyüp oldum aña medh-h'vân
- 3 Baña teveccüh kılın didi bu ancak zahir
- 4 Aña nigâh eyleyen şandı kızıl arslan

79

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Bî-rüy u riyâ-çâkerün olan dil-i zâra
- 2 Yüz virdün eyâ kân-ı kerem ma'den-i ihsân
- 3 'Add eyleyüp ihsânlaruñı her gice iller
- 4 Tâ şubha degin sübha-i şad-dâneyi gerdân

80

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Egerçi kim bilirem ta'nı vâm-h'vâhlaruñ
- 2 Derünüñ eyledi mecrüh çeşmini pür-hün
- 3 Tahammül eylemeden gayrı çäre yok şimdi
- 4 Çü her huşuş olur elbette vâktine merhün

77 Ü1. 63a, Ü2. 179a, VE. s. 123, T1. 39b, T2. 53b

78 Ü1. 62a, Ü2. 178a, VE. s. 126, T1. 39b, T2. 53b

1 kim çıkdı: ger çıksa Ü1 (Ü1'deki şeklin üstünde ayrıca T1 ve T2'deki şekil de kayıtlıdır.), Ü2, VE

2 oldum: olsam Ü1 (Ü1'deki şeklin üstünde ayrıca T1 ve T2'deki şekil de kayıtlıdır.), Ü2, VE

3 didi: diye Ü1 (Ü1'deki şeklin üstünde ayrıca T1 ve T2'deki şekil de kayıtlıdır.), Ü2, VE

4 şandı: diye Ü1, Ü2, VE

79 Ü1. 63a, Ü2. 179b, VE. s. 119, T1. 39a, T2. 53b

80 Ü1. 67a, Ü2. 183b, VE. s. 120, T1. 39b, T2. 53b

81

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Şanmañ ki duhân içmek için lüle tutarlar
- 2 Her küşede kim cem' olalar bir yere ihvân
- 3 Ğam mürği kıomaz kim yetişe meyve-i maķşüd
- 4 Ağız tefini aldı bugün ağzına yârân

82

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Nesimî ten libâsından idüp 'âr
- 2 Bırakdı ser-be-ser cân itdi kendün
- 3 Derisin yüzselar hergiz kayırmaz
- 4 O Hakk yolına kıurbân itdi kendün

83

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Olmasa kıahve-i beng-i âbî
- 2 Kesretinde yoğidi hiç saķun
- 3 Görmedük hakk bu ki dünyâda daķi
- 4 Böyle deryâ-yı siyâh-ı bî-bün

84

Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün

- 1 Ğonçe-i güldür deheni güyiyâ
- 2 Ğonçe-i zanbaķ gibidür her benân
- 3 Hakk bu ki dünyâda görülmüş degül
- 4 Böyle eli ağzına uyar civân

81 Ü1.151b, Ü2. 176a, VE. s. 127, T1. 39b, T2. 53b

1 içmek için: itmeğicün Ü1

4 yârân: ihvân Ü2

82 Ü1. 67a, Ü2. 183b, VE. s. 122, T1. 39b, T2. 53b

83 Ü1. 151b, Ü2. 176b, VE. s. 118, T1. 40a, T2. 54a

84 Ü1. 152a, Ü2. 177a, -VE, T1. 40a, T2. 54a

85

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Sensin ol külbe-i ahzâna koyan Ya'küb'i
- 2 Ayırup Hâzret-i Yûsuf gibi göz nûrından
- 3 Getürüp 'ışık-ı İlähî'yi gönül hânesine
- 4 Kıpudan bakdurayın ey gam-ı dünyâ seni ben

86

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Ayn-ı 'ibretle nazar kıl şanma kim şâm u seher
- 2 Ol zuhûr iden şafakdur çarh-ı minâ-fâmdan
- 3 Gice gündüz içmede halk-ı cihânuñ kanını
- 4 Çarh-ı minâ-fâm kalmaz şîşe-i haccâmdan

87

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Cân virüp küyında yârûn kalmasa illâ gubâr
- 2 Ben belâ-keş 'aşık-ı şûride-i gam-ı'yardan
- 3 Üstüme ağlarsa 'ışık ehli 'aceb tedbir olur
- 4 Gitmesün diyü gubârum âsitân-ı yârdan

88

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Hem-vâre ki bu hünk-i felek eyleye cilve
- 2 Na'l-i zer ola aña dem-â-dem meh-i tâbân
- 3 Esb-i emel ü rahş-ı murâdâta süvâr ol
- 4 Olsun yed-i hükminde senüñ tevsen-i devrân

85 Ü1. 67a, Ü2. 183b, VE. s. 119, T1. 40a, T2. 54a

86 Ü1. 65a, Ü2. 181b, VE. s. 124, T1. 40a, T2. 54a

87 Ü1. 65a, Ü2. 181b, VE. s. 126, T1. 40a, T2. 54a

3 ehli: -T2

88 Ü1. 64b, Ü2. 180b, VE. s. 124, T1. 40a, T2. 54a

89

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Hâke yek-sân eylemezdün dâ'im erbâb-ı dili
- 2 Âdem olsayduñ sen ey zâl-i sipihr-i bi-emân
- 3 Nice nice âb-ı rû dökmek gerek 'âlemde kim
- 4 Destine erbâb-ı 'irfânuñ gire bir pâre nân

90

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Eyleyüp Mevlâ seni seyf ü kalemle ser-firâz
- 2 Hem hüdîv-i şaff-şikensin hem müşîr-i kâr-dân
- 3 Luţf u kâhruñ virdi haqqâ bezm ü rezmün hükmini
- 4 Nâm-ı pākūñ yeridür hem Yûsuf olsa hem Sinân

91

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Ey Hâletî olurduğ ola bizde behre-gîr
- 2 Fazl olmasaydı bâ'iş-i hârmân-ı câvidân
- 3 Ser-mâyemüz fazilet idi şimdilik velî
- 4 Döndük şu h'âceye ide ser-mâyeden ziyân

HARFÜ'L-VÂV

92

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Ey şefâ'at bezminüñ şem'i dem-â-dem nûruñı
- 2 Tâ'ir-i kudsi ider pervâne-âsâ cüst ü cû
- 3 Ka'be-i küyüñ tavâf itmek dilerse Hızır eger
- 4 Varsun itsün evvel âb-ı zinde-gâniden vuzû

89 Ü1. 65a, Ü2. 181b, VE. s. 127, T1. 40a, T2. 54a

90 -Ü1, -Ü2, VE. s. 114, T1. 40a, T2. 54a

91 -Ü1, -Ü2, VE. s. 115, T1. 40b, T2. 54b

92 Ü1. 60b, Ü2. 177a, -VE, T1.40b, T2. 54b

93

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Tu'me-i şemşirüñ oldı 'asker-i şäh-i 'Acem
- 2 Kendü de bir gün kaçar alup serin şimden girü
- 3 Gelse bārī maṭbah-ı cüduñda olsa āş-pez
- 4 Eylese tertīb-i huşke 'askerin şimden girü

94

Fe'ilätün Mefä'ilün Fe'ilün

- 1 Per-küşā bāzdur o baştarda
- 2 Rām olur aña mürğ-i cān-ı 'adū
- 3 Levarim kılsa ceng iderken olur
- 4 Şāhid-i fethe şāne-i gisū

95

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Nefha-i nazmum tutar dünyâyı zirā añduğum
- 2 Ya ruḡ-ı gül-reng-i dilberdür ya zülf-i müşk-bū
- 3 Düşmen-i murdārı eş'arumda hiç yād itmez
- 4 Şā'ir-i pākize-güyem şā'ir-i pākize-gū

ḤARFÜ'L-HĀ'

96

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Ḥabbezā ol neyyir-i a'zam ki zerrāt-ı cihān
- 2 Nūr-ı rāyıyla olur ḥurşid-i keyvān pāy-gāh
- 3 Ebr-i luṭfı reşha-bār olsaydı sahn-ı gül-şene
- 4 Ḥākden pür-zer çıkardı dāmen-i merdüm-giyāh

93 Ü1. 62a, Ü2. 178b, VE. s. 117, T1. 40b, T2. 54b

94 Ü1. 151b, Ü2. 176b, -VE, T1. 40b, T2. 54b

95 Ü1. 63b, Ü2. 177a, VE. s. 122, -T1, -T2

96 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 40b, T2. 54b

97

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Ey Hâleti bu çenber-i şeb-gün-ı çeşmüme
- 2 Bâ'ış-i remed şanup niçün eylerler iştibâh
- 3 Ol Ka'be-i cemâl hayâli gözümdeür
- 4 Olur mı çekmemek aña bir perde-i siyâh

98

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Kâruñ senüñ şefâ'ate kaldıysa Hâleti
- 2 'Arz eyle hasb-i hâli Hudâ'nuñ habîbine
- 3 Girdükde zir-i hâke ider şefkati zuhûr
- 4 Ehl-i kerem mürüvvet ider yer garîbine

99

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

- 1 Eyleseñ 'âleme eltäfuñı taķsım düşer
- 2 Nazar-ı 'âţfetüñ Hâleti-i maħzûna
- 3 Hâtem-i devlet-i iķbâlüñe noķşan virmez
- 4 Bir güherdür anı boyunca batur altuna

100

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Sensin ol necm-i sa'âdet kim cihânda serverä
- 2 Sa'd-i ekberden ziyâde añılursın adile
- 3 Hâyme-i iķbâlüñ olsun gayret-i zâtü'l-'imâd
- 4 Pây-ber-cây ide Mevlâ himmet-i evtädile

97 Ü1. 63a, -Ü2, -VE, T1. 40b, T2. 54b

98 Ü1. 60b, Ü2. 177a, VE. s. 123, T1.40b, T2. 54b

Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Efendi 3473 nolu nüshanın 21b varağında bu kıtanın altında şairin bu kıtayı söylediğinin ertesinde vefat ettiği kaydı bulunmaktadır.)

99 Ü1. 63b, Ü2. 180a, VE. s. 116, T1. 40b, T2. 55a

100 Ü1. 64a, Ü2. 180b, VE. s. 123, T1. 41a, T2. 55a

101

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Şol seng-i dilden āh ki bi-dādın artırur
- 2 Gördükçe sım-i eşk bu 'abd-i zelilde
- 3 Bir kimsenüñ daħi koma yā Rabb benüm gibi
- 4 Miftāħ-ı genc-i rızķını keff-i bahilde

102

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

- 1 Gören girye-i şevķüñi bezm-i meyde
- 2 Gözüñ beñzedür 'ayn-ı āb-ı hayāta
- 3 Kaçan kim emilse döner la'l-i nābuñ
- 4 Benefşe şarābıyle olan nebāta

103

Mefä'ilün Mefä'ilün Fe'ülün

- 1 Degüldür bāliş-i zer-kār-ı iķbāl
- 2 Cihān kaşırında kâbil i'timāda
- 3 Gerekdür çāħ-ı rāhından hāzer-nāk
- 4 Düşen dūnbāle-i şayd-ı murāda

104

Mefä'ilün Fe'ilätün Mefä'ilün Fe'ilün

- 1 Cihānda himmet-i vālāsı bir Tehem-ten'dür
- 2 Eger ki istese el kor niṭāk-ı cevzāya
- 3 Yanında hañçeri bir āfet-i dil-āver
- 4 Şalar fütādelerin her zamānda ferdāya

101 Ü1. 65a, Ü2. 181b, VE. s. 121, T1. 41a, T2. 55a

102 Ü1. 65b, Ü2. 181b, -VE, T1. 41a, T2. 55a

103 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 41a, T2. 55a

104 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 41a, T2. 55a

105

Mefā'ilün Fe'ilätün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Benem ki zerre-şifat hâkile ber-â-ber iken
- 2 Çıkardı pertev-i luţfuñ sipihr-i vâlâya
- 3 Dür-i du'âlaruñı şöyle nazm idem ki senüñ
- 4 Anı revâ göreler sâķ-ı 'arş-ı a'lâya

106

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

- 1 Mazhar-ı elţâf-ı şâh itdi seni ey Hâleti
- 2 Âferin şad-âferin ol kilik-i gevher-bâruña
- 3 Çıkıdı mânend-i hamâ'il başına halkuñ yine
- 4 Var ise yüz virdi sultân-ı cihân eş'aruña

107

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 'Ulümüñdan senüñ şâh u gedâlar behre-dâr oldı
- 2 İrişdi feyz-i luţfuñ gün gibi a'lâ vü ednâya
- 3 Kâtı ayakda kaldum dest-gir olmaz mı ihsânuñ
- 4 Tarik içre benüm de pâyuma degmez mi bir pâyeye

108

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

- 1 Dergeh-i devlet-me'âbuñda kılındukça namâz
- 2 Herkes itdukçe şenâ Hâķķ'uñ cenâb-ı pâkine
- 3 Eylerin anda imâmetden şafâ kaçdum budur
- 4 Yüz süren evvel ben olam âsitânuñ hâkine

105 Ü1. 61a, Ü2. 177b, VE. s. 116, T1. 41a, T2. 55a

106 -Ü1, -Ü2, VE. s. 112, T1. 41a, T2. 55a

3 yine: -T1, -T2

107 Ü1. 64a, Ü2. 180b, VE. s. 116, T1. 41a, T2. 55b

108 -Ü1, -Ü2, VE. s. 123, T1. 41b, T2. 55b

109

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Bâg-bānuñ şol çıkarup atduğı nergis gibi
- 2 Çeşm-i erbâb-ı hased hâk-i rehüñden dür ola
- 3 Mülki ma'mür eyleyen mi'mâr-ı râyuñdur sentüñ
- 4 Tâ cihân turduqça ol mi'mâr ü bu ma'mür ola

110

Fe'ilätün Mefä'ilün Fe'ilün

- 1 Olıcağ rüz-ı nevbet-i hummâ
- 2 Başlarum âh u zâr u efgâne
- 3 Pâdişâh-ı memâlik-i derdüm
- 4 Nevbetüm çalunur emirâne

HARFÜ'L-YÂ

111

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Âstîn-efşân olup meclisde sâkı eyledüñ
- 2 Kuvvet-i bâzüyile icrâ-yı resm-i dilberi
- 3 Şafha vü meylin ideydi la'lden billürdan
- 4 Beñzedürdüm câmuña âyine-i İskender'i

112

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Hâk budur ey Âşaf-ı Cem-ğadr-i pirân-menğabet
- 2 Şānuña mağşüşdur âyın ü resm-i serveri
- 3 Ola pây-endâz anuñ husrev-i iğbālüne
- 4 Şâh-sâr-ı devletüñ zıll-i sa'âdet-güsteri

109 Ü1. 62b, Ü2. 179a, VE. s. 121, T1.41b, T2. 55b

2 rehüñden: derüñden Ü2

110 Ü1. 65b, Ü2. 182a, VE. s. 124, T1. 41b, T2. 55b

111 Ü1. 62a, Ü2. 178a, -VE, T1.41b, T2. 55b

3 ideydi: idi T1, T2

112 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 41b, T2. 55b

113

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Zihî paşa-yı deryâ-dil kapudân olalı bahre
- 2 Olupdur garğa-i yemm-i belâ İslâm'uñ a'dası
- 3 Cihân bāğına fer virmiş gül-i gül-zâr-ı devletdür
- 4 Revâdur ger tonanmasına dirsem gül tonanması

114

Fe'ilâtün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 El virüp şimdi rûzigâr bize
- 2 Hızr tevfiğ eyledi Bârî
- 3 Şah-ı deryâ-nevâle yine bugün
- 4 Çekelüm bir sefine eş'arı

115

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Tedennîdür egerçi tâ ezelden hâli dünyānuñ
- 2 Velî ey Hâletî oldı zamân gâyet de kem şimdi
- 3 Taleb-kâr-ı murâd olsañ şalar elbette ferdâya
- 4 Muvakkatdur ekâbir virdügi zehr-i sitem şimdi

116

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

- 1 Hâletî-veş soñra bîdâr itmede zahmet çeker
- 2 Ol ki h'vâb-ı gaflete kalbini mu'tâd eyledi
- 3 Perde-i çeşm-i seri heft eyleyen Perverdigâr
- 4 Çeşm-i cânuñ perdesin güyâ ki heft-âd eyledi

113 Ü1. 63a, Ü2. 179b, VE. s. 123, T1. 41b, T2. 55b

114 Ü1. 63b, Ü2. 179b, VE. s. 114, T1. 41b, T2. 56a

2 bâri: yâri Ü2

115 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 41b, T2. 56a

116 Ü1. 67b, Ü2. 184a, VE. s. 126, T1. 42a, T2. 56a

117

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1 Benüm gibi olan şāhib-ma'ānī
- 2 Revādur Hāletī şī'r itse da'vā
- 3 Hemān elfāzile da'vā gerekmez
- 4 Meşeldür kim gerek da'vāya ma'nā

118

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Mīr Hüsrev Mīr Şāhī Mīr Kāsım her biri
- 2 Rāyet-i şī'rūñ maķāmın burc-ı keyvān eyledi
- 3 Mülk-i nazma bunları mīr itdi Sulţān-ı ezel
- 4 Ben kılın iklim-i fazla mīr-i mirān eyledi

119

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Hāmdü li'llāh kim cihān bāķi degül gam çekmezem
- 2 Ben de olsam Hāletī-veş 'izz ü devlet yoĥsulı
- 3 Müşkil oldur şol zamān kim germ ola bāzār-ı haşr
- 4 Olmaya naķd-i 'amel kalam kıyāmet yoĥsulı

120

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Zā'if olup bu kadar böyle düşkün olmazdum
- 2 Olaydı baña senüñ gibi bir mu'in-i kavī
- 3 Çerāğ idün beni dünyā disün ki olmaz iş
- 4 Şirār-ı Bū-Leheb'i çün çerāğ-ı Muştafavī

117 Ü1. 64a, Ü2. 180b, VE. s. 113, T1. 42a, T2. 56a

118 Ü1. 63b, Ü2. 180a, VE. s. 113, T1.42a, T2. 56a

119 Ü1. 67b, Ü2. 184a, VE. s. 113, T1. 42a, T2. 56a

120 -Ü1, -Ü2, VE. s. 112, T1. 42a, T2. 56a

121

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Getürdi bir gül-i şad-bergün evrākın bu ben hāke
- 2 Olup āb-ı kerem gül-zār-ı luḡf-ı şāhdan cārī
- 3 Yüze çıkmazdı bāzār-ı cihānda cevher-i nazmum
- 4 Eger ṭab'-ı şerīfi olmasa anuñ ḥarīdārı

122

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Hāke yek-sān eylemişken tevsen-i devr-i zamān
- 2 Eyledün çāpük-süvār-ı 'arşa-i devrān beni
- 3 Hākden ref' eyledün bir esb-i ihsān eyleyüp
- 4 Yerden üstün ide dā'im Ḥāzret-i Mevlā seni

123

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 'Ulemā tācı giymegile kişi
- 2 Manşıb-ı 'ilme olmaz erzānī
- 3 Başdağı tācı i'tibār itmez
- 4 Farq iden hüdhüd ü Süleymān'ı

Tamām şöd der-muḥāşara-i Ḳal'a-i Ḳamaniçe tahrīren fi 26 şehr-i rebī'ül-āḥir sene 1083.

124

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Hem-vāre ki bu 'arşada mäh-ı felek-ārā
- 2 Geh küy-ı zerüñ 'arz iden göstere çevgān
- 3 Çevgān-ı taşarruf ola destüñde hemişe
- 4 Emrūñle ola küy-ı felek her yaña gāṭān

121 Ü1. 63a, Ü2. 179b, VE. s. 119, T1. 42a, T2. 56a

1 Getürdi: Getür VE

122 -Ü1, -Ü2, VE. s. 126, T1. 42a, T2. 56b

2 devrān beni: devrān-ı zamān T2

123 -Ü1, -Ü2, VE. s. 113, T1. 42a, T2. 56b

124 Ü1. 62a, Ü2. 178a, -VE, -T1, -T2

125

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

- 1 Güş u hüsuñ ne var ey Hüsrev-i devrân-ı kerem
- 2 Gevher-i nazmına tutsañ bu dil-i şeydānuñ
- 3 Tiğ-i tab'umla sühan milketini feth iderin
- 4 Kılıcumla alurın pādışehüm ihsānuñ

126

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Minnet Hudā'ya Hāletiyā āfitāb-veş
- 2 Tıtdı cihānı şî'r-i belāgat-şî'ārumuz
- 3 Baħr-i midāddan çıkarur dürr-i bî-şümār
- 4 Gavvāşa döndi hāme-i gevher-nişārumuz

127

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Ğarķ itdi sime kabr-i 'alem-dār-ı Aħmed'i
- 2 Ol ma'den-i mürüvvet olan şāh-ı kāmurān
- 3 Sımın şebikesin gören ol hāzretüñ didi
- 4 Deryā-yı rahmet üzre turur açdur hemān

128

Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün

- 1 Debistān-ı belāgatda añanlar şāh u dervişi
- 2 Meger kim görmemişdür şāh u dervişin bu devrānuñ
- 3 Taķınmış şüretā derviş nāmın maħz-ı luţfindan
- 4 Velī ma'nā yüzinde şāhidur ol ehl-i 'irfānuñ

125 Ü1. 63b, Ü2. 180a, -VE, -T1, -T2

126 Ü1. 64a, Ü2. 177b, -VE, T1, -T2

127 Ü1. 66b, Ü2. 183a, VE. s. 117, -T1, -T2

128 Ü1. 67b, Ü2. 184b, -VE, -T1, -T2

129

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Her ehl-i fazlı hâkile yek-sân idüp felek
- 2 Her dünı kıldı girdişi-i gerdün felek-mekân
- 3 Beñzer aña ki yerde de yer bulmayup hümâ
- 4 Her büm-ı şüma bâm-ı sipihr ola âşiyân
- 5 'İbret göziyle nâzır olursañ bu vâkı'a
- 6 Besdür binâ-yı dehr harâb olmağa nişân

130

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Şöyle olsa birbiriyle yâr olan kim fi'l-meşel
- 2 Biri düzağdan biri cennetden olsa behre-yâb
- 3 Eyleye düzağda ol bunuñ şafâsından şafâ
- 4 Cennet içre bu çeke anuñ 'azâbından 'azâb

131

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

- 1 Umasın ki mâh-ı neville degişmez
- 2 Eger olsa destinde bir pâre ekmek
- 3 Şarâb añlama vaşf-ı bezminde anuñ
- 4 Serâb üzre kırsam eger noқта-i şekk

132

(Kıı'a-i Kebire)

Fe'ilätün Mefä'ilün Fe'ilün

- 1 Ey hümâ-ıal'at ü hümâyün-fâl
Ve'y felek-rif'at ü ferişte-hisâl
- 2 Baħr-i cüduñda kaçredür kulzüm
Pestdür himmetüñ yanında cibâl

129 Ü1. 67b, Ü2. 184b, -VE, -T1, -T2

130 Ü1. 68a, Ü2. 184b, VE. s. 127, -T1, -T2

131 Ü1. 152a, Ü2. 177a, -VE, -T1, -T2

3 vaşf-ı bezminde: şafâ bezminde Ü2

132 -Ü1, -Ü2, VE. s. 110, -T1, -T2

- 3 Dâ'imâ menzilüñ refi' olsun
Her dem iqbâlün itsün istikbâl
- 4 Maṭla'-ı devlet ü sa'âdetde
Ṭoḡa bir şems-i mâh-rû her sâl
- 5 Devḡa-i devletüñde şâḡ-be-şâḡ
Eksük olmaya tâze tâze nihâl
- 6 Esmesün üstine yavuz yeller
Ḳonmasun ḡâtırına gerd-i melâl

133

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fei'ilâtün Fe'ilün

- 1 Tâ ki ḡübân-ı cihân 'arz-ı cemâl eyleseler
2 Ḳışsa-i 'ışḡ ola efsâne-i küy-ı bâzâr
3 Dilerüz ide Ḥudâ baḡtuñı her gâḡ civân
4 Ḳıla düşmenlerüñi 'âşık-ı müflis gibi ḡâr

134

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

- 1 Hümâ-yı hümâyün-ı 'izz ü sa'âdet
2 K'olupdur anuñ çarḡ vâlâ mekânı
3 Dönüp dönüp anda qarâr eylemezdi
4 Eger olmasaydı ḡapuñ âşiyânı

135

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Nesîm-i himmet-i 'anber-şemîm [...] Ağanuñ
2 Naḡiri şanma [...] hergiz [...] bu rûze gele
3 Ḳaçan ki devletile bezm-i şehriyâre gelür
4 Şu 'ıyda beñzedirin anı kim bahâra gele

133 -Ü1, -Ü2, VE. s. 111, -T1, -T2

134 Ü1, -Ü2, VE. s. 118, -T1, -T2

135 -Ü1, -Ü2, VE. s. 125, -T1, -T2

TARİHLER

1

SİNÂN PAŞA DEF'A-İ ŞALİŞDE
VEZİR OLDUĞLARINDA DİNİLEN TÂRİHDÜR

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Biñ şükr ü sipās eyleyelüm ki yine geldi
Paşa-yı 'Alî-şîr-şîfat-ı şîr-i mehâbet
- 2 Ol Yûsuf-ı güm-geştesini buldı zamâne
Ya'kûb gibi çekdi biraz gerçi ki firķāt
- 3 Halkuñ bugün oturdı daħi yerine cânı
Oturmağıla şadrına ol kân-ı mürüvvet
- 4 Hayyâ't-ı ezel kaddine biçmiş 'aceb olmaz
Yakışmasa ger gayırlara câme-i devlet
- 5 Ey dil bu hemâna şuña beñzer ki Süleymân
Mühri yine buldı yitürüp bir nice müddet
- 6 Güyâ peder-i müşfikidür halk-ı cihânuñ
Ebnâ-i zamân olmışıdi görmege hasret
- 7 Üç kerre eger Âşaf-ı dehr olsa revâdur
Üç şâh-ı Süleymân-haşeme eyledi hîdmet
- 8 Evvelde daħi 'adli kılup 'âlemi ma'mûr
Bulmuşdı vücûdıyle şeref şadr-ı sa'âdet
- 9 Ol Hâletî yâd eyleyicek hâtif-i gaybî
Târîh didi yine yerin buldı vezâret
(H. 1001 - M. 1592-1593)

* Tarihler bölümünün tamamı T2'de derkenar olarak yazılmıştır.

1 Ü1. 68b, Ü2. 179a, VE. s. 128, T1. 42b, T2. 72a

Başlık: Târîh Ü1, -Ü2, -VE

1 ki: kim Ü1, Ü2, VE

2

TĀRĪḤ-İ MÜFTİ-ŞUDEN-İ ZEKERİYYA EFENDİ RAḤMETULLAH

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Müşerref kıldı fetvâ şadrını bir merd-i kâmil kim
Tolupdur şıyt-ı fazlıyle anuñ bu günbed-i minâ
- 2 Şafâlar sürmemiş bir kimse yok a'lâ vü ednâda
'Aceb luḫ eyledi ḫalk-ı cihâna ḫazret-i Mevlâ
- 3 'Asâ-yı ḫâmesiyle girdi deryâ-yı 'ulüm içre
Fününüñ her birinde kıldı izhâr-ı yed-i beyzâ
- 4 Gelür her yüz başında dîni bir tecdîd ider âdem
Velî böyle müceddid biñde bir ancak düşer ḫakkâ
- 5 Görüp bu Ḥâletî ḫâtif bu sırta oldı çün vâkıf
Didi târiḫin anuñ buldı yerin manşıb-ı fetvâ
(H. 1000 - M. 1591-1592)

3

TĀRĪḤ-İ VEFĀT-İ FEHMÎ EFENDİ RAḤMETULLAH

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefā'ilü Fâ'ilün

- 1 Ādem nice döyer bu ḡam-ı cân-güdâze kim
Bir demde şaldı ḫurmen-i şabr u ḫarâra öd
- 2 Gitdi o mir-i meclis-i erbâb-ı faẓl olan
Sâz-ı ḫarab revâdur olursa güsiste-rüd
- 3 Herkes 'aceb mi nâle vü efgânlar eylese
Şimdi odur maḫâma münâsib olan sürüd
- 4 Naḫl-i murâdı olmadı dünyâda bâr-ver
Bârî cinânda ecrini Bârî ide ḫulüd
- 5 Biñ süz u derdile didi târiḫ Ḥâletî
Gitdi 'adem diyârına Fehmî gibi vücüd
(H. 1014 - M. 1605-1606)*

2 -Ü1, -Ü2, VE. s. 128, T1. 42b, T2. 72b

3 Ü1. 69a, Ü2. 185b, VE. s. 129, T1. 42b, T2. 72b

Başlık: Tarih Berây-ı Fehim Ü1, -Ü2. -VE

* 1014: 1005 Ü1, Ü2, VE, T1, T2 (Bu nüshalarda verilen tarih yanlıştır.)

4

TĀRĪḤ-İ ĀMEDEN-İ SULTĀN MEḤMED ḤĀN
EZ-SEFER-İ HŪMĀYŪN BE-TAḤT-I MEYMŪN

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Ḥāzret-i Ḥān MeḤammed İbn-i Murād
Ġālib olup 'adūya devletile
- 2 Ḥalk-ı dūnyāyı eyledi şādān
'Azm idüp taḥtına sa'ādetile
- 3 Girdi kaḥ'-ı menāzil eyleyerek
Meh-i nev gibi şehre şöhretile
- 4 Ḥamd idüp Ḥālet-i didi tāriḥ
Geldi şāh-ı cihān selāmetile
(H. 964 - M. 1556-1557)*

5

ḤĀDİM ḤASAN PAŞA
VEZİR-İ A'ZAM OLDUĞIN DİNİLEN TĀRĪḤDÜR

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Bir seher-geh ki vezān oldu nesim-i rahmet
Gül gibi geldi yine zümre-i ehl-i imān
- 2 Mühr-i sultān-ı cihān geldi Ḥasan Paşa'ya
Burc-ı devletde karar eyledi mihr-i rahşān
- 3 Girdi gül-berg gibi koynuna ol mühr-i şerif
N'ola baş olsa yeri niteki verd-i ḥandān
- 4 Dilerüz ide Ḥudā mühr-i nübüvvet ḥakḫı
Dā'imā şadr-ı sa'ādetde re'is-i erkān

4 Ü1. 69b, Ü2. 186b, VE. s. 129, T1. 42b, T2.72b

Başlık: Tarih Ü1, -Ü2, -VE

1 Ḥāzret-i Ḥān MeḤammed İbn-i Murād: Ḥāzret-i MeḤammed Ḥān bin Murād T1

* 964: 1005 Ü1, Ü2, VE, T1, T2 (Bu nüshalarda verilen tarih yanlıştır.)

5 Ü1. 69a, Ü2. 186a, VE. s. 130, T1. 43a, T2. 72b

Başlık: Tarih Berāy-ı Vezāret-i Ḥasan Paşa Ü1, -Ü2, -VE: Olduğın: Oldukda T1

- 5 Dest-i luṭfiyle anuñ ḥurrem ü ābād olsun
Kişver-i 'ilm ü hüner milket-i cūd u iḥsān
- 6 Tünd-bād-ı ğazabı ḥākile yek-sān eyler
Ḥalka cevri eylemeden dönmeşe çarḥ-ı gerdān
- 7 Āb-ı rüy-ı vüzerādur bulur anuñla nemā
Gül-şen-i salṭanat-ı Devlet-i Āl-i 'Osmān
- 8 Baḥr-i devletde o bir dürr-i girān-māye idi
Ne güzel buldı çıkardı anı şāh-ı devrān
- 9 Didi tāriḥini biñ şevkıla bir mür-ı za'if
Girdi Āşaf eline mühr-i Süleymān-ı zamān
(H. 995 - M. 1586-1587)*

6

TĀRİḤ-İ KAŞR-İ MĀDER-İ SULTĀN MEḤMED ḤĀN
'ALEYHİ'R-RAḤME

Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün

- 1 Ol māder-i cenāb-ı Dārā-yı dād-perver
Sultān Meḥammed İbn-i Sultān Murād-ı maḡfūr
- 2 İḥsānı bî-nihāyet yok ḥimmetine ḡāyet
Dünyāya feyzi şāmil dillerde luṭfı mezkūr
- 3 Oldı bu cāy-ı zibā luṭfiyle cennet-āsā
Firdevsi terk iderdi görseydi bir nazar ḥūr
- 4 Dā'im koyup eşerler olsun cihānda da'im
Kılsun vücūd-ı şāhı kalbin hemişe mesrūr
- 5 İtmāmına bu kaşrın oldı tamām-ı tāriḥ
Ābād ola İlähî mānend-i beyt-i ma'mūr
(H. 1009 - M. 1600-1601)*

8 Ne güzel buldı çıkardı anı şāh-ı devrān: -T2

9 zamān: cihān Ü1, Ü2

* 995: 1006 Ü1, Ü2, VE, T1, T2 (Bu nüshalarda verilen tarih yanlışdır.)

6 Ü1. 69a, Ü2. 186a, VE. s. 129, T1. 43a, T2. 73a

Başlık: Tāriḥ-i Berāy-ı Vezāret-i Ḥasan Paşa Ü1, -Ü2; Olduḡın: Olduḡda T1

* 1009: 1005 Ü1, Ü2, VE, T1, T2 (Bu nüshalarda verilen tarih yanlışdır.)

7

TÂRİH BERÂY-I ÇEŞME

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Şimdi bir çeşme binâ eyledi Mevlâ yoluna
Kethüdâ Beg ki odur menba'-ı cüd-ı ihsân
- 2 Feyz-i fazl u keremi irse eger eflâke
Kuruyup kılmazidi çeşme-i mihr-i rahşân
- 3 Selsebilün ayağın aldı bu âb-ı şâfi
Kıldı dünyâ yüzini gayret-i gül-zâr-ı cinân
- 4 Ehl-i dilden şorıcağ Hâletiyâ târihin
Didiler eyledi ser-çeşme-i hayvânı revân
(H. 1005 - M. 1596-1597)*

8

TÂRİH-İ HÂNE-İ MİR TAHMÂS

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hâbbezâ kâşâne kim görseydi Mânî nakşını
Şüret-i divâr-veş dem-beste vü hayrân ola
- 2 Tutmaya keyvân şu'â'-ı mihrden zerrin 'aşâ
Lâyık olmaz kim bu kaşr-ı devlete der-bân ola
- 3 Olmaya cây-ı ta'accüb olsa ger hûb u bülemd
Bir mekân kim şâhibi böyle refi'ü's-şân ola
- 4 Mîr Tahmâs-ı 'Arab kim şâh-ı Tahmâs-ı 'Acem
Bezmine gelseydi ger şermende-i ihsân ola
- 5 Bezm-i 'ıyşın sâki-i ikbâl germâ-germ ide
Şâgar-ı çarh-ı felek mâ-dâm kim gerdân ola

7 Ü1. 69b, Ü2. 186b, VE. s. 130, T1. 43a, T2. 73a

Başlık: Tarih Berây-ı Çeşme Ü1, -Ü2, -VE

* 1005: 1011 Ü1, Ü2, T1, T2; 1006 VE (Bu nüshalarda verilen tarih yanlıştır.)

8 Ü1. 69b, Ü2. 186b, VE. s. 131, T1. 43a, T2. 73a

Başlık: Tarih Ü1, -Ü2, -VE

- 6 Hâsıl-ı 'ömrün Hudâ bād-ı zarardan şaşlasun
Serv-veş şābit-kağem güller gibi handān ola
- 7 Hātif-i gaybī su'āl idüp didüm tārīhini
Mīr Ṭahmās'uñ sarāyı her dem ābādān ola
(H. 1016 - M. 1607-1608)*

9

TĀRĪḤ-İ DİGER BERĀY-I ṬAHMĀS-I MERḤŪM

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Ḥabbezā kaşr-ı hūb u zibā kim
İtdi Ṭahmās Beg bu demde binā
- 2 Ğazze andan 'ibāret olmagıla
Oldı tārīḤ Ğazze lafzı añā
(H. 1012 - M. 1603-1604)

10

TĀRĪḤ BERĀY-I FEVT-İ DİL-DEŞ 'ABDŪLKĀDİR EL-MERḤŪM

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Kıyduñ ol ma'sūm-ı pāke bi-günāh
Ey felek itdün perişān ḥāturum
- 2 Tā ölince diyeyin tārīḤ için
Gitdi yā dünyādan 'AbdŪlkādir'üm
(H. 1015 - M. 1606-1607)*

11

TĀRĪḤ-İ KATL-İ ĞŪMŪŞ AYAQLI

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1 Bugün ey Ḥāzret-i ser-dār-ı Ekrem
Cihāna 'adlile āvāze şalduñ

7 su'āl: du'ā Ü1, Ü2 / didüm: didi Ü1, Ü2

* 1016: 1012 Ü1, Ü2, VE, T1, T2 (Bu nüshalarda verilen tarih yanlıştır.)

9 Ü1. 70a, Ü2. 187a, VE. s. 131, T1. 43b, T2. 73b

Başlık: TārīḤ Berāy-ı Kaşr Ü1, -Ü2, -VE, Tahmās-ı merḤŪm: Tahmās T2

10 -Ü1, -Ü2, VE. s. 131, T1. 43b, T2. 73b

* 1015: 1016 Ü1, Ü2, T1, T2 (Bu nüshalarda verilen tarih yanlıştır.)

11 Ü1. 70a, Ü2. 187a, VE. s. 132, T1. 43b, T2. 73b

Başlık: TārīḤ Ü1, -Ü2, -VE

- 2 Bi-ḥamdi'llah ki tiġ-i himmetüñle
O Timür'ün ayakdaşını çalduñ
- 3 Du'â idüp didüm târiḥ-i katlin
Gümüş ayaklunuñ başını alduñ
(H. 1015 - M. 1606-1607)

12

TÂRİḤ-İ VEFÂT-I ABDÛLVEHHÂB EFENDİ

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Didi târiḥ-i mevtini aḥbâb
Kuluna rahmet eylesün Vehhâb
(H. 1020 - M. 1611-1612)*

13

TÂRİḤ-İ KÂDÎ'ASKER-ŞUDEN-İ BÂKÎ EFENDİ
BE-RÛM-İLÎ DER-DEF'A-İ ÛLÂ

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ül

- 1 O şadr-ı sa'âdetde bâkî ola
(H. 993 - M. 1585)*

14

TÂRİḤ-İ VEFÂT-I ḤOCA EFENDİ-ZÂDE
MES'ÛD EFENDİ RAḤMETULLAH

- 1 *Meşvâhu cennet*
(H. 1005 - M. 1596-1597)

12 -Ü1, -Ü2, VE. s. 132, T1. 43b; T2. 73b

* 1020: 1014 Ü1, Ü2, VE, T1, T2 (Bu nüshalarda verilen tarih yanlıştır.)

13 -Ü1, -Ü2, VE. s. 132, T1. 43b, T2. 73b

* 993: 1585 Ü1, Ü2, VE, T1, T2 (Bu nüshalarda verilen tarih yanlıştır.)

14 -Ü1, -Ü2, VE. s. 132, T1. 43b, T2. 73b

Başlık: Tarih-i vefât-ı Ḥoca-zâde Mes'ûd Efendi VE

15

TĀRĪḤ-İ VEZİR-İ A'ZAM-ŞUDEN-İ
HAZRET-İ CAĞALA-ZĀDE

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Āşaf eline girdi bugün mühr-i Süleymān
(H. 975 - M. 1567-1568)*

16

TĀRĪḤ-İ HĀNE-İ TAḤMĀS BEG MA'A

- 1 Hüve beyt-i şerif
(H. 1013 - M. 1604-1605)*

15 -Ü1, -Ü2, VE. s. 132, T1. 43b, T2. 73b

Başlık: Tārīḥ-i Vezir-i A'zam Cağala-zāde VE

* 975: 1005 Ü1, Ü2, VE, T1, T2 (Bu nüshalarda verilen tarih yanlıştır.)

16 -Ü1, -Ü2, VE. s. 132, T1. 43b, T2. 73b

* 1013: 1002 Ü1, Ü2, VE, T1, T2 (Bu nüshalarda verilen tarih yanlıştır.)

A decorative horizontal band featuring a repeating geometric pattern of overlapping, slanted rectangular shapes in shades of light pink and white, creating a textured, woven appearance.

GAZELLER

1

İBTİDÂ-İ ĞAZELİYYÂT

ĦARFÛ'L-ELİF

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ğalbüme virmez şafâ âyine-i 'âlem-nümâ
Görmeden Ħazz eylemez dünyâyı erbâb-ı fenâ
- 2 'Âşıkın kim zerre kendin neyyir-ı a'zam bilür
Anuñiçün eyler ol âfet irakdan merĦabâ
- 3 Bezm-i vaşl-ı yârdan bir laĦza dür olsam olur
Tiğ-i Ħasret rû-be-rû kûpâl-i miĦnet der-każâ
- 4 Özge zindân-ı belâdur tengnâ-yı dehr-i dün
Sağ çıkmaz mübtelâ olan belâ-keşler aña
- 5 'Aks-i maĦşûdıcadır lâ-büdd dil-i nâlânumuñ
Küh-sâr-ı sebz-i gerdündan işitsem bir şadâ
- 6 Ğarşular mevc-i belâ olur muĦâlif
ĞarĦa-i deryâ-yı Ħam biñ kerre ursa dest ü pâ
- 7 Ebr-i 'işyân çoĦluğundan âsumâna çıkmıyor
Kendümüzendür eger maĦbûle geçmezse du'â
- 8 Bir debistân-ı hünerdür nazmumuz ey Ħâletî
Eyledi bu tıf-ı dil şimdi elifden ibtidâ

1 Ü1. 72a, Ü2. 41b, VE. s. 153, T1. 44b, T2. 33a

Başlık: -Ü1, -Ü2, -VE

1 Görmeden: Bakmadan Ü1, Ü2, VE / dünyâyı: dünyâya Ü1, Ü2, VE

2 -Ü1, -Ü2, -VE

3 -Ü1, -Ü2, -VE

7 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

8 bu: bir Ü1, Ü2

2

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Hakk budur küyuñ gibi olmazdı bir cāy-ı şafā
Hāk-i mütkinünden anuñ gelse ger büy-ı vefā
- 2 Tütü-i diller olur dem-beste kıldukça nazar
Bir 'aceb āyinedür hakkā cemāl-i dil-rübā
- 3 Yoḥsa zāhid yok mıdur çeşm-i cihān-binüñ senüñ
Bilmedüñ mir'āt-ı cāmuñ olduğın 'ālem-nümā
- 4 Ey meh-i burc-ı leṭāfet cüst ü cū içün seni
Her şu'ā'ın gönderür hürşid-i raḥşān bir yaña
- 5 Çeşmüme bir dāğ-ı hün-ālūd olur her cām-ı mey
'Iyşa āğaz eylesem ol lāle-ḥaddümden cüdā
- 6 Höd-fürüş-ı zühdi uğratmaz aña erbāb-ı dil
Mu'teberdür 'ışk bāzārında dükkān-ı belā
- 7 Kendüsin seyl-i gama teslim iden ḥaslardanuz
Müntehā-yı seyrümüz baḥr-i belādur dā'imā
- 8 Bī-gam olur gerçi kim divāneler ammā ki ben
Bī-gam olmadum daḥi divāne olaldan saña
- 9 Kaḥt-ı luṭf-ı yāre düşse ehl-i 'ışk ey Hāletī
Kendü mürğ-i cānı eyler dāne-i şabrdan ğidā

2 Ü1. 73a, Ü2. 43a, -VE, T1. 44b, T2. 33a

4 bir: her Ü1

5 'Iyşa āğaz eylesem: Bāde içsem her kaçan Ü1, Ü2

6 -Ü1, -Ü2

7 -Ü1, -Ü2

8 -T1, -T2

9 Kaḥt-ı luṭf-ı yāre.....Hāletī / Kendü.....ğidā: Medḥ idersin Hāletī ol serv-i ḥaddüñ ellerin / Saña beñzer görmedük bir bülbül-i destān-serā Ü1, Ü2

3

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kalmaya gamdan şikâyet eylesem şâhum saña
Hân-kâh-ı dehr içinde yanmaduğ bir büriyâ
- 2 Ehl-i 'ışka hâne-süz ağıyara bezm-efrüz olur
Tâ ezelden böyledür şem'-i cemâl-i dil-rübâ
- 3 Tûti-i cân bu kafesden şöyle bîzâr oldu kim
Anı güyâ idemez âyine-i 'âlem-nümâ
- 4 Dâğ-ı hüninüm degül sinem ki genc-i 'ışkdur
Şehriyâr-ı gam kızıl mümıyle mühr urmuş aña
- 5 Râh-ı 'ışk içre cünündan incinürsem döstlar
Seng-i cevrenden o tıfluñ bî-nasib itsün Hudâ
- 6 Görmesün küyında a'dâ dirse olmaz 'âşıka
Derdile maıv-ı vücüd itmek gibi bir simiyâ
- 7 Âh-ı dildendür ümîdüñ derd teskîn itmede
Âteşin söndürmesün şarşardan eylersin ricâ
- 8 Leb-be-leb olmaz benümle ol civân-ı ser-firâz
İtdi zirâ kâmetüm bâr-ı gam-ı miñnet dü-tâ
- 9 Merhamet kıl hâline gel ey Mesihâ-yı zamân
Kâlib-ı bî-rûha döndi Hâletî senden cüdâ

4

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Başumı top itse bu meydânda çevgân-ı kazâ
Müntehâ-yı seyri olur seng-i dîvâr-ı belâ

3 Ü1. 73b, Ü2. 43b, -VE, T1. 44b, T2. 33a

4 Bu beyit ayrıca 43 nolu gazelin 2. beyitidir.

6 -Ü1, -Ü2

7 -Ü1, -Ü2

8 -T1, -T2

9 Bu beyit 43 nolu gazelin de makta beyitidir.

4 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 45a, T2. 33a

- 2 Näleler kılsa 'adü küyında olmaz kâr-ger
Şarşar-ı âhum benüm zirâ işitdürmez şadâ
- 3 Eylemiş hürsend o şâhuñ luţf u kahrından
Sine-çâkin muktezâ-yı hüsn ü 'ışk iden Hudâ
- 4 Kismet-i bezm-i ezeldür ey 'adü incinmezem
Sâgar-ı 'işret saña peymâne-i miñnet baña
- 5 Gird-bâd-ı âhile bulsa 'aceb mi üft ü hîz
Oldı cismüm Hâletî hâşâk-i hâmün-ı 'anâ

5

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

- 1 Kâdir olmaz itmege tâb-ı melâmetden cüdâ
Cismimün hâkisterin gezdürse yellerle şabâ
- 2 İtmek ister 'âleme haţt-ı siyeh-kâr itdüğün
'Arşayı hâli bulup hâl-i 'izâr-ı dil-rübâ
- 3 Tayy iderdüm bir dem içre biñ beyâbân-ı gamı
Eyleseydi pîr-i mey-hâne eger himmet baña
- 4 Olımaz hürsend 'ışk ehli hayâl-i yâriile
Kimseyi seyr eylemez bâr-ı dıraht-ı simiyâ
- 5 Urduğı yâ mürğ-i dildür yâ nişân-ı sinedür
Kağı nâvek kim olur eflâk-i şestinden cüdâ
- 6 İhtirâz itmek gerekdür âh-ı dilden döstüm
Görmedük hiç nâvek-i kiş-i muhabbetden haţâ
- 7 Eyleme hergiz ricâ seng-i cefâsın Hâletî
Merhamet kôpmaz dil-i sengin-i dilberden saña

4 Bu beyit ayrıca 45 nolu gazelin 4. beyitidir.

5 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 45a, T2. 33b

6

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Lebinde şanma kim tebhâledür yer yer olan peydâ
Muraşşa'dur o şahuñ cām-ı la'li ey dil-i şeydâ
- 2 Kanı ol zülf-i ham-der-ham gibi bir mâye-i devlet
Aña hergiz mu'âdil olmaz dünyâ vü mâ-fihâ
- 3 Güzeller kol kol olsa ayırup her biri 'uşşâkın
Göñül sen şâh-ı simîn-sâ'idüñ kolındadır cânâ
- 4 Yeter zaħm-ı dil-i erbâb-ı 'ışka merhem-i luţfuñ
Ne lâzım rişte-i Meryem ne hâcet süzen-i 'İsâ
- 5 Gören dir kâmet-i 'ar'ar hırâmuñ aķ câmeyle
Bu bâğa gelmemişdür öyle bir serv-i semen-simâ
- 6 Ceres gibi dil ucıyle idersem nâle vü zârî
Beni irgürmesün ser-menzil-i maķşûduma Mevlâ
- 7 Bilür kim âteş-i 'ışkıyle anuñ germdür gâyet
Anuñçün göñlümi almaz ele ol âfet-i ra'nâ
- 8 Dehân-ı yâri hattı tutmuş şanup ey dil melül olma
Leb-â-lebdür devâ-yı miskile ol hoķķa-i zibâ
- 9 Meger cân naķdi vardur Hâletî zülf-i siyâhında
Girihler urmuş anuñ üstine ol âfet-i râ'nâ

6 Ü1. 73b, Ü2. 43b, -VE, T1. 45a, T2. 33b

2 Bu beyitin az farklı şekli ayrıca, Tekmîl-i kusûr bölümünde bulunan 23 nolu gazelin matla beyitidir.

3 -Ü1, -Ü2; Bu beyit ayrıca, Tekmîl-i kusûr bölümünde bulunan 29 nolu gazelin 2. beyitidir.

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

7 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca, Tekmîl-i kusûr bölümünde bulunan 23 nolu gazelin 3. beyitidir.

8 -T1, -T2

9 Meger.....zülf-i siyâhında / Girihler.....âfet-i ra'nâ: Olupdur her biri cām-ı hasedden mest-i lâ-yu'kal / 'Aceb mi rütbeñi fehm itmez olsa Hâleti a'dâ Ü1, Ü2; Beyitin Ü1 ve Ü2'deki bu şekli ayrıca, 23 nolu gazelin makta beyitidir.

7

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ğarık-i lücce-i gam olmak üzreydi dil-i şeydâ
Zamânında yetişdi haqq budur kim zevrak-ı şahbâ
- 2 Nişâr itdük güzeller yoluna 'aql u dil ü cânı
Niçün böyle tağıtduñ kendüñi ey 'âşık-ı şeydâ
- 3 Sipihri-i tiz-ger bâziçesinden hiç ba'id olmaz
Olursa mühre-i dil hokka-i la'inde nâ-peydâ
- 4 Cihânı bî-günâh öldürse kimse hikmetin şormaz
Bilürler kim zamānuñ Hızr'idur ol haqq-ı 'anber-sâ
- 5 O serv-i gül-'izârın bir nazîrin görmedi hergiz
Tolaşdı şahn-ı bâğ-ı dehri dil âb-ı revân-âsâ
- 6 Muhabbet kışşasın söyleşmege varmışdur ol şüha
Ben oldum bî-zebân hayretten ol hāmüş-ı istignâ
- 7 Sühan ey Hâletî âyine-i dilde şafâ ister
Görünmez rû-nümâ olmayıcağ düşize-i ma'nâ

8

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Degül rüyında ol şüh-ı cihānuñ haqq-ı müşk-âsâ
Melâhat bahrinüñ çıkmış yüzine 'anber-i sârâ
- 2 Ne sihr eyler 'aceb ol gamzeler kim ursalar nâvek
Geçer cāna veli olmaz bedende hiç eşer peydâ
- 3 Miyân-bendinde seyr it hañçer-i zerrîn-i cānânı
Hilâli hâle içre görmedünse ey dil-i şeydâ

7 Ü1. 74a, Ü2. 44b, VE. s. 154, T1. 45a, T2. 33b

2 -Ü1, -Ü2

3 Sipihri-i: Sipihriñ VE / bâziçesinden: bâziçesinde T1, T2 / hiç ba'id: ba'id hiç T2

6 -Ü1, -Ü2, VE

7 Görünmez: Alınmaz T1, T2

8 Ü1. 74a, Ü2 44b, -VE, T1. 45b, T2. 33b

Bu gazelin farklı-benzer şekli için bkz. Tekmîl-i kusûr bölümü 41 nolu gazel.

- 4 Senüñ zülf-i girih-girüñden ayru şöyle olmuş kim
Hemân zenciri eksükdür dil-i şüridenüñ cânâ
- 5 Cihân halkı ser-â-ser mey-perest olmak muqarrerdür
Şalarsa 'aks-i rüyın sāgar içre ol büt-i ra'nâ
- 6 Tolaşmaqdan dehân-ı yâre hergiz olmaduñ fâriğ
Yine söz mi işitmekdür murâduñ ey dil-i şeydâ
- 7 Kelâmuñ Hâletü baħr-i belâgat olduğın bildi
Sözünden n'ola çıkmazsa senüñ ol gevher-i yektâ

9

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Çeker şemşir-i gam şad-pâre sikkîn eyledi cânâ
Hayâl-i süzen-i müjgânlaruñ evvelkiden a'lâ
- 2 Alup tıfl-ı sirişkin geh kenâra gâh zânüya
Bed-âmüz eyler anı refte refte 'âşık-ı şeydâ
- 3 Hüveydâ kılmasaydı ehl-i 'ışkuñ kevkeb-i eşkin
Bulurdı mâhumuz çok pâye-i mihr-i cihân-ârâ
- 4 Gel ey pîr-i muğân âgâz-ı meclisdür du'â eyle
Hemişe yerden üstün olmağıçün sāgar-ı şahbâ
- 5 Şanevber rüy-ı dil gösterse saña çok mıdur şimdi
Ezelden 'âşık-ı bi-dil degül mi kıddüñe Tübâ
- 6 Bizüm âyine-i giti-nümâmuz rüy-ı dilberdür
Gerekmez Hâletü ansuz bize dünyâ vü mâ-fihâ

5 -T1, -T2

6 -T1, -T2

7 Kelâmuñ.....bildi / Sözünden.....gevher-i yektâ: Teninde dâğ n'eyler Hâletü yârüñ bilürsin
höd / Metâ'-ı hüsn-i râyicdür aña lâzım degül tamgâ Ü1, Ü2; Beyitin Ü1 ve Ü2'deki bu şekli ayrıca,
25 nolu gazelin makta beyitidir.

9 -Ü1, -Ü2, VE. s. 154, T1. 45b, T2. 34a

10

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

- 1 Olmaz cenāb-ı şāh-ı keremden kerem cüdā
Kalmaz cihānda çeşme-i hürşid bî-ziyā
- 2 Ol şāh-ı Cem-cenāb ki cām-ı sa'ādeti
Sākî-i himmetinden alur bay eger gedā
- 3 Evtār iderdi şa'sa'a-i mihri çengine
Olsa harif-i meclisi nāhid-i hoş-nevā
- 4 Alursa hāk-i rāhın eger müşk-i ezfere
Re'yinde şehriyār-ı Hōten eylemez haṭā
- 5 Şemşiri oldu her ṭarafa şalunur nihāl
Taḥrik ider nesim-i zafer anı dā'imā
- 6 Olsa eger ki dal-kılıç düşmen üstine
Olur dıraḥt-ı bāğ-ı zafer ḳaddi gūyiyā
- 7 Ey Hāletî zuhūra gelür luṭf u himmeti
Eyle devām-ı devlet-i şāha hemān du'ā
- 8 Ol bir şehāb-ı ḳudret ü sen bir giyāh-ı 'acız
Andan gelür gelürse saña ḳuvvet ü nemā
- 9 Çak böyle ağlamazdı dem-ā-dem bu tıfl-ı dil
Olmasa sille-i ḡam u endüh der-i ḳafā

11

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

- 1 Nāyuñda muṭribā ne ḳomuş bilmezsin Hūdā
Āteş çıkar içinden anuñ her giren hevā
- 2 Olmuş Cem'üñ elinde bir icmāl defteri
Hüküm itdüğünde 'āleme cām-ı cihān-nümā

10 Ü1. 72b, Ü2. 42a, VE. s. 148, T1. 45b, T2. 34a

3 Olsa.....nāhid-i hoş-nevā: Sāzende olsa meclisine Zühre-i hümā Ü1, Ü2, VE

5 Şemşiri oldu: Oldı şemşiri Ü2

11 Ü1. 74b, Ü2. 44b, VE. s. 153, T1. 46a, T2. 34a

- 3 Benden yaña tamām şikest eyle dōstum
Mir'āt-ı hâtırımda görürseñ eger riyâ
- 4 Çalsam 'aceb mi tîşe-i ümmidi yerlere
Genc-i vişâle el qodı ağıyar-ı bed-likâ
- 5 Ol cür'a-nüş-ı bezm-i fenâyam ki Hâletî
Birdür yanumda sâğar-ı şeh kâse-i gedâ

12

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Mümkün midür ki karşı kıya âyine saña
'Aks-i ruhuñ meger ola âyineden yaña
- 2 N'eyler elünde ey şeh-i iklim-i 'izz ü nâz
Divâr-ı 'ışka rahne viren tîşe-i cefâ
- 3 Dönse hilâle za'file cismüm 'aceb degül
Devrân beni düşürdi o meh-pâreden cüdâ
- 4 Şemşir-i cevri dilberi her arzû iden
Şu hasretiyle gitti çü mazlûm-ı Kerbelâ
- 5 Miftâh-ı genc-i tâli'-i firüzumuñ benüm
Güyâ ki oldı cây-gehi kâm-ı ejdehâ
- 6 Bir külhân içre itsem eger yâd zülfüñi
Hâkisteri 'abir ola o külhânuñ baña
- 7 Eyle hadeng-i gamze-i dilberden ihtirâz
Bir göz yumup açınca gelür âdeme kazâ

4 Çalsam: Ursam Ü1, Ü2

12 -Ü1, Ü2. 43b, -VE, T1. 46a, T2. 34a

Bu gazelin farklı-benzer şekli için bkz. Tekmîl-i kusûr bölümü 28 nolu gazel.

3 -Ü2

4 -Ü2

5 -Ü2

6 -T1, -T2

7 -T1, -T2

- 8 Mengüş-ı güş-ı şahdaki dürr-i şah-vār
Kulak çekerse Hâletiyâ nazmuña revâ

13

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Āyinedür cemâli o şahuñ cihân-nümâ
Dünyâyı kaç bucağ idügin gösterür saña
- 2 Şüret-perest-i deyr-i ümid olma ey gönül
Zünnâr-ı 'ışkı kâdir iseñ kıl veli dü-tâ
- 3 Ey Yüsuf-ı cemâl arar hüsnüñ âyetin
Evrâk-ı muşhaf-ı güli karışdurup şabâ
- 4 Gitdi o dem ki görmese eşküm sitâresin
Āyâ nic'oldı diyü şorardı o meh-liķâ
- 5 Çün tîr-i gamze terkeş-i cevrüñdedür müdâm
Sehm-i sitem hadeng-i elem nâvek-i belâ
- 6 N'eylerdi Hâletî eger ol şah-ı nev-zuhûr
Sim-i sirişk-i 'âşkı itseydi nâ-revâ

14

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ağzına aldı düttün lülesin ol hür-liķâ
Çeşme-i kevşere bir lüle komışlar güyâ
- 2 Düttün ol gonçe-dehen ağzına zibâ yakışur
Reng-i âteşdedür ol la'l-i leb-i rûh-efzâ
- 3 Düttün itmekdesin illerle veli nâr-ı hased
Yüregüm yakdı benüm oldı duhânlar peydâ
- 4 Düşeli hecre işüm turma duhân itmekdür
Tâ çıka düd-ı dilüm bilmeye hergiz a'dâ

13 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 46a, T2. 34b

1 Bu beyit 24 nolu gazelin de matla beyitidir.

14 Ü1. 73a, Ü2. 42b, VE. s. 161, T1. 46a, T2. 34b

1 aldı: alsa Ü1, Ü2

- 5 Hâne-i dilde olan dūd eleminden cânım
Korkarın kim tüte mülk-i 'ademe Hâletiyâ

15

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Teni semen lebi gönçe ruhu gül-i ra'nâ
Olur mı bundan öte hiç tenäsüb-i a'zâ
- 2 Hadeng-i gamzesinün gelmesi degül maḥsūs
Tokuñduğın bilür âdem niteki tır-i kazâ
- 3 Gamuñla kimse mi var nâle vü figân itmez
Cihâna hüsñile şalduñ garîb sıyt u şadâ
- 4 Vişälün itmese bâr-ı gamı biraz pertâb
İderdi fülk-i dili baḥr-i 'ışk nâ-peydâ
- 5 Tenümde dağlarum mihr-i münkesif gibidür
Ne kara günlere kaldum cihânda Hâletiyâ

16

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Kıldı naqd-i vücūdumı ifnâ
Beni baña kıomaz dil-i şeydâ
- 2 Tâc-ı şâh u külâh-ı dervişe
Başber-â-ber kıonar gubâr-ı fenâ
- 3 Tır-i müjgâna kâr-ger olmaz
Siper-i zühd ü cevşen-i taqvâ

5 eleminden: elemden Ü2

15 Ü1. 73a, Ü2. 42b, -VE, T1. 46a, T2. 34b

1 lebi gönçe: şacı sünbül Ü1, Ü2

2 bilür: tıyar Ü1, Ü2

16 -Ü1, Ü2. 44a, VE. s. 155, T1. 46b, T2. 34b

Bu gazelin farklı-benzer şekli için bkz. Tekmîl-i kusûr bölümü 39 nolu gazel.

3 -VE

- 4 Baħr-i ğamda ziyāde menzil alur
Geç tutuldukça zevrağ-ı şahbâ
- 5 Dil-i sengin-i yârdan hergiz
Geçmez illâ ħadeng-i cevr ü cefâ
- 6 Mâr-ı müşkin ü genc-i ħüsnüñden
'Âşıkun kârı oldu ħavf u recâ
- 7 Olalum biz de mağz-pâşide
Tek yıkılsun bu günbed-i vâlâ
- 8 Oldı şemşir-i ğamzeñile tebâh
Zırh-ı zülf-i dilberân-ı Ħıta
- 9 Kim añar Ħâletü seni yâre
Hiç añılsun mı gül yanında giyâ

17

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Oldukça okun zahm-zen-i sine-i a'dâ
Gögsin geçirür ħasretile 'âşık-ı şeydâ
- 2 Pervâne-i ğam yoluña cân virmemek olmaz
Hiç şalma başun yok yere ey şem'-i dil-ârâ
- 3 'Âr eyleme kim süz-ı dilüm tâb-ı cemâlün
Bir dest ü bir âteş-zeneden oldu hüveydâ
- 4 Zahm-ı dile ur merhem-i vaşluñ dimiş oldum
Hep bitdi o kaldı didi ol âfet-i ra'nâ
- 5 Tır atsa nişanlar gözümü yâr n'olaydı
Başdan ayağa dide olaydum reze-âsâ

6 Mâr-ı müşkin ü genc-i ħüsnüñden: Genc-i pür-mâr u rüy-ı müyuñdan Ü2. Zülf-i müşkin-i dilbere irgür VE

7 -Ü2, -VE

8 -VE, -T1, -T2

17 Ü1. 74a, Ü2 44a, VE. s. 149, T1. 46b, T2. 35a

Bu gazelin farklı-benzer şekli için bkz. Tekmîl-i kusûr bölümü 35 nolu gazel.

1 Oldukça.....sine-i a'dâ: Geçdükçe okun sine-i ağıyara nigârâ Ü1, Ü2, VE

- 6 Bir kerre daħi kendüye gelse dil-i zārum
Añmazdı muħabbet yolunuñ adını at'ā
- 7 Sınemde ouñ yāreleri göz göz olupdur
Hiç görmedüüm derd ü belā almadı cānā
- 8 Oldı süħanuñ Hāletiyā bāğ-ı ma'ānī
Nergis gibi göz dikse 'aceb mi aña dünyā

TEKMİL-İ KÜŞÜR-I HARFÜ'L-ELİF

18

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Gencine mārđan gül ola ħārdan cüdā
Ol yār hergiz olmaya ağıyārdan cüdā
- 2 ıldı gamuñla sinede cān şöyle ittiħād
Olmağa istemez ten-i bimārđan cüdā
- 3 addi dü-tā olursa ayırmazdı ħalka-veş
Tek düşmeyeydi dil der-i dil-dārđan cüdā
- 4 Gam 'askeri helāk ılar virmeyüp emān
Kāfir de olmasun güzelüm yārđan cüdā
- 5 Başımdan ayru düşmeye hergiz hevā-yı 'ışık
Ger düşse Hāletī ten-i efkārđan cüdā

19

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Eger 'aluñ reh-i 'ışıkında olmadıysa nā-peydā
Ne ararsın ser-i küyında yārüñ ey dil-i şeydā
- 2 Senüñ zülf-i girih-girüñden ayru şöyle olmuş kim
Hemān zenciri eksükdür dil-i divānenüñ cānā

7 -T1, -T2

18 Ü1. 72a (derkenar olarak yazılmıştır), -Ü2, VE. s. 148, T1.46b, T2. 35a

2 cān: dil Ü1

3 dil: ol Ü1

19 Ü1. 72a, Ü2. 41b, -VE, T1. 47a, T2. 35a

- 3 Dime kim ehl-i 'ıŝkuñ gicesinden gündüzi yegdür
Ne anda ay var ne bunda gün ey dilber-i ra'nâ
- 4 Hevâ-yı la'l-i nâbuñ şöyle germ itmiş ki añduqça
Derün-ı ħumda cüş eyler dem-â-dem bâde-i ħamrâ
- 5 Saña kâbil olurdu Ĥâletî fenn-i belâgatda
Eger âyine-i tab'uhn göreydi tütî-i güyâ

20

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Eger bir gice girse koynuma ol şem'-i bezm-ârâ
Dönerdüm ŝubĥa dek şevkıla fânüs-ı ĥayâl-âsâ
- 2 Dil-i bimarumı tenhâ koma künc-i firâkuñda
Beni tenhâ bulursa öldürür gam korkarın cânâ
- 3 Nişân-ı nâvek-i cevri eyleyüp agyâr-ı bed-ĥ'âhı
Gözetmez ĥâtırın hiç 'âŝıkuñ o dilber-i ra'nâ
- 4 Benüm emvâc-ı baĥr-i eşküme öykünmek istermiş
Yine bād-ı şabâ tahrikine uymuş gibi deryâ
- 5 Girer bir nice şekle Ĥâletî her gün firâkuñla
'Aceb mi bilmez olsa kendüyi ol 'âşık-ı şeydâ

21

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Geçer ben ĥâki senden muttasıl ruĥsat bulup a'dâ
Dem-â-dem ehl-i 'ışkı çignedürsin yol midur cânâ
- 2 Nişâr itdün güzeller yolına 'aql u dil-i cânı
Niçün böyle taĥıtduñ kendüñi ey 'âşık-ı şeydâ
- 3 Dil ü cân mürĝini yoĥsa şikâr itmek mi istersin
Dikersün gözlerün ey şâh-bâz-ı evc-i istiĝnâ

20 Ü1. 72a (derkenar olarak yazılmıştır), -Ü2. VE. s. 150, T1.47a, T2. 35a

21 Ü1. 72a, Ü2. 41b, VE. s. 150, T1. 47a, T2. 35b

- 4 Ceres gibi dil uciyle idersem nâle vü zârî
Beni irgürmesün ser-menzil-i maqşüduma Mevlâ
- 5 Bile giryân ola tâ kim benümle rüz-ı firqatde
Duğhân-ı âteş-i âhumdan itdüm ebrler peydâ
- 6 Meger cân naqdi vardur Hâletü zülf-i siyâhında
Girihler urmuş anuñ üstine ol âfet-i ra'nâ

22

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tütüyâ-yı hâk-i pâyuñ irgürür diyü şabâ
Gözlerüm nergis gibi yollarda kalur dâ'imâ
- 2 Öpdürürken ikisin de la'linüñ lâyıq mıdur
Yarım ağızla beni yâd itmez olduñ dilberâ
- 3 'Âlem-i h'âb içre olsa 'âlem-i âb üzre yâr
Yek gelür haqqâ iki 'âlem şafâsından baña
- 4 Jâle düşmiş sebzedde seyr eyleme ağıârile
Dimesün cânâ görenler anı ter-dâmen saña
- 5 Kudretüm qalmadı feryâda benüm ey naql-i ter
Varise 'ışkuñ gül-istanında mürğ-i bî-nevâ
- 6 Kendüñi ser-defter-i 'uşşâk şanma Hâleti
Defterine hiç seni ol şeh yazar mı evvelâ

23

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Qanı ol zülf-i ham-der-ham gibi bir maqlab-ı a'lâ
Aña hergiz mu'âdil olmaya dünyâ vü mâ-fihâ
- 2 Eger ol dilber-i sengin-dilüñ göñline girseydi
Nücüm-ı leşker-i gamdan qayırmazdı dil-i şeydâ

22 Ü1. 72a, Ü2. 42a, VE. s. 151, T1. 47a, T2. 35b

5 -Ü1, -Ü2; bi-nevâ: hoş-nevâ VE

23 Ü1. 72b (derkenar olarak yazılmıştır), -Ü2, VE. s. 156, T1. 47b, T2. 35b

1 Bu beyitin az farklı şekli ayrıca 6 nolu gazelin 2. beyitidir.

- 3 Bilür kim âteş-i 'ışkıyle anuñ germdür gâyet
Anuñcün göñlümi almaz ele ol âfet-i ra'nâ
- 4 Geçüp Ferhâd u Mecnûn baña degdi şimdi çün nevbet
Hevâ-yı 'ışkıla ser-geşte oldum âsiyâb-âsâ
- 5 'Aceb a'lâ degül mi duhter-i rez ey zen-i gerdün
Ayağına şu koymağa deger mi Zühre-i Zehrâ
- 6 Olupdur her biri câm-ı hasedden mest ü lâ-yu'kal
'Aceb mi rütbeñi fehmi itmeye ey Hâletî a'dâ

24

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Âyinedür cemâli o yârüñ cihân-nümâ
Dünyâyı kaç bucağ idügin gösterür saña
- 2 Olsa 'aceb mi nâvek-i yârüñ dehânı sürh
Bir mürgdür ki hün-ı cigerdür aña gîdâ
- 3 Hâk-i rehüñ iletse şabâ cennete eger
Havrâ iderdi cân gözine anı tütüyâ
- 4 Mümkün midür ki yâr vefâ ide 'ahdine
'Ahd itdügi meger ki ola 'âşıkâ cefâ
- 5 Nazmıyle Hâletî n'ola olursa ser-firâz
Her kime şan'at ise bu mirâşdur aña

25

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Açılmazsa 'aceb mi dîde-i baht-ı dil-i şeydâ
Duñân-ı nâr-ı âhumla tolupdur ser-be-ser dünyâ

3 Bu beyit ayrıca 6 nolu gazelin 7. beyitidir.

6 itmeye ey: itmez olsa Ü1

24 Ü1. 72b (derkenar olarak yazılmıştır), -Ü2, VE. s. 157, T1. 47b, T2. 35b

1 Bu beyit 13 nolu gazelin de matla beyitidir.

25 Ü1. 73a (derkenar olarak yazılmıştır), -Ü2, VE. s. 157, T1. 47b, T2. 36a

- 2 Ne var bār-ı belā-yı 'ıŝkuñı hep baña çekdürseñ
Ne ihsân eyleseñ altında qalmazdum anuñ cānā
- 3 O yāri bi-vefā buldum diyü dünyāya söylersin
Hemān her bulduğın söyler mi ādem ey dil-i rüsvā
- 4 Kudümüñ şahn-ı gül-zārı İrem bāğına döndürdi
Görenler 'aks-i qaddüñ cüy içinde şandılar tübā
- 5 Kelāmuñ Hāletī baħr-i belāgat olduğın bildi
Sözünden n'ola çıkmazsa senüñ ol gevher-i yektā

26

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Kimden ola āh u feryāduñ diyü şorduñ baña
Āh senden dilberā feryād senden dilberā
- 2 Leb-be-leb olmaz benümle ol civān-ı ser-firāz
İtdi zirā kāmētüm bār-ı gam-ı miħnet dü-tā
- 3 Ser-be-ser geşt eyledüm dünyāyı ammā görmedüm
Ol perī-simā gibi hergiz görünmez bir belā
- 4 Elde olmayınca haqqā ki raqīb-i seg-şifat
Şayd olunmaz 'āşıka ol āhū-yı miskiy kabā
- 5 Yine bir sūr-ı belāgat eyledüñ tertib kim
Naħl-bend olsa aña ey Hāletī H'ācū revā

27

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Kūy-ı yāre varmazın dirse 'adū-yı bed-liqā
İ'timād itme gelince varurum dimez qazā
- 2 Tālib-i vaşl olma ey 'āşık sirişk ü āhile
Gonçe-i maqşudı açmaz hergiz ol āb u hevā

26 -Ü1, -Ü2, VE. s. 157, T1. 47b, T2. 36a

27 -Ü1, -Ü2, VE. s. 158, T1. 47b, T2. 36a

- 3 Sinede peykânı kaldı nâvekin çek de yâr
Varise cân riştesi görünce şarıldı aña
- 4 Eyleme hergiz ricâ seng-i cefâsın ey gönül
Merhamet koymaz dil-i sengin-i dilberden saña
- 5 Olmadı mir'ât-ı tabı hiç kedüretten hâlâş
Hâletî'ye yeridür acırsa yârân-ı şafâ

28

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Mümkün midür ki karşı kıya âyine saña
'Aks-i ruhuñ meger ola âyineden yaña
- 2 Dil hânesinde oldu müsâfir gam-ı firâk
Luţf eyle sen de gel bu gece ey ecel baña
- 3 İrgürse bād ger has u hâşâk-i küyuñı
Eylerdüm anı gözlerüme mil-i tütüyâ
- 4 Bezm-i muhabbetünde seniñ şem'-veş yine
Başdan ayağa yakdı beni âteş-i belâ
- 5 Mengüş-ı güş-ı şâhda ki dürr-i şâh-vâr
Kulak çekerse Hâletiyâ nazmuña revâ

29

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ruḡ-ı zerdin kıoyup ol rüy-ı al üzre dil-i şeydâ
Muhabbet gül-şeninde hâşıl oldu bir gül-i ra'nâ
- 2 Güzeller kıol kıol olsa ayırıp her biri 'uşşâkıñ
Gönül sen şâh-ı simin sâ'idün kıolındadır cânâ
- 3 İdinmişdür gelen peykânlaruñdan âhenin cevşen
Kesilmezse n'ola tıġ-i gamuñdan 'âşık-ı rüsvâ

28 -Ü1, -Ü2, VE. s. 158, T1. 48a, T2. 36a

Bu gazelin farklı-benzer şekli için bkz. 12 nolu gazel.

29 -Ü1, -Ü2, VE. s. 159, T1. 48a, T2. 36a

2 Bu beyit ayrıca 6 nolu gazelin 3. beyitidir.

- 4 Yine cām-ı şarāb üstine dıtrer koyamaz elden
Egerçi katı çok ölçer döker rind-i kadeh-peymā
- 5 Kayırmaz cüy-veş ey Hāletı yaşum revān olsa
Tek olsun pāk-dāmen serv-veş ol kāmēt-i bālā

30

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Olur lebüñe şehd-i muşaffā diseک revā
Şānında nāzil oldu anuñ āyet-i şifā
- 2 Dönse hilāle za'file cismüm 'aceb degül
Devrān beni düşürdi o meh-pāreden cüdā
- 3 Öykündüğün dehānuña güş itdi gonçenüñ
Hāk eyledi kulağına dek ağzını şabā
- 4 Ol yār çignedükde yüzüm her gören didi
Rüy-ı zemīne gelmedi bir böyle bi-vefā
- 5 Çāh-ı gamuñda şöyle büzülmüş ki Hāletı
Her kim çıkarı bilür ise āferin āña

31

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

- 1 Nāka-i maħmil-i Leylā'ya olurdu hem-pā
Cām-ı gamdan yükini tutmasa Kays-ı şeydā
- 2 Gördüler kim gözedür küyünü her dem yārüñ
Şandı erbāb-ı nazār gözlerümi kıble-nümā
- 3 Hānçer-i hārı tutup bülbülüñ üstine yürür
Eyledi şāh-ı güli varise tahrik-i şabā
- 4 Eşk-i hün-bārumile böyle dem-ālūd oldu
Görinen bāl-i semendinde degüldür hūnnā

30 -Ü1, -Ü2, VE. s. 159, T1. 48a, T2. 36b

31 -Ü1, -Ü2, VE. s. 159, T1. 48a, T2. 36b

1 Nāka-i: Nāfe-i T1, T2

- 5 Sim-i eşküm dökicek dide-i hün-bārumdan
Bağmadı aña kızıldur diyü ol mäh-liķā
- 6 Çıkamaz başa benüm eşk-i firāvānum ile
Yetmiş iki dereden şu getirürse deryā
- 7 N'ola mir'āt-ı ruhın düşmene 'arz eylese yār
Rüzigāruñ işi hep 'aksinedür Hāletiyā

32

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Bir yerde ruhuñ kendüyi kim göstere cānā
Yer kalmaya mir'āt-ı şafa-güstere cānā
- 2 Bağlamalu divāne gerek defter ideriseñ
Evvel beni kayd eyle gel ol deftere cānā
- 3 Söz söylemege bir yertüñe çāre mi vardur
Hübān-ı cihān gelse eger bir yere cānā
- 4 Göstermez iseñ baña n'ola muşhaf-ı hüsnün
Ben anı şu gibi bilürin ezbercānā
- 5 Kıldum kalem-i Hāletī'i 'ūd-ı mülebbes
Şirīn sühanumdan batırup sükkere cānā
- 6 Olsaydı tabī'at nazar-ı şāhile manzūr
Reşk itmeyem āyine-i İskender'e cānā

33

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1 Umar kim hāşıl ola vaşl-ı Leylā
'Aceb vādiye düşmiş Kays-ı şeydā

32 -Ü1, -Ü2, VE. s. 160, T1. 48a, T2. 36b

4 muşhaf-ı hüsnün: muşhaf-ı rüyuñ (T1'de derkenar olarak bulunan bu şekilde sadece VE nüshasında rastlanmıştır.)

33 -Ü1, -Ü2, VE. s. 160, T1. 48b, T2. 36b

- 2 Ber-â-berdür benüm iki gözümlle
Belâ bezminde tolmış cām-ı şahbâ
- 3 Şafağ şanma yaşumdan kan olupdur
Tutarken dâmenin çarh-ı mu'allâ
- 4 Didüm cānâ saña üftâdedür dil
Neden düşdi didi ol şüh-ı ra'nâ
- 5 Olaldan Hâletî-veş hâk-i küyuñ
Beni bulsa gözile yerdî dünyâ

34

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 'Aceb mi şatsa ben üftâdesin ol dilber-i ra'nâ
Bu bazar-ı muhabbedür düşer çok 'âşık-ı şeydâ
- 2 Dağı bezm-i ezelden mestdür her 'âşık u ma'sûk
Biri mest-i muhabbedür birisi mest-i istignâ
- 3 Helâk itse n'ola keşti-i cānı hānde-i dilber
Olur bahr-i cemālinde anuñ girdāblar peydâ
- 4 Yapışmasun şakın dāmānuña rüz-ı kıyāmetde
Yoluñda hâk olan bi-dilleri yerden götür cānâ
- 5 Yeter zaḥm-ı dil-i erbāb-ı 'ışka merhem-i luṭfuñ
Ne lâzım rişte-i Meryem ne hācet sūzen-i 'İsâ
- 6 Cünün vādilerin ey Hâletî geşt ü güzār itseñ
Bulunmaz bu dil-i güm-geşte-veş bir 'âşık-ı şeydâ

3 yaşumdan: başumdan T1, T2

34 Ü1. 73b, Ü2. 44a, VE. s. 161, T1. 48b, T2. 36b

1 'Aceb mi: 'Acebdür T1, T2

2 -Ü1, -Ü2

5 -VE, -T1, -T2

6 -veş: gibi VE, T1, T2 / bir: -VE, -T1, -T2 / şeydâ: rüsvâ VE

35

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Añmazdı muhabbet yolunuñ adını kat'â
Bir kerre dañi kendüye gelse dil-i şeydâ
- 2 Sinemde oñuñ yâreleri göz göz olupdur
Hiç görmedüüm derd ü belâ kalmadı cânâ
- 3 Ol zevk u şafâsını alupdur mey-i 'âşkuñ
Tutmazsa n'ola câm-ı Cem'i 'âşık-ı rüsvâ
- 4 Zaħm-ı dile ur merhem-i vaşluñ dimiş oldum
Hep bitdi o kaldı didi ol naħl-i dil-ârâ
- 5 Gögsin geçürür ħasretile Ĥâleti-i zâr
Geçdüükçe oñuñ sine-i agyâra nigârâ

36

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kalmaya ġamdan şikâyet eylesem şâhum saña
Ĥân-kâh-ı dehr içinde yanmaduğ bir büriyâ
- 2 Ĥışmile bakma yazıkdur ben belâ-keş 'âşıkâ
Ĥamze-i berrânla kesmese ümidüm dilberâ
- 3 Hiç dirîğ itdüm mi ben tîğ-i müjeñden cânumu
Sen niçün ey çeşm-i dilber küşe eylersin baña
- 4 Mülk-i cânâ yâd ayak başdurma ey sultân-ı Ĥüsn
Çıkmasun ġam ħayli andan girmesün ceşş-i şafâ
- 5 Rüz u şeb feryâd idersin ey gönül lâyığ mıdur
Görmedük mi bir belâ-yı 'ışk-ı yâre mübtelâ
- 6 Riş-i nâvek şanma üstinde tıranlar mürğ-i dil
Bâl ü per ħâzırladı uçmağa küyuñdan baña

35 -Ü1, -Ü2, VE. s. 162, T1. 48b, T2. 37a

Bu gazelin farklı-benzer şekli için bkz. 17 nolu gazel.

36 -Ü1, -Ü2, VE. s. 162, T1. 49a, T2. 37a

- 7 Baħr-i nazm ire Őināverlük idersin Hāletī
Ser-be-ser gūftāruñ olmuŐdur kelām-ı āŐinā

37

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Dirsin irer viŐālūme 'āŐık olan baña
Dünyāyı 'āŐık itdi bu söz dilberā saña
- 2 Bilmem ki nāmesinde o yārūñ ne vardur
Cān riştesi görince Őarılmağ diler aña
- 3 'Ahd eyleseydi hāne-i 'uŐŐāka varmağa
Hiç ola mı ki vara ide 'ahdine vefā
- 4 'Aqlum alan benüm addidür kākūli degül
Ādem odur ki toğrusını söyleye dilā
- 5 Ey Hāletī daħi añılur Hūsev ü Kemāl
Biz daħi belki añılavuz bir zamān ola

38

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Revā mı illerūñ anını içmek gözlerūñ cānā
Senūñçün nice anlar yutmuŐiken 'āŐık-ı rüsvā
- 2 Ne siħr eyler 'aceb ol ğamzeler kim ursalar nāvek
Geçer cāna veli olmaz bedende hiç eşer peydā
- 3 Anuñ ā'il midür kuħl olduğına eŐm-i āđyāra
Gözinden Őaınurken hāk-i pāyuñ bu dil-i Őeydā
- 4 Yüzinde tār u mār olmuŐ görüp zūlfini Őandum kim
arıŐdı sāye birle pertev-i mihr-i cihān-ārā
- 5 Firākından o yārūñ ađlamazduk Hāletī herğiz
Eger vaşlıyle ħandān olmasaydı dā'imā a'dā

37 -Ü1, -Ü2, VE. s. 163, T1. 49a, T2. 37a

38 -Ü1, -Ü2, VE. s. 163, T1. 49a, T2. 37a

39

Fe'ilatün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Kıldı naqd-i vücudumı ifnâ
Beni baña komaz dil-i şeydâ
- 2 Eyle 'uşşâkdan nevâ muṭrib
Hâlümüz bilsün ol meh-i ra'nâ
- 3 Bulmazsın benüm gibi kul kim
Öldürürseñ de kaçmazın cânâ
- 4 Gerden ü güşuma taķılmışdur
Halka-i miḥnet ile tavķ-ı belâ
- 5 Tır-i müjgâna sūd-mend olmaz
Siper-i zühd ü cevşen-i taķvâ
- 6 Mâr-ı zülfüñle genc-i hüsnüñden
'Âşıkun kârı oldı ḥavf u recâ
- 7 Ola karşıñda âyine ruḥ-ı yâr
Hâletü var mı ola öyle şafâ

40

Fâ'ilatün Fâ'ilatün Fâ'ilatün Fâ'ilün

- 1 Kellesin şad-pâre kılsun diyü tığ-i dil-rübâ
Muttasıl erbâb-ı ğam başın açup eyler du'â
- 2 Bî-ğam olur gerçi kim divâneler ammâ ki ben
Ğamsuz olmadum daḥi divâne olaldan saña
- 3 Zülfine dil bağlayanlar oldılar ser-geşte hep
Halka-i zikre girüp devr idicek ol meh-likâ
- 4 Yaşarur şanma añup ḥâk-i rehüñ giryân olur
Çeşm-i 'âlem-binüme kondukça cânâ tütüyâ

39 -Ü1, -Ü2, VE. s. 164, T1. 49a, T2. 37b

Bu gazelin farklı-benzer şekli için bkz. 16 nolu gazel.

40 -Ü1, -Ü2, VE. s. 164, T1. 49b, T2. 37b

- 5 Mürde-i gamdur diyü kabr-i 'adüya vardı yâr
Böyle dirilikdense ey dil yeg gelür ölmek baña
- 6 Çeşmüme bir dâg-ı hün-âlüd olur her cäm-ı mey
Bâde itsem Hâletî ol lâle-ğaddümden cüdâ
- 7 Medh idersin dâ'im ol kaddi çenârüñ ellerin
Saña beñzer görmedük bir bülbül-i destân-serâ

41

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Degül rüyında ol şüh-ı cihānuñ hıtt-ı müşk-āsâ
Melâhat bahrinüñ çıkmış yüzine 'anber-i sārâ
- 2 Dehān-ı yāri hıtt tutmuş diyü ey dil melül olma
Leb-ā-lebdür devā-i misk ile ol hoşka-i minā
- 3 Cihān halkı ser-ā-ser mey-perest olmak muğarrerdür
Şalarsa 'aks-i rüyın sāgar içre ol büt-i ra'nā
- 4 Dolaşmağdan dehān-ı yāre hergiz olmaduñ fāriğ
Yine söz mi işitmekdür murāduñ ey dil-i şeydā
- 5 Didiler dilberüñ seyr eyleyenler sāk-ı siminin
Saña rāh-ı melâhat içre olmaz kimseler hem-pā

42

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Şarkarsa 'adü çāh-ı zenehdānuña cānā
Başın aşāga ide anuñ Hāzret-i Mevlā
- 2 Açılmağa gam 'uğdeleri olmaya çāre
İki dişi kalınca çalışsa dil-i şeydā
- 3 Ruhsārını gör la'-i revān-bahşını seyr it
Olmış şanasın mihrile hem-sāye Mesihā

41 -Ü1, Ü2. 44b, VE. s. 165, T1. 49b, T2. 37b

(Bu gazelin farklı-benzer şekli için bkz. 8 nolu gazel.)

42 -Ü1, -Ü2, VE. s. 165, T1. 49b, T2. 37b

- 4 Şol kimseye kim cezbe-i hüsnüñ ide te'sîr
Zencir-i cünûna çekilür ey şacı Leylâ
- 5 Ellerse anı turma n'ola pençe-i mercân
Öyküñdi benüm eşk-i firāvânuma deryâ
- 6 Her gâh iderüz Hâletiyâ yâri der-âgûş
Anuñla bizüm aramuza giremez a'dâ

43

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dem-be-dem 'ömrüm kayırmaz cânuma kılsañ cefâ
Bilmezem 'ömrümde zirâ nidügin mihr ü vefâ
- 2 Dâğ-ı hüninüm degül sinem ki genc-i 'ışkdur
Şehriyâr-ı gam kızıl mumuyle mühr urmuş añâ
- 3 Kâmetüñ yâd eyleyüp 'uşşâk giryân oldılar
Râstdan âgâz idince mutrib-i bezm-i şafâ
- 4 Ol belâ-yı cân n'ola gelse saña ağıyârile
Ehl-i 'ışka muttaşıl gelmekdedür derd ü belâ
- 5 Zâhidâ düzah 'azâbından kayırmaz ehl-i 'ışk
Âteşi anuñ meger kim âteş-i hicrân ola
- 6 Merhamet kıl hâline gel ey Mesihâ-yı zamân
Kâlib-ı bi-rûha döndi Hâleti senden cüdâ

44

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ağlayup âh itdi küyuñda 'adû-yı bed-liķâ
'Âşikuñ hayli mizâcın bozdı ol âb u hevâ

43 -Ü1, -Ü2, VE. s. 166, T1. 49b, T2. 38a

2 Bu beyit ayrıca 3 nolu gazelin 4. beyitidir.

6 Bu beyit 3 nolu gazelin de makta beyitidir.

44 Ü1. 73a (derkenar olarak yazılmıştır), -Ü2, VE. s. 166, T1. 50a, T2. 38a

- 2 Görmese sâgarda 'aksün ey büt-i ra'nâ eger
Secde itmezlerdi her Çini şurâhiler aña
- 3 Ey meh-i burc-ı leâfet cüst ü cü için seni
Her şu'â'ın gönderür hürşid-i enver bir yaña
- 4 Yoğsa zâhid yok mıdur çeşm-i cihân-binün senün
Bilmedün mir'ât-ı câmuñ olduğın 'âlem-nümâ
- 5 Tûti-i diller olur dem-beste kıldukça nazar
Bir 'aceb âyinedür haqqâ cemâl-i dil-rübâ
- 6 Añlamış gibi haridâr olduğum ey Hâleti
Turma istignâ şatar ol Yûsuf-ı devrân baña

45

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ruğların ger öpdürürse ol kamer-tal'at baña
Tâli'üm olur müsâ'id yüz tutar devlet baña
- 2 Cismümi çâk eyledüm ey döst pirâhen degül
Bâde-i la'l-i lebünden geldi bir hâlet baña
- 3 Bir dem içre tayy iderdüm biñ beyâbân-ı gam
Eyleseydi pîr-i mey-hâne eger himmet baña
- 4 Kısmet-i bezm-i ezeldür ey 'adû incinmezem
Sâgar-ı 'işret saña peymâne-i miñnet baña
- 5 Genc-i bād-âverde hiç kalmazdı reşküm Hâleti
Âhuma rahm eyleyüp gelseydi ol âfet baña

46

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Çok zamân idi ki 'ışkını kılurdum da'vâ
Şimdi toğruıldı daği baña o serv-i bâlâ

2 -Ü1

45 Ü1. 72b, Ü2. 42a, VE. s. 167, T1. 50a, T2. 38a

4 Bu beyit ayrıca 4 nolu gazelin 4. beyitidir.

46 -Ü1, -Ü2, VE. s. 167, T1. 50a, T2. 38a

- 2 Gördi kim hâne-i dil hecrile virân olmuş
'Ömrüme kondı benüm kâfile-i derd ü belâ
- 3 Eyledün gözlerinün yaşını şol deflü revân
Kendüñe yer komaduñ küy-ı nigârũnda dilâ
- 4 Dilberün kâmet-i bälâsına baş egmez idi
Serzeniş eylemese serve eger bād-ı şabâ
- 5 Açılır mıydı eger olmasa dendân-ı nigâr
Rište-i cānda olan 'uqde-i gam Hâletiyâ

47

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Rüy-ı zerd ü hün-ı eşkümlle döner kadd-i dü-tâ
Sübha-i mercāna kim başında vardur keh-rübâ
- 2 Baña şor Ferhād-ı miskinün ne miñnet çekdügin
Anasından emdügi süd geldi burnından dilâ
- 3 Nice andan el yusunlar 'âşık-ı dil-teşneler
Bir içim şudur güzellikde o şüh-ı meh-liķâ
- 4 Ehl-i 'işka hâne-süz ağıyara bezm-efrüz olur
Tâ ezelden böyledür şem'-i cemâl-i dil-rübâ
- 5 'Âşık-ı şüride-dil atar külâhın göklere
Atsa dilber yarmağıçün başını seng-i cefâ
- 6 Varise cānuñda zahm-ı hançer-i hicrân eger
Sine-i dilberdür aña merhem-i rāhat-fezâ
- 7 Hâletî bād-ı hazân-veş şarşar-ı āhum benüm
Gül-şen-i firdevse de tokunsa virürdi fenâ

48

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Tenün zerd itmemiş derd-i firāk-ı gönçe-i ra'nâ
Degülsin rengümüzde sen bizüm ey bülbül-i güyâ
- 2 Yürüt sâkî ayağı devr-i gül faşl-ı bahâr oldı
Yine kıl sebzelerde 'ıyş u 'ışret hâymesin ber-pâ
- 3 Gören dir kâmet-i 'ar'ar-hırâmuñ aksa da ayla
Bu bâğa gelmemişdür öyle bir serv-i simin-simâ
- 4 Miyân-bendinde seyr it hançer-i hün-riz-i cânânı
Hilâli hâle içre görmedünse ey dil-i şeydâ
- 5 İnanursın disem âyine-i dilde gubârum yok
Bilürken esb-i nâza virdügin meydânları cânâ
- 6 Bizüm âyine-i 'âlem-nümâmuz rüy-ı dilberdür
Gerekmez Hâletî ansuz bize dünyâ vü mâ-fihâ

49

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Şu kim devrân elinde kan yudar câm-ı şarâb-âsâ
Hevâ-yı 'ışkıla başa çıkan olur habâb-âsâ
- 2 Qalür şebnem gibi üftâdeler hâk-i mezelletde
O gül yüzlüm eger şalmazsa pertev âfitâb-âsâ
- 3 Gönülde cân gibi sırr-ı muhabbet şaklayan 'âşık
İçinde genc pinhân eylemiş künc-i harâb-âsâ
- 4 'Aceb mi gözlerümden kanlu kanlu yaşlar gelse
Ciger nâr-ı belâ-yı hecrile yandı kebâb-âsâ
- 5 Geçüp Ferhâd u Mecnün Hâletî degdi baña nevbet
Hevâ-yı 'ışkıla ser-geşte oldum âsiyâb-âsâ

48 Ü1. 73a, Ü2. 43a, VE. s. 152, -T1, -T2

49 -Ü1, -Ü2. VE. s. 125, -T1, -T2

50

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

- 1 Biñ cānum olsa cism-i nizārumda dilberā
Her birini senüñ yoluña eyleyem fedā
- 2 Bigānelikler eyleriken āşinālara
Bigānelerle olmadadur turma āşinā
- 3 Korçutma tır-i cevriile seng-i cefāyile
N'eylerseñ eyle şāhum uruldı gönül saña
- 4 La'lini emdürür kimi kim öldürürse yār
Tekrār қatle cān virür ol şüh-ı pür-cefā
- 5 Bir şāha mā'il itdi yine bir gedā iken
Ey Hāletü bu 'ışk baña oldu bir belā

51

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

- 1 Hatt degül müşk-i gubarı dökülüpdür cānā
Silicek dāmen-i zülf-i siyehün bād-ı şabā
- 2 Sim-i eşküm dökicek dide-i hün-bārumdan
Baқmadı aña kızıldur diyü ol mäh-liқā
- 3 Çıkamaz başa benüm eşk-i firāvānumile
Yetmiş iki dereden şu getürse deryā
- 4 Şeb-i firқatde iken gelse eger baña o mäh
Gökde istedüğümi yerde virürdi Mevlā
- 5 Çekme gam nazmuñı a'dā göze göstermez ise
Gösterür çün eyü söz kendüsini Hāletiyā

50 -Ü1, -Ü2, VE. s. 152, -T1, -T2

51 -Ü1, -Ü2, VE. s. 155, -T1, -T2

52

Mefû'lü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Lâyık mıdur ki cevri idesin yok yere baña
Bir 'âşık-ı belâ-zedeyem n'eylerem saña
- 2 Bilsem ki ey rakîb saña ne girer ne çıkar
Alsun ço tîr-i cevri cānum o kaşı yâ
- 3 'Âşıklarūn eninini uzatmak gerek diyü
Başdan çıkardı zülf-i dil-âvizini şabâ
- 4 Anı görünce hakk bu ki inşâfa geldi yâr
Cānda yer eylese hatt-ı la'li olur revâ
- 5 Hüsni edâda hakk bu ki ey Hâleti bugün
Hassân'a lâzım olanı sen eyledün edâ

HARFÜ'L-BÂ

53

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Görünse dide-i rinde eger kedü-yı şarâb
Hâdeng-i âhen ider ihtiyârsuz pertâb
- 2 Cihân cihân gama çünkim fenâ viren oldur
Deger ne deñlü girân-kıymet olsa la'l-i müzâb
- 3 Komadı 'âķibetü'l-emr bâde-i la'lüñ
Beni habâb-şifât itmeyince hâne-ħarâb
- 4 Tegâfül eyleme ey şüh kim tegâfül ile
Cihânda bir nice deryâ-yı 'ışk oldı serâb
- 5 Bekâ ümidin iden çarħdan hatâ itdi
Ne deñlü kâ'im ola ħayme-i güsiste-tunâb

52 -Ü1, -Ü2, VE. s. 156, -T1, -T2

53 Ü1. 75a (derkenar olarak yazılmıştır), Ü2. 47b, VE. s. 180, T1.50b, T2. 38b

3 Beni habâb-şifât: Dil-i belâ-zedeyi Ü1, Ü2

5 -Ü1, -Ü2, -VE

- 6 Gedā-yı küy-ı gam olduḡ biraz da Ḥāletiyā
Mişāl-i Cem olalum pādişāh-ı 'ālem-i āb

54

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Almaz ol şāhuñ gedā-yı 'ıŝḡ aḡzından cevāb
Az degül ḡaḡḡā şikest olmaḡ bir öyle la'l-i nāb
- 2 Hep cihān mecmū'asın gözden geçürdüm 'āḡıbet
Ḥaḡḡ-ı la'lüñ maḡla'in itdüm içinden intiḡāb
- 3 Sāḡar-ı mey destine geldükçe bezm-efrüz olur
Anı eyler 'aks-i ruḡsāruñ mehiken āfitāb
- 4 Ḥuŝḡ görse çeşme-i çeşmin eger derd ehlinüñ
Ḳahramān-ı ḡahrı eyler Zühresin elbette āb
- 5 Ğamze görsek düşde tebşir-i ŝehādetdür dirüz
Mürşid-i 'ıŝḡuz 'aceb mi eylesek ta'bir-i ḡ'āb
- 6 Püte-i pür-āteşe döndi derūnum 'ıŝḡıla
Anda sim-āb oldu güyā bu dil-i pür-ıztırāb
- 7 Müddet-i 'ıŝḡında ol ŝüḡ-ı cihānuñ
Yüz cefāya bir vefā düşmez eger itsem ḡisāb

55

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Şarşar-ı endüh-ı gam virmezden evvel ıztırāb
Ḥayme-i ümmidi ḡaldurmaḡ gerek hem-ḡün ḡabāb
- 2 Pertev-i mäh-ı ruḡı her dem ziyād olmaḡdadur
Aña nisbet oldu ŝākird-i resen-tāb āfitāb
- 3 Müya dönmiş cismüme nār-ı sitem lāyıḡ degül
Āteş-i ruḡsārdan olsa olursa piḡ ü tāb

54 Ü1. 75a (derkenar olarak yazılmıştır), Ü2. 48a, VE. s. 173, T1. 50b, T2. 38b
3 -Ü1, -Ü2, -VE
6 -Ü1, -Ü2, -VE
55 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 50b, T2. 38b

- 4 Kāküli sevdā-ger-i mülk-i Hotendür şüphesüz
Bağludur el-ân yanında nice teng-i müşk-i nâb
- 5 Cismi ol şāhuñ taḥammül idemez ey Hāletī
Gonçeden bālın olursa berg-i gülden cāme-ḥ^vāb

56

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Seyr-i gül-zār istemez hergiz dil-i pür-ıztırāb
İlteler bāğa meger zencirile mānend-i āb
- 2 Yār ḥālümnden su'āl itse hemān giryān olur
Görmedüm çeşmüm gibi 'ālemde bir ḥāzır-cevāb
- 3 Gice gündüz tāb-nāk eyler gönüller 'ālemin
Sāgar-ı şāhbāya öykünmek ḥatādur āfitāb
- 4 Rüyına itdüm nazar gördüm elinde bādesin
Didüm olmuşdur bu la'l-i nâb ol āteşden müzāb
- 5 Fikr iderken künc-i tārik içre ḥālüm dün gice
Şu'le-i tüğ-i sitem virdi şafā-yı māh-tāb
- 6 Sāye-i per-i hümāyı kim ki başdan şavmadı
Olmadı ol milket-i 'ışık içre şāh-ı kām-yāb
- 7 Nakd-i 'ömr-i ehl-i dünyā gibi ol zāyi' geçer
Ḥidmet-i pīr-i muğānda geçmeyen 'ahd-i şebāb
- 8 Bezm-i 'ıyş itmek baña ey Hāletī mümkün midür
Cām-ı ümmüdüm şikeste kaşr-ı āmālüm ḥarāb

56 Ü1. 74b, Ü2. 45a, VE. s. 174, T1. 50b, T2. 38b

2 -Ü1, -Ü2; Bu beyitin az farklı şekli ayrıca 79 nolu gazelin makta beyitidir.

3 Sāgar-ı şāhbāya.....āfitāb: Görmedük biz sāgar-ı şāhbā gibi bir āfitāb Ü1, Ü2

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

7 -T1, -T2

57

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bakmasun diyü ruḥ-ı dil-dâra çeşm-i âfitâb
Eylerin peydâ dem-â-dem düd-ı âhumdan seḥâb
- 2 Hâtem-i ikbâl-i Cem buldı niginüñ dir gören
Sâgara leb-riz olunca kónsa yâkût-ı müzâb
- 3 Teşne-i deşt-i belâya sâz-kâr olsun diyü
Virmiş üstâd-ı ezel şemşir-i 'ışka özge âb
- 4 Hecr ile seyl-i sirişküm şöyle tuğyân itdi kim
Geh görünür gâh görünmez başum hem-çün ḥabâb
- 5 Şañmañuz kim kâkülün taḥrîk ider bād-ı şabâ
Mürğ-i diller muttaşıl dâmında eyler ıztırâb
- 6 Şem'-veş ruḥsârını meyden fûrûzân eyleyüp
Gice sâkî meclis-i rindâna virdi âb u tâb
- 7 Hâletî pâ-mâl-i gâmdur ummañuz andan hüner
Nesne ḥâşıl eylemez hergiz ayaklanmış türâb

58

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Giceden maḥmûruz ey sâkî getür câm-ı şarâb
Vaqt-i şubḥ oldu niçün çıkmaz ki bilsek âfitâb
- 2 Şâh-ı ḥübânım en evvel bende eyler imtiḥân
Ġamzesi tîğine sâkî bâdeden virdükçe âb

57 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 51a, T2. 39a

4 Bu beyitin birinci mısraı 54/1 nolu gazelin 3. beyitinde şu şekildedir: Firkatile seyl-i eşküm söyle tuğyân itdi kim

5 Bu beyit ayrıca 78 ve 79 nolu gazellerin 4. beyitidir; dâmında: dâm içre 78 nolu gazelde.

58 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 51a, T2. 39a

1 Bu beyit 54/1 nolu gazelin de matla beyitidir.

- 3 Bir 'aceb meydür mey-i bezm-i muhabbet haqq bu kim
Bi-tereddüd ref' olur anuñla yetmiş biñ hicâb
- 4 Şübhe yok senden yaña söyler o şah-ı mülk-i hüsn
Vaşluma can vir diyü eylerse luftından hitâb
- 5 Kaşlaruñ mihrâbına kandil-i rüşendür gönül
Âb-ı gül-gün yerine aña komuşlar hün-ı nâb
- 6 Dâğ-ı hüninüm kabardukça hevâdan câ-be-câ
Şanurum 'ışkuñla ben ol câm-ı meydür bu habâb
- 7 Şem'-i bezm-i 'ışka bir pervaneyin kim Hâletî
Yanmağıla eylerin hem-vâre def'-i ıztırâb

59

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Giceden maħmûruz ey sâķi getir câm-ı şarâb
Vaqt-i şubh oldu niçün çıkmaz ki bilsek âfitâb
- 2 Ol şaçı Leylâ vire Mecnûn-ı 'ışkuñ kışşasın
Bir yere yazmaq murâd itsem olurdu bir kitâb
- 3 Firkatile seyl-i eşküm şöyle tuğyân itdi kim
Geh görünür gâh görünmez başum hem-çün habâb
- 4 Görmedüm bir şüret-i mihri devrânuñ daħı
Eşk-bâr olsam n'ola hem-vâre mânend-i şehâb
- 5 Hâletî senden yaña söyler o şah-ı mülk-i hüsn
Vaşluma cân vir diyü eylerse luftından hitâb

3 Bu beyit ayrıca 74 nolu gazelin 5., 78 nolu gazelin ise 3. beyitidir; Bi-tereddüd ref': Ortadan merfû' 74 ve 78 nolu gazellerde.

59 Ü1. 76b, Ü2. 47a, VE. s. 168, -T1, -T2

1 Bu beyit 54 nolu gazelin de matla beyitidir.

3 Firkatile.....kim: Hecr ile seyl-i sirişküm şöyle tuğyân itdi kim 53 nolu gazelin 4. beyitinde.

60

Mefā'ülün Mefā'ülün Fe'ülün

- 1 'Aceb mi cüy-ı şabrum kalsa bî-âb
Döner üstinde dâ'im heft dülâb
- 2 Nice devr olmasun bahtum ki her şeb
Olur hem-sâyeler nâlemle bî-tâb
- 3 Gerek kim şu'le-i âh ola hem-vâr
Yerişmez bâg-ı gamdae kirm-i şeb-tâb
- 4 Nedür cây-ı ta'accüb bunda zâhid
Gönül kandıldür ebrûsı mihrâb
- 5 Güzel şöyle gerek kim şabr u hüşa
Vire evvel görüşde tab'-ı sim-âb
- 6 'Acebdür hâl-i bahr-i gam ki anda
Olur her katre refte refte girdâb
- 7 Benem üstâd-ı hayl-i mü-şikâfân
Veli baht itdi çün şäkird-i mü-tâb
- 8 Kim ilter Hâleti nâmeñ o şâha
Hemân it nâvek-i âhuñla pertâb

61

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mübtelâ-yı kişver-i imkâna lâzımdur şarâb
Cins-i hüş u cevher-i dâniş degüldür anda bâb
- 2 Ey zen-i devrân senüñ kim giydi bir pîrâhentüñ
Eyleme hayt-ı sefid-i şubhu bâri çarç-ı tâb
- 3 Derd-i ser def'ine çâre bâde-i gül-fâmdur
Gitmemiş rengi ne gülden çıkdı âyâ ol gül-âb

60 -Ü1, -Ü2, VE. s. 169, T1. 51a, T2. 39a

61 -Ü1, -Ü2, VE. s. 178, T1. 51b, T2. 39b

- 4 Firkatüñle 'ışk bārānı göz açdurmaz yağar
Nice olsun dide-i baht-ı siyāhum sīr-ḩ'āb
- 5 Dāne-i ḩāl-i ruḩuñ görseydi ey meh lā-cerem
ḩūşe-çin-i ḩurmen-i ḩüsnüñ olurdı āfitāb
- 6 Kōnmamıř vakt-i mübārekde esās-ı Şehr-i dil
Olmıyor ma'mūr bārī ḩıl esāsından ḩarāb
- 7 Refte refte mürġ-i āteř-ḩ'āra ṭab'ın ṭıtdı dil
Çekmez oldu tāb-ı ḩahrından o Őāhuñ ıztırāb
- 8 Őimdi mey nūř eylemekden ditrer oldu ellerüm
Evvel ammā ḩāleti dūřmezdi destümnden řarāb

62

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Dūd-ı āhum 'ālem-i bālāya virdi ıztırāb
Eyler oldu aḩter-i bahtum kevākibden ḩicāb
- 2 Kānı ol demler ki eşkümle şulardum küyuñı
Şimdi tāb-ı sineden ḩalmadı ḩiç çeşmümde āb
- 3 Kāçma 'āřıḩdan ki virmıřdür cemāl-i Yūsuf'a
Girye-i Ya'ḩüb'ile süz-ı Züleyḩā āb u tāb
- 4 Şeh-süvārum olma 'āřıḩlar yanında germ-rü
Her birinüñ eyleme 'ömrine ta'lim-i řitāb
- 5 ḩāṭır-ı Ya'ḩüb dil-ḩořdur řabā gelmezse de
Büy-ı pīrahēn degüldür ḩıřver-i şabrumda bāb
- 6 Şüret-i bī-cāna döndüm za'file ey ḩāleti
Vechi var bezminde yār itmezse tevcīhe ḩitāb

8 Bu beyit 104 nolu gazelin de makta beyitidir.; řarāb: kitāb 81 nolu gazelde.

62 Ü1. 77a (Ayrıca az farklı Şekli 74b'de derkenar olarak yazılmıştır). Ü2. 45b. VE. s. 175, T1. 51b, T2. 39b

2 Kānı: Gitdi 74b'de derkenar olarak yazılmış olan Şekilde.

4 germ-rü: germ-rān 74b'de derkenar olarak yazılmış olan Şekilde.

5 -Ü1, -Ü2

63

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Seyl-i gam virdi vücûdum şehrine çok ıztırâb
Hâne-i cân u dil oldu biribirinden harâb
- 2 Gice ol şûhuñ gözine geldi bâde gūyiyâ
Gamzesi şemşirine sâkî-i meclis virdi âb
- 3 Dil degül hâli keş-â-keşden gam-ı hûbân ile
Zerre-i nâçiz bir ammâ ki biñ var âfitâb
- 4 Derd ü miñnet sineme nevbetçe gelseydi eger
Bâd-ı âhıyle serüm gören şanurdu âsiyâb
- 5 Çeşm-i mestin sermedi maħmur iden ey Hâleti
Hiç seni kılsun mı cām-ı şefkatinden behre-yâb

64

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şöyle olmuş bâde-i 'ışkıyle ol şûhuñ harâb
Refte refte lerze peydâ itdi dest-i âfitâb
- 2 Çâh-ı Bâbil çâh-ı Nahşeb'den bedîdâr olmadı
Ol seniñ çâh-ı zenehdânuñda olan âb u tâb
- 3 Âteş-i âhında bir te'sir var kim bülbülün
Turduğı yerde çıkar dâ'im ten-i gülden gül-âb
- 4 Olsa bâri bir mürüvvet şâhibi çâpük-süvâr
Çün ayaklanmak şunulmuş baña mânend-i rikâb
- 5 Döstüm incinme biz saña gelince görmedük
Sine-i zerrâta dest-i redd komuş bir âfitâb
- 6 Özgedür tab'-ı sükân-ı küy-ı gam kim dâ'imâ
Pâk dâmen olmayan hûbândan eyler ictinâb

63 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 51b, T2. 39b

64 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 52a, T2. 39b

5 dest-i: -T1

- 7 Mu‘ciz-i ‘iřk olmasa dūřmezdi dā’im Hāletī
Sineme tūfān-ı āteř çeřmūme tūfān-ı āb

65

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Tutmaz felek senüñle bir ey řāh-ı Cem-cenāb
Tutar eli görür gözidür gerçi āfitāb
- 2 Bir dānedür o hāl ki dihkān-ı rūzigār
Biñ hırmen-i cemālden itmişdür intiħāb
- 3 Dūřmen řalarsa yāre kebūterle nāmesin
Ben de duħān-ı āh-ı dilüm eylerem seħāb
- 4 Hep gitdi levħ-i sinedeki naşş-ı māsivā
Peykān-ı tiri sūz-ı dilümden olunca āb
- 5 Bir mūy-ı ‘anberīneye degmez nigāhumuñ
Biñ kār-bān ki yükleri hep olsa müşk-i nāb
- 6 Ey Hāletī hemān ‘araķ-ı rüy-ı yārdür
Verd-i ser-i muħabbete nāfi‘ olan gül-āb
- 7 İtse nüfūz-ı nāvek-i řab‘um müřāhede
Tir-i felek geçerdı yere eyleyüp hiçāb

66

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Buldı gül-i sefid gibi rüyüñ āb u tāb
Zibā yaraşdı ĥaddüñe gül-güne-i hiçāb
- 2 Ordü-yı řāh-ı ģam nic'olur gösterür müdām
Āb-ı sirişküm üzre olan ĥayme-i ĥabāb
- 3 Tāb-ı ģamile āb-ı ciger oldı ber-şaraf
Devr-i zamāne eyledi ābiř-ħorum serāb

65 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 52a, T2. 40a

66 -Ü1, -Ü2, VE. s. 170, T1. 52a, T2. 40a

1 Bu beyit 67 nolu gazelin de matla beyitidir.

- 4 Sım-i sirişk-i çeşmi görülmüş degül diyü
Ol h^vâce-i cemâl ider benden ictimâb
- 5 Şevk-i ruhıyle ağlamadan Hâletî gözüm
Ne dilde hün-ı tâb kodı ne cigerde âb

67

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Buldı gül-i sefid gibi rüyuñ âb u tâb
Zibâ yaraşdı haddüñe gül-güne-i hicâb
- 2 'Arz eyledükçe süzümü derler hicâbdan
Güyâ ki gülden âteşe karşı çıkar gül-âb
- 3 Yârün hicâbı olmasa hür-ı cinân gibi
Olmazdı dilde düzah-ı miñnetden ıztırâb
- 4 Kör tâli'üm ki kanlu yaşumdan hicâb ider
Gerçi hicâbı ref' idi hâşşiyet-i şarâb
- 5 Kalmaz vücüd-ı 'âşık-ı şürideden eşer
Vuşlat deminde kimden ider yâr ictimâb
- 6 Hep gitdi levh-i sinedeki nakş-ı mâsivâ
Peykân-ı tiri süz-ı dilümden olunca âb
- 7 Niçün kararđı kaldı ola Hâletî meger
Hâk-i reh-i nigârdan alındı müşk-i nâb

68

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Bağsañ altında görünmez anuñ illâ ki serâb
Nice bir eyler ola devr bu birkaç dülâb

4 Bu beyit ayrıca 80 nolu gazelin 2. beyitidir.

5 Bu beyit 80 nolu gazelin de makta beyitidir; hün-ı tâb: hün-ı nâb: 73/1 nolu gazelde.

67 Ü1. 75b, Ü2. 46a, VE. s. 170, -T1, -T2

1 Bu beyit 62 nolu gazelin de matla beyitidir.

68 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 52a, T2. 40a

- 2 Şu'lesin gösteremez bîm-i felekden hergiz
Gelse zulmet-kede-i bahtuma kirm-i şeb-tâb
- 3 Câme-i alile görsem gice h'vâbumda seni
Merdüm-i çeşmüm olur irtesi garç-ı hün-âb
- 4 Şöyle bir hüb diler hâtır-ı sevdâ-zede kim
Eyleye 'işvesini vâsıta-ı luţf u 'itâb
- 5 Evvel ey bād 'adū çeşmini pür-hâşâk it
Soñra it yârdan eylerseñ eger ref'-i hicâb
- 6 Şeb-i endühda bir reh-rev-i hayret-keş idüm
Şu'le-i şişe-i mey virdi şafâ-yı mehtâb
- 7 Hüküm-i tûfânile garç olsa cihân Hâletiyâ
Âteş-i hasretüme degmeye bir katre-i âb

69

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Meh-pârelerde kalmadı hüsünüñle âb u tâb
Güyâ ki kıldı gülleri pejmürde âfitâb
- 2 Mihr-i cemâlünü görelî hizmetünde dil
İster ki pâre pâre ola nitekim şehâb
- 3 Zinhâr gaflet itme mey-i nâbdan gönül
Def'-i gubâr-ı hâtır için olmaz öyle âb
- 4 Câm-ı şarâb leşker-i guşşayla ceng için
Miğferlerin hemişe çıkarur degül habâb
- 5 Âşık ki âh-ı serd ide kimdür ki güş idüp
Cismine lerze düşmeye cânna ıztırâb

69 Ü1. 76b, Ü2. 47b, VE. s. 175, T1. 52b, T2. 40a

2 -Ü1, -Ü2

3 -Ü1, -Ü2

4 -Ü1, -Ü2

- 6 Terk itdi gitdi çünkü o serv-i revân beni
 Bir yaña ben de başum alup gideyin çü âb
- 7 Oldı bahâr şevkine cü şöyle keff-zenân
 Çıkdı kefinde âbileler şanmañuz habâb
- 8 Meclisde h'âb-ı nâza varur gâh olur o yâr
 Bir göz yumup açınca ider 'âlemi harâb
- 9 Çeşmümde 'aks-i la'l-i lebi eyledi karar
 Sandum ki geldi Hâletiyâ gözüme şarâb

70

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bî-hüş olur añılsa yanında o la'l-i nâb
 Olmaz dil-i harâb gibi bir tenük şarâb
- 2 Reşk itmeseydi hatt-ı ruḡ-ı yâre her gice
 Zerrin devâtını yere urmazdı âfitâb
- 3 'Arz eyledükçe süzumı terler hicâbdan
 Güyâ ki gülden âteşe karşı çıkar gül-âb
- 4 Zâl-i felek bilür ki yüzün görmek istemem
 Ebri 'aceb mi eylese geh perde geh nikâb
- 5 Efsâne-i melâlümü her gice söylerem
 Çeşm-i nücûma Hâletiyâ tâ gelince h'âb

TEKMİL-İ KUŞÛR-I HARFÜ'L-BÂ

71

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Rûy-ı yâre 'araḡ getürdi şarâb
 Çıkdı gülden ol âteş ile gül-âb

6 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 83 nolu gazelin 2. beyitidir.

7 -T1, -T2

8 -T1, -T2

70 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 52b, T2. 40b

3 Bu beyit ayrıca 67 nolu gazelin 2. beyitidir; terler: derler 67 nolu gazelde.

71 Ü1. 74b, Ü2. 45a, VE. s. 169, T1. 52b, T2. 40b

- 2 Yansa dil pütesinde âteş-i 'ışk
Gözlerümden revân olur sim-âb
- 3 Câm-ı la'lüfle genc-i vaşluñdan
Dil-i şürîde oldu mest ü harâb
- 4 Tiğ-i cevriñle toğrayup bağrum
Âteş-i firkatüñle kılma kebâp
- 5 Şâh-bâz-ı hayâl-i hâli görüp
Uçdı ey Hâletî gözümden h'vâb

72

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Pây-ı yâre düşmeye gördükçe tâ kim âfitâb
Eylerin peydâ hemîşe düd-ı âhumdan şehâb
- 2 Gice gündüz hün-ı eşkümden pür olur sâgarum
Bilmeyüp ehl-i hased şanur elümde var şarâb
- 3 Târ-ı zülf-i ham-be-ham çıkmaz derünümde benim
Rişte-i cânümde andandur bu deñlü piç ü tâb
- 4 Tişe-i hicrân kımaz şabrum binâsından eşer
Merhamet kıl olmasun dirseñ eger hâlüm harâb
- 5 N'ola dünyâlar kadar hazz itse meyden Hâletî
Künbed-i eflâkden virür nişân her bir habâb

73

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İztirâb-ı tâb-ı tebden kılmadı cismümde tâb
Beñzedüm ol şehre kim ola zelâzilden harâb
- 2 Bâğ-bân-ı mağfîret silküp vücûdum naħlîni
Meyve-i cürm ü günâhum düşdi hep bi-irtiyâb

4 firkatüñle: firkatüñde Ü1, Ü2 / kılma: kıldı Ü2

72 Ü1. 74b, Ü2. 45a, VE. s. 172, T1. 52b, T2. 40b

73 Ü1. 75a, Ü2. 45b, VE. s. 172, T1. 53a, T2. 40b

- 3 Girye eyler hâlûme her müy-ı ten za'fım görüp
Şanma cism-i nâ-tüvân oldu 'arağdan gark-ı âb
- 4 Hâric ez-defter gerekdür bu geçen evkât-ı 'ömr
Eylese nağd-i hayâtum kâtib-i Kudret hisâb
- 5 Şanma tebdendür 'arağ-nâk olduğum ey Hâletî
Eyledüm kırtulmağa düzd-i ecelden çok şitâb

74

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Faşl-ı güldür gül gibi destünde tut câm-ı şarâb
Âb u âteş-rengini bulmaz bu mevsim âb u tâb
- 2 Hâtem-i ikbâl-i Cem buldı niginüñ dir gören
Sâgar-ı zerrine kınsa sâkıyâ la'l-i müzâb
- 3 Sen oturken kim gelür yanında dilberlik şatar
Hıvace-i bâzâr-ı hüsn olmuş tatalum bi-hisâb
- 4 Gam yimekten hecride dem yok ki bi-hüş olmaya
'Âşık-ı dil-hasteye eksük degüldür hürd ü hıvâb
- 5 Dil degül hâli keş-â-keşden gam-ı hün-âbile
Zerre-i nâçiz bir ammâ ki sebük-vâr âfitâb
- 6 Olsa bâri bir mürüvvet şâhibi çâpük-süvâr
Çün ayaklanmak şunulmuş baña mânend-i rikâb
- 7 Hâletî pâ-mâl-i gamdur ummañuz andan hüner
Nesne hâşıl eylemez hergiz ayaklanmış türâb

74 Ü1. 75b, Ü2. 46b, VE. s. 177, T1. 53a, T2. 40b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

1 Faşl-ı: Vakt-i VE

5 -T1, -T2

6 -T1, -T2

7 -T1, -T2

75

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Anuñiçün varmaz oldum meclis-i rindâna hep
Korqarın râz-ı dilüm fâş eyleyem mestâna hep
- 2 'İşka düşdi cân u dil kaldum kuru cismile ben
Şanki bir fülküñ metâ'in atdılar 'ummâna hep
- 3 Necm-i bahtum itnese andan dem-â-dem iktihâl
Hâk-i râh-ı yâri kordum dide-i giryâna hep
- 4 Söylemezdi 'aksini anuñ dem-â-dem küh-sâr
Olmasa mecnûn-ı 'aşkuñ sözleri yabâna hep
- 5 Hatıruñ hoş tut elem çekme günâhuñ 'afv ider
Söylerüz ey Hâletî ol husrev-i hûbâna hep

76

Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün

- 1 Eyledi kıbkızıl velî her birini o gonçe-leb
Gülleri gül-şenüñ n'ola hândeler itse bi-sebeb
- 2 Lerze-i destüme sebep şurb-ı müdâm şanmañuz
Tâb-ı gam-ı zamânedan zâhir olur tenümde teb
- 3 Hün-ı kebûteri getir 'ıyş idelüm ki sâkiyâ
Nice dem oldı görmedük böylece bir dem-i tarab
- 4 Kaldı hükümet itmeden sinede cân-ı nâ-tüvân
Milket-i husrev-i belâ ol şeh-i hüsnuñ oldı hep
- 5 Hâletî-i belâ-keşi hecre şalup o şâh-ı hüsn
Şimdi anuñla korkudur her kime eylese gazab

75 Ü1. 75a, Ü2. 45b, VE. s. 173, T1. 53a, T2. 41a

76 Ü1. 76a, Ü2. 46b, VE. s. 180, T1. 53a, T2. 41a

77

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 'Āşık-ı bî-dil ne dir kim aña eylesün 'itâb
Zerre-i nâçize hiç hañçer çeker mi âfitâb
- 2 Bî-tevakkuf dilberün ağzına teslim eyledi
Bezm-i meyde 'aqlumı uğurlayup cām-ı şarâb
- 3 Zümre-i 'uşşâk-ı miñnet-dideden şaymaz beni
Söyleşem ol âfet-i devrânile rûz-ı hisâb
- 4 Hâl-i gendüm-günü hecriyle anuñ ser-geşteyem
Oldı çeşmüm güyiyâ bir iki gözlü âsiyâb

78

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Def' itmege zalâm-ı gamı şem'dür şarâb
Fânüs-ı aldur üzerinde anuñ habâb
- 2 Lâyık mıdur ki göñli kıala ben fütâdenün
İllerle esb-i nâza binüp idesin şitâb
- 3 Mihr-i cemâlünü görelî hizmetünde dil
İster ki pâre pâre ola nitekim şehâb
- 4 Hakkâ ki âb u âteşi cem' itdi 'ârızuñ
Andan 'aceb mi dide vü dil bulsa âb u tâb
- 5 Ol mest-i nâz zevk ü şafâlar ider tamâm
Gam âteşinde görse eger olduğum kebâb
- 6 Zinhâr gâfil olma mey-i nâbdan gönül
Def'-i gubâr-ı hâtır için olmaz öyle âb

77 -Ü1, -Ü2, VE. s. 174, T1. 53a, T2. 41a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

78 Ü1. 75b, Ü2. 46a, VE. s. 176, T1. 53b, T2. 41a

4 -Ü1, -Ü2

6 -T1, -T2

- 7 Ey Hāletī hemān 'araḡ-ı rüy-ı yārdür
Derd-i ser-i muḡabbete nāfi' olan gül-āb

79

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Yāre urulduḡumçün idenler baña 'itāb
Kılmaz mı ola ḡaşı kemānın görüp ḡicāb
- 2 Meclisde ḡvāb-ı nāza varur ḡāh olur o yār
Bir göz yumup açınca ider 'ālemi ḡarāb
- 3 Virmez mi ola ḡüsni zekātın 'aceb o yār
Cevrine yoḡsa ḡüblaruñ yoḡ mıdur nişāb
- 4 Ādem 'aceb mi devlet-i dünyāya ḡanmasa
Mümkin midür ki kimseyi sir-āb ide serāb
- 5 Derdüñle Hāletī yine bir ḡāle vardı kim
İde ecel gelürse ḡayātında irtiyāb

80

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Yāre urulduḡumçün idenler baña 'itāb
Kılmaz mı ola ḡaşı kemānın görüp ḡicāb
- 2 Sīm-i sirişk-i çēşmi görülmüş degül diyü
Ol ḡvāce-i cemāl ider bizden ictināb
- 3 Reşk itmeseydi ḡaḡḡ-ı ruḡ-ı yāre her gice
Zerrin devātını yere urmazdı āfitāb
- 4 Bir müy-ı 'anberīnine degmez nigārumuñ
Biñ kār-bān ki yükleri hep ola müşk-i nāb

79 -Ü1, -Ü2, VE. s. 176, T1. 53b, T2. 41a

1 Bu beyit 80 nolu gazelin de matla beyitidir.

80 Ü1. 77a, Ü2. 48a, -VE, -T1, -T2

1 Bu beyit 79 nolu gazelin de matla beyitidir.

2 Bu beyit ayrıca 62 nolu gazelin 4. beyitidir; bizden: benden 62 nolu gazelde.

- 5 Şevk-i ruhuyle ağlamadan Hâletî gözüm
Ne dilde hûn-ı nâb kodı ne cigerde âb

81

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kılca çeşmüñ pür-'arâk germiyyet-i bezm-i şarâb
'Aqlın alur âdemüñ zülfünde olan âb u tâb
- 2 Dâne-i hâl-i ruhın yâd eyledükçe dilberüñ
Eksük olmaz 'âşıküñ mürğ-i dilinden ıztırâb
- 3 Kaşlaruñ altında çeşmüñ hasretiyle dem-be-dem
Kûşe-i mihrâbda zâhid yaturmuş mest ü h'vâb
- 4 Gice ol yârüñ gözine geldi bâde güyiyâ
Ėamzesi şemşirine sâki-i meclis virdi âb
- 5 Bir 'aceb meydür mey-i bezm-i muhabbet haqq bu kim
Ortadan merfû' olur anuñla yetmiş biñ hicâb
- 6 Sen yiyüp içmekdesin illerle ammâ Hâletî
Hecrile yaşın şarâb-ı nâb ider bağrın kebâb

82

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Şol deñlü elem virdi baña firkat-i maħbûb
Gördüm hele ben görmedügin Hâzret-i Ya'kûb

5 Bu beyit 62 nolu gazelin de makta beyitidir; hûn-ı nâb: hûn-ı tâb 62 nolu gazelde.

81 Ü1. 77a, Ü2. 47b, VE. s. 177, T1. 53b, T2. 41b

1 çeşmüñ: cismüñ Ü1, Ü2, VE / germiyyet: keyfiyyet Ü1, Ü2

2 yâd eyledükçe dilberüñ: görseydi ey mâh-ı münir Ü1, Ü2 // Eksük.....ıztırâb: Hûşe-çin-i
hırmen-i hüsnuñ olurdu âfitâb Ü1, Ü2

3 -Ü1, -Ü2

4 -T1, -T2

5 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 54 ve 85 nolu gazellerin 3. beyitidir; Ortadan merfû': Bi-tereddüd ref'
54 nolu gazelde.

6 Bu beyitin az farklı şekli ayrıca 83 nolu gazelin 4. beyitidir.

82 -Ü1, -Ü2, VE. s. 180, T1. 53b, T2. 41b

- 2 Ter kılsa n'ola eşk-i güher-rizle cânâ
'Âşık saña göndermek olur mı kuru mektüb
- 3 Nev-restedür ol yâr oyuncağ şanur ey dil
Meydân-ı muhabbetde serüñ eylerisen top
- 4 Düşsün mi saña kesmekile bir iki hârâ
Ferhâd gibi bir nice ırğad ide mağlûb
- 5 Olursa n'ola Hâletî-i zâr yukardan
Olmışdur o sen şâh-ı felek-rütbeye mensûb

83

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bezm-i muhabbetünde ne lâzım şarâb-ı nâb
Şevk-i lebûñle oldı bizüm hâlümüz harâb
- 2 Terk itdi gitdi çünkü o serv-i revân beni
Bir yaña ben de başum alup gideyin çü âb
- 3 Ol gamzelerle itdügüñi idemez senüñ
Ne hançer-i hilâl ü ne şemşir-i âfitâb
- 4 İllerle sen yiyüp içesin ben revâ mıdur
Gözüm yaşın şarâb kılam bağrumı kebâb
- 5 Ey Hâletî yanında eger yâri olmasa
Hür-ı cinâna bakmağ olur 'âşıka 'azâb

84

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Yârüñ hicâbı olmasa hür-ı cinân gibi
Olmazdı dilde düzağ-ı hicrândan ıztırâb
- 2 Kör tâli'üm ki kanlu yaşumdan hicâb ider
Gerçi hicâbı ref' idi hâşşiyet-i şarâb

83 -Ü1, -Ü2, VE. s. 180, T1. 53b, T2. 41b

2 Bu beyit ayrıca 64 nolu gazelin 6. beyitidir.

4 Bu beyitin az farklı şekli ayrıca 81 nolu gazelin makta beyitidir.

84 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 54a, T2. 41b

- 3 Kalmaz vücūd-ı 'aşık-ı şürideden eşer
Vuşlat deminde kimden ider yâr ictinâb
- 4 Câm-ı şarâb leşker-i guşşayla ceng için
Mîgfer giyer hemîşe görünen degül habâb
- 5 Maḥv oldu gitdi sinedeki naqş-ı mâsivâ
Peykân-ı tiri süz-ı dilümden olunca âb
- 6 Niçün karardı kaldı ola Hâletî meger
Hâk-i reh-i nigârdan alındı müşk-i nâb

85

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tişe-i hecrüñle olmuşdur benim hâlüm ḥarâb
Sen de yakma ḥâtırum ey dilber-i 'âlî-cenâb
- 2 Kanı ol demler ki eşkümle şulardum küyuñı
Şimdi süz-ı sineden kalmadı hiç çeşmümde âb
- 3 Bir 'aceb meydür mey-i 'ışk-ı muḥabbet ḥaḳḳ bu kim
Ortadan merfû' olur anuñla yetmiş biñ ḥicâb
- 4 Şanmañuz kim kâkülin taḥrîk ider bād-ı şabâ
Mürğ-i diller muttaşıl dâm içre eyler ıztırâb
- 5 Tâb-ı rüz-ı maḥşere teşbîh iderdüm süzümü
Olmasa ey Hâletî derdüm eger kim bî-ḥisâb

86

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Arz-ı ruḥsâr eyleseñ ey dilber-i 'âlî-cenâb
Gelse aḥbâbuñ feraḥdan çeşme-i çeşmine âb

85 -Ü1, -Ü2, VE. s. 178, T1. 54a, T2. 42a

(T1 ve T2'de sadece matla ve makta beyitleri bulunan nâ-tamâm bir gazel durumundadır.)

2 -T1, -T2

3 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 54 nolu gazelin 3., 81 nolu gazelin ise 5. beyitidir.

4 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 53 nolu gazelin 5., 86 nolu gazelin ise 4. beyitidir; dâm içre: dâmında
53 ve 86 nolu gazelerde.

86 Ü1. 75a, Ü2. 45a, -VE. -T1, -T2

- 2 Sâgar-ı mey destüñe geldükçe bezm-efrüz olur
Anı eyler 'aks-i ruhsârũñ mehiken âfitâb
- 3 Nâlelerden derd-i ser eksük degüldür yârda
Şiše-i çeşmüm n'ola her dem kılırsam pür-gül-âb
- 4 Şanmañuz kim kâkülün tahrik ider bād-ı şabā
Mürğ-i diller muttaşıl dâmında eyler ıztırâb
- 5 Yâr kim hâlümnden su'âlitse hemân giryân olur
Görmedüm ey Hâletî çeşmüm gibi hâzır-cevâb

87

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Gâyet de düşkün itdi beni neş'e-i şarâb
Döndüm şu kişvere ki ola âbdan hârâb
- 2 Gül-zâra büy-ı kâkül-i yâri getürmese
Bād-ı şabâyı bağına başmazdı her hâbâb
- 3 Düşmen şalarsa yâre kebüterle nâmesin
Olur dehân-ı âh anı kapmağa sehbâb
- 4 Ser-geşteyem belâ-yı muhabbetle söyle kim
Oldı başum hevâyile devr eyler âsiyâb
- 5 Ey Hâletî bilür ki yüzün görmek istemem
Zâl-i felek tutunsa n'ola ebrden niqbâb

88

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Vaşl u hecrüñle hevâ-yı 'ışk mânend-i hâbâb
Hâne-i kalbüm gehi ma'mür ider gâhî hârâb

4 Bu beyit ayrıca 53 nolu gazelin 5., 85 nolu gazelin ise 4. beyitidir; dâmında: dâm içre 85 nolu gazelde.

5 Bu beyitin az farklı şekli ayrıca 53 nolu gazelin 2. beyitidir.

87 Ü1. 76a, Ü2. 46b, VE. s. 171, -T1, -T2

88 Ü1. 76a, Ü2. 47a, VE. s. 171, -T1, -T2

- 2 Teşnegân-ı 'ışk-ı yâre sâz-kâr olsun diyü
Virdi Üstâd-ı ezel tîğ-i belâya özge âb
- 3 Şem'-veş ruhsârını meyden fûrûzân eyleyüp
Gice sâķi meclis-i rindâna virdi âb u tâb
- 4 Pür-'araķ olur ruķı hâl-i dilüm 'arz eylesem
Ya aña te'sir ider sözüm yâhûd eyler hicâb
- 5 Görmesem câm-ı meyi 'âlem gözüme târ olur
Çeşm-i âlem-binüme hergiz görünmez âfitâb
- 6 Âteş-i 'ışkıyle mâl-â-mâl iden dil micmerin
Şiše-i çeşmüñ revâdur itse dâ'im pür-gül-âb
- 7 Şimdi mey nüş eylemekden ditrer oldı ellerüm
Evvel ammâ Hâletü düşmezdi destümden kitâb

89

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Rindân yanında olsa n'ola mu'teber şarâb
Ėam mülkini Ėarâba viren âbdur ol âb
- 2 Ol Ėamzelerle itdügüñi idemez senüñ
Ne Ėançer-i hilâl ne şemşir-i âfitâb
- 3 Câm-ı şarâb leşker-i Ėussayla ceng için
Miğferlerin Ėıkardı görünen degül Ėabâb
- 4 Bezm-i vişâl-i dilbere dil dâhil olmadı
Tâ olmayınca göz yaşı bâde ciger kebâb
- 5 Ey Hâletü yanında eger yâri olmasa
Ėür-i cinâna bakmaķ olur 'âşıkâ 'azâb

90

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dil ki figân ider hem içer Ėurma Ėün-âb
Bir şâhdur ki sâzile nüş eyleye şarâb

- 2 Gönlümde 'ışık varidügin añladı habîb
Kande define olsa bulurmuş anı gurâb
- 3 Lâyık mıdur ki göñli kıala ben fütâdenüñ
İllerle esb-i nâza binüp idesin şitâb
- 4 Gül-zâra büy-ı kâkül-i yâri getürmese
Bâd-ı şabâyı bağına başmazdı her habâb
- 5 Mestâne düşdi bu gazeliñ Hâletî yine
Beñzer ki 'ışık yarası eyledi harâb

91

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Kande idügin bilmege ol mihr-i cihân-tâb
Kıldum eşer-i naql-i semendini sutturlab
- 2 Nâz uyhusuna varsa n'ola bezm-i şafâda
Zibâ yaraşur ol gözi bādâma şeker-ğ'vâb
- 3 Öldürmege yetmez mi beni hançer-i ser-tiz
Niçün baña gam-ı hecrüñ içirür yok yere şarâb
- 4 'Uşşâkı helâk itmede tâ kim ola muhkem
Ol şüh-ı cihân zülfi kemendine virür tâb
- 5 Yârüñ dehenin Hâletiyâ biz de görürdük
Kâm-ı dil-i 'âşık gibi ger olmasa nâ-yâb

92

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 'Aceb mi virse dil-i 'âşıkâ dehânı tarab
Şu câmdur ki ola bâde ile leb-ber-leb
- 2 Zuhûr idüp leb-i Şirin ü Leylâ zülfüñ
Harâba vardı diyâr-ı 'Acem sevâd-ı 'Arab
- 3 Zuhûr-ı miyân-ı dilberi görsem diyü uzanma dilâ
İder mi 'âkil olan kimse hiç memâtı taleb

91 -Ü1, -Ü2, VE. s. 171, -T1, -T2

92 -Ü1, -Ü2, VE. s. 172, -T1, -T2

- 4 'Aceb mi şâne-şifat olsa cismümüz şad-çäk
Cihānda çekdügümüz zülf-i yārdandur hep
- 5 Yine o serv-i revānile rast gelmişler
N'ola rakıble ey Hāletī düşersem çep

93

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Bezm-i gamuñda şöyle gerek 'aşıka şarāb
K'olmaya giryesi anuñ illā ki hūn-ı nāb
- 2 Ol şayd-gāh-ı nāza çıkan şāh-ı pür-gurūr
Her şayd için virür mi mikend-i مکنند cefāya tāb
- 3 İtsem 'aceb mi hizmet-i şāh-ı gamile fahr
Biñ dil görüp bir ten içinde ider intihāb
- 4 Mümkün midür ki rāh-ı muhabbetde yār ola
Şorsañ 'inānile nāzik rān نازکران rikāb
- 5 Sūr-ı dilün ki söyleyesün Hāletī
İtmek gerek zebāne-i āhile fetḥ-i bāb

94

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

- 1 Degmede düşmez benüm gibi belā-keş 'andelib
Hārdan pür-zahm ola büy-ı vefādan bī-naşib
- 2 Tāb-ı cevriyle teğāfül kim bu minvāl üzredür
Hep serāb olur nemek-zār-ı haqıkat 'an-ķarib
- 3 N'eyle [...] hursend [...] bu hātır-ı miñnet-keşüm
Şāhid-i maķşüddan bir 'işve görmem dil ğarib
- 4 Ursa başın haste-i miñnet n'ola yerden yere
Kalmadı dārü'ş-şifā-yı dehrde çün bir tabib

93 -Ü1, -Ü2, VE. s. 177, -T1, -T2

4 Problemlili olan bu mısra anlaşılamamıştır.

94 -Ü1, -Ü2, VE. s. 179, -T1, -T2

- 5 Biñ belâyile eger kim h̄vāba varsam H̄āleti
Görmezem h̄vābumda illā rūy-ı ... خین -vār rakīb

ḤARFÜ'T-TĀ

95

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ben fakîre büse-i la'lüñle virseydüñ hayât
Virmiş olurduñ nişâb-ı h̄üsnüñe lâyıķ zekât
- 2 Ğayrı deryāya kıyās itme muḥabbet lüccesin
Ğarķa-i endüha girdâbındadur anuñ necât
- 3 Rıtl-ı ğamdur sāĝar-ı şâdinüñ ardınca gelen
Tâ ezelden böyledür tertîb-i bezm-i kâ'inât
- 4 Zâhir oldı şanmañuz yârüñ zenehdânında ḥaṭṭ
Likâ çıķmışdur nigün olmaķla ol simîn devât
- 5 Mâ'ilem bir h̄üba kim deryüze-i envâr ider
Lem'a-i mihr-i cemâlinden dem-â-dem şeş-cihât
- 6 Anda lâ-büdd H̄āleti kayd-ı hayât olmaķ gerek
İtdürürseñ mansıb-ı 'ışkını ol şâhuñ berât

96

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 'Araķ-nāk olsa dilber bâdeden geldükçe germiyyet
Bulur erbâb-ı meclis ol 'araķdan başķa keyfiyyet
- 2 Ğanâ'at eyle ḥâlüñe dem-â-dem bakma bälâya
Eger kim düşmesün dirseñ başuñdan efser-i devlet
- 3 Kelâm-ı süz-nāk-i ehl-i 'ışķa tut kulak zâhid
Eger kim varise ğüş-ı dilüñde penbe-i ğaflet

95 Ü1. 77b, Ü2. 49a, VE. s. 184, T1. 54a, T2. 42a

3-4-5: 5-3-4 Ü2

6 olmak: olmuş Ü2

96 Ü1. 77b, Ü2. 48b, VE. s. 183, T1. 54a, T2. 42a

- 4 Gelür diyü hayālün şāhı cānā gice olmaz kim
Revāk-ı dideyi dürr ü güherle itmeyem zinet
- 5 Degül cān u tenüm süz-ı belādan bir zamān hālī
Vücūdum nüshasın yakmağıçün yazmış yed-i Kudret
- 6 Bugün ben hişşedarum miḥnet-i Ferhād u Mecnün'dan
Yerüm küh-sār-ı ğamdur reh-güzārum vādī-i hayret
- 7 Eger el çekse anlardan o tıfl-ı nāz-perverdüm
İder miydi 'adular dest-büsa muttaşıl cür'et
- 8 Görüp rahm itmesün dilber diyü a'dā siler yaşın
Şanursın Hāletī sen itdiler ḥālün bilüp şefkat

97

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Oldukça şabā silsile-cünbān-ı muḥabbet
Kendüm şanurum kesri-i eyvān-ı muḥabbet
- 2 Olmaz baña hiç dāğ-ı derūnum gibi altun
Bī-nām gerek sikke-i şāhān-ı muḥabbet
- 3 Yursañ iki 'ālemden elün evvel ü āḥir
Elbette gelür ayağıña ḥvān-ı muḥabbet
- 4 Dem-beste-i hayretdür olan vāşıl-ı maḫşūd
Her lāl olmaz maḫrem-i sultān-ı muḥabbet
- 5 Şāyeste-i tāc-ı ser-i sultān-ı ğam olmaz
Olmasa şikeste güher-i kān-ı muḥabbet
- 6 Dihkān-ı felek biñ bu kadar terbiyet itse
Tutmaz gül-i ḥurşidi giribān-ı muḥabbet

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit ayrıca 102 nolu gazelin 6. beyitidir.

97 Ü1. 77b, Ü2. 48b, VE. s. 185, T1. 54b, T2. 42a

2 derūnum: melāmet T1, T2

5 -VE, -T1, -T2

6 -VE, -T1, -T2

- 7 Kılmadı eſer Hâletiyâ haqq-ı nemekden
Beñzer ki nigün oldu nemekdân-ı muhabbet

98

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Dil hânesidür menzil-i hâr-gâh-ı muhabbet
Baş üzre gerek taht-ı ſehen-ſâh-ı muhabbet
- 2 Biñ âh-ı dil-i mâtemiyânile qarışsa
Dûd-ı ſererinden bilinür âh-ı muhabbet
- 3 Sürsem yüzümi pây-ı seg-i küy-ı nigâra
Zâhid dañi görse nic'olur câh-ı muhabbet
- 4 ſeh-râh-ı viſâlün açılıp kalsa 'amelden
Ser-menzil-i hicrâna çıkan râh-ı muhabbet
- 5 Derdünle gözet Hâleti-i zârı Hudâ'yâ
İtme anı rû-gerde-i dergâh-ı muhabbet

99

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Virme câm-ı kalbüme olup mey-i nâzile mest
Dest-i luţfuñdan rehâ seng-i teğâfülden ſikest
- 2 Ey hoş oldum kim ola câm u ſurâñi sâz-kâr
Nağmesin kılduğça muţrib geh bülend ü gâh pest
- 3 Sübhanuñ târın gehi zünnâr iderler zâhidâ
Eylemez hergiz teğallüf hükm-i divân-ı elest
- 4 Her pes-i mevci kemîn-gâh-ı niheng-i guşşadur
Nîl-i iqbâlün degüldür sâhili cây-ı nişest

98 -Ü1, Ü2. 49a, VE. s. 185, T1. 54b, T2. 42a

1 hânesidür: sâhasıdur VE, T1, T2 / hâr-gâh-ı: bengâh-ı Ü2

3-4: 4-3 Ü2

5 İtme: Kılma Ü2

99 Ü1. 78a (derkenar olarak yazılmıştır), -Ü2, VE. s. 184, T1. 54b, T2. 42b

- 5 Hâletî incinme görseñ yârdan temkîn-i hüsn
Tâ ezelden böyledür resm-i bütân-ı hûd-perest

TEKMİL-İ KUŞÜR-I HARFÜ'T-TÂ

100

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Karşuña el bağlasa hûbân n'ola ey şüh-ı mest
Mülk-i hüsnün şâhısın sen *dest-ber-bâlâ-yı dest*
- 2 Şiše-i dil seng-i cevruñle şınursa razıyuz
Tek cihânda itme şâhum 'ahd ü peymânuñ şikest
- 3 Mest-i medhüş-ı dil-i câm-ı belâdan gam yeme
Çün bilürsin kim belâdur bâde-i bezm-i elest
- 4 'Âşıkuñ kanını içmekden uşanmaz çeşm-i yâr
Bâdeye itmez kanâ'at güyiyâ bir mey-perest
- 5 Şâh-bâz-ı tab'ı bâlâ serde pervâz eyleye
Olmaya ger Hâletî'nün pâye-i ikbâli pest

101

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Pâk itdi kanı 'ışk binâsın yed-i Kudret
Bir taşu anuñ kôpmaya ger kôpsa kıyâmet
- 2 Maşşüduñise bu dil-i virâne de yoqla
Her yerde bulunmaz güzelüm genc-i muhabbet
- 3 El çekmezidi 'ışk-ı mecâziden ölince
Bulsa dil-i divâne güzellerde haqîkat
- 4 Çin itdi cebinin göricek bu dil-i zârı
Emvâcını gösterdi yine baħr-i melâħat

100 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 54b, T2. 42b

101 Ü1. 77a, Ü2. 48a, VE. s. 182, T1. 54b, T2.42b

- 5 Ölmek yoluña cânuma minnet dimiş oldum
Ol rûh-ı revân añladı didi aña bi-minnet
- 6 Müşkin-dem olur Hâletiyâ şâ'ir-i bî-dil
İrdükçe meşâmm-ı diline nefha-i himmet

102

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Eger müjgân-ı çeşmin nâ-gehân kaldursa ol âfet
Gören bî-hüş olur hoşka ki çüb altındadır şan'at
- 2 Alur cânını halkuñ kırtarur dünyâ belâsından
Anuñçün dirler ol şüh-ı cihâna hep melek-şaşlet
- 3 Teni berg-i semen bir gönçe-i gül-pirehensin sen
Olupdur sende ey şüh-ı cihânum hûbluk kat kat
- 4 Ayaklanmak murâd itdük bizi ayakladı devrân
Leked-küb-ı cefâ olduk umarken sâgar-ı 'işret
- 5 Per ü bâlin yolardum varduğıçün şahş-ı nâ-dâna
Eger kim destüme girseydi bir kez tâ'ir-i devlet
- 6 Bugün ben hisşe-dârum miñnet-i Ferhâd u Mecnün'dan
Yerüm küh-sâr-ı gamdur reh-güzârum vâdi-i hayret
- 7 Felek ey Hâletî hazz eylemez nakşın çıkarmakdan
Anuñçün oldu yanında hamâkat özge haysiyyet

103

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kendüsin bilmez şarâb-ı şiveden ol yâr mest
Vay eger kim ola câm-ı bâdeden tekrâr mest

5 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

102 Ü1. 78a, Ü2. 48b, VE. s. 183, T1. 55a, T2. 42b

2 Alur: Eger Ü2

4 itdük bizi: itdükçe biz Ü1, Ü2

6 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 96 nolu gazelin 6. beyitidir.

103 -Ü1, -Ü2, VE. s. 187, T1. 55a, T2. 42b

- 2 Tomruğa girmezi koçmazdı dehânın her kişi
Olmasa la'lüñ meyüñden gonçe-i gül-zâr mest
- 3 Şöyledür keyfiyyet-i câm-ı lebüñ kim döstüm
'Ömri oldukça ola bir kez olan hüşyâr mest
- 4 Ağlamazdı yok yere yâd eyledükçe vaşluñı
Olmasaydı her zamânda 'âşık-ı didâr mest
- 5 Bezm-i 'ışk içre yükin gâhî tutarmış küh-ken
Hâletî ammâ şarâb-ı 'ışkıla her bâr mest

104

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Top itdi nice kelleyi çevgân-ı muhabbet
Toldı ser-i 'uşşâkıla meydân-ı muhabbet
- 2 Zerd oldı yüzüm 'ışkuñile aqdı sirişküm
Gösterdi yine sim ü zerin kân-ı muhabbet
- 3 Olduñ yine ey bād kılup zülfini tahrik
Üftâdelere silsile-cünbân-ı muhabbet
- 4 Endüh-ı gam ü derd ü belâ gelse kayırma
Şabr eyle hemân budurur erkân-ı muhabbet
- 5 Konmuş dehenüñ derdi senüñ hisse-i gâ'ib
Dünyâya çekildükde ezel h'vân-ı muhabbet
- 6 İrmez mi idi seng-i melâmet aña gâhî
Gayet de bülend olmasa eyvân-ı muhabbet
- 7 Dil aqdı hemân Hâletiyâ küy-ı nigâra
Cüş eyleyicek sinede 'ummân-ı muhabbet

2 girmezi: girmezdi VE, T1 / kişi: biri T1

104 -Ü1, -Ü2, VE. s. 185, T1. 55a, T2. 43a

1 nice: yine T1, T2

4 Endüh-ı gam ü derd ü belâ: Derd ü gam-ı endüh-ı belâ VE

105

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ğam-ı hecrüfle maḥzûnam beni vaşluña mesrür it
Şehâ gam-ḥâne-i ḳalbüm nice yıḳduñsa ma'mür it
- 2 Degüldür pertev-i nür-ı cemâle bakmadan ḥâlî
İlâhî merdüm-i çeşm-i cihân-binüñ yerin nür it
- 3 Murâdumdur biraz yanup yaḳılmak bezm-i dilberde
Gel ey muḫrib alup cism-i nizârum târ-ı ṭanbür it
- 4 Münevver eyle çeşmüm pertev-i mihr-i cemâlünden
Baña luḫ eyleyüp düşmenlerüm ḥuffaş-veş kör it
- 5 Añarsan Ḥâletî-i zârî düşünâmuñla añ şâhum
Senüñ derdüñle ölmüşdür anı ḥayrile mezkûr it

106

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mürġ-i câmı al cemâlün şem'ine pervâne ṭut
Sineden peykân-ı ḥün-âlüduñ alma câna ṭut
- 2 Her zamân divâne diyü baña eyleyen 'itâb
Zülfüne bağlandı gönlüm uşlu ṭut divâne ṭut
- 3 Gönlüm alduñ çünki bir de cism-i şad-çâküm götür
Döstüm bir elde âyine bir elde şâne ṭut
- 4 Yüz ṭutarsa cenge ey 'âşık senüñle müdde'î
Sen daḥi şemşir-i âhuñ çarḫ-ı ser-gerdâna ṭut
- 5 Kılma şâhum 'âşıkdan luḫ u iḫsânuñ dirîġ
Gâh seng-i cevre gâhî nâvek-i müjgâna ṭut
- 6 Pend-i erbâb-ı riyâya ṭutma güş ey Ḥâletî
Dem-be-dem nüş eyle câm-ı bâdeyi rindâna ṭut

105 -Ü1, -Ü2, VE. s. 182, -T1, -T2

106 -Ü1, -Ü2, VE. s. 186, -T1, -T2

107

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Sinemden zühür ideli âşâr-ı muhabbet
Gül-zâr-ı cinân oldu baña hâr-ı muhabbet
- 2 Âyine-i dil şâf olalı jeng-i kederden
Berķ urdu hemân lem'a-i envâr-ı muhabbet
- 3 Cârî olalı gözlerümüñ yaşı dem-â-dem
Açıldı gönülde yine ezhâr-ı muhabbet
- 4 Manşür-ı dilüm itdi 'ayân sırr-ı ene'l-Hakk
Zülf-i siyehüñ eyledi ber-dâr-ı muhabbet
- 5 Gördükçe seni küşe-i çeşmiyle bilür yâr
Ey Hâletî lâzım degül izhâr-ı muhabbet

108

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bir nağ'dur ki 'arşa-i dünyâ-yı bî-şebât
Her küşesinde vardur anuñ ihtimâl-i mât
- 2 Âb-ı hayât dirsem olur tîg-i tizüñe
Zirâ hayâtü haste-i 'ışkuñ olur memât
- 3 Meyl itdüğünde la'l-i revân-bagħşuña gönül
Hızr olmamışdı vâsıl-ı ser-çeşme-i hayât
- 4 Menşür-ı hüsne kaşları tuğrâ-yı bi-mişâl
Zülf-i siyâhı oldu anuñ leyle-i Berât
- 5 Pertev şalardı gün gibi âfâka Hâletî
Olsa belâgat ehline bir zerre iltifât

HARFÜ'Ş-ŞĀ

109

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 İtme mihr ü cevrden aġyārile zinhār baġş
Kılma ħālinden o ūşuġıñ endek ü bisyār baġş
- 2 Zülfinüñ her tārı cān-ı 'āşıka bir mār ise
Ejdehālarla ider bu āh-ı āteş-bār baġş
- 3 Eylerem kendüm bilelden ħidmet-i fenn-i cünün
Anda hergiz görmedüm firġat gibi düşvār baġş
- 4 Bend-i zülfün üzre eyler 'āķil ü divāne ceng
Cām-ı la'lünden kılur mestāne vü ħüşyār baġş
- 5 Düşmen-i seg-cānı yād itmek ne lāzım Ĥāletī
Ehl-i 'irfāna düşer mi öyle bir murdār baġş

110

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Ruġuñdur eşk-i çeşmüm böyle ħünin olmaġa bā'ış
Olur ħurşid-i enver la'l-i rengin olmaġa bā'ış
- 2 Yüzine kimsenüñ bir kerre başın ħaldurup baġmaz
Nedür ol mest-i nāzum böyle ħöd-bin olmaġa bā'ış
- 3 Bir içim şudur ol dilber olur anuñçün ey 'āşık
Hemişe bād-ı āhuñ rüyı perçin olmaġa bā'ış
- 4 Gül-i gül-zār-ı ħüsn-i yāre kim destin dirāz eyler
Nedür ħār-ı melāmet aña perçin olmaġa bā'ış
- 5 Derün-ı dilde dā'im kākül-i ħoş-büy-ı yār olmak
Olur 'ışk ehlinüñ enfāsı müşķin olmaġa bā'ış

109 Ü1. 78a, Ü2. 49b, VE. s. 188, T1. 55a, T2. 43a

5 Düşmen-i seg-cānı.....Ĥāletī / Ehl-i 'irfāna.....baġş: Düşmen-i dil-mürdeden baġşı gider ey Ĥāletī Ü1, Ü2, VE / Meclis-i 'irfāna düşmez böyle bir murdār baġş Ü1, Ü2

110 Ü1. 78a, Ü2. 49b, VE. s. 188, T1. 55b, T2. 43a

4 Ü1'de derkenar olarak yazılmıştır, -Ü2

- 6 Tatalum yoğimiş dīnūñ senūñ bī-dād idermişsin
Nedür yâ ey şanem gâret-ger-i dīn olmağa bā'is̄
- 7 Meger Ferhād'ı zehr-i kahr-ı hicrân telh-kām itmiş
Budur hep gice gündüz fikri Şirîn olmağa bā'is̄
- 8 Fenāsından cihānuñ Hāletī gāfil misin yohsa
Nedür dünyâ için çok böyle gam-gin olmağa bā'is̄

111

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

- 1 Belâ dānesin ekdi 'ālemde hāriş
Ben oldum anuñ kişt-zârına vāriş
- 2 N'ola seyl olup aḡsa eşk-i revānum
Yağar ṭurma başuma tīr-i havādiş
- 3 Güzellikde sen Yūsuf-ı Mısr'a sānī
Belâ içre ben Ḳays u Ferhād'a sālīş
- 4 Ele luṭf ider yār bā'is̄ gerekmez
Bize böyle cev̄r itmege neyki bā'is̄
- 5 Senūñ Hāletī bu ḳadimī ḳuluñdur
Niçün yüz çevirdūñ ne oldu ki bā'is̄

ḤARFÜ'L-CİM

112

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 İtsün mi ḳalb-i yār u dil-i 'āşık̄ imtizāc
Olmuş birisi seng anuñ birisi zücāc

6 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında (bazan da Tekmîl-i kusûr başlığı ile) kayıtlıdır.

7 Ü1'de 4. beyit olup üzeri çizilmiş ve yanına (derkenar olarak) yukarıdaki 4. beyit yazılmıştır. Ayrıca bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

111 -Ü1, -Ü2, VE. s. 188, -T1, -T2

112 -Ü1, -Ü2, VE. s. 190, T1. 55b, T2. 43a

- 2 GÛyâ ki nerd tahtasıdur sine-i nizâr
Dâğ-ı nev ü kühen yolıdur âbnüs u 'âc
- 3 Girse eger sıfâl-i seg-i küyü destüme
Anı ölince eyler idüm tâc-ı ibtihâc
- 4 Yârûñ hayâli gelmelü oldukça sineye
Eyler zühür dide-i cânımda ihtilâc
- 5 Şanup muqaddimât-ı belâyı netice-bağş
Gösterdi Kays fenn-i cünün içre i'vicâc
- 6 Ben hastesini yoklamadı ol tabîb-i cân
Var ise Hâletü degülem kâbil-i 'ilâc

113

Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün

- 1 Āteş-i miñnetle idüp imtizâc
Bülbül-i dil oldu semender-mizâc
- 2 Müşt-zen-i fark-ı sipihrem müdâm
Açmam edâniye kef-i ihtiyâç
- 3 Kûçe-i pür-süd-ı belâda benem
Gevher-i ümmidi iden bî-revâc
- 4 La'lini görmek umarum eylese
Dide-i cânımda zühür ihtilâc
- 5 Pây-ı seg-i yârüme rû-mâlile
Eylesün âhü-yı Hoten ibtihâc
- 6 Hâletiyâ dâğ-ı cefâdur hemân
Haste-dil-i 'ışka münâsib 'ilâc

TEKMİL-İ KUŞÜR-I HARFÜ'L-CİM

114

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Biri biri ile nice itsünler imtizâc
Bülbül hevâyî güller ise âteşi-mizâc
- 2 Kullaruña o sine-i simini gösterüp
Ey şâh-ı hüsn bahşış için bir hazine aç
- 3 Ağyaruñ alsa cân u dilin yâr tañ midur
Kâfir memâlikinden alur şâhlar hârâc
- 4 Gel ey nesim-i subh tağıt zülf-i dilberi
Dehri mu'aţtar it yine her yaña müşk saç
- 5 Ben hastesini yoklamadı ol tabîb-i cân
Varise Hâletî degülem kâbil-i 'ilâc

115

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 İrmez belâ-yı 'ışka düşen lutf-ı yâre hiç
Deryâ-yı guşşa mürdesin atmaz kenâra hiç
- 2 Mecnûn ber ü bâdeye hecr idüp beni
Uğratmasun o silsile-i müşk-sâya hiç
- 3 Bilmez misin ne güne akar gönli 'âşıkun
Ey serv varamıyduñ ki leb-i cüy-bâra hiç
- 4 Keşti-i ârzüyü yürütmek kolay midur
Mümkün midür ki karşı kıya rûzigâra hiç
- 5 Tâb-ı temüz-ı hasret-i nârıyle Hâletî
Cüy-ı ümidüm ola gibi vara vara hiç

114 Ü1. 78b, Ü2. 49b, VE. s. 189, T1. 56a, T2. 43b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

5 -T1, -T2

115 -Ü1, -Ü2, VE. s. 189, -T1, -T2

HARFÜ'L-HÂ

116

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Kaşđ ider la'l-i lebüñ öpmege her bâr kadeh
Oldı bir kan kuyusı Şeb-rev-i 'ayyâr kadeh
- 2 Aqlumuz almağa cãm-ı lebi yârüñ besdür
Getürüp n'eyler ola ğabğabı tekrâr kadeh
- 3 Secde itdürmeğiün mest-i ser-endâzlara
Yağdı âteş-kede-i bezme 'aceb nâr kadeh
- 4 Tâzeler âteşini sâķi-i meclis her ğâh
Fi'l-meşel oldı hemân micmer-i devvâr kadeh
- 5 Rüh-ı tâbâniye olmazsa mecâl ey sâķi
Rind-i mey-hâne alur destine nâ-çâr kadeh
- 6 Bu kadar Őevğ düşer miydi dil-i rindâna
Olmasa Hâletiyâ maṭla'-ı envâr kadeh

117

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Aql eger bağs eyler ise 'ışķıla bulmaz felâh
Peşşe Şeh-bâza meğes simurğa olmaz hem-cenâh
- 2 Na'l-i esbinden Şerer çıķdı gelürken hâneme
Yanmağa Şem'-i ümidüm zâhir oldı iķtüdâh

116 Ü1. 78b, Ü2. 50a, VE. s. 191, T1. 56a, T2. 43b

1 Kaşđ ider: Kaşđdur T1, T2 / öpmege: emmege Ü1, Ü2, VE

3 itdürmeğiün mest-i ser-endâzlara: itdürdi Őurâhileri hep kendüsine Ü1, Ü2 // bezme 'aceb: bezme bir Ü1, Ü2; T1'de derkenar olarak ayrıca bu beyitin Ü1 ve Ü2'deki Şekli de kayıtlıdır.

4 -Ü1, -Ü2

5 T1'de derkenar olarak yazılmıştır, -T2

117 -Ü1, -Ü2, T1. 56a, T2. 43b

1 'Aql: 'ışķ VE,

2 -VE

- 3 Rüy-ı dil görsem hayâl-i zülf-i dilberden eger
Oluram güm-geştesin bulmuş gibi pür-inşirâh
- 4 Bi-muhâbâ nûş ider var ise din-i 'ışkda
Hün-i nâ-hakğ gamze-i cânâna olmuşdur mübâh
- 5 İçseler 'âşıkларуñ kanın ne var ol bâdeyi
Din-i 'ışkı vaz' iden hûbâna itmişdür mübâh
- 6 Künc-i gamda hasret-i la'l-i leb-i dil-dârâ
Râhat olmaz dil eger kim olmasa yanında râh
- 7 Hazz idermiş 'âşıkuñ derd ü belâsından meger
Hâlümü şerh eyledükçe yâre geldi inşirâh
- 8 Günde biñ kez ölmenüñ firqat komuşlar adını
Hâletü ehl-i muhabbet böyle itmiş işulâh

118

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Tesbîh dânesine dönüp katre-i şabûh
Nâşîh sözünden eyleyelüm tevbe-i naşûh
- 2 Bir büse virdi cânı alup ol Mesîh-dem
Luftından itdi mürde-dile yine feyz-rûh
- 3 Hattûñ gamıyle fenn-i cünûn içre sînemüz
Bir nüshadur ki yazmış aña şerha-i şürûh
- 4 Akmazdı eşk-i çeşmi dem-âlûda her zamân
Bağrında ehl-i 'ışkuñ eger olmasa fûrûh
- 5 Şemşir-i tab'ı aldı ele Hâletü yine
Olsa 'aceb mi mülk-i belâgatda çok fütûh

3 -VE

4 -VE

5 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

6 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

7 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

8 Günde: Kûyında VE

119

Fe'ilätün Mefä'iün Fe'ilün

- 1 Tîg-i hecrüfle kılma cânı cerih
İtme baña efendi zulm-i şarîh
- 2 Yâre bâde-i hânde itmişiken
Küll-i şey'in mine'l-melihi melih
- 3 Rüy-ı dilber kitâb-ı behcetdür
İki haddi iki beyâz-ı şahîh
- 4 Zülf-i şeb-günü 'âşıkâ gicedür
Şubh olupdur aña o vech-i şabih
- 5 Rûh-bahş oldu Hâletî sühanuñ
Olalı peyrev-i kelâm-ı Mesih

HARFÜ'L-HÂ

120

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Kimse tâ kim tuymaya eylerse reng-i bâde sürh
Zâhid-i şehre revâdur olsa ger seccâde sürh
- 2 Câm-ı 'işretten kızarmış dir hasûd-ı nâ-bekâr
Ağlamakdan olsa çeşm-i 'âşık-ı dil-dâde sürh
- 3 Nakd-i cân almakda mâhir bir 'aceb 'ayyârdur
Çeşm-i dilber kim olupdur meclis-i şahbâda sürh
- 4 Tîşesiyle küh-ken kân deldi dir şol kimse kim
Gördi eşk-i la'l-fâmın rahne-i hârâda sürh
- 5 Hür eger çeşm-i zenehdânuñ görüp reşk itmese
Ğabgabı olmazdı bâg-ı cennetü'l-me'vâda sürh

119 -Ü1, -Ü2, VE. s. 192, -T1, -T2

120 Ü1. 78b, Ü2. 50a, VE. s. 193, T1. 56a, T2. 44a

4 T1'de derkenar olarak mükerreren olarak kayıtlıdır.

5 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

- 6 Kānile ālūde olmuş bendesin pā-māl ider
Şanma kim keşş oldu pāy-ı dilber-i ra'nāda sūrḥ
- 7 Kālmaya tā kim kitāb-ı 'ışk-ı dilber nā-tamām
Eşk-i ḥün-bārından itdi Hāletü āmāde sūrḥ

121

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Kılmazdı güne-i şafaķı āşikār çarḥ
İtdüklerinden olmasa ger şerm-sār çarḥ
- 2 Lū'lü-yi eşk-i 'āşık-ı üftāde 'ār ider
Güş-ı hilāle itse eger güş-vār çarḥ
- 3 Seng-i siyāh-ı Ka'be-i küyın mihekk ider
'Uşşākuñ itse sim-i sirişkin 'ayār çarḥ
- 4 Ey şehriyār-ı ḥüsn anı şanma gird-bād
Kaldursa gerd-i rāhuñ urur rüzigār çarḥ
- 5 Ey Hāletü kalursa 'amelden 'aceb degül
Şemşir-i ṭab'a virdi katı inkisār çarḥ

122

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

- 1 Ol melek-simāya olmuş 'āşık-ı gam-ḥ'ār çarḥ
Gösterür her gice dirhem her seher dinār çarḥ
- 2 İsterüm derd-i dilüm gibi perişān olduĝın
Olduĝiçün dem-be-dem aĝyāra cānib-dār çarḥ
- 3 Şalmaz oldum miḥnet-i 'ışkuñla āhum göklere
Tiz olunca tiĝ aña lāzım degül her bār çarḥ
- 4 Bezm-i ĝamda didi görenler simā'-ı şevķümi
Olmasaydı her zamaānda 'aksine devvār çarḥ

6 bendesin: küştesin Ü1, Ü2, VE; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

121 Ü1. 79a, Ü2. 50b, VE. s. 193, T1. 56a, T2. 44a

1 güne-i: sūrḥi Ü1, -Ü2; sūrḥ-i VE

122 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 56b, T2. 44a

- 5 Çāh-ı ümmidūñ görürdük biz de ābın Hāletī
Āsiyā-yı 'ışka revnaķ virdi ol hem-vār-ı çarķ

123

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Her gice varup olurlarsa n'ola mihmān-ı çarķ
Dūd-ı āhumla figānum oldılar yārān-ı çarķ
- 2 Görünen şanma ŝafaķdur eşk-i çeşmümden benim
Gün mi vardur kim dem-ālūd olmaya dāmān-ı çarķ
- 3 Muttaşıl ŝunmaķdadur aña ğubār-ı ğuŝŝayı
Dem-be-dem ābdāl-ı dil olsa n'ola ğayrān-ı çarķ
- 4 İçürür bir gün yedi ŝası geçen zehri ŝaña
Anuñiçün devr ider bu ŝaķi devrān-ı çarķ
- 5 Zāhir olan māh-ı nev ŝanmañ ki kanlar dökmeden
Hiç ğılāfa girmez oldu ğaņçer-i berrān-ı çarķ
- 6 Tişe-i hicrānile ķıldı benim ğālüm ğarāb
İsterin ķalbüm gibi virān ola eyvān-ı çarķ
- 7 Hāleden dām eylemiŝdür ehl-i dūnyā ŝaydına
Dānelerdür ğördüğün ol encüm-i raĝŝān-ı çarķ
- 8 'Āķbet bārū-yı ŝehr-i 'ıŝka ğaltān eyledi
Başumı top eyleyüp ey Hāletī çevgān-ı çarķ
-Ü1, -Ü2, VE. s. 192, -T1, -T2

ĦARFÜ'D-DĀL

124

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bād-ı āhumdan ki ŝahrālarda ķalkar gird-bād
Ķal'a-i ğerdüna toprak sürmedür andan murād

123 -Ü1, -Ü2, VE. s. 192, -T1, -T2

124 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 56b, T2. 44b

- 2 Bir nigâhıyle hezâr efgende peydâ eyledi
Biñ hadengi nice pertâb eyler âyâ bir küşâd
- 3 Sinem üzre dâğ şanmañ alnumuñ yazusını
Kâtib-i Kudret yazarken tamlamış yer yer midâd
- 4 Hayfdur ey şüh kim hem-vâre câm-ı la'linüñ
Zevkını iller süre ben mest-i 'ışkuñ ola ad
- 5 Bakmaz oldu hūblar yâküt-ı kân-ı çeşmüme
Çok gelen kâlâda olur Hâleti âhir kesâd

125

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Kaldurup şâhid-i gül-bergi alur yanına bād
Muttaşıl mürğ-i çemen kılsa 'aceb mi feryād
- 2 Gâh olur za'file hiç nâleye kudret kalmaz
Bilmeyen oldu şanur 'aşıkı gamdan âzâd
- 3 Gayra çekdürmese bâr-ı gam-ı Şirin'i n'ola
Götürü almış idi 'ışk binâsın Ferhâd
- 4 Şüret-i çeşmüñi naş itmege bulmadı mecâl
Nice göz nûrını harc itdi egerçi Behzâd
- 5 Kendüye cây-ı karar itmezidi küh-sârı
'İşk vâdisini tıtsaydı eger kim Ferhâd
- 6 Nagz-güy eyle zebân kalemüñ Hâletiyâ
Uyup iller sözine eyleme teksir-i sevâd

126

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Fark-ı serümde dâğ-ı dem-âlüd olup bedîd
Mey-hâne-i belâda açıldı hum-ı cedîd

125 Ü1. 79b, Ü2. 51a, VE. s. 195, T1. 56b, T2. 44b

3 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit ayrıca 131 nolu gazelin 5. beyitidir.

6 Nagz-güy.....Hâletiyâ / Uyup.....teksir-i sevâd: Keremüñ Hâleti-i zâra tokunmaz yoğsa / İlleri seng-i cefâ birle kılırsın dil-şâd Ü1, Ü2, VE

126 Ü1. 79b, Ü2. 51a, -VE, T1. 56b, T2. 44b

1 serümde: serümden Ü2

- 2 Olmuş hasûd yoluña cân virdügüm görüp
Ol dem bu rezm-gâhda hem gâzi hem şehid
- 3 Gisûların çözüp irişince miyânına
'Uşşâk çıgrışup didiler 'ömr-i ber-mezid
- 4 Dâğ-ı nev ü kühenlerümüz bâğ-ı sinede
Güllerdür oldı kimisi sürh ü kimi sefid
- 5 Hoş defter idi defter-i âmâl-i Hâletî
Konmasa nakd-i 'ömre eger 'âkıbet resid

127

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Rağş-ı bed-hüy-ı felek urmağdadur dâ'im leked
Ugramaz hergiz anuñ yanına erbâb-ı hıred
- 2 Dûd-ı âhum cümle a'dânuñ kapatdı gözlerin
Gerd-i kûy-ı yârdan gitdi gezend-i çeşm-i bed
- 3 Her zamânda eşk-i mâl-â-mâldür müjgâna dek
Çeşmümüñ baır-i firâvânında yokdur cezr ü med
- 4 Ağlamakdan olsa çeşm-i bende-i 'ışkuñ 'alil
Anı aybıyle kabûl eyle efendüm itme redd
- 5 Halk idelden şeş-der-i dehri Hudâ-yı kâr-sâz
Düşmedi hiç şüret-i hâlüm gibi bir nakş-ı bed
- 6 Bir 'aceb girdâba düşdük şimdi biz ey Hâletî
Hey meded öldüm disek bir kimseden yokdur meded

4 kühenlerümüz: köhnelerümüz Ü2 / sinede: 'ışkda Ü1, Ü2

5 Konmasa nakd-i 'ömre: Olmasa nakd-i 'ömr Ü1, Ü2

127 Ü1. 80a, Ü2. 51b, VE. s. 196, T1. 57a, T2. 44b

2 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -T1, -T2

128

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

- 1 Dil-dāra nāme yazmağa 'uşşāk-ı nā-murād
Kılsun sevād-ı merdümek-i çeşmini midād
- 2 Hübān-ı şeh'r bakmaz aña hastedür diyü
İtseñ esir-i 'ışkı eger nice yıl mezād
- 3 Çeşm-i sitāre rüşen olursa 'aceb degül
İrgürdi hāk-i pâyını sakf-ı sipihre bād
- 4 Gül-şende ağzı gonçelerün deprenür müdām
Teshir-i bülbül için okur gibi sürh-bād
- 5 La'l-i lebüni 'ālem-i ervāhdan bilür
İtse 'aceb mi cānumuz anuñla ittiḥād
- 6 Dūd-ı dilümle hāne-i 'ālem pür oldı lik
Yoğ revzen-i ümmidüme hiç ruḥşat-ı küşād
- 7 Çekmez [yelile] hâtır-ı mürğ-i dilüm keder
Ber-bād olursa hâşıl-ı hürmen-geh-i murād
- 8 Gezdürdi cān metā'ını dil kimse bakmadı
Bāzār-ı gamda Hâletiyā var 'aceb kesād

129

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

- 1 Ğam-ı zülf ü ruḥile miḥnet-i cān-ı nā-şād
Şeb-be-şeb rüz-be-rüz olmadadur turma ziyād

128 Ü1. 79a, Ü2. 50b, VE. s. 194, T1. 57a, T2. 44b

2 bakmaz aña: bakmayalar Ü1, Ü2, VE

3 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

4 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2; dilümle hāne-i 'ālem: elemle günbed-i gerdün VE

7 -Ü1, -Ü2, -VE; [yelile]: yeriyle T1, T2 (Nüshalarda yeriyle yazılmış olan kelimenin anlam bakımından doğru şeklinin yelile olduğu kanaatindeyiz.)

129 Ü1. 80a, Ü2. 51b, VE. s. 195, T1. 57a, T2. 45a

- 2 Tîg-i berrânuña cânâ nice meyl eylemeyem
Mürğ-i cânı ol ider ten kafesinden âzâd
- 3 Sâkiyâ bâde ile gel beni sir-âb eyle
İtmeden şarşar-ı gam gerd-i vücûdum ber-bâd
- 4 Güci kendüye yeter 'âşık-ı ser-bâzlaruñ
Küh-ı gamda n'ola kendin depelerse Ferhâd
- 5 Hÿvâb-ı nâza varur ol şüh beni gördükçe
Çok zamândur göremem dide-i bahtumda küşâd
- 6 Seg-i küyüyle seni yâr ber-â-ber tutmaz
Hâletî her gice tâ subh iderseñ feryâd

TEKMİL-İ KUŞÜR-I HARFÜ'D-DÂL

130

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Fikr-i kıddüñle düşerdi tağa serv-i ser-bülend
Bihler bir nice yerden urmasa pâyına bend
- 2 'Âkıbet çünkim çekilmekdür murâdın döstüm
Gerden-i 'uşşâka bâri itme zülfüñden kemend
- 3 Tünd-bâd-ı âh-ı 'âşıkdan hâzer kılmak gerek
İrmesün dirseñ cemâlün şem'ine cânâ gezend
- 4 Nüş idüp zehr-i gam-ı hicrânı her gâh ağların
Hâlüme turtmaz güler dâ'im o yâr-ı nüş-ğand
- 5 Girye-i mest-i muhabbet girye-i şâdî olur
Hânde-i hayrân-ı dünyâ hep ser-â-ser zehr-ğand

5 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 131 nolu gazelin 3. beyitidir.

6 Seg-i küyüyle.....tutmaz / Hâletî.....feryâd: Kimse vaşf-ı leb-i yâri yazamaz Hâletiyâ / Ney-şeker hâme olup âb-ı hayât olsa midâd Ü1, Ü2, VE

130 Ü1. 79a, Ü2. 50b, VE. s. 196, T1. 57a, T2. 45a

1 kıddüñle: hâddüñle VE

4 -Ü1, -Ü2

5 -VE

- 6 Āteş-i hecrin görünce dilberüñ ey Hâleti
Şıçradı 'aqlum benüm fi'l-hâl mânend-i sipend

131

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yârdan seng-i cefâ gelse olursın dil-şâd
Giderek kaşr-ı vefâya ura dirseñ bünyâd
- 2 Gitdi ol yâr binüp esb-i şabâ-reftâra
Rûzigâr itdi yine hâşıl-ı 'ömrüm ber-bâd
- 3 H'vâb-ı nâza varur ol şüh beni gördükçe
Çok zamândur göremem dide-i bahtumda küşâd
- 4 Añmayın diyü yemîn itdüñise yâd kılup
Eyle keffâret için bendeki gamdan âzâd
- 5 Ğayra çekdürmese bâr-ı gam-ı Şirin'i n'ola
Götürü almış idi 'ışk binâsın Ferhâd
- 6 Heves-i Yûsuf-ı maşûdile virmez dilümüz
Her ser-i câhda âgûş-ı temennâya küşâd
- 7 Kimse vaşf-ı leb-i yâri yazamaz Hâletiyâ
Ney-şeker hâme olup âb-ı hayât olsa midâd

132

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çeşm-i nâ-binâsına kuhl itmesün ehl-i hâsed
İsterin kim dür ola hâk-i rehüñden çeşm-i bed

131 Ü1. 79b, Ü2. 51a, T1. 57a, T2. 45a

1 Giderek: Giderdik Ü1, Ü2

2 Rûzigâr: Rûzigârum Ü1, Ü2 / yine: benüm Ü1, Ü2

3 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit ayrıca 108 nolu gazelin 5. beyitidir.

5 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 125 nolu gazelin 3. beyitidir.

6 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

7 Kimse.....Hâletiyâ / Ney-şeker.....midâd: Seg-i küyüyle seni yâr ber-â-ber tutmaz / Hâleti her gice tâ subh iderseñ feryâd Ü1, Ü2; Maktan Ü1 ve Ü2'deki bu şekli ayrıca 129 nolu gazelin de makta beyitidir.

132 Ü1. 79b, Ü2. 51b, VE. s. 196, T1. 57b, T2. 45a

- 2 Rüz-ı vuşlatda şeb-i firqatde çeşmüm seyr iden
Didi kim deryâ-yı 'ışkuñda 'ayândur cezr ü med
- 3 Çâr-đarb abdâl-veş 'uryân-ı 'ışk oldum yine
Bir civân-ı çâr-ebrüya uruldum hey meded
- 4 Başuñ irse göklere rif'atle mağrûr olma kim
Tevsen-i bed-hüy-ı gerdündan şaķın yersin leked
- 5 Şöyle giydür Hâletî aña libâs-ı nazmı kim
Şâhid-i ma'nâya meftûn olsun erbâb-ı hıred

HARFÜ'Z-ZÂL*

133

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 'Âşıka gelse revâdur leb-i cânânı leziz
Çün olur her kişiye kendüsinüñ cânı leziz
- 2 Ğam-ı la'lüñle revân itdi kim eşk-i çeşmüñ
İde bir kaçresi biñ lücce-i 'ummânı leziz
- 3 Yâd-ı bûs-ı leb ile çekdügi şahbâdan olur
Gelse her hûba n'ola 'âşıkınuñ kanı leziz
- 4 Dem-be-dem pertev-i hürşid-i melâhat tokınur
Niçün olmaya anuñ sîb-i zenehdanı leziz

2 'ışkuñda: eşküñde Ü1, Ü2; eşküñden VE

* Zâl harfinden Ü1 ve Ü2'de gazel yoktur.

133 -Ü1, -Ü2, VE. s. 197 (az farklı şekli s. 198'de), T1. 57b, T2. 45b

1 'Âşıka gelse revâdur: H'âceye mâlı fakire VE. s. 197'de; Gelse 'uşşâka 'aceb mi VE s. 198'de // Çün olur her kişiye kendüsinüñ: Bu meşeldür ki olur her kişiye VE. s. 197'de; Çün: Geh VE s. 198'de

2 - VE s. 198'de; Ğam-ı la'lüñle.....eşk-i çeşmüñ: Âb-ı nazmumda benüm şöyle hâlâvet var kim VE. s. 197'de

3 Yâd-ı bûs-ı leb.....olur / Gelse hûba: Kendü la'l-i leb-i fikriyle olupdur hâşıl / Gelse yâre VE. s. 197'de (VE. s. 197'deki bu şekil ayrıca T1'de derkenar olarak kayıtlıdır); Yâd-ı: Kendü VE s. 198'de / Gelse.....leziz: Ya niçün olmaya ol sîb-i zenehdanı leziz VE s. 198'de

4 - VE s. 198'de

- 5 Bāğa varsam iderüm zir-i şanevberde qarār
Geleli kām-ı dile piste-i ḥandānı leziz
- 6 Her çıkan ḥokḳa-i la'lüñde o şirin dehenüñ
Fi'l-meşel zehr ise de biz götürüz anı leziz
- 7 'Andelîb-i kalemüñ şöhre-i şehr olmaz idi
Almasa Ḥâletiyâ ser-be-ser elhânı leziz

ḤARFÜ'R-RÂ

134

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Gündüz gelüp bize yine gündüz gider o yâr
Kalmaz giceyle niteki ḥurşid-i tâb-dâr
- 2 Dirlerdi cāma mäh-ı cihân-tâb şimdi biz
Rıtl-ı girāna neyyir-i a'zam diseک ne var
- 3 Yok yere 'âşıkâ işigümden yıkıl dime
Dünyâ yıkılsa gitmez ol ey şüh-ı şive-kâr
- 4 Her kim ki şevḳ-i vuşlâtile keff-zenân olur
Pirâheninde eyleyemez mürğ-i ğam qarâr
- 5 Erbâb-ı 'ışık başına dâ'im şaçardı ḥâk
Mir'ât-ı tab'-ı yâre eger gelmese ğubâr
- 6 Leb-riz-i âb-ı rüy idi çâh-ı kanâ'atüm
Ḥuşk itdi âḥir anı bu dülâb-ı bî-qarâr

5 -VE. s. 197'de; Beyitin ayrıca T1'de derkenar olarak şu şekli de kayıtlıdır: Ol şanevber kadde dil bağlayana Ḥâletiyâ / Gelmez illâ ki anuñ piste-i ḥandānı leziz

6 -VE. s. 198, -T1, -T2

7 'Andelîb-i kalemüñ.....idi / Almasa.....leziz: Görebilsek nice ḥayvândur ola Ḥâletiyâ / Lebi yanında dinen çeşme-i ḥayvânı leziz VE. s. 197'de

134 Ü1. 82a, Ü2. 54a, -VE, T1. 57b, T2. 45b

1 gider: gelür T1, T2

3 şüh-ı: şüh u Ü1, Ü2; Bu beyit ayrıca 212 nolu gazelin 5. beyitidir.

4 Pirâheninde: Pirâmeninde Ü1, Ü2; Bu beyit ayrıca 212 nolu gazelin 6. beyitidir.

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

- 7 Ol şüh va‘de-gâh-ı vefâya kadem kımaz
‘Uşşâkı itmeyince ciger-hûn-ı intizâr
- 8 Meyl itmez oldu gül-şene dil mürği Hâletü
Tahmîl-i minnet itmegile ebr-i nev-bahâr

135

Mef‘ülü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 İtmezdi karşusunda dem-â-dem figân u zâr
Yüz bulmasaydı ger gül-i şad-bergden hezâr
- 2 Göstermez oldu yâsemenün sebz çadırın
Bir hayme-i sefid kurup aña nev-bahâr
- 3 Ebr-i bahâr hâke nevâzişler eyledi
Kalmadı hâtırında [yelile] anuñ gubâr
- 4 Eşcâr säye-güster olup her kenârdan
Âb-ı hayâta beñzedi zulmetde cüy-bâr
- 5 Bir bir çıkardı hoşkaların hoşka-bâz bād
Cüy üzre şanmañuz ki habâb oldu âşikâr
- 6 Kân-ı zümürüd-i çemeni zir-i hâkden
Buldı çıkardı şan‘atile ebr-i nev-bahâr
- 7 Taht-ı zümürüdine cülüs itdi şâh-ı gül
Feryâda geldi firkat elinden hezâr hezâr
- 8 Gül-şende jâle mühreleriyle nesim-i şubh
Oynatdı gönçe hoşkaların hoşka-bâz-vâr

7 -Ü1, -Ü2

135 Ü1. 84a, Ü2. 56a, VE. s. 225, T1. 57b, T2. 45b

3 [yelile]: yeriyle (Nüshalarda yeriyle yazılmış olan kelimenin anlam bakımından doğru şeklinin yelile olduğu kanaatindeyiz.)

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2, -VE

7 -Ü1, -Ü2, -VE

8 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

- 9 Gül-şende reng ü büyüny seyr it benefşeny
Var ise oldu Hâletiyâ ebr-i müşk-bâr

136

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Meydâna çıkşa şive ile at bıraksa yâr
Gül-gününü hemân birağur çeşm-i eşk-bâr
- 2 Gâh oynayup semendile gâh at kôparsa ger
Cânım yerinden oynar ödüm yüregüm kôpar
- 3 'Uşşâk-ı bî-karârdan olmasa ol semend
Olmazdı ehl-i 'ışk gibi cismi dağ-dâr
- 4 Çekmez hemişe sinemi yâr esb-i nâzile
Resm eyler anda kesmegiçün na'l-i bî-şümâr
- 5 Gül-gün-ı eşk-i çeşümümi ağıyâra gösterür
Bilmez mi yoğsa kıymetin anuñ o şeh-süvâr
- 6 Ağlatma ehl-i 'ışkı ki hattuñ gelür hemân
Gül-gün-ı eşk-i çeşm şakın kaldurur gubâr
- 7 Bu 'arşa-i vücüd şu deñlü ferâh iken
Cevlân-ı esb-i nâzına ol şühuñ oldu târ
- 8 Esb-i tabî'at olmasa çâlâk Hâletü
Nağcîr-i fazl u ma'rifet olmaz gider şikâr
- 9 Ammâ ki iltifât gerek yoğsa hunk-i tab'
Kâlor kümeýt-i hâme gibi sermedi nizâr

137

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Alurdu büsesini idenler figân u zâr
Aldurmaz oldu şimdi figân itmeden o yâr

9 Gülşende.....benefşeny / Var ise.....müşk-bâr: Çık bir kenâra zevrak-ı bâdeyle Hâletü / Deryâ-yı gamda niceye dek idesün karar Ü1, Ü2, VE

136 Ü1. 86b, Ü2. 59a, VE. s. 240, T1. 58a, T2. 45b

3 Olmazdı ehl-i 'ışk gibi cismi: 'ışk ehli gibi cismini itmezdi Ü1, Ü2

9 Kâlor: Olur Ü1, Ü2, VE / hâme gibi sermedi: hâme-i şâ'ir gibi Ü1, Ü2, VE

137 Ü1. 89a, Ü2. 62a, VE. s. 198, T1. 58a, T2. 46a

- 2 Ruhsâr-ı âteşin-i nigârından ayrılan
Nâ-bûd olur hevâ-yı muhabbetde çün şerâr
- 3 Mir'ât-ı tab'-ı ehl-i dil olmaz hâlel-pezir
Olsa miyân-ı 'arz u semâ ser-be-ser gubâr
- 4 Sîm-i sirişke mâlik olan yârdur gözüüm
Beñzer aña ki ide ilüñ aqçesin şümâr
- 5 Şahrâ-yı maşser içre çıkam zîr-i hâkden
Dâğ-ı derûn u çâk-i birûnumla lâle-vâr
- 6 Olmaz edâ şehîd-i gamuñ haqq-ı hürmeti
Havrâ iderse hünını gül-güne-i 'izâr
- 7 Açmış libâs-ı sebz o verd-i teri yine
Olsa 'aceb mi bülbül-i dil zâr u bî-çarâr
- 8 Gûş eyle nâlemi dirise ger saña 'adü
Hergiz koma kulaguña ey şüh u şive-kâr
- 9 Bâlâ-yı yâre kâmetini nisbet itmeye
İnşâf elini gögsine korsa eger çenâr
- 10 Beñzer şafâda Hâletiyâ nehr-i cennete
Dünyâ yüzinde böyle gerek şî'r-i âb-dâr
- 11 Pinhân olam diyü nazâr-ı ehl-i 'ışkıdan
Haqq-ı 'izâr-ı yâr dem-â-dem çizer kenâr
- 12 İtse rakîbe va'de-i ferdâ eger rakîb
Aña sevinmesün o ki yârinüñ âhı var

3 -VE

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2, -VE; hünını (Ü3): hüşını T1, T2

7 -T1, -T2, -VE

8 -T1, -T2, -VE

9 -T1, -T2

11 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 219 nolu gazelin 4. beyitidir.

12 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

- 13 Nağd-i belāgat oldı ser-ā-ser gāzellerüm
'Add itdi penc penc anı nağkād-ı rüzigār

138

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ādemler öldürür leb-i la'linde haṭṭ-ı yār
Ḳattāl olur ḳatılsa eger bādeye gubār
- 2 Olmaz hevā-yı ḳadd-i bülendüñ gibi senüñ
Baḥt-ı zebün-ı 'āşıḳ-ı şeydāya sāz-kār
- 3 Ḥayl-i nücümü ḳatdı gice biribirine
Āh itdügümde āteş-i dilden çıkan şerār
- 4 Bir kimse yok ki mest-i mey-i 'ışkı olmaya
Yohsa yıḳar mı 'ālemi ol şüh u şive-kār
- 5 Ser-bāz-ı 'arşa-i ruḥıdur zülfi dā'imā
Ol haṭṭ-ı nev-demide gibi çizmedi kenār
- 6 Nev-bāvedür ḥadıḳa-i fikretde her sözüñ
Öpüp gözine sürse gören Ḥāletü ne var
- 7 Güş itse vaşf-ı ḳaddini ol sib-i ḡabḡabuñ
Reşk ide cennet içre olan naḥl-i meyve-dār
- 8 Görsün cihānda ben de anı yürüdür miyem
Dil şışesine virdi 'adü gerçi inkisār
- 9 Ḳuçdum seg-i nigārı bugün cism-i zerdile
Güyā ṭaḳıldı boynına bir ṭaḳ-ı zer-nigār

13 -Ü1, -Ü2, -VE

138 Ü1. 90, Ü2. 63a, VE. s. 239, T1. 58a, T2. 46a

2 -Ü1, -Ü2, -VE

3 -VE; Bu beyit ayrıca 219 nolu gazelin 6. beyitidir.

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 Nev-bāvedür.....sözüm / Öpüp.....var: Yazılmazidi Ḥāletiyā gönlümüz bizüm / Ger olmasaydı dilde ḥayāl-i ḥaṭṭ-ı nigār VE; Beyitün VE'deki bu şekli 220 nolu gazelin de makta beyitidir.

7 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 220 nolu gazelin 3. beyitidir; sib-ḡabḡab: sim-ḡabḡab 220 nolu gazelde.

8 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 220 nolu gazelin 4. beyitidir.

9 Ü1, -Ü2, -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 220 nolu gazelin 5. beyitidir.

- 10 Nağd-i karar u sim-i sirişküm alur mısın
Bir büse için aza çoğa bakmasañ ne var
- 11 Gâr-ı devât u Hızr-ı kalem zulmet-i midâd
Âb-ı hayât nazmumile buldı i'tibâr

139

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Keştî şikeste-i yem-i gamdur dil-i figâr
Bir tahta pâredür aña bu sine-i nizâr
- 2 Her kim işitse dūd-ı dilüm bağı hün olur
Hiç şorma hâlümü benüm ey şüh-ı şive-kâr
- 3 Bād-ı şabâ ki dergehüñe uğrayup gele
Hiç hâtırında 'âşık-ı zârüñ komaz gubâr
- 4 Bir iki müyuñ adını ey şüh hatt koyup
Virdüñ kitâb-ı hüsne 'aceb yoldan ihtişâr
- 5 Yok yere urma tişe-i âhuñ feleklere
Dünyâ yıkılsa saña vefâ eylemez o yâr
- 6 Olsa kilid-i sa'y-ı mücellâ ne fâ'ide
Kıfl-ı hazîne-i emel olunca jeng-dâr
- 7 Her beyt kim içinde ola vaşf-ı gabgabuñ
Yazılsa sîb-i bâğ-ı cinân üzre vechi var
- 8 Bir an içinde mülk-i hured pâyimâl olur
Ey Hâletî kaçan ki yürür cām-ı hoş-güvâr

140

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Def' itmedi nesim-i revân-bağş-ı nev-bahâr
Kaldı kıyamete dil-i zârumdaki gubâr

10 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

11 -Ü1, -Ü2, -VE

139 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 58b, T2. 46a

5 Bu beyit ayrıca 219 nolu gazelin 7. beyitidir.

140 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 58b, T2. 46b

- 2 Ey mihr-i şubh-gâh-ı cemâl itme kendüni
Çün âfitâb-ı haşr cefâyile nâm-dâr
- 3 Gîsûlaruñ ki sihrile Hârût-ı vaqtdür
Bir kerre hıvâb-ı bahtımı da bağlasa ne var
- 4 Vaşf itmesün müferrihini feylesof-ı dehr
Zirâ ki gâyet eskidi eczâ-yı rûzigâr
- 5 Bâg-ı hayâl-i 'âşık-ı şeydâyı dem-be-dem
Âb-ı hayâtile şuvarur fikr-i la'l-i yâr
- 6 Dil-ğaste-i muhabbeti küyuñdan itme dür
'Âşık yabânda [n'eyler] eyâ şüh-ı şive-kâr
- 7 Ey Hâletü şikeste dilüm şarsalar eger
Üstinde tahta pâre olur sine-i şerâr

141

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ehl-i zemîn olursa n'ola guşşadan figâr
Kaldurdu câm-ı 'işreti gerdün-ı nâ-bekâr
- 2 Rıtl-ı girân câh diyü âh vâh iden
Bilmez mi anı kim meyine göredür humâr
- 3 Eczâ-yı gird-bâd-ı belâdan kılar felek
Olsaydı çeşm-i ehl-i muhabbet eger gubâr
- 4 Vardukça bezmine elem-i reşkile olur
Tennür-ı sine menba'-ı tûfân-ı inkisâr
- 5 Aldurma hâr-ı guşşadan ey 'andelîb-i dil
Yok yere itme kendüni bed-nâm-ı rûzigâr
- 6 Her rûz âfitâb-ı sipihr-i gurûr iken
Her gice şem'-i meclis-i agyâr olur o yâr

6 [n'eyler]: -T1, -T2 (Nüshalarda bulunmayan bu ya da benzeri bir kelimenin anlam ve vezin bakımından mısra da bulunması gerektiği kanaatindeyiz.)

- 7 Hiç aldurur mı Hâletiyâ süz-ı sineden
Düd-ı siyâhuñı göze göstermeyen nigâr

[*]

- 1 Ehl-i zemîn olursa n'ola guşşadan figâr
Kaldurdu cām-ı 'işreti gerdün-ı nâ-bekâr
- 2 Erbâb-ı 'ışk başına dâ'im şaçardı hâk
Mir'ât-ı tab'-ı yâre eger gelmese gubâr
- 3 Dil bülbüli nevâlar idüp her maqâmda
Çak kûy-ı yâre varmayıcak eylemez qarâr
- 4 Deryâ-yı hevl-nâk-i belâdur şanur gönül
Nâ-geh nesim-i şubhula mevc ursa sebze-zâr
- 5 Hiç aldurur mı Hâletiyâ süz-ı sineden
Düd-ı siyâhuñı göze göstermeyen nigâr

142

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Āvâze-i muhâbbete ben virdüm i'tibâr
Benden çıkardı nağme-i endühını hezâr
- 2 Ol çeşm-i fitne-cüy-ı felek-hüy-ı yârdür
Şimdi melâz ü melce'-i âşüb-ı rûzigâr
- 3 Seng-i cünûnum eylemiş âmâde küh-ken
Nüh-sâgar-ı sipihri şikest eylesem ne var
- 4 Aḥvâl-i râh-ı 'ışk 'acebdür ki dâ'imâ
Rûy-ı dile nişeste olur andağı gubâr
- 5 Tıtdı cihânı kaht-ı emel nice bir turur
Nüh galle-dân-ı muhtekir-i çarḥ-ı nâ-bekâr

[*] Ü1'de nâ-tamâm gazel durumunda olan 141 nolu gazelin verilen ilk şekli gazelin T1 ve T2'deki (kanaatimizce son tertibe ait), yıldızlı kod ile verilen ise Ü1 ve Ü2'deki (kanaatimizce ilk tertibe ait) şeklidir.

4 -Ü1

142 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 59a, T2. 46b

- 6 İtmez zebûn yol ehlini ey Hâleti meger
Evzâ'-ı bî-mülâhaza-i dehr-i bî-medâr

143

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Gönçenüñ açdı hicâbın mey-i şebnemle bahâr
Biñ yiluñ bir başıdur başlasun efgâna hezâr
- 2 Hâven-i lâledeki müşki de kim süde ider
'Âlemi pür-nefehât itdi nesim-i eshâr
- 3 Lâlenüñ micmerini bād fûrûzân itdi
Dâmenin tutsa 'aceb mi aña dâ'im küh-sâr
- 4 İde gül-geşt-i çemen her kaçan ol sîm-beden
Gösterür gönçe aña ağzı içinden dinâr
- 5 Şandılar Hızır şalupdur şuya seccâdesini
Cüy-bâra düşicek sâye-i serv-i gül-'izâr
- 6 Püte-i gül-şene âteş kodı yer yer güller
Güyyâ sîm-i müzâb oldu çemende enhâr
- 7 Taraf-ı bâğa çekilse n'ola halk-ı 'âlem
Şaldı her cânibe kullâbların zülf-i nigâr
- 8 Nice şâ'ir görürüz süz dökülür ağzından
Düşicek Hâletiyâ böylece düşse güftâr
- 9 Cân meşâmmuna gelür büy-ı şafâ nazmumdan
Görmiş olsaydı muqarrer begenürdi 'Aттâr
- 10 Kopsa semtinden eger bād-ı şimâl-i nefesüm
Baır-i nazmuñ has u hâşâki ider 'azm-i kenâr

143 Ü1. 83a, Ü2. 55a, VE. s. 246, T1. 59a, T2. 46b

2 -Ü1, -Ü2; süde: âsüde T2

3 Dâmenin.....küh-sâr: Tutsa ger dâmenini aña 'aceb mi küh-sâr Ü1, Ü2, VE

4 içinden: içinde Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

7 Taraf-ı bâğa.....halk-ı 'âlem: Halk-ı 'âlem çekilürse n'ola taraf-ı çemene Ü1, Ü2, VE

8 süz: sür T1, T2

10 -Ü1, -Ü2, -VE; kenâr: giyâh T2

144

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Berdden düşmiş idi elleri olunca bahâr
Kaldurup destini Mevlâ'sına şükr itdi çenâr
- 2 Nürile zulmeti cem‘ eyledi bir yerde Hudâ
Karışup pertev-i hürşidile zıll-i eşcâr
- 3 Cüyda her şecerüñ ‘aksi dönüp Tübâya
Gayret-i bâğ-ı cinân oldu harîm-i gül-zâr
- 4 Turamaz tağa düşer ‘aklı olanlar şimdi
Lâle vü sünbül ile tıldı ser-â-pâ küh-sâr
- 5 Cümle ezhârî n'ola gül gibi handân itse
Cür‘a-dânında zemînüñ komadı ebr-i gubâr
- 6 Gâliba cür‘a-i rindânile mest oldu zemîn
Neki varise derûnında idüpdür izhâr
- 7 Demidür Hâletiyâ dehre şalup âvâze
Bülbül-âsâ idelüm küşe-i gül-şende karar

145

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Hâyli geç virdi bu yıl hükmini eyyâm-ı bahâr
Diñleni diñleni gelmekle nesim-i bahâr
- 2 Dökmege kanını her subh çemen bülbülinüñ
Hançer-i hâra virür âb sipihr-i gaddâr
- 3 Püye-i bâddadur feyz-i tarîk-i gam-ı ‘ışk
İremez menzile çün leng olan kâm-şümâr

144 Ü1. 84b, Ü2. 56b, VE. s. 258, T1. 59a, T2. 47a

3 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

5 ezhârî: ezhâr T1, T2

145 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 59b, T2. 47a

1 : bahâr: bimâr T1

- 4 Hedefi ya dil ü cāndur anuñiçün her gāh
Dil-i hākide arar tūrini güm kılsa o yār
- 5 Mihek-i merdüm-i çeşmümle 'ayār eylemesem
Sīm-i eşküm idemem hāk-i reh-i yāre nişār
- 6 Āh kim gonçe-i maqşūdum açılmak bilmez
Fi'l-meşel oldı hemān gonçe-i naqş-ı divār
- 7 Hārı dūr itmedi gül Hāletiyā yanından
Şol kadar söyleyi gördi aña gül-şende hezār

146

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Almasa behre n'ola sūz-ı belādan ağıyār
Menkal-i şāhda hiç yanmağ olur mı has u hār
- 2 Reşkile 'aşığı ey şem' helāk eylersin
Meclise nūr virürsin dil-i pervāneye nār
- 3 Baqş-i hüsn eyler idi belki yüzüñle hürşid
Cānīb-i rüyūñ eger tutmasa zülfün her bār
- 4 Bir melek-çehredür ol mālīk-i enfās-ı Mesih
Kiminüñ cānın alup kimine cān virse ne var
- 5 Giremez kimse şifā-hāne-i kūy-ı yāre
Haste olmağıla illā ki nesim-i eşhār
- 6 Dūd-ı dilden bilinür āteş-i divāne-i 'ışk
Şeb ü rüz eylemese kūşe-i külhanda qarār
- 7 Ağarur gözlerümüz ağlamadan Hāletiyā
Olmasa bir gün eger sürme-i hāk-i reh-i yār

[*]

- 1 Almasa behre n'ola sūz-ı belādan ağıyār
Menkal-i şāhda hiç yanmağ olur mı has u hār

146 Ü1. 92b, Ü2. 63b, -VE, T1. 59b, T2. 47a

[*] 146 nolu gazelin verilen ilk şekli gazelin T1 ve T2'deki, yıldızlı kod ile verilen ise Ü1 ve Ü2'deki şeklidir.

- 2 Tābiş-i mihr-i muhabbetden olaydı āgāh
Gönderürdi bir eli gölgesin ol addi enār
- 3 Olmasa ays'ı görüp ol daı dīvāne-i 'ış
Her zamān dāmenine seng omazdı küh-sār
- 4 Teng-dest olduĝuñu ĝayret idüp bildürme
Ele girsün dir isen sā'id-i mevzün-ı nigār
- 5 Aĝarur aĝlamadan gözlerümüz Hāletiyā
Olmasa bir gün eger sürme-i hāk-i reh-i yār

147

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Meded-i 'ışıladur yosa benüm gibi nizār
Düşına almaĝa biñ küh-ı ĝamı āre mi var
- 2 Şöyleyin za'f ile kim düşmemek olmaz hāke
Cismüme degse ser-i dest-i nesim-i bimār
- 3 Simiyā kār-ı muhabbetdür o kim dāĝ-ı ĝamuñ
Gösterür şebnemini 'āřa bahr-i zehhār
- 4 Gāh ü bi-gāh tutup 'āř-ı reşkinine ĝüş
Görsün ol gül nic'olur mürĝ-i periřān-ĝuftār
- 5 Far olunmaz sere vü nāsere naād-ı felek
Mihek-i tecrübesin eyledi seng-i dīvār
- 6 Nad-i eşküñ kızılı ıkmasa ger Hāletiyā
Belki hāzz eyler idi girye-i eřmüñden o yār
- 7 Benüm ol ehl-i hüner bulsa eger kim bercis
İmtihān-ı alemüm eyleye hırz-ı destār

148

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Duħān-ı āhum idüp ejdehā-yı āteř-bār
Benümle orudur oldu cihāmı şimdi o yār

147 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 59b, T2. 47b

148 Ü1. 91b, Ü2. 65a, -VE, T1. 59b, T2. 47b

- 2 Şabâh u şâm gıdâmuz nevâle-i ğamdur
Veliyy-i ni‘metümüz ‘ışkdur bizüm her bâr
- 3 Rikâb-ı şive vü nâza daħi kadem komadan
Musahħar itdi göñül milketin o şâh-süvâr
- 4 Eger ki sîm ü zere mâlik olmasa ‘âşık
Ne rahm ider yaşına ne bakar yüzine nigâr
- 5 ‘Aceb mi neşvesi encâm-ı ‘ömre dek sürse
Hâf-ı lebûñ gibi yokdur cihânda ince ğubâr
- 6 Vişâl-i yâre iren ‘ışkıla ‘adûlardur
Naşîb-i hâr ü ğas ancak o baħr içinde kenâr
- 7 Bu ben fütâdesini nâmesiyle yâd itmez
Diriğ ider bir eli gölgesin o kaddi çenâr
- 8 Görürse Hâletiyâ tir-i çarħ güftârum
Kâlur küşâde dehen hayretile çün sūfâr

149

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 ‘Āşıkâ kılmaz nazar itdükçe yanından ğüzâr
Kimseye bakmaz alur cân nağdini elbette yâr
- 2 Derd-mend-i ‘ışka aındurmaz şarâb-ı vuşlatı
Dâğıla eyler devâ ekşer tabîb-i rûzigâr
- 3 Sen degül miydüñ beni ħâkister-i ber-bâd iden
Āteş-i ħüsnüñ daħi olmazdan evvel şu‘le-dâr

2 -Ü1, -Ü2

5 neşvesi: neş‘esi Ü1, Ü2

6 -T1, -T2

7 -T1, -T2

8 Görürse.....ğüftârum / Kâlur.....sūfâr: Dil ehlinüñ n'ola cânı şıkılsa Hâletiyâ / İder o yâri
der-âğuş dem-be-dem ağıyâr Ü1, Ü2

149 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 60a, T2. 47b

1 Bu beyit 150 nolu gazelin de matla beyitidir.

- 4 Neydi cân virmek yoluñda ey çerâg-ı bezm-i hüsn
Pâyüña düşseydi ölmekle eger pervâne-vâr
- 5 Saña kim teşbîh iderdi bâg-ı 'âlem güllerin
Olmış olsayduñ eger büy-ı vefâdan hışşe-dâr
- 6 Nev-be-nev dâg ur dile nâ-geh ölürsem döstum
Hûra bir gül iletün bâg-ı cihândan yâdigâr
- 7 İtme tîr-i âhuñı pertâb hergiz Hâletî
Dönmeyince çağ hevâ-yı tâli '-i nâ-sâz-kâr
- 8 Hâmdü li'llah oldı bîkr-i fikrümün âşüftesi
Müşk-büyân-ı Hoten şekker-lebân-ı Kândehar

150

- 1 'Âşîka kılmaz nazar itdükçe yanından güzâr
Kimseye bakmaz alur cân naqdini elbette yâr
- 2 Germ olup reftârda rüyın 'arağ-nâk eyledi
Oldı güyâ gâbgabı bir dâne sîb-i âb-dâr
- 3 Reh-güzâr-ı miñnetinden olmadı gönülüm cüdâ
Gelmedi hiç hâtırâ şeb-rîz-i hattûñdan gubâr
- 4 Râh-ı gamda hâk olup üstümde güller bitse ger
Yine sinemde muqarrerdür gamınla hâr hâr
- 5 Gâfil olma bād-ı âhumdan nazar olmaz aña
Pîr-i 'ışkam görmüşümdür döstum çok rûzigâr
- 6 Ol şeh-i hüsnün komaz dāmānını ey Hâletî
Râh-ı miñnetde gubâr olsa bu cism-i hâk-sâr

150 Ü1. 86b, Ü2. 58b, VE. s. 212, -T1, -T2

1 Bu beyit 149 nolu gazelin de matla beyitidir.

5 -Ü1, -Ü2

151

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Rüyüñ olsun âfitâb-ı hüsne mihr-i tâb-dâr
Yatduğınca yerde mestân-ı muhabbet säye-vâr
- 2 Tâli'üm gör kim daği bir kerre rûzi olmadı
Vuşlat-ı hübân gibi bir devlet-i nâ-pâyidâr
- 3 Kimse olmaz degmede zencir-i kahrından hâlâs
Şahne-i şâh-ı muhabbetdür gam-ı hicrân-ı yâr
- 4 Bülbülün mi derdi artıkdur benüm mi bilmezem
Eyle ey bād-ı bahârî akçe dök bir bir şümâr
- 5 Kişver-i âbād-ı 'ışka başmadı hergiz kadem
Bu dil-i gam-keş gibi bir h'vâce-i ser-mâye-dâr
- 6 Nağl-i derdüñ itdi bāğ-ı dilde peydâ biğ ü bün
Şâh u berg-i düşmen-i bed-h'vâha kılma i'tibâr
- 7 Oldı bahır-i 'ışkda girdâb girdâb üstine
N'eylesün tfl-ı dil-i üftâde-i nâ-kerde kâr
- 8 Hâyl-i 'uşşâkı görüp reftâr idersin nâzile
Kimdür ol kim itmeye yoluñda cân nâğdin nişâr
- 9 Mürğ-i cāndan gözleri yârüñ ayrılmaz Hâleti
Kurtulur mı hiç iki şeh-bâz elinden bir şikâr

152

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Birbirine girdi bülbüller meger kim itdi kâr
Güllerün kondurduğı vefk-i hezâr-ender-hezâr
- 2 Gonçe-i nev-hîzi gül-zârüñ daği nev-kisedür
'Andelîbin eylemez nağd-i vefâdan hişşe-dâr

151 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 60a, T2. 47b

152 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 60a, T2. 48a

- 3 Zahm-ı sinemden revân olsa n'ola hûbân-ı çeşm
Gâhi mecrâ-yı kadîmin bulmaz âb-ı cüy-bâr
- 4 Dürc-i çeşmümde olan yâkûti 'arz itdükde ben
Hoğka-i la'lindeki lû'lû'leri gösterdi yâr
- 5 Görmedük bir gonçe kalmadı cihân bağında lik
Cümlesin terk eyleyüp peykānuñ itdüm ihtiyâr
- 6 Kāse-şüy-ı meclis-i rindân olan erbâb-ı dil
Çeşme-i hurşidile gerdûna itmez i'tibâr
- 7 Hân-kâh-ı derd-i 'işkuñ resm ü rāhı özgedür
Cür'a-dân-ı hâtırı anda komazlar bî-gubâr
- 8 Çeşm-i hün-h'ârı sipâh-ı 'işvenüñ sâlârdur
Yekke-tâz-ı gamze olmuşdur aña dünbâle-dâr
- 9 Şol kadar itdi beni şahbâ-yı miñnet ser-girân
Başladı ey Hâletî olmağa zânûlar figâr

153

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Eyle ey kâşid tekâzâ nâmesin yazduğda yâr
Şaçdurınca hattına hâk-i hariminden gubâr
- 2 Hâyme-i hüsn içre h'âb-ı nâz iden Şîrin'e ne
Küh-ken-i miskine olsa bî-sütün cây-ı qarâr
- 3 Nice gelsün hâtır-ı 'uşşâka ümmîd-i felâh
Şu yerine kan içer dâ'im o çeşm-i pür-humâr
- 4 Kendü vâdisindedür dâ'im dil-i divânemüz
İstemez göstermege her yerde kendin Kays-vâr
- 5 Reng ü büy-ı nev-'arûs-ı dehre meftûn olmazuz
Rüy u müy-ı yâre ammâ mâ'ilüz bî-ihtiyâr
- 6 Cür'a saç ey sâkî-i meclis bahâr eyyâmıdur
Nergis-istân-ı çemen feyzüñle olsun lâle-zâr

7 Olmayınca ruḥṣat ol sultān-ı mülk-i ḥüsnden
Ḥayl-i eşküm idemez ser-ḥadd-i müjgāndan güzār

8 Ḥāletī'ye ḥalka derdüñ söyleme dırsın velī
Diñlemezsın sen sözün ya n'eylesün ol dil-figār

154

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1 Ferdāsın unutturdı şeb-i fırkat-i dil-dār
İtdi 'amelin reng-rez-i baḥt siyeh-kār

2 İklīm-i cemāle şeh-i ferḥunde-liḳāsın
Şekker-şiken-i tütü-i ḥattuñdur o güftār

3 'İşk ehli derünında ḥayāl-i ruḥ-ı dilber
Yūsuf gibidür kim ola zindāna giriftār

4 Görüp o büti deyr-i cihān içre yaḳasın
Çäk eylemeyen ola meger şüret-i divār

5 Ol şüh ele āyine alup çeşmine baḳsun
Görsün nic'olur hey'et-i cādū-yı ciger-ḥ'vār

6 Şemşirine ol ḡamze cilā virmege başlar
Yār olsa eger 'āşık-ı şeydāyı taleb-kār

7 Āḥir şaların āteş-i hecre seni dirdi
İtdi didügin 'ākıbet ol şüh-ı sitem-kār

8 Fersüde olur dilbere bir nāme yazınca
Pülāddan olsa ḳalem-i 'āşık-ı ḡam-ḥ'vār

9 Çeşmiyle düşüp Ḥāletiyā hep ser ü kārüm
Bir ḥasteye döndüm ki ṭabībi ola bīmār

155

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

1 Ḥürsend-i ḥayāl olsa 'aceb mi dil-i ḡam-ḥ'vār
Ol Yūsuf-ı ḥüsni ḳodı göz ḥabsine aḡyār

8 Bu beyit 214 nolu gazelin de makta beyitidir.

154 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 60b, T2. 48a

155 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 60b, T2. 48b

- 2 Dilden dile yol var didi bî-şüphe ezelden
Ebnâ-yı zamân çekdi bu dem araya divâr
- 3 Ey şehr-i dilüm taht idinen şâh-ı melâhat
Âyîne-i tûğ-i sitemüñ görmeye zengâr
- 4 Feryâd-res olan aña şayyâd-ı zamândur
Şol dem ki olur mürğ-i dilüm dâma giriftâr
- 5 Varsa gelimez bād-ı seher kûy-ı nigâra
Bir kâşidi var ehl-i ğamuñ ol daħi bîmâr
- 6 Hep saña bakar şimdi 'arûsân-ı ma'ânî
Kıl Hâletiyâ mâşta-i hâmeñü der-kâr
- 7 Hâmeñ gibi ğavvâs mı vardur ki dem-â-dem
Deryâ-yı siyehden çıkarur lû'lü-yi şeh-vâr

156

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Aldı ğatı-ı ruħıyle aqlumı yâr
Beni divâne kıldı âħir-i kâr
- 2 Çın-i zülf-i nigâra dek çekilür
Dil-i 'âşık iderse terk-i diyâr
- 3 Çeşm-i fettânınunñ ölümlüsi çok
Birisî daħi nergis-i bîmâr
- 4 Eyle bāzū-yı ğaste-i 'ışkuñ
Pister-i nāza bāliš-i zer-kâr
- 5 Sinesin sineme degürmez o şüh
Ödile penbenüñ ne oyunu var

156 Ü1. 85a, Ü2. 57b, VE. s. 205, T1. 61a, T2. 48b

3 -Ü1, -Ü2; Bu beyit ayrıca 210 nolu gazelin 2. beyitidir.

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

- 6 Bahtum olsun ço h^vâb-ı rāhatda
Beni bekler bu dīde-i bīdār
- 7 Dāğ-ı derdüñle şöleyin ki baña
Reşk ider görse mālīk-i dīnār
- 8 Özgedür baħr-i ‘işk Hāletiyā
Leb-i girdāb-ı ğamdur anda kenār

157

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Daħi tıfl iken idüp fenn-i cefāyı ezber
Söylesek fā’ide itmez yine bildügin ider
- 2 Özlerem seng-i ser-i küyuñı bīmār olalı
Almasun cānumı Mevlā kımayınca aña ser
- 3 Girih-i derd ü ğama āh-ı taħassür çekdüm
Rište-i ser ğüm-i ümmīdüme itdükçe nazār
- 4 Şavururlarsa külin göklere erbāb-ı ğamuñ
İnmez illā yine bir āteş-i süzāna iner
- 5 İrmege kışr-ı vişāle nice ikdām itsün
‘Āşıkı hiç o maķāma iledür mi dilber
- 6 Rište-i cān olur elbette ğüsiste ğöresin
Bağludur cismüme zīrā dil ise saña çeker

6 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 210 nolu gazelin 7. beyitidir.

7 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 210 nolu gazelin 8. beyitidir.

8 Özgedür.....Hāletiyā / Leb-i girdāb-ı.....kenār: Dür-i dendān ğamıyle Hāletiyā / Oldı
çeşmüm mişāl-i deryā-bār Ü1, Ü2, VE

157 Ü1. 81a, Ü2. 53a, VE. s. 223, T1. 61a, T2. 48b

2 -Ü1, -Ü2

3 -Ü1, -Ü2

4 -Ü1, -Ü2

5 İrmege: Girmege Ü1, Ü2; T1’de derkenar olarak ayrıca bu beyitin Ü1 ve Ü2’deki şekli de
kayıtlıdır.

6 dil: ol VE

- 7 Sözi 'İsâ gibi cân-bahş olanuñ menzili hâk
Kalmadı rif'ate irişmedük ammâ bir hâr
- 8 Sâk-ı simini ile 'âlemi eylerdi helâk
Düşmese ayağına dâmeni her gâh eger
- 9 Dil metâ'ını nice kırtarayın dâğından
Bir hârâmîdür o kim her ne görürse şarkâr
- 10 Cânuma nâvek uran gamzesidür Hâletiyâ
Halkadur halka-i zülfin ider ammâ ki siper

158

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Ol serv-i revân gül-şen-i cân içre tutar yer
Hergiz tutamaz yerin anuñ gayrı güzeller
- 2 Dağl eyleyemez şâ'idine zümre-i hûbân
Ol sîm-tenüñ kimse mi var kûluna söyler
- 3 Dünyâyı esir eylese kendüye 'aceb mi
Bağduqça alur âdemi zirâ ruğ-ı dilber
- 4 Oldum dil ü didemle bugün şâh-ı muhabbet
Degdi baña câm-ı Cem ü mir'ât-ı Sikender
- 5 Râhat-geh-i 'âşık teh-i girdâb-ı cünündür
Her bâr k'olur lücce-i hâsretde şinâver
- 6 Hûn-âbe ile tolmazidi kâse-i çeşmüm
Urmasa reg-i câna eger gamzesi neşter

7 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

8 -VE, -T1, -T2

9 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

10 Halka-i zülf-i siyâhın: Halkadur halka-i zülfin T1, T2

158 -Ü1, -Ü2, VE. s. 243, T1. 61b, T2. 49a

2 -VE

3 -VE

5 -VE

6 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 243 nolu gazelin 6. beyitidir.

- 7 Tîgûn göricek dest-feşân oldı şafâdan
Yokdur dil-i şeydâ gibi bir çalmadan oynar
- 8 Kirpiklerümi Hâletiyâ kıl kalem itsün
Ol âfeti taşvîr iden üstâd-ı hüner-ver

159

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Seyl-âb-ı eşk-i çeşmile pergâle-i ciger
Âb-ı revânda berg-i gül-i ter gibi gider
- 2 Gelmez duhân-ı âh benim 'aynuma dime
Bir pâre süz-ı sine-i 'âşıkdan it hazer
- 3 'Âşık şanur ki sâye-i bîd oldı menzili
Râh-ı gamuñda başına hânçer üşürseler
- 4 Yokdur ber-i murâd u nihâl-i emel diyü
Bâg-ı cihânda çekme elem hep olur biter
- 5 Çokdan metâ'-ı vaşla haridârsın gönül
Terk eyle anı fâ'idesi var ise yeter
- 6 Bu çeşm-i eşk-bâra koyup hâk-i râhuñı
Şandum ki kıldı Hakk beni sultân-ı bahır ü berr
- 7 Ne tüy olursa cevşen-i takvâ-yı ehl-i zühd
Tîr-i nigâha egleyemem k'ola kâr-ger
- 8 Farz idelüm ki 'İsâ-yı devr-i zamânimiş
N'eyler hemîşe yâr yanında rakîb-i har

7 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 243 nolu gazelin 7. beyitidir.

8 Kirpiklerümi.....itsün / Ol.....hüner-ver: Mürgân-ı hazân-dide gibi sevilmez ammâ / Şâ'ir mi olur Hâletî-i bi-dile beñzer VE

159 Ü1. 81b, VE. s. 201, Ü2. 53b, T1. 61b, T2. 49a

1 Seyl-âb-ı eşk-i.....ciger / Âb-ı revânda.....gider: Seyr itme 'aksüñi leb-i cüya idüp güzer / Hödbin olursın âyineye eyleme nazar VE; pergâle-i: hün-âbe-i Ü1

2 -VE: Bir pâre: Luţf eyle Ü1, Ü2

3 -VE: menzili: müşteri Ü2

7 -Ü1, -Ü2, -VE

8 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

- 9 Şehr-i dile getürmeğiçün âb-ı tîgini
Üstâd-ı 'ışk kâmetümi eyledi kemer
- 10 Te'sîr ider bu kör-degmez nâvek-i nigâr
Âhen daği olursa dilün Hâletî eger

160

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kandedür ağzuñ senün cânâ sözüñden bildiler
Viridi güftaruñ bugün 'uşşâka gâ'ibden haber
- 2 Toldı meclis câmlarla câmlar şahbâyile
Sâkiyâ âyine-i 'âlem-nümâya kim bakar
- 3 Görünen encüm degüldür her gice tâ şubha dek
Zâhir olur tîg-i âhum çarha tutmağdan şerer
- 4 İtdiler taḥkîk çevgân-ı muhabbetdür diyü
Gice gündüz küy-ı ḥurşidi iden zir ü zeber
- 5 Ya ölür ya öldürür itmez taḥammül 'âşîkuñ
La'l-i cân-baḥşuñ alursa ağzına ağyâr eger
- 6 Şem' gibi var ise başuñda zerrîn efserün
Bâd-ı âhından dil-i dervîşuñ it şâhum ḥazer
- 7 Fitnede oldu ser-i zülfine gâlib gamzesi
Göz yumup açınca zirâ ol nice başlar keser
- 8 Ḥançer ü şemşiri n'eylersin yañunda döstüm
'Âşîkı öldürmege bir nâz göstermeñ yeter

9 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

10 Te'sîr.....nâvek-i nigâr / Âhen.....eger: Çeşmüñ gamıyle Hâletî-i ḥaste-ḥâtır / Gören didi ki sağ olacağında var haber Ü1, Ü2, VE; Beyitin Ü1, Ü2 ve VE'deki şekli ayrıca T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır; haber: nazar T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altındaki şekilde.

160 Ü1. 84a, Ü2. 56a, VE. s. 255, T1. 61b, T2. 49a

2 Toldı.....şahbâyile: Bezmimizde toldı sāgarlar mey-i ḥamrâyile Ü1, Ü2

4 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2, -VE

7 -T1, -T2

8 -T1, -T2

- 9 Āb-ı çeşmüñ yolları nâ-geh bozulsa Hâleti
Besdür aña şehriyârümden benüm bir dem nazâr
- 10 Hâmemile itdi ebkâr-ı ma'ânî ittiḥād
Gönderi-gitse kimi kimisi istikbâl ider

161

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Cism-i zerdüm keh-rübâdur dirdi erbâb-ı nazâr
Ḳudret olsa bende ḳaldurmağa bir kâhı eger
- 2 Diñle güş-ı cânile geldükde 'âşıkdan peyâm
Kimseye ḳalmaz güzellik benden al cânâ ḥaber
- 3 Tiğ çekmez 'âşıḳa bâzû-yı 'uryân olmadan
Merhem-i kâfûr zaḥm urmazdan evvel 'arz ider
- 4 Ḳâmet-i yâre gönül virmez cihânda var mıdur
Olmaya aşlâ şanevber gibi idrâki meger
- 5 Gice bezm-i meyde çeşmi şöyle sürḥ olmuşdı kim
Hep görenler didi tiğ-i ḡamzesinden ḳan tamar
- 6 Eyle ey bîmâr-ı ḡam âmâde âḡüşuñ müdâm
Ol şeh-i ḥüsn isteye câ'iz ki bir zerrîn kemer
- 7 Güş idersin her ne dirse düşmen-i bed-gü saña
Hiç dimezsün 'âşık-ı şürîde-meşrebler ne der
- 8 Yâri gördüm yolda dün reftâr iderdi nâzile
Ardına 'ışḳ ehli düşmiş bir temâşâdur gider

9 Āb-ı çeşmüñ.....Hâleti / Besdür.....nazâr: Hâleti vaşf-ı leb-i dilberde eş'arum benüm / Öpmege virmez biri birine erbâb-ı hüner Ü1, Ü2, VE

10 -Ü1, -VE; Hâmemile: Hâme-i meyle T1, T2

161 Ü1. 90a, Ü2. 63a, VE. s. 204, T1. 61b, T2. 49b

3 -Ü1, -VE; bâzû-yı 'uryân olmadan: bâzûsını bâz itmeden Ü2

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2, -VE

7 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

8 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

- 9 Tünd-höddur gâyet ol şüh-ı cihân ey Hâleti
İki gözüm diyü yalvarma şağın kanuñ döker

162

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gird-bād-ı âhile girdâb-ı eşk-i çeşm-i ter
Dem-be-dem eyler vücûdın 'âşıkuñ zir ü zeber
- 2 Hañçer ü şemşîr 'arz itmek ne lâzım her zamân
'Âşık öldürmekde höd bir nâz göstermek yeter
- 3 Kays'a üstâd-ı ezel meşq-i cünûn itdürmese
Toldurur mıydı elifle sine levhın ser-be-ser
- 4 Kıl hazer seyl-i sirişkünden ki dilsüz yağıdur
Nâr-ı âh-ı şu 'le-dârumdan sağınmazsañ eger
- 5 Rüz-ı 'ıyd olsa salıncakdan inerken yâri gör
Böyle bir Yüsuf-likâ olmaz terâzûdan iner
- 6 Bunca tağlar kesdüginden küh-ken çekmezdi gam
Çıkmayıdı Husrev'e la'l-i leb-i Şirin eger
- 7 Kâmet-i yâre gönül virmez cihânda var mıdur
Olmaya aşlâ şanevber gibi idrâki meger
- 8 'Âlem-i h'âb üzre olsa 'âlem-i âb içre yâr
İki 'âlemden olur ol mest-i nâzum bî-haber

9 Tünd-höddur.....Hâleti / İki.....döker: Bir iki yükletsün ol 'İsâ- nefes ey Hâleti / Düşmen-i har-bâr miñnet çekdügin söylerse ger T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altındaki şekilde: Beyitin T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altındaki şekli Ü1'de 4. beyit olup birinci mısraı şu şekildedir: Ol Mesîhâ-dem hemân bir iki yükletmek gerek

162 Ü1. 80a, Ü2. 52a, VE. s. 230, T1. 61b, T2. 49b

1 Dem-be-dem: Muttaşıl Ü1, Ü2

2 -Ü1, -Ü2

3 itdürmese: itdürmeye T1, T2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

6 -T1, -T2

7 -T1, -T2

8 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

- 9 Şem'-veş ger varise başuñda zerrin efserüñ
Bād-ı āhından dil-i dervişüñ it şāhum hāzer
- 10 Nîk ü bed fark itmez oldu Hāletî nakḳād-ı çarḥ
Geldi gibi çeşmine āhum duḥānından hāzer

163

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Yollara düşsem n'ola oldukça mest-i bî-ḥaber
Urmadan ḥazz eylerin divārdan dīvāra ser
- 2 Revzen-i ümmidüm açdurmaz zamāne gerçi kim
Hāne-i dehr oldu pür dūd-ı dilümle ser-be-ser
- 3 Giy külāh-ı faqr kim anı giyenler çekmedi
'Ālemüñ derd-i ser-i ümmid ü bîminden zarar
- 4 Umma bād-ı Mısr'dan ey sākin-i beytü'l-ḥazen
Mağz-ı cāna bûy-ı pirāhen getürmek her şehir
- 5 Tîr-i āhı bir daḥi almam kemān-ı himmete
Eylemezse cevşen-i nüh-tüy-i gerdündan güzer
- 6 Ağzına bakmazdı erbāb-ı belāgat her zamān
Olmasa girdāb-ı dil fevväre-i lü'lü-yi ter
- 7 Fitnede oldu ser-i zülfine gālib gamzesi
Göz yumup açınca zirā ol nice başlar keser
- 8 Derd-keşlerden ricā kıl feyzi dā'im Hāletî
Devlet erbābından it deryüze eylerseñ eger

9 -T1, -T2

10 Nîk ü bed fark itmez oldu: Bir görür nîk ü bedi Ü1, Ü2, VE // āhum duḥānından hāzer: dūd-ı siyāhından zarar Ü1, Ü2, VE

163 -Ü1, -Ü2, -VE, T1, 62a, T2, 49b

2 Hāne-i (Ü3): Hādne-i T1, T2

6 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

7 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

8 Derd-keşlerden.....Hāletî / Devlet.....eger: Hāletî vaşf-ı leb-i dilberde eş'arum benüm / Öpmege virmez birbirine erbāb-ı hüner T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altındaki şekilde.

164

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Bu gice hatt-ı zenehdânın oğşayup dilber
Elinden olmadı hâli şemâne-i 'anber
- 2 Kitâb-ı vaşf-ı lebin yazmağ istemez hâmem
Eger ki rişte-i cânumdan olmasa mıstar
- 3 Vireydi kevine eger tâb âteş-i âhum
Habâb-ı câma dönerdi bu günbed-i ahtar
- 4 Şu zerreyüz ki kıyâma muraḥḥaş itmezler
Eger ayagumuza gelse husrev-i hâver
- 5 Serini Hâletiyâ hâmenün şikest eyle
Eger olursa sühan-çin-i bezm-gâh-ı hüner

165

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

- 1 Olup bende-i kâmeti serv ü 'ar'ar
Gönüllü yazılsun o şâha şanevber
- 2 Şu çâh-ı belâlar ki var râh-ı gamda
Gözi bağılu 'uşşâk içündür muḥarrer
- 3 Eger kalb-i mâhiyyet itmezse bâde
Nice la'l-i raḥşân olur şîşe-i sâgar
- 4 Senün büy-ı zülfün ğinâsını virmez
Nücüm olsa âteş zalâm olsa 'anber
- 5 Degül hatt midâdile âlüde oldu
Meger mühr imiş hâtem-i la'l-i dilber

164 Ü1. 91b, Ü2. 64b, -VE, T1. 62a, T2. 50a

2 olmasa: itmesem Ü1, Ü2

165 Ü1. 88b, Ü2. 61a, VE. s. 219, T1. 62a, T2. 50a

1 Olup: OI VE

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

- 6 Yatur bâliş-i dilbere gâhî i'tibâr
Gül-i bâğa hâşâk olur şanki hem-ser
- 7 Şabâ büy-ı zülfün getürmez mi bâğa
Niçün andan i'râz iderler ki güller
- 8 Dür-i nazmı âvîze-i güş-ı cândur
Kanı Hâletî gibi bir pâk gevher

166

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Nümâyân oldı şanma cā-be-cā hâl-i leb-i dilber
Lebin mestâne emmişdüm kararmış emdügüm yerler
- 2 Şafâ eyler esir-i pister-i hicrân olan 'âşık
Eger kim nakd-i cāna inse ol şüh-ı melek-manzar
- 3 Göñül haţ-ı ruĥından olma hergiz dilberün gâfil
'Aceb zibâ olur baĥr-i melâhatden çıkan 'anber
- 4 Sütün-ı âh-ı dildendür kıyâmı hayme-i çarĥuñ
Cihândan ben gidersem nic'olur bu nil-gün çadır
- 5 N'ola hengâm-ı firkat Hâletî dür u dirâz olsa
Nihâl-i tâzedür ol meyve-i vaşl-ı zamân ister
- 6 İder her lafzı bir dürc-i muşanna' dürr-i ma'nāya
Dehân-ı yâri añmak istese tab'-ı süĥan-perver

167

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zerd-fâm olsa ne var ebrûlaruñ ey reşk-i hür
Mâh-ı nevlerdür alur mihr-i ruĥundan turma nür

6 -Ü1, -Ü2, -VE

166 Ü1. 87a, Ü2. 59b, VE. s. 219, T1. 62b, T2. 50a

2 Şafâ eyler: Dirig itmez Ü1, Ü2, VE

6 -Ü1, -Ü2

167 Ü1. 85b, Ü2. 58a, VE. s. 224, T1. 62b, T2. 50a

1 Zerd-fâm olsa ne var: Zerd olursa tañ degül Ü1, Ü2, VE // nevlerdür: nevdür kim Ü1, Ü2, VE

- 2 Karşusunda turmağa şâyeste olmaz yârimüñ
Per-i tāvus-ı cināndan bād-biz itseydi hūr
- 3 Çünkü düşdüm 'ışka öldürmeñ muḳarrerdür beni
Ya firāḳuñla ğam u miḥnet ya vaşluñla sürür
- 4 Bilmezin hāl-i perişānum ne vaktin 'arz idem
Ben gubār-ı ğamla hayrān dilberüm mest-i gurūr
- 5 Bu ne hikmetdür ziyād oldu harāret sinede
Rüy-ı âteş-nāk-i dilberden felek itdükçe dūr
- 6 Hāk-sār-ı mevkib-i sultān-ı 'ışkam kim bilür
Pâyimāl-i ceyš-i bi-hadd-i Süleymān olsa mūr
- 7 Zerre-āsā bi-vücüd itmiş beni ey Hāletī
Gün gibi ol şāh-ı hüsni eyleyen şāhib-zuhūr

168

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Zir-i pây-ı mevkib-i hayretde kaldum hem-çü mūr
Taht-ġāh-ı sineme hükm itdi bir şāhib-zuhūr
- 2 Ḳaddine beñzetmek olurdu o tıfl-ı nev-resüñ
Olsa gün geldükçe bālā nahl-i âteş-nāk-i Tūr
- 3 Şarşar-ı rüz-ı kıyāmetle yerinden ḳopmaya
Gerd-i rāh olsa aña bir dem 'abir-i ceyb-i hūr
- 4 Çaldı seng-i cevre bu ḳanile tolmış göñlümi
Şişe-i mey şandı anı beñzer ol mest-i gurūr
- 5 Münḥasif mehdür diyü dāġ-ı siyāhum Hāletī
Yazmış erbāb-ı raşad iklim-i dilde şer ü şūr

2 -Ü1, -Ü2, VE

3 Çünkü düşdüm 'ışka: 'İşka düşdüm çünkü Ü1, Ü2, VE

4 Bilmezin: Bilmezem VE

168 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 62b, T2. 50b

5 Münḥasif: Münkesif Ü2

169

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Şıgar mı 'akla hiç 'ışk-ı cihân-gîr
Debistândan bilinmez fenn-i iksîr
- 2 Kaçan ol şâh olur leşker-keş-i nâz
Nigâh-ı çeşminüñdür cümle tedbîr
- 3 Havâle kılma gamzeñ ehl-i 'ışka
Tılsım-ı genc-i vaşluñ itme şemşîr
- 4 Vücûdum oldu târ-ı çeng-i miñnet
'Aceb mi olsa gâhî yem gehî zîr
- 5 Baña sinem tıutup tırmağ görüñdi
Felek kişinde kalmayınca bir tîr
- 6 Görülmez rûz-ı maşer âb-ı rüyum
Eger itmezse dermân şerm-i taşîr
- 7 Görenler Yûsuf-ı nazmuñ didiler
Nedür ey Hâletî bu hüsn-i ta'bir

170

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

- 1 Şikest oldu seng-i cefâ birle âhîr
Eger dürr-i ma'nâ eger dürc-i hâtır
- 2 Hüner ehlinüñ hâline kimse bakmaz
Cihân halkı hep oldılar 'ayba nâzır
- 3 Nesim-i keremden eşer yok cihânda
Nice cüş ider hâtır-ı yemm-mekâtır
- 4 Hemân kaşdı sim almadur gördüğinden
Hiç olmazsa göz yaşı alur ekâbir

169 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 62b, T2. 50b

170 Ü1. 88a, Ü2. 60b, VE. s. 228, T1. 63a, T2. 50b

3 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

- 5 Mürüvvet yok erbâb-ı devletde hergiz
Nedür medh ider anları şimdi şâ'ir
- 6 Tutarlar saña nice murdârı gâlib
Olursañ da ger pāk şâ'ir çü tâhir
- 7 'Acebdür eger Hâleti âh-ı dilden
Yakında yıkılmazsa bu köhne çadır

171

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Benân u nâhunı biri birinden a'lâdur
Gümüş sebikedür ol bu ucında tamgadır
- 2 Yetişmez aña meger sim-i eşki 'uşşâkuñ
Metâ'-ı vuşlat-ı dilber bahâlu kâlâdur
- 3 O mâha hem-dem olup seyr-i sebze-zâr itmek
Sipihre çıkmâğa beñizer 'aceb temennâdur
- 4 Ne sim-i eşk kalur dilberâ ne naqd-i vişâl
Ne baña ne saña bâkı kalur bu dünyâdur
- 5 Rikâb-ı nâza kadem korsa ol şeh-i hûbân
Murâdı mülk-i dil-i Hâletî'yi yağmâdur

172

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Gül-şende açan gonçeleri bād-ı şabâdur
Naqqâş-ı bahârî ne güzel çehre-küşâdur
- 2 Güyâ ki çemen bülbüline oldı gazâb-nâk
Giydikleri sulţân-ı gülüñ sürh kabâdur

6 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

171 Ü1.91b, Ü2. 65a, -VE, T1. 63a, T2. 51a

4 kalur: olur T1

5 mülk-i: fülk-i T1, T2

172 Ü1. 87a, Ü2. 59b, VE. s. 218, T1. 63a, T2. 51a

1 Naqqâş-ı bahârî ne güzel: Naqqâşı o şehriñ ne 'aceb T1, T2

- 3 Bād-ı seher evrāk-ı güli kıldı perişân
'Iyd oldu meger sofrā-i yağmāya şalādur
- 4 Cān u dil-i 'uşşāka gelen nāvek-i cevruñ
Her birisi bir gül-bün-i gül-zār-ı vefādur
- 5 Bir Yūsuf-ı şānı bulup it kendüne hem-rāz
Eñ şofra cihān ādeme zindān-ı 'anādur
- 6 Bir naḥl-i belāyuz gül-i ümmid bitürmez
Beñzer ki bizüm tıynetümüz ḥāk-i fenādur
- 7 Devrān kanı çok cevri ider oldu bize güyā
Fark-ı serümüz nokta-i pergār-ı kazādur
- 8 A'lālığı var çak bu ki ol serv-i revānuñ
'Uşşākı kul iden āna ol ḥüsn ü bahādur
- 9 Dil Ḥāletiyā garḳa-i deryā-yı gam oldu
Her gāh dönen üstine girdāb-ı belādur

173

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Her bir müje hōd 'āşıka bir tır-i cefādur
Ya nāvek-i dil-düz-ı tegāfül ne belādur
- 2 Ol merdümek-i dideye bir kimse dimez mi
Çeşm-i bed-i ağıyāra qarīb olma ḥaḫādur
- 3 Cān naḳdini vir sinesin açsun dirisen yār
Dirler der-i firdevsi açan ehl-i seḫādur

3 'Iyd: Sür T1, T2

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 Beñzer: Zira T1, T2 / tıynetümüz: menşe'ümüz T1, T2

7 nokta-i: gonçe-i T1, T2

8 -T1, -T2

173 Ü1. 92a, Ü2. 65b, -VE, T1. 63a, T2. 51a

2 -Ü1, -Ü2

- 4 Şol câm-ı leb-â-leb ki şunar sâki-i meh-rû
Hâkkâ ki hured cevherine tolı bahâdur
- 5 Özlerse elüñ gölgesini dil 'aceb olmaz
Ol şâh gam-ı 'ışka düşen zıll-i hümadur
- 6 Bir gam-zedeyin kim geleli bâğ-ı cihâna
Nüzhet-kede-i mürğ-i dilüm dâm-ı 'anâdur
- 7 Ebrûları tâkına o şühuñ bakamazlar
'Âşıklarınun mihnetile kıddi dü-tâdur
- 8 Divânunı kim gördi ise mâ'ide şandı
Zirâ sühanun Hâletiyâ rûha gıdâdur

174

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bu bezmün şehd-i nâbından çekildüm nice müddetdür
Gelen ancak dehân-ı telhüme engüşt-i hayretdür
- 2 İrişe devlet-i kurba harım-i âsitânunda
Raķib-i seg aña aldanmasun zirâ soñı letdür
- 3 Nigin-i la'ldür farkumda olan âteşin dâgum
Dü-tâ olmuş kıddüm bir hâtem-i şâh-ı muhabbetdür
- 4 Ne menzilde karar itseñ döner ol menzil-i mâha
Ne yerde cilve kılsañ cilve-gâh-ı baht u devletdür
- 5 O dilber çehre-i zerdümden artık hazz ider dirler
Egerçi düşmen-i bed-h'vâh hayli sikke-şuretdür
- 6 Benüm gibi belâ-keş 'aşıkça hergiz naşib olmaz
O yârün sine-i simini bir şadr-ı sa'âdetdür

7 -Ü2; şühuñ: yârün Ü1

174 Ü1. 88b, Ü2. 61a, VE. s. 229, T1. 63b, T2. 51a

1 nâbuñdan: bâbuñdan Ü2

2 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

4-5: 5-4 Ü1, Ü2, VE

5 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

6 -VE

- 7 'Aceb mi hâtırına gelmese ol şüh-ı bî-bâküñ
Vücûdı Hâletî-i bî-dilüñ gamdan 'ibâretdür

175

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Dil şeh-i milket-i muhabbetdür
Hüsrev-i küh-ken-tabî'atdür
- 2 İtdi gam tire gönlüm âyinesin
Şanki bir dâne dâğ-ı firkatdür
- 3 Ne belâ gelse girye-i şâdî
Ezeli ehl-i 'ışkâ 'âdetdür
- 4 Ehl-i derde şerâr-ı âteş-i âh
Bî-'aded kevkeb-i sa'âdetdür
- 5 Naqd-i cân dilberin emânetidür
Virmemek Hâletî hıyânetdür

176

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Kadeh güyâ ki bir âteşle tolmış sim micmerdür
Görenler anda 'aks-i hatt u hâlün şandı 'anberdür
- 2 Hâyâlün mâverâ-yı perde-i çeşmümedür dâ'im
Görünmez kimseye şan pâdişâh-ı heft-kışverdür
- 3 Bu sinem za'f-ı tenden zâhir olmuş üstühvânlarla
Kitâb-ı mâcerâ-yı 'ışk için âmâde mıstardur
- 4 Hümâ ger üstühvân için inerse 'âlem-i hâke
Hâkikat ehlinün yanında ol segle ber-â-berdür

175 Ü1. 80b, Ü2. 52a, VE. s. 207, T1. 63b, T2. 51b

176 Ü1. 92b, Ü2. 66b, VE. s. 206, T1. 63b, T2. 51b

3 mâcerâ-yı 'ışk için âmâde: hasb-i hâli yazmağa güyâ ki Ü1, Ü2

4 segle: seglerle T1, T2

- 5 Çeker dil fülkini ka'r-ı yem-i endüha elbette
Ham-ı gisû-yı dil-dâruñ hayâli özge lengerdür
- 6 Lebi la'l ü hañtı pîrûze lû'lü oldı dendâni
Metâ'-ı h'vâce-i hüsnum benüm ser-cümle cevherdür
- 7 Gören h'vâbında nazm-ı pâküni gâyet şafâ eyler
Bilür ey Hâletî ta'biri anuñ dürr ü gevherdür

177

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Endüh u guşsa hâtırumuñ yâr-ı gâridur
Mülk-i neşât gön'lüme gurbet diyâridur
- 2 Bir bi-dilem ki dâmene-i küh-ı miñnetüm
Kays'uña maqarrı Küh-ken'ün reh-güzâridur
- 3 Şol tişe-i belâ ki serencâmı merg olur
Erbâb-ı 'ışka küh-ken'ün yâdigâridur
- 4 Her lâlenün ki yoqlayalar zir ü pâyını
Hünin kefen şehid-i muhabbet mezâridur
- 5 Qaldı gam-ı muhabbet elinde zemîn-i dil
Sim-i sirişk virdügi haqq-ı qarâridur
- 6 Tıfl-ı dil-i belâ-zede dâ'im hañardadur
Zirâ mesiri bañr-i melâmet kenâridur
- 7 Naqd-i dilün gerekse şaķın çeşm-i yârdan
Bir düzddür ki hep müjeler perde-dâridur
- 8 Bilmez açılmanuñ yolın ol gonçe Hâletî
Zirâ henüz hüsniñ evvel bahâridur

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -T1, -T2

7 Gören h'vâbında: Görenler düşde Ü1, Ü2, VE // Bilür ey Hâletî: Bilürler Hâletî Ü1, Ü2, VE

177 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 63b. T2. 51b

1 gurbet: garib T2

178

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Seng-i cefası dil-şiken-i ehl-i rāzdur
Bir tıfla mā'ilem ki nev-āmüz-ı nāzdur
- 2 Yanına gelse serv-i ser-endāz şerm olur
Hakkā ki nahl-i kaddi 'aceb ser-firāzdur
- 3 Buldı cihānda zillet-i 'ışkıla imtiyāz
Maḥmūd kim fütāde-i pāy-ı Ayāz'dur
- 4 Derd ehlinün tabi'atin āzürde eylemez
Endüh-ı 'ışk-ı yār ne hoş dil-nevāzdur
- 5 'Aşık ki dest-resin bula bir demde biñ yaşar
Her tār-ı zülfi gayret-i 'ömr-i dirāzdur
- 6 Çarḥ u nücümü oynadur āh-ı dilüm benüm
Hengāme-i gamuñda senün hoşka-bāzdur
- 7 Biñ mekr iderse düşmen eger Hāletü ne var
Ümmid-gāhumuz kerem-i kār-sāzdur

179

Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün

- 1 Dil-i 'uşşakı bend eyler anuñla bahş müşkildür
Şaḳın ol zülf-i kāfir-kışden kim hayli pür-dildür
- 2 Ser-ā-pā cism-i hāki eşk-i çeşmümden olup nem-nāk
Dil-i divāne şimdi 'ışkuñile pāy-der-gildür
- 3 Diler kim pey-rev-i Manşür ola bu dār-ı dünyāda
Gönül esbāb-ı hüsn-i yārdan ol zülfe mā'ildür

178 Ü1. 92a, Ü2. 65b, -VE, T1. 60a, T2. 51b

1 cefası: cefayı T1, T2

7 var: gam Ü1, Ü2

179 Ü1. 90b, Ü2. 64b, VE. s. 236, T1. 64a, T2. 52a

3 -VE: peyrev-i : pir-i Ü1 '

- 4 Değişmezsem n'ola dünyāya yārūn lem'a-i hüsünin
O mihr-i 'ālem-ārādur bu hōd bir zıll-i zā'ildür
- 5 Bilinmez kim ne vardur perde-i kudret-verāsında
Hayāl-i zıll gibi ammā hele hep zıll-i zā'ildür
- 6 Senūn sevdā-yı haṭṭuñ kim ser-i 'uṣṣākdan gitmez
Başında güyiyā misk ile yazılmış hamāyildür
- 7 'Aceb mi şehsüvārum hāne-i agyāra inmezse
O zirā bir belādur kim dil-i 'uṣṣāka nāzildür
- 8 Der-i ma'nāyile leb-riz olupdur lücce-i ṭab'um
Zebānum Hāletü ol lücceden güyā ki bir dildür

180

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Baña yā Rabb gam-ı 'ıṣkuñ gerek kim ol dem-ā-demdür
Gam-ı dünyā-yı fānī bir fenā peydā ider gamdur
- 2 Şitāsı şayfa beñzer ehl-i 'ıṣkuñ āh-ı germinden
Muḥabbet 'ālemi inşaf idince özge 'ālemdür
- 3 Kimi kaldursa eflāke hemān-dem indürür hāke
Ezelden sāz-ı dehrūn nağmesi geh zir ü geh bamdur
- 4 Zemīn-i dilde mār-ı guṣṣa görse ser-şikest eyler
Ayağın pek başar pīr-i muğān ikdāmu muḥkemdür
- 5 Metā'-ı vaşlı şatdukça kızıldur diyü redd itme
Kesilmez sim-i eşk-i 'āşık-ı şürīde çok demdür

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -VE, -T1, -T2

6 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

7 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

8 Der-i ma'nāyile.....lücce-i ṭab'um / Zebānum.....dildür: Benüm deryā-yı ṭab'um kim pür
oldı dürr-i ma'nādan / O deryādan zebānum Hāletü güyā ki pür-dildür VE

180 Ü1. 88a, Ü2. 60b, VE. s. 210, T1. 64a, T2. 52a

1 peydā ider: ṭarı olur Ü1, Ü2

3 bamdur: yemdür Ü2

5 -T1, -T2

- 6 Gözüm her dem o yârûñ hasret-i la'liyle pür-ñundur
Gönül da'im gam-ı zülf-i dil-ävizinde dirhemdür
- 7 Ben ol nâ-şâd-ı 'ışkam Hâletî kim âb-ı eşkümden
Dem-â-dem şahrâ-yı şahrâ-yı muhabbet sebz-i hurremdür

181

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Şu mürgem kim kenâr-ı bâm-ı gam dâ'im mekânumdur
Çözülmiş zülfi dil-dâruñ bozulmuş âşiyânumdur
- 2 Hemîşe bezm-i şâh-ı 'ışkda zânü-be-zânüyuz
Ser ü dâğumda zirâ Kays-ı şeydâ hem-zebânumdur
- 3 Olup şahrâ-yı 'ışkuñ bir kadîmî nâvek-endâzı
Benüm kavş-i kuzah zih geçmeden kalmış kemânumdur
- 4 'Aceb mi çıksa seng-istân-ı cevre râh-ı ümmidüm
Dem-â-dem reh-nümâ bu tâli'-i nâ-mihribânumdur
- 5 Vücûdum hürmenine öd şalan âhumdur ammâ
Muhabbet gül-şeninüñ hurrem tutan eşk-i revânumdur
- 6 'Adü kaşdına gitsem küyına şemşir-i âhumla
Benüm her seng-i râh ey Hâletî seng-i fesânumdur

182

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ğamze-i hün-riz ki dil-bestedür şemşirler
Ol kemân ebrûlaruñ efgendesidür tîrler
- 2 Eylesün 'azm-i şikâr ol şâh eglenmesün
Muntazırdur nâvek-i müjgânına nañcîrler

6 -T1, -T2

181 -Ü1, -Ü2, VE. 217, T1. 64a, T2. 52a

3 şahrâ-yı 'ışkuñ bir kadîmî: ey Hâletî şahrâ-yı 'ışkuñ VE

182 Ü1. 85b, Ü2. 57b, VE. s. 214, T1. 64b, T2. 52a

2 Eylesün 'azm-i şikâr ol şâh: Şâh-ı hüsnum eylesün 'azm-i şikâr Ü1. Ü2. VE

- 3 Ol çıkar eflâke âhir ey melek lâzım degül
Ejder-i âteş-feşân-ı âhuma zencirler
- 4 Kendü başın yer muhabbet 'arşasında 'âkıbet
Bişe-zâr-ı 'ışk içinde hâşıl olan şirler
- 5 Yâri âgâh itmege ben nâ-tüvân-ı 'ışkdan
Gitdi âh-ı subh-demler nâle-i şeb-girler
- 6 Hâletî-veş olmasam bir dem 'aceb mi bâdesüz
Pir-i 'ışkam zâhidâ olmaz 'aşasuz pirlere

183

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 İrüp evvel-bahâra başladı feryâda bülbüller
Henüz olmadı ammâ anlara feryâd-res güller
- 2 Hâyâl-i zülf-i yâr olunca gözde girye lâzımdur
Yazıkdur şişe-i bî-âb içinde öyle sünbüller
- 3 Düşer pâyına yârün nâzile refâra geldükçe
Muhabbet ehlini irşâd ider güyâ o kâküller
- 4 Mecâzî 'ışkı âhir kaldurur eşk-i peşimânı
Gehî tuğyân-ı âb-ı cüydân virân olur püller
- 5 Odur ey Hâletî sultân-ı iklim-i ferâgat kim
Dem-â-dem küşe-i külhanda yatup ekmegin küller

184

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Yok dimezdi bâde-i la'l-i lebin cânâneler
Halka-i râzın açmasaydı 'âşık-ı mestâneler
- 2 N'ola dil gitdükde yâre cân bile olsa revân
Biri birinden kalur mı ol iki divâneler

183 Ü1. 81b, Ü2. 53a, -VE, T1. 64b, T2. 52b

184 Ü1. 82b, Ü2. 54b, T1. 64b, T2. 52b

- 3 Bezm-i ğamda anları hem-râz idinsem yeridür
Çak benüm gönlümce yanar döstüm pervâneler
- 4 Āşinâ bir kez kapuñdan geçse eylersün 'itâb
Hoş geçer ammâ yanuñda dâ'imâ bi-gâneler
- 5 'Āşık-ı divâneler virânelerde tutdı cây
Devlet-i 'ışkuñda ma'mür oldı hep virâneler
- 6 Gâh zehr-i kahr-ı hecrün gâh bâr-ı miñnetün
Derd-i 'ışkuñla neler çekdi dil-i şeydâ neler
- 7 Hâletü bezm-i ğamuñda eyleyüp yaşın şarâb
Göz yumup açınca gâhî taldurur peymâneler

185

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şehr-i 'ışk âzînini ol dem ki der-kâr itdiler
Her ser-i bâzâra bir Manşür ber-dâr itdiler
- 2 Zerrelere kim gördiler hâk-i fenâdan rüy-ı dil
Āşinâlık itmege hürşidle 'âr itdiler
- 3 Belki derd-i ser vire deryüze-i vuşlat diyü
Rüy-ı 'uşşâka der-i ümmîdi divâr itdiler
- 4 Olmaya tâ bü'l-heveslerden dem-â-dem dest-i sūd
Gül-bün-i gül-riz-i bâğ-ı 'ışkı pür-hâr itdiler
- 5 Cüy-ı eşküm hünile âlüde geldi añlaram
Sine şahrâsında 'aql u 'ışk peygâr itdiler
- 6 Şarşar-ı rüz-ı kıyâmetle yerinden koptmaya
Keşti-i endühumı gâyet girân bâr itdiler
- 7 Eyleyüp peygüle-i bi-dâdı gâyet teng ü târ
Hâletü-i derd-mendi hâne-bizâr itdiler

5 -T1, -T2

6 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

185 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 64b, T2. 52b

- 8 Būy-ı müşk ü 'üddur taraf-ı devâtundan gelen
Beñzer anı küçe-i ma'nâda 'aṭṭâr itdiler

186

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Her kaçan kaşd-ı helâk-i dil-i nâlân eyler
Evvelâ sâ'id ü bâzûsını 'uryân eyler
- 2 Ruḥ-ı dilber haberin mi iledür bād-ı şabâ
Gül-şenûñ güllerini böyle perişân eyler
- 3 Encüme şatmağičün sürme-i ḥâk-i rehini
Mihrile mâhu felek keffe-i mizân eyler
- 4 Dehen-i tengin açup başlasa güftâra o yâr
Şekeri kâsid ider gevheri erzân eyler
- 5 Gözümüñ yaşını az görme benüm sultânüm
Âsiyâ-yı felegi şimdi o gerdân eyler
- 6 Ğam yemekden kaluram bir nice günler diseler
Ser-i küyında seni bir gice mihmân eyler
- 7 Her zamân Ğam yise dir Kays'ı anuñçün Leylâ
Âş ulaşırsa anı mazhar-ı ḥurmân eyler
- 8 Sâkiyâ zevrakı irgür baña şol vaktin kim
Ğam-ı hicrân gözümüñ yaşını 'ummân eyler
- 9 Atsalar âteş-i dil-süz-ı gama Ḥâletiyâ
Bād-ı âhile gönül anı firüzân eyler

186 Ü1. 80b, Ü2. 52a, VE. s. 208, T1. 65a, T2. 52b

3 şatmağičün: şatsa eger T1. T2

6 -Ü1, -Ü2, -VE

7 -T1, -T2; Âş: Ateş VE

8 -T1, -T2

9 anı: turma Ü1, Ü2

187

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Hevā-yı gül-sitān gam mürdesine feyz-i cān eyler
O kim cān bulmağ ister şimdi geşt-i gül-sitān eyler
- 2 Sipih ü çeşme-i hürşide başın kaldurup bakmaz
Şu kim idrāk-i luţf-ı sebze vü āb-ı revān eyler
- 3 Bu faşl içre dimek kim rüz uzandı şeb kaşır oldı
Gelüp Hızr-ı çemen hem baş u hem tayy-ı zamān eyler
- 4 Çemenlerde şabādan birbirine tokınur nergis
Gören anı şanur eflākde encüm-kırān eyler
- 5 Şanurlar geldi hamr ırmağınun ayağı cennetden
Kaçan cūd-ı dıraht-ı erguvān 'aksin 'ayān eyler
- 6 'Aceb mi tāze olsa muttaşıl dāğ-ı dil-i lāle
Gice tā şubha dek derdiyle bülbüller fiğān eyler
- 7 Çemen-zār-ı haţ içre servdür ey Hāletî hāmem
Gelür mürğ-i ma'ānî dā'im anda āşiyān eyler

188

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Dem-ā-dem yāre karşı eşkini düşmen revān eyler
Muhabbet ehli ammā kābil olmaz aña kan eyler
- 2 Fiğanından elem çekse eger bir haste-i 'ışkuñ
Çağ āvāzı işdilmez olunca nā-tivān eyler
- 3 Zemīn-i dilde pinhān eyleyen gencine-i 'ışkuñ
Aña dāğ-ı gamuñdan sinede yer yer nişān eyler
- 4 Per ü bālin şikest eyler 'adūnuñ seng-i ta'nuñdan
Şu mürğ-i dil ki serv-i kāmetinde āşiyān eyler

187 Ü1. 86a, Ü2. 58a, VE. s. 225, T1.65a, T2. 53a

188 Ü1. 87b, Ü2. 60a, VE. s. 216, T1. 65a, T2. 53a

- 5 Vefāya 'ahd iderse yıl geçer ey Hāletī itmez
Kaçan kim va'de-i cevri eylese ammā hemān eyler
- 6 Vezirā sensin ol kim variken ser-māye-i luṭfuñ
Metā'-ı dehr-i dūna meyl iden gāfil ziyān eyler
- 7 Çıkar dilber şerār-ı āhumı gördükçe küyında
Olur bir fitne zāhir her kaçan encüm-kırān eyler
- 8 Eger kim dāne-çin-i hürmen-i ihsānuñ olmazsa
Bu dünyā gül-şeninde bülbül-i dil çok figān eyler

189

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Şehid-i tiğ-i 'iṣkuñ cism-i hākisinde can n'eyler
Muḥabbet bir hümādur āna yerde āşiyān n'eyler
- 2 Gözüñ Mirrihinüñ te'siridür zaḥm-ı dilüm yoḥsa
Miyān-ı 'āşık u dilberde necm-i āsumān n'eyler
- 3 Virür āyine-i ikbāli her nādideye āhir
Ya anı saklayup meşşāta-i devr-i zamān n'eyler
- 4 Kōmazlar bezm-i 'iṣka cām-ı minā-fām-ı gerdünü
Cihān bir cür'adan ser-mest olur nıṭl-ı girān n'eyler
- 5 Gün olmaz kim gözin yād itmeyem biñ kez ben ammā kim
Dimez bir kerre dilber Hāletī-i nā-tüvān n'eyler

190

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 İrse bimār-ı belā sıḥhate ḥāli kim olur
Ḥaste-i derd-i nigār ölmeyicek mātem olur
- 2 Çarḫı destinde şanur keffine esrār alsa
Göñül abdālı niçün çak bu kadar serssem olur

7 -T1, -T2

189 Ü1. 92b, Ü2. 66a, VE. s. 203, T1. 65b, T2. 53a

190 Ü1. 92a, Ü2. 65b, -VE, T1. 65b, T2. 53a

1 ölmeyicek: olmayıcağ T1, T2

- 3 Bir karar üzre degül muṭrib-i nâ-sâz-ı felek
Sâzinuñ târı ser-âgazda zir ü bam olur
- 4 Gelse bir bâğa eger bādile büy-ı zülfüñ
Gülleri ḥande ider sebzeleri ḥurrem olur
- 5 Ezeli tıynetine âb-ı fenâ girmişdür
Göresüz Hâlet-i bi-dili bir âdem olur

191

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Iyd-gehde gayrile görse seni giryân olur
Şiçe-i çeşmiyle dil güyâ gül-âb-efşân olur
- 2 Yaşımı akıtma dirseñ bulmaya hüsnüñ gezend
Revnağın 'yduñ şikest eyler kaçan bārân olur
- 3 'Iyd-ı adḥâ bilmez ey şüh-ı cihân erbâb-ı 'ışk
Bî-tevaḳḳuf çeşm-i bimāruñ görüp kurbân olur
- 4 Başuma cānâ kıyâmetler koparur kâmetüñ
'Iyd-gâh ile şalıncağ maḥşer ü mizân olur
- 5 Her kaçan binse şalıncağa o şüh-ı ser-firâz
Burc-ı mizân içre güyâ kevkeb-i raḥşân olur
- 6 Geh 'urüc eyler semāya Ḥâzret-i 'İsâ gibi
Geh sürüş-ı gayb-veş gökden yere perrân olur
- 7 Geh gider eflâke mânend-i du'â-yı müstecâb
Gâh olur kim nâzil olmuş bir belâ-yı cân olur
- 8 Pençe-i mihre gire şâyed diyü dāmân-ı yâr
'Azm-i bālâ itse 'âşık zâr u ser-gerdân olur
- 9 Bir terâzüdür şalıncağ vezn ider erbâb-ı dil
Her kaçan kim şalınanlar sim-ten ḥübân olur

3 Sâzinuñ târı ser-âgazda: An-ı vâhidde anuñ nağmesi Ü1, Ü2

191 Ü1. 82b, Ü2. 54b, VE. s. 244, T1. 65b, T2. 53a

- 10 Çarh-ı gerdândan nişân virse n'ola dülâblar
Kimi hûbânuñ güneş kimi meh-i tâbân olur
- 11 Şanki bir kavş-i kuzahdur yağdurur bārân-ı eşk
Câme-i hûbân ki zerd ü sürh ü sebz elvân olur
- 12 Ah ider üstinde hûbân görse erbâb-ı kabûl
Âsiyâdur gûyiyâ ol bādile gerdân olur
- 13 Tıfl-ı eşküm düşse tañ mı nitekim dülâb-ı 'ıyd
'Âşık olan muttaşıl ser-geşte-i devrân olur
- 14 Vaşlınuñ 'ıydında kurban eylemezseñ 'âşıkı
Öldürür kendin şakın küyuñda cânâ kan olur
- 15 Dilberân-ı şüh-ı şehr-âşüb-ı gendüm-günile
Âsiyâdur ol ki bād-ı âhile gerdân olur
- 16 Her gören dülâb-ı âb añlar anı ey Hâletî
Eşk-i çeşmüm 'ıyd-gehde şol kadar rizân olur

192

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ğamzeñ ki kaçd-ı cân u dil-i nâ-tüvân ider
Bir göz yumup açıncaya dek nice kan ider
- 2 Bir şayd-ı zaħm-hürde gibi mübtelâ-yı 'ışk
Her kanda gitse hün-ı sirişkin revân ider
- 3 Ğam kişverinde râyic olan la'l-i eşkdür
Cevher-fürüş-ı 'aql giderse ziyân ider
- 4 Ğgüşa çekdügin seg-i yâri zamânile
Mecnün-ı 'ışk kışşasına üstühvân ider

12 -Ü1, -Ü2, -VE

13 -T1, -T2

14 -T1, -T2; vaşlınuñ: vuşlatuñ Ü2, VE

15 -T1, -T2

192 Ü1. 83a, Ü2. 55a, VE. s. 245, T1. 66a, T2. 53b

3 -Ü1, -Ü2, -VE

4 -Ü1, -Ü2, -VE

- 10 Çarh-ı gerdândan nişân virse n'ola dülâblar
Kimi hûbânuñ güneş kimi meh-i tâbân olur
- 11 Şanki bir kavş-i kuzahdur yağdurur bârân-ı eşk
Câme-i hûbân ki zerd ü sürh ü sebz elvân olur
- 12 Ah ider üstinde hûbân görse erbâb-ı kabul
Âsiyâdur güyyiâ ol bādile gerdân olur
- 13 Tıfl-ı eşküm düşse tañ mı nitekim dülâb-ı 'ıyd
'Âşık olan muttaşıl ser-geşte-i devrân olur
- 14 Vaşlınuñ 'ıydında kurban eylemezseñ 'âşıkı
Öldürür kendin şağın küyuñda cânâ şan olur
- 15 Dilberân-ı şüh-ı şehr-âşüb-ı gendüm-günile
Âsiyâdur ol ki bād-ı âhile gerdân olur
- 16 Her gören dülâb-ı âb añlar anı ey Hâleti
Eşk-i çeşmüm 'ıyd-gehde şol kadar rizân olur

192

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ğamzeñ ki kaşd-ı cân u dil-i nâ-tüvân ider
Bir göz yumup açıncaya dek nice şan ider
- 2 Bir şayd-ı zağm-hürde gibi mübtelâ-yı 'ışk
Her kanda gitse hün-ı sirişkin revân ider
- 3 Ğam kişverinde rāyic olan la'l-i eşkdür
Cevher-fürüş-ı 'aql giderse ziyân ider
- 4 Ğgüşa çekdügin seg-i yâri zamânile
Mecnün-ı 'ışk kışşasına üstühvân ider

12 -Ü1, -Ü2, -VE

13 -T1, -T2

14 -T1, -T2; vaşlınuñ: vuşlatuñ Ü2, VE

15 -T1, -T2

192 Ü1. 83a, Ü2. 55a, VE. s. 245, T1. 66a. T2. 53b

3 -Ü1, -Ü2, -VE

4 -Ü1, -Ü2, -VE

- 5 Yokdur hulāşa tîr-i ğam-ı yârdan mecâl
Ölsem de yine seng-i mezârum nişân ider
- 6 Sırrum nice nihân ideyin tende her elif
Halk-ı cihâna hâlümü bir bir 'ayân ider
- 7 Dirlerse bebr-i küh-ı ma'ânî n'ola saña
Hakkâ bu nazm kuvvet-i tab'uhn beyân ider
- 8 Bir mürğdür ki Hâletiyâ nâvek-i nigâr
Kalb-i şanevberide gelür âşiyân ider

193

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Devr-i güldür küşe küşe sāgar-ı şahbâ yürür
Zevrak-ı bāde nesim-i şubhıla a'lâ yürür
- 2 Kaldurur qaddi 'alem cān milketin teşhîr için
Fitneler kalkar kaçan ol kâmeti bālâ yürür
- 3 Eşk-i çeşmüm seyl idüp nâzile reftâr eyledi
Gül-bün-i gül her kaçan kim şu göre zibâ yürür
- 4 Hakk budur kim 'ışk bāzârı 'aceb bāzârdur
Anda ancak sim-i eşk-i 'âşık-ı şeydâ yürür
- 5 'Arşa-i nazmuñ resen-bâzı benem ey Hâletî
Tab'-ı çâlâküm gibi olmaya bî-pervâ yürür

194

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Nergise fikr-i çeşmi h'vâb virür
Güllere 'arızî hicâb virür

5 -T1, -T2

6 -T1, -T2

7 -T1, -T2; 7-8: 8-7 VE

193 Ü1. 83b, Ü2. 55b, VE. s. 248, T1. 66a, T2. 53b

3 seyl: seyr Ü1, Ü2, VE

4 'ışk: hüsn T1, T2

194 Ü1. 84b, Ü2. 57a, VE. s. 259, T1. 66a, T2. 53b

- 2 Fikr-i gīsü-yı 'anberin-i nigâr
Rişte-i cânâ piç ü tâb virür
- 3 Ğam-ı la'lüñle cân viren 'aşık
Hep ağızdan turup hisâb virür
- 4 Seyl-i eşkümlle şarşar-ı âhum
Lücce-i 'ışka ıztırâb virür
- 5 Hâletî pây-ı yâre yaş döker
Gül nihâline şanki âb virür

195

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Eylerin her tarafa şâm u seher-gâh nazar
Görmedüm na't-ı cihânda dağı bir şâh nazar
- 2 Kõdî hayretde beni hâl ü hat u zülf-i nigâr
İderin her yaña çün reh-rev-i güm-râh nazar
- 3 İstemem bağduğını kimse nihâl-i kıddüñe
Kõrkarın kim ide te'sir aña nâ-gâh nazar
- 4 Dirhem-i encümi hep pâyüña eylerdi nişâr
Çeşm-i inşâfile kılsa yüzüñe mâh nazar
- 5 Kıddüñe mâ'il olur 'ârif-i bâlâ-himmet
Sidreye tâlib olur zâhid-i kütâh nazar
- 6 Jeng-i gaflet eşeri kıalmasa hiç Hâletiyâ
İtse mir'ât-ı dile bir dil-i âgâh nazar

2 Fikr-i: Mûy-ı Ü1, Ü2, VE

3 Ğam-ı la'lüñle cân viren 'aşık: Cân virenler Ğam-ı dehânuñile Ü1, Ü2, VE

4 Lücce-i 'ışka: Bahr-i 'ummâna Ü1, Ü2, VE

195 Ü1. 87b, Ü2. 60a, VE. s. 215, T1. 66a, T2. 54a

4-5: 5-4 VE

196

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 'Äleme taqsım olunsa bizdeki miñnet yeter
Kıssa-i pür-hişsemüz derd ehline 'ibret yeter
- 2 Āb-ı rüyumla şular erbāb-ı devlet dergehin
Yüz şuyıyle varmadum 'uqbāya ol haclet yeter
- 3 Şol hümüm-ı āh kim vādī-i firkatden kopar
Kışt-zār-ı 'ömrine 'ışk ehlinüñ āfet yeter
- 4 Dāğ-ı derdin işledür bir 'aşık-ı şürıdeyin
Baña üstād-ı belādan gördüğüm şan'at yeter
- 5 Nār-ı āhuñ hānümān-ı çarha şal şimden girü
Bunca yıllar eyledüñ ey Hāletı hürmet yeter

197

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Hātırum Kays gibi küha vü şahrāya çeker
Ġam-ı 'ışkuñ beni öldürmege tenhāya çeker
- 2 Zir-i destāre olur zülf-i siyāhu gāhi
Bir melekdür şanasın ejderi bālāya çeker
- 3 Piş-keş çekse kapuñdan gelicek bād-ı şabā
Kuñl-ı hāk-i kademüñ dide-i bināya çeker
- 4 Bañr-i hüsn oldu ruñuñ her biri ol hallerüñ
Bir deñiz mālکیدür ādemi deryāya çeker
- 5 İndürür narhına kāmilleri mi'yār-ı zamān
Kande bir nākış u nā-dān ola a'lāya çeker

196 Ü1. 88a, Ü2. 60b, VE. s. 222, T1. 66b, T2. 54a

3 kopar: gelür Ü1, Ü2, VE

197 Ü1. 89b, Ü2. 62b, VE. s. 204, T1. 66b, T2. 54a

4 Bañr-i hüsn oldu ruñuñ: 'Arızuñ bañr-i hüsn Ü1, Ü2, VE

5 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

- 6 Olsa fānī ne kadar pīr-i muġān Hāletiyā
Ġam zebūnın yine bezm-i mey-i hamrāya çeker

198

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Künc-i belāda hāl-i dil-i mübtelāyı gör
Gel haste-i muḥabbetüñ olan gedāyı gör
- 2 Bimār-ı 'ışka yazmadı kimse devā dime
Virşün baña şarāb-ı lebünden şifāyı gör
- 3 Mir'āt-ı rüy-ı dilbere olma firifte
Aġyār karşusunda iken bak belāyı gör
- 4 Ey būs-ı la'l-i dilbere cān vir diyen baña
Benden yaña tamām sen ol meh-likāyı gör
- 5 Mihmān olur mı hāne-i 'āşıkda bir gice
Hāk üzre hiç konar mı dilā ol hümāyı gör
- 6 Ol yār cevre başlasa cānlar şafā sürer
Düşnām iderse 'āşık-ı zāra du'āyı gör
- 7 Bak cism-i yāre qadrini seyr eyle Hāletī
Hāk-i siyāhı sim kılan simyāyı gör

199

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

- 1 Kendümi cānā bilelden sır-ı la'lüñ bendedür
Hiç derünümünden çıkar mı nitekim cān tendedür

6 Olsa.....Hāletiyā / Ġam.....çeker: Hāletī-veş bizi de hayf ki pā-bend-i ma'āş / Her nedeñlü çekilürsek yine dünyāya çeker VE; T1'de derkenar olarak yazılmış olan, T2'de ise şiirin hemen altındaki şekilde.

198 Ü1. 89b, Ü2. 62ba, VE. s. 221, T1. 66b, T2. 54a

5 -T1, -T2

6 -T1, -T2; Ol yār: Olur ol yār VE

7 Bak.....Hāletī / Hāk-i siyāhı.....gör: Cāy oldı Hāletī baña küh-sār-ı ma'rifet / Tut ġuşuñı o cānibe şıyt u şadāyı gör Ü1, Ü2; Selmān'a lāzım olanı biz eyledük kazā / Ey Hāletī inanmaz iseñ şol edāyı gör VE

199 Ü1. 85a, Ü2. 57b, VE. s. 203, T1. 66b, T2. 54b

- 2 Bezm-i 'âlemde güm olmuşdı melâhat hâtemi
İdicek cānā tebessüm bildiler kim sendedür
- 3 Günde biñ kez h'vân-ı ihsānuñ çekilse 'âleme
Bu dil-i şeydā için bir kez dimezsın qandadır
- 4 Der-beder divāneyem luṭf u 'itāb-ı yāriile
Bir ayağum bāğdadur bir ayağum külhandadır
- 5 Bulmazlardı dehānuñ hâtemin erbāb-ı 'ışk
İdicek cānā tebessüm bildiler kim sendedür
- 6 Göricek çāh-ı zenehdānuñ bırakmış kendüsin
Yūsuf-ı dil hāline raḥm ile bir efgendedür
- 7 Kār-ı 'âlem 'aks-i me'mül üzredür ey Hāletî
Anda her ābisten-i ümmid gam-zāyendedür

200

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Her kaçan kim hānesinden ol şeh-i hūbān çıkar
Hānumān-ı 'aқıdan çok 'āşık-ı nālān çıkar
- 2 Ey felek daḥl itme meyl itsem dehān-ı dılbere
Sende ḥoқkañdan ne var bir dārū-yı dermān çıkar
- 3 Hūblar cem' olsalar bāziçe-i çevgān için
Başımı ṭop itmege ol āfet-i devrān çıkar
- 4 Nev-be-nev dāğ-ı melāmetlerle çāki sinemüñ
Döndi ol tennūra kim dā'im öñüne nān çıkar
- 5 Beklesem kūyin ḥariminden 'adū birün olur
Ṭālî'ümdür genc-i ümmid eylesem şu'bān çıkar

2 -Ü1, -Ü2, -VE

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -T1, -T2

6 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

7 Kār-ı 'âlem.....Hāletî / Anda.....gam-zāyendedür: Hānde-i lā'l-i lebin az görme yārūñ
Hāletî / Rişte-i cān 'uқdesin ḥall eyleyen ol ḥandedür Ü1, Ü2, VE, T1'de derkenar olarak yazılmış
olan, T2'de ise şiirin hemen altındaki şekilde.

200 -Ü1, -Ü2, -VE, T1, 66b, T2, 54b

- 6 Hāke yek-sān olsun ol naḥl-i kerem kim meyvesi
Degmez erbāb-ı dile dā'im aña nā-dān çıkar
- 7 Hāletü kıl gerdenün bend-i ta'alluḡdan ḡalāş
Yā gibi ḡaddün dü-tā kıl çille-i merdān çıkar

201

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Şişe-i ḡalbüm şikest itmek saña āsān gelür
Hiç dimezsın gözlerinden yaş yerine ḡan gelür
- 2 Hüsni tedbir ile ol sultān-ı iḡlim-i cemāl
Gelse 'uşşāka ḡayālinden daḡi pinhān gelür
- 3 Bilse cürm-i 'ışkınu bir bende-i dergāhınun
'Aḡıbet ḡaḡkından anuñ ol şeh-i devrān gelür
- 4 Da'vet itse reşkile āḡir perişān ḡāl ider
Bezmine 'ışk ehli hep ḡandān varur giryān gelür
- 5 Rast gelsem düşmen-i bed-ḡvāha dilberden cüdā
Şanuram kim cānuma bir derd-i bī-dermān gelür
- 6 Miḡnet-i hecriyle ber-'aks oldu ḡālüm şöyle kim
'Ankebütü perde tır-i 'azmüme sindān gelür
- 7 Sine bir āmāc-ḡāh-ı derd ü miḡnetdür aña
Şest gerdündan dem-ā-dem nāvek-i hicrān gelür
- 8 Taḡta-bend-i sine ḡalmışdur 'amelden Hāletü
Nice demlerdür ki anuñ üstine bārān gelür

TEKMİL-İ KUŞÜR-I ḡARFÜ'R-RĀ

202

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 'Āşıḡuñ bilmege zer gibi ḡulüşın her bār
Mihek-i tecrübedür seng-i cefā-yı dil-dār

201 -Ü1, -Ü2, VE. s. 216, T1. 67a, T2. 54b

4-5: 5-4 VE

7-VE

202 -Ü1, -Ü2, VE. s. 232, T1. 67a, T2. 54b

- 2 Kim ki nûş ide bugün cām-ı lebûñ dünyāda
'Arşa-i maşere yārın vara mest ü efkār
- 3 'Işka haml eylesünler diyü dūd-ı āhın
Dil-i divāne ider küşe-i külhanda qarār
- 4 Bād-ı āhumla varup reh-güzerinde turamam
Korqarın kim getirür hātır-ı dil-dāra gubār
- 5 Zāhid-i şehri gibi der-beder olsun ey dil
Meyl iden heşt-behişte variken küy-ı nigār
- 6 Eksük itmem ser-i küyüñda duhān-ı āhum
Bağmağa olmaya kadir saña tā kim ağıyār
- 7 Ağarur ağlamadan gözlerümüz Hāletiyā
Olmasa bir gün eger sürme-i hāk-i reh-i yār

203

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Zülfüñ firākıyle n'ola itsem dem-ā-dem āh u zār
Gitdi elümden n'eyleyem ser-rişte-i şabr u qarār
- 2 Āyine aldum destüme hecrüñde 'aks-i süretüm
Bu çeşm-i hün-bārum görüp kan ağladı bi-ihtiyār
- 3 Dā'im gubār-ı gamla dil böyle mükedder olduğın
Kim 'arz iderdi olmasa seyl-āb-ı çeşm-i eşk-bār
- 4 Te'sir iderdi süz-ı dil kalbi ne deñlü saht ise
Sine-be-sine olsa ger geh geh benümle ol nigār
- 5 Kaşduñ budur ki fülk-i dil baħr-i belādan kırtula
Ey Hāleti-i gam-zede hiç kor mı andan rüzigār

7 -T1, -T2

204

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Cânından ider zâr ile bülbülleri bizâr
Dinse yeridür gonçeleri şâhid-i bâzâr
- 2 Dermânı gözüñden umarın hâşıl olur mı
Bir haste ki her gâh tabîbi ola bîmâr
- 3 Gitti beni terk eyleyüp ol Yûsuf-ı şânî
Seyyâre-i eşküm yeridür turmasa her bâr
- 4 Oldı sühanum Hâletiyâ çeşme-i hayvân
Ammâ ki anuñ kadrini bilmez nice har var
- 5 Görüp o büti deyr-i cihân içre yaqasın
Çäk eylemeyen ey dil ola şüret-i divâr

205

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Gül-i ruhsârına yârüñ tokınurmuş agyâr
Çurusun elleri mânend-i hazân-dide çenâr
- 2 Gitmeye tâ ki koyup 'âşık-ı sevdâ-zedeyi
Yatağum bağlar imiş zülf-i girih-gîr-i nigâr
- 3 Bir olup bādile uğıladı büy-ı zülfün
Nâfenün yüzse derisini 'aceb mi 'attâr
- 4 Bir melek-çehredür ol mâlik-i i'câz-ı Mesîh
Kiminün cânın alup kimine cân virse ne var
- 5 Bezm-i 'ışkuñda olur Hâleti-i gam-h'vâre
Şerer-i âteş-i dil mâ-hazarı dâne-i nâr

204 -Ü1, -Ü2, VE. s. 211, T1. 67b, T2. 55a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

3 Gitti: İtdi VE

5 -T1, -T2

205 -Ü1, -Ü2, VE. s. 221, T1. 67b, T2. 55a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

4 -T1, -T2

206

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

- 1 Gitdi dilden zevk ü şâdi kalmadı şabr u karar
Hâne-i [tenhâya] dek gelsün o şüh-ı şive-kâr
- 2 Gül-şene gelsek leb-i cûda biraz seyr eylesek
Biz de olsağ hâşılı bir kez senüñle der-kenâr
- 3 Anuñiçün isterin sine-be-sine olmağı
Tâ benüm süz-ı derünümdeñ haber-dâr ola yâr
- 4 Hırmen-i şabr u karar 'aşıkâ âteş şalar
Ağker-i süzan mıdur âyâ o la'l-i güş-güvâr
- 5 Görmedük bir gonçe kalmadı cihân bāğında lik
Cümlesin seyr eyleyüp peykānuñ itdüm ihtiyâr
- 6 Hâtırüm bir dem mi vardur olmaya ey Hâletî
Dâr-ı dünyānuñ bu sağf-ı köhnesinden pür-gubâr

207

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Gül-şen-i dehri görüp 'ibret alan nergis-vâr
Gözi bakarken ider sim ü zerin cümle nişâr
- 2 Devlet-i dehrile Dahhāk u Süleymān olsañ
'Ākıbet mesken ider kabrūñ için mürile mâr
- 3 Cümle 'uşşâkı helāk eyledi gamzen diyicek
Sen mi kalduñ baña söz söyleyecek didi o yâr
- 4 Haste-i 'ışk geçüp meyve-i vaşluñ özenür
Tınma ey şüh-ı cefâ-pişe üzülsün ağyâr

206 -Ü1, -Ü2, VE. s. 222, T1. 67b, T2. 55a

1 [tenhâya]: tenhâle Ü1, Ü2, VE, T1, T2 (Nüshalarda tenhâle şeklinde yazılmış olan kelimenin anlam bakımından doğru şeklinin tenhâya olduğu kanaatindeyiz.)

5 -T1, -T2

207 -Ü1, -Ü2, VE. s. 223, T1. 67b, T2. 55a

- 5 Bu cihân içre gönül başına âzâde iken
Bende-i halka be-güş eyledi gisû-yı nigâr
- 6 Gamze-i yâr helâk eyledi cân u dilümi
Urdı bir nâvekile Hâletiyâ iki şikâr

208

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Yâr-i âhen-dil ki dâ'im 'âşıka bî-dâdı var
Tîr-i âh itmez eşer bir miğfer-i pûladı var
- 2 Hâtırüm hecrüñle gam-gîn dil hayâlün birle şâd
Beñzedüm şol şehre kim virânı var âbâdı var
- 3 Nice cellâd-ı zamâne böyle hûn-rîz olmasun
Bir senün gamzeñ gibi ta'lim ider üstâdı var
- 4 Kûşe-i Kâf-ı kanâ'atdür cihânda meskenüm
Ehl-i istignâ benem 'Ankânun ancak adı var
- 5 Fârîgu'l-bâl olmasun kimse cihânda Hâleti
Bir kemîn-gâh-ı havâdişdür nice şayyâdı var

209

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Olsa derün-ı sine-i 'âşıqda vechi var
Zirâ ki hayli cânâ yakındur hadeng-i yâr
- 2 Bir seng-dil nigâra uruldum yine bugün
Olsa 'aceb mi şîşe-i kalbümde inkisâr
- 3 Ol kebk-i nâz şayd olunur naqd-i cânile
Bâzâr-ı 'ışkdur bu düşer bunda çok şikâr

5 -T1, -T2

208 Ü1. 81a, Ü2. 52b, VE. s. 201 (mükerreren s. 234'de), T1. 67b, T2. 55b

1 pûladı: fûladı T1, T2

2 dil: gör VE, T1, T2

209 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 68a, T2. 55b

- 4 Mîhr-i cihân-fürüz-ı cemâle nedür zarar
'Uşşâka zerre deñlü eger itseñ i'tibâr
- 5 Ey Hâletî yanup yakılırsam 'aceb degül
Bir âteşi-mizâcdur ol şüh u şive-kâr

210

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Dil-i târiküm içre çeşm-i nigâr
Oldı güyâ ki şeb-rev-i 'ayyâr
- 2 Çeşm-i fettânınuñ ölümlüsidür
Bâğ-ı 'âlemde nergis-i bîmâr
- 3 Olsa bâzûlarum ne var yâre
Şeb-i vuşlatda bâliş-i zer-kâr
- 4 Pâre pâre olur dil-i süzân
Çıkar âh itdügümce şanma şerâr
- 5 Çeşmi yanında hâl-i 'anber-bû
Oldı güyâ ki nâfe-i Tâtâr
- 6 Haţtı gelse vefâ ider dilber
Vuşlat olur müyesser âhir-i kâr
- 7 Bahtum olsun ço h'âb-ı râhatda
Çünkü bekler bu dide-i bîdâr
- 8 Dâğ-ı derdünle şöyle yan ki baña
Eşk ider görse mâlik-i dünyâ

210 Ü1. 86b, Ü2. 59a, VE. s. 236, T1. 68a, T2. 55b

2 Bu beyit ayrıca 156 nolu gazelin 2. beyitidir.

6 -Ü1,-Ü2

7 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır; Bu beyit ayrıca 156 nolu gazelin 6. beyitidir.

8 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır; Bu beyit ayrıca 156 nolu gazelin 7. beyitidir.

- 9 Harekātuñ ki böyle şirindür
Kor mı hiç cân-ı Hâletî'de karar

211

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Āh idersem bile āh itmege başlar küh-sār
Āh dir āh işidür şimdi muhaşşal dil-i zār
- 2 Hâne-i cāna gelür diyü hayâlün cānā
Varmaz oldı giceler h^vāba bu çeşm-i hün-bār
- 3 Atduğuñ seng-i cefā cānuma minnetler idi
Göricek anı söz atmasa eger kim agyār
- 4 Cānı virsün diyü başuma belālar getirür
Bilmezsin tā ki ne virdi alırmaz la'l-i nigār
- 5 Kendüden bi-haber olduğımı dil Hâletiyā
Şaklamak istedi ammā haberin almış o yār

[*]

- 1 Āh idersem bile āh itmege başlar küh-sār
Āh dir āh işidür şimdi muhaşşal dil-i zār
- 2 Baḡş-i ḡsñ eyleridi belki yüzüñle ḡrşid
Cānib-i rüyuñ eger tutmasa zülfün her bār
- 3 Gül-i ruḡsārına agyār degerimiş dirler
Kurusun elleri mānend-i ḡzān-dide çenār
- 4 Bir melek-çehredür ol mālik-i enfās-ı Mesīḡ
Kiminün cānın alup kimine cān virse ne var
- 5 Kendüden bi-haber olduğımı dil Hâletiyā
Şaklamak istedi ammā haberin almış o yār

9 Harekātuñ.....şirindür / Kor mı.....karar: Derd-i dendān gamıyla Hâletiyā / Oldı çeşmüm mişāl-i deryā-bār T1'de derkenar olarak yazılmış olan, T2'de ise şiirin hemen altındaki şekilde.

211 Ü1. 91a, Ü2. 64b, VE. s. 237, T1. 68a, T2. 55b

[*] 211 nolu gazelin verilen ilk şekli gazelin T1 ve T2 Tekmîl-i kusûr bölümündeki, yıldızlı kod ile verilen ise Ü1 ve Ü2'deki şeklidir.

212

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Anlanmayup alurdı dilâ sırr-ı la'l-i yâr
Yazmasa ol mahalle eger att-ı müşk-bâr
- 2 Varise yâre şunsa gerek deste eyleyüp
Dâmânını pür itdi benefşeyle küh-sâr
- 3 Dil bülbülü nevâlar idüp her maamda
Ça küy-ı yâre varmayıcak eylemez arâr
- 4 Ebrûlaruña düşdüginüñ sırrı vardır
Açmaz orayı kimseye ol zülf-i müşk-bâr
- 5 Yok yere 'âşıkâ işigümden yıkıl dime
Dünyâ yıkılsa gitmez ol ey şüh-ı şive-kâr
- 6 Her kim ki şevk-i vuşlatile keff-zenân olur
Pirâheninde eyleyemez mürğ-i gam arâr
- 7 Olsak 'aceb mi Hâletiyâ râh-ı gamda âk
Zirâ götürmiyor hüner ehlini rûzigâr

213

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 att degül ceyš-i melâhat geçmeden leyl ü nehâr
Zâhir olur şâh-râh-ı hüsn-i dilberden gubâr
- 2 Bulımaz nad-i revânı 'âşıkuñ hergiz revâc
Olmayınca döstüm dâğ-ı gamuñla sikke-dâr
- 3 'İşda aâ ki bülbül vâhidün ke'l-elfdür
Anuñiçün gâlibâ adını oymuşlar hezâr

212 -Ü1, -Ü2, VE. s. 250, T1. 68a, T2. 56a

5 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 134 nolu gazelin 3. beyitidir.

6 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 134 nolu gazelin 4. beyitidir.

7 Olsak.....âk / Zirâ.....rûzigâr: Cân höd yerinde yoğidi ey Hâleti / Sende ne buldı
ayrılmaz nâvek-i nigâr VE

213 Ü1. 91a, Ü2. 64a, VE. s. 251, T1. 68a, T2. 56a

- 4 Her gelen seng-i cefâsın dilberüñ hıfz eylerin
Öldüğümden soñra tâ kim ideler seng-i mezâr
- 5 Rişte-i cânından açmaz bülbülün gam 'uğdesin
Gonçe-i bâğuñ egerçi jâleden dendanı var
- 6 Olmasa gül-gün-ı eşküm germ-rev ey Hâletî
Böyle kaçmazdı dil-i divâneden ol şeh-süvâr

[*]

- 1 Hatt degül ceş-i melâhat geçmeden leyl ü nehâr
Zâhir olur şâh-râh-ı hüsn-i dilberden gubâr
- 2 Reng ü büy-ı pîre-zâl-i dehre meftûn olmazuz
Hadd ü zülf-i dilberâna mâ'ilüz bi-ihtiyâr
- 3 Şahn-ı siminden gubâr-ı hâtırüm def' olmadı
İrmeyince rüz-ı firkatde nesim-i vaşl-ı yâr
- 4 Tevsen-i bahtum beni gâh oldu pâ-mâl eyledi
Geh gubâr-ı gamdan itdi çeşmüme dünyâyı târ
- 5 Olmasa gül-gün-ı eşküm tiz-rev ey Hâletî
Böyle kaçmazdı bu ben divâneden ol şeh-süvâr

214

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İşigünde döstüm kaçmazdum olmağdan gubâr
Korğum oldur dür ide bir gün kapuñdan rüzigâr
- 2 Vuşlatın ol gonçe-i handânuñ eylerdük ümid
'Ahdî 'ahd-i gül gibi ger olmasa nâ-üstüvâr
- 3 Dürc-i çeşmümde olan yâkütü 'arz itdükde ben
Hoğka-i la'inde seyr itdürdi lü'lüsün o yâr

[*] 213 nolu gazelin verilen ilk şekli gazelin T1 ve T2 Tekmîl-i kusûr bölümündeki, yıldızlı kod ile verilen ise Ü1 ve Ü2'deki şeklidir.

214 Ü1. 83b, Ü2. 55b, VE. s. 253, T1. 68b, T2. 56a

- 4 Hâşıl olmuşken nice hün-ı cigerle eşk-i çeşmüm
Olıcak hengâm-ı firkat evvel ol tatar kenâr
- 5 Her yaña gül-gün-ı eşk-i çeşmi olmazdı revân
'Âşıkun destinde olsaydı 'inân-ı ihtiyâr
- 6 Saña kim teşbih iderdi bağ-ı 'âlem güllerin
Olmuş olsayduñ eger büy-ı vefâdan hişşe-dâr
- 7 Hâletî'ye halka derdin söyleme dirsün veli
Diñlemezsün sen sözün ya n'eylesün ol dil-figâr
- 8 Tevsen-i devrân beni pâ-mâl iderdi lâ-cerem
Olmasaydı mir-âhür-ı şâh-ı kâmurân

215

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Nerm olur âh-ı dilümden dil-i sengin-i nigâr
Kağı taş katı ise başını ursun ağıyâr
- 2 Haste-i derd-i gamum baña 'ilâc eyle didüm
'Âşık-ı bi-dile iylik yaramaz didi o yâr
- 3 İde gül-geşt-i çemen her kaçan ol sim-beden
Gösterür gonçe aña ağız içinden dinâr
- 4 Biri çeşmüne biri beñzedügiçün ruhuña
Nergis ü lâle olur çeşm ü çerâg-ı gül-zâr
- 5 Ugrayup bād şaçun çinine müşk aldı biraz
Ser-i bazar-ı çemende ola tâ kim 'ağtar
- 6 Geldi mülk-i çemene kodı şitâ iklimin
İtdi tebdil-i hevâ şimdi nesim-i eşâr

4 -Ü1, -Ü2

5 -VE, -T1, -T2

6 -T1, -T2

7 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2; Bu beyit 153 nolu gazelin de makta beyitidir.

215 -Ü1, -Ü2, VE. s. 252, T1. 68b, T2. 56a

3 -VE; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

- 7 Tengnâ-yı kafes-i 'âleme hergiz gelmez
Hâletî-veş daği bir tûti-i şîrîn-güftâr

216

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 'Aceb degül gıce gündüz figân iderse hezâr
Bilür ki gonçe-i bâğuñ bir ağzı biñ dili var
- 2 Mu'aṭṭar eyledi büy-yı bahâr dünyâyı
Çemende güller olupdur çü tabla-i 'aṭṭâr
- 3 Bu ben fütâdeyi hiç nâmesiyle yâd itmez
Diriğ ider bir eli gölgesin o ḳaddi çenâr
- 4 'Aceb mi 'âşık-ı bî-dil olursa ḳayrânı
Ḳaṭ-ı lebün gibi yoḳdur cihânda ince gubâr
- 5 Göründi saçları mestâne kec-külâh olıcak
Açıldı bâğ-yı leṭâfetde şanki zülf-i nigâr
- 6 Dil ehlinün n'ola canı şıkılsa Ḳâletiyâ
İder o yâri der-âgüş muttaşıl âgyâr

217

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Ğurûrla dime kim la'l-i dil-sitânum var
Baña da merḫamet eyle benüm de cânım var
- 2 Ne gam sipîhr-i kühen-sâlenün cefâsından
Yanumda sencileyin tâze nev-civânum var
- 3 Ben ol hümâ-yı hümâyün-yı 'âlem-i 'ışḳam
Ki ḳâmetün gibi bâlâda âşiyânum var
- 4 'Aceb mi bilse cihân saña 'âşık olduğumu
Tenümde tir-i ğamuñdan nice nişânum var

216 -Ü1, -Ü2, T1. 68b, T2. 56b

217 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 68b, T2. 56b

- 5 Değişmezin anı ey Hâletî bu dünyâya
İki cihâna deger bir şeh-i cihânum var

218

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ol gamzeler ki zülfile 'uşşâka bendi var
Şan bir harâmîdür ki yanında kemendi var
- 2 Düşdi gönül aña didüğüm güş idüp dimiş
Bir gönül var cihânda anuñ bir de kendü var
- 3 La'l-i leb-i nigâr ki şîrin ü sürhdür
Seyr eyleyen dehânında şanur ki kandi var
- 4 Ol cân tabîbi şerbet-i la'lin yetişdürür
Gerçi hisâba sığmaz anuñ derd-mendi var
- 5 Reng-i gadârufı görelî guşşa-nâkdür
Gül-şende gerçi verd-i terüñ zehr-ğandi var
- 6 'İbret gözinde perde-i gaflet hicâb ise
Şol zen gibi olur kişi kim çeşm-bendi var
- 7 Zinhâr gaflet eyleme ey Hâletî şakın
Şimdi cihânda kul olacak bir efendi var

219

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Gâhî olur ki şefkat ider yaşına nigâr
'Uşşâka 'ayn-ı fâ'idedür çeşm-i eşk-bâr
- 2 Güş eyle nâlemi dir ise ger saña 'adü
Hergiz koma kulaguna ey şüh u şive-kâr

218 Ü1. 84b, Ü2. 56b, VE. s. 258, T1. 69a, T2. 56b

3 Seyr.....var: Seyr eyleyen şanur ki dehânında kandi var Ü1, Ü2, VE

6 gözinde: yüzünde T1, T2

7 şakın: meded T1, T2

219 -Ü1, -Ü2, VE. s. 198, T1. 69a, T2. 56b

- 3 Bālā-yı yāre kâmetini nisbet itmeye
İnşâf elini gögsine korsa eger çenâr
- 4 Pinhân olam diyü nazâr-ı ehl-i 'ışkdan
Hatt-ı 'izâr-ı yâr dem-â-dem çizer kenâr
- 5 Açmaz libâs-ı sebz o verd-i tariyy yine
Olsa 'aceb mi bülbül-i dil zâr u bi-çarâr
- 6 Hây-i nücümü katdı gice biribirine
Âh itdügümde âteş-i dilden çıkan şerâr
- 7 Yoğ yere urma tîşe-i âhuñ feleklere
Dünyâ yıkılsa saña vefâ eylemez o yâr
- 8 İtse rakîbe va'de-i ferdâ eger habîb
Aña sevinmesün o ki yârinüñ âhı var
- 9 Cân hüd yerinde yoğidi ey Hâletü 'aceb
Sende ne buldı ayrılmaz nâvek-i nigâr

220

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hem gözde hem gönülde ider dem-be-dem karar
Yaşda kuruda hazır olur Hızr-ı hatt-ı yâr
- 2 Dünyâda ihtiyârımı ben elde görmedüm
Dünyâyı terk idüp seni idelden ihtiyâr
- 3 Güş itse vaşf-ı kâdini ol sim-ğabgabun
Reşk ide cennet içre olan nahl-i meyve-dâr

4 -VE, -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 137 nolu gazelin 11. beyitidir.

5 -VE

6 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 138 nolu gazelin 3. beyitidir.

7 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 139 nolu gazelin 5. beyitidir.

8 -VE

9 Cân.....'aceb / Sende.....nâvek-i nigâr: Nev-bâvedür hadîka-i fikretde her sözü / Öpüp gözüne sürse gören Hâletü ne var VE

220 -Ü1, -Ü2, VE. s. 232, T1. 69a, T2. 57a

- 4 Görsün cihānda ben de anı yürüdür miyem
Dil şişesine virdi 'adū gerçi inkisār
- 5 Kuçdum seg-i nigāri bugün cism-i zerdile
Güyā taķıldı boynına bir tavķ-ı zer-kār
- 6 Bād-ı şabā ki derd-gehüñe uğrayup gele
Hiç hātırında zāruñ kıomaz ğubār
- 7 Her kim işitse derd-i dilüm bağrı ğün olur
Hiç şorma ğālümü benim ey şüh-ı şive-kār
- 8 Yazılmazidi Ğāletiyā ğöñlümüz bizüm
Ger olmasaydı dilde ğayāl-i ğať-ı nigār

221

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ebrūlaruñla ruğlaruñ ey şüh-ı şive-kār
Mecnūnuña biri meh-i nevdür biri bahār
- 2 Bir pāre tır disem o peri tırmayup gider
Ğālüm ğarāb cānum ise eylemez kıarār
- 3 İtmez kıarār yolda eger ğörse 'āşıkın
Mest-i şarāb-ı şive gibi tıramaz o yār
- 4 Naķd-i kıarār u sım-i şirişķüm alur mısın
Bir büse için aza çoğa baķmasañ ne var
- 5 Şahrā-yı mağşer içre çıkam zır-i ğākden
Dāğ-ı derün u zağm-ı birünümle lāle-vār

6 -T1, -T2

7 -T1, -T2

8 Yazılmazidi.....bizüm / Ger.....ğať-ı nigār: Ey Ğāleti şehid-i ğamuñ bulsa kıanını / Ğavāri cennet eyleye ğül-ğüne-i 'izār VE

221 -Ü1, -Ü2, VE. s. 243, T1. 69b, T2. 57a

4 -VE

5 -T1, -T2

- 6 Ey Hâletî şehîd-i ğamuñ bulsa kanını
[Hûri-i] cennet eyleye gül-güne-i 'izâr

222

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çiynesün zencirini divâne-i 'ışk-ı nigâr
Kaydım yer kimse yok ya n'eylesün ol dil-figâr
- 2 Dâğ-ı derdüñle idersem dâr u dünyâdan güzër
Hûra bir gül ilterin bâğ-ı cihândan yâdigâr
- 3 'Âşık-ı şürîdelerde derd-i ser peydâ olur
Eyleseñ sen düşmen-i bed-ğ'âhile def'-i ğumâr
- 4 Hâke yek-sân itse tañ mı tevsen-i devrân beni
Mest-i 'ışkam gitdi destümden 'inân-ı ihtiyâr
- 5 Zâhidâ kıalmaz behişt-i heşte hergiz reşkümüz
Bir gün ol hûri-veşe küyında olursak düçâr
- 6 Birbirine girdi bülbüller muĥabbetden yine
Kondı güller varise vefk-i hezâr-ender-hezâr
- 7 Hâyme-i ĥüsn içre ĥ'âb-ı nâz iden Şîrin'e ne
Küh-ken-i miskîne olsa bi-sütün cây-ı qarâr
- 8 Oldı bîkr-i fikrümün âşüftesi ey Hâletî
Müşk-büyân-ı Hôten şekker-lebân-ı Kândeĥâr

6 Ey.....kanını / Hûri-i cennet.....'izâr: Bir an içinde mülk-i ĥired pâmâl olur / Ey Hâletî kaçan yürüye câm-ı hoş-güvâr VE; [Hûri-i]: Havâri-i Ü1, Ü2, VE, T1, T2 (Nüşhalarda Havâri-i şeklinde yazılmış olan kelimenin anlam bakımından doğru şeklinin Hûri-i olduğu kanaatindeyiz.)

222 Ü1. 88b, Ü2. 61a, VE. s. 256, T1. 69b, T2. 57a

2 -Ü1, -Ü2, -VE

3 -Ü1, -Ü2, -VE

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 olursak: olur şevk Ü1, Ü2, VE

6 -T1, -T2

7 -T1, -T2; Şîrin'e ne: Şîrin'e Ü2

8 -T1, -T2

223

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ebr-i bahâr idince dür-i şebnemi nişâr
Kapsa 'aceb degül katı ter-destdür çenâr
- 2 Gül-şende jâle mühreleriyle nesim-i şubh
Oynatdı gonçe hoşkaların hoşka-bâz-vâr
- 3 İster benefşe kim toķına cām-ı nergise
Her gâh ser-figende olup gösterür humâr
- 4 Şanmañ ğubâr-ı gül-şeni kaldurdı bād-ı şubh
Şâh-ı güle getürdi biraz müşk bergüzâr
- 5 Taht-ı zümürüdine cülüs itdi şâh-ı gül
Feryâda geldi firķat elinden hezâr-ı zâr
- 6 Kân-ı zeberced-i çemeni zir-i hâkden
Buldı çıkardı şan'atile ebr-i nev-bahâr
- 7 Bir bir çıkardı hoşkaların hoşka-bâz-ı bād
Cüy üzre şanmañuz ki habâb oldu âşikâr
- 8 Çık bir kenâra zevrak-ı bâdeyle Hâletü
Deryâ-yı ğamda niceye dek idesin karar

224

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Seyl-âb-ı eşkümüz gice gündüz revândur
Güldürmedi zamâne bizi çok zamândur

223 Ü1. 89a, Ü2. 61b, VE. s. 257, T1. 69b, T2. 57a

2 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -T1, -T2

6 -T1, -T2

7 -T1, -T2

8 Çık.....Hâletü / Deryâ-yı ğamda.....karâr: Gülşende reng ü büyüni seyr it benefşenün / Varise oldu Hâletiyâ ebr-i müşk-bâr Ü1, Ü2, VE

224 -Ü1, -Ü2, VE. s. 208, T1. 69b, T2. 57a

- 2 Bâg-ı belâda beñzedi sünbül ocağına
Sinem ki üsti âteş-i dilden duğândur
- 3 Bir gün alur libâs-ı teni öldürüp seni
Cellâd-ı dehr gâyetile bi-emândur
- 4 Zâl-i zamâne küştelerin gör bu 'arşada
Dahhâk-i çarha her biri bir armağandır
- 5 Bir hâne kim 'imâretine olmaya mecâl
Vari ise kalb-i Hâletî-i nâ-tüvândur

225

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Her zamân yâr belâsın dil-i bîmâr çeker
Şerbet-i vaşlını ammâ yine ağıyâr çeker
- 2 Kışver-i hâtır-ı 'âşık nice âbâd olsun
Kâkül-i yâr aña 'asker-i cerrâr çeker
- 3 İrmeye tâ ki yolın şu gibi pâk eylemeyen
Gül-şen-i hüsne hat-ı 'arızî divâr çeker
- 4 Câm-ı 'ışkuñ çekeli şöyle melâmet-zedeyin
Görse mey-hânedede ger pîr-i muğân 'âr çeker
- 5 Nev-'arûs-ı sühâna mâşîtadır Hâletiyâ
Kalemüm rişte-i nazma dür-i şeh-vâr çeker

226

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ğam-ı zülf ü ruhuñı dil nice pinhân eyler
Gice gündüz dimeyüp nâle vü efgân eyler

5 Bir: Her T1, T2

225 -Ü1, -Ü2, VE. s. 205, T1. 69b, T2. 57b

5 Kalemüm: Kalem Ü1, Ü2, -T1, -T2; nazma: nazm VE

226 Ü1. 85a, Ü2. 57a, VE. s. 207, T1. 70a, T2. 57b

(Bu gazelin beyit tertibinde Ü1 tercih edilmiştir.)

- 2 Keşf-i rāz eylemede perde-biründür eşküm
Çeşmüm anuñcün anı hākile yek-sân eyler
- 3 'Arz idüp şehd-i lebin her kime kim şân vire yâr
Mür-ı nâçiz ise mahsûd-ı Süleymân eyler
- 4 Komasun gelmege hayl-i hatun ol şüh-ı cihân
Gelicek cân u gönül mülkini virân eyler
- 5 Çıkarup kākülını zir-i külehden gâhî
Dil-i âşüfte gibi bî-ser ü sāmân eyler
- 6 Gam yemez bu dil-i şeydâ nice günler diseler
Ser-i küyında seni bir gice mihmân eyler
- 7 'Âşıkâ mihr ü vefâ kılmağı kânün itmez
Hâletî ol şeh-i hübân-ı cihân kan eyler

227

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Cân gidüp cismüm kapuñda hākile yek-sân yatur
Beñzedüm şol şehre kim hālî kalup virân yatur
- 2 Sâye-i bālâsını bir yerde kim yatur göre
Yanına varup anuñ hürşid-i nür-efşân yatur
- 3 Eşk-i hün-âlüd-ı 'âşıkdan muhabbet şehrinüñ
Kimse başmaz yollarında dürr ile mercân yatur
- 4 Kâmilüñ taş yaşdanup toprak döşenmekdür işi
Bâliş-i rāhatda dâ'im cāhil-i nâ-dân yatur
- 5 Derd ü gamla tolsa tañ mı sinemüñ her küşesi
Hân-kāh-ı 'ışkdur bu bunda çok mihmân yatur

4 -T1, -T2

6 -T1, -T2; Gam.....diseler: Gam yemez dil nice günler diseler Hâletiyâ VE

7 Hâletî: Gerçi kim T1, T2; Muttaşıl VE

227 -Ü1, -Ü2, VE. s. 209, T1. 68a, T2. 57b

5 -T1, -T2

- 6 La'l-i dilberden cüdâ düşsem 'aceb mi Hâleti
Bu neberd-i 'ışkdur çok kimseler bî-cân yatur

228

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Belâ-yı hecrile cân hõd çıkup kalmışdı ten bî-fer
Ne çıksun şimdi baña nâvek-i cevır urmadan dilber
- 2 Gül-i ruhsârı vü la'l-i lebi fikriyle dil-dârũñ
Olur erbâb-ı 'ışka hâr u hârâ bâliş ü pister
- 3 Hârâb-âbâd-ı kalbin yok yere yoklarsın agyârũñ
Muhabbet genci her yerde bulunmaz ey perî-peyker
- 4 Kapu açsun metâ'-ı 'ışka evvel nakd-i cân birle
Der-i devlet-sarây-ı vaşldan ol kim küşâd ister
- 5 Vişâl ümmidin itme tölmayınca kanile bağruñ
Leb-i dil-dârı bûs itmez tehî olsa eger sâgar
- 6 Yazıklar Hâleti'nüñ kimse kâdrin bilmedi gitdi
Cihâna gelmemişken öyle üstâd-ı sũhan-perver

229

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Şanma senden göricek tîğ-i gamı vaz geçer
Reh-i 'ışkuñda gönül 'âşık-ı ser-bâz geçer
- 2 Kimse bakmaz ne kadar eylese derd ehli niyâz
'İşk bazarıdurur bunda hemân nâz geçer
- 3 Mürg-i dil cân virürüm diyü döner şevkinden
Her kaçan kim diyeler ol gözi şeh-bâz geçer

228 Ü1. 80b, Ü2. 52b, VE. s. 212, T1. 70a, T2. 57b

2 -Ü1, -Ü2

5 -VE

6 Yazıklar.....gitdi / Cihâna.....sũhan-perver: Kaçan destârına güller şokınsa Hâleti yârüm / Benüm de düd-ı âhum gösterür başumda sünbüller Ü1, Ü2

229 -Ü1, -Ü2, VE. s. 210, T1. 70a, T2. 57b

- 4 Çekemez bār-ı gamuñ zār u zebūn oldı diyü
Nāvek-i gamzeleri 'āşıkı tırılmaz geçer
- 5 Cem' olur mürğ-i ma'anī başına Hāletiyā
Bāğ-ı nazma kalamam serv-i ser-efrāz geçer

230

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Mülk-i dil düşmen elinde yine virān oluyor
Cān-ı gam-dide esir-i gam-ı hicrān oluyor
- 2 Ağla ey dil ki senüñ ağladuğın gördükçe
Tırma ol gonçe-dehen gül gibi handān oluyor
- 3 Gel yetiş yoğsa hevā-yı gam-ı 'ışkuñla senüñ
Defter-i 'ömr-i girān-māye perişān oluyor
- 4 Cāy-gir olmasa anda n'ola esbāb-ı sürür
Şimdilik hāne-i dilde gam-ı cānān oluyor
- 5 Tırmadı yār gidelden berü hiç Hāletiyā
Gitudüince gözümüñ yaşı firāvān oluyor

231

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ehl-i nazar gubār-ı rehüñ tütüyā bilür
Ya bilmeseydi yüzüne nice bakabilür
- 2 Her şeb sürer yüzini kamer hāk-i pāyuña
Bir mağribiye beñzer o kim kimiyā bilür
- 3 Gönderdi nice kerre dile tır-i gamzesin
Derd-i derūnumı benüm ol kaşı yā bilür
- 4 İsterse bir kadehle nice münkeri yağar
Pir-i muğān meger ki mücerreb du'ā bilür

230 -Ü1, -Ü2, VE. s. 211, T1. 70a, T2. 58a

5 Tırmadı: Tır T1, T2

231 -Ü1, -Ü2, VE. s. 212, T1. 70b, T2. 58a

- 5 İrdi firâkı ile bıçak üstüh^vâna çak
Kim bilmez ise anı dilâ ol hümâ bilür
- 6 Ben kendü ihtiyârumile sevmedüm seni
Vallâh bî-günâhın efendi Hüdâ bilür
- 7 Vaşf-ı ruhuñda Hâletiyâ bu edâlaruñ
Kadrini yine şâ'ir-i rengin-edâ bilür

232

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Turmaz ağıyar beni ol kaddi şimşâda geçer
Uğrasam küyına dirler saña dil-dâde geçer
- 2 Nâvekün gelse eger encümen-i 'uşşâka
Geçmez illâ ki o şadr-ı dil-i nâ-şâda geçer
- 3 Şâhidümdür diyü ol âfet-i hurşid-i cemâl
Müdde'inüñ günü 'uşşâkıla gavğâda geçer
- 4 Dilümi bağladı gisûları hâmuş oldum
Döndüm ol tâlibe kim halka-i irşâda geçer
- 5 Servi divâne kılup bihini zencir itdi
Kâmet-i yâr bu bendi nice âzâde geçer
- 6 Çekme gam hançerini eylese ser-tüz o şâh
Bu da bir devrdür ey 'âşık-ı üftâde geçer
- 7 Bir zemîn içre ki püyân ola esb-i tab'um
Hâletî olmaya hergiz anı dünyâda geçer

233

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 N'ola dirsem hañ-ı la'l-i lebün menşür-ı cânumdur
Kaşuñ tuğrâsı cânâ hayliden hâtır-nişânumdur

232 -Ü1, -Ü2, VE. s. 220, T1. 70b, T2. 58a

6 o şâh: -T2

233 Ü1. 89b, Ü2. 62b, VE. s. 200, T1. 70b, T2. 58a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

- 2 Ne ten kaldı ne cān 'ıŝkıyle vırān olmaduđ yārūñ
Harāb-ender-ħarāb iden beni genc-i nihānumdur
- 3 Şunup cām-ı leb-i cān-baĥşı ammā ħanmadan 'āŝık
Çeküp alan dehānından o ŝūĥ-ı cān-sitānumdur
- 4 Vücüdum ĥurmenine öd şalan āhumdur ammā kim
Muĥabbet gül-ŝenin ĥurrem tutan eşk-i revānumdur
- 5 Fezā-yı sineden ġam kār-bānı Ĥāletı çıĥmaz
Ceres āvāzıdur andan gelen şanma fiġānumdur

234

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Ģam-ı ĥālūñ ki andan ĥāŝılum endūh-ı miĥnetdür
Konulmuş kişt-zār-ı sinene toĥm-ı muĥabbetdür
- 2 Tabıbe ihtiyācı yok marız-i 'ıŝkınuñ hergiz
Devāsı ŝerbet-i la'l-i lebūndür derdi vuŝlatdur
- 3 Sevinme ol kıyāmet-ĥadd viŝālin salsa ferdāya
Őeb-i hecrūñ dilā ferdāsı ferdā-yı kıyāmetdür
- 4 Beni terk itdi ol ġonçe-dehānum lāle-ruĥsārum
Ķalan ġönlümde ancaĥ ĥār-ı miĥnet dāġ-ı ĥasretdür
- 5 Olupdur Ĥāletı āŝüfte-dil sevdā-yı ĥaĥtuñla
Başında ġüyyā ol nüŝa-i mihr ü meveddetdür

235

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Esbden menzil-i 'uŝŝāĥa ki cānāne iner
Nūra beñzer ki gelür ĥabr-i ŝehidāna iner

4 -T1, -T2

5 Fezā-yı sineden.....çıĥmaz / Ceres.....fiġānumdur: Bu ġülŝende ben oldum Ĥāletı bir mürġ-i āvāre / Çözölmiş zülfi dil-dāruñ bozulmuş āŝiyānumdur Ü1, Ü2; andan: elden T1, T2

234 -Ü1, -Ü2, VE. s. 200, T1. 70b, T2. 58b

1 ki: -T1, -T2

235 Ü1. 90a, Ü2. 63a, VE. s. 202, T1. 71a, T2. 58b

- 2 Hābse ilter varise beste-i zencirlerin
Zülf-i dil-dār ki ol çāh-ı zenehdāna iner
- 3 Kūh-ı ğamdur ki başum seyl-i belā gelse añā
Seyl-i eşküm dökülür şöyle ki dāmāna iner
- 4 Yağsa ger sūz-ı muħabbet göge şavursa külin
Dönerek dil yine ol āteş-i sūzāna iner
- 5 Öldürür virmez emān kimseye hiç Hāletiyā
Ġamze-i yār ki rāh-ı dil-i nālāna iner

236

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ol tār-ı zülf kim haţ-ı cānāna şarmaşur
Bir riştedür ki deste-i reyhāna şarmaşur
- 2 Hār-ı belā komaz ki çıkam bir selāmete
Ġāhı yolum alur gehi dāmāna şarmaşur
- 3 Etrāf-ı bāğı dil tolanur şarmaşık gibi
Ġaddün ğamıyle serv-i hūrāmāna şarmaşur
- 4 Gökler yüzine çıkısa 'aceb mi duħān-ı āh
Zirā kemend-i nāle vü efgāna şarmaşur
- 5 Bend eylesün dehānını muħkem kemer gibi
Şol kimse kim cihānda civānāna şarmaşur
- 6 Dünyā 'aceb degül mi ki ser-rişte-i murād
Gökden inince cāhil-i nā-dāna şarmaşur
- 7 Her döndüginde muħkem olur bendi Hāleti
Dil mürği kim o zülf-i perişāna şarmaşur

4 Yağsa.....külin: Şavururlarsa külin göklere erbāb-ı ğamuñ Ü1, Ü2; ger: -VE // Dönerek dil yine ol: İnmez ilā yine bir Ü1, Ü2

5 Ġamze-i: Kākül-i Ü1, Ü2

236 -Ü1, -Ü2, VE. s. 225, T1. 71a, T2. 58b

5 -VE

237

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Nice âzâdeleri zülfi giriftâr eyler
Kande bir fitne ki var gözleri bidâr eyler
- 2 Görse zühhad yüzün ol büt-i kâfir-kîşüñ
Rište-i subħa-i şad-dâneyi zünnar eyler
- 3 Hâsret-i çeşmi kaçan 'âşıkı bîmâr itse
Yetişür aña hayâl-i lebi tîmâr eyler
- 4 Kağı âhen-dile kim nâr-ı muħabbet tokına
Eridüp âb gibi 'âşık-ı didâr eyler
- 5 İller ağzına zebânını virürken ol yâr
Dil ucıyle beni yâd eylemege 'âr eyler
- 6 Hâletî yâre bakarken çıka gelse âgyâr
Merdüm-i çeşm hemân kapuyı divâr eyler

238

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ser-i zülfüñ hevâsıyle gönül dâ'im ħuruş eyler
Yem-i zehħâra başlu rûzigâr irdükçe cüş eyler
- 2 Kimüñ efgâmdur bilmek diler kim ħuşm ide soñra
Gören anı şanur kim nâle-i 'uşşâkı güş eyler
- 3 Ne dirlerse disünler bâde bir âb-ı muşaffâdur
Benüm levħ-i dilümden muttaşıl maħv-ı nuķüş eyler
- 4 Ne deñlü ihtirâz eylersen it düzd-i ecel âħir
Alur cân naķdini ten kîsesin elbette boş eyler
- 5 Meger kim ħaste-i derd-i muħabbet i'tikâd itmiş
Varup ol cân tabibi ħâtır-ı âgyârı hoş eyler

237 Ü1. 81a, Ü2. 53a, VE. s. 224, T1. 71a, T2. 58b

238 Ü1. 86a, Ü2. 58b, VE. s. 226, T1. 71a, T2. 59a

- 6 Eger kim olsa zehr-i ahrile nüh kasesi arhuñ
omaz bir atresin hep Haleti-i zr nüş eyler

239

Mef'ülü F'ilätü Mef'ilü F'ilün

- 1 Zülfi amında addi letfet nişanıdur
Mağribde toğsa mihr kıymet nişanıdur
- 2 Engüşt-i nvekün odı zaħmum dehnına
Görenler anı didi ki ayret nişanıdur
- 3 Hecr eyledi beni hedef-i nvek-i bel
Her dğ-ı sine teş-i asret nişanıdur
- 4 Olsak 'aceb mi zülfi-i am-ender-amına rm
Hükmi-i cihn-mu melhat nişanıdur
- 5 'Işa nişn gerekse eger Hletü dahi
Bu 'arş içre tir-i melmet nişanıdur
- 6 Şh-ı cihn ki fazl u hüner ehline penh
Dünyda sitan-ı sa'det nişanıdur
- 7 'Arz eyledi yine dür-i şeh-vr-ı nazmını
Seyr eyleñüz 'ars-ı belgat nişanıdur

240

F'ilätün F'ilätün F'ilätün F'ilün

- 1 Meclis-i ağıyrdan kim ol addi bl opar
Şn miyn-ı rdan bir one-i ra'n opar
- 2 Meramet opmaz dil-i sengin-i dilberden baña
Seyl-i eşkümle yerinden geri kim r opar

239 -Ü1, -Ü2, VE. s. 226, T1. 71a, T2. 59a

1 amında: emende T1, T2

4 Olsak: Olsa VE

240 -Ü1, -Ü2, VE. s. 227, T1. 71b, T2. 59a

1 ağıyrdan: ağıyrda VE

- 3 Öykünürse çeşmüne ger nergis-i şehlâsınun
Göresin ol rüz-ı haşr olduğda nâ-bîna kopar
- 4 Kâküli olmuş ol âhûnün ber-â-ber zülfine
Vâdi-yi hüsnün 'acebdür mâri ejderhâ kopar
- 5 Ol kıyâmet-kadd yerinden kopacak yarın dilâ
Añların mahşerde yer yer âh u vâveylâ kopar
- 6 Söz koparmakda yine kuvvetler izhâr eyledi
Hâletî gelmez bu yoldan bir saña hem-pâ kopar

241

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Ey dil dime yâre beni öldürme emân vir
Gerçekden eger 'âşıkisen ölmege cân vir
- 2 Merhemle oñulmaz gül-i cennet gibi şolmaz
Derdüñle İlâhî baña bir dâğ-ı nihân vir
- 3 Dil çıkmamağisa garañın ey şeh-i hûbân
Havf eyleme hiç 'âşıkun ağzına zebân vir
- 4 Vir mâlı ile pîre-zen-i dehri 'adüya
Yâ Rabb baña bir sim-beden tâze civân vir
- 5 Ferhâd'un olan Hâletî'ye küh-ı belâda
Şîrin lebün ey husrev-i hûbân-ı zamân vir

242

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yitirür 'aqlını her kim der-i cânâna gelür
Her gün ol dâr-ı şifâya nice divâne gelür
- 2 Vardı nâz uyhusına hâlümü 'arz eyleriken
Derdüm ol şüh-ı cefâ-pişeye efsâne gelür

241 Ü1.82a, Ü2. 53b, VE. s. 207, T1. 71b, T2. 59a

5 zamân: cihân Ü1, Ü2

242 -Ü1, -Ü2, VE. s. 233, T1. 71b, T2, 59a

- 3 Tâ ki kuvvet bula öldürmege 'âşıkların
Yâr geldükçe bize gözleri mestâne gelür
- 4 Zâr olup gözlerümüñ yaşını seyl-âb itsem
Cüylar nâle kılar tağlar efgâna gelür
- 5 Mest-i hañcer-keş ü 'âşık-küş imiş Hâletiyâ
Ġamze-i yâr ki râh-ı dil-i nâlâna gelür

243

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Dağl eyleyemez sâ'idine ġayrı güzeller
Ol serv-i kadüñ kimse mi var kulına söyler
- 2 Cây itmez idi sînesini türüñ 'âşık
Yanında eger olmasa ol câna ber-â-ber
- 3 Dünyâyı esîr eylese kendüye 'aceb mi
Bağduğca alur âdemi zirâ ruğ-ı dilber
- 4 Leylâ saçuña şiftedür mâh-ı şeb-ârâ
Şîrin lebüñe bende geçer husrev-i hâver
- 5 Oldum dil ü didemle bugün şâh-ı muhabbet
Degdi baña câm-ı Cem ü mir'ât-ı Sikender
- 6 Hün-âbe ile tolmazidi kâse-i çeşmüm
Urmasa reg-i câna eger ġamzesi neşter
- 7 Tiğüñ göricek dest-feşân oldı şafâdan
Yokdur dil-i şeydâ gibi bir çalmandan oynar

243 Ü1. 81b, Ü2. 53b, VE. s. 233, T1. 72a, T2. 59b

2 -Ü1, -Ü2

4 -Ü1, -Ü2

5 -T1, -T2, -VE

6 -T1, -T2, -VE

7 -T1, -T2, -VE

- 8 Eş'arını hep gayrılaruñ levh-i cihândan
Maḥv itdi bugün Hâletiyâ bu gâzel-i ter

244

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Kângı dil-ḥaste ki ol mihr-i dil-ârâyı görür
Kimse feryâd-res olmaz aña ağlayı-görür
- 2 Çeşm-i câna ayağuñ tozını kuḥl eylemese
Şanma kim ḥaste-i 'işkuñ gözi dünyâyı görür
- 3 Ruḥ-ı dilber gibi bir mâh-ı dil-ârâ bulmaz
Peyk-i âhum bu toḫuz künbedi arayı-görür
- 4 Kimse yoḫdur ki yüzün sürmeye ḥâk-i rehüñe
Gözi ammâ ki 'adünuñ dil-i şeydâyı görür
- 5 Ḥasret-i küy-ı nigârile yatup Hâletiyâ
Her gice düşde gönül Ka'be-i 'ulyâyı görür

245

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Jâle-i eşkümi dökersem eger
Olur elbette ter o gonçe-i ter
- 2 Nice pehlü ricâsın eylersin
Yanuña ugramaz senüñ dilber
- 3 Çeşm ü ebrüsidur iden yârüñ
Bu dil-i ḥâk-sârı zîr ü zeber
- 4 Ḥazer it âh-ı serd-i 'âşıkdan
Esmesün üstine yavuz yeller
- 5 Şâh-bâz-ı ḥayâl-i ḥâl-i nigâr
Nice demdür ki gözlerümde uçar

8 Eş'arını.....cihândan / Maḥv.....gâzel-i ter: Kırpiklerümi Hâletiyâ kıl kalem itsün / Ol âfeti taşvir iden üstâd-ı hüner-ver Ü1, Ü2

244 -Ü1, -Ü2, VE. s. 233, T1. 72a, T2. 59b

245 -Ü1, -Ü2, VE. s. 234, T1. 72a, T2. 59b

- 6 Baña itdürdi rāz-ı 'ışkını fāş
Gice 'aqlum ugurlayup sāgar
- 7 Olsa dilde n'ola hayāl-i lebün
Şimdi mi oldu teng içinde şeker
- 8 Hāletü viridi yāre cān u dili
Şimdiden soñra bilmezsin n'eyler

246

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Belā girdābidur gönlüm derūnum baħr-i 'ummāndur
Şadefdür çeşm-i giryānum sirişküm dürr-i galāndur
- 2 Lebün esrārına dānā beğāyet az olur cānā
Çoğı 'uşşāk-ı miħnet-didenün vuşlatda hayrāndur
- 3 Eger her şerħa 'arz-ı hāl-i yāre bir dehān olsa
Degüldür şerħe kābil haşre dek derdüm firāvāndur
- 4 Tek ü pū eyledükçe nāka-i maħmil-keş-i Leylā
Nişān-ı pāyı Mecnūn'uñ gözine māh-ı tābāndur
- 5 Şanur ser-defter-i 'uşşāk kendin Hāletü ammā
Anuñ nāmın yazar mı deftere başdan ne fettāndur

247

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Zülf-i kāfir-kişine dünyāyı kılmışdur esir
Bir şeker-leb kim daħi ağzında vardur bñy-ı şir
- 2 Māh-ı 'ālem-tābda cānāndur dirseñ sevād
Sürme-i hāk-i rehün çekmiş gözine çarħ-ı pır
- 3 Āsumānī cāmeden gösterse ol meh sinesin
Ebr içinde zāhir oldu şanurum mihr-i münir

246 Ü1. 82a, VE. s. 235, Ü2. 54a, T1. 72a, T2. 59b

2 Lebün: Haṭṭuñ Ü1, Ü2 // miħnet: muħabbet T1, T2 / vuşlatda: vaşlında T1, T2

247 -Ü1, -Ü2, VE. s. 236, T1. 72b, T2. 60a

- 4 Mâlik-i zer olmayana varmaz ol Yûsuf-cemâl
Anuñiçündür visâlin ummazın aşla fakîr
- 5 Tîğ-i tab'uñla sühân mülkini feth itdüñ yine
Hâletî saña söz-açmağda bulunmaz hiç nazîr

248

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Tenüm şad-pâre tîğ-i gamla göñlüm pür-cerâhtdür
Muhabbetden kesilmez yine dil bilmem ne hâletdür
- 2 Şeb-i firkat 'adem mülkine gitsem yâd-ı la'lüñle
Sirişk-i çeşmümün her katresi necm-i hidâyetdür
- 3 Bitürsün taze güller sinem üzre oklarıñ gönder
Yoluñda hâk olan 'âşıklara bārân-ı rahmetdür
- 4 Benüm gibi belâ-keş 'âşıka hergiz olmaz
O yârün sine-i simini bir şadr-ı sa'âdetdür
- 5 N'ola ey Hâletî cân güşına mengüş iderlerse
Cihânda dürr ü gevher lafz-ı yälünden 'ibâretdür

249

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sensin ol kim nâ-gehân 'arz-ı cemâl itseñ eger
Çün çerâğ-ı rüz olur mihr-i felek bî-nür u fer
- 2 Ruğlarıñdan dür isem hergiz kayırmaz döstüm
Sinede dâğ-ı gamuñ var 'âşıka bir gül yeter
- 3 Hep humâr-ı bâde-i bezm-i ezeldür bilmiş ol
Miñnet-i dehrile şimdi hâşıl olan derd-i ser

248 -Ü1, -Ü2, VE. s. 237, T1. 72b, T2. 60a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

4 -T1, -T2

249 -Ü1, -Ü2, VE. s. 238, T1. 72b, T2. 60a

- 4 Olalı derd ü belâ-yı 'ışkıla zâr u zebûn
Küşti-gîr-âsâ benüm gönîlümü dâ'im gam başar
- 5 Añların kim şavlecân-ı 'ışkdur ey Hâleti
Gice gündüz küy-ı hırşîdi iden zîr ü zeber

250

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Karşumuzdan ider agyârile ol mâh güzêr
Gelmez ammâ ki bizüm yanumuza mâh geçêr
- 2 Sâk-ı sîmîni ile 'âlemi eylerdi helâk
Düşmese ayağına dâmeni her gâh eger
- 3 Alayın düşmene karşı ayağın toprağını
İdeyin körliğine kör gözine kuhl-ı başar
- 4 Delmese sîne-i 'uşşâkı eger tîr-i cefâ
Çeşm-i cânı idemez cânib-i dil-dâra nazar
- 5 İltifât eylemedi yaşuma hiç Hâletiyâ
Kem mi şanur ki benüm sîm-i sirişküm dilber

251

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Her kimün mürğ-i dili beste-i dâm-ı gam olur
İzturâb eylese ger bendi dağı muhkem olur
- 2 Gündüzi şubh-ı vişâl ü gicesi firkatdür
'Âlem-i 'ışk u muhabbet ne 'aceb 'âlem olur
- 3 Nâvekün kılsa eger hâk-i siyâhı menzil
Hâne-i 'âşık-ı dil-hastede bir mâtem olur
- 4 Korkarın kim çıka bu sîm-i sirişküm felege
Çokluk akıtma efendi şonı anuñ kem olur

250 -Ü1, -Ü2, VE. s. 238, T1. 72b, T2. 60a

251 Ü1. 82a, Ü2. 54a, VE. s. 238, T1. 73a, T2. 60a

4 sirişküm felege: sirişkün kızılı Ü1, Ü2, VE

- 5 Sözi cân-bağş idügin münkir olan Hâletiyâ
Bağşe âgâz idicek yâr hemân mülzem olur

252

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 O yâre nisbet itmek kendüni ey serv müşkildür
Senüñ cây-ı qarârüñ güldür ammâ kim anuñ dildür
- 2 Egerçi pîr-i zâl-i dehr gâyet köhne-sâl oldı
Benât-ı hâdişât-ı 'âleme her gice hâmindür
- 3 Bilinmez kim ne vardur perde-i kudret-verâsında
Hayâl-i zıll gibi ammâ hele hep zıll-i zâ'ildür
- 4 Diler kim peyrev-i Manşür ola bu dâr-ı dünyâda
Gönül esbâb-ı hüsn-i yârdan ol zülfe mâ'ildür
- 5 Görüp âşâr-ı zıll-i dânişüm ey Hâletî tûti
N'ola tahsîn iderse ehl-i dil ma'küle kâ'ildür

253

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şu'le-i sâgar kaçan kim berfe nür-efşân olur
Dest-i sâki bahır-i şevke pençe-i mercân olur
- 2 Kâkülün gösterse dilber girye eyler ehl-i 'ışık
Zâhir olsa her kaçan ebr-i siyeh bârân olur
- 3 İrse cân-ı 'âşıkâ nâ-geh nesim-i vaşl-ı yâr
Gönçe-veş dil-teng iken güller gibi handân olur

252 -Ü1, -Ü2, VE. s. 239, T1. 73a, T2. 60b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

4 -T1, -T2

253 Ü1. 90a, Ü2. 63b, VE. s. 241, T1. 73a, T2. 60b

2 -Ü1, -Ü2

3 -Ü1, -Ü2

- 4 Kalmadı kuyında hergiz kor mı cân-ı 'âşıkun
Çok gelen kâlânun âhir kıymeti erzân olur
- 5 Künc-i firkatde hayâl-i yâr gelse çeşmüme
Katre-i eşküm şafâsından biraz gâltân olur
- 6 Ölmege dil cân virür yâr ise hâzır katline
İttifâk olunca her müşkil hemân âsân olur
- 7 Tuysa bezme geldügin ol gözleri mestânenün
Âteş-i reşkiyle göklerde hamel biryân olur
- 8 Şöyledür germiyyet-i nâr-ı muhabbet dilde kim
Bir gün elbette dil-i dilber daği süzân olur
- 9 Bir süvâr-ı esb-i nâza cilve-gâh itmiş Hudâ
Mâ' verâ-yı perde-i çeşmüm 'aceb meydân olur
- 10 La'l ü dendânun gamıyle eşk-i hün-âlüddan
Dürc-i çeşmüm dem-be-dem bir lü'lü-yi mercân olur
- 11 Ebr-i hamem Hâletî şol dem ki lü'lü-bâr ola
Bahır içinde her şadef ağzın açup hayrân olur

254

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Gam-hânesine gelmegiçün va'deler ider
Ammâ gelince 'âşık olan kendüden gider
- 2 Gelmez duhân-ı âh benüm 'aynuma dime
Lutf eyle süz-ı sine-i 'âşıkdan it hazer
- 3 'Âşık şanur ki säye-i bîd oldu menzili
'İşkuñ yolında başına hançer üşürseler

4 -VE

6 hemân: dilâ VE, T1, T2

7 -Ü1, -Ü2

10 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

11 şol dem ki: her bâr kim VE, T1, T2 / lü'lü: dürr VE, T1, T2

254 -Ü1, -Ü2, VE. s. 242, T1. 73a, T2. 60b

- 4 Yokdur ber-i murād-ı nihāl-i emel diyü
Bâg-ı cihānda çekme elem hep olur biter
- 5 Zıkr itmegile la'lüni nazmında Hâletî
Tümâr-ı şî'ri oldı anuñ şanki ney-şeker

255

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 'Āşık ki derd-i 'ıŝkuñile hâste-hâldür
Vaşluñ olur hayâl ider ammâ muhâldür
- 2 Gelmez mi ola hâtırına döstüm seniñ
Şol mübtelâ ki derdüñile ber-hayâldür
- 3 Cānâ götürmezise n'ola düşmenüñ sözün
Dil derd-i 'ıŝkuñile 'aceb bî-mecâldür
- 4 Ol yâri al cāme ile seyr iden didi
Hün-ı cigerle perveriş olmuş nihâldür
- 5 Bahr isteseñ zamâne saña gösterür serâb
Ey Hâletî şaķın işi hep mekr ü âldür

256

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

- 1 Sîne-ber-sîne olur 'uŝşâķıla her sîm-ber
Devletinde şâh-ı 'ıŝkuñ cem' olur çok sîm ü zer
- 2 Küy-ı yârüñ hâlini bilmez dil-i sevdâ-zede
Şâha çokdan gelmedi dergâh-ı devletden haber
- 3 Dide giryân sîne süzân olmasıdur hecrile
Bir tedârik eyle şâhum gitdi elden bahr ü berr
- 4 Çeşm-i yâri seyr idince kesdiler nergislerin
Bâg-bânlar itdiler gül-zârdan kaç'-ı nazâr

255 -Ü1, -Ü2, VE. s. 243, T1. 73b, T2. 60b

256 Ü1. 87a, Ü2. 59a, VE. s. 242, T1. 73b, T2. 61a

3 -Ü1, -Ü2

4 nergislerin: nergisleri Ü1, Ü2, VE

- 5 'Arşa-i dilden çözüldi leşker-i şabr u sükûn
Gördiler kim mü-miyânuñdan çözülmek yok kemer
- 6 Gayrılar dâ'im çekerler sineye ol âfeti
Küşe-i firkatde kalmış ehl-i dil gayret çeker
- 7 Rûz-ı 'ıyd olsa şalıncağdan inerken yâri gör
Böyle bir Yûsuf-liķâ olmaz terâzûdan iner
- 8 Söyleşüp ağıyârile baş başa olursın müdâm
Hâletî tıydı senüñ râz-ı nihanuñ ser-be-ser

257

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Sensüz kaçan ki cây-gehüm gül-sitân olur
Güyâ güller üstüme âteş-feşân olur
- 2 Çok yâd ider o gönçe-dehen bülbül-i dili
Güller gider benefşe biter bir zamân olur
- 3 Dirler ki naķd-i cânı viren büseñi alur
Hüsnuñ metâ'ı böyle niçün râygân olur
- 4 Bimâr gözlerin yine almış kucağına
İrdi dil-firîbi ne hoş mihribân olur
- 5 Bir nâ-murâduñ irse eli genc-i vuşlata
Ey Hâletî ölinceye dek kâmurân olur

258

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Mesrûr olur kaçan ki kapuñdan şabâ gelür
Erbâb-ı 'ışka hâk-i rehüñ tütüiyâ gelür

5 -Ü1, -Ü2; 5-6-7: 7-6-5 VE

6 -Ü1, -Ü2

7 -T1, -T2

257 -Ü1, -Ü2, VE. s. 245, T1. 73b, T2. 61a

258 -Ü1, -Ü2, VE. s. 247, T1. 73b, T2. 61a

- 2 Gelmez yerine yıllar ile bir gören seni
Elbette her varan kapuña mübtelâ gelür
- 3 Ğam-ħaneyeye gelürse eger luşf idüp o yâr
Dilden gider ğubâr-ı kûdüret şafâ gelür
- 4 Ğaşd itdi gibi câna ħarâmî ğözüñ senüñ
Zirâ ħulâğuma o şarafdan şadâ gelür
- 5 Eyle ħadeng-i ğamze-i dilberden iştirâz
Bir ğöz yumup açınca řaħın kim ħazâ gelür
- 6 Ğördükçe sinede ğamuñı şâh olur ğöñül
Beñzer aña ki ħânesine âşinâ gelür
- 7 Ğa'n itme dil virenlere bâlâ-yı dilbere
Ey Ğâletî řaħın bařuña bir belâ gelür

259

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Ol yâr içün ey dil dime ħürî ya melekdür
Ne geldi anuñ gibi ğüzel ne gelecekdür
- 2 'Ahdine ħomaz döndürür ol mâhı dem-â-dem
Cevr itmede düşmen baña mânend-i felekdür
- 3 Vařluñda olan 'âlemi bilmez dil-i zâhid
Dünyâda seni sineye çekmek ne dimekdür
- 4 Urur zer-i rüyın aña erbâb-ı muħabbet
Seng-i ser-i küyuñ şanemâ şanki miħekkdür
- 5 Hiç ħor mı 'adü Ğâletiyâ dâmen-i yâri
Kim bilmez ise ben bilürin ol ne köpekdür

3 kûdüret: kûdüvet T2

259 Ü1. 83b, Ü2. 55b, VE. s. 247, T1. 74a, T2. 61a

260

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dilâ bezm-i şafâda bâde nûr-ı dide-perverdür
Anuñçün sâgar-ı mey iki gözümle ber-â-berdür
- 2 Nesîm-i şubh-dem irdükçe câna nefha-i müşkîn
Gözün aç kim gelen ey dil gubâr-ı kûy-ı dilberdür
- 3 Aşılmış kâkül-i müşkininün her târına diller
Kad-i bâlâsı yârün gûyiyâ nahl-i şanevberdür
- 4 Alup gitsem muhabbet şehrine ben de n'ola başum
Ki bazarında ol yârün dem-â-dem şatılan serdür
- 5 Söz açmakta nazîrün görmedük ey Hâleti hergiz
Sühân gencinesine var ise hâmeñ anahtardur

261

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 'Âşıkun hâkına ağıâr ne dirse diñler
Böyle kalursa eger çok söz işidür dilber
- 2 Añdı var ise bizi görmeyicek meclisde
Yine def gibi yüzüm kızdı kulağum çîñlar
- 3 Hâne-i dilde olan şem'-i muhabbet sönmez
Şarşar-ı rûz-ı kıyâmet dañi tokınsa eger
- 4 Alasın bir haberin bu dil-i sevdâ-zedenün
Çin-i zülfine iderseñ eger ey bād güzër
- 5 Pür-girih olmasa ger rişte-i cân Hâletiyâ
Nazm iderdüm kelimâtum yerine dürr ü güher

260 -Ü1, -Ü2, VE. s. 248, T1. 74a, T2. 61a

2 şubhdan: şubh-dem T2

5 hâmeñ: sineñ T1, T2

261 -Ü1, -Ü2, VE. s. 249, T1. 74a, T2. 61b

1 dilber: diñler T2

262

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

- 1 'Aceb bâde-i şâf idi la'l-i dilber
Eger katmasa hatt dârü-yı hûş-ber
- 2 Kılar da'vi-i ser-bülendi senüñle
Revâdur leked-küb-ı mürğ olsa 'ar'ar
- 3 Göñül bağlamaz dâr-ı dünyâya hergiz
Olan beste-i bend-i gîsü-yı dilber
- 4 Yatur bâliş-i dilbere gâhî agyâr
Gül-i bâga hâşâk olur şanki hem-ser
- 5 Sözüm Hâletî sihr ü efsündür ammâ
Zen-i dehri kılmadı hergiz musahhar

263

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Bulunan girye deminde dil-i nâ-şadumdur
Baña feryâd-res olan yine feryâdumdur
- 2 Bâd-ı âhum ser-i küyında vezân oldukça
Turma başını şalan ol boyı şimşadumdur
- 3 Şanma kim cānuma te'şir ide zehr-âb-ı cefâ
Gam yemek gibi benüm ol daği mu'tadumdur
- 4 Halka-i zülf-i girih-girine geçmek yârüñ
Dil-i sevdâ-zedeye hep benüm irşadumdur
- 5 Şâh-ı nazmum n'ola ter sikke kosam 'âlemde
Giderin Hâletiyâ ben kalacak adumdur

262 -Ü1, -Ü2, VE. s. 249, T1. 74a, T2. 61b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

4 -T1, -T2

263 -Ü1, -Ü2, VE. s. 250, T1. 74a, T2. 61b

264

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

- 1 Yolına cân virmemek yârüñ raķībüñ şânıdır
Şaķınur şol deñlü ol seg şanki âdem cânıdır
- 2 Rişte-i cismüm görenler kaçre-i hün-âb ile
Didiler kim pîr-i 'ışkuñ sübħa-i mercânıdır
- 3 Var ise küyuñ ğubârın bâġa irġürmiş şabâ
Aġzın açmış ġonçeler hep hüsniñüñ hayrânıdır
- 4 Ehl-i 'ışka eyleyen dünyâ sarâyın teng ü târ
Hem dehân-ı yârdur hem zülf-i müşk-efşânıdır
- 5 Döndüren ġurbâle bir demde nişân-ı sinemi
Ol kemân-ebürü nigâruñ nâvek-i müjġânıdır
- 6 Şu'le-i şemşîr-i âhı Hakk hatâdan şaķlasun
Husrev-i iklîm-i 'ışkuñ şem'a-i eyvânıdır
- 7 La'lini senden dirîġ eyler mi hiç ey Hâletî
Gördüġüñ sultân-ı hübân bir mürüvvet kânıdır

265

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

- 1 Gördükçe dilber bakmasa incinme kim ma'zürdur
Hem şiveye meşġül olur hem hüsniñe maġrürdur
- 2 Zülfüñ firâķı yetmeyüp dür oldu küyuñdan ġönül
Dâr u diyârından cüdâ bir 'âşık-ı mehcürdur
- 3 Şâm-ı firâķuñ zulmetin bilmem dise olmaz 'aceb
Zirâ ki şeyħ-i hân-ķâh ey dil bilürsin nürdur

264 Ü1. 84a. Ü2. 56b, VE. s. 251, T1. 74b, T2. 61b

2 -Ü1, -Ü2

3 -Ü1, -Ü2

4 Hem dehân-ı yârdur hem: Hep dehân-ı yârile ol Ü1. Ü2

5 -VE, -T1, -T2

6 -VE, -T1, -T2

265 -Ü1, -Ü2, VE. s. 251, T1. 74b, T2. 61b.

- 4 Şehd-i lebûñ fikriyle dil pür-rahne-i tîr-i cefâ
Güm güm öter sinem benüm şan hâne-i zenbûrdur
- 5 'Uşşâka rahm olmaz dime zaħm-ı diliçün bülbülün
Gül-şende her verd-i sefid bir merhem-i kâfûrdur
- 6 Deryâya dönse tañ mıdur eşk-i revânum Hâletî
Dâ'im bilürsin 'ışkıla yaşum benüm pür-şûrdur

266

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 'Adüya söyleyüp meclisde dâ'im iltifât eyler
Baña da söyle dirsem saña söz degmez dir ol server
- 2 Vişâl ümmidi olmaz tolmayınca kanile bağruñ
Leb-i dil-dârı bûs itmez tehi olsa eger sâgar
- 3 Miyân-ı baħr-i ğamdan keşti-i dil rûzigârıyla
Kenâre çıkmak olur bir gün ammâ 'ömr-i Nüh ister
- 4 Yüzün göstersen eyler her yaña 'aşıklarun ğulgul
Kaçan faşl-ı gül olsa birbirin diñler mi bülbüller
- 5 Viripdür ğasretünle Hâletî cân şimdi kabrinde
Turan nergis degüldür çeşm-i cânıyle seni gözler

267

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Görenler bülbüli dirler yanup ğâkister olmuşdur
Ne ğâkisterdür ol kim âteş-i 'ışkıla tolmüşdur
- 2 Gönül naħciri ol şayyâd-ı çeşm-i cân-şikârundan
Ħalâş olmağa hergiz çare yok zirâ urulmuşdur
- 3 Reh-i 'ışkuñda ğamdan virmedün bir laħza âsâyiş
Egerçi saña dil yalvarı yalvarı yorulmuşdur

266 -Ü1, -Ü2, VE. s. 252, T1. 74b, T2. 62a

267 Ü1. 90b, Ü2. 63b, VE. s. 253, T1. 74b, T2. 62a

- 4 Eger yây olsa kıddün derdile ol yâre incinme
Bu kânün-ı muhabbetdür dilâ böyle kurulmuşdur
- 5 Dil-i şeydâya hergiz bakmaz oldu Hâletî dilber
Yine beñzer ki gayrı 'âşık-ı güm-geşte bulmuşdur

268

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Derün-ı sinede olan cerâhat-i gamı yur
'Aceb degül diseler bâdeye şarâb-ı tuhür
- 2 Şunarsa devr idiyorken eger kadeh sâki
Gören şanur ki iner mürde-i gam üstine nür
- 3 O sim-berle olup gice sine-ber-sine
Uruldu zaḥm-ı dile şanki merhem-i kâfûr
- 4 Ne âfitâbsın âyâ harâret-i 'âşık
Olur ziyâde ne deñlü olursa senden dūr
- 5 Tutar dum ol ruḥı mir'âta rüy-ı hâcetümi
Eger ki Hâletiyâ 'aksi itmeseydi zuhûr

269

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mevsim-i gül-geşt-i gül-zâr irdi hem bayrâmdur
Zevrak-ı mey devridür zirâ güzel eyyâmdur
- 2 Deste-i gül küşe-i destâre kondı şimdilik
Ellerinde herkesün câm-ı mey-i gül-fâmdur
- 3 Rind-i 'âlem-süzlar her yerde meclis kırdılar
Şayd-ı mürğ-i zevk için güyâ kurulmuş dâmdur
- 4 Bilmiş ol ey dil ölürsem gam yemem şimden girü
Çünkü baña ol lebi 'İsâ nigârum râmdur

5 Dil-i şeydâya hergiz bakmaz: Dil-i güm-geşteyi hiç añmaz Ü1, Ü2 // güm-geşte: şürîde Ü1, Ü2

268 Ü1. 83b, Ü2. 56a, VE. s. 254, T1. 75a, T2. 62a

269 -Ü1, -Ü2, VE. s. 256, T1. 75a, T2. 62a

- 5 Behre al ey Hâletî dâ'im fûnûn-ı 'ışkdan
Saña da zirâ kalan Mecnûn gibi bir nâmdur

270

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Gurûrile dime kim la'l-i dil-sitânüm var
Baña da merhamet eyle benüm de cânüm var
- 2 Ne gam sipihr-i kühen-sâlenüñ cefâsından
Yanumda sencileyin tâze nev-civânüm var
- 3 Ben ol hümâ-yı hümâyûn-ı 'âlem-i 'ışkâm
Ki kâmetüñ gibi bâlâda âşiyânüm var
- 4 'Aceb mi bilse cihân saña 'âşık olduğumu
Tenümde tîr-i gamuñdan nice nişânüm var
- 5 Değişmezin anı ey Hâletî bu dünyâya
İki cihâna deger bir şeh-i cihânüm var

271

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Şeb-i hecrüñle yanar bu dil-i nâlân tutuşur
Korkarın süz-ı dilümden ten-i 'uryân tutuşur
- 2 Hâne-i câna olur nâveki bir şem'-i münîr
Tâb-ı dilden kaçan ucındaki peykân tutuşur
- 3 Hâsret-i kâmet-i bâlâñile irsem bâğa
Bâd-ı âhum tokınan serv-i hırâmân tutuşur
- 4 'Arşa-i hüsn-i melâhat da burur pençesini
Her kaçan mihriyle ol âfet-i devrân tutuşur
- 5 Küşti-gîr-i gamı hergiz yeñemez Hâletiyâ
Gerçi anuñla dem-â-dem dil-i süzân tutuşur

272

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gitse küyından 'adū ol husrev-i hūbān çıkar
Geçse hengām-ı şitā tūrmaz gül-i handān çıkar
- 2 Her kaçan hūbānı şehriñ binse çevgān oynına
Başumı tob itmege ol āfet-i devrān çıkar
- 3 Hāk olup cismüm geçerse ser-be-ser ğirbālden
Nāvek-i cevri-nigārumdan kalan peykān çıkar
- 4 Çāk çāk itseñ tenüm tūğ-i gam-ı hicrānile
Her şikāf-ı sineden bir āteş-i sūzān çıkar
- 5 Defter-i āğyārdan hussādı birün eylemez
Gerçi 'ādetdür ezelden mürde-i gebrān çıkar
- 6 Kaşr-ı şādiden dil-i 'āşık ne yoldan kām alur
Nerdübān-ı vaşl-ı dil-dāra çıkınca cān çıkar
- 7 Uĝrasāñ bir gül-şene tā haşre dek ol gül-şenüñ
Dide-i 'āşık gibi nergisleri giryān çıkar
- 8 'Aqlile peygār iden divāneler şemşir-veş
Nār-ı 'ışık-ı dilbere 'uryān girer 'uryān çıkar
- 9 Hāke yek-sān olsun ol naḥl-i emel kim meyvesi
Degmez erbāb-ı dile dā'im āna nā-dān çıkar
- 10 Hāletī kıl gerdenuñ bend-i ta'alluḡdan ḡalās
Yā gibi ḡaddüñ dü-tā it çille-i merdān çıkar

273

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Beklesem yārūñ ḡapusın düşmen-i nā-dan çıkar
Ṭāli'ümdür genc-i ümmid eylesem şu'bān çıkar

272 Ü1. 85b, Ü2. 58a, VE. s. 213, -T1, -T2

2 binse: çıkısa Ü2 / oynına: seyrine Ü2

273 Ü1. 87b, Ü2. 60a, VE. s. 214, -T1, -T2

- 2 Tîg-i ğamdan her kaçan çāk olsa cism-i dāġ-dār
Sine bir tennūra beñizer kim öñine nân çıkar
- 3 Ey felek ta'n itme meyl itsem dehân-ı dilbere
Sen de hoşkâñdan ne var bir dârû-yı dermân çıkar
- 4 Ğayrı almaz 'aynına mizân-ı 'aql-ı ehl-i dil
Gerçi kim bazar-ı hüsne çok meh-i Ken'an çıkar
- 5 Her kaçan kim bezmi teşrif itmeye ol mäh-rû
Künbed-i çarh-ı berine na'ra-i mestân çıkar
- 6 Yâr-i nev-resdür dañi cevri eylemek bilmez dime
Şimdi mehdinden çıkan etfâl hep fettân çıkar
- 7 Yerile gök deñlü farkı variken ey Hâleti
Her har-ı nâ-dâna baksañ 'İsâ-yı devrân çıkar

274

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dâġ-ı derdüñle idersem dâr-ı dünyâdan güzâr
Hûra bir gül ilterin bâġ-ı cihândan yâdigâr
- 2 'Āşık-ı şürîdelerde derd-i ser peydâ olur
Eyleseñ sen düşmen-i bed-h'vâhile def'-i humâr
- 3 Vuşlatın ol gonçe-i ħandânuñ eylerdüñ ümîd
'Ahd-i 'ahd-i gül gibi ger olmasa nâ-üstüvâr
- 4 Yoluña cân virmeden kaçmazdı dil ey şem'-i hüsñ
Pâyuña düşseydi ölmekle eger pervâne-vâr
- 5 Hâke yek-sân itse tañ mı tevsen-i devrân beni
Mest-i 'ışkam gitdi destümden 'inân-ı ihtiyâr
- 6 Mürg-i cândan gözleri yârüñ ırılmaz Hâleti
Kurtulur mı hiç iki şayyâd elinden bir şikâr

274 Ü1. 89a, Ü2. 62a, VE. s. 231, -T1, -T2

1 Bu beyit ayrıca 222 nolu gazelin 2. beyitidir.

2 Bu beyit ayrıca 222 nolu gazelin 3. beyitidir.

5 -Ü1, -Ü2

275

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ben ğubār-ı rāh-ı 'ıŝķuñla 'adū-yı nā-bekār
Rütbede birdür dime anı götürmez rüzigār
- 2 La'l-i dil-dārı koyup her kim olursa bāde-nüş
Çehresinde olur āŝār-ı hacālet āŝikār
- 3 Gül-ŝene gelsek leb-i cūda biraz seyr eylesek
Biz de olsak ħāŝılı bir kez senüñle der-kār
- 4 Ħırmen-i şabr u qarār-ı 'āŝıķa āteŝ şalar
Aĥker-i sūzān mıdur āyā o la'l-i ğuŝ-vār
- 5 Cismini ğül-berge teşbih eyleme ey Ħāleti
İŝidürse incinür ğāyet de nāzıkdür o yār

276

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Naķd-i vücūdı eyledi dil yoluña niŝār
ŝimdi añulsa dırsın anuñ ne vücūdı var
- 2 Her kim işitse derd-i dilüm baĝrı ħün olur
Hiç şorma ħālümü benüm ey ŝuĥ u şive-kār
- 3 Ol kebk-i nāz şayd olunur naķd-i cānile
Bāzār-ı 'ıŝķdur bu düşer bunda çok ŝikār
- 4 ŝaĥrā-yı maĥŝer içre çıķam zir-i ħākden
Dāĝ-ı derün-ı çāk-i birünümle lāle-vār
- 5 Bād-ı ŝabā ki dergehüñe uğrayup gele
Hiç ħātırında 'āŝıķ-ı zāruñ kımaz ğubār
- 6 Yok yere urma şişe-i āhuñ feleklere
Dünyā yıķılsa saña vefā eylemez o yār

275 Ü1. 90b, Ü2. 64a, -VE, -T1, -T2

276 Ü1. 91a, Ü2. 64b, -VE, -T1, -T2

- 7 Bir an içinde mülk-i hured pâyimâl olur
Ey Hâleti kaçan ki yürür cām-ı hoş-güvār

277

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 ‘Işka haml eylemesün diyü deridüñ her bār
Dil-i divâne ider küşe-i kül-hānda qarār
- 2 Bād-ı āhumla varup reh-güzerinde turamam
Korqarın kim getürem hâtır-ı dil-dāra gubār
- 3 Zāhid-i şehri gibi der-beder olsun dā’im
Meyl iden heşt ü behište variken küy-ı nigār
- 4 Cümle ‘uşşâkı helāk eyledi gamzeñ diyicek
Sen mi kalduñ baña söz söyleyecek didi o yār
- 5 Haste-i ‘ışk geçüp meyve-i vaşluñ uzanur
Tınma ey şüh-ı cefā-pişe üzülsün agyār
- 6 Gamze-i yār helāk eyledi cān u dilümi
Urdı bir nāvek ile Hâletiyā iki şikār

278

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Kaçanki gelmege ‘ahd ide hāneme dilber
Olur kapuñda kulağum mişāl-i halka-i der
- 2 Kūsūf irişdi anuñ mihr-i ‘ömrine diyesiz
O meh-likā bu kara günlüyi görse eger
- 3 Vefālar eyle garaz almağısa cānumuzı
Bizi cefāyile öldürmeden saña ne çıkar
- 4 Dönüpdür āyineye rüy-ı şafvet-āyiniñ صوت آيينك
Muhabbet ehli hemān sen şeh-i cihāna baqar

277 -Ü1, Ü2. 64b,-VE, -T1, -T2

278 -Ü1, -Ü2, VE. s. 199, -T1, -T2

- 5 Olurdu çehre-nümâ Hâletî 'arûs-ı sühân
Eger ki olmasa mir'ât-ı hâşurumda keder

279

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Neş'e-i cām-ı feraḥ tiz geçer bir demdür
Saña ey dil kalacak cür'a-i cām-ı gamdur
- 2 Ḥarf atar yâr baña ger cefâ kaşdı ile
Her cefâsında veli nice vefâ müdğamdur
- 3 Günde biñ kez ölürin derd-i gam-ı yârile ben
Dil-i sevdâ-zedenüñ kârı hemân mâtemdür
- 4 Meclis-i şâh-ı muḥabbetde ki her köhne-sifâl
Kimisi efser-i Kisrâ kimi cām-ı Cem'dür
- 5 Eyleyen cân u teni bār-ı belâyile dü-tâ
Hiç degül Hâletiyâ zülf-i ḥam-ender-ḥamdur

280

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ğamze-i yâr dil ü didemüzde nâzırdur
Ḥızr-ḥatṭı ise yaşda ḳuruda ḥâzırdur
- 2 Şaklayup ol şanemi kimseye hiç göstermez
Ḥaḳḳ bu kim düşmen-i bed-kış 'aceb kâfirdür
- 3 Şaḳın aldanma ḥum-ı mey gibi cüş itdügine
Süfinüñ zâhiri şâf olmaduğı zâhirdür
- 4 Umarum kim irişem vuşlata firḳat dükene
Mürde ihyâsına çün Ḥâzret-i Ḥaḳḳ kâdirdür
- 5 Hâletî oldu bugün fenn-i belâgatde hezâr
Kimse ḳarşu gelimez aña yavuz şâ'irdür

281

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dil vuşlatuñ ümîd idintüp derd-nâk olur
Bir hastedür ki şîhhat umarken helâk olur
- 2 Çok yâre açdı hançer-i ser-tizi sinede
Âb-ı revân ki hâke gele çâk çâk olur
- 3 Her küşeden gelür görünür şüret-i murâd
Ol kimseye ki âyîne-veş kalbi pâk olur
- 4 Hâkini küze eyleyüp ol yâre şu virür
Anuñ ki hasret-i leb-i la'liyle hâk olur
- 5 Gökde bulutla ceng ü cidâl eyleyen peleng
Dûd-ı dilüm kapuñda görüp bîm-nâk olur
- 6 Sinemde şerhalar eşer-i süz-ı 'ışkdur
Tâb-ı temûz görse zemîn çâk çâk olur
- 7 Şâyeste görme cür'a-i câm-ı tegâfüle
Şol derd-mendi kim reh-i 'ışkuñda hâk olur
- 8 Tûti-i tab'-ı Hâletü-i zâra meyl ider
Şol kimsenüñ âyîne-veş kalbi pâk olur

282

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Âfitâb-ı şeref cemâlüñdür
Mâh-ı nev tal'at-ı hilâlüñdür
- 2 Eyleyen 'äleme [...] tecelli-i hâşş
Bugün ol hüsn-i bâ-kemâlüñdür
- 3 Beni hün-âbe eyleyen garķ-âb
Küşe-i çeşmile celâlüñdür

- 4 Nazar it h ak-i p aye d üşd uk e
Dil-i  ft ade p ayim al und ur
- 5 H aleti bu ca k unc-i vu latda
Gönül eglencesi hay l und ur

283

Mef' l  F 'il t  Mef 'il  F 'ilün

- 1 B d-ı  ab  gibi güzer eyler o  eh-s v r
Gelse 'aceb mi h atırına '  ku  gub r
- 2 Bir seng-dil nig ra d   pd r gönül yine
Mir' t-ı h atırında n'ola olsa inkis r
- 3 Bild kde '  k olduğumu öldürüp beni
 u   len n mi  ld ren n mi dimi  o y r
- 4 D rb itse rig-i s hile emv c-ı ba r b d
Bi nde birini idemeye '  ku    m r
- 5  ekmedin ise H aletiy  y r-i mi neti
Yegdür gelen bel ya ta amm l hez r b r

284

Mef 'ilün Mef 'ilün Mef 'ilün Mef 'ilün

- 1 Cih nda n r-ı 'ı kun d  med k bir yer mi  almı dur
Senün zulumle vir n olmad k ki ver mi  almı dur
- 2 Reh-i 'ı ku nda p -m l olmamış bir dil mi var   hum
Ser-i k yu nda  alt n olmamış bir ser mi  almı dur
- 3 Gice  almazsa ey dil h atır n  almasun ol y re
Cih nda '  ku   adrin bilür dilber mi  almı dur
- 4 Mesih -ve  gozi c n-ba   olanlar h ak-i zilletde
Velikin devlete iri med k bir h r mı  almı dur

283 - 1, - 2, VE. s. 206, -T1, -T2

284 - 1, - 2, VE. s. 209, -T1, -T2

- 5 'Adūnuñ ta'nına ey Hāletī şabr eylemek müşkil
Bize cevır idecek dünyāda ol ebter mi qalmışdur

285

Fe'ilātūn Mefā'ilūn Fe'ilūn

- 1 İleri tirine niřāne ider
'Aşıkın hiç gözetmez ol dilber
- 2 Oldı āyine-i murād keffūñ
Cümle 'ālem seniñ elüñe baqar
- 3 Şāh-bāz-ı hayāl-i hāl-i nigār
Nice demlerdür ki gözümnden uçar
- 4 Şakın üftāde geçdüğüñ bilinür
Küy-ı dilber yanında itme güzer
- 5 Hāletī virdi yāre cān u seri
Şimdiden şoñra bilmez n'eyler

286

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilūn

- 1 Zāhid řarāb-ı 'ışq řafāsın neden bilür
Keyfiyyet-i muħabbeti ey dil neden bilür
- 2 Bilmem günāhı nidüğini bülbül-i dilüñ
Ger öldürürse ol gül-i nāzik-beden bilür
- 3 Sinemde zaħm-ı tirden añlar belāmı yār
Derd-i derün-ı ĥaste-dili yāreden bilür
- 4 Bilmez řafā-yı la'l-i lebün degme kimseler
Kim la'l kıymetin yine řarrāf olan bilür
- 5 Ferhād'a n'olduğın bilimez 'aşık olmayan
Ey Hāletī anı hemān başına toqınan bilür

285 -Ü1, -Ü2, VE. s. 214, -T1, -T2

286 -Ü1, -Ü2, VE. s. 215, -T1, -T2

287

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Hâk-i rehûn ki mûhre-i bād-ı şabā olur
Maḥşül-i 'ömr-i 'âşık-ı şeydâ hebâ olur
- 2 Bilsem ki sevmeye seni cürmüm nedür benüm
Göz dülerine çäre göñül mübtelâ olur
- 3 Bulsun garîk-i baḥr-i belâ kendüsin hemân
Bir kimse kim ol [dilberile] âşinâ olur
- 4 Cân naḳdine ne var ola bir büse virmede
Senden ne eksilür ne olursa baña olur
- 5 İrdi elem nihâyetine ğam dükenmedi
Ey Hâletî bu 'ışk ne müşkil belâ olur

288

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Her âh kim derün-ı dil-i zârdan gelür
Bir nâledür ki ḥâne-i bımârdan gelür
- 2 Şîrin gelür kelâm-ı şekker-i 'anberin
Güftâr-ı telḥ kim dehen-i yârdan gelür
- 3 Dün va'd itmişidi baña vuşlatın nigâr
'Ahdine tırmayup bugün inkârdan gelür
- 4 Nidüğini bu bezm-i fenâdan ḥaber virür
Güş eyle her ne ki ol yârdan gelür
- 5 Mest ü ḥarâb-ı bâde-i 'ışk oldu Hâletî
Sen anı şanma ḥâne-i ḥammâreden gelür

287 -Ü1, -Ü2, VE. s. 217, -T1, -T2

3 [dilber ile]: dilberânla VE (Nüshada dilberânla şeklinde yazılmış olan kelimenin vezin bakımından doğru şeklinin dilber olduğu kanaatindeyiz.)

288 -Ü1, -Ü2, VE. s. 218, -T1, -T2

289

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

- 1 Mağşudumuz güneş yüzüne bir nezâredür
Māni' olur aña daħi eşküm sitâredür
- 2 Peykân-ı tîr-i ğamzeñ ucından meded meded
Dil pâre pâredür cigerüm yâre yâredür
- 3 Hengâm-ı hecr-i yârda hem-demlük itmedi
Yanumda şimdi dâğlarun yüzi qaradur
- 4 Bir baş kim iki böle şemşîr-i 'ışk-ı yâr
Şâh-ı muhabbet olana hâzır nekkâredür
- 5 Ol âfitâbı Hâletiyâ görmedükçe dil
Bir demde biñ âhına dünyâyı aradur

290

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

- 1 Mîhr-i ruħuñ kaçanki gözümde nihân olur
Necm-i sirişk-i dide hem-ân-dem 'ayân olur
- 2 Çün yâd ider ol ğonçe-dehen bülbül-i dili
Gül yerine benefşe biter zamân olur
- 3 Dir naqd-i cânı viren büseñ alur
Hüsnuñ metâ'ı böyle niçün râygân olur
- 4 Bimâr gözlerin yine almış kucağına
Ebrû-yı dil-firîb ne hoş mihribân olur
- 5 Bir kerre irse genc-i vişâle eger eli
Dil Hâletî ölinceye dek kâmurân olur

291

Fe'ilatün Fe'ilatün Fe'ilatün Fe'ilün

- 1 Yâri gördükçe gönül çeşmini nem-nâk eyler
'Âşık-ı şâdık odur kim nazârın pâk eyler
- 2 Mekteb-i 'ışkda bir tıfl-ı [...] -âmûz olmaz
Gerçi kim pîr-i hûred da'vi-i idrâk eyler
- 3 Yanumuzda bizüm ol gonçe-dehen açılmaz
Varup agyâra yine sinesini çâk eyler
- 4 Bâri sen serverânûn yolına hâk olayın
'Âkıbet çünki felek menzilümi hâk eyler
- 5 Mâlile câhile mesrûr olunamaz Hâletiyâ
Dil-i 'uşşâkı gam-ı yâr ferah-nâk eyler

292

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Bâlin idinür seng-i reh-i küyuñi her bâr
Kodı yoluña başını cânâ dil-i bîmâr
- 2 Akıtsa dem-â-dem yeridür âb-ı sirişkin
Süz-ı dil-i 'âşıkdan anuñ kim haberi var
- 3 Ol yâr söger toldurı toldurı kulağum
Eyler şadef-i gûşumu pür-lü'lü-yi şeh-vâr
- 4 Dün gice varup hâne-i agyârda kalmış
Vay hâlümüze böyle kalursa eger ol yâr
- 5 Açılsa eger girîhi zülf-i nigârûn
Dem-beste olurdu göricek nâfe-i Tâtâr
- 6 Eksük mi olur Hâletiyâ şarşar-ı âhuñ
Ol serv-i revâna eger olduñsa hevâdâr

291 -Ü1, -Ü2, VE. s. 229, -T1, -T2

5 Bu mısradâ vezin problemi vardır.

292 -Ü1, -Ü2, VE. s. 235, -T1, -T2

293

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Gündüz gelüp bize yine gündüz gider o yâr
Çalmaz giceyle niteki hürşid-i tâb-dâr
- 2 Bâd-ı şabâ ki dergehüñe uğrayup gele
Hiç hâturında 'âşık-ı zâruñ komaz gubâr
- 3 Dil bülbülü nevâlar idüp her maqâmda
Çağ küy-ı yâre varmayıcak eylemez qarâr
- 4 Ebrûlaruña düşdüginün sırrı vardur
Açmaz orayı kimseye ol zülf-i müşk-bâr
- 5 Olsağ 'aceb mi Hâletiyâ râh-ı gamda hâk
Zirâ götürmiyor hüner ehlini rûzigâr

HARFÜ'Z-ZÂ

294

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Olmasun pâ-mâl-i bî-dâduñ dil-i ehl-i niyâz
Bir şikeste şişedür andan gerekdür ihtirâz
- 2 Şâh-ı hübânum ne var dünyâyı meftün eylese
Hayli zibâ kullanur olsa süvâr-ı esb-i nâz
- 3 Tınmasam hâkister eylersin beni pervâne-vâr
Şem'-veş başum alursın eylesem ifşâ-yı râz

293 -Ü1, -Ü2, VE. s. 246, -T1, -T2

1 Bu beyit 113 nolu gazelin de matla beyitidir.

3 Bu beyit ayrıca 190 nolu gazelin 3. beyitidir.

4 Bu beyit ayrıca 190 nolu gazelin 4. beyitidir.

5 Bu beyit 190 nolu gazelin de makta beyitidir.

294 Ü1. 96a, Ü2. 70b, -VE, T1. 75b, T2. 62b

1 Olmasun: Olmasa T1, T2

- 4 Ğirre olma zāhid 'işkum haķıķatdur diyü
Biz belāgat ehlüyüz ol fennde rācihdür mecāz
- 5 Hübolar ser-cümle bāĝ-ı 'ālemüñ ezhārıdur
Bulduñ ol ezhār içinde gül gibi sen imtiyāz
- 6 Tāze 'āřıķdur göñül cevrüñle olmasun demān
Nev-ħaride bendeye lāzımdur olmak dil-nevāz
- 7 Bī-muħābā derd-i nüş-ı bādenüñ ĥükmin virür
Ĥāk-i rindāndan felek olsa eger peymāne-sāz
- 8 Mürg-i cān-ı 'āřıķ-ı řeydāsuz olmaz bir zamān
řāh-bāz-ı 'iřkuñ oldu didesi anuñla bāz
- 9 Cennet içre nehr-i kāfüra döner ey Ĥāleti
Pisterinde eylese bāzū-yı sımının dirāz

295

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Olsa bezm-i vuřlatuñ miħmānuna ĥātur-nevāz
Piste-i la'lin ider dā'im şeker-ħandiyle bāz
- 2 Revnaķın arturdu ĥařı-ı sebz-i rüy-ı dilberüñ
Ĥil'at-i ĥüsne 'aceb zībā yaraşdı ol tırāz
- 3 Dil dehānuñ cān miyānuñ fikrin eyler dā'imā
Ol iki hem-ħāne itmez birbirine keşf-i rāz
- 4 Özgedür tāb-ı derün-ı sine nār-ı 'işkıla
Āh-ı germümden benüm lāzımdur itmek iħtirāz
- 5 Ĥālümi ol řüħa i'lām eylemek mümkin midür
Müstemi' kem-ħavřala efsāne-i miħnet-dirāz

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

7 -Ü1, -Ü2

8 -T1, -T2

295 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 75b, T2. 62b

- 6 Āh kim oldı yerüm bir vâdi-i ğam kim aña
Girse bād-ı rûḡ-baḡş olur hümüm-ı cân-güdâz
- 7 Görse dest-i bâdda ey Hâletî ḡākisterüm
Eylemez süz-ı dile bâver o şūḡ-ı 'işve-sâz

296

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Olsañ n'ola şikâr-ı dile ey tezerv-i nâz
'Uşşâḡ içinde az bulunur öyle pāk bâz
- 2 Cevher-fürüş-ı cân olan erbâb-ı 'ışḡdur
Kıymet-şinâs-ı gevher-i ğitî-fürüz-ı nâz
- 3 Meclisde her kaçan ki açar sinesin o şūḡ
Ḥür itdi şanurum der-i ḡuld-ı berini bâz
- 4 'İşḡ ehlinüñ kökin keserem 'âkıbet dime
Cân büstânda bitmez eyâ serv-i ser-firâz
- 5 Kıyruḡlu sürmelerle eger cilve kılsa yâr
Başlar şikâra gözleri mânend-i şâh-bâz
- 6 Germ olsa bezm-i meyde urur zülfine girih
Ĝüyâ ki ğiceler kışalur ğeldüĝince yaz
- 7 Leylâ-yı zülf-i dilbere Mecnün-ı ğam-keşüz
Ey Hâletî niçün idelüm kışşamı dirâz

296 Ü1. 93b, Ü2. 67b, VE. s. 271, T1. 75b, T2. 63a

2 -Ü1, -Ü2, -VE

3 -Ü1, -Ü2, -VE

4 keserem: keserin Ü1, Ü2, VE

5 eger cilve kılsa: kaçan seyre çıksa Ü1, Ü2, VE // şikâra gözleri: gözi dil almaĝa Ü1, Ü2, VE

6 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

7 Leylâ-yı zülf-i.....ĝam-keşüz / Ey.....dirâz: Yoluñda cân eritmişken Hâletî senüñ / Lâyık mı yine itdüresün âh-ı cân-güdâz Ü1, Ü2, VE, T1'de derkenar olarak yazılmış olan, T2'de ise şiirin hemen altındaki şekilde.

297

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Gül oldu bezm-i bâgda şem'-i cihân-fürüz
Pervâne-veş hezâr da olsa 'aceb mi süz
- 2 Mührile mâhı keffe-i mizân idüp felek
Biribiriyle geldi ber-â-ber şebile rüz
- 3 Yer yer şular zühûra gelüp sîm-i şâf-veş
Güyâ ki çıkdı bir nice yıldan kalan künüz
- 4 Tâb-ı firâk-ı yârile pür-dâğdur tenüm
Şol nahle beñzedüm ki yakupdur anı temüz
- 5 Vaşf itdi Hâletî dehenüfile miyânuñı
Divânedür olursa ne var sözleri rumüz

298

Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün

- 1 Kalsa kebâb-ı cigerüm nîm-süz
Dest-i belâdur olan âteş-fürüz
- 2 Meyve-hör-ı mihnet iken mürğ-i dil
Âh-keş-i çine-i gamdur henüz
- 3 Râh-ı taħammülde zebündur baña
Çarh gibi bir şütür-kine toz
- 4 Lem'a-i hürşid-i şafâdur müdâm
'Âşık-ı zârı komayan tire-rüz
- 5 Zümre-i agyâra hemân Hâletî
Tır-i tegâfüldür olan dide-düz

297 Ü1. 93b, Ü2. 67a, VE. s. 274, T1. 75b, T2. 63a

2 Biribiriyle: Biribirine VE, T1, T2

5 olursa ne var sözleri: ki sözleri anuñ ola Ü1, VE; ki sözleri ola anuñ Ü2

298 -Ü1, -Ü2, VE. s. 262, T1. 76a, T2. 63a

299

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

- 1 Yâr için her gül-büni gül-zâruñ olup germ-hîz
Hâzır itdi al kağıddan müdevver bād-bîz
- 2 Na'rasın efgāna tebdil eylemiş ser-mest idüm
Dest-i hürşid olmadan cām-ı hilāle bāde-rîz
- 3 Şîr-i gerdün āteş-i āhından eylerken hāzer
Ehl-i 'işkâ 'aybdur gürg-i melāmetden giriz
- 4 Va'de-i ferdālarından olsağ ol şūhuñ hālāş
Eylesek vaşlın temennā olsa rüz-i rustāhîz
- 5 Küyuña ilter gubār-ı cismümi āhîr şabā
Bir gün elbette ider nakkâş-ı Kudret hāk-rîz
- 6 Nice bir 'işkîyle ol şūh-ı cihānuñ Hāleti
Halk-ı 'ālemden melāmet devr-i gerdündan sitiz

300

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Encāma irişdi şeb-i ümmîd ü ricāmuz
Çün şem'-i seher turma tenezzülde ziyāmuz
- 2 Şaldı herem-i guşşa bizi pister-i 'acze
Gitdi o zamān kim mey-i nāb idi 'aşāmuz
- 3 Toğruldı hele zāviye-i fakr u fenāya
Döndi yürüdi gerçi biraz kıble-nümāmuz
- 4 Şeb-kür-ı hüdā şeb-pere-i nūr-ı Hudā'yuz
Hakkā ki 'aceb geçdi bizüm şubh u mesāmuz
- 5 Bir şem' idi dil dest-i hidāyetle dökülmiş
Söndürdi anı Hāletiyā kendü hevāmuz

299 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 76a, T2. 63a

300 -Ü1, -Ü2, VE. s. 260, T1. 76a, T2. 63b

1 ziyāmuz (T1'de derkenar olarak kayıtlı şekil): şafāmuz VE, T1

301

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Añulsa bezm-i yârda bir kerre adumuz
Yıllarla şād olur bu dil-i nâ-murādumuz
- 2 Ol bende-i gâmuz ki çıkarsak şatılmağa
Naqd-i düğün olur bizüm evvel mezādumuz
- 3 Güyâ ki nerd tahtasıdur sine-i nizâr
Dâğ-ı gam oldı ortada kalmış küşādumuz
- 4 Biz mürde-şüy elinde olan mürdeyüz hemân
Pir-i muğân tarıkınadur istinādumuz
- 5 Oldur hemişe hasretile telh-kâm iden
Yârüñ 'aceb lebinden alınmaz mı dādumuz
- 6 Dīvâr-ı 'ömr seyl-i fenâ reh-güzārıdur
Lâyık degül ki aña ola i'timādumuz
- 7 Güyâ metâ'-ı ma'rifetüz biz ki Hâleti
Az kalmağıla gitmedi hergiz kesādumuz

302

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kuhl idensin gerd-i râhuñ çeşm-i hün-âlūdumuz
Hâk-i pâyüñdan senüñ ancak budur maqşūdumuz
- 2 Kâmurânuz devlet-i 'ışkuñda şâhum şöyle kim
Micmer-i dilde hadengüñ pâresidür 'ūdumuz
- 3 Sim-i eşk ü naqd-i cânı eylerüz turmaz nişâr
Şâh-ı 'ışkuz tutsa dünyâyı 'aceb mi cūdumuz

301 Ü1. 96a, Ü2. 70a, VE. s. 265, T1. 76a, T2. 63b

3 -Ü1, -Ü2, -VE

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 Yârüñ: Yâ Rab T1, T2

302 Ü1. 93a (derkenar olarak yazılmıştır), Ü2. 67a, VE. s. 270, T1. 76b, T2. 63b

(Bu gazelin farklı-benzer şekli için bkz. Tekmîl-i kusûr bölümü 292 nolu gazel)

3 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

- 4 Güyyiâ bir nice âb-ı kaatre şaçduñ döstum
İricek peykânlaruñ kalmadı dilde ödumuz
- 5 La'l-i nâbuñ görmesek hâtır anuñla eglenür
Kaldı zirâ bir ramağ bu cân-ı gam-fersüdemüz
- 6 Hep çerâğı derd-mendân-ı belâ bizden yağar
Külhen-i hammâm-veş zirâ söyünmez ödumuz
- 7 Başına sünbül tağındı şandı bânü-yı zamân
Hâletü bâm-ı sipihr üzre görenler düdumuz

303

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bir gam virür peyâm işitseydi güşumuz
Pir-i muğâna nezr iderüz nağd-i hüşumuz
- 2 Bezm-i cihânda olmasa hamyâze-i kesel
Hergiz açılmazidi dehân-ı hãmüşumuz
- 3 Ol bâde-keşlerüz ki sipihr olsa cân-ı 'ıyş
Gam cür'asıyledür yine cüş u hurüşumuz
- 4 Erbâb-ı şevke na'ra ile itdürür mezâd
La'l-i müzâbını çıkarup mey-fürüşumuz
- 5 Ey Hâletü taħammüle hiç kalmadı mecâl
Fersüde oldu bâr-ı cefâyile düşumuz

304

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Telhdür zehr-âb-ı gam nüş eylemekden kânumuz
Derd-i miñnetdür ezel bezminde evvel cãmumuz

4 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

5 -VE

6 -VE

303 Ü1. 96a, Ü2. 68b, -VE, T1. 76b, T2. 63b

304 Ü1. 95b, Ü2. 69b, VE. s. 262, T1. 76b, T2. 64a

- 2 Mürğ-i bālā-himmetüz kim olmazuz hergiz şikâr
Hırmen-i mäh üzre kırsaydı felekler dāmumuz
- 3 Biz o keştüyüz ki virdük rüzigârla kendümüz
Şarşar-ı ğamla geçendür hûb olan eyyāmumuz
- 4 Giryeden peygüle-i ğamda ağardı çeşmümüz
Nev-bahâr-ı 'ışka revnağdur gül-i bādāmumuz
- 5 Hişsemüz degmezdi mersûm-ı belâdan her zamân
Hâletî olmasa varlık defterinde nāmumuz

305

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şormaz o yâr hâl-i dil-i nâ-tüvānumuz
Çak beste olmayınca ölürken zebānumuz
- 2 Genc-i ümîd girmediği hayr imiş ele
Bu baht-ı h'vâb-nâk olıcağ pās-bānumuz
- 3 N'eyler bize harâret-i hırşid-i rüste-hiz
Vardur duhân-ı âh gibi sāye-bānumuz
- 4 Çeşmin o şüh h'vâb-ı tegâfülden açmadı
Çak varmayınca âhirine dāsitanumuz
- 5 Mihmân-serây-ı dehrde biz zayf-ı gâfilüz
Elmas-ı südedür nemek-i miz-bānumuz
- 6 Çıkmazdı rāhumuz bu kemîn-gâh-ı miñnete
Baht olmasaydı bedreka-i kâr u bārumuz
- 7 Güncişk-i deyr-i miñnetüz ammâ ne hâldür
'Ankâ perin döker göricek âşiyānumuz
- 8 Kim 'arz ider segân-ı der-i yâre Hâletî
Mağz-ı vefâdan olmasa pür üstühvānumuz

3 Biz: -VE

306

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Fikrümüzden gitmeyüp cām-ı leb-i cānānumuz
Virdi bezm-i Cem şafāsın külbe-i aḫzānumuz
- 2 Ellerin öpmekdür ol şūḫ-ı cihānuñ derdümüz
Ḥaste-i 'iṣkuz anuñ destindedür dermānumuz
- 3 Virmeden 'iṣk u cünūna şir ü şekker rütbesin
Nāle-i zencire āheng olmadı efgānumuz
- 4 Āteşiken ser-be-ser eyler ḫimāyet ḫārını
Bülbülin yakmak bilür ancaḫ gül-i ḫandānumuz
- 5 Anuñiçün kimse iḳdām eylemez ta'mirine
Reh-güzār-ı seyl-i ḡamdur bu dil-i virānumuz
- 6 Ḥālet-i-veş bir zamān gevher-fürüş-ı nazm idük
Müşteri yokdur diyü bend eyledük dükkānumuz
- 7 Ḥamdü li'llah kim bugün ol gevher-i pākizeye
Zāhir oldı iltifāt-ı şāh-ı 'ālī-şānumuz
- 8 Ben gedāya besdür ol devlet ki sultān-ı cihān
Diye bir gün ḫandadur ol bende-i fermānumuz

307

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bir gün ābād iderin diye diye cānānumuz
Tişe-i ḡamla tamām itdi dil-i virānumuz
- 2 Küngür-i 'arşa kemend atduḫ duḫān-ı āhdan
Göklere çıksa 'aceb mi nāle vü efgānumuz
- 3 Lāle şanma ḫün-ı Mecnūn'dur ki her yıl cūş ider
Bir bölük şeydālaruz bir yerde ḫalmaz ḫanumuz

306 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 77a, T2. 64a

307 Ü1. 93a, Ü2. 66b, VE. s. 266, T1. 77a, T2. 64a

1 cānānumuz: cānumuz T1, T2 // Tişe-i ḡamla: Seng-i cevr ile Ü1, Ü2

2-3: 3-2 VE

- 4 Haste-i dirin-i 'ışkuz ol tabībüm çäre-sāz
Olmadan der-beste dārū-hāne-i dermānuz
- 5 Nā-gehān görse bu bāzī-gehde bir kūy-ı murād
Kendü kendünden şikest olur ham-ı çevgānumuz
- 6 Başumuz üzre hümā-yı 'izz ü devlet konmadı
Hāne-i dilde belādur her gice mihmānumuz
- 7 Hüsrev-i iklim-i nazmuz Hāleti tā haşre dek
Gayrı şehler gibi bozulmaz bizüm divānumuz

308

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ceyş-i mülk-i miñnetüz bulmaz teselli şāhumuz
Yakmayınca kal'a-i gerdünü top-ı āhumuz
- 2 Biz o Hüsrevlerdenüz kim göçmek istersek eger
Kalduran seyl-āb-ı gamdur hayme vü har-gāhumuz
- 3 Muṭrib-i bezm-i felek cā'izdür olmağ nevhā-sāz
Güşına bir dem irerse nāle-i cān-gāhumuz
- 4 Hāzzumuz yokdur bu yolda pişvādan zāhidā
Zevki hayretten bulur zirā dil-i güm-rāhumuz
- 5 Yārdan ben bī-vücūd-ı 'ışka besdür Hāleti
Dirse çokdan görmedük ol bende-i dergāhumuz

309

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Hāmdü li'llah pākdür naqş-ı emelden sinemüz
Şüret-i ümmidüñ almaz 'aksini āyinemüz
- 2 Tas-bāz-ı bezm-i 'ışkuz biz ki nā-peydā ider
Bu toğuz taşın sipihrüñ hırka-i peşminemüz

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -Ü1, -Ü2, -VE

308 -Ü1, -Ü2, VE. s. 260, T1. 77a, T2. 64b

309 Ü1. 95b, Ü2. 69b, VE. s. 261, T1. 77a, T2. 64b

- 3 Biz kaşâr-ı ehl-i 'ıřkuñ üştür-i ser-mestiyüz
Kendümüzden ğayrıya hergiz görünmez kinemüz
- 4 Daħme-i Mecnün'a şondı diyü virsünler cevâb
Yâr dirse şandadur ol mürde-i dirinemüz
- 5 Biz ki eşfâl-i debistân-ı belâyuz Hâletî
Olmazuz âzâd birdür şenbih ü âzinemüz

310

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bağladuķ zencir-i teslîme dil-i divânemüz
Şem'-i ümmidin ferâmüş eyledi pervânemüz
- 2 Cismümüz alışmadı âläyiş-i dünyâyile
Düd-ı hasretdür bizüm naķş-ı derün-ı hânemüz
- 3 Ķalmadı bir râz-ı dil kim halka ma'lüm olmaya
Perdesüzdür rüz-ı evvelden der-i kâşanemüz
- 4 Biz o mürğân-ı belâ-verzüz ki şayyâd-ı zamân
Dâm-ı tezvîr içre ķor elbette âb u dânemüz
- 5 Biz o rindân-ı derün-pâkiz ki itmez Hâletî
Bâzgün na'liyle âmiziş der-i mey-hânemüz

311

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kûh-ken-veş câna kıymaķdur bizüm kem-pişemüz
Kendümüzden ğayrıya hergiz irişmez tişemüz
- 2 Ey hoş ol sâķi ki olup her zamân hâtır-nevâz
Mest-i nâz olduķça destinden düşürmez şişemüz
- 3 Gösterişde gerçi biz çün şîr-i teb-dâruz velî
Lâşe-i bed-h'vâhdan hâli degüldür mişemüz

3 görünmez: görölmez T1, T2

310 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 77b, T2. 64b

311 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 77b, T2. 64b

- 4 Serv-i āzād-ı çemen-zār-ı fenāyuz şöyle kim
Varsa Kārūn gencine hergiz ilişmez rişemüz
- 5 Cismümüz küy-ı muğānda hāk idüp ey Hāleti
Cür'a-i kāsü'l-kirāmı çekmedür endişemüz

312

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Beste-i müy-miyān pey-rev-i cānānuz biz
Bir kılıle yedilür 'āşık-ı nālānuz biz
- 2 Cismümüz hār-ı sitem garka-i hūn itmişiken
Kān-ı 'ışkuñda senūñ la'l-i Bedeḥşānuz biz
- 3 Degülüz 'ākıbet-i kār-ı felekden gāfil
Hāzır-ı ḥasret ü āmāde-i hicrānuz biz
- 4 Nazaruñ itme dirig ey büt-i bi-gāne-perest
Ezeli deyr-i gama şüret-i bi-cānuz biz
- 5 Çeşm-i eflāk ḥakāretle nigāh eyleyemez
Ser-i küyuñda senūñ ḥākile yek-sānuz biz
- 6 Geh benefşe gibi maḥzūn oluruz firḫatle
Gāh olur vuşlatile gül gibi ḥandānuz biz
- 7 'İşk abdāluyuz ey dil başumuz Mecnūn'dur
Ol gidelden berü çak bi-ser ü sāmānuz biz
- 8 Şām-ı firḫatde bizüm çeşmümüz uyḫu görmez
Mübtelā-yı elem-i firḫate yārānuz biz

312 Ü1. 95a, Ü2. 69b, VE. s. 270, T1. 77b, T2. 65a

2 Cismümüz.....itmişiken: Çeşmümüz cismümüzü eyledi ālüde-i hūn Ü1, Ü2, VE // Kān-ı :
Bāg-ı T1, T2

3 -Ü1, -Ü2, -VE

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 Çeşm-i: Bize Ü1, Ü2, VE // Ser-i küyuñda: Rāh-ı 'ışkuñda Ü1, Ü2, VE

6 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

7 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

8 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır; firḫatde: miḥnetde Ü1,
Ü2 / çeşmümüz: cismümüz T1, T2 // firḫate: firḫat-i Ü1, Ü2

- 9 Kaşuña mäh-i nev ü rüyuña mihr öykünmiş
Rüz u şeb anlar ile dest-i giribanuz biz
- 10 Karşusunda dikilüp tursak eger Hâletiyâ
'Aceb olmaz hedef-i nâvek-i müjgânuz biz

313

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Kalbümüz yâr şikest eylese memnûnuz biz
Meclis-i 'ışkda hem-kâse-i Mecnûn'uz biz
- 2 Bir levendâne güzel itse zühür elbette
Hüsnine şifteyüz tarzına meftûnuz biz
- 3 Taht-ı İskender'i hep tahta-i ta'lim iderüz
Hikmet-i 'ışkda üstâd-ı Felâtün'uz biz
- 4 Zir ü bälâya [ider] dide-i 'ibretle nazar
Münkir-i taht-ı Cem ü tâc-ı Feridun'uz biz
- 5 N'ola gülsek leked-i kahr-ı 'adû geldükçe
Hâletî pâ-zede-i tevsen-i gerdûnuz biz

314

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bilmiş ol vâ'iz ölince mübtelâ-yı bâdeyüz
Def'-i gam lâzım gelür mâ-dâm kim dünyâdayuz
- 2 Tekye-gâh-ı 'ışkda kılduk bürehne başumuz
Seng-i cevri-yâr için hep hâzır u âmâdeyüz
- 3 Mümyâ-yı tesliyet hergiz müfid olmaz bize
Piş-tâk-ı iltifât-ı yârdan üftâdeyüz

9 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

10 Hâletiyâ: Hâletî T1, T2

313 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 77b, T2. 65a

4 [ider]: -T1, -T2 (Nüshalarda bulunmayan bu ya da benzeri bir kelimenin vezin ve anlam bakımından mısradan bulunması gerektiği kanaatindeyiz.)

314 Ü1. 95b, Ü2. 69a, -VE, T1. 78a, T2. 65a

- 4 Olmuşuz bed mest cām-ı bāde-i endūhdan
Bezm-i dünyāya gelelden çarhıla ğavġādayuz
- 5 Rūzumuz tār oldı dūd-ı sineden ey Hāletī
Meş'al-i āhuñ yetiştir leyle-i zulmādayuz

315

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Benüm za'fım gibi 'ālemde za'f-ı ber-devām olmaz
Bugünden başlasam bir nāleye yārın tamām olmaz
- 2 Benem ol lāübālī ğuşsa-keş kim zehr-i endūhı
Toğuz cāmıyle nüş itse sipihrūñ telğ-kām olmaz
- 3 Şu dāmen-gir-i Kāf-ı himmete ādem dirin ben kim
Vücūdın mağv ider 'Ankā-şıfat ammā be-nām olmaz
- 4 Dil-i divāne ister bir tezerv-i nāz-perver kim
Aña her bi-nevānuñ halka-i āġuşı dām olmaz
- 5 'İnānı olmasa ol şeh-süvāruñ dest-i luğfında
Benüm gül-gün-ı eşküm Hāletī bir ferde rām olmaz

316

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 'Āşıkuñ āhı gider göklere ğüm-rāh olmaz
Jāle-i nergisi mevķūf seher-ġāh olmaz
- 2 Tutamaz yerini eflāk duġān-ı āhuñ
Ĥusrevān-ı ġama her ġayme vü ġar-ġāh olmaz
- 3 Ĥükm-i her sāl hiç olur mı bir üslūp üzre
Meyve-i bāġ-ı emel ġāh olur ġāh olmaz
- 4 Şıyt-ı sulţān-ı ġam-ı 'ışkı cihān-gir ister
Degme bir şāha ġöñül bende-i dergāh olmaz

5 Rūzumuz tār oldı dūd-ı sineden: Tutdı dünyāyı duġān-ı sinemüz Ü1, Ü2

315 Ü1. 95b, Ü2. 70a, -VE, T1. 78a, T2. 65a

3 dirin: direm Ü1, Ü2

316 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 78a, T2. 65b

- 5 Hâleti şûr-ı kıyâmet dil-i gaflet-zedenüñ
Bün-i gûşında çalınsa eger âgâh olmaz

317

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dil-i 'uşşâka tîr-i cevri gerdünuñ güzâr itmez
Hadeng-i gamzeden gayrı aña bir nesne kâr itmez
- 2 Varup ol yâri agyârile görmek özge miñnetdür
Muķim-i künc-i hicrân olmayanlar ihtiyâr itmez
- 3 Dil-i şeydâ degüldür ıztırâb-ı reşkden hâli
Anuñçün zaħm-ı sinem üzre hiç merhem karar itmez
- 4 Başumdan kor mıyam hergiz hevâ-yı na'l-i şeb-dizüñ
Ben andan itdügüm zevki emîr-i tâc-dâr itmez
- 5 'Aña 'âşık dimem ben kim nigârın bağ-ı küyında
Duħânın serve döndürmez sirişkin cüy-bâr itmez
- 6 Semend-i tab'umuz ey Hâleti çâlâk-ı 'âlemdür
'Adü-yı ħar gibi dünyâ gamun kendüye yâr itmez

TEKMİL-İ KÜŞÜR-İ HARFÜ'Z-ZÂ

318

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bahtumuzla her zamân âşüb u gavgâ üzreyüz
Çarĥ-ı nâ-hem-vârdan hem-vâre şekvâ üzreyüz
- 2 Mümteni'dür 'âşıkâ vuşlat dimişken pîr-i 'aql
Biz cünün-ı 'ışkıla dâ'im temennâ üzreyüz
- 3 İtmezüz hergiz tenezzül deşt-i gam Mecnün'una
'İşkıla rif'at bulup küh-sâr-ı sevdâ üzreyüz

317 Ü1. 94b, Ü2. 68b, VE. s. 259, T1. 78a, T2. 65b

1 Dil-i 'uşşâka tîr-i cevri gerdünuñ: Göñülden nâvek-i kavş-i kazâ hergiz Ü1, Ü2, VE

3 Dil-i şeydâ.....hâli: Derünümdan dil-i şüride dâ'im ıztırâb eyler Ü1, Ü2, VE

4 -VE

318 Ü1. 93b, Ü2. 67b, VE. s. 259, T1. 78a, T2. 65b

- 4 Bāde nûş itdükçe biz gelmekdedür sîm-i sirişk
Himmet-i rindânile taḥşil-i dünyâ üzreyüz
- 5 Reşküümüz yok bâğ-ı firdevse bizüm ey Hâletî
Dâ'im ol Tübâ-ḳaddûñ hüsnin temâşâ üzreyüz

319

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Eger bir yerde zâhid cām-ı mey görse gider ḳalmaz
Şarâb-ı nâb olan meclis 'acebdür hiç keder ḳalmaz
- 2 İdince va'de-i vaşla vefâ ol şüh-ı bi-pervâ
Vücûdından dil-i şüridenüñ hergiz eşer ḳalmaz
- 3 Düşerdük çünki âḫir dām-ı hicrâna meded gel kim
Gönül mürğinde cânâ sen gelince bâl ü per ḳalmaz
- 4 Hemân gönder baña peykân-ı tirüñ şalma ferdâya
Şaḳın kim teng olur sinem o ğamdan soñra yer ḳalmaz
- 5 Tutar ḫâr-ı belâ-veş yolların aġyâr 'uşşâkuñ
Ser-i küy-ı nigâra varmaġa bir reh-güzer ḳalmaz
- 6 İnanmaz mı ten-i siminini 'uşşâḳ-ı şeydâya
Niçün ğam-ḫâne-i 'uşşâḳda hiç ol sim-ber ḳalmaz
- 7 Eger ey Hâletî izhâr-ı mihr eylerse aldanma
Sitem-gerlikde gerdündan o şüh u şive-ger ḳalmaz

320

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zamân olmaz ki ḫalka ġuşşa-i 'âşık 'ayân olmaz
Muḫabbet bir 'aceb gencinedür hergiz nihân olmaz
- 2 O naḫl-i ter eger yıllar geçüp virmezse şeftâlû
Ne çâre meyve-i bâğ-ı mürüvvet her zamân olmaz

5 yok bâğ-ı firdevse bizüm ey: yokdur bizüm firdevse zirâ Ü1, Ü2, VE

319 Ü1. 94a, Ü2. 68a, VE. s. 264, T1. 78b, T2. 65b

6 ten-i: ber-i Ü1, Ü2

320 Ü1. 94b, Ü2. 68b, VE. s. 264, T1. 78b, T2. 66a

- 3 'Aceb rāh-ı muhālifdür tarık-i 'ışk kim anda
Şoyarlarsa kabā-yı cismi feryād u figān olmaz
- 4 Diyār-ı 'ışka geldün ey gönül hün-āb-ı dil nüş it
Bilürsin kim bu yerlerde şarāb-ı erguvān olmaz
- 5 N'ola şād itse gönlin Hāletü ümmid-i vuşlatla
Bu bāzār-ı muhābbetdür taşavvurdan ziyān olmaz

321

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Dil-i bīmārı gördükçe turup bir hātırın şormaz
Vefāya turmadan 'ahd eyler ammā 'ahdine turmaz
- 2 Letāfetde o mihr ü pençe-i hürşidi burmuşdur
O bir hürşiddür kim kimse anuñ pençesin burmaz
- 3 Bilürken yār bi-hüş olduğum cām-ı muhābbetden
Dem olmaz kim atup tır-i cefāsın bilmeze urmaz
- 4 Rakīb-i hār ki turmadan geçer 'āşıkların yāre
Yüzini düşde de anuñ görenler iyliğe yormaz
- 5 Kaşın çatsaydı dilber Hāletü hüşmün saña şanma
Yukardandur kemānın degme bir nahcir için kurmaz

322

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Benem bir 'āşık-ı divāne kim havf u recā bilmez
Benem bir bülbül-i şüride kim şayf u şitā bilmez
- 2 Eger dilber seni küyumda a'dā görmesün dirse
Vücutın mahv ider 'ışk ehli yoḥsa simyā bilmez
- 3 Hıred-mendān-ı gamdan şorsalar İskender oldur kim
Ruḥ-ı yāre bakar āyine-i 'ālem-nümā bilmez

321 Ü1. 92b, Ü2. 66b, VE. s. 265, T1. 78b, T2. 66a

322 Ü1. 94b, Ü2. 68a, VE. s. 268, T1. 78b, T2. 66a

3 'ālem-nümā: giti-nümā Ü1, Ü2

- 4 Yüzin hürşidile bir tıtdı beñizer mest-i nâz olmuş
Veyâhüd rütbe-i hüsünin o şüh-ı meh-likâ bilmez
- 5 N'ola âh itdügümce ta'n iderlerse bu dünyâda
Ruğ-ı yârin ne âteş şaldugın ehl-i semâ bilmez
- 6 Yüzin görmek ne lâzım şeyh-i sâlûs-ı riyâ-kârûñ
Göñül bir lâübâli rinddür rüy u riyâ bilmez
- 7 Teb-i gam şöyle tağyir itdi şeklin Hâletî'nün kim
Eger kim yolda görse nâ-gehân bir âşinâ bilmez

323

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zülfine ber-dâr ideydi ger seni ol serv-i nâz
Hây-ı 'uşşâk içre olurduñ dilâ gerden-firâz
- 2 Şu'le-i şem'-i cemâlün süzü vardur sinede
Âh-ı germünden benüm itmek gerekdür ihtirâz
- 3 Çün helâk olmağdur ey dil derd-i 'ışkuñ çâresi
Gamze-i dilber gibi olmaz saña bir çâre-sâz
- 4 Nev-bahâr eyyâmıdır meşğ-i cünün it muttaşıl
Gitdi eyyâm-ı şitâ ey dil humâruñ turma yaz
- 5 Hûblar ser-cümle bâğ-ı 'âlemün ezhârıdır
Bulduñ ol ezhâr içinde gül gibi sen imtiyâz
- 6 Gırrelenme zâhidâ 'ışkum haqîkatdür diyü
Biz belâgat ehliyüz ol fennde râcihdür mecâz

5 iderlerse: iderse Ü1, Ü2

323 Ü1. 93a, Ü2. 66b, VE. s. 265, T1. 79a, T2. 66a

1 dilâ: 'aceb Ü1, Ü2, VE

3 olmaz: bulmaz T1

4 meşğ-i cünün it muttaşıl: kıl muttaşıl meşğ-i cünün VE, T1, T2

5 -T1, -T2

6 -T1, -T2

- 7 Gice bezm-i meyde şerminden eriyüp geçdi yâr
Eyleyince Hâletî derdiyle âh-ı cân-güdâz

324

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Âşık-ı şeydâlara cânâ olursan dil-nevâz
Hakḳ te'âlâ eylesin zülfün gibi 'ömrün dirâz
- 2 Na'l kesdüm farkuma bir şeh-süvâruñ 'ışkına
Râyet-i şâhî gibi olsam 'aceb mi ser-firâz
- 3 Câm-ı çeşmün kanile tolsa ne gam ol yâre kim
Olmış ol bezm-i ezelden mest-i istiğnâ vü nâz
- 4 Derd-i hecrün biñde birin saña eylerdüm beyân
Olmasa cânâ zamân-ı vuşlatuñ gâyetde az
- 5 Bulmasun dirseñ hâlel cânâ o la'l-i sükkerin
Hâletî-i bi-dile itdürme âh-ı cân-güdâz

325

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Cihânda firḳat-i dilberden özge bir belâ olmaz
Ölümdür 'âşıka anuñçün aña hiç devâ olmaz
- 2 Görünmez gayrı dilberlerde hergiz sendeki 'âlem
Her âyine begüm âyine-i 'âlem-nümâ olmaz
- 3 Olur mı mübtelâ-yı 'ışık-ı yârün 'aklı başında
Başında 'aklı olan 'ışık-ı yâre mübtelâ olmaz
- 4 Eger kim âb-ı çeşmi 'âşikuñ her yaña akmazsa
Çemen-zâr-ı muḥabbetde iken neşv ü nemâ olmaz
- 5 'Aceb mi 'âkıbet cân virmege ol yâre toğrulsam
Dem olmaz kim gamından Hâletî ḳaddüm dü-tâ olmaz

7 şerminden: şerminde T1, T2

324 -Ü1, -Ü2, VE. s. 266, T1. 79a, T2. 66a

325 -Ü1, -Ü2, VE. s. 268, T1. 79a, T2. 66b

326

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bağludur zencir-i 'ışka bu dil-i divânemüz
Çok zamândur kim bizüm dârü'ş-şifâdur hânemüz
- 2 Deşt-peymâ bir bölük Mecnûnlaruz jülide-mû
Başumuzda pençe-i şir-i jiyândur ŝanemüz
- 3 Bizde de Ya'kûb-veş olsaydı ümmid-i vişâl
Beñzedürdük külbe-i aĥzânına kâşanemüz
- 4 Mürg-i dil olurdu pâ-bend-i ta'allukdan ĥalâŝ
Olmasaydı dâm-ı tezvîr içre dâ'im dânemüz
- 5 Bâde-i cennet daĥi kónsaydı kılmaz neş'e-dâr
Kâse-i ser olmayınca Ĥâletî peymânemüz

327

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Her gün varuruz kûyına dil-dâr bulunmaz
'Âlemde dilâ öyle cefâ-kâr bulunmaz
- 2 Yine nice 'âşık reh-i kûyuñda kayırma
Dünyâda ne var ey şeh-i ĥün-ĥ'âr bulunmaz
- 3 Bulunsa olur ĥokĥa-i la'linde ne dirseñ
İllâ ki devâ-yı dil-i bîmâr bulunmaz
- 4 Cân virse daĥi virmez aña şerbet-i la'lin
Hiç 'âşık-ı dil-ĥastesine yâr bulunmaz
- 5 'Iŝkuñla yitürmiŝdür o kendin dime cânâ
Bir ĥidmetüme 'âşık-ı gam-ĥâr bulunmaz
- 6 Gam-ĥânemüze Ĥâletiyâ uğramıŝ ol yâr
Gör tâli'i kim anda dil-i zâr bulunmaz

326 Ü1. 95a, Ü2. 69a, VE. s. 267, T1. 79a, T2. 66b

327 -Ü1. -Ü2. VE. s. 272, T1. 79b, T2. 66b

328

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bâzâr-ı ğamda almadı nad-i revânumuz
imdi firâla ayılr üstüvânumuz
- 2 İrgürmeyince bâd-ı abâ büy-ı sünbülün
Mânend-i ğone hergiz açılmaz dehânumuz
- 3 Âh eylerüz hemie bu add-i dü-tâyile
Olmaz cüdâ adeng-i belâdan kemânumuz
- 4 Oldı süvâr-ı rah-ı emel nâ-kesân-ı dehr
aldı ğubâr-ı ğamda dil-i nâ-tüvânumuz
- 5 Her gice âletü bir iki beyti yandurur
ev-i ruıyle âme-i âte-feânumuz

329

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Gelmedi yâr bize tutmadı hergiz sözümüz
alka-i der gibi yollarda alupdur gözümüz
- 2 İigüm taı zer-i rüya mihekkdür diyeli
ehremüz süre süre almadı alâ yüzümüz
- 3 Zülfi düdi yüzine andum iridi nev-rüz
Oldı ğüyâ ki ber-â-ber ğicemüz ğündüzümüz
- 4 âk olursaq iigünde ğüzelüm incinme
Bir zamân ola bizüm görmeye kimse tozumuz
- 5 ırz-ı cân gibi utar nazmumuz erbâb-ı ıred
âletü ehl-i ased geri ğötürmez sözümüz

328 Ü1. 94a, Ü2. 68a, VE. s. 263, T1. 79b, T2. 66b

1 Bâzâr-ı ğamda.....nad-i revânumuz: avf eylerüz ki arc oluna nad-i cânumuz Ü1. Ü2 // imdi: Zirâ Ü1, Ü2

329 Ü1. 93a, Ü2. 67a, VE. s. 273, T1. 79b, T2. 66b

3 Zülfi.....nev-rüz: Düdi zülfi yüzine an dem-i nev-rüz irdi Ü1, Ü2, VE (irdi: oldı)

5 ıred: hûner Ü1, Ü2, VE

330

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kuhl idensin gerd-i râhuñ çeşm-i hün-âlüdumuz
Hâk-i pâyuñdan senüñ ancak budur maşşüdumuz
- 2 Kâmurânuz devlet-i 'ışkuñda şâhum şöyle kim
Micmer-i dilde hadengüñ pâresidür 'üdumuz
- 3 Sîm-i eşk ü naqd-i cânı eylerüz turmaz nişâr
Şâh-ı 'ışkuz tutsa dünyâyı 'aceb mi cüdumuz
- 4 Güyiyâ bir nice âb-ı katre saçduñ döstüm
İricek peykânlaruñ kalmadı dilde ödumuz
- 5 Başına sünbül takındı şandı bânü-yı zamân
Hâletî bâm-ı sipihr üzre görenler düdumuz

331

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ne dem kim çeşm-i 'âşıkdan sirişk-i hün-feşân gelmez
Kâlor bî-çâre rüy-ı zerdile beñzine kan gelmez
- 2 Alup bir demde cânın kırtarur dünyâ belâsından
Dil-i 'uşşâka hiç gamzeñ gibi bir mihrübân gelmez
- 3 Götürmez gerçi kim şâh-ı cihânuñ her sözün 'âşık
Ne hikmetdür aña tağlar kadar derdüñ girân gelmez
- 4 Kaçan kim hâne-i ağıyâra gitse kalmağa dilber
Kâlor bî-hüş olup kendüye 'âşık bir zamân gelmez
- 5 Dilüñden la'l-i sükker-rizi düşmez Hâletî yârüñ
Cihâna saña beñzer tütî-i şîrin-zebân gelmez

330 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 79b, T2. 67a

(Bu gazelin farklı-benzer şekli için bkz. 302 nolu gazel.)

331 -Ü1, -Ü2, VE. s. 269, T1. 80a, T2. 67a

2 Alup: Alur VE

332

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 'İşkuñla ider mürğ-i dil eflâkde pervâz
Alur gözile bak aña ey gözleri şeh-bâz
- 2 Mürğ-i dil-i agyârı şikâr itmese gamzeñ
Dünyâda bulunmaz dir idi öyle nazar-bâz
- 3 Zülfini koyup düşdi gönül kâkül-i yâre
Gören didi oynar yuğarı ipde resen-bâz
- 4 Hallâk-ı ezel Kays'ile Leylâ gibi cânâ
İtmiş beni 'ışkıla seni hüsniye mümtâz
- 5 Hakkâ sühanuñ Hâletiyâ âb-ı revândur
Seyl itse 'aceb mi aña ol serv-i ser-efrâz

333

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Huzûr-ı yâre varmağda dil-i 'âşık kuşur itmez
Eger bir dem cemâlin görmese zirâ huzûr itmez
- 2 Virüp hep sürme-i hâk-i rehin 'uşşâk-ı şeydâya
Niçün ol nûr-ı çeşmüm düşmen-i bed-h'vâhı kör itmez
- 3 Hevâ-yı 'ışk-ı yârile bu âh-ı bî-şümârumla
Felek ber-bâd ider bir gün vücûdum çok mürür itmez
- 4 Ne hikmetdür bu kim hiç görmedük cânâ geçenlerde
Cihânuñ devlet-i nâ-pâyidârıyla gurûr itmez
- 5 Belâ-yı firâte mu'tâd olup ey Hâletî şimdi
Ümid-i vaşl-ı dilber hâtra aslâ hutûr itmez

332 -Ü1, -Ü2, VE. s. 271, T1. 80a, T2. 67a

333 -Ü1, -Ü2, VE. s. 272, T1. 80a, T2. 67a

334

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Pîre-zâl-i dehr-i dün-perver işitmez dâdumuz
Kâdir oldukça bülend itsek n'ola feryâdumuz
- 2 Hân-kâh-ı dehr içinde bir bölük hayrânlaruz
Hânde eyler devlet-i Dahhâk'e en nâ-şâdumuz
- 3 Terk iderdük renbiş-i hâtır görünce yârda
Giry-e-i 'ışk olmasaydı 'ayb-ı mâder-zâdumuz
- 4 Aluruz dâ'im varup levh-i mezârından sebak
Fenn-i 'ışk içre bizüm Ferhâd'dur üstâdumuz
- 5 Çak sütün-ı âhdan ayrılmayınca Hâletî
Hâke yek-sân olmadı kalb-i hazân-âbâdumuz

335

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tâb-ı germâdan görüp incindüğün ol yâre tiz
Düzdi güller al kâğıddan müdevver bâd-biz
- 2 Kalsa o âfet beni ferdâya şalmağdan dilâ
Eylesem vaşlın temannâ olsa rûz-ı rüstâ-ğiz
- 3 Kûyuña ilter gubâr-ı cismümi âhir şabâ
Bir gün elbette ider nakkâş-ı Kudret hâk-riz
- 4 Yûsuf-ı Mısr-ı melâhatsin düşer mi saña kim
Ola yanuñda 'adû-yı bed-liķâ dâ'im 'aziz
- 5 Dem mi vardur görmeye bu Hâletî-i müst-mend
Halk-ı 'âlemden cefâ vü devr gerdündan sitiz

334 Ü1. 94a, Ü2. 67b, VE. s. 261, -T1, -T2

5 hazân-: harâb- Ü2, VE

335 Ü1. 95a, Ü2. 69a, VE. s. 273, -T1, -T2

336

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Hayf kim yârdan ümîd-i vefâ eylemişüz
Ġam-ı 'ışkını anuñ başa belâ eylemişüz
- 2 Her ne luţf eylese bigâneye eylermiş o yâr
Āşinâ olmadan anuñla hatâ eylemişüz
- 3 Çekdi elümden cân naċdini mest güyâ
Borcumuz varemiş ol yâre edâ eylemişüz
- 4 Şol zamânlar ki mey-i 'ışkuña mest olmuşduk
Geçdi bilinmezligüñ üzre şafâ eylemişüz
- 5 N'ola bülbüllere reşk eylemesek Hâletiyâ
Biz de bu bâğda çok şıyt u şadâ eylemişüz

337

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 'Arz ider kâkülîni 'âşık u bigâne dimez
Bend ider gördüğünü 'âkil u divâne dimez
- 2 Bâde-i 'ışkıla şol kimse ki lâ-yu'kal ola
'Ömri oldukça daĥi sâğar-ı peymâne dimez
- 3 Dil-i divâne görüp ĥüsni bahârın yârüñ
Şöyle olmuşdurur kimseler uşlana dimez
- 4 Dimiş ağıyâra gelüñ ĥâneye mey nüş idelüm
Anlara didügi 'âşık-ı nâlâna dimez
- 5 Hâleti 'arşa-i nazm-ı hünerüm gösterse
Anuñ itdüklerini ĥaċċ bu ki Selmân idemez

336 -Ü1, -Ü2, VE. s. 260, -T1, -T2

337 -Ü1, -Ü2, VE. s. 262, -T1, -T2

338

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Mürğ-i dil şaydına zülfüñ gibi bir dām olmaz
Göriccek dāne-i hālūñ gibi kim rām olmaz
- 2 Şeb-i hecrüñde ki deryā-yı gama düşmişidi
Fülk-i dil bir nice demdür döner eyyām olmaz
- 3 'Arza kılmadı bize yār hilāl ebrūsın
Rûze-i hecr uzayup gitmede bayrām olmaz
- 4 Meyve-i vuşlatumı saña yedürmem dirsün
Olmaz o bilmiş ol ey gözleri bādām olmaz
- 5 Görüp agyār yanında nice ārām ideyin
'Aşık-ı bi-dil-i gam-didede ārām olmaz
- 6 Öykünür zülfüñe 'anber beden-i pāküñe sim
Hakḫ budur kim daḫi anlar gibi bir ḥām olmaz
- 7 Yeryüzinde hele inşāf idecek Hāletiyā
Hātır-ı şāh gibi muḫit-i ilhām olmaz

339

Mef'ülü Fā'îlätü Mefā'ülü Fā'îlün

- 1 Ey dil eger felek bize virmezse kāmumuz
Gel tîr-i āhile alalum intikāmumuz
- 2 Dil mürği çarḫa çıkmak olurdu hümā gibi
Bend-i ta'alluk olmamış olsaydı dāmumuz
- 3 Nār-ı gamıyle kāmētümüz eylesek dü-tā
Ol bi-vefā bizüm yine almaz selāmumuz
- 4 Varise ol çerāḡını ḫurşidden yaḫar
Dil ḫānesin münevver ider şîşe cāmumuz

338 -Ü1, -Ü2, VE. s. 263, -T1, -T2

3 olmaz: Redif olan bu kelime nüshada olsa şeklindedir.

339 -Ü1, -Ü2, VE. s. 268, -T1, -T2

- 5 Hürşid rûy mâh ruhın fikr idüp müdâm
Geçdi anuñla Hâletiyâ şubh u şânumuz

340

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ele almaz dirîgâ gönlümüz ol bi-vefâ gelmez
İki bayrâm olur bir kez elinden merhabâ gelmez
- 2 Çekerin hün dil-i gamdan geçerin minnet-i humdan
Senüñ gibi cihâna şâh-meşreb bir gedâ gelmez
- 3 Degül divâne dil kâni' yüzün görmekle sulţanum
Fakire genc-i vaşluñ olmasa hergiz ğinâ gelmez
- 4 Hemân seng-i cefâdur 'aşıkâ senden gelen dirler
Eliünden her ne dirlerse gelür şâhum vefâ gelmez
- 5 Nevâ-yı nazmuñile Hâletî güş-ı cihân pürdür
Bu bâga saña beñzer bülbül-i destân-serâ gelmez

341

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 'Ankâ-yı Kâf-ı vuşlatuz añlar hasûdumuz
Yokdur velî yanında o yârüñ vücûdumuz
- 2 Gâhî nesim-i şubh gelür küy-ı yârdan
Gördükçe anı şu'lelenür dilde ödümüz
- 3 'Işk ehli üstine nice dönsün ki âsumân
Erzân ki virmedi aña düd-ı kebûdumuz
- 4 'Uşşâka dâğ-ı derdile ölmek düğün gelür
Cânâ o demde mâtem-i gamdur sürûdumuz
- 5 Ol serv-i ser-firâz bulur Hâletî ferağ
Gördükçe çeşmümüzden akan iki rûdumuz

342

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

- 1 Āhile irmege kapuña eylerüz heves
Zirā ki bāga bādile gelmez mi hār u has
- 2 Ol 'isā-yı zamān yine eylerdi feyż-rüh
Aña mukārin olsa dil-i mürde bir nefes
- 3 Gitsem 'adem vilāyetine 'ışk-ı yārile
Şıyt u şadā-yı nāle vü zārüm yeter ceres
- 4 Tutdum efendi gerdenümi tüg-i tizüñe
Bir bi-kesem beni il içinde düşürme kes
- 5 Añdı cemālüñi yine nazmında Hāleti
Nür āyetini kıldı kelāmında muķtebes

HARFÜ'S-SİN

343

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

- 1 Evreng-i hüsne devletile eyledük cülüs
Geldi muħabbet ehline hengām-ı dest-būs
- 2 Ser-bāz-ı 'ışk olanları gel başka defter it
Ey şehriyār-ı hüsñ gerekdür saña rü'üs
- 3 Ser-māyemüz cihānda bizüm zevķ ü şevķdür
Ey şeyh-i şehir şatma bize çehre-i 'abūs
- 4 Nür-ı şafā zalām-ı gamı kıldurur hemān
Devr-i piyāle 'arz idicek dide-i hürüs

342 -Ü1, -Ü2, VE. s. 275, -T1, -T2

343 Ü1. 96b, Ü2. 70b, VE. s. 275, T1. 80a, T2. 67b

1 muħabbet ehline hengām-ı: o dem ki eyleye 'ışk ehli Ü1, Ü2, VE

3 bize: meded Ü1, Ü2, VE

4 Nür-ı şafā zalām-ı gamı kıldurur: Şubh-ı şafası şām-ı gamuñ yaklaşur Ü1, Ü2, VE

- 5 Sevdā-yı zülfüne alışup üstüh^vānumuz
Oldı biribiri ile çün 'âc u ābnūs
- 6 İki elümle göğüsümü dögmek yeter baña
Sultān-ı mülk-i 'ışk olana lāzım ise kūs
- 7 Sa'yiyle Hāletī yine meşşāta-i kalem
Gösterdi pīr-i zāl-i ma'āniyi nev-'arūs

344

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Mūy-ı hālūñ seyr idüp göñlüm olaldan pūr-heves
Ser-be-ser dünyā degüldür çeşmüme per-i meges
- 2 Düşmen-i nā-kes yanında dōstum kes düşmesin
Gerdenūñ 'āşık tutarsa tiğine luḫ eyle kes
- 3 Her gice bir gül-'izāruñ eylerin vaşlın ḫayal
Pister ü bālinümüz olsa revādur ḫār u ḫas
- 4 Oldı yer yer dāğ-ı ḡamlarla bu cismüm çāk çāk
'Andelīb-i cāna bir güllerle zeyn olmuş kafes
- 5 Ol ruḫ u ol zülfi yād idüp ḡazelde Hāletī
Āyet-i Nūr u Duḫān'ı kıldı güyā muḫtebes

345

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Olımaz ney nālede erbāb-ı 'ışka hem-nefes
İztrāb-ı dil gerekdür aña mānend-i ceres
- 2 Eylemez bir cānibe hergiz 'azimet şāh-ı 'ışk
Leşker-i endūh u miḫnet olmayınca piş ü pes

5 zülfüne alışup: zülf-i yārile her Ü1, Ü2 // Alışdı: Oldı Ü1, Ü2

6 -T1

7 Sa'yiyle.....meşşāta-i kalem / Gösterdi pīr-i zāl-i ma'āniyi: Meşşāta-i belāgatumuz Hāletī yine / Güyā ki itdi bīkr-i ma'āniyi Ü1, Ü2, VE

344 -Ü1, -Ü2, VE. s. 274, T1. 80a, T2. 67a

345 Ü1. 96b, Ü2. 70b, VE. s. 274, -T1, -T2

- 3 Rûy u müyuñ iki âyetdür ki münşi-i kazâ
Eylemişdür süre-i Nûr u Duḥân'dan muḳtebes
- 4 Korkarın reftâr-ı ta'lim itdüre ebr âhile
Serv-i gül-şen dâmen-i yâre bulursa dest-res
- 5 Nâvek-i cevruñ ne deñlü gelse şaklar Hâleti
Düzmek ister gibi andan mürġ-i câna bir kafes

ḤARFÜ'Ş-ŞİN

346

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ben zerre-i muḥabbetem ol ḥüsñile güneş
Girmek ne lâzım aramuza kimse ebr-veş
- 2 Her n'eylediyse itdi sifâl-i şikestenüñ
Zevķin Cem'e tıyurmadı rindân-ı bâde-keş
- 3 Hem cezbe-i Cemâl ola hem şadme-i Celâl
Virmez mi ben za'ife tenezzül bu keşmekeş
- 4 Seyr-i zülâl-i 'ışķ şafâsındadır yine
Tıtsa fezâ-yı maḥşeri feryâd-ı el-'ateş
- 5 Hiç lutf-ı yâre Hâletiyâ olmadum düçâr
Nerrâd-ı bezm-i 'ışķ olalı atmadum düşeş

347

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ser-i zülfin çeker 'uşşâķ elinde görse ol meh-veş
Bu bâġuñ serv ü şimşâdında yokdur öyle bir ser-keş
- 2 Tenüm zerd ü derünüm tâ-be-leb tîr-i melâmetdür
Gören yanında ol şâhuñ şanur bir zer-nişân tirkeş

346 -Ü1, Ü2. 71b, VE. s. 277, T1. 80b, T2. 67b

347 Ü1. 97a, Ü2. 71b, VE. s. 276, T1. 80b, T2. 67b

2 tâ-be-leb tîr-i melâmetdür: nâvek-i cevriile memlûdur Ü1, Ü2, VE

- 3 Hevâ-yı 'ışk-ı dilber şiddetiyle k rkarın bir gün
Çıkup çarha yağa meh h rmenin kalb mdeki âteş
- 4 H at-âver olmadan seyr eyle ey dil la'1-i dil-dârı
Eger kim görmek isterseñ cihânda bir mey-i bi-ğışş
- 5 Görenler şâhid-i mevz n-ı beyt ñ H aleti dirler
Zen-i devr n toğursun böyle zib  dilberi beş beş

348

Mef' l  F 'il t  Mef 'il  F 'ilün

- 1 K nlu gelirse dideler mden 'aceb mi yaş
Zir  ki kıldı n hun-ı gam bağrumı h r ş
- 2 'Uşş k tiğ-i  hı çeküp biribirine
K yında oldu bu gice y r ñ 'aceb savaş
- 3 'Akl ile 'ışk eyleyicek sinede neberd
Bağrum daği çıkardı getürdi bir iki yaş
- 4 Rez duhterini görse hem n ditremek tutar
Şanmañ ki geldi p r-i har b ta irti' ş
- 5 Eyler nice bel -keşi bir lahzada hel k
Keşti-i ser-nig n m dur ey H aleti o kaş

TEKM L-İ K Ş R-İ HARF 'Ş-ŞİN

349

Mef' l  F 'il t  Mef 'il  F 'ilün

- 1 Şatılsa k y-ı y rda 'uşş k-ı pür-hur ş
Ta'n eyleme sen anlara ey şeyh-i h d-fur ş
- 2 Meclisde b de gelse ay ğıla y rdan
Olurdu aña m zd-i kadem nağd-i 'ağl u h ş

348  1. 96b,  2. 71a, VE. s. 276, T1. 80b, T2. 67b

4 hem n ditremek tutar: yine ditrer üstine  1,  2, VE // Şanmañ ki geldi: Gelmiş egerçi  1,  2, VE

5 Eyler nice bel -keşi bir lahzada: Dery -yı şevk içinde ider ' şik  1,  2, VE

349  1.96b,  2. 71a, VE. s. 276, T1. 80b, T2. 68a

- 3 Lû'lû-yi eşk-i çeşm-i ter olmazdı der-kenâr
Sinemde itmeseydi eger baħr-i 'işk cûş
- 4 Çeşmümde kana ğarķ olan merdümüm midür
Yâ şaldı mı ki 'aksini ol yâr-i sürĥ-pûş
- 5 Cismüm şarardı Ĥâletiyâ derd-i 'işkdan
Olsam 'aceb mi mürĝ-i ĥazân-dide-veş ĥamûř

350

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tîşe-i derd ü belâdan çekmişem çok serzeniş
Küh-kenden ħalmazam ben de düşerse başa iş
- 2 Bildüğümdür dirmiş ol gül ańsalar dil bülbülin
Yıl geğer yâd eylemez nice bilişdür bu biliş
- 3 Sâz-kâr olmazsa tań mı süzen-i müjĝânlaruń
Câme-i şabrum benim hiç tutmaz olmuşdur dikiş
- 4 Bulmaĝ isterseń eger ol gevher-i güm-geřteyi
Dâmen-i eflâke sen ey âteş-i dil pek yapış
- 5 Bańa râĥat virmemiş bir laĥza ħassâm-ı ezel
Eşk-i germ ü âh-ı serdüm eksük olmaz yaz u kış
- 6 Naĝd-i cânile ĥarîdâruz metâ'-ı vuşlata
Eylerüz ol ĥâce-i ĥüsnile biz alış veriş
- 7 Firĥatüńde ĝam yemekden Ĥâleti ħılmaz ferâĝ
Olsa bir pîr-i muĥabbet ħalmasa aĝzında diş

350 Ü1. 97a, Ü2. 71a, VE. s. 278, T1. 81a, T2. 68a

1 başa: yâre T1, T2

6 vuşlata: vuşlatı T1, T2

7 Firĥatüńde: Miĥnetüńle Ü1, Ü2; Firĥatüńle VE

HARFÜ'Ş-ŞÂD

351

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Yâd-ı zülfün itdürüp ben zâr u ser-gerdâna raqş
Şandılar kim itdi zencîr ile bir divâne raqş
- 2 Girse ol şem'-i dil-efrûzum çü fânûs-ı hayâl
Eyleye şûretleriyle şevkden büt-hâne raqş
- 3 Sâkiyâ irgür şu meyden kim zemîn nûş eylese
Eyleye çarh-ı berîn-âsâ olup mestâne raqş
- 4 Olmasaydı leb-be-leb ol âfet-i devrânile
Meclis içre eylemezdi dem-be-dem pervâne raqş
- 5 Def gibi gögsüm dögem ben hecrile lâyıq mıdur
Şevk-i vaşluñla ide bezmünde her bî-gâne raqş
- 6 'Âşık-ı bi-dil aña dirler cihânda Hâletî
Âteş-i 'ışka yanarken ide çün pervâne raqş

352

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bir demde biñ belâ-keşi gamdan ider hâlâş
Şemşir-i ebrârı gibi var mı bir hâlâş
- 2 Şol mürğ-i dil ki saçuñ dâmına düşse
Ölür gider birini idemez kimse hâlâş
- 3 Kâlırdı bu yeminüñ altında yaqam benüm
Muhabbet çıkarup itmese haţtuñ eger hâlâş
- 4 'Uşşâkuñ âh-ı serdine incinmesün raqîb
Olmaz cefâ-yı bād-ı hazândan seher hâlâş

351 Ü1. 97a, Ü2. 71b, VE. s. 278, T1. 81a, T2.68a

3 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

352 -Ü1, -Ü2, VE. s. 278, -T1, -T2

2 Bu beyitte vezin problemi vardır.

- 5 Derbend-i 'ışk Hâletiyâ cây-ı bimdür
Degme belâyile olmaz cân u ser hâlâş

ḤARFÜ'Z-ZÂD

353

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şerbet-i la'lin kılar her hasteye ol yâr 'arz
Mîr-i mülk-i hüsndür itse ne var timâr 'arz
- 2 Yâri görse 'ışkını tırmaz kılar 'âşık 'ayân
Güyyâ eyler tabîbe derdini bîmâr 'arz
- 3 Nâvekûnden hergiz olmaz ayru peykânüñ senüñ
Nice kan dökmîş dilâverdür yanında var 'arz
- 4 Kâküli gösterdi 'uşşâkuñ perişan olduğın
İtdi 'asker hâlini güyâ ki bir ser-dâr 'arz
- 5 Olmazise Hâletü kâ'il huşûs-ı büseye
Ol şeh-i nâzik-mizâca itme hiç tekrâr 'arz
- 6 Altun aduñ bakır olmasun meded ey sim-ten
Mâ'il olma itseler ger dirhem ü dinâr 'arz
- 7 Bahr-i nazma girdügince Hâletü gavvâş-vâr
Nâkıd-ı devrâna eyler lü'lü-yi şeh-vâr 'arz

ḤARFÜ'T-ṬĀ

354

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Varise aklıñ koma dünyâya pây-ı inbisât
Ġâfil olma cây-ı âsâyiş degüldür bu bisât

353 Ü1. 97b, Ü2. 72a, VE. s. 279, T1. 81a, T2. 68a

1 ne var: n'ola Ü1, Ü2, VE

2 'ışkını tırmaz: Hâletü lâ-büdd T1, T2

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2, VE

6 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

7 Nâkıd-ı devrâna: Nâkıd-ı devr T1, T2: Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

354 Ü1. 97b, Ü2. 72a, VE. s. 280, T1. 81a, T2. 68b

- 2 urmayup gitmekde şabrum gelmede derd ü belâ
Râh-ı 'ışk üstinde güyâ kalbüm oldu bir ribât
- 3 Bulımazlar şofıradan ayrılmaga hergiz mecâl
Şir ü şeker-veş güzellerle idenler ihtilât
- 4 'Âşıkunî ğamdur gelen mâtem-serâ-yı kalbine
Düşmana ammâ nedim-i bezm-i 'işretdür neşât
- 5 Râh-ı 'ışka girmede mâye tevekküldür hemân
Hâletî yoħsa müfid olmaz bu yolda ihtiyât

TEKMİL-İ KUŞÜR-İ HARFÜ'T-ŦĀ

355

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şafha-i haddünde olan beñleri kim kıldı ğatı
Münş-i Kudret yine bir nâme yazdı bi-nukât
- 2 Süsen ü servinden itdüm bæg-ı dünyânun ferâğ
Mu'tedildür kâmetün lâ-ğayra illâ fi'l-vaşat
- 3 Cennet-i küyün senün dârü's-selâma beñzeden
'Âşık-ı şüridenün eşk-i revânun şandı şat
- 4 Eylerüz dâ'im bağ-ı şahbâya bakmağdan şafâ
Sâhil-i baħr-i ferahda görmedük bir öyle bağ
- 5 Bi-tereddüd bizdedür varise yañlılık hemân
Hâme-i Takdir'den ey Hâletî gelmez ğalağ

HARFÜ'Z-ZĀ

356

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Zamâne itmez oldu şimdi merd-i pür-hünerden ğazz
Cihân bir pîre-zâl-i köhnedür kim itmez erden ğazz

2 güyâ kalbüm oldu: kalbüm oldu güyâ Ü1, Ü2, VE

355 -Ü1, -Ü2, VE. s. 279, T1. 81a, T2. 68b

356 Ü1. 98a, Ü2. 72b, VE. s. 280, T1. 81b, T2. 68b

1 Cihân: Hemân Ü1, Ü2, VE

- 2 Olup 'uşşāka hayrān qor benānın aǵzına dā'im
Civānum tıfl-ı nev-resdür ki eyler ney-şekerden hazz
- 3 Didüm kim eşk-i çeşm ü dāğ-ı dilden var mıdur hazzuñ
Didi nāzile dilber eylerin ben sim ü zerden hazz
- 4 Sen ey zāhid idersin hazz dā'im tāt terkinden
Velī 'uşşākı gör kim anlar eyler terk-i serden hazz
- 5 Uşanmışdur meger kim şüretinden halk-ı dünyānuñ
İder āyine-i dil Hāletī şimdi kederden hazz

357

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 'Aceb mi itse dilber ben garīb-i mübtelādan hazz
Şeh-i 'ālī-cenāb eyler geh olur bir gedādan hazz
- 2 Vefāyı eksük itme yine sen 'āşıklara cānā
Düşen 'ışk ehline göstermedür gerçi cefādan hazz
- 3 Cefā çeksün gönül cevruñ vefā bilmezse 'ālemde
Belā virsün Hudā 'ışkuñda itmezsem belādan hazz
- 4 Hevā-yı 'ışk mühlikdür dir erbāb-ı hıred ammā
Ne hikmetdür mizāc-ı 'āşık eyler ol hevādan hazz
- 5 Keder çekse n'ola ey Hāletī tab'uñ gören düşmen
İder mi bed-liķā āyine-i 'ālem-nümādan hazz

HARFÜ'L-'AYN

358

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Besdür āhum yakmasun her kevkeb-i nevvār şem'
Tengnā-yı 'āleme lāzım degül tekrar şem'

4 Velī: Dil-i T1, T2

357 Ü1. 97b, Ü2. 72b, VE. s. 280, T1. 81b, -T2

2 yine sen: sen yine Ü1, Ü2, VE

3 'ālemde: dünyāda Ü1, Ü2, VE

5 'ālem-: şüret- T1

358 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 81b, T2. 68b

- 2 Beñzedürdüm kendümi pervâneye öldükde ger
Başum ucında benüm yaqsaydı bir ğam-ğ^vâr şem[‘]
- 3 Kendü yakmakla kanâ[‘]at kılmayup pervânesin
Bulsa eyler düddan bir ebr-i âteş-bâr şem[‘]
- 4 Zülmet-âbâd-ı belâdur çünki zindân-ı cihân
Mîhr-i enverden yaqarlar gündüzün nâ-çâr şem[‘]
- 5 Hâletü pervâne-veş kendin çalar yerden yere
Bezm-i aġyâra olursañ ey peri-ruhsâr şem[‘]

359

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Gül ü bârânı dilber gelmege her dem tutar mâni[‘]
Muhaşşal vuşlata yerden çıkar gökden iner mâni[‘]
- 2 Varur kâşânesine illerün bi-bâk ü bi-pervâ
Bize geh bîm-i mâderdür gehî pend-i peder mâni[‘]
- 3 Bulup tenhâda ol şûhı ümmid-i vuşlat eylerken
‘Adü-yı rû-siyeh n'eyler kara bahtum yeter mâni[‘]
- 4 Baña geçmez dime ey verd-i ra'nâ bülbülün âhı
Hâdeng-i âhene ‘âşıklarun olmaz siper mâni[‘]
- 5 Beni ey Hâletü çokdan gelürdi öldürürdi ğam
Eger kim olmasaydı nâvek-i âh-ı seher mâni[‘]

360

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Dūd-ı âhum eksük olmazsa n'ola mânend-i şem[‘]
Ôd yanar başumda sensüz ey meh-i ħurşid-i lem[‘]
- 2 Hâne-i çeşme hayâl-i yâr gelmek var diyü
Sildi süpürdi içini taşını müjgân ü dem[‘]

359 Ü1. 98b, Ü2. 73a, VE. s. 282, T1. 81b, T2. 68b

3 ‘Adü-yı rû-siyeh n'eyler: Ne hâcet gelmege düşmen Ü1, Ü2, VE

360 Ü1. 98a, Ü2. 72b, VE. s. 281, T1. 82a, T2.69a

- 3 Ol kıyâmet-kadde irgürmezse devrân eylerem
Şarşar-ı âhumla bünyâd-ı cihânı al' u am'
- 4 Ala olur yalımı başlar 'ara-rîz olmaa
Pertev-i mihr-i ru-ı yârile olsa şem' cem'
- 5 Bir güherdür degme gûşa varmaz ol ey Hâletî
Tutmasa a'dâ 'aceb mi şî'r-i rûh-efzâna şem'

361

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nâle-i 'uşşâkı yâr eyler didiler istimâ'
Ney gibi nâlân olup ıldum sürürından simâ'
- 2 adri yok küyuñda hiç kâlâ-yı cân-ı 'âşıkun
ıymeti erzân olur çok gelse zirâ bir metâ'
- 3 'Âşık-ı dil-dâde itmez miydi çokdan döstüm
Mümkün olsaydı eger tiğ-i gamuñdan inkitâ'
- 4 İrgürüp encâmına eyyâm-ı şavm-ı firati
'İyd-ı vaşl olsa diseek ey mâh-ı rûze elvedâ'
- 5 alb-i dilberden opan seng-i cefâdur Hâletî
İtmişümdür ben bu ma'nâyı sözinden intizâ'

362

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Olmayup hâlî diliyle yakmadan her bâr şem'
Cândan âhir eyledi pervânesin bizâr şem'
- 2 Kendü yakmala anâ'at itmeyüp pervâneyi
Düzmek ister düddan ber-â-ber âteş-bâr şem'
- 3 Lem'a-i âhum yeter dünyâyı rûşen ılmaa
Hane teng olsa aña lâzım degül tekrar şem'

4 ru-ı: ruhuñ T1, T2

361 -Ü1, -Ü2, VE. s. 282, T1. 82a, T2. 69a

362 Ü1. 98a, Ü2. 73a. -VE, -T1, -T2

- 4 Z̤ulmet-âbâd-ı belâdur ç̤unki zindân-ı cihân
Mîhr-i enverden yaqarlar gündüzün nâ-çâr şem`
- 5 Bellüdür pâyı dem-âlüd olduğundan itmesün
Girdügin pervânenüñ kanına hiç inkâr şem`
- 6 Her zamân raqs eylerin mânend-i fânüs-ı hayâl
Dildeki şevk-i muhabbet oldu pür-envâr şem`
- 7 Hâletî pervâne-veş kendin çalar yerden yere
Bezm-i ağıyâra olursañ ey perî-ruhsâr şem`

363

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Olmasa nâ-ħaqq yere Manşür-veş ber-dâr şem`
Her gice olmazdı böyle mehbiñ-i envâr şem`
- 2 Z̤ulmet-âbâd-ı belâdur ç̤unki zindân-ı cihân
Mîhr-i enverden yaqarlar gündüzün nâ-çâr şem`
- 3 Çeşm-i dilber dâ'imâ 'ışk ehlini sūzân ider
Râhat olmaz bakmayınca her gice bîmâr şem`
- 4 Hân-kâh-ı 'ışka gel bir gün çerâğ-ı şevke bak
Görmek isterseñ eger tâ haşre dek bidâr şem`
- 5 Her zamân raqs eylerin mânend-i fânüs-ı hayâl
Dildeki şevk-i muhabbet oldu pür-envâr şem`
- 6 Hâletî pervâne-veş kendin çalar birden yere
Cem'-i ağıyâra olursañ ey perî-ruhsâr şem`

6 pür-envâr: bir nevvâr Ü1

363 -Ü1, -Ü2, VE. s. 281, -T1, -T2

2 Bu beyit ayrıca 362 nolu gazelin 4. beyitidir.

5 Bu beyit ayrıca 362 nolu gazelin 6. beyitidir.

6 Bu beyit 362 nolu gazelin de makta beyitidir.

HARFÜ'L-ĞAYN

364

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Yağsa dilber meclisinde sine-i ağıyara dāğ
Olur ol ağıyara gül cân-ı dil-i bımāra dāğ
- 2 Cüy-bār üzre düşen berg-i gül-i hamrā gibi
Yaraşur haqqā ki cism-i 'āşık-ı didāra dāğ
- 3 Şoñra sim-i eşk-i çeşmümden bozuldı gerçi kim
Sine-i 'āşıkda dönmişdi kızıl dınāra dāğ
- 4 Hıyl-i a'dānuñ aña hergiz ilişmez gözleri
Gül-şen-i cân içre beñzer bir gül-i bi-hāra dāğ
- 5 Lāle-i küh-sār-veş rif'at bulurdum Hāletī
Yağsa bir gün cismüme ol şüh-ı ateş-pāre dāğ

365

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

- 1 Kıldum 'ilāc hātır-ı bımārdan ferāğ
Döndüm aña ki eyleye tımārdan ferāğ
- 2 Bād-ı hümüm-ı firkatile alışup mizāc
İtdüm hevā-yı vuşlat-ı dil-dārdan ferāğ
- 3 Cān virmeden yetiş diseler haste-i gama
İtmez o yār şive-i refārdan ferāğ
- 4 Def' idemem anuñ nice yıllar nedāmetin
Bir gün gelürse hātıruma yārdan ferāğ
- 5 Ey Hāletī muqadder olandur zuhūr iden
Evlā budur ki idesin efkārdan ferāğ

364 Ü1. 98b, Ü2. 73a, VE. s. 283, T1. 82a, T2. 69a

365 Ü1. 98b, Ü2. 73b, VE. s. 284, T1. 82a, T2. 69a

366

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Kim yaḳsa sinesine dehānuñ gamıyle dāğ
Öldükde ḳabri üzre yana ḡaybdan çerāğ
- 2 Az ḳalsa tañ mı şem'-i ḡayātum söyünmege
Ḳalmadı yana yana benüm yüregümde yağ
- 3 Ḳatlı eylerin seni diyü itdüñ yeminler
Ey āfet-i zamāne hemān ol cihānda şağ
- 4 Bir ağız biñ dili ola her ḡonçe-i ḡülüñ
Nice fiğānlar eylesün 'andelib-i bāğ
- 5 Dāğıla na'lile pür idüp yār cismümi
'İşḳında ḳıldı Ḥāletü-i zārı göz ḳulağ

367

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Şevḳ-i ruḡsāruñla yaḳmış lāle-i küh-sār-ı dāğ
Ḳaddüñe divāne-i serdür hevādur serv-i bāğ
- 2 Şöyle bī-huşam yeminümden yesārum seçmezem
Ḍarbet-i seng-i cefādan bir yerüm ḳalmadı şağ
- 3 Anda ḳalmış māhī-i baḡr-i şafādur ḡançerüñ
Tür-miyān-bendüñ olupdur şanki bir piçide ağ
- 4 Himmet it tā kim şına şeytān ayağı döstüm
Ḳıl şikeste destüñe şundukça düşmenler ayağ
- 5 Gāh bedr ü geh hilāl olur şanurlar Ḥāletü
Olsa seyl-i eşküme māh-ı münevver göz ḳulağ

366 -Ü1, -Ü2, VE. s. 282, T1. 82a, T2. 69a

1 Kim: Ne kim VE

367 Ü1. 98b, Ü2. 73b, VE. s. 283, T1. 82b, T2. 69b

1 Şevḳ-i: Şem'-i VE

368

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bâr-ı gamile kâmetüm oldı dü-tâ dirîğ
Bilmez ne çekdüğüm benüm ol kaşı yâ dirîğ
- 2 Bir demde biñ belâ-zedeyi eyleyüp helâk
Bir gün birine dimez ol bî-vefâ dirîğ
- 3 Bakdı raķibe la'l-i lebin dişledi o yâr
Cânum elümden olmadı hergiz rehâ dirîğ
- 4 Üftâde oldı çâh-ı zenehdân-ı dilbere
Düşdi yine belâya dil-i mübtelâ dirîğ
- 5 Hiç kandurur mı Hâletiyâ âb-ı vuşlata
Bir reşha-i murâdı iden dil-rübâ dirîğ

HARFÜ'L-FÂ

369

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Yatur kapuñda 'âşık-ı bî-cân taraf taraf
Güyâ kesildi Ka'be'de kurbân taraf taraf
- 2 Qalur mı hiç qararı gönül mürğünün 'aceb
Şalınsa ger o serv-i hürâmân taraf taraf
- 3 Gelse hayâl-i nâvek-i müjgânı çeşmüme
Eglenmeyüp hemân saçılır kan taraf taraf
- 4 Olsa eger ki 'aql perişân 'aceb degül
'Arz-ı cemâl idince civânân taraf taraf
- 5 Şehr-i vişâlüne nice vâşıl olur gönül
Türmüş yolında reh-zen-i hicrân taraf taraf

368 -Ü1, -Ü2, VE. s. 284, -T1, -T2

369 Ü1. 99a, Ü2. 73b, VE. s. 284, T1. 82b, T2. 69b

1 Yatur: Yaturken VE

2 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

5 rehzen-i: 'asker-i Ü1, Ü2

- 6 Her yaña vardı tab'umuñ âşarı Hâleti
Güyâ ki atdı dürrleri 'ummân taraf taraf

370

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 'Âşıkâ 'adl iderin diyü iderken nice lâf
Merhamet kılmaz iseñ hâlüme cânâ inşâf
- 2 Beni gel gamze-i hûn-rizüñe teslim eyle
Kendüñ öldürmeden eylerseñ eger istinkâf
- 3 Firkat ü vuşlatile havf u recâdur kârum
Kaldı ortada gönül niteki ehl-i a'râf
- 4 'Âşık-ı zâr u nizârı iki biçmekdür işi
N'ola ol dilber için dirler ise müy-şikâf
- 5 Virme güftârını nâ-dân eline Hâletiyâ
Dürr ne deñlü çoğısa anı yazıkdur itlâf

HARFÜ'L-KÂF

371

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Cenâbuña nice 'arz olunur bu derd-i firâk
Sürür-ı 'ıyş gelür saña nâle-i 'uşşâk
- 2 Hemîşe künc-i firâkıñda gam yemezler idi
Eger ki lezzetini almasaydı ehl-i mezâk
- 3 Şafâlar itdi gönül kaşlaruñ hayâli ile
Sarây-ı sinede yapıldı guyyâ iki tâk
- 4 Olurdı râh-ı melâhatde yârile hem-pâ
Eger ki serv-i hürâmân olaydı simin-sâk

370 -Ü1, -Ü2, VE. s. 285, T1. 82b, T2. 69b

371 Ü1. 99a, Ü2. 74a, VE. s. 285, T1. 82b, T2. 69b

1 Cenâbuña: Cemâlüñe Ü1, Ü2 // Sürür-ı: Sürüd-ı Ü1, Ü2

2 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

4-5: 5-4 VE

- 5 Kānı senūñ gibi gün yüzlü bir perı simā
Gören cemālūñı müştāk görmeyen müştāk
- 6 Baña zamāne göz açdurmaz oldu Hāletiyā
Duḥān-ı āhumile tıldı ser-be-ser āfāk

372

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bāğ-ı dehre ser-be-ser virmezdi revnağ āb-ı 'ışk
Māverā-yı 'arşdan devr itnese dülāb-ı 'ışk
- 2 Āfitāb-ı feyzi bizden şor ki olmuşdur bize
Cümle etbāk-ı felek elvāḥ-ı usturlāb-ı 'ışk
- 3 Eylemez hergiz tenezzül yoḥsa mānend-i ḥabāb
Bu tokuz keştii nā-peydā ider girdāb-ı 'ışk
- 4 Ğam ḥarābātında biñ yerden açarlar tāze ḥum
Sāğar-ı çeşmümden eksilse eger ḥün-āb-ı 'ışk
- 5 Bir zamān pirāhen-i şabrum 'aceb bisyār idi
Şimdi oldu cümlesi fersüde-i mehtāb-ı 'ışk
- 6 Ol neheng-i baḥr-i teslimüz ki tutduğ kāmumuz
Geçmeden ḥabl-i metīn-i miḥnete kullāb-ı 'ışk
- 7 Ugramaz mı üstüme bir gün benüm de Hāleti
Ol ḥas u ḥāşāki yerden kalduran seyl-āb-ı 'ışk

373

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Burc-ı sinemden ki toğdı mihr-i pür-envār-ı 'ışk
Gitdi dilden ḥ'āb-ı ḡaflet oldu cān bīdār-ı 'ışk
- 2 Kışsa-i Manşūr'ı zāhid ḡuş idüp ḥavf eyleme
Hiç senūñ gibi ḥaruñ bārın çeker mi dār-ı 'ışk

372 Ü1. 100a, -Ü2, VE. s. 290, T1. 83a, T2. 70a

4 Ğam: Dil Ü1

373 Ü1. 100a, Ü2. 75a, VE. s. 290, T1. 83a, T2. 70a

- 3 Hāke yek-sān itdi bir an içre gönüm şehrini
Yıkımda izhār idermiş şan'atın mi'mār-ı 'ışk
- 4 Cem' olur bir yerde istikā için erbāb-ı derd
Olmasa üstümde bir dem ebr-i āteş-bār-ı 'ışk
- 5 Aldı sib-i gābgabından behre āhir tıfl-ı dil
Himmet-i pīr-i muḥabbet kıldı ber-hürdār-ı 'ışk
- 6 Tekye-gāh-ı gāmda ben ḥayrān olaldan gülmeden
Oldı güyā ağlamak ḥāşşiyet-i esrār-ı 'ışk
- 7 Cümle eşyā ḥişşe-dār olmazdı andan Hāletī
Māverā-yı çarḥdan devr itmese andan Hāletī

374

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ser fedā itmekdür ey dil 'āşıkā tedbīr-i 'ışk
Kelle-i 'uşşākdur zīrā gıdā-yı şīr-i 'ışk
- 2 Cismümi zerd eyleyen derd-i firāk-ı yārdür
Benedür ol ḥāki altun eyleyen iksīr-i 'ışk
- 3 Şol zamān kim kıldı Mecnūn'ūñ namāzın rüzīgār
Tıtdı hep dünyā yüzün āvāze-i tekbīr-i 'ışk
- 4 Şu'leler izhār idüp olsa ḥavāle 'āşıkā
Öldürürken üstine nūr indürür şemşīr-i 'ışk
- 5 Eylemez şayyād-ı dehrūñ zahm-ı tīrinden ḥazer
Bend-i fitrāk-i ta'alluḡdan kaçār naḥcīr-i 'ışk
- 6 Gelmesinden gitmesinden ḥazz ider 'āşıklarūñ
Zerre-perverdür ezelden mihr-i 'ālem-gīr-i 'ışk

3-4: 4-3 VE

4 yerde: yere Ü1, Ü2, VE; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

6 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

374 Ü1. 99b, Ü2. 74b, VE. s. 291, T1. 83a, T2. 70a

2 Cismümi: Çeşmümi Ü2

4 idüp: ider Ü1, Ü2, VE

- 7 Şāh-ı encüm lerzeden hāli degüldür Hāletī
Ben livā-yı dūd-ı āhumla olaldan mīr-i 'ışk

375

Müfte'ilün Fā'ilün Müfte'ilün Fā'ilün

- 1 Girse gönül şehrine husrev-i zī-şān-ı 'ışk
Hāzır olur miş-i cān olmağa kurbān-ı 'ışk
- 2 Olmağıla mūr-ı dil rīze-ḥor-ı ḥ'ān-ı gam
Oldı müyesser aña kurb-ı Süleymān-ı 'ışk
- 3 Fenn-i sülük ehlinün eşbehi Zünnün iken
Ḥarfine engüşt kor tıfl-ı debistān-ı 'ışk
- 4 Geçse n'ola 'ömrümüz ka'r-ı yem-i guşşada
Degmede girmez ele gevher-i 'irfān-ı 'ışk
- 5 Dilber-i dil-saḥtdan merḥamet ister gönül
Hāşıl umar sengden sa'yile dihkān-ı 'ışk
- 6 Bedreka-i ārzü olmadı hiç sāz-kār
Oldı gamum fi'l-meşel rik-i beyābān-ı 'ışk
- 7 Mürg-i dil ol gonçenün ağzına baksa n'ola
Böyledür ey Hāletī resm-i gül-istān-ı 'ışk

TEKMİL-İ KUŞŪR-I ḤARFÜ'L-KĀF

376

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Ğamuñla dīde vü dildür çeken belā-yı firāk
Gören cemālün müştāk görmeyen müştāk
- 2 Şabā gelür diseler ḥāk-i rāh-ı dilberile
Kalur çü ḥalka-i der yolda dīde-i 'uşşāk

375 Ü1. 100a (derkenar olarak yazılmıştır), -Ü2, VE. s. 291, T1. 83a, T2. 70a

376 -Ü1, -Ü2, VE. s. 287, T1. 83a (derkenar olarak yazılmıştır), T2. 70b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

- 3 Güzellerüñ de olur hañtı gelmesi bir gün
Niteki mihriyle mâha irer küsûf u mehâk
- 4 Olurdu 'arşa-i hüsn içre yârile hem-pâ
Eger ki serv-i hürâmân olaydı simîn-şâk
- 5 Egerçi Hâletiyâ urdu âteşe dilber
Yanup yakıldı murâd üzre nâme-i eşvâk

377

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dem-â-dem âh u efgân eylerin şabr u kararum yok
Benüm 'ışk içre zirâ küh-ken-veş gayrı kârum yok
- 2 Revân olsa eger gül-gün-ı eşküm baña incinme
Bilürsin 'âcizem elde 'inân-ı ihtiyârum yok
- 3 Benüm gibi senüñ pâ-mâl-i gam biñ hâk-sâruñ var
Senüñ gibi benüm bir nâz-perver şeh-süvârum yok
- 4 Bir iki nâvek-i dil-düzdan ihsân eyleyüp câna
Dimiş kim şimdi artık saña lâyık bergüzârum yok
- 5 Cüdâyam hañt-ı sebz ü piste-i handân-ı yârümden
Hümüm-ı gamla yanmış bir dırahtum berg ü bârum yok
- 6 Zebûnum şol kadar gamdan ki âh u zârdan kaldum
Benüm ey Hâleti bu şeş-der-i âlemde zârum yok

378

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Vücûdı 'âşık-ı bi-dillerüñ gubâr olıcağ
Reh-i nigâra düşer rûzigârı yâr olıcağ

4 -T1, -T2

377 Ü1. 99b, Ü2. 74b, VE. s. 289, T1. 83a, T2. 70b

4 -Ü1, -Ü2

5 -T1, -T2, -VE

378 -Ü1, -Ü2, VE. s. 286, T1. 83b (derkenar olarak yazılmıştır), T2. 70b

- 2 Şarāb-ı ğamla ٲolı Şişedür dil-i pür-ĥün
Aķar bu ķanlu yaşum anda inkisār olıcaķ
- 3 Nuķūd-ı dāne-i eŐķün ğeyigi Őayd itsün
Metā'-ı vaşlı ķaçurma meded Őikār olıcaķ
- 4 Nigāri kendüye ķullāb-ı ['ıŐķıla] çekemez
Belā çeker ķiŐi hercā'ilerle yār olıcaķ
- 5 Güneş gibi Şala āfāķa Ĥāleti pertev
Belāğat ehline bir zerre i'tibār olıcaķ

379

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Őöyle te'Őir eylemiŐdür sūziŐ-i nār-ı firāk
Kevkeb-i baĥtumda da eksük degüldür iĥtirāk
- 2 Cümle bezm ehli çeküp öpmek diler ayakların
Her ķaçan kim ğöstere sākı-i meclis sim-sāk
- 3 Keşti-i Şabrı olur 'ıŐķ ehlinün zir ü zeber
Olsa mevc-engiz baĥr-i bi-kenār-ı iŐtiyāk
- 4 Bāğ-ı 'ıŐķında ğül-i bādām zanneyler o yār
Ağlamakdan düşse çeşm-i 'āŐık-ı Őeydāya aķ
- 5 Ķudreti ķalmaz ĥumār-ı ğuŐŐadan reftāra ĥiç
Ĥāleti'ye sākıyā irmezse destünden ayak

380

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 'Azm-i ğül-zār eylemez dil bulmayınca yāri çak
Ğonçe tıflınuñ var ey Şebnem başına aķçe taķ

4 ['ıŐķıla]: 'ıŐķuñla T1, T2 (Nüshalarda 'ıŐķuñla Şeklinde yazılmış olan kelimenin vezin ve anlam bakımından doĒru Şeklinin 'ıŐķıla olduĒu kanaatindeyiz.)

379 Ü1. 99a, Ü2. 74a, VE. s. 287, T1. 83b (derkenar olarak yazılmıştır). T2. 70b

380 Ü1. 99b, Ü2. 74b, VE. s. 287, T1. 83b (derkenar olarak yazılmıştır). T2. 70b

- 2 H̄ayli mestānı düşürme birbirine zāhidā
Ġāfil olma kim senüñ başuñda ufanur kabağ
- 3 Bakma za'f-ı h̄älüme āh u eninümden şağın
Ey 'adü sen ser-güzeşt-i peşşe vü Nemrüd'a bak
- 4 Hiç dehānuñ noqtasından geçmege yoğdur mecāl
Tıfl-ı cāna muşhaf-ı rüyuñda olmuşdur turağ
- 5 Güşte-i yār olduğum kabrümde yazsunlar benim
Alsun erbāb-ı fenā levh-i mezārumdan sebak
- 6 T̄ab'-ı vağāruñ fūrüzān eyleyüp ey H̄āletī
Süz-nāk eş'ārile h̄āsıdlerüñ bağrını yak

381

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Dem-ā-dem āşınāya 'ādetüñ cevr ü cefā ancak
Senüñle āşınalık ehl-i 'ışka bir belā ancak
- 2 N'ola h̄übān-ı 'ālem baksa kalsa rüyuña cānā
Cemālün h̄akk budur āyine-i Şun'-ı H̄udā ancak
- 3 Şafā-yı Ka'be-i vaşla irenler bī-nevālardur
Bu yolda sa'y-i erbāb-ı muḥabbet hep hebā ancak
- 4 Olur mı t̄ak-ı ebrū-yı nigāra bakmağa çāre
Muḥabbet ehlinüñ hicrānile kaddi dü-tā ancak
- 5 Dil-i divāne şimdi şehriyār-i milket-i ğamdur
Başında saçlaruñ sevdāları zıll-i h̄ümā ancak
- 6 N'ola rüy-ı niyāzı sürseler h̄āk-i der-i yāre
İşin 'āşıkların altun iden ol kimiyā ancak
- 7 İşidüp kışsa-i Leylā vü Mecnün'ı dimiş dilber
Bizümle H̄āletī beyninde olan mācerā ancak

2 H̄ayli: H̄ayl-i Ü1, Ü2

4 tıfl-ı cāna: tıfl-ı h̄āme T1, T2

381 -Ü1, -Ü2, VE. s. 289, T1. 84a (derkenar olarak yazılmıştır). T2. 71a

- 8 O serversin ki sen âvâze-i ihsân u cûduñla
Dem-â-dem künbed-i eflâk pür-şıyt u şadâ ancak
- 9 Ümid-i merhamet kılsam cenâbuñdan n'ola ben de
Der-i devlet-me'âbuñ ehl-i fazla mültecâ ancak
- 10 Yüzi yok kim saña 'arz eyleye hâl-i perişânın
Çapuñda Hâletî bir 'abd-i bî-rûy u riyâ ancak

382

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Mecâzi 'ışka aşlâ dilde şimden soñra niyet yok
Nedür andan garaz çünkim güzellerde haķıķat yok
- 2 Dükendi naķd-i eşküm nâ-tüvân oldu tenüm cânâ
Varurdum Ka'be-i küyuña ammâ bende kudret yok
- 3 Gice tâ şubh olunca gerçi kim yıldız şayar çeşmüm
Uyanmaz dide-i bahtum sitâremde sa'âdet yok
- 4 Cünün fennini ta'lim eylemek kâbildür ammâ kim
Dil-i divânemüz uşlanmağa hiç kâbiliyyet yok
- 5 Şafâmuz var idi gâyet görürken rûy-ı dil-dân
Göñül âyinesinde Hâletî şimdi o hâlet yok

383

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Yârüñ yolına cân revân eylese 'aşık
Olmaz mı yine vaşlıle cân bulmağa lâyıķ
- 2 Ser-çeşme-i çeşmüm var ise hün-ı cigerdür
Yaşum nice demdür ki aķar kana boyanık

8 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır; serversin: servsin T2

9 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

10 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

382 -Ü1, -Ü2, VE. s. 286, -T1, -T2

383 -Ü1, -Ü2, VE. s. 288, -T1, -T2

- 3 Yok mı şeb-i hecrüñ 'aceb rûz-ı vişâli
Görmez mi senüñ luţfuñı hiç 'aşık-ı şadıķ
- 4 Virmez baña ölsem de şarâb-ı la'l-i lebin
Cân almada ammâ ki katı hâzık
- 5 Çokdan irişürdi dil-i bîmâr helâke
Olmasa o kân-ı keremüñ luţfına vâşık
- 6 'Ummân-ı mürüvvet dür-i deryâ-yı fütüvvet
Hürşid-i sipihr-i 'azamet sâye-i Hâlık
- 7 Ferş-i hâremi âyine-i rûy-ı murâdât
Dest-i keremi maķsim-i erzâķ-ı hâlâyık
- 8 Âzâd ide gör Hâleti'i bend-i belâdan
Çün oldu senüñ bendelerüñ silkine sâlik
- 9 Devlet ola hem-vâre rikâbuñca mülâzım
Tebirüñe taķdir ola her gâh muvâfık
- 10 Kurtulmaya cellâd-ı felekden ser-i a'dâ
Mâdâm ki şemşir-i meşârik ola şârik

ĤARFÜ'L-KÂF

384

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Revzen-i cennet açarsın sineñi itdükçe çâķ
Mübtelâ-yı düzaķ-ı hicrâni eylersin helâķ
- 2 Olsa ehl-i 'ışķ eger 'işretüñe Cemşid de
Bîm-i hecr-i yârile elbette olur guşsa-nâķ
- 3 Câna cân olmaz lebiyle tenden ayrılmazsa rûķ
Devlet-i pâ-bûsa irmez cism eger olmazsa hûķ
- 4 'İşret-i Cemşid'i yâd eyler meger nev-rûzda
Girye-i bî-ihtiyâr eyler aña irdükçe tâķ

- 5 Ğarqa-i āb-ı sirişk olsam qayırmaz Hāletī
Böyledür zîrā ezelden iktizā-yı ‘ışk-ı pāk

385

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ne qadar olsa hamīde qad-i ehl-i idrāk
Yetişür aña yine tiĝ-i cefā-yı eflāk
- 2 Ğamzeden düşmen-i nāçize olup hañcer-keş
İtme ben ‘āşıkuñı tiĝ-i cefāyile helāk
- 3 Tāze cān-bağş ider ol şāh-ı şikār-endāzum
Kılsa nañcîrlerin beste-i bend-i fitrāk
- 4 Hāber alursa eger nize-i müjĝānuñdan
Hime-i āteş-i ħurşid ide rümĝini simāk
- 5 Herze-gerd olma şakın Qays-şifat Hāletiyā
Küy-ı dil-dārda şabāğ şaçarisen başuña ħāk

386

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Kendüye eglence eyler va‘de-i ferdālaruñ
Gün geçürmekdür murādı ‘āşık-ı şeydālaruñ
- 2 Eşkümuñ gül-günü olmazdı bu deñlü tiz-rev
Tāziyāne olmasa mergül-ı ‘anber-sālāruñ
- 3 ‘Aksini mir’āt-ı muşşudında zengār añlamış
Yoğsa güftārın göreydüñ tüti-i güyālaruñ
- 4 Şūfiyān-ı kūr-ı dil gördükçe mey şun sākıyā
Hāyrdur virmek ‘aşā destine nā-binālaruñ

5 pāk: bāk Ü2

385 Ü1. 105b, Ü2. 81a, -VE. T1. 83b, T2. 71a

1 hamīde: çemende Ü1

386 Ü1. 105b, Ü2. 81b, -VE. T1. 83b, T2. 71b

4 -Ü1, -Ü2

- 5 Hâylice çok başludur zülf-i siyeh-kâruñ senüñ
Kudreti yokdur anuñla bahse ejderhâlaruñ
- 6 Her zamân âmed-şüd-i dil-dâra tâbi'dür yaşum
Cezr ü meddi Hâletî mu'tâddur deryâlaruñ

387

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ol şeh-i hüsnüñ olurdı rüyına beñzer dimek
Kurş-ı mâh-ı 'âlem-ârâ olmasaydı bî-nemek
- 2 Kazıdursa hattını evvelkiden a'lâ çıkar
Şafha-i ruhsârına virmez hâlel ol hattı hakk
- 3 Guşsa-i dehrile 'aklum gitdi hep şimden giri
Bildüğinden kalmasun sâki-i 'ayyâr-ı felek
- 4 Ya bu hürmenden mişâl-i keh-rübâ kaldurma kâh
Ya le'imân-ı zamânuñ minnetin tağlarca çek
- 5 Bir söziyle hâkden kaldurmaz ol 'İsâ-nefes
Mürde-i gam yatsa küyında eger tâ haşre dek
- 6 Bî-sütündan derdile her taş ki kesdi Kûh-ken
Şâgar-ı iqbâl-i Pervîz'e tokındı yek-be-yek
- 7 Her biri müjgânınuñ bir nîze-i ser-tîzdür
'Âşık olanlar saña şâhum katı pür-dil gerek
- 8 Kişt-zâr-ı sine hâli turmasun ey Hâletî
Beklerin yârüñ taşavvur kıl muhâbbet tohmın ek

388

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Tâb-ı cefâ-yı yârile yanmağdadur yürek
Tufân-ı nârdur bu ki mey zevrakı gerek

5 -T1, -T2

387 Ü1. 101a, Ü2. 76a, VE. s. 297, T1. 83b, T2. 71b

2 ruhsârına: ruhsârıla T1, T2

6 -Ü1, -Ü2, -VE

388 Ü1. 103a, Ü2. 78b, VE. s. 303, T1. 84a, T2. 71b

- 2 Ser-geşte kıldı zerre-şifât şimdilik bizi
Daği ne güne şağlar ola bilmezüz felck
- 3 La'lüñ meyi bozulmaya cânâ ne hâldür
Dest-i kazâ bu deñlü komışken aña nemek
- 4 Cân büstânda bitmez eyâ serv-i ser-firâz
Güş itme dirlerise saña ehl-i 'ışkı ek
- 5 Ehl-i muhabbete ölüm üzre ölüm budur
Yar öldürürken eyleye a'dâ gelüp dilek
- 6 Oldur kızıkların çıkarar sim-tenlerüñ
Erbâb-ı dil 'aceb mi dise bâdeye mihekk
- 7 Ey Hâletî gönüller alur her ne giyse yâr
Te'sir-i tir-i gamzeze lâzım degül yelek

389

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Meger ki çeşm-i kemân-dârı nâ-tüvândur pek
Kalur öginde anuñçün her atduğı nâvek
- 2 Kapuñda tiğine tutmuşdı gerdenin 'aşık
Mukayyed olmayıcak gitdi boynını egerek
- 3 Ne gözde eşk ne dilde karar kalmışdur
Ne var idi güzelüm böyle ictinâb idecek
- 4 N'ola yer eylese göñlümde nâvek-i dilber
O hûba beñzedürin kim giye beyâz yelek
- 5 İşüñ o lebler için dâğ-ı derd yakmağdur
Netice mi virür ey Hâletî bu nân u nemek

2 -VE

6 Erbâb-ı dil 'aceb mi dise: Nakkad-ı dehr dirse n'ola Ü1, Ü2, VE

389 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 84a, T2. 71b

390

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Çünki mey yok nice bir gösterür âyâ bilsek
Birbiri içre toköz cāmını sākî-i felek
- 2 Elem-i hasret-i yârile budur ki görünen
Hürmen-i âteşe ola dâğ-ı cününüm giderek
- 3 Âh-ı şeb-dizini gül-gün sirişkümle gören
Didi kim böyle gerek şâh-ı gam-ı 'ışka yürek
- 4 'Âşıkun sim-i sirişkinde iderseñ şüphe
Olmaz ey şüh aña hiç seng-i cefâ gibi mihekk
- 5 Kâ'il ol kısmete çün rüz-ı ezelden vâ'iz
Söylemek saña virülmiş baña söz diñlememek
- 6 Ele al gezlik-i teslimi vü kıl Hâletiyâ
Noқта-i şekki ser-i satr-ı tefekkürden hakk

391

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 N'ola 'aynında olmazsa cihân mest-i mey-i nâbuñ
Habâb-ı bâdedür çarh-ı berini 'âlem-i âbuñ
- 2 Çemen bülbüllerin ilzâma hergiz olmadı çäre
Gül-i şad-bergile yüzleşmeyince rüy-ı pür-tâbuñ
- 3 Bu şeb feryâdın arturmuşdı bülbül şahn-ı gül-şende
Güle göz koyduğun görmüş meger kim kirm-i şeb-tâbuñ
- 4 Meger kim dest-i luţf-ı yârdan dermân ola yoħsa
Ber-â-berdür yanında rüz u şeb baht-ı girân-ı'âbuñ
- 5 Ayırma ebruvânuñdan o gisû-yı girih-girüñ
Aşarlar sübhalar 'âdet budur yanında mihrâbuñ

390 -Ü1, -Ü2, VE. s. 298, T1. 84a, T2. 72a

391 Ü1. 105a, Ü2. 80b, VE. s. 298, T1. 84a, T2. 72a

4 -Ü1, -Ü2, -VE

- 6 Niçün olmaz ki gül-zâr-ı emel ey Hâleti hürrem
Meger kim eskimişdür delvi bu gerdünda dülâbuñ

392

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Cihân sim-i sirişk ü naqd-i cânile harîdaruñ
Alınmaz yine ammâ büse-i la'l-i şeker-bâruñ
- 2 N'ola hûbânı şehrûñ olsalar dem-beste yanuñda
Senüñ taqlid olunmaz haţtdur el-hakķ haţı-ı ruhsâruñ
- 3 Mecâl olmaya tâ kim gitmege gel ey gözüm yaşı
Beni pâ-der-gil eylerseñ eger küyünda it yârüñ
- 4 Dem-â-dem gösterüp düd-ı siyâhuñ şerm-sâr itme
Bulutdan nem kâpar bir verd-i terdür çünki dil-dârum
- 5 Yanar künc-i firâkuñda derün-ı 'aşık-ı bî-dil
Kaçan kim güş ider germiyyetüñ bezminde ağıyârüñ
- 6 Neden çaķ böyle reng-âmiz olur la'l-i lebüñ cânâ
Eger kim olmasa perverde hürşid-i dıraşşânuñ
- 7 İdermiş tal'atı hürşidi nisbet rüy-ı dil-dâra
Elinden yanduga ey Hâleti çarķ-ı sitem-kâruñ

393

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dirîgâ kim irişmez desti hergiz ben dil-efkâruñ
Ne dâmânına yârüñ ne giribânına ağıyârüñ

392 Ü1. 100b, Ü2. 75b, VE. s. 305, T1. 84b, T2. 72a

3 gözüm: güzel Ü2; gözlerüm VE

4 gösterüp: 'arz idüp Ü1, Ü2, VE

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

7 tal'at-ı: pençe-i Ü1, Ü2, VE

393 Ü1. 102b, Ü2. 78a, VE. s. 294, T1. 84b, T2. 72a

- 2 N'ola şeb-diz-i dūd-ı āha irhā'-i 'inān itseñ
Cefāsından katı āzürdeyüz çarḥ-ı sitem-kāruñ
- 3 Yüzün göstermeyen baña sipihruñ her zamān oldur
Ḥudāyā dūd-ı āhın eksük itme bu dil-i zāruñ
- 4 Çıkarmasaydı anı bir kalemde kātib-i Kudret
Ser-ā-ser böyle hem-vār olımazdı ḥaṭṭ-ı ruḥsāruñ
- 5 Kalup iki elüm seng-i cefādan taşlar altında
Mecāl olmadı hergiz gitmege küyından ol yāruñ
- 6 Senüñ ey Ḥāletü maẓmün-ı pāküñ ḥaṭṭ-ı nazmuñda
Akar āb-ı muşaffādur içinde bir çemen-zāruñ

394

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Döşendi sebz-gün kālīçesi bāga çemen-zāruñ
Nihālisin 'aceb mi çekseler her yaña ezhāruñ
- 2 N'ola ḥunk-i şabāya her biri turma süvār olsa
Giderler gül 'arūsın almağa ezhāri eşcāruñ
- 3 Çemen ebkārınuñ sūrı düşer elbette nev-rūza
'Aceb mi cāme vü pirāheni al olsa gül-nāruñ
- 4 Şabā oynatmadan ḥālī degüldür şahn-ı gül-şende
Nihāl-i gül olup bir kāse-bāzı şehr-i gül-zāruñ
- 5 Degül gül ḥusrev-i nev-rūza geldi kanlu pirāhen
İrince 'andelīb-i bāga zahmı ḥançer-i ḥāruñ
- 6 Gül-i gül-zāra aldanma şaḫın renginden ey bülbül
Odur mülk-i çemende cānişini sürḥ-i 'ayyāruñ

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -T1, -T2

6 Senüñ.....nazmuñda / Akar.....çemen-zāruñ: Derünün eylemezdi ehl-i ḥālün Ḥāletü rüşen / Eger nūr-ı siyehden olmasaydı ḥaṭṭ-ı eş'āruñ Ü1, Ü2, VE

394 Ü1. 103a, Ü2. 78a, VE. s. 29, T1. 84b, T2. 72a

3 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -T1, -T2

- 7 Hemân bir sen degülsin Hâletî Mecnûn olan şimdi
Ayağı geçdi zencir-i cünûna cümle enhârûñ

395

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Nedür çaķ böyle dil-teng olduğı 'âşık-ı zârûñ
Alurlar mı ki ağı ölçüsin ol gonçe-leb yârûñ
- 2 Senüñle idemez da'vâ-yı hûbî ey gül-i ra'nâ
Hezâr olsa eger aña güvâhı verd-i gül-zârûñ
- 3 Vefâya her ne deñlü 'ahd iderse i'timâd itme
Vefâ olmaz dilâ 'ahdinde ol şüh-ı sitem-kârûñ
- 4 Sevâd-ı dide çokdan maħv olundu âb-ı eşkümlle
Görünen şimdi 'aks-i hâlidür ol lâle-ruhsârûñ
- 5 Cemâlûñ bâğınûñ ey gonçe-leb evvel-bahâridur
Götür sünbüllerûñ yüzden açılson verd-i ruhsârûñ
- 6 'Aceb mi olsalar erbâb-ı dil hep görmege mâ'il
Beyâza şimdi çıķmış nüshâdur haţt-ı siyeh-kârûñ
- 7 Kaçan kim içmeye destinde olur ra'seler peydâ
'Aceb mi akçe tırmazsa elinde rind-i mey-h'vârûñ
- 8 'Aceb mi Hâletî 'ışkuñla dâ'im göz kulağ olsa
Ne demlerdür ki özler ol senüñ reftâr-ı güftârûñ

7 mecnûn: şeydâ T1, T2 // enhârûñ: ezhârûñ T1, T2

395 Ü1. 105a, Ü2. 80b, VE. s. 316, T1. 84b, T2. 72b

1 olduğı: olması VE, T1, T2 / 'âşık-ı zârûñ: 'uşşâk-ı gam-h'vârûñ T1, T2 // Alurlar mı ki: Eger almasa VE; Vefâ umduķça T1, T2 / ol gonçe leb: almasalar T1, T2

3 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

4 -VE; Sevâd-ı dile.....âb-ı eşkümlle: Sevâd-ı merdümüm eşk-i revânı ser-cümle maħv itdi T1, T2

5 -Ü1, -Ü2; Bu T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

6 -VE

7 -T1, -T2; Kaçan.....peydâ / 'Aceb mi.....rind-i mey-h'vârûñ: İdüpdür hâlûñe kâr ayrılık ey Hâletî ammâ / Güzel sevmekden özge yok yine dünyâda bir kârûñ VE: T1'de derkenar olarak maktan ayrıca şu şekli de kayıtlıdır: İdüpdür cânına kâr ayrılık ey Hâletî ammâ / Güzel sevmekden özge yok yine ziyâde bir kârûñ

396

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Sözüni gül n'ola diñlerse bülbül-i zâruñ
Karâr-dâde-i hoş-elhânidur bu gül-zâruñ
- 2 Müzeyyen oldı yine çârsü-yı şehr-i çemen
Çözüldi yükleri hep kâr-bân-ı ezhâruñ
- 3 Alup berâde-i elması çarh hakkâki
Döküldi hurde-i pîrûzesi çemen-zâruñ
- 4 Degül haţ-ı zeķanuñ düd-ı âhıdur cânâ
Esir-i câh-ı zenehdân olan dil-efgâruñ
- 5 Ne demler oldı ki gelmez kavâfil-i sermâ
Meger ki yollarını kesdi tiğ-i küh-sâruñ
- 6 Zebün iseñ gam ile Hâletü 'ayân itme
Zebûna kıyması vardur bu çarh-ı ğaddâruñ

397

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Nice virürdi şafâ şafhasına gül-zâruñ
Benefşe nüshasını almasa haţ-ı yârüñ
- 2 Şerâr-ı âhı dil-i pür-ğama sipend iderüm
Gezend-i çeşmi toķınmaya diyü ağyâruñ
- 3 'Aceb mi olmasa hiç çeşmi sürmeden hâlî
Olur hemîşe libâsı siyâh 'ayyâruñ
- 4 Olursa mürg-i dilüm hasret-i haţuñla helâk
Yolunsun üstine bülbülleri çemen-zâruñ

396 Ü1. 104b, Ü2. 80a, VE. s. 293, T1. 85a, T2. 72b

1 gül n'ola diñlerse: diñlese gül tañ mı Ü1, Ü2, VE

2 çarsü-yı şehr-i çemen: rüy-ı çarsü-yı çemen T1, T2

4 -Ü1, -Ü2, VE

6 Zebün iseñ gam ile: Marîz-i 'ışk idügüñ T1, T2

397 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 85a, T2. 72b

- 5 Zamâne halkı bu câ'iz ki ide tarh-ı nifâk
Miyân-ı sine vü dâğına 'âşık-ı zâruñ
- 6 'Aceb mi huşk-i leb olsam bu demde Hâletiyâ
Bozuldı yolları âb-ı zülâl-i güftâruñ

398

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Bildüm nazarı küynadur ol büt-i cânuñ
Yanında şalibin göricek kıble-nümânuñ
- 2 Tır-i müjekün gâhi gelür çeşme hayâli
Kan ağladuğundan bilürin geldüğün anuñ
- 3 Zerd olsa eger berg-i hazân gibi kayırmaz
Düşmek dileyen pâyına bir serv-i revânuñ
- 4 Ben çeşm-i remed dîdede mü bitdi şanurdum
Yerleşmiş imiş anda meger 'aksi miyânuñ
- 5 Rez duhterini ehl-i riyâya nice virsin
Bir dâne ciger küşesidür pîr-i muğanuñ
- 6 Ben mülk-i muhabbetde o sultân-ı gamum kim
Başum døyemez säyesine zıll-i hümanıñ
- 7 Her gice çekerdüm anı âğuş-ı hayâle
Hafv itdügüm oldur ola âzürde-miyânuñ
- 8 Her kimseye şunma meded ey sâķi-i meclis
Yârânı sebük-rüh gerek rıtl-ı girânuñ

398 Ü1. 104b, Ü2. 80a, VE. s. 295, T1. 85a, T2. 72b

2 -Ü1, -Ü2, -VE

3 -Ü1, -Ü2, -VE

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -Ü1, -Ü2

7 -T1, -T2

8 -T1, -T2

- 9 Hatt-ı ruḥına ḥüküm idemez dide-i idrāk
Tahririni gör ḥāme-i naḳḳāş-ı ḳazānuñ
- 10 Ğam-ḥāneñe ol yār ḳadem ḳorsa seḫerden
Olsun bu Ğazel Ḥāletiyā vird-i zebānuñ

399

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Şanma ey dil görünen lebleridür cānānuñ
Ḳaldı ağızında iki ḳatre ićerken ḳānuñ
- 2 Gördüler dün beni ol Ğonće-dehen yanında
Tek tırurken diken oldum gözine dünyānuñ
- 3 Ḥasret-i la'lüñ ile ağızuma geldi cānum
Büse luḫ eyle hemān vaḫti degül ferdānuñ
- 4 Jāle-i eşki didüm ḫāke düşürme cānā
Girmede Ğuşına hergiz o gül-i ra'nānuñ
- 5 İrmeyem menzil-i maḳşūda ḳalam gibi gelür
Şöyle zār itdi beni bār-ı Ğam-ı hicrānuñ
- 6 Ḥār-ı āzār-ı dilüñ kimseye ey Ḳays açma
Anı def' eyleyecek nāḳasıdur Leylā'nuñ
- 7 Nāmemi yāre kebüterle iderdüm irsāl
Ḳorḳarın ḫātırı ḳalır diyü mürĝ-i cānuñ
- 8 Ey ṭabīb-i dil ü cān belki 'ilāc eyler idüñ
Derdini bilseñ eger Ḥāleti-i şeydānuñ

9 -Ü1, -Ü2, -T2

399 -Ü1, -Ü2, VE. s. 319, T1. 85a, T2. 73a

3 -VE

4 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

5 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

6 -VE

7 -VE

400

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Her gice gam yidüğinden bu dil-i maḥzûnuñ
Zâhir olmaz mı siyeh kâselügi gerdünuñ
- 2 Kâsesin kırdı tutarken ser-i bî-devletini
Ġâyet incindügi Leylâ'ya budur Mecnûn'uñ
- 3 Düşmen-i mâr-şifat reşkile kör oldu diyü
Oldı memnûnı gönül çarḥ-ı zümürüd-günuñ
- 4 Yüz sürüp râhına kıl çehreni ḥâk-âlûde
Hüş-mend-i gam iseñ gizli gerek altunuñ
- 5 Seni gördükçe döner mi ki sirişküm kana
Ya düşer mi ki aña 'aks-i ruḥ-ı gül-günuñ
- 6 Hâletî saklamaduñ âh-ı kemendin hergiz
Ġayrıdan bilme şaḥın kaçduğın ol âhünuñ

401

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Degüldür ḥalka-i zülfünde peydâ ḥadd-i gül-günuñ
Nümâyân oldu ruḥsâruñda 'aksi çeşm-i pür-ḥünuñ
- 2 N'ola maḥbûle geçse dâğ-ı sinem yâr yanında
Güzeldür rengi Ġâyet eksigi yokdur ol altunuñ
- 3 Mey ü ney görmedük işitmedük çokdan bu bezm içre
Mürür-ı dehrile ey Cem bozuldı gitdi kânünuñ
- 4 Bir ednâ ḥüşesiyle kimse çünkim kâm-gir olmaz
Revâdur bād-ı âhum ḥürmenin kaldursa gerdünuñ
- 5 Dem-â-dem cây-gâhuñ Hâletî peygüle-i gamdur
Tutarsañ sen tutarsın yerini 'ışḥ içre Mecnûn'uñ

400 Ü1. 104a, Ü2. 79b, VE. s. 315, T1. 85b, T2. 73a

3 -VE; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

4 -Ü1, -Ü2

401 Ü1. 106a, Ü2. 82a, -VE, T1. 85b, T2. 73a

402

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Eger olsa şikeste şişesi gerdün-ı gerdânuñ
Yine pây-ı dilin âzürde eyler derd-mendânuñ
- 2 Ğubâr-âsâ cihânuñ üft ü hizinden kayurmazdum
Yapışsam 'âkıbet dâmânına bir şâh-ı hûbânuñ
- 3 Libâsın hulle-i cennetden itseñ sûd-mend olmaz
Dil-i divâne aldı hazzını çâk-i giribânuñ
- 4 Giyâh-ı bâğ-ı 'aşkuñ devr iderseñ ol kadar it kim
İrişe aña gâhî sâye-i serv-i hürâmânuñ
- 5 Nice zânû-yı gâmdan bunda âdem baş kaldursun
Mülünden derd-i ser eksük degüldür bezm-i dünyânuñ
- 6 Sikender gibi dâna-yı cihânı hûd-pesend eyler
Muhaşşal hazzı yokdur Hâletü mir'ât-ı devrânuñ

403

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Nazîr olmazdı el-ğakğ meyve-i vaşlına cânânuñ
Eger kim kendüsinden kopsa ol nağl-i dil-ârânuñ
- 2 Melek-şüretdür ol dilber velî Mirriğ-siretdür
Şakın ey 'âşık-ı şeydâ alur cânuñ döker kanuñ
- 3 Çemende gönçe-i gül dem-be-dem böyle şıkılmazdı
Eger almasa ağzı ölçüsin ol verd-i handânuñ
- 4 Gice küyına varduñ bulmaduñ mı yoğsa ol mâhı
Ne arardı felekde ey dil-i şürîde efgânuñ

402 Ü1. 106a, Ü2. 82a, -VE, T1. 85b, T2. 73a

2 şâh-ı hûbânuñ: pâk dâmânuñ Ü1, Ü2

4 -Ü1, -Ü2

5 -T1, -T2

403 Ü1. 104b, Ü2. 79b, VE. s. 312, T1. 85b, T2. 73b

4 -VE

- 5 Sevâd-ı merdüm-i çeşmüm yaşumla örtülür gâhî
Dem oldur kim görünmez karası deryâ-yı 'ummânûñ
- 6 Eşer yok anda hiç bü-yü vefâ-reng-i hâkîkatden
Nesinden hazz ider cân mürği bilmem bâğ-ı dünyânûñ
- 7 Dökerse Hâletî âb-ı sirişkin derdile 'âşık
Ayağı tozına dökmek gerek bir şâh-ı hûbânûñ.

404

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zaḥm-ı dendânıyle hayfâ düşmen-i bed-gevherûñ
Döndi gök yâķûta şimdi la'l-i nâbı dilberûñ
- 2 Ol şeh-i hûbân gönüller yazmağa meyl eylemiş
Adını aındurmaz olmuş 'âşık-ı bî-dillerûñ
- 3 Ayacağına gelse çağ ser-çeşme-i âb-ı hayât
Baķmaz aña güşte-i la'l-i leb-i cân-perverûñ
- 4 Hâyli yüksekden düşürmüş gibi dest-i rûzigâr
Kalmadı bir pâresi âyine-i İskender'ûñ
- 5 Hem-dem itme yârile ağyârı zinhâr ey felek
Bâd-ı âhumdan şaķın ol tûde-i hâkisterûñ
- 6 Görünen şanma şafaķ çokdan aķar bu köhne ḥum
Hâletî incinme ṭolmazsa meyinden sāğaruñ

405

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Peyâm-ı gönçe-i la'lin nice alurdu ol şâhuñ
Öñince kaçmasaydı berg-i gül bâd-ı seḥer-gâhuñ

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2, -VE

404 Ü1. 105a, Ü2. 80b, T1. 86a, T2. 73b

2 hûbân: ḥüsnüm Ü1, Ü2, VE // Adını aındurmaz olmuş 'âşık-ı: Deftere kayd itmez oldu nâmını Ü1, Ü2, VE

5 -Ü1, -Ü2, VE

405 Ü1. 104b, Ü2. 80a, -VE, T1. 86a, T2. 73b

- 2 Dü-tâdur halka-i der gibi ğamdan kâmetüm dirse
Kıpudan taşra eyle döstüm aġyâr-ı bed-h'âhuñ
- 3 Dime karışduğum 'uşşâka bilmez âsitânında
Senüñ biñ âdem içre süz-ı dilden bellüdür âhuñ
- 4 Metâ'-ı 'işvesin ol âfetüñ kaldurmak istemiş
Tuyuldu şeb-rev olmağdan muradı nidügin mâhuñ
- 5 Dem-â-dem Hâleti bi-çâreyi öldürmek istersin
Budur Hakk'dan ricâmuz kim müyesser ola dil-h'âhuñ

406

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Gâhî öper dehânını bir mâh-ı tal'atuñ
Yokdan gelür naşibi hep ehl-i muhâbbetüñ
- 2 Deryâ-yı şabrumuñ yüzi pür-mevc-i hün olur
Yâd eyledükçe şarşar-ı endüh-ı firkatüñ
- 3 Kışt-i emel hümüm-ı elemden olur tebâh
Zirâ belâ-yı 'ışkına düşdüm bir âfetüñ
- 4 Hâlvat-sarây-ı vahdeti görseñ ne günedür
Çendân şafâsı yok hele bu bezm-i keşretüñ
- 5 Görseydi Cem eger seni lâ-büdd iderdi reşk
Ey pîr-i mey-kede katı çokdur velâyetüñ
- 6 Âhir humâr-ı firkatı olmasa Hâleti
Hergiz nazîri olmazıdi câm-ı vuşlatuñ

407

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Şitâbile kaçan reftâre gelse kadd-i çâlâküñ
Şanurlar çeşme-i hürşid ruhsâr-ı 'arağ-nâküñ

3 karışduğum 'uşşâka bilmez âsitânında: 'uşşâkıla âh eyledükçe bilmez ol meh-rü Ü1, Ü2

4 Metâ'-ı 'işvesin ol âfetüñ: Metâ'-ı hüsni bir dilberüñ Ü1, Ü2

406 Ü1. 105b, Ü2. 81b, VE. s. 292, T1. 86a, T2. 73b

2 -Ü1, -Ü2

407 Ü1. 101a, Ü2. 76a, VE. s. 314, T1. 86a, T2. 74a

1 ruhsâr-ı: rüy-ı Ü1, Ü2

- 2 Kemend ü zülf ü tiğ-i ğamzedür ser-māye-i ħüsnüñ
Eger kırsañ geçürseñ ħalkı yokdur kimseden bāküñ
- 3 Mey olmazsa çekersin derdi ey rind-i kadeĥ-peymā
Çeken küy-ı ħarābāta ya ābuñdur yāĥūd ħāküñ
- 4 Hücüm-ı zeng-i ğamdan laĥza laĥza āhumuz yokdur
Hele dūr itme sākī şaykalin mir'āt-ı idrāküñ
- 5 Tāriķ-i 'ıřķ içinde pey-rev olduñ Kays-ı şeydāya
Begendüm ey dil-i divāne ğāyet 'akl u idrāküñ
- 6 Gül-i şad-berge döndüñ Ĥāletī bāĝ-ı muĥabbetde
Olup ālūde-i ĥün-āb-ı ĥasret cism-i şad-çāküñ

408

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Kalmadı bir ĥüb kim olmaya nālānuñ senüñ
Kānlular zindānidur çāĥ-ı zeneĥdānuñ senüñ
- 2 Olsa zibā tañ midur sīb-i zeneĥdānuñ senüñ
Üstine pertev şalar ĥurşid-i raĥşānuñ senüñ
- 3 Bunca yıllar bār idindüm kelle-i bī-devleti
Vay eger olmazsa bir gün güy-ı çevĝānuñ senüñ
- 4 Kān bulaşdı aĝzına ey dil kōmaz şimden girü
Nāvek-i yār öldürüp āĥir alur cānuñ senüñ
- 5 Eylemezsın kırs-ı māĥ u mihri bir yerden 'ayān
Ey felek aña bākarken bunca miĥmānuñ senüñ
- 6 'Uķde-i zülfin yine elden kōmazsun Ĥāletī
Pir-i 'ıřķ olsañ eger kalmasa dendānuñ senüñ

2 Kemend-i zülf.....sermāye-i ĥüsnüñ: Sen ol ĥün-ĥyārsuñ kim tiğ-i cevri ü bend-i zülfünle Ü1.
Ü2. VE

4 -Ü1, -Ü2, VE

5 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

408 Ü1. 102a, Ü2. 77b, VE. s. 302, T1. 86b, T2. 74a

1 -Ü1, -Ü2, VE

2 T1'de derkenar olarak kayıtlı olup ayrıca Ü1'de matla beyitidir.

409

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 MıŖra sultân olsa ger 'uŖŖāk-ı nālānuñ senüñ
Hâtırından çıkmaya çāh-ı zenehdānuñ senüñ
- 2 Şāni'-i Kudret dehānuñ hoğkasın teng itmegin
Birbiri üstine gelmiş dürr-i dendānuñ senüñ
- 3 Vağdet ü keŖretde eyler dürr ü gevherler niŖār
ÇeŖm-i giryānum benüm hem la'l-i ħandānuñ senüñ
- 4 Ruđlaruñ üzre düşen zülf-i siyeh-kāruñ gibi
Yirümi öd itdi cānā derd-i hicrānuñ senüñ
- 5 Luţf idüp göndermeyince ölme ey kaŖı kemān
'ĀŖıĖ-ı bi-dil murād eylerse peykānuñ senüñ
- 6 'Ağlı çāk olmazdı böyle 'āŖıĖ-ı bi-dillerüñ
Olmasaydı ġamze-i ħün-riz-i bezmüñ senüñ
- 7 GüŖte-i 'iŖkuñ çoğaldı nic'olur ħālüm benüm
Destüme maĖŖerde de girmezse dāmānuñ senüñ
- 8 İdemezdün ceyš-i ħvābı ber-ţaraf ey Ėāletī
Āb-dāde olmasa her tiğ-i müjġānuñ senüñ

TEKMİL-İ KUŞÜR-I HARFÜ'L-KĀF

410

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Beñzedürlerse gül-i bāġa ruğ-ı zibālaruñ
SöyleŖür bülbüller ile 'āŖıĖ-ı Ŗeydālaruñ

409 Ü1. 102a, Ü2. 77b, VE. s. 307, T1. 86b, T2. 74a

2 -Ü1, -Ü2, VE

5 -VE

6 -Ü1, -Ü2: Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

410 -Ü1, -Ü2, VE. s. 301, T1. 86b, T2. 74a

(Kāf harfi Tekmīl-i Kusūr bölümü T2'de derkenar olarak yazılmıştır.)

- 2 Ağzuñ açılmaz meger gâyet de şîrin olmadan
Biribirine yapışdı la'l-i şekker-hâlaruñ
- 3 'İşkumu başdan aşursa kâmet-i dilber n'ola
Mâ-tekaddemden hevâsı hûb olur bâlâlaruñ
- 4 Geldi mi ağıyâr yoḥsa ey seg-i dilber gice
Neydi ol bî-gâne seg görmiş gibi gavgâlaruñ
- 5 Şâhid-i ma'nâ olup her iki muşra'uñ yine
Hâletî ḥaḳḳâ ki işbât eyledi da'vâlaruñ

411

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Eşer kılsa dil-i sengin-i yâre nâyı söyletseñ
Deminden ol 'azizüñ muṭribâ ḥârâyı söyletseñ
- 2 Yüzüne mâh-ı enver la'lüne gül-berg-i ter 'âşık
Saña 'âşık geçer a'lâyı vü ednâyı söyletseñ
- 3 Ḳosañ 'arz itse erbâb-ı muḥabbet saña aḥvâlün
Ne var ey lebleri 'İsâ biraz mevtâyı söyletseñ
- 4 Baña incindi yârüm söylemez luṭf itseñ ey sâķi
Nedür bilsem günâhum ol perî-simâyı söyletseñ
- 5 Şadâ-yı ra'd-ı âhuñdan öter bu künbed-i gerdün
Senüñ derd-i dilüñ söyler iy-i dünyâyı söyletseñ
- 6 Süḥanda kimseyi söyletmez oldu Hâletî şimdi
Sañasın baş iderdi ṭütî-i güyâyı söyletseñ

412

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Olup ḥâtır-nişanı ol iki yâ ḳaşlar yârün
Ḥadeng-i âhu irdi ḳâb-ḳavseyne dil-i zâruñ

411 -Ü1, -Ü2, VE. s. 302, T1. 86b, T2. 74a

1 kılsa: kılmaz VE

412 -Ü1, -Ü2, VE. s. 303, T1. 87a, T2. 74a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

- 2 Sevād-ı dide çokdan mahv olundı āb-ı eşkümle
Görünen şimdi 'aks-i hālidür ol lāle-ruhsāruñ
- 3 Eger kim içmese destinde olur ra'şeler peydā
Anuñçün akçe hiç tırmaz elinde rind-i mey-ḥ'āruñ
- 4 Dil-i divāne 'ışkuñda 'aceb mi göz kulağ olsa
Ne demlerdür ki özler ol senüñ reftār u güftāruñ
- 5 Dehānından düşürmez la'l-i yāri Hāletī yoḥsa
Senüñ tūṭi-i şekker-ḥā mıdur kilik-i güher-bāruñ

413

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Çekme ey dil yāri pehlü itmege hergiz emek
Öyle sengin-dil seven baḡrına taş başmak gerek
- 2 Yoluña şarf itdügüm sim-i sirişk-i çeşm için
Merdüm-i çeşmüm olupdur güyiyā seng-i mihekk
- 3 Tā kulağına varınca kaşı yayın çekmese
Nāvek-i ḡam cāna te'şir eylemezdi böyle pek
- 4 Hāle-i ḥaṭṭuñla dā'im zülfüñe üftādedür
Bu cihān içre olanlar māhdan māhiye dek
- 5 Eşk-i çeşminden n'ola aldurmasa 'ışk ehlinüñ
Gürg-i bārān-didedür ey Hāletī zirā felek

414

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Zülfi zencirin gice seyr eyledi cānānenüñ
Ḳaydını gördük bi-ḥamdi'llah dil-i divānenüñ

4 -T1, -T2

413 Ü1. 100a, Ü2. 75a, VE. s. 303, T1. 87a, T2. 74a

1 Çekme: Çekmez T1, T2

2 şarf: ḥarç Ü1, Ü2, VE / sirişk-i çeşm için: sirişki görmege Ü1, Ü2

4 dā'im: şaşt-ı Ü1, Ü2

5 ehlinüñ: ābını T1, T2

414 -Ü1, -Ü2, VE. s. 305, T1. 87a, T2. 74b

- 2 Cān u dil gitse 'aceb mi cism-i şad-çäküm koyup
Olmağa kâbil yeri kalmadı ol virānenüñ
- 3 Sözlerin güş itmeden vā'izlerüñ kıl ihtirāz
Hvāb-ı gaflet virmesi vardır şaķın efsānenüñ
- 4 Bezm-i meyde olsa bir ibriķ-i zerrin āfitāb
Degmeye şu koymağa ayağına peymānenüñ
- 5 Hāletī-veş her harābāt ehli kendin Cem bilür
Bāliş-i zer-kāra virmez işigin mey-ħānenüñ

415

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bend ider her gördügin zülf-i girih-girüñ senüñ
Şöyle zālimsin yürür bir nice zencirüñ senüñ
- 2 Eksük olmaz her dem üstinden cigerler pāresi
Bir nihāl-i verde dönmişdür hemān türüñ senüñ
- 3 Sensin ey pervāne bezm-i 'ışķı germā-germ iden
Hāzret-i Hāķķ isterem kim nūr ide yerüñ senüñ
- 4 Rüy-ı 'āşıkda yer eyler kebkebi-pā-püş-ı yār
Ey sitāre kalmamışdur böyle te'sirüñ senüñ
- 5 Hāletī-veş 'āşık-ı bī-dillere olur meded
Çalışa cān hāķķına hāķķā ki şemşirüñ senüñ

416

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Bilürdüñ hāli zāhid tuysa 'ışķuñ nidügin cānuñ
Acırduñ baña olsaydı eger gögsünde imānuñ

415 Ü1. 100b, Ü2. 75b, VE. s. 306, T1. 87a, T2. 74b

3 isterem: isterin Ü1, Ü2, VE

4 pā-püş: pā-būs Ü1, Ü2 / yār: bād VE

5 bi-dillere olur meded: bi-dilleri öldürmede Ü1, Ü2, VE // Çalışa: Çalışur Ü1, Ü2, VE

416 -Ü1, -Ü2, VE. s. 300, T1. 87a, T2. 74b

- 2 Belâdur ser-be-ser zülf-i siyâhuñ gerçi 'uşşâka
Belânuñ başıdur ammâ ser-i zülf-i perişânuñ
- 3 Yanar par par cemâlün gice vü gündüz benüm şem'üm
Nice süz u güdâzı olmasun 'uşşâk-ı nâlânuñ
- 4 Eger dâmânuñı öpmek naşib olmazsa dünyâda
Tutam iki elümle rüz-ı maşerde giribânuñ
- 5 Debistân-ı belâgatda añanlar şâh u dervişi
Meger kim görmemişdür şâh u dervişin bu devrânuñ
- 6 Taşınmış sûretâ derviş nâmın maşz-ı luftından
Velî ma'nâ yüzinden şâhidur ol ehl-i 'irfânuñ
- 7 Kuluñdur Hâletî-i bî-dile gâhi nigâh eyle
Senüñ de iki 'âlemde Hüdâ olsun nigh-bânuñ

417

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Çekelüm turma dilâ bâr-ı belâsın yârün
Luţfa haml eyleyelüm cevri ü cefâsın yârün
- 2 Bize âyine-i ruhsârını 'arz eylemedi
Gayrılar sürdi dirigâ ki şafâsın yârün
- 3 Borcum olsun seni qatl eyleyeyin dimişidi
Dil-i şeydâ begenür hüsn-i edâsın yârün
- 4 Yeñi başdan yine şeydâ olalum n'olsa gerek
Alalum başumuza zülfi hevâsın yârün
- 5 Seg-i küyum diyü yâd itdi seni Hâletiyâ
Bir zamân ola bu luţfını añasın yârün

418

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Cevrile urma zaḥm-ı dil-i 'âşıka nemek
Ey pâdişâh-ı ḥüsn aña acımağ gerek
- 2 Ol kaşı yâyı sineye çekmiş gice raķib
'Uşşâķ-ı nâ-tüvâna o güç geldi katı pek
- 3 İllerle içme altun aduñ bakır olmasun
Ey sim-ten şakın ki dinür bâdeye mihekk
- 4 Bir kerre tek yüzüñ göreyüm ey melek-cemâl
Al naķd-i cânımı yoluña cümle mâ-melek
- 5 Ser-geşte kıldı Hâletiyâ zerre-veş bizi
Daḥi ne güne şaklar ola bilmezüz felek

419

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Tağıtdum 'aqlımı seyr idicek zülf-i perişānuñ
Bıraķdum kendümi cânâ görüp çāh-ı zeneḥdānuñ
- 2 Muḥabbet çeşme-sârında o tıfl-ı nâz-perverdüm
Şikest eyler sebü-yı ḥâtırın 'uşşâķ-ı nālānuñ
- 3 Benüm başumda da mürgān tutardı âşiyān ammâ
Gelür seng-i cefāsı n'eylesün ol şüh-ı fettānuñ
- 4 Ne lâzım 'âşık-ı bî-dillere hep kendin öldürmek
O deñlü ḥidmetüñ görmez mi cânâ derd-i hicrānuñ
- 5 Açılmaz gonçe-i baḥtuñ sentüñ ey Hâleti hergiz
Meger kim pertev-i luḫfın şala mihr-i dıraḫşānuñ

417 -Ü1, -Ü2, VE. s. 306, T1. 87b, T2. 75a

I Cevrile: Zaḥmile VE

419 Ü1. 100b, Ü2. 75b, VE. s. 307, T1. 87b, T2. 75a

420

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Yakup hecr ödına pervâne gibi 'âşık-ı zâruñ
Çerâğ-i bezm-i agyâr eylemek lâzım mı ruhsâruñ
- 2 Kayırmaz garka-i seyl-âb-ı eşk olsam eger cânâ
Başından geçmedük bir nesne yokdur ben dil-efgâruñ
- 3 'Aceb fırsat düşer mi mü-be-mü 'arz itmege yâre
Miyânı hasretiyle za'fını bu cân-ı bimâruñ
- 4 Cemâl-i bâ-kemâle hañt-ı müşkini zarar virmez
Gül-i ruhsarı berg-i sebz ile ra'nâdur ol yârüñ
- 5 'Aceb mi ölseler erbâb-ı dil hep görmege anı
Beyaza şimdi çıkmış nüshadur hañt-ı siyeh-kâruñ
- 6 Muqarrer tâğıdurdı Hâletî divânını Husrev
İletseydi şabâ ger nefha-i müşkin-i eş'âruñ

421

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tiğ-i firqatden ser-â-ser zahm-nâk olmuş tenüñ
Bî-vefâ sevdüñ gönül biñ baş hañkuñdur senüñ
- 2 'Arz idince hâlümü bir lahza ârâm eylemez
Senden öğrenmiş cefâyı ol mu'allim tevsenüñ
- 3 Virmese pervâne-i 'ışka hayât-ı câvidân
Beñzedürdüm şem'a ol ruhsârelerle gerdenüñ
- 4 Sen baña öğretme kendüñ ey sihipr-i hile-ger
Mürğ-i cân şayd itmege her şeb şaçarsın erzenüñ
- 5 Kalmadı büy-ı vefâ reng-i muhabbet Hâletî
Mürğ-i dil bilmem nesinden hañz ider bu gül-şenüñ

420 -Ü1, -Ü2. VE. s. 308, T1. 87b, T2. 75a

5 -T1, -T2

421 Ü1. 102a, Ü2. 77b, VE. s. 308, T1. 88a, T2. 75a

422

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Yüzine yār bakmaz incinüp ben zār u şeydānuñ
Bizümle yıldızı barışmadı ol mäh-ı tábānuñ
- 2 N'ola şabr eylese süz-ı firāka ta'n-ı a'dāya
Görüpdür germ ü serdin 'āşık-ı şeydā bu dünyānuñ
- 3 Hoş olmaz hâtırüm peykān-ı tirüñ irmese cāna
Mariz-i 'işkuñam bir kaṭre āba yok mı dermānuñ
- 4 Menāsıb cāhile zillet kemāl ehline 'izzetdür
Nedendür 'aksini 'arz itmesi mir'āt-ı devranuñ
- 5 Kimisi hecr-i yāriyle kimi haṭṭuñ gubāriyle
Olupdur Hāletü-veş cümle 'ālem deng ü hayranuñ

423

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Peykānla pür gördi gelince ten-i zāruñ
Senden yüzi dönse n'ola şemşir-i nigāruñ
- 2 Haṭṭ eyledi mir'āt-ı cemālini mükedder
Hayr itmedi āḫir senüñ ol yāre gubāruñ
- 3 Şalmadı baña ğamzesi şeh-bāzını hergiz
Dil mürġini gördükde gözi ṭutmadı yāruñ
- 4 Gül-şende alur hārları yanına güller
Dimez mi ki gözi ilişür aña hezāruñ
- 5 Cānā biledür ḳanda giderse ğam-ı ğamzen
Oldı dil-i 'uşşāk senüñ oḳlu şikāruñ

422 -Ü1, -Ü2, VE. s. 309, T1. 88a, T2. 75b

423 -Ü1, Ü2. 81a, VE. s. 309, T1. 88a, T2. 75b

1 pür: bir VE, T1, T2

2 -Ü2

- 6 Lâl olmuşduḡ mürġ-i ḡazân-dide-veṣ ammâ
Söyletdi yine Hâletiyâ şevki bahârûñ

424

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Baña dirsın ki ġamuñ 'âleme fâş olsa gerek
Bâde-i 'ışkıla mestüm be diye n'olsa gerek
- 2 Baġrumuñ başlarını arasa dil-dâr ne var
Bilür ol kim kişi itdüklerini bulsa gerek
- 3 Sürme-i çeşm-i 'alil eyleyeyem ḡâk-i rehûñ
Çünkü en şon gözümüz topraġıla tolsa gerek
- 4 Didiler ḡançer-i ḡün-rizini tiz itdi o yâr
ġamze gibi yine dil aña da urulsa gerek
- 5 Hâleti esb-i tabî'at nice reh-vâr olsa
Giricek râh-ı ġam u miñnete yorulsa gerek

425

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Gül gibi turma al elüñe câm-ı lâle-reng
Mânend-i devr-i gül çü zamân eylemez direng
- 2 Zülfini ḡalka ḡalka idüp giderür zirih
İtdükçe ġamzesi dil ü cânile kaşd-ı ceng
- 3 Bir dil mi ḡaldı tîġ-i ġamuñ kılmaya helâk
Bir cân mı var ki ġamzelerüñ urmaya ḡadeng
- 4 Şol mest-i ġam ki câm-ı şafâsı şikestedür
Senden bilür toḡınsa eger ayaġuna seng

6 Lâl.....ammâ / Söyletdi.....bahârûñ: Ser-keşligini Hâletiyâ yine ḡomazsın / Dil mürġi elinden çıkar ol ḡaddi çenârûñ Ü2

424 Ü1. 100b, Ü2. 75b, VE. s. 299, T1. 88a, T2. 75b

2 Baġrumuñ: Baġur T2

425 -Ü1, -Ü2, VE. s. 309, T1. 88a, T2. 76a

- 5 Vüs'at olaydı emr-i ma'âşında Hâleti
Tarılmazidi kâfiyenün olduğına teng

426

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 'Aceb mi hânesine varsa dilber düşmen-i şümuñ
Ayağına gelür dirler şikârı her zamân bümüñ
- 2 Eger ol şüh-ı âteş-pâreye dil virseñ ey zâhid
Olurdu 'âşıkuñ süz-ı dili bir pâre ma'lümüñ
- 3 Saña hün-ı ciger nüş eylesün her gün dimiş dilber
Yüri zevküñde ol ta'yın olundu çünki mersümüñ
- 4 Belin kuçdurmağa va'd eylese hergiz ricâ itmem
Temennâ eylemez 'âkil vücûdın emr-i mevhümüñ
- 5 Eger gamdan ölürsem çün şafağ ey Hâleti hünüm
Tutar dâmân-ı çarhı yerde kalmaz hünü mazlümüñ

427

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Yığıldı 'âşıkuñ pirâheninde seng-i bî-dâduñ
Yağında var gibi şâhum vefâ kaçırına bünyâduñ
- 2 Kılugen dil gâm-ı ebrûñı cân menşürına tuğrâ
Niçün ey şâh-ı 'âlem çekdürürsin illere aduñ
- 3 Görince tişesin çıkdı şererler seng-i hârâdan
Meger süz-ı dili te'sîr idermiş taşâ Ferhâd'uñ
- 4 Egerçi 'âşıkı terk eylemek mu'tâduñ olmuşdur
Ne var terk eyleseñ bir kerre cânâ sen de mu'tâduñ
- 5 Müyesser olmadı şayd eylemek saña ol âhüyı
Egerçi Hâleti cümle cihânı tutdı feryâduñ

428

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Görüp hâk olduğum rāh-ı belāda çekme dāmānuñ
Ne var cānā tokınsun baña da bir kerre ihsānuñ
- 2 Göñül tāb-ı teb-i hicrānuñile teşnedür āba
'Aceb mi üstine ditirse ol şemşir-i berrānuñ
- 3 Gehi vaşlıyle gāhı hecrite halkı helāk eyler
İki yüzlü kılıçdur 'ışkı ol sulţān-ı hūbānuñ
- 4 Eger bir kerre pehlūsını seyr itdünse yetmez mi
Dime ey dil nesin gördüm ben ol şūh-ı dil-ārānuñ
- 5 Sühan topını kapdum ortadan çevgān-ı tab'umla
Benem ey Hāletı şimdi sühan-güyı bu meydānuñ

429

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Katı teng olmasa ger ey lebi gonçe dehenüñ
Ne için cān virür elbette çıkarken sühanuñ
- 2 Bu cihān içre senüñleydi hayātum cānā
Dilerin 'ömri kesilsün seni benden kesenüñ
- 3 Āteşin-cāme ile çıkısa ger ol nahl-i revān
Şecer-i Tūr gibi 'aqlın alur her görenüñ
- 4 Böyle kaçmak nedür ey gözleri āhū şimdi
Kanı Mecnūn'ına rām olduğın eyyām senüñ
- 5 Şiken-i zülfi haţ üzre düşicek Hāletiyā
Oldı āşüftesi dil ol haţ-ı 'anber-şikenüñ

428 -Ü1, -Ü2, VE. s. 304, T1. 88b, T2. 76a

429 -Ü1, -Ü2, VE. s. 310, T1. 88b, T2. 76b

430

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Âşıkun görseñ 'arağ-riz olmadur hūyuñ senüñ
Çeşme-i hurşide beñzetsem n'ola rūyuñ senüñ
- 2 Sāye-i kıddün gibi Tübā düşerdi yanuña
Görse bir kez ey lebi Kevşer eger būyuñ senüñ
- 3 Mürde diller cān bulurlar senden ey şemşir-i yār
Āb-ı hayvāndan virülmüş gālibā şuyuñ senüñ
- 4 Akdı gönüm cūy-veş serv-i hırāmānın görüp
Eyledi şeydā beni ol kıdd-i dil-cūyuñ senüñ
- 5 Eksük olma kūy-ı dilberden meded ey bād-ı şubḥ
Dide-i 'uşşāk içündür hep tek ü pūyuñ senüñ
- 6 Hürile ğilmānsa mā-fi'z-zamirün şūfiyā
Hep hevā-yı nefis olur bu hāyile hūyuñ senüñ
- 7 Hem-kadeḥ olma tururken Hāletü aġyāriile
Olmasun rencide-hātır ol du 'ā-guyuñ senüñ

431

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İtmesem ben de n'ola endūh-ı cān-fersāyı terk
Eylemişdür hātırıncün ol benüm dünyāyı terk
- 2 Rūyı pür-tāb olsa 'aceb mi nūr-ı çeşm-i ehl-i 'ışk
Eyledi evvel görüşde dide-i bināyı terk
- 3 Eksük itme cām-ı pür-şahbāyı ey sākī ki ben
Anuñiçün eyledüm dünyā vü mā-fihāyı terk
- 4 Çok dökülmişdür saçulmuşdur gül-āb-ı müşk-i nāb
Eylemezlerse n'ola ol zülf-i 'anber-sāyı terk

430 -Ü1, -Ü2, VE. s. 311, T1. 89a. T2. 76b

431 Ü1. 103b, Ü2. 78b, VE. s. 311, T1. 89a. T2. 76b

2 'aceb mi: tañ mı Ü1, Ü2, VE

- 5 Kendü kendüyle biraz söyleşmek ister ehl-i derd
İtmese gönlüm 'aceb mi küşe-i tenhâyı terk
- 6 Terkin urmazdı anuñ ey Hâleti erbâb-ı 'aql
Şeyh-i zerrâk itmeseydi tâc-ı istignâ-yı terk

432

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Oldı şad-pâre tûg-i gamla tenüñ
'Âşık olmak neñe yarardı senüñ
- 2 Fi'l-meşel âhenin-hişâr olsa
Top-ı hicrâna döymeye bedenüñ
- 3 Merhem-i luţfile leb-â-lebdür
Açsan olmaz mı hoşka-i dehenüñ
- 4 Şaçları oldı 'anberin-çevgân
Küy-ı siminidür anuñ zeķanuñ
- 5 Hâl-i la'l-i nigârı vaşf itseñ
Hâleti cânda yer ider sühanuñ

433

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hâline raħm itmek olmaz 'âşık-ı gam-perverüñ
Yok mıdur âyâ zekât-ı hüsni ol simin-berüñ
- 2 Nâvek-i dil-düz-ı dilber itmesin dirseñ haţâ
Künc-i gamda ber-ķarâr ol bekle ey 'âşık yerüñ
- 3 Bezm-i meyden dün gice ğâyet ufanık oldı yâr
Şişe-i nâmüsü gibi 'âşık-ı bi-dillerüñ
- 4 Riş-ķand eyle tabibüm bârî itmezseñ 'ilâc
'Âşık-ı bi-dil kaçan 'arz itse zaħm-ı ķanķerüñ

432 -Ü1, -Ü2, VE. s. 312, T1. 89a, T2. 76b

l gamla: gam ki T1, T2

433 Ü1. 103b, Ü2. 79a, VE. s. 313, T1. 89a, T2. 77a

- 5 Gitmesin başum diyü olmaz muḳayyed ehl-i 'ışk
Mest-i lâ-yu'ḳal űikestinden ḳayurmaz sāḡaruñ
- 6 Hāletī rif'at dilerseñ āteş-i 'ışkıla yan
Şarşar-ı āhuñ ḳıḳarsun göklere ḥākisterüñ

434

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Açma o yāre hecrile pür-la'l ise tenüñ
Her pāruñı űaḳın ḳulaḡınca ider senüñ
- 2 Zülfi esirinüñ ne bilürsin cefāsını
Ṭavḳ-ı belāya geçmedi ey űüfi gerdenuñ
- 3 Ṭutdı cihānı 'ışḳuñile zār u űivenüm
Yok mu nihāyeti güzelüm nāz u űivenüñ
- 4 Gitmeñ yabana mihr ü muḥabbet ṫarıḳını
Ey reh-revān-ı 'ışḳ gelüñ benden öğrenüñ
- 5 Şevḳ-i ruḥuñla bülbül olup Hāletī yine
Reşḳ itmez oldu naḡmesine mürḡ-i gül-şenuñ

435

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

- 1 Baḡrı ḥün olsa n'ola nāfe-i 'anber-būnuñ
Oldı üftāde-i çeşmi o gözi āhūnuñ
- 2 Kimden alsun ḥaberüñ 'āşıḳ-ı bī-dil cānā
Seni bir kez gören elbette olur mecnūnuñ
- 3 Rāzumı 'āleme fāş eyledüñ ey tır-i nigār
Ḥāşılı ḳanına girdüñ bu dil-i pür-ḥūnuñ
- 4 Dūd-ı āh-ı dil-i 'uşşāḳıla hem-ser geçinür
Ḥaḳḳ budur ḥayli yuḳardanlıḡı var gerdūnuñ

6 ḳıḳarsın: ḳıḳarsa T1, T2

434 -Ü1, -Ü2, VE. s. 313, T1. 89b, T2. 77a

1 pāruñı: pāreñi VE

435 -Ü1, -Ü2, VE. s. 313, T1. 89b, T2. 77a

- 5 Güşına dürr-i kelâmuñ kıomaz ol sim-beden
Yoğısa Hâletî-i zâr gibi altunuñ

436

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Herkesi ağladur ol turre-i 'anber-i fâmuñ
Çoğ olur gayetile âb-ı revânı Şâm'uñ
- 2 Seyre gel kim güzelüm beñzedi gök meydâna
Seng-i ğamla dökülen sinesi ben nâ-kâmuñ
- 3 Kıalbüme degme şakın nâle vü feryâd iderin
Tokınınca çıkar elbette şadâsı câmuñ
- 4 Leb-i yâr almağıla cânı kanâ'at kıılmaz
Beñzer ol dâyine kim ribhîni ister vâmuñ
- 5 Nağd-i cânı n'ola yolunda kıosağ Hâletiyâ
Bilürüz kıymetin ol dilber-i sim-endâmuñ

437

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Öldürse gerek yâr diyü müjdeler itdün
Ey nâvek-i ğam haqq bu ki gönlümde yer itdün
- 2 Hüsni iline şehsin kıamu 'uşşâk-ı siyâhuñ
Dâğ u elifi anlara tîğ ü siper itdün
- 3 Ey dil ğam u zülf-i ruhını halka kıuyurduñ
Geh nâle-i şeb-gir ü geh âh-ı seher itdün
- 4 Şad eyle biraz lutfuñile kıalb-i kıazinüm
Mağşûduñ eger cevr ise şâhum yeter itdün
- 5 Kıapuñda seni görmeyicek tağlara düşdi
Ey kebk-i derî Hâletî'i der-beder itdün

436 Ü1. 103b, Ü2. 79a, VE. s. 314, T1. 89b, T2. 77b

437 -Ü1, -Ü2, VE. s. 315, T1. 89b, T2. 77b

438

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Herkesüñ destinde şimdi tığla hınçer gerek
Her kişi kan dökmede çün gamze-i dilber gerek
- 2 Ref' ola tâ kim zalâm-ı küfr şemşir-i güzât
Mıhr-i enver gibi her yaña ziyâ-güster gerek
- 3 Tığ-i cevher-dâr n'eyler olıcağ rûz-ı meşâf
Merd-i ceng-âverlerüñ kendünde bir cevher gerek
- 4 Bezm-i 'işretdür dilâverler yanında çünki rezm
Çalıcı ol bezme tığ ü rağs uran şemşir gerek
- 5 Efserin efsâra tebdil itse lâyıkdur kıral
'Âlemüñ bâr-ı gamın yüklenmege bir har gerek
- 6 Gârğa-i eşk-i nedâmet kıldı dirler kendüyi
Ol seg-i murdâra haqqâ kim daği bed-ter gerek
- 7 Eylese zîr-i zemîni yeridür cây-ı karar
Mülkini alınca elbette aña bir yer gerek
- 8 Kâfir-i sengin-dili görse şerâr-efşân olur
Gâziyânuñ esbinüñ her na'li bir ejder gerek
- 9 Başumuz irsün göge dirse 'adû-yı bed-fi'âl
Kellelerden püşteler tâ çarhıla hem-ser gerek
- 10 'Arşa-i 'âlemde ey dil olmağa şahib-kırân
Hân Mehemmed gibi bir şah-ı bülend-ahter gerek
- 11 Terk ide âsâyişin âsâyiş-i dünyâ için
Öyle şâha lutf-ı Haqq hem yâr ü hem yâver gerek
- 12 Lutfına ihsânına yokdur nihâyet haqq budur
Hâlünü aña nihâyet Hâletî söyler gerek

438 Ü1. 101a, Ü2. 76b, VE. s. 315, T1. 89b, T2. 77b

3 ceng-âverlerüñ: ceng-âver gerek T1, T2

8 olur: ola Ü1, VE

9 Kellelerden.....gerek: Hân Mehemmed gibi bir şah-ı bülend-ahter gerek Ü1

10 -Ü1

- 13 Lāyık oldur ehl-i dil haqqında ol şāh-ı cihān
Her ne fi'l eyleser tahtında kerem muzmer gerek

439

Mef'ülü Mefā'ilün Mef'ülü Mefā'ilün

- 1 Tūṭi-i dile göster āyine-i ruhsāruñ
Bir kerre sözün diñle sen de o dil-efgāruñ
- 2 Zaḥm-ı dile bir merhem yok hoḳḳa-i la'linden
Vāfir aradum ağzın ol yār-i cefā-kāruñ
- 3 Üftādelerüñ bağı başıyle pür olmışdur
Bahş itmege anlarla kaç başı var ağyāruñ
- 4 Haqq'dan dilerüm dā'im şād ide cihān halkın
Ḳalsun gamı hep baña ol şūḥ-ı sitem-kāruñ
- 5 Çok zehrūñi nūş itdi bu Ḥālet-i şeydā
Olmışdur anuñ haqqı ol la'l-i şeker-bāruñ

440

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Muḥabbet ehlinüñ mihrābıdur ebrūsı cānānuñ
Ḳararmış dūd-ı āhından dil-i 'uşşāk-ı nālānuñ
- 2 Işırsam la'lüñi bir kerre cānā sen daḫi görseñ
Acıtmaḳ cānını āsān mıdur 'uşşāk-ı şeydānuñ
- 3 Neye varur anuñla dōstum aḫvālümüz bilmem
Ḳatı çok başludur dirsek zūlf-i perişānuñ
- 4 İdersin mest olup meclisde cānā giryeler gāhī
Bu ḫāletle ḳılırsın āb-dāde tūg-i müjgānuñ

439 Ü1. 101b, Ü2. 76b, VE. s. 317, T1. 90a, T2. 78a

440 Ü1. 103a, Ü2. 78b, VE. s. 317, T1. 90a, T2. 78a

1 nālānuñ: şeydānuñ Ü1, Ü2

2 cānını: cānın Ü1, Ü2 / şeydānuñ: nālānuñ Ü1, Ü2

3 -Ü1, -Ü2

- 5 Gehî vaşlıyle gâhî hecrile halkı helâk eyler
İki yüzlü kılıçdur 'ışkı ol sultân-ı hubânuñ
- 6 Tamâm oldı mı 'ışkuñla bu bezm ehlinüñ hâli
Anuñçün ser-nigündür dâ'im ol çâh-ı zenehdânuñ
- 7 Eger bir kerre pehlüsını seyr itdünse yetmez mi
Dime ey dil nesin gördüm ben ol şüh-ı dil-ârânuñ
- 8 Karışdurmazdı gül mecmû'asın her bâr gül-şende
Göreydi bād eger ey Hâletî evrâk-ı divânuñ

441

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şem'-i bezm olsa 'adûya tâb-ı ruhsâruñ senüñ
Hecrile bi-tâb olur 'uşşâk-ı gam-h'âruñ senüñ
- 2 Âh-ı serd itmezdi hergiz 'âşık-ı dil-hasteler
Görmese germ olduğın illerle bazaruñ senüñ
- 3 Tiğ-i hün-âşâmla gönüllerde Behrâm itmedi
Gamzesiyle itdugin ol çeşm-i hün-h'âruñ senüñ
- 4 Pire-zâl-i çarh rüyuñ görse ey Yûsuf-liķâ
Rište-i mihriyle olurdu haridâruñ senüñ
- 5 Devlet-i 'ışkuñda ol şâh-ı cihânuñ Hâletî
Nice demler sürdi bu çeşm-i güher-bâruñ senüñ

442

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Baña şöyle gelür kim haţt-ı ruhsârı o meh-rünuñ
Ola bir şüreti başumda olan kara yazunuñ

5 -T1, -T2

6 -VE, -T1, -T2

7 -Ü2, -VE, -T1, -T2

441 Ü1. 101b, Ü2. 77a, VE. s. 317, T1. 90a, T2. 78a

442 -Ü1, -Ü2, VE. s. 318, T1. 90b, T2. 78a

1 Bu beyit 443 nolu gazelin de matla beyitidir.

- 2 Tariḳ-i 'ışka ser-menzil visālüm küyüdur dirse
İnanma ey dil-i şüride çıkmaz ötesi bunuñ
- 3 Eger kim olmasaydı āb-ı çeşm ü dāne-i eşki
Vuḥūŝ u tayrı deŝtüñ başına üŝmezdi Mecnün'üñ
- 4 Men ol mir-i cihān-girüm ki iḳlīm-i muḥabbetde
Tokındı rāyet-i dūd-ı dilüm çarḫına gerdünuñ
- 5 'Aceb vaşf eyledüñ ey Hāleti ol ḳadd-i bālāyı
Begendük ḫāŝılı zihn-i bülend ü ṭab'-ı mevzünuñ

443

- 1 Baña şöyle gelür kim ḫaṭṭ-ı ruḫsarı o meh-rünuñ
Ola bir şüreti başumda olan ḳara yazunuñ
- 2 Daḫi şimdi dem-ālüd olduğundan kāse-i lāle
Bilindi ḫün-ı dil nūŝ itdügi ŝaḫrāda Mecnün'üñ
- 3 Eger çeşmüm ağarsa ağlamakdan ıztırāb itmeme
Değiŝdürmekçe gelmez penbesin bir dāğ-ı pür-ḫünuñ
- 4 Dil-i 'uŝŝāḳa gün göstermemek āḫir muḳarrerdür
Eger senden dem-ā-dem yüz bulursa ḫaṭṭ-ı şeb-günuñ
- 5 şu'ā-ı mihri indürdi gubār-ı ḫāki ḳaldurdu
'Aceb 'aksinedür ey Hāleti evzā'ı gerdünuñ

444

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ġayret-i gül-zār-ı cennetdür ruḫ-ı aluñ senüñ
Bir belādur ādeme ol dāne-i ḫālüñ senüñ
- 2 şanma kim meyden kızardı ḡamze-i ḫün-rizüñi
Oldı ḫün-ālüde tiğ-i çeşm-i ḳattālün senüñ

443 Ü1. 102a, Ü2. 77a, -VE, -T1, -T2

1 Bu beyit 442 nolu gazelin de matla beyitidir.

444 -Ü1, -Ü2, VE. s. 318, T1. 90b, T2. 78b

- 3 Bunca yıldur kim esîr-i pister-i hicrânunum
Dimediñ bir kez nedür ey haste-dil hâlün senün
- 4 Küşti-gîr-i guşsa vü âlâma virmezsin vücûd
Bilmezin n'eylersin ey sâķi nedür âlün senün
- 5 Hâleti-i zâra 'arz eyle ğubâr-ı haţtuñı
Tekye-i 'ışķ içre öyle abdâluñ senün

445

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Defterinde nânumuz bulduķ bugün cânânenün
Ölmeden gördük hele kaydın dil-i divânenün
- 2 Her gice bir cem'e şem' olur ne bilsün Hâleti
Gün-i ğamda muttaşıl pervâne gibi yananuñ
- 3 Zâhide gösterme ey sâķi şaķın rez duğterin
Degmesin desti aña nâ-maĥrem-i bî-gânenün
- 4 Güşını efsâne-i 'ışķa tutardı her kişi
Olmasa ĥ'âb-ı ecel encâmı ol efsânenün
- 5 Tiĝ-i ğam seng-i cefâ özler dem-â-dem Hâleti
Haţtın aldı mürĝ-i dil beñzer ol âb u dânenün
- 6 Aldanup andan çıkaydı belki rindân sâķiyâ
Cür'alardan ĥâkini ĝil kılmasun mey-hânenün

445 Ü1. 104a, Ü2. 79a. VE. s. 319, T1.90b, T2. 78b

2 muttaşıl: dem-be-dem Ü1, Ü2

3 -Ü1, -Ü2

5 Tiĝ-i ğam.....Hâleti / Haţtın.....dânenün: Çehresin şem'ün fûrüzân eyleyendür Hâleti / Hânımân-ı şabrına âteş koyan pervânenün Ü1, Ü2

6 -VE, -T1, -T2

446

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Dimiş o yâr cihânda anuñla haşr olmam
Revâ degül mi eger ağlasam kıyâmete dek
- 2 Tarîk-i miñnete düşdük gamuñ nihâyeti yok
Neye varur ki 'aceb hâlümüz bizüm giderek
- 3 Olupdur âhumile yaşuma benüm hayrân
Eger felekde simâk ü eger deñizde semek
- 4 Görince dâğıla şür-âb-ı eşk-i çeşümümi
Ri'âyet eyledi ol yâr haqq-ı nân u nemek
- 5 Geçerdi Hâletiyâ yerlere hicâbından
Elünde hâmeñü seyr eyleseydi tîr-i felek

447

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Kõmazam gayra ser-i kâkül-i 'anber-şikenüñ
Baş virür baş alurñ 'arşa-i 'ışkuñda senüñ
- 2 Yansa ol sim-berüñ âteş-i hicrânında
Tama'-ı hâmu gider 'âşık-ı sevdâ-zedenüñ
- 3 Söylemezsin ne kadar eylese 'ışk ehli niyâz
Ne 'aceb gonçedür ol hergiz açılmaz dehenüñ
- 4 'Aklı yok diyü baña niçün 'itâb eylersin
Dõstum 'aklu kalur mı seni bir kez görenüñ
- 5 Çehremüz Hâletiyâ zer gibi zerd olmazidi
Derd-i dilden haberi olsa ger ol sim-tenüñ

446 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 90b, T2. 78b

(Matlasız olan bu gazelle ilgili olarak T1'de derkenar olarak şu kayıt bulunmaktadır: "Bî-matla'dur. Musannifün muhtârı olan müretteb dîvânundan bu kâfiyede olan gazelinün kusûrudur...")

3 Bu beyit ayrıca 452 nolu gazelin 7. beyitidir.

447 -Ü1, -Ü2, VE. s. 320, T1. 90b, T2. 79a

448

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Sürme-i hâk-i rehûn virmedügümçün yârûn
Beni şimdi görecek gözleri yok agyârûn
- 2 Kimine âteş olur kimine verd-i hândân
Ne 'aceb hâli var ey dil o ruhı gül-nârûn
- 3 Emmege kor mı ola baña zebânını diyü
Aradum ağzını ol yâr-ı perî-ruhsârûn
- 4 Dehen-i tengüni vaşf eylese gül-şende hezâr
Diñledükçe şıkılur gonçeleri gül-zârûn
- 5 Şerbet-i la'lini virmek görüne diyü o yâr
Derdini şormadı gitdi bu dil-i bîmârûn
- 6 Sözüni tutmayacak yâr nedür fâ'idesi
Olsa maqbûl-i cihân Hâletiyâ eş'ârûn

449

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hõkka-i teng olmağın ol la'l-i hândânun senün
Birbiri üstine gelmiş dürr-i dendânun senün
- 2 Gice gündüz olsa çeşmünden n'ola kanlar revân
Bağrumı delmekdedür her nük-i müjgânun senün
- 3 Minnetünle öldürürsin âdemi ey dehr-i dün
Görmemek yegdür kişi görmekten ihsânun senün
- 4 Bir kabâyile olursın yaz u kış ey serv-i båg
Görmedi âläyiş-i dünyâyı dâmânun senün
- 5 Ölmeden ölmek niceymiş bildiler ey Hâleti
Ehl-i hâl olan görüp hâl-i perişânun senün

448 Ü1. 102a, Ü2. 77a, VE. s. 320, T1. 91a, T2. 79a

3 -Ü1, -Ü2; Aradum.....perî-ruhsârûn: Diñledükçe şıkılur gonçeleri gül-zârûn T2

4 Diñledükçe.....gül-zârûn: Aradum ağzını ol yâr-ı perî-ruhsârûn T2

449 Ü1. 102b, Ü2. 78a, VE. s. 296, -T1, -T2

450

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Yetür ey bāg-bān bāg-ı ğama yaşı dil-i zāruñ
Başıyle ayağıyle cūy-bārı saña gül-zāruñ
- 2 Zümürüd kâni içre bulunan yâkût-ı aşferdür
Bilür kıadrin gören nesrini yer yer çemen-zāruñ
- 3 Getür ey bāg-bān mestāne-i 'ışka biraz güller
Müzeyyen olacaķ hengāmı geldi dest ü destāruñ
- 4 Çemen ebkārınuñ sūrı düşer elbette nev-rūza
'Aceb mi cāme vü pirāheni al olsa gül-nāruñ
- 5 Nihāl-i gül çemende keffelerle bir terāzudur
Bilinmişdür senün ey mürğ-i gül-şen anda miķdāruñ
- 6 Sevād içre olur dirlerdi nūn i 'tikād itdün
Görince pertev-i hürşidile zıllini eşcāruñ
- 7 Meger kim Hāletü-veş sen daħi dil-ħaste-i ğamsın
Ķatı āheste ancaķ ey nesim-i şubħ reftāruñ

451

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Nigāh itmez āna hergiz gören bir kerre ruhsāruñ
Bu yüzden dāğ-ı dildür lāle-i nu'mānı küh-sāruñ
- 2 Virür naķd-i hayātın pek basarsan ayağuñ cānā
Şu pā-māl-i belā kim ola cāniyle ħaridāruñ
- 3 Dem-ā-dem cān u ten peykānuñ üzre ceng iderlerdi
Hele geldi ayırdı birbirinden tiĝ-i ħün-bāruñ
- 4 Ķayırmaz miħnetüñle ğarķa-i seyl-āb-ı eşk olsam
Başından geçmedük bir nesne yokdur ben dil-efkāruñ

450 Ü1. 104a, Ü2. 79b, VE. s. 300, -T1, -T2

451 Ü1. 105b, Ü2. 81a, -VE, -T1, -T2

- 5 Meger āyine içre çeşm-i bimārın gören yoḥsa
Degüldür ḥaste görmek resmi ol şūḥ-ı sitem-kāruñ
- 6 Cemāl-i bā-kemāle Ḥāletü ḥattdan zarar gelmez
Gül-i ruḥsārı berg-i sebzile ra'nādur ol yārüñ

452

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Yer eylese n'ola cānumda atduḡuñ nāvek
O ḥūba beñzedürin kim giye beyaz yelek
- 2 Hemişe pīr-i felek ol ḥat-ı ḡubāra baḡar
'Aceb mi tutsa eger mihr ü māhdan 'aynek
- 3 Ḳapuñda tıḡine tutmuşdı gerdenin 'āşık
Yüzine bakmayıcak gitdi boynını egerek
- 4 Dimiş o yār cihānda anuñla ḥaşr olmam
Revā degül mi eger ağlasam kıyāmete dek
- 5 Ne gözde eşk ü ne dilde ḡarār ḡalmışdur
Ne var idi güzelüm bizden ḡamuñ nihāyeti yoḡ
- 6 Ṭarīḡ-i miḥnete düşdüḡ ḡamuñ nihāyeti yoḡ
Neye varur ki 'aceb ḡālümüz bizüm giderek
- 7 Olupdur āhumile yaşuma benüm ḡayrān
Eger felekde simāk u eger deñizde semek
- 8 Görince dāḡıla şūr āb-ı eşkümi içdi
Ri'āyet eyledi ol yār ḡaḡḡ-ı nān u nemek
- 9 Geçerdi Ḥāletiyā yerlere ḡicābından
Elinde ḡāmeñi seyr eyleseydi tīr-i felek

452 -Ü1, Ü2. 82a, VE. s. 319, -T1, -T2

2 -VE

5 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

6 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

7 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 396 nolu gazelin 3. beyitidir.

8 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

453

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Göñül bilmem niçün âvâre düşdüñ
'Aceb sevdâyile mekkâre düşdüñ
- 2 Cihânda bir melek-simâyı sevdüñ
Anuñ 'ışkı ile bî-çâre düşdün
- 3 Sevüp bir gonçeyi bâğ-ı cihânda
Göñül bülbül gibi gül-zâra düşdüñ
- 4 Nidelüm yokdurur şabr u kararüñ
Felekde meh gibi seyyâre düşdüñ
- 5 Yanup pervâne-veş yakıldıñ ey dil
Göñül oğrusı bir 'ayyâra düşdüñ
- 6 Bu 'ışk içinde çekdüğün cefâdur
Senüñ kadrüñi bilmez yâre düşdüñ
- 7 Vefâ ümmidin itme Hâletü sen
Ki zirâ bî-vefâ dil-dâra düşdüñ

454

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Virüp cân nağdini la'l-i lebinden tâze cân bulduñ
Sen ey 'âşık metâ'-ı 'ışk-ı yâri râygân bulduñ
- 2 Hevâ-yı 'ışkdan geçme daği bir kâra yeltenme
Yeter saña ölince şöyle bir genc-i nihân bulduñ
- 3 Koyup cânuñ sebük-bâr ol ğam-ı cânândan ayrıl
'Adem mülkine 'azm eyle refîk-i mihribân bulduñ
- 4 Nişân olduñ hele sen de hadeng-i âh-ı 'uşşâka
Baña itdüklerüñ hep ey sipihr-i bî-emân bulduñ

453 -Ü1, -Ü2, VE. s. 292, -T1, -T2

454 -Ü1, -Ü2, VE. s. 293, -T1, -T2

- 5 Mükedder olma hergiz Hâletî âlâm-ı dünyâdan
Ġanîmet bil ecelden çünki birkaç gün emân bulduñ

455

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Bilmezligile gonçeye beñzedi dehânuñ
Yoğdur yüzi görünmege hiç bād-ı şabânuñ
- 2 Ser-rişteyi güm kılmamağa çâre mi vardur
Kaşd eylese bir kimse eger vaşf-ı miyânuñ
- 3 'İşkuñla hurüş eyleyeni şanma gönüldür
Sinemde karar itdi dili baħr-i belânuñ
- 4 Geldükde gönül düşse ayağına 'aceb mi
Şu dökmelüdü pâyına ol serv-i revânuñ
- 5 Turduqça felek var olalar gonçe-dehânlar
Anlariadurur revnağı gül-zâr-ı cihânuñ
- 6 Bağlarsa n'ola hidmet-i nazmuñda kemerler
Hârne kulıdur Hâletiyâ hüsn-i edânuñ

456

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Güzel olunca bi-bahâne gerek
Cândan özge aña bahâne gerek
- 2 Sinemüz dâ'imâ o dil-dâruñ
Ġamzesi türine nişâne gerek
- 3 'Āşık olan kimesnenüñ her dem
Gözi yaşı dile revâne gerek
- 4 Urmazın tür gibi o dil-dâruñ
Eylesün biñ cefâyı câna gerek

455 -Ü1, -Ü2, VE. s. 295, -T1, -T2

456 -Ü1, -Ü2, VE. s. 296, -T1, -T2

- 5 Şıfat-ı şî'ri Hâletî n'itsün
Gazel olunca 'âşıkâne gerek

457

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 H'vân-ı cemâl-i sebze-i ter hoşka-i nemek
Olinca haţî-rûy dehânuñ gibi gerek
- 2 Bulmazdı cân u dilden okuñ mevki'-i kabûl
Ger kılmasa hediye-i peykânı müşterek
- 3 Yârüñ hayâli gördüm ider yaşumu revân
Şandum anı müvekkel-i yârân olan melek
- 4 Eyleser siyâh dūd-ı dilüm seng-i küyünü
Sîm-i sirişk-i 'âşıkâ yâr istese mihekk
- 5 Yârüñ tegâfûliyle dil-i zâr n'eylesün
Ol zehre Hâletî døyemez şîşe-i felek

458

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

- 1 Yine firkat gözümüñ yaşını kan itse gerek
Yine 'işkuñ beni rüsvâ-yı cihân itse gerek
- 2 Nâvek-i cevriñ atup gayrıya ol kaşları yâ
'Âşıküñ kâddini yok yere kemân itse gerek
- 3 Virse cân naqdine ger vaşlı metâ'in kâra
'Aceb ol h'vâce-i hüsnüm ne ziyân itse gerek
- 4 'Âkıbet genc-i muhabbet diyü ol şüh-ı cihân
'Âşık-ı bî-dili hâk içre nihân itse gerek
- 5 Baña dirlere ki saña bir gün ider yâr vefâ
'Ömrümüz âhire irdi ne zamân olsa gerek

- 6 Hâletî gerçi ki bir zerre-i nâcîzdür
Gün gibi 'ışkıla ol halka 'ayân itse gerek

459

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Bu deñlü şarşar-ı âha tayanmaz idi felek
Eger ki düd-ı dilüm aña urmasaydı direk
- 2 Tarîk-i miñnete düşdük gamuñ nihâyeti yok
Neye varur ki 'aceb hâlümüz bizüm giderek
- 3 Ne fâ'ide sözüümüz dürr-i şâh-vâr olsa
Kulağını bize tutmaz o yâr her ne disek
- 4 Ğamile tâkatümi tâk iderseñ incinmem
Koyup beni yalñuz seyre gitme şâhum tek
- 5 Olupdur âhumile başuma benüm hayrân
Eger felekde simâk ü eger deñizde semek
- 6 Görince dâğıla şürâb-ı eşkümi acıdı
Ri'âyet eyledi ol yâr çün hağ-ı nân u nemek
- 7 Kapuñda tenüñe tutmuşdı gerdenin 'âşık
Yüzine bakmayıcak gitdi boynını egerek
- 8 Ğazel demekde kanı Hâletî gibi mâhir
Revâdur aña şâh-ı serir-i mülk-i nazm dimek

HARFÜ'L-LÂM

460

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Âşık-ı dil-dänenüñ derdinden itme kıl ü kâl
Kılma hâl-i beste-i fitrâküñ illerden su'âl

459 -Ü1, -Ü2, VE. s. 301, -T1, -T2

460 Ü1. 107a, Ü2. 83b, -VE, T1. 91a, T2. 74a

1 'Âşık-ı.....kıl ü kâl / Kılma.....su'âl: Eyleme erbâb-ı 'ışkuñ sim-i eşküñden su'âl / Sen metâ'-ı vaşluñı göster de cânâ nakdün al Ü1, -Ü2

- 2 Çok zamândur almaz olduñ hâtırım hergiz ele
Yoğsa ol âyinede gördüñ mi zengâr-ı melâl
- 3 Dillerin alur ne deñlü olsa halkuñ yok dimez
Gerçi olmaz ol şanevber-ğadd gibi nâzik-nihâl
- 4 Şu'le-i şem'-i meh ü mihre muğarrerdür haşar
Bezm-i gam pervânesi her kanda açsa per ü bâl
- 5 Ol gül-i handân kim dâ'im bulutdan nem kapar
Eşkümüñ hiç bârânı virmez mi yâ Rabb infi'âl
- 6 Mümteni'dür bezmine yârüñ varılmağ. Hâleti
Büsesin almağ höd olmuşdur muhâl-ender-muhâl

461

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Her kaçan görsem çekerken câmdan sahbâ-yı al
Şanur 'ayniyle anı lâle otlar bir gazal
- 2 Bim-i kağrı ra'se-dâr eyler elin 'ışk ehlinüñ
Niyet itse yazmağa ol şâh-ı hüsne 'arz-ı hâl
- 3 Şayd-gâh-ı 'ışkuñuñ nağciri kaçd-ı cânına
Cünbüş-i ebrü vü müjgânuñdan eyler intikâl
- 4 Añlamam kim la'l-i nâbın eyleye benden dirig
Bir mürüvvet kânıdur ol şâh-ı iklim-i cemâl
- 5 Hâtırım âyinesinde şekl-i etbâk-ı felek
Oldı güyâ birbiri üstinde zengâr-ı melâl
- 6 Ehl-i diller yüzlerin çarha tutup feryâd ider
Şiddet-i şavt ister olmuşdur o pîr-i köhne-sâl

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

461 Ü1. 106b, Ü2. 83a, -VE. T1. 91a, T2. 74b

4 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

- 7 Ğamdan olup Hâletî üstâd-ı tab‘um pür-kesel
Refte refte kaldı der-beste debistân-ı hayâl

462

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Eylemezdüm âh eger şabr-ı dil-i zâr u ‘alil
Olmasa mihr ü vefâ-yı yâr-veş gâyet kalil
- 2 İstemez mey nûş idüp kimse ferah-nâk olduğın
Görmedüm zâhid gibi dünyâ yüzinde bir baħil
- 3 Hâl-i pür-müyuñ senüñ bir necm-i gisû-dârdur
Kişver-i ‘işkuñda çok kan olmağa olur delil
- 4 Yakmağ ister cânına pervânenüñ dâğ-ı cefâ
Anuñiçündür ki dâ‘im şem‘ hâzırlar fitil
- 5 Akmadı dünyâya göñlüm hamdü li‘llah kim benüm
Meşrebüm pâkizedür mânend-i nehr-i sel-sebil
- 6 Sende esbâb-ı seferden nesne yok ey Hâletî
Güşuña girmez mi hiç âvâze-i kûs-ı raħil

463

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 ‘Âşıka kılsan cefâ eyler şafâlar bilmiş ol
Her ne cevritdüñse hep anı vefâlar bilmiş ol
- 2 Hecre salduñ bilmezüm cürmüm nedür didüm didi
Sevdüğünden geldi başuña belâlar bilmiş ol
- 3 ‘Azm-i râh-ı ‘işk iderken yâr düşünâm eyleyüp
Didi lâzımdur o yolda bu du‘âlar bilmiş ol
- 4 Ey der-i pâkize ağıyara olurmuşsın kenâr
Kâ‘il olmazlar buña hep âşinâlar bilmiş ol

462 -Ü1, -Ü2, VE. s. 326, T1. 92b, T2. 74b

1 T2’de bu matlâın üzerinde bulunan 465 nolu gazelin matlâı, müstensihin derkenar olarak belirttiğine göre sehven yazılmıştır.

3 Hâl-i: Hâk-i VE

463 -Ü1, -Ü2, VE. s. 325, T1. 92b, T2. 74b

- 5 Bilmezin dirsin añılsa 'âşık-ı bi-çâreler
Cân virür bu derüñe ol mübtelâlar bilmiş ol
- 6 'Arz-ı hâl eylerse güş eyle sözün ben hastenüñ
Ey tabībüm eylemezseñ de devâlar bilmiş ol
- 7 Her ne kim çıksa dehânından anuñ şîrîn olur
Dâd-ı Hakk'dur Hâletî'ye bu edâlar bilmiş ol

464

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Bilmezin n'eyleyeyin yâr baña yâr degül
Düşmen ise uyumaz baht ise bidâr degül
- 2 Gelmedi yanuma hergiz o tabīb-i dil ü cân
Varise haste gönül kâbil-i timâr degül
- 3 Bâde şunmakta bize çağ bu kadar şivendür
Sâkiyâ ol dahi la'l-i leb-i dil-dâr degül
- 4 Eşkle sâye gibi hem-dem ü hem-râhum yok
Üstüme âh-şifat kimse hevâ-dâr degül
- 5 Niceler şeş-der-i hecrüñde olupdur pür-dâğ
Saña 'âşık yaluñuz Hâletî-i zâr degül

465

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ehl-i 'ışka rahm idüp ey şâh-ı iklim-i cemâl
İtme nâz ü şiveñi hüsñüñ gibi bi-i'tidâl
- 2 Varğa-i reşke bırakma 'âşık-ı şürideñi
Hasretile itme şadr-ı sinesin şaff-ı ni'âl
- 3 Başın alsunlar diyü feryâd ider ol şâh-ı hüsñ
Şem'-i bezm-i 'ışkuñum diyü kim itse 'arz-ı hâl

464 -Ü1, -Ü2, VE. s. 327, T1. 92b, T2. 75a

465 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 91a, T2. 75a

- 4 Zülfine biñ kerre baksa 'âşık-ı şürideler
Olur ol şüh-ı cihândan rüy-ı dil görmek muhâl
- 5 Āyet-i rahmet gibi göster cebinüñ 'âşıkā
Mushaf-ı hüsnünden eyle her birin ferhunde-fâl
- 6 Şevk-i 'ışkı sinede bir şem'-i nevvâr eyleyüp
Her zamân raqs eylerin mânend-i fânüs-ı hayâl
- 7 Efser-i la'lin Cem'den şorma hergiz Hâletî
Gör habâb-ı bâde-i gül-günü dâ'im 'ibret al

466

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 'Aceb mi pişe baña girye olsa şem'-mişâl
Eritdi yüregümüñ yağını hevâ-yı vişâl
- 2 Hevâ-yı 'ışkūñile şol kadar alışdum kim
Gelür nesim-i seherden dile gubâr-ı melâl
- 3 Benefşe vü güli biribirinden a'lâdur
'Aceb degül mi diyâr-ı hevâ-yı hüsn ü cemâl
- 4 Kırıldı şîşe-i dil 'unfuvân-ı hüsninde
O şühūñ olmadı bezm-i cemâli ferrüh-fâl
- 5 Cihândan eyleme ümmid-i hayr Hâletiyâ
Bu tire-hâkde olmaz define-i iqbâl

467

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Tef ü tâb-ı meyile yârūñ olup çehresi al
Gören ebrûlarını şandı şafağ içre hilâl
- 2 Jâle-i nergisi erbâb-ı gamuñ dâ'im olur
Kesemez anı meger lem'a-i hürşid-i cemâl

466 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 91b, T2. 75a

467 Ü1. 106b, Ü2. 82b, VE. s. 329, T1. 91b, T2. 75a

2 -Ü1, -Ü2, -VE

- 3 Tünd-bād-ı gam-ı hecrüñle şikest olmuşdur
Gül-şen-i dilde olan gül-bün-i naḥl-i âmāl
- 4 Sineden gird-i gamı āh idi ber-bād kılan
Şimdi āh itmege de qalması za'file mecāl
- 5 Zerre gibi qomayam yine hevā-dārııuñ
Tıg çekseñ de eger üstüme ḥurşid-mişāl
- 6 Ol cemāl üzre nigāh itsün ebrūlar ki
Görmek isterse eger bir kişi bedr üzre hilāl
- 7 Leşker-i gam beni bidadile eylerdi helāk
Gelmesi şehri dile mevkib-i sultān-ı ḥayāl
- 8 Ḥāleti gerçi senüñ şem'-i vişālüñ tolanur
Eli irmez nitelim sûret-i fānūs-ı ḥayāl

468

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ey qalem zülf-i nigāruñ vaşfını uzatma gel
İki ayāıuñ çukurda ya ne bu tül-i emel
- 2 Başına toprak şaçar bir 'āşık-ı divāneyin
Ḥāk-riz itmiş baña ta'lim Üstād-ı ezel
- 3 Yaraşur ḥübāna gāyet de şeker ḥ'āb-ı şabūḥ
Nitekim 'uşşāk-ı miḥnet-dideye ḥ'āb-ı ecel
- 4 Sāgar-ı mül gibi gül yoqdur cihān bāıında kim
Reng ü büyı biñ ḥazān olsa eger bulmaz ḥalel
- 5 Baña dā'im ta'n iderler 'ışkı fāş itdüñ diyü
N'eyleyin çāk-i giribān itmege öğrendi el
- 6 Tıfl-ı dil tutmaz kulaıın pendüme ey Ḥāleti
Güşmāl-i ḥ'āce-i gam aña olmuşdur maḥal

6 Ol.....ebrūlar ki: Rüy-ı dilber de nigāh eylesün ebrūlarına Ü1. Ü2

7 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

468 Ü1. 107b, Ü2. 84a, VE. s. 312, T1. 91b, T2. 75a

469

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Birbiriyle yarışur ol la'l-i nâb ü cām-ı mül
Sāgar-ı şahbāya 'âdetdür konulmağ berg-i gül
- 2 Oldı ol sulţân-ı hüsnuñ himmetinden bir eşer
Āb-ı tünd-i eşküme seng-i cefâdan vaz'-ı pül
- 3 Şânına pervâne-i 'ışkuñ budur şâyeste kim
Āteş-i şevkin şıyânet eyleye olsaydı kül
- 4 Şubh-dem ey gönçe-i nağl-i letâfet bâğa gel
İdeyin ben nâle bülbüllerle sen güllerle gül
- 5 Gerçi yaşum cevriye seyl-i firāvân itdi yâr
Aña kalmaz Hâletî zirâ ki deryâdur göñül

470

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Dem mi vardur firkatüñle şem'-veş yanmaz göñül
Vaşluña ben katlanurdum lik katlanmaz göñül
- 2 Der-kaşadur her zamânda çünki şemşir-i firâk
Āb-ı vaşla hiç huzûr-ı kalbile kanmaz göñül
- 3 Tek sen uşanma cefâlar eylemekden döstüm
Her ne deñlü cevri iderseñ senden uşanmaz göñül
- 4 Sim-i eşkin virmek isterse metâ'-ı vasluña
Hiç tevaşşukuf itme şâhum saña kim şanmaz göñül
- 5 Va'de-i ferdâsına ol âfet-i devrânumuñ
Aldanurdum ben yine ammâ ki aldanmaz göñül
- 6 Bir gözi şeh-bâz-ı şüh-ı şeh-süvâruñ şaydıdur
Hâletî-veş degme bir fitrâke bağlanmaz göñül

469 Ü1. 106b (derkenar olarak yazılmıştır), -Ü2, -VE, T1. 92a, T2. 75b

2 sulţân-ı hüsnuñ: şâhuñ 'ulüvv-i: T1, T2 // vaz'-ı: tarh-ı T1, T2

470 Ü1.106b, Ü2. 82b, VE. 321, T1. 92a, T2. 75b

4 -Ü1, -Ü2

471

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Zülfinüñ zenciresin çekmekde Mānī'dür gönül
Meclis-i ğam yazmada Behzād-ı şānīdür gönül
- 2 Şol zamāndan kim hadengin çekdi ol şüh-ı cihān
Bām-ı 'ışkuñ kan akar bir nāvidānıdur gönül
- 3 Tiğ-i miñnet tā ezel oldı havāle bağruma
Zahm ururken şıçrayan bir katre kanıdur gönül
- 4 Kor meger bend-i hüdīv-i 'aqla dest-i saṭvetin
Pāy-ı taht-ı şāh-ı 'ışkuñ pehlevānıdur gönül
- 5 Yanına uğrarsa 'Anķā havfdan perrin döker
Şöyle bir şeh-bāz-ı ğamze āşiyānıdur gönül
- 6 Nev-niyāz ābdāl idi yanında Kays u Kūh-ken
Hān-kāh-ı 'ışkda bir pīr-i fānīdür gönül
- 7 Hıvāce-i hüsnüm n'ola 'arz itdügümce bakmasa
Şāh-ı 'ışkuñ şüphesüz naqd-i revānıdur gönül
- 8 Biribirinden cüdā konmak ne mümkün Hāletī
'İşk bir zencīrdür şīr-i jiyānıdur gönül

472

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Meşhūr-ı 'ālem oldı şafāyile cüy-ı dil
Görse 'aceb mi baħr-i muħabbetde rüy-ı dil
- 2 Hūm-ı sipihredür haṭar-ı bezm-i bādemüz
Hergiz añılmaz anda şikest-i sebū-yı dil

471 Ü1. 107a (derkenar olarak yazılmıştır), Ü2. 84a, VE. s. 322, T1. 92a, T2. 75b

2 -VE

3 -VE

4 -Ü1, -Ü2

7 -VE

472 Ü1. 107a (derkenar olarak yazılmıştır), Ü2. 83a, VE. s. 323, T1. 92a, T2. 75b

- 3 Tîr-i cefâ hadeng-i elem şöyle geldi kim
Döndi hemân kedû-yı hilâle kedû-yı dil
- 4 Yoklarlar evvelâ o şanevber-hırâmda
Bî-diller itmek istese ger cüst ü cüy-ı dil
- 5 Geçdi zamâni Hâletiyâ kalmasa n'ola
Nev-bâve-i murâda olan ârzü-yı dil

473

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Olsa ger büt-hâne-i Çîn içre ol şem'-i cemâl
Ola şüretlerle büt-hâne çü fânüs-ı hayâl
- 2 Haşr olam mı ol kâdi bälâyile dirseñ baña
Ey dil-i divâne eylersin kıyâmetden su'al
- 3 Beñzedürdüm kaşuñı nişfü'n-nehâruñ kavşine
Mihri hüsnünde eger olsaydı âşâr-ı zevâl
- 4 Ehl-i diller yüzlerin çarha tutup feryâd ider
Şiddet-i şavt ister olmuşdur o pîr-i köhne-sâl
- 5 İşfahân'a gönderürdüm nazmumı ey Hâleti
Korkarın ammâ işâbet eyleye 'ayn-ı Kemâl

474

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çeşm-i giryâna gel ey nahl-i dil-ârâ säye şal
Bu meşeldür iyliğı sen eyle de deryâya şal
- 2 Ol leb-i Şîrin ü ol Leylâ saçuñla döstüm
Kimisin 'aşıklarun küha kimin şahrâya şal

5 Nev-bâve: Nev-bâde VE; Nev-bâvde T1, T2

473 -Ü1, -Ü2, VE. 327, T1. 92b, T2. 76a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

1 şüretlerle: şüretler ki T2 / fânüs-ı: fâs-ı T1, T2

4 -T1, -T2

474 -Ü1, -Ü2, VE. s. 323, T1. 93a, T2. 76a

- 3 Māhdan māhiye dek hüküm eyle bî-pervâ yine
Zülfinûn kullâbını a'lâya şal ednâya şal
- 4 Ey kıyâmet kâmetüm haşr ol bugün 'uşşâkıla
Düşmen-i bed-ḥ'âhu ammâ luḫ idüp ferdâya şal
- 5 Gice gündüz eyle ol mihr-i cihânı cüst ü cû
Yaşuñı zir-i zemîne âhuñı bâlâya şal
- 6 Düşmen-i bed-kîşe şâhum virme ḫahruñdan emân
Anı öldür de günâhın bu dil-i şeydâya şal
- 7 Tîğ-i cevrin ṫurmadan şalsa 'adü-yı kine-ḫ'âh
Baḫsi ḫo ey Ḥâletî anuñla sen Mevlâ'ya şal

475

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Efser-i la'lin-i Cem'den eyleme hergiz su'âl
Gör ḫabâb-ı bâde-i gül-günü ey dil 'ibret al
- 2 Nâledür te'sîr iden yârûñ dil-i senginine
Muṫribâ sen çengile ḫânûnı var ṫaşa çal
- 3 Eylemezdi 'âşıkı dil-beste-i bend-i belâ
Fitne üzre olmasaydı dâ'imâ ol müy-ı ḫâl
- 4 Ser-nigün olmuş seḫer bād-ı sabâdan lâleler
Oldı şem'-i mürde üzre güyiyâ fânûs-ı âl
- 5 Dâr-ı dünyâ içre yokdur bir racül ey Ḥâletî
Bildügin itse 'aceb mi bu sihipr-i pîre-zâl

476

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dil oldu ṫa'n-ı düşmenile şöyle ḫaste-ḫâl
ḫalmanı küy-ı yârda hiç ṫurmağa mecâl

475 Ü1. 106b, Ü2. 82b, VE. s. 328, T1. 93a, T2. 76a

1 Bu beyitin az farklı şekli ayrıca 465 nolu gazelin makta beyitidir.

4 şabâdan: şabâlar T1, T2

476 Ü1. 107a, Ü2. 83a, VE. s. 329, T1. 93a, T2. 76a

1 şöyle: zâr u Ü1, Ü2 // ḫalmanı küy-ı yârda hiç ṫurmağa: Küyında ṫurmağa aña hiç kalmadı Ü1.

- 2 Öldürmege o ğamzelerüñ kaçdını bilüp
Evvel nazarda eyledi 'ışk ehli intikâl
- 3 Devlet yüzini görmeye hergiz zamânede
Hâk-i rehûnle eylemeyen kimse iktihâl
- 4 Silseñ ne var sirişkümü hattuñ degül midür
Giryân iden beni gice gündüz kalem-mişâl
- 5 Olsun cihânda ni'met-i vaşluñ baña harâm
Ben saña eylemezsem eger kanımı helâl
- 6 Bir şeb geçer mi kim dil-i şad-çäk Hâleti
Elbette süzen-i müjeni itmeye hayâl

477

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Varağ-ı sebz degül erre tutar gül-bün-i gül
Kaşd ider kim kesile nahl-i hayât-ı bülbül
- 2 Her zamânda gül-i ter rüyını pür-çin eyler
Olmaz ol gonçe-i handân gibi şüh u şengül
- 3 Âb-ı gül-günile pürdür gözümüñ şişeleri
Anda gisûlarınıñ 'aksi dizilmiş sünbül
- 4 Eşk-i çeşmüme ber-â-ber bulunur mı ki diyü
'Âşıkun cûları gözden geçürür niteki pül
- 5 Şavurur mıydı benüm göklere hâkisterümi
Dide-i encüme 'ayyâr gözüñ urmasa kül
- 6 Esb-i nâz üzre süvâr olan alur Hâletiyâ
Cânı ser-menzil-i 'ışk içre kılursañ ögdül

2 kaçdını: kadrini T1, T2

5 -Ü1.-Ü2

477 Ü1. 107a, Ü2. 83b, VE. s. 330, T1. 93a, T2. 76b

4 -Ü1.-Ü2

478

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 N'ola koyup işigün gitmese yabana gönül
Bağludur silsile-i zülfüne divâne gönül
- 2 Giryeden çeşmüm ağarsa n'ola Ya'küb-mişâl
Düşdi Yûsuf gibi ol çâh-ı zenehdâna gönül
- 3 Ser-i teslimi komuş pâyına cümle 'uşşâk
Yeridür bağlarısı kâkül-i cânâna gönül
- 4 Kala cânında yine süz-ı muhabbet bâkî
Nâr-ı hecründe kül olunca eger yana gönül
- 5 Evvelâ Hâletiyâ 'aqlın alurlar kişinün
Yohsa hiç 'aklı olan vire mi hûbâna gönül

479

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 O şem'-i hüsni görüp alsa dil zebâna gâzel
Zebâna urur âteş-i ödüm bu cânâ gâzel
- 2 Düşerdi tâli'üme beyt-i süz-nâk benüm
Olunsa bezmde taķsîm 'âşîkâne gâzel
- 3 Kalem ki bâğ-ı belâgatde nâvidân oldı
Aķar şudur ki gelüpdür o nâvidâna gâzel
- 4 Olurdu başda hamâ'il gibi benüm nazmum
Götürmiyor nidelüm şimdilik zamâne gâzel
- 5 O yâr hışm idüp ödlara urdı eş'ârum
'Aceb mi hâlümü bildürse yana yana gâzel
- 6 Revâdur ursa bu beş beyt hamseye pençe
Ne mesnevî irişür Hâletî aña ne gâzel

478 -Ü1, -Ü2, VE. s. 331, T1. 93b, T2. 76b

479 -Ü1, -Ü2, T1. 93b, VE. s. 325, T2. 76b

480

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Her gice hāne-i aġyārı kılurken menzil
Ayda bir görmege ol yāri kanā‘at müşkil
- 2 Ğamzesi katlüne kaşd eylese ğam çekme dilā
Sen hemān ol leb-i cān-baḡşile bir hoşça diril
- 3 Ğamile kāmētüni çünki kemān eyledi yār
Şimdiden soñra gel ey ‘āşık-ı şüride çekil
- 4 Ğamzesi şöyle dil-āverdür anuñ kem her gün
Getürür ayaġına ol şeh-i hüsnün nice dil
- 5 Bilürüz kaḡ‘-ı ‘alāka olımaz zülfinden
Hāletü ğamzelerinden hele bir pāre kesil

481

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şem‘-i bezm-i şevküñüm diyü iderse ‘arz-ı hāl
Başın alur ‘āşıkuñ ol şāh-ı iklīm-i cemāl
- 2 Sinede şem‘-i ḡayālün ten ğamuñla çāk çāk
Eyledi ‘ışkuñ beni ġüyā ki fānūs-ı ḡayāl
- 3 Zerd olupdur çehre-i ‘āşık zer-i ḡāliš gibi
Eylese cānā ne var ḡāk-i rehüñde rüy-māl
- 4 Rüy-ı āteş-tāb-ı yār üzre olaldan cāy-gir
Fitneler kaynatmadan ḡālī degüldür hiç o ḡāl
- 5 İtseler vaşlın temennā baḡş ider ‘uşşākıla
Kimseler ol şeh-süvära söz yetiştürmek muḡāl

480 -Ü1. -Ü2. VE. s. 324, T1. 93b, T2. 76b

481 Ü1. 107b, Ü2. 83b, VE. s. 324, T1. 93b, T2. 76b

2 -Ü1. -Ü2; ğamuñla: ‘ışkuñla T2

3 -Ü1. -Ü2

5 -Ü1. -Ü2

- 6 Hakk budur mir-i sühandur ol süvâr-ı esb-i nâz
Haste-i 'ışk oldu aña söz yetiştürmek muhâl
- 7 Haşr olam mı ol kaddi bälâyile dirseñ baña
Ey dil-i divâne eylersin kıyâmetden su'âl
- 8 Beñzedürdüm kaşuñı nişfü'n-nehâruñ kavşine
Mihr-i hüsnüñde eger olsaydı âşâr-ı zevâl
- 9 Söndürür bir an içinde mihr ü mâhuñ şem'ini
Bezm-i 'ışkuñ eylese pervânesi tahrik-i bâl
- 10 Gelmeden bārân-ı gam-ı seyl-i belâ ey Hâletî
Bu ribât-ı köhneden itmek gerekdür irtihâl

482

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bir çäre eyle âh-ı dil-i bi-çarâra gel
Ey şem'-i cem' karşıma rüzigâra gel
- 2 Revzenler açdı sineye tır-i cefâlaruñ
Eyle dil-i belâ-zedeye bir nezâre gel
- 3 Ey cân tabibi bir gün aña varurın diyü
Şalma bu hasteyi elem-i intizâra gel
- 4 Yokdur derün-ı hâne-i sinemde naqd-i cân
Ey nâvek-i nigâr inanmazsañ ara gel
- 5 Âb-ı revâna bakmağısa Hâletî murâd
Eyle nazar bu şi'r-i selâmet-şi'âra gel

6 -T1, -T2, -VE

7 -T1, -T2, -VE

8 -T1, -T2, -VE

9 -T1, -T2, -VE

10 Gelmeden.....Hâletî / Bu.....irtihâl: İsfahân'a gönderürdüm nazmumı ey Hâletî /
Korkarın ammâ işâbet eyleye 'ayn-ı Kemâl Ü1, Ü2

482 -Ü1, -Ü2, VE. s. 324, T1. 93b, T2. 77a

483

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zülfine biñ kerre baksa 'âşık-ı şūrīde-ḥāl
Ol şeh-i ḥüsnümden olur rûy-ı dil görmek muḥāl
- 2 Dūd-ı āhum ebr olup tutdı cihānı ser-be-ser
Baña gün göstermez olduñ ey meh-i sâhib-cemāl
- 3 Kā'ilüm künc-i belāda derdile cān virmege
Virmezsin ol yāre ben şerḥ-i melālümnden melāl
- 4 Künc-i gamda guşsa-i hecriyle pür-ḥün oldu dil
Cāmı ḳo sākī ele ben 'âşıḳuñ göñlini al
- 5 Degme bir derdile baş göstermeyüp ey Hāleti
Açmazın yār eylese biñ kerre zaḥmumdan su'āl

484

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kūyuña varsun ḳo bārī bu dil-i āşūfte-ḥāl
Oldı şimden şoñra çünkim kendüye gelmek muḥāl
- 2 Dūd-ı āhum ebr olup tutdı cihānı ser-be-ser
Baña gün göstermez olduñ ey meh-i zībā-cemāl
- 3 Gerdenümde çünki zencir-i cününü gördi yār
İtmedi ammā ki hergiz ser-güzeştümnden su'āl
- 4 [Ceyş-i] ḥübān mülk-i dil yağmāsına 'azm itse ger
Ḳāmetüñle anda mümtāzsın [...] rāyet-mişāl
- 5 Ḳıl ḳalem dursun alup kirpiklerüm ey Hāleti
Rûy-ı yāri naḳş iden şüret-i sâhib-kemāl

483 Ü1. 107b, Ü2. 84a, -VE, -T1, -T2

484 -Ü1, -Ü2, VE. s. 322, -T1, -T2

4 [Ceyş-i]: Cünbiş-i VE (Nüshada Cünbiş-i şeklinde yazılmış olan kelimenin vezin ve anlam bakımından doğru şeklinin Ceyş-i olduğu kanaatindeyiz.)

485

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ey her zamānda külbe-i aḥzān olan göñül
Ve'y dest-i cevr-i yāriyle virān olan göñül
- 2 Ey geldüince zaḥm-ı elem nāvek-i sitem
Çāk eyleyüp libāsını 'uryān olan göñül
- 3 Ey ḥün-ı vuşlata toluşup seg gibi müdām
Efkār-ı seng-i cevr-i civānān olan göñül
- 4 Yanınca muttaşıl sürünürse 'aceb degül
Ey pāy-bend-i kākül-i cānān olan göñül
- 5 Düşdi gam-ı firākıla şimdi belālara
Ey Hāletī o vaşlile şādān olan göñül

486

Fe'ilätün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Şalınur ḥārlarla gül-bün-i gül
Bī-ḳarār olsa tañ müdur bülbül
- 2 Elem ü intizār u cānāna
Ḳatlanurdum taḥammül itse göñül
- 3 Daḫi 'işkuñla [diridür] cānum³
Gerçi ten oldı nār-ı hecrile kül
- 4 Dest-i 'işkuñ duḫān-ı āhumdan
Başına taḳdı bir güzel sünbül
- 5 Güzer it Hāletī mecāziden
Çünki olmuşdur ol ḥaḳıḳate pül

485 -Ü1, -Ü2, VE. s. 326, -T1, -T2

486 -Ü1, -Ü2, VE. s. 328, -T1, -T2

3 [diridür]: -VE (Nüshada bulunmayan bu ya da benzeri bir kelimenin vezin ve anlam bakımından mısradaki bulunması gerektiği kanaatindeyiz.)

487

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 İ'timād itme dilâ ol gamze-i hûn-rîze gel
İhtirâz it zîr-i dâmânındadır tûğ-i ecel
- 2 Yâd-ı la'lüнден gönül mey hâletın alur hemân
Gerçi zıkrü'l-'ıyş nısfü'l-'ıyş olmuşdur meşel
- 3 El yumaduñsa eger açup cenâbuñda gönül
Bezm-i 'âlemde muhabbet câmına uzatma el
- 4 'Âşık-ı bî-dillerüñ seyl-i sirişkinden şağın
İrmesün dirseñ bahâ-yı hüsnüñe cânâ hâlel
- 5 Tünd-bâd-ı şarşar-ı hicrânile ey Hâleti
Hâke yek-sân oldu bâğ-ı dildeki nağl-i emel

488

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Dil oldu ta'n-ı düşmenile şöyle haste-hâl
Kalmadı küy-ı yârda hiç turmağa mecâl
- 2 Pervânedür ki yaqdı perin şem'-i rüyuña
Ey şüh-ı şive-kâr degüldür yüzünde hâl
- 3 Luğfile yâr illere 'arz-ı cemâl ider
Ammâ ki gösterür kûluna şuret-i celâl
- 4 Öldürmege o gamzelerüñ kaçdını bilüp
Evvel nazarda eyledi 'ışk ehl-i intikâl
- 5 Destine hâmesini alaldan debir-i çarğ
Yazmadı kimse Hâletiyâ nazmuña mişâl

487 -Ü1, -Ü2, VE. s. 328, -T1, -T2

488 -Ü1, -Ü2, VE. s. 330, -T1, -T2

! Bu beyit 476 nolu gazelin de matla beyitidir.

489

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ğam çekmez idüm olduğuma zâr u haste-hâl
Olsaydı küy-ı yâre eger varmağa mecâl
- 2 Devlet yüzini görmeye hergiz zamâned
Ĥāk-i rehüñle eylemeyen kimse iktihâl
- 3 Üstine ĥadd eşk şu deñlü dizildi kim
Cism-i za'ifi şandı gören rişte-i le'âl
- 4 Açdukda nâmesini görüp ĥatt-ı dilberi
Her ĥarfi üzre giryeler itdüm kâlem-mişâl
- 5 Varurdu nazm içinde Nizâmî maķâmına
Geleydi Ĥâletî'ye eger intizâm-ı hâl

ĤARFÜ'L-MİM

490

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Niçün ol âfet-i bed-kışden gelür her dem
'Adüya sehm-i sa'âdet fakîre tîr-i sitem
- 2 'Aceb leĥâfeti vardur o çâr ebrünuñ
Dehânı oldu hemân iki kaşlu bir ĥâtem
- 3 Hemîşe ĥatt-ı ruĥ-ı yâre beñzedür şâ'ir
Revâdur olsa gül-istânda sebzeler ĥurrem
- 4 Saña göñül vireli hemmden olmadum ĥâlî
Beni o zülf-i perîşânuñ eyledi dirhem
- 5 Ķo naķş-ı şüret-i Leylâ vü Ķays'ı yazsunlar
Çıķarmasun güzelüm naķşumuz bizüm 'âlem

489 -Ü1, -Ü2, VE. s. 331, -T1, -T2

2 Bu beyit ayrıca 476 nolu gazelin 3. beyitidir.

490 Ü1. 108b, Ü2. 85a, VE. s. 337, T1. 94a, T2. 77a

2 -VE: Dehânı oldu hemân: Olupdurur deheni Ü1, Ü2

- 6 O la'l-i nâb tûrurken çemende gönçe-i gül
Ne cânile dehen-i yâre öykünür bilsem
- 7 Sirişk-i çeşmüñe ol mâhdan nazâr yok mı
Nedür nuhûseti ey dil sitârenüñ bilmem
- 8 Hâyâlûñile senüñ sûr-ı pür-sürür eyler
'Aceb mi eylese çeşmüm benüm nişâr direm
- 9 Hemîşe nâme-i dil-dârı zaḥm-ı hicrâna
Gehî fitil iderin Hâletî gehî merhem

491

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ele cām alsa dünyâyı tamâmen seyr idermiş Cem
Ben alsam destüme ammâ görünmez çeşmüme 'âlem
- 2 Yıkarmış çünkü gönlüm şehrin âhîr bir şeh-i zâlim
Binâsı neyse anuñ evvelinden olmamış muhkem
- 3 Ser-i küyün şulatmayınca çak eşkiyle 'uşşâka
Der-i devlet-sarayından o şâhuñ çıkduğın bilmem
- 4 Güzellik söyledür dilberleri 'uşşâkı lâl eyler
O bâğuñ gönçesi gûyâ olur bülbülleri ebkem
- 5 Dehâniyle n'ola bir tûtmasak mühr-i Süleymân'ı
Cihânı cümle geşt itsek bulunmaz öyle bir hâtem
- 6 Cihân halkın kırarsın ser-be-ser şemşîr-i cevruñile
Bunu ey âfet-i devr-i zamân eyler mi bir âdem

6 -VE, -T1, -T2

7 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

8 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

9 Hemîşe.....zaḥm-ı hicrâna / Gehî.....merhem: Kaçan ki maḥşer ola yâri cüst ü cü iderin / Ben anı terk idemem Hâletî eger ölsem Ü1, Ü2, VE: Beyitin Ü1, Ü2 ve VE'deki bu şekli T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

491 Ü1. 108b, Ü2. 85b, VE. s. 332, T1. 94a, T2. 77a

3 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -T1, -T2: Dehâniyle: Dehânuñla VE

6 -T1, -T2

- 7 Benem ey Hâletî ol zerre-i rāh-ı ferāgat kim
Dönüp bakmaz eger zer-pâş olursa neyyir-i a`zam

492

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İtmeyüp şeb-diz-i zülf-i fitne-engizin rakam
Esb-i cādū resm iden nakḳāş 'âkıldür dimem
- 2 Revnaḳ-ı bāğ-ı cemāl olmuş o naḥl-i ser-firāz
Şāḥdur bāzūları barmaḳlar işlenmiş ḳalem
- 3 Rüy-ı âteş-nāk-i yāre yaklaşup kām almadan
Oldı ben efsürde-i hecre ḥavāle derd ü ğam
- 4 Gitdi Ḳays u Kūh-ken bir ḥamle-i hicrānile
Rezm-gāh-ı 'ışḳda ancak benem şābit-ḳadem
- 5 Yaklaşılmaz çün dehān-ı yāre bir takrībsüz
Hâletî şimdi vücūdumdan baña yegdür 'adem

[*]

- 1 İtmeyüp şeb-diz-i zülf-i fitne-engizin rakam
Esb-i cādū resm iden nakḳāş 'âkıldür dimem
- 2 Didi ol naḥl-i ḥurāmānuñ gören barmaḳların
Dest-i Ḳudret bir nihāle işlemiş birkaç ḳalem
- 3 Ḳan ayaklu 'âşıḳuñ alsun metā'-ı şabrını
Eylesin ol ḥ'āce-i mülk-i melāḥat dem-ḳadem
- 4 Cām-ı 'ıyş alsam ele ḥün-ı sirişkümden tolar
Ḳan ayaklu bir faḳīrüm merḥamet ḳıl dem-be-dem
- 5 Her vücūdı olmayan çünkim zuhūr itmekdedür
Hâletî yegdür baña şimdi vücūdumdan 'adem

7 rāh-ı küy-ı Ü1, Ü2, VE

492 Ü1. 110a. Ü2. 87a, VE. s. 341, T1. 94a, T2. 77b

[*] 492 nolu gazelin yukarıda verilen şekli gazelin T2'deki, yıldızlı kod ile verilen ise Ü1'deki şeklidir.

493

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Keff-zenān u pāy-küb olmağ gerekdür dem-be-dem
Çin-i pişānī götürmez meşreb-i sultān-ı ğam
- 2 Şefkat eyler hālūme halk-ı zemin ü āsumān
Eyledükçe tār-ı kânūn-ı fiġānum zir u bam
- 3 Gönderür her gice gönüm mülküñe sultān-ı 'ışk
Şöyle ceyš-i ğam ki almaz şahn-ı sahrā-yı 'adem
- 4 Gelmez ol şüh-ı cihāndan hātıra hergiz ğubār
Günde biñ kerre sürerse üstüme rahş-ı sitem
- 5 Mülk-i hüsnüñ şahısın lāyık seg-i küyuñ senüñ
Çeşm-i āhū-yı Hıttadan ğayra başmazsa ğadem
- 6 Hatt-ı rüy-ı yārdan hergiz şikāyet eyleme
Çāre yok ey Hāletī şimden girü ceffe'l-ķalem

494

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Meclisinde añılup ben 'āşık-ı bī-neng ü nām
Ġayra mā'ildür diyü a 'dā içürmişler tamām
- 2 Gözlerüm ardıncadur mānend-i şayyad-ı hariş
Her ne yaña 'azm iderse ol tezerv-i hoş-ħırām
- 3 Ser-keş olur lā-cerem gül-gün-ı eşki 'āşıkūñ
Hiç benüm gibi za'if-i nā-tüvān itsün mi rām
- 4 Bezm-i ğamda kāse-i serden içerler bādeyi
Neş'e virmez fi'l-meşel Cemşid elinden gelse cām

493 -Ü1, Ü2, 88a, -VE, T1, 94a, T2, 77b

1 Keff-zenān: Keff-zebān T2

3 Şöyle: Eyle Ü2

5 -Ü2

494 -Ü1, -Ü2, -VE, T1, 94b, T2, 77b

- 5 Eksük olma küy-ı dilberden sen ey bād u şabā
Dide-i 'uşşāk içündür çün tek ü püyüm müdām
- 6 İtseler merhem eger kāfür-ı kân-ı şubhdan
Zahm-ı şeb-bidār-ı hecr itmez kabül iltiyām
- 7 Mürde-i derd-i taḥassür şöyle kim Hâleti
Cüy-ı ḥamr-ı cenneti hep içse olmaz şād-kām

495

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 İdüp nigāh-ı luṭfuñı mebzül ḥas u 'ām
Bed-mest diyü eyleme çeşmün keşide 'ām
- 2 Sākī-i dehr kāselerin toldururdu hep
Ḥamyāze-i melālüme bakup vireydi cām
- 3 Olsun şikest-i pāy o sākī ki bezmde
Maḥmürü kor da meste şunar bādesin müdām
- 4 Kimse elinde sāgar-ı maḫşüd görmezüz
Geçdi gibi o da yere çün cür'a-i kirām
- 5 Ey ol ki meyl ider gül-i şad-berg-i devlete
Bilmez misin anı güline göredür zükām
- 6 Mümkün midür ki rām idesin anı Hâleti
Sen dāne-riz-i eşk o bir kebk-i hoş-ḥırām

496

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

- 1 Hālüme raḥm eylemez ol ḥusrev-i Şirin-kelām
Küh-ı şabrı tişe-i ḥasretle kaldursam tamām
- 2 Perr-i bāz-ı ğam şadāsın diñledükçe şād olur
Olmadan kebk-i ümid-i dil nev-āmüz-ı ḥırām

495 -Ü1. -Ü2. -VE. T1. 94b. T2. 77b

496 -Ü1. -Ü2. -VE. T1. 94b. T2. 77b

2 'ğam: 'amm T1. T2

- 3 Ol şikâr-ı mürğ-i miñnet kaşd iden şayyâd-ı 'ışk
Sinem itmiş dâm-ı gam güncişk-i cânım pây-dâm
- 4 Pertev-i hürşid-i maşer düşse her gâh üstine
Meyve-i ümmid-i ehl-i dil kalur elbette hâm
- 5 'Âkıbet çün hâk-i pâ-mâl ü siyeh-rüy oldılar
Çarhdan ümmid idenler cür'a-i kâ'sü'l-kirâm
- 6 Kıl kenâr-ı Nil-i eşkümden hazer ey müdde'i
Hayli fırsat-cüy olur zirâ neheng-i intikâm
- 7 Bâğ-ı dehrün bilmezsin hâtır nesiyile eglenür
Gitdi anuñ bülbülinden nağme kebkinden hırâm
- 8 Hÿvâbın alur kimse yok dünyâda bir şeb Hâletî
Tevsen-i şeb-reng-i bahtum tâ ola ferdâsı râm

497

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Degül hâli gönülden halka-i zülf-i perî-zâdum
Ne mürğüm ben ki ayrılmaz yanumdan dâm-ı şayyâdum
- 2 Şikâr-endâz-ı 'ışkum ol gazâlî hÿvâb-ı nâzından
Uyarmaz her seher illâ benüm efgân u feryâdum
- 3 Bir olmazdı benümle düşmen-i bed-kîş yanında
Eger bilseydi ol büt rütbe-i 'ışk-ı Hudâ-dâdum
- 4 Figânın yâd idüp hasret çeker cân mürği elbette
Şalarsa kabrüm üzre sâyesin ol serv-i âzâdum
- 5 Eritmezsem eger zenciri âh-ı âteşinümle
Benüm ey Hâletî divâne-i 'ışk olmasun adum

497 Ü1. 108a (derkenar olarak yazılmıştır), Ü2. 86b. -VE. T1. 95a. T2. 78a

3 Bir.....yanında: Benümle düşmen-i bed-gîşi bir tutmazdı bezminde Ü1, Ü2

498

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hergiz saña görünmeye ol kebk-i hoş-hırâm
Başdan ayağa dide olursañ niteki dâm
- 2 Bir naħle beñzer ol ki yürür âb virmeden
Dilber ki bâde şevkıyla eyleye hırâm
- 3 Efsâne-i ğamum katı dūr u dirâzdur
Bir buse isterin güzelüm hâşıl-ı kelâm
- 4 Cân kebk-i şayd-ı dâmuñ idi müddetü'l-ħayât
Öldükde umarın olasın şâha mürĝ-i bâm
- 5 Der-kâr ider teĝâfülin ol şehriyâr-i ħüsn
Taħrib-i kişver-i dile kılsaydı ihtimâm
- 6 Taħşil-i kâma Kays-şifât ihtimâm idüp
Tavr-ı cününü itmemişüzdür keşide-nâm
- 7 Şâh-ı ğama ħakâretile eyleme nazâr
Anuñ degül mi bu yedi ħar-ĝâh-ı sebz-fâm
- 8 Ğam tişesini başuma kullandugum görüp
Didi o şüh olmuş işüñ Hâletî tamâm

499

Mefâ'ilün Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Şaçarsa gerd-i rehin ħaĥt-ı nâmeğe yârüm
Yüzine gözine kat kat sürer dil-i zârüm
- 2 Ne yeller esdi baña geldi bilmezsin hergiz
'Adüya atmışidi ħöd ħadengini yârüm

498 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 95a, T2. 78a

(Bu gazelin farklı-benzer şekli için bkz. Tekmîl-i kusûr bölümü 517 nolu gazel.)

I Bu beyit 517 nolu gazelin de matla beyitidir.

499 Ü1, 109a, Ü2. 85b, VE. s. 341, T1. 95a, T2. 78a

I Şaçarsa.....yârüm / Yüzine.....dil-i zârüm: Senüñ elindedür ey cân tabibi dermânüm / Gözin açup seni gördi bu cân-ı bîmârüm Ü1, Ü2, VE

- 3 Benem o şâh-ı muḥabbet ki leşkerüm ğamdur
Belâ-yı firkat-i dil-dârdur sipeh-dârum
- 4 Benem ki Kûh-ken-i dilberân-ı dil-suḥtem
Hemişe âhen ü sengiledür ser ü kârum
- 5 Baña düşer mi olup şem' gibi bi-ğayret
Zebânuma getürem süz-ı cân-ı ğam-ḥ'ârüm
- 6 Şeh-i diyâr-ı ğamam lîk ki kâr u bârum yok
Hemişe bâr-ı ğam-ı 'ışka şabrdur kârum
- 7 Ğubâr-ı ḥâk-i derûn ḥatt-ı nâme üstine saç
Gözine sürse gerekdür anı dil-i zârüm
- 8 Ḥasûd belki sözin diñledeydi Ḥâletiyâ
Cihânı tutmasa şıyt u şadâ-yı güftârüm

500

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dönüpdür cûya cânâ firkatüñle eşk-i ḥün-pâşum
O cüy üstinde güyâ iki gözlü köprüdür kaçum
- 2 Meges gibi 'aceb mi ḥ'ân-ı iḳbâle dolaşmazsam
Dem-â-dem yidüğüüm ğamdur degüldür ol benüm âşum
- 3 Eger kim olmasa seng-i ser-i küyuñ senüñ dirdüm
Cihân ser-cümle virân olsa yokdurur içinde bir taşum
- 4 Ser-i 'uşşâkıla bünyâd urulmuş ḥâne-i 'ışka
Ğam-ı hecrüñle âḫir bende alur giderüm başum

3 -Ü1, -Ü2, -VE

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -T1, -T2; lîk: -Ü1 / ki: -Ü2, -VE

7 -T1, -T2

500 Ü1. 108b, -Ü2, VE. s. 340, T1. 95a, T2. 78b

1 cûya: bahre Ü1, Ü2, VE // cüy: baḫr Ü1, Ü2, VE

2 ḥ'ân-ı iḳbâle: ni'met-i dehre Ü1, Ü2; ni'met-i vaşla VE

3 Cihân ser-cümle virân olsa: Cihân virân olursa Ü1, Ü2, VE

4 giderüm: giderin Ü1, Ü2, VE

- 5 Benüm de irmege Mecnûn'a şimdi bir başum kaldı
Egerçi Hâleti geçmişdi evvel ol sebak-dâşum

501

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mûy-ı zülfüñdür perişânlıkda üstâdum benüm
Kâddüñ aşmış kâkülüñdür şeyh-i irşâdum benüm
- 2 Rûyumı pây-ı segân-ı küyuña ferş itmesem
Kays-ı şahrâ-yı melâmet olmasun adum benüm
- 3 Bî-tekellûf râm ider mürğ-i dil-i âvâremü
Gerçi biñ dâma kıomaz bir dâne şayyâdum benüm
- 4 Leblerüm fersûde olunca peri-h'ân eylesem
Mendel-i âğuşuma girmez peri-zâdum benüm
- 5 Nice yıl pîrâmenin devr eyleseydüm üstüme
Sâye-i luftin düşürmez serv-i âzâdum benüm
- 6 Başlamazdı böyle istiğnâya ol şüh-ı cihân
Bilmeseydi hâl-i şabr-ı süst-i bünyâdum benüm
- 7 Künc-i 'uzletde kimüñle eglenürdüm Hâleti
Olmasa gam gibi bir hem-sâl ü hem-zâdum benüm

502

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Şaklama kâkülüñi çarha çıkar efgânum
Düşeni gör yüzüñe ey şeh-i 'alışânum
- 2 Ğayrı hûbân beni gîsüyile râm eyleyemez
Düşecek dâmı bilür mürğ-i dil-i nâlânum
- 3 Şabr teklîfini itdükçe gelür feryâda
Bir belâ oldu baña bu dil-i nâ-fermânum

- 4 Öpüyorken dehenün la'lüne teslim ideyin
Yetiş ey şüh-ı cihân ağzuma geldi cânım
- 5 Oldı yād-ı ser-i zülfiyle anuñ Hâletiyâ
Reşk-i sevdâ-ger-i çin hâme-i müşk-efşânım

503

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Nigâh-ı hısm-nāküñdür tedârikden koyan hâlüm
İki şemşir-i gamzeñdür tılısm-ı genc-i ikbâlüm
- 2 Senün kıdd-i büleñdün servdür küh-ı melâhatda
Akar şudur benüm vâdi-i gamda kalb-i meyyalüm
- 3 Şaçılmaz cür'a-i hünüm meger küy-ı civânâna
Bilür sâkı-i devrân kıdr-i şahbâ-yı kühen-sâlüm
- 4 Cemâli muşhafın feth eyledüm dest-i hayâlümle
Göründi râ-yı ebrü gâyet a'lâdur bugün fâlüm
- 5 N'ola ol gamzeye meyl eylesem esbâb-ı hüsninden
Yolunda ölmedür ey Hâleti akşâ-yı âmâlüm

504

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dem-â-dem ney gibi bezm-i gam-ı 'ışkuñda nâlânım
Halâş itmez beni bend-i belâdan bunca efgânım
- 2 Selâmın almağa itmez tenezzül 'âşık-ı zârûñ
Muhaşşal kimseye baş egmez ol serv-i hırâmânım
- 3 Bilür kim kışver-i dil reh-güzâr-ı ceşş-i miñnetdür
Anuñcün anı âbâd itmez ol sultân-ı hûbânım
- 4 Eger şu yerine kıan akşâ vâdi-i muhabbetde
Ta'accüb eylemez hergiz bilenler çeşm-i giryânım

503 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 95b, T2. 78b

504 Ü1. 111b. Ü2. 89a. VE. s. 350, T1. 95b, T2. 78b

3 kışver-i: milket-i Ü1, Ü2, VE / ceşş-i: seyl-i Ü1, Ü2, VE

4 -VE

- 5 Yeñiden 'âşık oldum levh-i sinemde elifler var
Elifden ibtidâ itdi bugün tıfl-ı dil ü cânum
- 6 Gelürdüm her gice ey Hâleti küyında feryâda
Seherden âteş olmuş çıkmasa ol mihr-i raşşanum

505

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Hemîşe nâleler itmezdi bülbül-i cânum
Hezâr-pâre degülmişse verd-i handânun
- 2 Görince pîr-i muhâbbetlerin tegâfûl ider
Serir-i Mısr-ı melâhatde mâh-ı Ken'an'um
- 3 Huzûr-ı yâre irişsem ferâhla cân virürin
Dem-i vişâl benüm oldı 'ıyd-ı kurbânun
- 4 Cemâlüñi iderin seyr çeşm-i cânumla
Biribirine yapışdukça kanlu müjgânun
- 5 İşirmadan lebin ey Hâleti gönül geçmez
Eger ki pîr-i gam olsam dökülse dendânun

506

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zerd olup berg-i hazâna döndi ser-tâ-ser tenüm
Sille-i gâmdur yüzüm sürh eyleyen gâhi benüm
- 2 Firkat-i yâr öldürür âhir diyü efgândayam
Bir garîbem eylerin ölmezden evvel şivenüm

5 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

6 Gelürdüm.....feryâda / Elifden.....dil ü cânun: Ger ol genc-i nihâmı itmese bi-gâneler peydâ / Yıkılmazdı benüm ey Hâleti bu kalb-i virânun Ü1. Ü2. VE; Beyitin Ü1. Ü2 ve VE'deki şekli T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

505 Ü1. 110b, Ü2. 88a, VE. s. 334, T1. 95b, T2. 79a

2 Mısr-ı: Mülk-i Ü1, Ü2

506 Ü1. 111b, Ü2. 89a, -VE, T1. 96a, T2. 79a

1 Sille-i: Sili-i T1, T2

2 -Ü1, -Ü2

- 3 Merhem-i kâfûr-ı cism-i yâre besdür bir nazâr
Tavķ-ı zencir-i belâ fersûde kılsa gerdenüm
- 4 Mest-i 'ışķam isterem kim cismi sūzân eyleyem
Gelmez olmuşdur kanâ'at yakmadan pirâhenüm
- 5 Kays'ile Ferhâd için çok nâle kıldum âh kim
Ben gidersem bir tutar yokdur cihânda şivenüm
- 6 Tiĝe hâcet yok olur bir gün serüm tenden cüdâ
Şol kadar fersüdedür tavķ-ı belâdan gerdenüm
- 7 H'vâce-i kâlâ-yı nazm olmaĝla buldum iştiyhâr
Anuñiçün Hâletî çokdur cihânda reh-zenüm

507

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Olurdi benüm encüm-i eflâk zebûnum
Ger sinem için şaklamasam seng-i cünûnum
- 2 Deryâ-yı ĝamam cüş derûnumda nihândur
Aldar göreni gerçi ki zâhirde sükûnum
- 3 Bir ĝamzesi bed-meste naşib eyledi âhir
Sâķi-i felek şaklayarak bâde-i hûnum
- 4 Cân hayretile yol bulımaz çıķmaĝa tenden
İrmezse eger bedreķa-i âh-ı derûnum
- 5 Hep Hâletiyâ sine vü dil ĝarķa-i hûndur
Biribirine uydı derûnumla birûnum

508

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zaķm-ı şemşirünle ölmek müdde'âmuzdur bizüm
Rüyuña bir kerre bakmak hûn-bahâmuzdur bizüm

3 -Ü1. -Ü2

5 -T1. -T2

6 -T1. -T2

507 -Ü1, Ü2. 89b, -VE. T1. 96a, T2. 79a

508 Ü1. 110b, Ü2. 88b, -VE. T1. 94a, T2. 79a

1 Zaķm-ı şemşirünle.....bizüm / Rüyuña.....bizüm: Rüyuña bi-bâk bakmak hûn-bahâmuzdur bizüm / Düşmeni yanunda görmek Kerbelâmuz'dur bizüm Ü1. Ü2

- 2 Dâne-i hâline meftûn olduğum a'lâ bilür
Bir gün ol âfet dimez hırmen gedâmuzdur bizüm
- 3 'Âlem-i 'itlâkı seyr itmek murâd itsek tamâm
Câm-ı mey âyine-i 'âlem-nümâmuzdur bizüm
- 4 Şâd-kâm olsağ muqarrerdür kesel-nâk olmamız
Şanki terkîb-i gam-ı 'âlem gıdâmuzdur bizüm
- 5 Cân u başa kalmazuz 'ışkında yârûñ Hâleti
Kays'ile Ferhâd zirâ pişvâmuzdur bizüm

509

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Pürdür gamuñla sine-i süzânumuz bizüm
Kaynar añulsa la'l-i lebûñ çanumuz bizüm
- 2 Dûd-ı dil ile nâr-ı gam olmasa rûz u şeb
Bulmazdı kimse külbe-i ahzânumuz bizüm
- 3 İrdi sipihre dûd-ı dil-i ham-be-ham veli
Kûy-ı murâda irmedi çevgânumuz bizüm
- 4 Çak pây-ı yâre varmayıcak eylemez karar
Meydân-ı gamda kelle-i gâltânumuz bizüm
- 5 Pür-rahne kıldı seng-i cefâ yağdurup felek
Şanmañ göründi küngür-i eyvânumuz bizüm
- 6 Dâ'im hayâlümüzde döner bâde zevrakı
Girdâba döndi dide-i giryânumuz bizüm
- 7 Hergiz halâşa pîr-i hîred bulmadı mecâl
'İşkuñ elinde kaldı girîbanumuz bizüm

509 Ü1.108a. Ü2. 85a, VE. s. 339, T1. 96a, T2. 79b

1 pürdür: pür Ü2

2 Dûd-ı: Derd-i T1, T2

3 İrdi sipihre dûd-ı dil-i ham-be-ham: Peyvestedür sipihre ham-ı dûd-ı dil T1, T2

- 8 Cevher-fürûş-ı miñneti ey Hâletî o şûh
Bildi görince çeşm-i dür-efşânumuz bizüm

510

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Etfâle meyl ider dil-i ğam-h'ârumuz bizüm
Nev-devletân-ı hüsniLEDÜR kârumuz bizüm
- 2 Dâğ üzre dâğlar yaġaruz sinede müdâm
Her demde tâzedür gül-i gül-zârumuz bizüm
- 3 Görse ġayâl-i yâri açar râz-ı 'işkını
Yabana söylemez dil-i bimarumuz bizüm
- 4 Geçmez bu bender içre metâ'-ı hüner-veri
Lâyık budur ki beste tura bârumuz bizüm
- 5 Ey Hâletî dükenmedi hergiz şeb-i firâġ
Güyâ uzatdı baġt-ı siyeh-kârumuz bizüm

511

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 'Işkıla ġâşilumuz âteş ü düd eyleyelüm
Giderek şem'-şifât maġv-ı vücüd eyleyelüm
- 2 'Alev-i nâr-ı derûna virelüm ruġsatlar
Âsumânuñ yerini dil gibi öd eyleyelüm
- 3 Râz-ı püşide-i dehri kılalum âhile fâş
Nizemüz perde-der-i çarġ-ı kebüd eyleyelüm
- 4 Keşti-i ġurd ü büzürg-i ġam u miñnet yürüsün
Dili deryâ gözümüz yaşını rüd eyleyelüm

8 Cevher-fürûş-ışûh / Bildi görince çeşm-i: 'Uşşâkı silkine komadı Hâletî o yâr / Tâ görmeyince eşk-i Ü1, Ü2, VE

510 Ü1. 108a. Ü2. 84b. VE. s. 333, T1. 96b, T2. 79b

4 bender: kişver T1, T2

511 -Ü1, Ü2. 87a, VE. s. 334, T1. 96b, T2. 79b

4 miñnet: muġabbet Ü2

- 5 Tatalum Hâletiyâ kîlk-i belâgat-perver
Destümüz meyl-keş-i çeşm-i hasûd eyleyelüm

512

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Kuralum bezm-i tarab dilberi mihmân idelüm
Biraz ol şüh-ı cefâ-pîşeye meydân idelüm
- 2 Tîg-i âhı virelüm bu dil-i mecnûn eline
Nice hengâmeyi bir demde perîşân idelüm
- 3 H'vân-ı gâmdan ne naşîb olsa yesin lezzetile
Virüp esrâr-ı kazâyı dili hayrân idelüm
- 4 Sâye-i büm-ı harâbatı bilüp zıll-i hümâ
Dil-i divânemüzi 'âleme sultân idelüm
- 5 Çünkü hep guşşadur anda yazılan Hâletiyâ
Sürh idüp hün-ı dili cedvel-i divân idelüm

513

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hecrûñle milket-i 'ademe 'azm ider miyem
Cânâ cihânda vaşluñı görmez gider miyem
- 2 Bir gün gelür mi turreleriñ destüme 'aceb
Yoğsa ölince derd ü belâñı çeker miyem
- 3 Virmez miyem kapuñda senüñ naqd-i cânı ben
Kânün-ı 'ışkdan güzelüm bi-haber miyem
- 4 Bir kerre sîb-i gâbgabuña irmedi elüm
Böyle şaķınmalar nedür ey döst yer miyem

512 Ü1. 109a, Ü2. 179a, VE. s. 333, T1. 96b, T2. 79b

3 H'vân-ı: Hün-ı VE

5 hün-ı dili: yaşumuzu T1, T2

513 Ü1. 109a, Ü2. 86a, VE. s. 347, T1. 96b, T2. 79b

- 5 Hün-ı cigerle sāgar-ı çeşmüm pür cyleyüp
Bezm-i gamuñda ben nice demler sürer miyem
- 6 Degdürse yār kāküline kendü luḫfidur
Yoḫsa bu deñlü luḫfına ben hiç deger miyem
- 7 Rāh-ı muḫabbet içre ola küh-ken zebün
Ey Hāletü bu za'file ya ben döyer miyem

514

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Cihān-ı bi-bekā fikriyle ḫalbüm āşınā itmem
Ĝam-engiz olmayan efkārdan çokluk şafā itmem
- 2 Şeh-i iklim-i fakrum tābiş-i miñnetle cān virsem
Varup ben ilticā-yı sāye-i per-i hümā itmem
- 3 Vücüdün maḫv ider divāne-i şahrā-neverdüm ben
Düşürmem kūha 'aks-i nālemi şıyt u şadā itmem
- 4 Dimiş sultān-ı gam birdür yanumda cümle 'ışk ehli
Felek gibi gedāyı şāh idüp şāhı gedā itmem
- 5 Gözüm ey Hāletü bildürdi göñlüm aḫduğın yāre
Anuñcün söylemem ḫafsili 'arz-ı mācerā itmem

515

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Göñlümi egleyemem fikr-i vişāl eylesesem
Ölürem vuşlatı bir laḫza ḫayāl eylesesem
- 2 Vuşlat-ı yār naşib olmayacaḫdur āḫir
Yoḫ yere bāri temennā-yı maḫāl eylesesem

5 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

6 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

514 Ü1. 110a, Ü2. 87b, VE. s. 343, T1. 97a, T2. 80a

3 ider: iden Ü1, Ü2, VE

515 Ü1. 111a, Ü2. 88a, VE. s. 348, T1. 97a, T2. 80a

- 3 Böyle bed-nâm-ı cünûn olmazidüm 'âlemde
Muttaşıl bahtum ile ceng ü cidâl eylemesem
- 4 Yâr-i simin-ber ile alışamazdum hergiz.
Püte-i ğamda zer-i ğalbümi ğâl eylemesem
- 5 Yaturın ğâmet-i ğam-geşte ile küyuñda
Ölemem çağ yerümi şaff-ı ni'âl eylemesem
- 6 Muşhaf-ı sînemi açduğça elifdür görünen
Küyına 'azm idemem bir nice fâl eylemesem
- 7 Çeşmi vaşfında olan sözlerüme Hâletiyâ
Kimse bakmazdı eger sihr-i helâl eylemesem

516

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bir güzel koymaz ki 'ışkıyle dil-efğâr olmayam
Bir belâ yokdur ki ben aña giriftâr olmayam
- 2 Verd-i ruhsârın ırâğdan seyr ider bir bülbülüm
Ķaşdum oldur kim o nağl-i tâzeve bâr olmayam
- 3 Ķağğ degül dârü-yı huş-ber ğâzır itmiş la'l-i yâr
Tâ ala dil nağdini hergiz ğaber-dâr olmayam
- 4 Ķvâb-ı ğaflet böyle almak cân gözin lâyığ mıdur
Bunca şubĥ u şâm ola bir kerre bîdâr olmayam
- 5 Bâde-i 'ışkıyle ol şüh-ı cihânuñ Hâleti
Şöyle ser-mestem kıyâmet ğopsa hüsyâr olmayam

3 Böyle.....'âlemde: Kimse divâne-i 'ışğ olduğımı bilmez idi Ü1, Ü2, VE

516 Ü1. 110a, Ü2. 87b, VE. s. 342, T1. 97a, T2. 80a

TEKMİL-İ KUŞÜR-I HARFÜ'L-MİM

517

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hergiz saña görünmeye ol kebk-i hoş-ıdırâm
Başdan ayağa dide olursañ niteki dâm
- 2 Zülfün esiri sāgar-ı 'işretten el çeker
Kaydı olana şöhet olur döstüm harâm
- 3 Pür eyle cāmı bāde ile turma sākiyā
Gelsün sipihr-i bezme yine ol meh-i tamām
- 4 Her dem önünde cür'a n'ola kalsa hāk-būs
Lāzım degül mi pîr-i harābata ihtirām
- 5 Şol haste kim dili tutulur göricek yüzün
Hiç ölmesinde yokdur anuñ döstüm kelām
- 6 'İşk ehli çekdi gerçi elem hañt-ı dilbere
Menşür-ı hüsni oldu hele 'anberin-ñitām
- 7 İhrāc kılma defter-i 'uşşāğdan bizi
Erbāb-ı 'işka zulmile şāhum çıkarma nām
- 8 Yāre iletse Hāletiyā şevk nāmemü
Vāşıl olunca nice mu'allak döner hamām

518

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Haste-i 'işkam yanumda şem'-i āhumdur benüm
Başum ucın bekleyen dūd-ı siyāhumdur benüm

517 Ü1. 108a, Ü2. 84b, VE. s. 331, T1. 97a, T2. 79a

(Mim harfi Tekmil-i Kusur bölümü T2'de derkenar olarak yazılmıştır.)

1 Bu beyit 498 nolu gazelin de matla beyitidir.

3 -Ü1, -Ü2

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

518 -Ü1, -Ü2, VE. s. 338, T1. 97b, T2. 79a

- 2 Hınçerüñden ol Şehâdet Şerbetin nüş eyledi
İki kıanlı gözlerüm iki güvâhumdur benim
- 3 Zülf-i dilberden gelen derd ü belâyı başuma
Kimseden bilmem hep âşâr-ı günâhumdur benim
- 4 Devlet-i sermed yoluñda başı virmekdür baña
Hâk-râh olmak kapuñda 'izz ü câhumdur benim
- 5 Bir du'âdur kim kadeh anı virür pîr-i muĝân
Hâletî çokdan o vird-i Şubh-gâhumdur benim

519

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Kâbâ-yı cismümi cândan alup 'uryân-ı 'ışk olsam
Muhabbet bahrine Çalsam yine cüyân-ı 'ışk olsam
- 2 Ser-i bi-devletüm çevĝân-ı ĝamdan olsa ĝaltide
Bugün bir Şâh elinden bi-ser ü sâ mân-ı 'ışk olsam
- 3 İderdüm Şâ'ir-i kıudsileri pervâne yanumda
Őurup bezm-i belâda Şem'-veş süzân-ı 'ışk olsam
- 4 Temennâ eylemezdüm ĝayn 'âşıklar gibi mevtüm
Eger ben mübtelâ-yı derd-i bi-dermân-ı 'ışk olsam
- 5 Belâdan kıurtarup ber-dâr iderdüm cümle 'uşŞâkı
Eger bir hükmi nâfiz ĝusrev-i devrân-ı 'aşk olsam
- 6 Beni âĝir bu Őâli' gül-Şen-i maŐŐüda irĝürmez
Nesim-âsâ eger kim nice yıl püyân-ı 'ışk olsam
- 7 Olurdum Hâletî Şâh-ı ĝamuñ seg âsitânında
Eger bir müstaĝikk-ı üstühvân-ı ĝvân-ı 'ışk olsam

519 Ü1. 110a, Ü2. 87a, VE. s. 339, T1. 97b, T2. 79b

2 ĝamdan: ĝamda T1, T2, VE

6 püyân-ı: cüyân-ı T1, T2

520

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

- 1 Vakt-i güldür 'işrete gâyet iver cânım benüm
Hâzır olsun vaktine ol verd-i handânım benüm
- 2 Nâme-i yâri okur bir mahrem-i râz olsa âh
Haţtını maḥv itmeden bu çeşm-i giryânım benüm
- 3 Şu yerine kan içer her bir seg-i küy-ı nigâr
Öldürürse yerde qalmaz döstlar kanım benüm
- 4 Ceyş-i ḥ'âb üzre şebîḥün eyledi sultân-ı 'ışk
Tiğ-i ḥün-âlüdlardur şanki müjgânım benüm
- 5 Bî-ķarâr olur hem-ân-dem mürġ-i dil ey Hâletî
Cünbüş itse nâzile serv-i ḥirâmânım benüm

521

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Gitmeye gerd-i rehûn tâ ki yüzümden bir dem
Şu seper turma anuñ üstine çeşm-i pür-nem
- 2 Sinemi tiğ-i ġam-ı hecriste şad-çâk itdüñ
Âdeme pâdişehüm böyle kıyar mı âdem
- 3 Dehenüñde bulunur ḥâlet-i enfâs-ı nefis
Kâkülünden alunur büy-ı buḥûr-ı Meryem
- 4 Aldı iller ayağı tozını ey çeşm-i 'alil
Sen o yârüñ yüzine nice bakarsın bilmem
- 5 Dil-i 'âşıkda olan dâġ-ı ġama nâme-i yâr
Ṭayy olunduķça fitil olur açılsa merhem
- 6 Gelicek Hâletî'ya seng-i cefâ-yı dilber
İtdi göñlümde olan 'ışk binâsın muḥkem

520 Ü1. 109b, Ü2. 86b, VE. s. 339, T1. 97b, T2. 79b

521 -Ü1, -Ü2, VE. s. 340, T1. 97b, T2. 79b

522

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Küşâyiş hâk-i küyından bulupdur dide-i cânım
Gözin açdı seni gördi dil-i âvâre sultânım
- 2 Eger şu yerine kan aksa vâdi-i muhabbetde
Ta'accüb eylemez hergiz bilenler çeşm-i giryânım
- 3 Hayâtum câmesi ey dil 'aceb mi çâk çâk olsa
Girüpdür nice kerre pençe-i 'ışka giribânım
- 4 Kaçarken vâdi-i 'ışk u beyâbân-ı muhabbetden
Yolum aldı sirişküm hâr-ı miñnet tutdı dâmânım
- 5 Serir-i mülk-i nazma şah iken ey Hâleti Husrev
Turup el bağlayaydı karşıma ger görse divânım

523

- 1 Küşâyiş hâk-i küyından bulupdur dide-i cânım
Gözin açdı seni gördi dil-i âvâre sultânım
- 2 Eger şu yerine kan aksa vâdi-i muhabbetde
Ta'accüb eylemez hergiz bilenler çeşm-i giryânım
- 3 Ne var bir gice kalsa beyt-i aHzânımda luğfından
Benüm eksüklüğüme kalmasa ol mâh-ı tâbânım
- 4 Kıo baksunlar toyınca rüyuña men' itme 'uşşâkı
Gözi yaşın akıtma kimsenün ey mihr-i rahşânım
- 5 'İzâr-ı yâr vaşfin şöyle yazdum Hâleti ben kim
Olupdur gayret-i evrâk-ı gül evrâk-ı divânım

522 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 98a, T2. 80a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

1 Bu beyit 523 nolu gazelin de matla beyitidir.

2 -T1, -T2: Bu beyit 523 nolu gazelin de ikinci beyitidir.

523 Ü1. 111a, Ü2. 89a, -VE, -T1, -T2

1 Bu beyit 522 nolu gazelin de matla beyitidir.

2 Bu beyit ayrıca 522 nolu gazelin de ikinci beyitidir.

524

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

- 1 Pür-ḥumâram sâkiyâ zevrakla şahbâ isterem
Gitmedi şandal şarâbiyle benüm derd-i serüm
- 2 Eşk-i deryâ-bârdan hem keşret-i ağıyardan
Kalmadı küy-ı nigârumda benüm aslâ yerüm
- 3 Çeşm-i bahtum bahtumu kör itmege devr-i zamân
Bâd-ı âhumla şavurdu göklere ḥâkisterüm
- 4 Gördügi gündün ser-i zülfüñle la'l-i tâbuñı
Baş u cânâ kalmaz olmuşdur dil-i gam-perverüm
- 5 Hem şerâr-ı nâr-ı del var bende hem ḥün-ı sirişk
Geh şu'üd u geh hübüṭ eyler gamında aḥterüm
- 6 Rub'-ı meskünüñ ne deñlü mâ-'adâsı var ise
Ben şeh-i mülk-i ḥarâbâtam olupdur kişverüm
- 7 Olmasa sim ü zerüm gam çekmezin ey Ḥâleti
Var hele bir ağızı altun deger simin-berüm

525

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

- 1 Tiğ tutsa başına cellâd-ı 'ışkuñ dem-be-dem
Bu dil-i şeydâ olurdu küh-veş şâbit-ḳadem
- 2 Çeşme-i ḥayvân gibi cân-baḥş iken la'l-i lebüñ
Hiç revâ mıdur bu kim ben teşnelikden cân virem
- 3 Şefkat eyler ḥâlüme ḥalk-ı zemîn ü âsumân
Eyledükçe nağme-i nây-ı fiğânum zîr ü bam

524 -Ü1, -Ü2, T1, 98a, T2, 80a

2 Eşk-i: Reşk-i T1, T2

525 -Ü1, -Ü2, VE, s. 342, T1, 98a, T2, 80a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

3 -T1, -T2

- 4 Hâşıl olan ebr-i nîsândur duhânumdan benüm
Dürr-i dendânuñ gâmiyle her kaçan âh eylesem
- 5 Câm-ı meyden dil ğınâ-yı kalb-i taşşıl eyledi
Girdi güyâ kim eline hâtem-i yâkût-ı Cem
- 6 Hatt-ı rüy-ı yârdan hergiz şikâyet eyleme
Çâre yok ey Hâletî şimden girü ceffe'l-ķalem

526

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yetişür saña şakın âh-ı dil-i nâlânım
Dil-i sevdâ-zededen kaçma benüm sulţânım
- 2 Şulayup yollaruñı eşk-i firâvânımla
Hâk-rüb eyleyeyin pâdişehüm müjgânım
- 3 Eylesün nüş dem-â-dem mey-i hamrâ yerine
Benüm ol gamze-i hün-hâra bağışla kanım
- 4 Öpüyorken dehenüñ la'lüne teslim ideyin
Yetiş ey şüh-ı cihân ağzuma geldi cânım
- 5 Şabr imiş Hâletiyâ derd-i dilün dermânı
Şabrum elden gideli ķalmadı hiç dermânım

527

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ölmegi yoluñda cânâ ihtiyâr itmez miyem
Böyle rüsvâ gezmeden halk içre 'âr itmez miyem
- 2 Düşmenüñ âhir metâ'-ı derd ü dūd-ı âhile
Başına dünyâ sarâyın teng ü târ itmez miyem

6 -T1, -T2

526 -Ü1, -Ü2, VE. s. 344, T1. 98a, T2. 80a

(Bu gâzel T1 ve T2'de nâ-tamâm gâzel durumundadır.)

4 -T1, -T2

527 -Ü1, -Ü2, VE. s. 344, T1. 98b, T2. 80b

- 3 Sāye-i addũn gibi yanũca sũrũnsem ne var
Ben senũn yolunda cismũm hak-sar itmez miyem
- 4 Nice bir 'iřuñ beyabanında ben Mecnũn gibi
Gird-bad-asa gezem bir gũn arar itmez miyem
- 5 Hecrile deryaya dũřmiřdũr yaşum ey Haleti
Ol dũr-i pakizeyi ahir kenar itmez miyem

528

Mef'ũlũ Mef'ilũ Mef'ilũ Fe'ũlũn

- 1 Dũn a iderek varmuřidũm kũyua şahum
Gostermedi ayara beni dũd-ı siyahum
- 2 Yakũta dũne kũnbed-i firũze-i eflak
ıksaydı eger sinedeki ateş-i ahum
- 3 şol şah-ı ğamam kim ser-i Mecnũn'da olan mũrg
Gonderdi perin olmaiũn per-i kũlahum
- 4 Mestane degũlmiřse eger gzleri yarũn
Da'v-y muabbetde olurlardı gũvahum
- 5 Sineindeki zehr-i ğamuñ aşarı degũl mi
Ol hak-i mezarumda biten taze giyahum
- 6 Belki uřenũp yazmayalar diyũ melekler
Ramet umarn atı o olmala gũnahum
- 7 Ben Haletiy olalı ser-leşker-i endũh
Bir kerre dai mũnhezim olmad sipahum

529

F'iltũn F'iltũn F'iltũn F'ilũn

- 1 Kũyna ilter ğubar-ı cism-i efkarum benim
Tende bad-ı şarşar-ı ğamdur hev-darum benim

528 1. 110b, 2. 87b, VE. s. 344, T1. 98b, T2. 80b

2 firũze-i: pırũze-i 1, 2

4 -1, -2

5 zehr-i ğamuñ aşarı: zehr-b-ı ğam-řar VE. T1, T2

529 -1, -2, VE. s. 345, T1. 98b, T2. 80b

- 2 Muttaşıl özler senüñ ol sä'id-i sîminüñi
Mürğ-i dest-âmüzdür güyâ dil-i zârum benüm
- 3 Āteş-i 'ışk-ı ciger-süz eyledi bağrum kebâb
Ol kebâbuñ kanıdur bu eşk-i hün-bârum benüm
- 4 Korkarın bir gün aña zârum benüm kâr eyleye
Söylesünler yârüme zâr itmesün kârum benüm
- 5 Vaşf-ı la'l-i yârile ey Hâletî Meryem gibi
Hâmil-i rûh oldı bu efkâr-ı ebkârum benüm

530

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Cây-ı sühan degül belüñe mü disem müdâm
Ey şüh u şive-kâr dehânuñdadur kelâm
- 2 Hakkâ ki hâtem-i deheni ol perî-veşüñ
Oldı cihânda mühr-i Süleymân gibi be-nâm
- 3 'Işk ehli turma sîne döger şâh-ı hüsnümüñ
Küyında nevbeti çalunur şimdi şubh u şâm
- 4 Bir nañle beñzer ol ki yürür âb virmeden
Dilber ki bâde şevkıyla eyleye hırâm
- 5 Hecr âteşi Halîl-i dile gül-sitân olur
Ey Hâletî gelürse eger yârdan selâm

531

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Göñül vaşhıyle bir Yûsuf-cemâlüñ olmağa hurrem
Terâzû gibi taş başmaq gerekdür bağrına âdem

530 Ü1. 109a, Ü2. 86a, VE. s. 345, T1. 98b, T2. 81a

1 Ey.....kelâm: Hakkâ ki hâtem-i deheni ol perî-veşüñ T2

2 Hakkâ.....perî-veşüñ: Ey şüh u şive-kâr dehânuñdadur kelâm T2

3 turma: tur T1, T2

531 -Ü1, -Ü2, VE. s. 346, T1. 98b, T2. 81a

- 2 N'ola divâne gönlüm söyleşürse kendü kendüyle
Bulunmaz n'eylesün kendünden özge hâline mahrem
- 3 Göz açdurmaz ğubâr-ı gam görünmez rûy-ı maqşûdum
Şafâ yok kalbümüñ âyinesinde n'eyleyem bilmem
- 4 Dil-i pür-zahma gönder ey tabîb-i cân u dil tirüñ
Ki hiç türünden özge rast gelmez aña bir merhem
- 5 Yüzini sürmek olmaz Hâletî dâmânına yârüñ
Nice gitsün cihânda rûy-ı 'âşıqdan ğubâr-ı gam

532

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Öldürür 'âşıqları bir bi-emândur sevdüğüm
Zulmi kânün eyleyen şâh-ı cihândur sevdüğüm
- 2 Her ne deñlü cânuma cebr eyleyüp âh itmesem
Mümkün olmaz şaklamak halka 'ayândur sevdüğüm
- 3 Çak süveydâ-yı dil-i 'âşıqdudur menzil-gehi
Görmege bir çâre yok serv-i revândur sevdüğüm
- 4 Hatt tutar bir gün cemâlün şehri çok cevr eyleme
Nâdim olursın şakın devr-i zamândur sevdüğüm
- 5 Bir tezerv-i tâzesin âhum hadengüñden şakın
Hâsret-i ebrûñile kaddüm kemândur sevdüğüm
- 6 Hâletî'nün kudreti yok kim senün yâyuñ çeke
Kaşlaruñ hecriyle pîr-i nâ-tüvândur sevdüğüm

533

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 İstemez anuñiçün ölmegi korçar cânım
Ben gidem ğayrılarıñ cânı ola cânânım

3 Şafâ yok kalbümüñ âyinesinde n'eyleyem bilmem: -T2

532 -Ü1, -Ü2, VE. s. 346, T1. 99a, T2. 81a

533 -Ü1, -Ü2, VE. s. 347, T1. 99a, T2. 81a

- 2 Her kaçan kim uzadam gönçe-i maşşüduma el
Çäk olur hâr-ı gam-ı miñnetile dâmânım
- 3 Beñzedürdüm lebüñi la'le dişüñ lü'lüye
Vâkı'â öyle midür söyle benüm sulţânım
- 4 Şeh-süvârum beni yolda göricek kılma şitâb
Saña şâyed yetişe âh-ı dil-i nâlânım
- 5 Zaħm-ı dilden alalı merhem-i peykânını yâr
Kalmadı Hâletiyâ başuma hiç dermânım

534

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Firâkıyle ğubâr-âlüdedür âyine-i cânım
Benüm hâlüm mükedder olduĝın bilmez mi cânânım
- 2 Ğam-ı haţı-ı lebüñ cân gibi şaqlardım derûnumda
Tuyuldu tıfl-ı eşkümden veli esrâr-ı pinhânım
- 3 Ne var bir gice kalsa beyt-i aħzânında luţfindan
Benüm eksüklüğüme kalmasa ol mâh-ı tábânım
- 4 Kıo baqsunlar toyınca rüyuña men' itme 'uşşâkı
Gözi yaşını alma kimsenüñ ey mihr-i raħşânım
- 5 Ğubâr-ı haţı sevdâsıyle vardım küyına ammâ
Beni ey Hâletî güldürmedi ol verd-i ħandânım

535

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Açıldı nergis-âsâ maşdemüñle dide-i cânım
Ne yellere esdi âyâ bilsem ey gül-berg-i ħandânım
- 2 Belâ küncinde cismüm ħâkile yek-sâniken geldi
Beni yerden götürdi sâye-veş ol mihr-i raħşânım

534 -Ü1, -Ü2, VE. s. 347. T1. 99a, T2. 81b

535 -Ü1, -Ü2, VE. s. 348. T1. 99a, T2. 81b

- 3 Hemişe yanına cem' eylemezdi hayl-i hübânı
Eger kim çekmeseydi başka boy serv-i hırāmānum
- 4 O yārūñ kākūliyle zūlfine dil mübtelā oldu
Görūñ baht-ı siyāhum seyr idūñ hāl-i perişānum
- 5 'İzār-ı yār vaşfin Hāletī şol deñlü yazdı kim
Olupdur gayret-i evrāk-ı gül evrāk-ı divānum

536

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Ğam-ı 'ışkıyle döndi şüret-i bi-cāna timşālüm
Vefāsuz yāre 'āşık olmayan bilmez benüm hālüm
- 2 O zülfe meyl iden Mansūr-veş ber-dār-ı 'ışk oldu
Hemān dünyāda ben kaldum çekildi gitdi emşālüm
- 3 Dañi ben naqd-i vuşlat görmedüm ümmidile gerçi
Cihānı ser-be-ser der-vāze itmiş özge abdālam
- 4 Kılıç korsın dil-i erbāb-ı 'ışka ğamzedden her dem
Ne imānuñ ne rahmuñ var be-hey kāfir be-hey zālīm
- 5 Nikāb-ı nāzı ref' itdi açıldı muşhaf-ı hüsni
Göründi rā-yı ebrū ğāyet a'lādur bugün fālüm
- 6 N'ola ol ğamzeye meyl eylesem esbāb-ı hüsnuñden
Yoluñda ölmedür zirā benüm aqşā-yı āmālüm
- 7 N'ola ey Hāletī ol şūñ-ı nev-ħaṭṭ atsa yabana
Kalem parmakları hecriyle ben güyā ki bir nālüm

537

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Görmeden şad-pāre-i şemşir-i hicrān olduğum
Bilmedi 'ışkıında ol dilber perişān olduğum

536 Ü1. 111a, Ü2. 88b, VE. s. 349, T1. 99b, T2. 81b

6 -T1, -T2

537 Ü1. 109b, Ü2. 86a, T1. 99b, T2. 81b

- 2 Atduğumdan küngür-i çarha kemend âhumı ben
Bildiler üftâde-i çâh-ı zenehdân olduğum
- 3 Sâkî-i hicrân elinden câm-ı ğam nûş eylerem
Bezm-i 'ışkuñda odur her laħza giryân olduğum
- 4 Hâtırımdan çıkmıyor eñ soñ kemân ebrûlaruñ
Baña ur bâri ħadeng-i cevri kurbân olduğum
- 5 Öpdürürdi ellerin ey Hâletî bir gün baña
Bilse dilber'ışkıyle dünyâya destân olduğum

538

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Dehânuñile saçuñ görmesem eger bir dem
Dil-i belâ-zedeye teng ü târ olur 'âlem
- 2 O la'l-i nâb tururken çemende gonçe-i gül
Ne cânile dehen-i yâre öykünür bilsem
- 3 Kaçan ki kaçları mihrâbını görem yârüñ
Ĥudâ bilür ki dilâ hiç ne kılduğum bilmem
- 4 'Aceb letâfeti vardır o çâr-ebrünuñ
Olupdurur deheni iki kaçlu bir ħâtem
- 5 Kişiyeye ölmez oğuldur kelâmı Hâletiyâ
Olursa pâk eger bikr-i fikri çün Meryem

539

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Yâr bakmaz ne kadar derdile zerd olsa tenüm
Düşürür yere yüzüm berg-i ħazân gibi benüm

2 Atduğumdan: Atduğumda T1, T2

5 'ışkıla: dilber Ü1, Ü2

538 -Ü1, -Ü2. VE. s. 338, T1. 99b, T2. 82a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

4 -T1, -T2

539 Ü1. 109b, Ü2. 86b, -VE, -T1, -T2

- 2 Başlasam vaşf-ı ruḥ-ı dilbere sehḥâr gibi
Cem' ider âteşile âbı dem-â-dem süḥanum
- 3 Şol ğubâr-ı reh-i cânân ki şabâyile gelür
Kimi kuḥl-ı başarumdur kimi 'ıtr-ı kefenüm
- 4 Pâre pâre olur anuñ yolına verd-i tariyy
Gül-şene gelse eger ğonçe-i gül-pirchenüm
- 5 Ben nice derd ü ğam-ı 'ışkı beyân eyleyeyin
Cân çıkar Ḥâletiyâ nâ-geh açılsa dehenüm

540

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Görmez oldum ol meh-i tâbân ü mihr-i rüşenüm
Ne günüm gündür ne gicem gicedür ğamdan benüm
- 2 Ol tezerv-i hoş-ḥurâmı itmedüm bir gün şikâr
Zahm-ı nâvekden egerçi dâma dönmişdür tenüm
- 3 Firkat-i yâr öldürür âḥir diyü efgândayam
Bir ğaribem eylerem ölmezden evvel şivenüm
- 4 Dâmeninde ğeşt ider 'Ankâ beni gör kim beni
Kulle-i Kâf-ı kanâ'atdür dem-â-dem meskenüm
- 5 Merhem-i kâfûr olur ol şem'-i ḥüsnüñ gerdeni
Ṭavḳ-ı zencir-i belâ âzürde kılsa gerdenüm
- 6 Ol ḥarâmî gözlü sinem Ḥâleti çâk itmesün
Açmasun dürr-i ma'âniden pür olan maḥzenüm

541

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bezme gelse bir gice ol şem'-i tâbânüm benüm
Sâye-veş alur raḳîb-i rû-siyeh yanum benüm

4 olur: olunur Ü1

540 Ü1. 111b, Ü2. 88b, VE. s. 350, -T1, -T2

541 Ü1. 112a, Ü2. 89b, -VE, -T1, -T2

- 2 Ehl-i 'ıŝkuñ kalbi mir'ât-ı mücellâdur veli
Bağmaz aña cevır ider ol şâh-ı hûbânım benüm
- 3 Hókka-i firûze-i gerdûna bağmazsam n'ola
Girmemiŝdür aña hiç dârü-yı dermânım benüm
- 4 Gerçi kim pâ-der-gilem küy-ı belâda her zamân
Olmadı ammâ hele âlûde dâmânım benüm
- 5 Ben nice hâkile yek-sân olmayın ey Hâleti
Her gice bir yerdedür mihr-i dırağşânım benüm

542

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Ben â'çık-ı miñnet-zedeye yâr ola ŝandım
Sevdüm o sitem-kârı da cânımdan uŝandım
- 2 Sinemde olan âteş-i süzâna inanmaz
Ol şem'a egerçi nice her derdümi yandım
- 3 Ŗol deñlü baña vuşlat içün va'deler itdi
Olmayacağın bilür iken yine inandım
- 4 Ol dem ki vezân oldı nesim-i ğam-ı 'ışk
Açıldı gözüm nergisi h'âbumdan uyandım
- 5 Yârüñ eli kim 'âşık-ı bımâra 'aŝâdur
Ben ğaste hemân Hâletiyâ aña tayandım

543

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Benüm ey derde mübtelâ göñlüm
Kendü başına bir belâ göñlüm
- 2 Ey bu 'âlemde olmayan mesrür
Ĝam-ı barıyla âşinâ göñlüm

- 3 Ğam-ı dünyāda hey diriĝ itme
Bir dem olmadı pür-şafā gönlüm
- 4 Oldı derd-i [...] mu'tād
İstemez şimdi bir devā gönlüm
- 5 Hāletī n'eyesün ne çāre saña
Bu cihān gibi ey fenā gönlüm

544

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Dem-be-dem akıtmasun eşk-i firāvānum benüm
Yoħsa küy-ı dilberi bir gün tutar kıanum benüm
- 2 Çāk çāk olmazdı hergiz cāme-i nāmūs u 'ār
Dest-i 'ışķa girmeseydi ger giribānum benüm
- 3 Ağzın açup gönçe-i gül-şen eger hayrān olur
Ağzın açā her kaçan ol verd-i ħandānum benüm
- 4 Dil-ħırāş itme beni tek nāħun-ı hicrānile
Akça başın kaçmaz bu çeşm-i giryānum benüm
- 5 Hāletī-veş rūyuñı gördükde hep lāl oldılar
'Āşık-ı bi-dillere rahm eyle sulţānum benüm

545

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Fiĝān-ı 'āşıkı gūş itdüĝin yār istimā' itdüm
Gelüp ney gibi feryāda sürürumdan simā' itdüm
- 2 Kesildüm tiĝ-i 'ışķ-ı yārile cümle 'alāyıkdan
Çeküp ser-rişte-i cānı cihāndan inķitā' itdüm
- 3 Sebük-bār olmaķ ister sālİK-i rāh-ı fenā gördüm
Hemān ol kıademde cānile başā vedā' itdüm

544 -Ü1, -Ü2, VE. s. 335, -T1, -T2

545 -Ü1, -Ü2, VE. s. 336, -T1, -T2

- 4 Baña bildüm ki gönülünden o şāhuñ merḥamet ḳopmaz
Bu ma'nāyı yine kendü sözümden intizā' itdüm
- 5 Belāgat levḥine ser-levḥadur engin edālarla
Yine ey Ḥāletī bir tarḥ-ı dil-keş iḥtirā' itdüm

546

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 'Aceb mi pāyuña sürmek dilersem çehr-i zerdüm
Ḳaçan ben ol ṭabīb-i cānı görsem depreşür derdüm
- 2 Ne ḥāletdür eger kim şarşar-ı āhum vezān olsa
'Adū semtine meyl eyler nihāl-i nāz-perverdüm
- 3 Açılma gonçe-veş vardukda şāhum bezm-i ağıyāra
Ḳazer ḳıl saña te'şir itmesün nā-geh dem-i serdüm
- 4 N'ola divāne gönülüm eglesem cevr ü cefāsıyle
Eger baña ne luṭf itse ne ḥöd cevr itse 'eylerdüm
- 5 Nişān-ı tır-i cevr-i yār olaldan bu dil-i şeydā
Muḥabbet 'arşasında Ḥāletī-veş gögsümi gerdüm

ḤARFÜ'N-NÜN

547

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gönülünü alup ele erbāb-ı 'ışḳuñ her zamān
Destine āyine aldum ṭutsun ol şūḫ-ı cihān
- 2 Ḳaşlaruñ mihrābı çak böyle ḳararmazdı eger
Şem'-i ruḥsāruñdan āña ḳıḳmasa dā'im duḥān
- 3 Öğrenelden dud-ı āh-ı 'āşıḳa cānā gözün
Bulmaz olduḳ āteş-i cān-süz-ı miḫnetden emān

546 -Ü1, -Ü2, VE. s. 336, -T1, -T2

547 Ü1. 119b, Ü2. 98b, -VE, T1. 99b, T2. 80a

3 Bulmaz olduḳ: Virmez olduñ T1, T2

- 4 El-ḥased ol şayda kim tir-i nigāhuñdan düşüp
Zevk-i fitrākūñ vire şoñra ḥayāt-ı cāvidān
- 5 Vaḥşet-i hicrān beni bir ḥālete irgürdi kim
Olurum gāhī reh-i ḥayretde sāyemden zebān
- 6 Mübtelā-yı gül-şen-i ‘ālem gerekdür kim bile
Gonçe-i maḫşūd ile ḥār-ı cefāyı tev-emān
- 7 Ka‘rı yok cāh-ı belānuñ rismān-ı ğam dirāz
Bunca yıllar n'ola gerdān olsa çarḥ-ı āsumān
- 8 Zabı-ı bād-ı āhda fi'l-cümle ihmāl eylesem
Yanmadan ḳalurdı şem'-i şoḫbet-i rüḥāniyān
- 9 Ḥāme-i taḳdirde ey Ḥāletī gelmez ğalaḫ
Bī-tereddüd bizdedür varise yañlışıḳ hemān

548

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Zīr-i destārında eyler zülf-i pür-tābın nihān
Şayda göstermez kemendin ehl olan naḫcir-vān
- 2 Eylemezler ḥūblar nār-ı derūna i'timād
Çaḳ 'alevler olmayınca sine-çākinden 'ayān
- 3 Ḥastesin görmez muḳarrer olmayınca ölmesi
Şoñ nefesde gösterür mir'āt-ı ruḫsārın hemān
- 4 Nāle vü feryād elüñde ey dil-i şūrīde baḫt
Şevk-i vaşl-ı yārile olmazsañ āḫir keff-zenān

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2; irgürdi: gördi T2 // zebān: zamān T2

7 -Ü1, -Ü2

8 -Ü1, -Ü2, -T2

548 Ü1. 121b, Ü2. 100b, VE. s. 373, T1. 100a, T2. 80b

1 -Ü1, -Ü2, -VE

2 Eylemezler.....i'timād: Eylemez nār-ı derūna i'timād ol yār-i cān Ü1, Ü2, VE

3 Ḥastesin: Ḥaste VE

4 -Ü1, -Ü2, -VE

- 5 Nice küh-ı şabrı bir an içre perrân itmede
Şarşar-ı âhum virdi bād-ı kıyâmetden nişân
- 6 Olmağışün dem-be-dem mihmân-ı 'ışka dil-nevâz
Lebleri yârûñ harîfâne çıkarur naqd-i cân
- 7 'Andelîb-i rişte-i cânını der-kâr eylesin
Nağl-bend olursa güllerden eger kim bâğ-bân
- 8 Hâbbezâ ol şayd kim tîr-i nigâhuñdan düşüp
Zevk-i fitrâkûñ vire soñra hayât-ı câvidân
- 9 Revnağ-ı hüsn-i melâhat kaşlaruñ tuğrâsıdur
Anuñiçün dir dinilür 'ışka lâzımdur nişân
- 10 Tîg-i âha bâliş-i iqbâl döymez Hâleti
İtmişüzdür biz anı bir nice kerre imtiyhân

549

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mihr ü ebri eylemez âyine vü âyine-dân
Hüsninüñ kâdrin bilür haqqâ ki ol şüh-ı cihân
- 2 Hâbbezâ ol 'işve-ger kim mürde-i endühına
Sünbülinden nefha almağdur hayât-ı câvidân
- 3 Ey hoş ol dâm-ı muhabbet kim olur her dânesi
Reh-zen-i simürğ-i zerrîn-per zümürüd-âşiyân
- 4 Kimseye rağm eylemez sevdâ-ger zülfüñ senüñ
Dil metâ'in ayağa urmağda mâhirdür hemân

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2, -VE

7 -Ü1, -Ü2, -VE

8 -T1, -T2

9 -T1, -T2

549 Ü1. 121a, Ü2. 101a, -VE, T1. 100a, T2. 80b

4 -Ü1, -Ü2

- 5 Zülf-i pür-çiçek gibi olma perişân ihtilâ
Leblerüñ gibi bizümle cānā cān ol her zamān
- 6 Kār-vān-ı hacc-ı 'ışkuñ haste vü dermāndesin
Yokdur örter başdurur illā meger rik-i revān
- 7 Mā'ilem bir hūba kim gelseydi gül-şen seyrine
Ser-be-ser merdüm-giyālar ola mir-i 'āşikān
- 8 Yāre bakduqça n'ola bağrum delinse cā-be-cā
Yağdurur müjgān okın ebrūdan olınca kemān
- 9 Geh sefid ü gāh sebz eyler libāsın Hāleti
Olduğıçün ol meh-i tābında şem'-i bezm-i cān

550

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Seyl-i gamla gitmesün dirseñ bu cism-i nā-tüvān
Eksük olmasun elūnden dem-be-dem rıtl-ı girān
- 2 Encüm-i çarḥ-ı berīn-āsā olanlar dūr-bīn
Sürme-i ḥāk-i reh-i dilbersüz olmaz bir zamān
- 3 Ḥasret-i la'l-i leb-i dil-dārile āh eylesem
Zümre-i 'uşşāk alur derd-i dilümden bŷy-ı cān
- 4 Ben de düşdüm ardına şeb-diz-i dūd-ı āhile
Gördüm olmuş şeh-süvārum gayrılarla hem-'inān
- 5 Şöyledür tomār-ı derdüm ki açılsa şüphesüz
Bām-ı çarḥa çıkmağa olur sutūrı nerdübān

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

7 -T1, -T2

8 -T1, -T2

550 Ü1. 112a, Ü2. 89b, VE. s. 374, T1. 100a, T2. 80b

3 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -Ü1, -Ü2, -VE

- 6 Yaşuñā öyküñdi diyü ğamz idüp ben 'aşıka
Ayağın almak diler āb-ı revānuñ bāğ-bān
- 7 Lāyık olmaz kimseye hergiz muhabbet manşıbı
Tiğ-i hecr-i yāriñle olunmayınca imtiñān
- 8 Derddür revnağ viren her dem nihād-ı 'aşıka
Dūd-ı āhile bulur revnağ ziyā-yı şem'-i cān
- 9 Gevher-i güñ-geşte-i mağşūda bulmaz dest-res
Olmayanlar ħāk-rüb-ı dergeh-i pīr-i muğān
- 10 Nefħa-i zülfin getir gāhice ey bād-ı şabā
Āteş-efrüz-ı tenür-ı sine olma her zamān
- 11 Bī-ķarāruz şol ķadar kim māye-i temkinümüz
Ĥayret-i nezzāre-i ruħsar-ı dilberdür hemān
- 12 Ka'r-ı cāh-ı ğuşşada bir bī-kesem kim Ĥāleti
'Ankebüt ide meger tārın benümçün rismān

551

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Rūz u şeb ol āfetüñ derdinden eylerem fiğān
Māni'-i efgān olan engüşt-i ĥayretdür hemān
- 2 Şimdilik hengāme-i 'işkuñ resen-bāzı benem
Bendedür ol gerden-i Mansūr'a geçmiş rismān
- 3 Dönse çarħuñ beñzi ĥavfından n'ola ĥākistere
Āhumı ķıldum ĥadeng-i cān-sitān ķaddüm kemān

6 idüp ben: idüben T1, T2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

8 -VE

9 -VE

10 -VE

11 -VE

12 Ka'r-ı cāh-ı ğuşşada bir bī-kesem kim Ĥāleti / 'Ankebüt ide meger tārın benümçün rismān: Kim ki bir rāh üzre görse cā-be-cā ĥün-āblar / Ĥāleti geçmiş bu yoldan diyü ĥükm eyler hemān Ü1, Ü2, VE; T1'de derkenar olarak ayrıca Ü1, Ü2 ve VE'deki şekil de kayıtlıdır.

551 -Ü1, -Ü2, -VE, T1, 100b, T2, 81a

- 4 Dōstum faşl-ı bahār oldı kenār-ı cūya gel
Hüsnuñe āyine kıl āb-ı revānı bir zamān
- 5 Kāmet-i yāri ne vaktin kim añup āh eylerem
Ol zamān derdüm virür dūd-ı kıyāmetden nişān
- 6 Āşinā-yı bahr-i miḥnet olsa ger nā-kerde kār
Yanına bağlar kedū-yı bādesin pīr-i muğān
- 7 Bāğ-ı vaşlından seni gül-çin ider mi Hāletī
Sünbülinden nefḥa aldurmazken ol şūḥ-ı cihān

552

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bim-i a'dādan kapuñda kirm-i şeb-tābum hemān
Şu'le-i āhum gehī peydā olur gāhī nihān
- 2 Āh kim oldı nişeste seng-lāḥ-ı miḥnete
Keşti-i ümmidümüz açmazdan evvel bād-bān
- 3 Nāz u 'işve baña gelmişdür didi meclisde yār
Var ise gönderdi ḥübāna büt-i Çin armağān
- 4 Kūh-ken ayrılmasa her dem n'ola kūh-sārdan
Derd-i 'ışkıyle sürüd itse olurdu hem-zebān
- 5 Ehl-i 'ışkuñ cānı hem-vāre dilinden feyż alur
Şem'i külḥāndan yaqar ğurbette olan her zamān
- 6 Raḥm iderseñ it ḥalel bulmazdan evvel dōstum
Dūd-ı dilden şemse-i zerrin saḫaf-ı āsumān
- 7 Çoğ dür-i ma'nā bulurdı Hāletī ğavvās-ı tab'
Olmasaydı lücce-i ḥātır mükedder her zamān

552 Ü1. 113a, Ü2. 91a. VE. s. 369, T1. 100b, T2. 81a

2 -Ü1, -Ü2, -VE: açmazdan: eylemezden T2

3 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2, -VE

- 8 Bilmeziken pertev-i hürşid-i ragbet nidügin
Kân-ı fikründen olur pākize gevherler 'ayân
- 9 Saña gelmişdür cihānda 'ışk ey pervāne kim
Düşmegiçün pāyına şem'ün virürsin nakd-i cân
- 10 Kaldururdu künc-i 'ıyş ü 'işreti dünyā-yı dūn
Çeng-i meclis virnese ejder dehānından nişān
- 11 Cām-ı la'l-i yār için her dem şurāhî-veş beni
Ser-nigün eyler yürür bu sākî-i bezm-i cihān
- 12 Kāmetin seyr eyleyen dir āferinler aña kim
Ab-ı gülden hāşıl eyler böyle bir serv-i revān

553

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bezm-i dünyāya gelince ben za'if-i nā-tüvān
Sāgar-ı 'işret çekilmiş dürd-i gam kalmış hemān
- 2 Çâr-ebür hūblar görmüş kadar hazz eyledüm
Yolda ol şūhuñ bulınca na'l-i esbinden nişān
- 3 Dōstum gayra kıyās itme derūnum āteşin
Eyleye belki lebūñ yāķūtına bir gün ziyān
- 4 Ben hāziz-i hākde sen evc-i istiğnādasın
Gūşına irmez anuñçün itdügüm āh u figān
- 5 Māh-ı burc-ı hüsnsin ammā katı hercā'isin
Mihr-i evc-i nāzsın ammā degülsin mihrیبān

8 -Ü1, -Ü2, -VE

9 şem'ün: servün T1, T2

11 -Ü1, -Ü2

12 -Ü1, -Ü2

553 Ü1. 117a, Ü2. 95b, VE. s. 383, T1. 100b, T2. 81a

1 Sāgar-ı: Bāde-i T1, T2 / çekilmiş: sürülmüş T1, T2 / dürd-i: -Ü1

2 -Ü1, -Ü2, -VE

3 -Ü1, -Ü2, -VE: derūnum: derdüm T2

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -Ü1, -Ü2, -VE

- 6 'Arz idüp äyine-i 'âlem-nümâ-yı sāğarın
Bir dem içre biñ vilâyet gösterür pîr-i muğân
- 7 Şöyle sâkî isterin kim şalsa 'aks-i 'ârızın
Ola destinde 'arak gÿyâ şarâb-ı erguvân
- 8 Dâ'imâ ben gevher-i ma'nâ nişâr itmekdeyem
Baş olunmuşdur anuñçün dâmen-i âhir zamân
- 9 Çok nişâr itmek gerek sim-i sirişkin ehl-i 'ışk
La'l-i dilber cevher-i cândur alınmaz râygân
- 10 Zülfinüñ her târına dil-bestedür biñ derd-mend
Olsa ol mest-i mey-i nâzum 'aceb mi ser-girân
- 11 Müjde-i vaşl-ı nigâra Hâleti kim peşidedür
Mürde-i şad-sâleye virmek hayât-ı cavidân

554

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Rûyına haţţ geldi şanmañ kâtib-i menşürân
Bir iki harfile itmişdür midâdın imtiyhân
- 2 Bâğ-ı hüsne eyleyen yâri gül-i nâzik-mizâc
Kıldı ben bi-çâreyi bir 'andelib-i saht-cân
- 3 Nağd-i nâzın şarf idüp ağıtdı çeşmüm çeşmesin
Kendü malıyle 'aceb hayr itdi ol şüh-ı cihân
- 4 Kaldurursuñ rûyuña düşse elüñle zülfüñi
Saña gelmişdür cihânda fitne kaldurmağ hemân
- 5 Devlet-i 'ışkında ol şâhın sütün-ı âh-ı dil
Düd-ı sinemle olur çün râyet-i 'Abbâsiyân

6 -Ü1, -Ü2, -VE

7 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

8 -Ü1, -Ü2, -VE

9 cevher-i: gevher-i Ü1, Ü2: Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

10 -T1, -T2

554 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 101a, T2. 81b

- 6 Her ziyân bir fenn dinürdi şimdi ammâ Hâleti
‘Aksine döndi zamâne oldı her fenn bir ziyân
- 7 Al tütüdür lisānum lezzet-i güftâriile
Kendüsin beñzetmesün baña ‘adū-yı bed-zebân

555

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Dökmege kanum kaçan kim oldı dâmen-der-miyân
Serv-i gül-zâr-ı melâhat diyü hüküm itdüm hemân
- 2 Tâze tâze dâguma itseñ revâdur i‘tibâr
Şimdi çıkmışdur derün-ı sineden ol germ nân
- 3 İstemez dil ‘âlem-i bälâyı küyuñ variken
Olsa pây-endâzı farzâ şeh-per-i rûhâniyân
- 4 Bezm-i dehr içre olup pervâne-i ber üft ü hiz
Gidük âhir şu‘le-i ümmidden dâmen-keşân
- 5 Ben ol abdâl-ı nemed-püşam ki dâmen küşemi
İtmezüm âyine-i İskender’e âyine-dân
- 6 Sidre vü Tübâya bakmaqdan teselli gelmeye
Olmasa kaddün hayâli dâhil-i âgûş-ı cân
- 7 Ol raķib-i rû-siyehden şöyledür kim vahşetüm
Olurum gördükçe gâhî yolda sâyemden remân
- 8 ‘Aleme maşşüd iden güftâr-ı pākümdür beni
Hâkķ dimişdür *râhatü'l-insân fi-hıfzi'l-lisân*
- 9 Düşmen-i bed-dil nice havf itmesün [ey] Hâleti
Ġarķa-i hündur benüm tiĝ-i zebānum her zamân

555 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 101a, T2. 81b

9 [ey]: -T1, -T2 (Nüshalarda bulunmayan bu ya da benzeri bir kelimenin vezin ve anlam bakımından mısradan bulunması gerektiği kanaatindeyiz.)

556

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nâvek-i hârî görince bülbül itmezdi figân
Olmasaydı sâl-i evvelden eger hâtır-remân
- 2 Kime yazar nâme bülbüller yanındayken 'aceb
Kâsesine gül seher hem âb kor hem za'ferân
- 3 Hün-bahâ-yı bülbüli âmâde kılmazsa eger
Naqd-i şebnem güllerin koynunda n'eyler her zamân
- 4 Kaatre kaatre jâlelerle yine şahn-ı bâğda
Virdi nergis çeşm-i erbâb-ı muhabbetden nişân
- 5 Olalum hâk-i siyâh üzre peyâ-pey cür'a-riz
Hâletî çün böyle gösterdi nihâl-i erguvân

557

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Mesrûr olur gönül söze geldükçe ol dehân
Şol kimse gibi kim bula güm-geşteden nişân
- 2 Sultân-ı mülk-i hüsn olasin hiç revâ mıdur
Hâl-i lebün senün buluna kanda her zamân
- 3 Çeşm-i nigâr kahr ilinün kahramânıdur
Yâyın anuñ çeker mi benüm gibi nâ-tüvân
- 4 Na'l-i hilâl ü miñ-i nücümü dökerdi hep
Gül-gün yaşumla tevsen-i çarh olsa hem-'inân
- 5 Dilberlerün murâdı meger h'âb-ı nâzdan
Erbâb-ı 'ışkı görmeze urmağimiş hemân

556 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 101a, T2. 81b

557 Ü1. 112b, Ü2. 90b, VE. s. 365, T1. 101b, T2. 82a

3 nâ-tüvân: pehlevân Ü1, Ü2

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2: Bu beyit ayrıca 558 nolu gazelin 9. beyitidir.

- 6 Zülfinde görse yâr dil-i bi-ķarârımı
Şeb-rev diyü helâk kıılır virmeýüp emân
- 7 Şöyle çoğaldılar ki cefâ tiri urmağa
'Āşıkların nişanlayamaz ol kaçış kemân
- 8 Tağlar kadar ğamuñ çekerüz döstüm senüñ
Olsağ ne varidi mey-i la'lüñle ser-girân
- 9 Bu 'arşa-i cihâna gelmedi daği henüz
Ol şeh-süvâr gibi dil almağda pehlevân
- 10 Āyine-i cemâlini 'arz eylemezse yâr
Terk-i diyârdur görinen 'âşığa hemân
- 11 Çok yâd ider sözinde lebüñ Hâleti n'ola
Anda meşâmm-ı ehl-i dile gelse büy-ı cân

558

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Zâl-i sipihrüñ olmasa kâbini nağd-i cân
Ebnâ-yı dehre böyle kıyar mıydı her zamân
- 2 Ol yâre âfitâb disem vechi yok mıdur
Her kim bakarsa rüyına yaşı olur revân
- 3 Tâķ-ı cemâlüñ eyleme naķş-ı hâlel-pezir
Erbâb-ı 'ışka 'arza kıilup çin-i ebruvân

6 -Ü1, -Ü2; zülfinde: zülfinden T2

7 -T1, -T2; Şöyle: Şol Ü2

8 -T1, -T2

9 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

10 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

11 Çok.....n'ola / Anda.....büy-ı cân: Zikr itmeñüle la'lüñi nazmında Hâleti / Andan meşâmm-ı ehl-i dile geldi büy-ı cân Ü1, Ü2, VE

558 Ü1. 119a, Ü2. 98a, VE. s. 397, T1. 101b, T2. 82a

(Bu gazel Ü1'de matlasız gazel durumundadır.)

1 Ebnâ-yı dehre: Halk-ı cihâna Ü1, Ü2

3 -Ü1, -Ü2, -VE

- 4 Eksigün eylemiş tütalum bir haşâyile
Arturma Hâletî'yi sen ey mäh-ı dil-sitân
- 5 Şalma gam-ı firâka beni öyle hırmeni
Kâdir midür ki kaldura bir mür-ı nâ-tüvân
- 6 Cân riştesiyle dikseler artık figâr olur
Şemşir-i cevriye açılan zahm-ı hün-feşân
- 7 Yağma dilüñle 'âşık-ı pervâne-şaşleti
Şem'-i şeb-i firâk gibi olma bed-zebân
- 8 Bezm ehlinüñ ki kâlibını pâk bulmaya
La'l-i müzâbı hâke döker zer-ger-i muğân
- 9 Dilberlerüñ murâdı meger h'vâb-ı nâzdan
Erbâb-ı 'ışkı görmeze urmağimiş hemân
- 10 Pâ-der-gilem hemişe bu gül-şende çün çenâr
A'dâya karşı olduğuma bakma keff-zenân
- 11 Zülfinde görse yâr dil-i bi-karârımı
Şeb-rev diyü helâk kılar virmeyüp emân
- 12 Kandı felâhen-i siteme şimdi Hâletî
Mizân-ı rûzigârdaki seng-i imtiyhân

559

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 'İşkîyle itdüm âhumı oğ kâmetüm kemân
Muhtâcdur benümle müdarâyâ âsumân

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2, -VE

7 -Ü1, -Ü2, -VE

8 -Ü1, -Ü2, -VE

9 -VE, -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 557 nolu gazelin 5. beyitidir.

10 -T1, -T2, -VE

11 -T1, -T2

12 -Ü1, -Ü2, -VE; felâhen-i: şalâhen-i T2

559 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 101b. T2. 82a

- 2 Ey şüh olma gırre çerāgān-ı hüsne kim
Bir āh-ı serd 'āşıkā mevķūfdur hemān
- 3 Naħl-i sa'ādetüñ kim añar meyve-i terin
Zıllindedür nizā'-ı sipihri le her zamān
- 4 Çak āşiyān-ı cisme girelden şikestedür
Beñzer hevāsı ile alışmadı mürğ-i cān
- 5 Yazmış debir-i hükm-i ezel vaşfumı benüm
Cevher-şinās-ı hañçer-i bi-dād-ı dilberān
- 6 Mümkün midür ki va'de-i vaşlıyle eglenc
Yarar-ı hayli beste olan cān-ı nā-tüvān
- 7 Tedricle ķul eyledi dünyāyı Hāletī
Raħş-ı cefāya böyle gerek riziş-i 'inān

560

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Gördi sefer yarağını ol şüh-ı bi-emān
Ağlañ bize ki çıkmaludur cānumuz hemān
- 2 Varur hemişe gayra o ķaddi kıyāmetüm
Bir kez baña da gelse yıkılmazdı ya cihān
- 3 Pā-der-gilem hemişe bu gül-şende çün çenār
A'dāya ķarşu olduğuma bakma keff-zenān
- 4 Hıfz itmege cevāhir-i eşküm hazinesin
Kıldı hayāl-i zülfini Hindü-yı pās-bān
- 5 Bir demde biñ belā-keşi gamzeñ kılur helāk
Biri biñe geçer okınuñ ey kaşı kemān
- 6 'Āşık benüm gamumla ölendür dise o şüh
Derd ehli cümlesi feraħından virürdi cān

6 eglenc: eglese T2

560 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 101b, T2. 82b

3 Bu beyit ayrıca 558 nolu gazelin 10. beyitidir.

7 Olsa n'ola müsevvide müy-ı haṭ-ı beyāz
Yaklaşdı defter-i 'amelüm virecek zamān

8 Dest-i kazā ser-i kalemün kıldı Hāleti
Dendāne-i kilid-i der-i genc-i şaygān

561

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1 Hem-vāre iki şem'-i ruḥuñdan çıķup duḥān
Günden güne kararđı o miḥrāb-ı ebruvān

2 Yoluñda ḥāk olanları kıl vāşıl-ı murād
Dāmen-keş olma serv-i revān gibi her zamān

3 Bulmaz cihānda mey gibi yāķūt-ı hōş-'ayār
Sevdā-ger-i melāl eger virse naķd-i cān

4 Ferhād kār-ı ğamda 'aceb saḥt-güş idi
Çün ḥvāb-ı rāḥat oldı aña merg-i nā-gehān

5 Bir heft-ḥvān-ı ğuşşadayam k'anda rüz u şeb
Pil-i sepid ü şir-i siyehden virür nişān

6 Bāz-ı küşüde-perdür anuñ tiri Hāleti
Mürğ-i dilüñ görürse konar üstine hemān

562

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

1 Oldı nizār ğāyetile cism-i nā-tüvān
Sinemde ṭurmağ istemez oldı şıkıldı cān

2 Düşmekle bām-ı manzara-i iltifātdan
Oldı şikeste-beste çü ğisü-yı dilberān

3 Reşke düşürme 'aşıkı lāzım mı dōstum
Seng-i felāḥen itmege bir bülbül-i remān

561 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 102a, T2. 82b

562 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 102a, T2. 82b

3 bülbül-i remān: bülbül-i dilberān T2

- 4 Āh eylesem mülâhaza-i zülf-i yâre
Timsâl-i ejdehâda çıkar her kaçan duhân
- 5 Bir kimse yok ki âhene âteş birağdurup
Ber-bâd ola yeriyle bu ser-kâr-ı eblehân
- 6 Mecnûn-ı germ-râh-ı fezâ-yı muhabbetüm
Zıll-i hümâ-yı devleti 'add eylerem girân
- 7 Devr-i zamân-ı firqat ü hengâm-ı vaşl-ı yâr
Sâl-i tamâm ü şâ'at-i nev-rûzdur hemân
- 8 Cân riştesine hırz-ı ğam okursa pîr-i 'ışk
Ser-cümle 'uğdeler gider andan yegân yegân
- 9 Yañlış yola gider şakın ey Hâletî gönül
Zirâ gubâr-ı ğamla göz açdur mıyor zamân

563

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 İsterüz hatt-ı ruhuñ yaraşa olduğda 'ayân
Âhîrûñ 'âkıbetüñ hayr ola ey şüh-ı cihân
- 2 Cân virürsem ğam-ı hattıyle o şühüñ bârî
Karşusunda serümi itse sifâl-i reyhân
- 3 Hâkğ budur revnağıdur gül-şen-i hüsn-i yârûñ
Dîde-i 'âşık-ı şeydâda olan âb-ı revân
- 4 'Andelib-i çemen-i vaşl idüm ammâ şimdi
Hânde-i gül nic'olur baña unutturdu zamân
- 5 Bilürüz dîde-i 'uşşâka nigâh eyledügin
Dise ol şâh-ı sitem-ger görünür gözüme kan

563 Ü1. 116a, Ü2. 94b, VE. s. 375, T1. 102a, T2. 82b

2 -Ü1, -Ü2, -VE

3 -VE

4 -Ü1, -Ü2, -VE

- 6 Evvelā pīre-zen-i dehrden el çekmeyicek
Nice virsin saña rez duhterini pīr-i muġān
- 7 Baķışından bilinür gözleri kıan idecegi
İdemez mest derünında kin aşlā pinhān
- 8 Kendü de bir güzele 'āşık-ı şeydā olmuş
Āh dir āh işidür şimdi o şāh-ı hūbān
- 9 Ufķ-ı çarķa çıkar her gice seyl-i eşķüm
Görmedüm pīre-zen-i çarķ gibi ter-dāmān
- 10 Şöyleyin 'ışķıla kim kıā'ilidüm Hāletī'yā
Yılda bir kez yüzüme gülse o verd-i hāndān

564

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Nīl-i Mısrı aña beñzetmek olurdu yārān
Yılda bir bārī kesilseydi eger eşķ-i revān
- 2 Hey meded hey yaşumuñ Nīl'ini kesr eylemege
Kesr-i hātırdan elüñ degmiyor ey şūh-ı cihān
- 3 Seni zindān-ı firāk içre unutmam dir idüñ
Kıanı ey Yūsuf-ı gül-çehre o 'ahd ü peymān
- 4 Zehr-i ġam def'ine tiryāk gibi hāl-i ruħuñ
Mār-ı zülf-i siyehi kesmeseñ olmazdı 'ayān
- 5 Şāh olan Mısr-ı belāgatde odur Hāletī'yā
Yūsuf-ı řab'umuñ bilmez gibi ihvān-ı zamān

6 pīre-zen-i dehrden el çekmeyicek: virmeyicek pīre-zen-i dehre talāk Ü1. Ü2

7 -Ü1, -Ü2, -VE

8 -Ü1, -Ü2, -VE

9 -VE, -T2: Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

564 Ü1. 117a, Ü2. 96a, VE. s. 388, T1. 102b, T2. 83a

2 hey: kim Ü1. Ü2

565

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Merhamet kıl ki cihân bezmine ey şüh-i cihân
Şem'-i ruhsârüñiçün geldi bu pervâne-i cân
- 2 Vardı zülfinde karar itdi gönül gerçekmiş
Şeb-i Kadr içre turur dirler idi âb-ı revân
- 3 Didi ol gonçe-dehân ağzumu açdurma benüm
Bâd-ı âhum olıcağ gül-şen-i küyında vezân
- 4 'Aks-i ebrü vü hayâl-i müjeler cân u dilüm
Eyledi yekke süvâr-ı gama kiş ü kurbân
- 5 Neydi hengâme-i endühı perişân itmek
Biricik destüme girseydi 'aşâ-yı pîrân
- 6 Bâr-ı hicrânı çeken hem dil ü hem cânumdur
Biri yetmez aña olmağıla gâyet de girân
- 7 Kalbi 'âşıkларуñ âyine-i ilhâm oldı
Bakmaz ammâ aña cevr eyler o şâh-ı hübân
- 8 Oldı mâni' yüzini görmege gisü-yı nigâr
Bâd-ı âhumdan olur baña olursa dermân
- 9 Hâletî sözlerinüñ nükte-i sihr-âşarı
Oldı ehl-i sühanuñ hâmesine 'ağd-i lisân

566

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Milket-i 'ışkınuñ ahvâlini şormaz bir an
Şehr-i hüsniyle muqayyeddür o şâh-ı hübân

565 Ü1. 121a, Ü2. 101a, -VE, T1. 112b, T2. 83a

2 -Ü1, -Ü2

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

8 -T1, -T2

9 'ağd-i lisân: bend-i zamân T1, T2

566 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 103a, T2. 83a

1 'ışkınuñ: 'ışkuñ T2

- 2 Gördüğüñ sım-berüñ umma zekât-ı hüsnin
Kime hayr itdi ki saña ide hübân-ı zamân
- 3 Ey şeh-i Mısr-ı melâhat koma kim 'uşşâkuñ
Rûz u şeb öd yaña başında çü şem'-i zindân
- 4 Düşürür mürğ-i dili evc-i hevâdan dâma
Nâvek-i nım-keş-i şaşt-ı cefâ-yı cânân
- 5 Dün gice eyledi işbât derûnumda benüm
Gamuñ ocağına şu koyduğunu pır-i muğân
- 6 İdemez sūd gam-ı 'ışkıla bazarından
Olmayan Hâletiyâ hande-dih ü girye-sitân

567

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Koyup evvelki semtin oldı dirler yâr ter-dâmen.
Gözün degdi gibi aña senün ey 'aşık-ı giryân
- 2 Virür şeb-diz-i haşt ü tığ-i gamze hüsnüñe revnak
Atuñ yügrük kılıcuñ keskin olsun ey şeh-i hübân
- 3 Görenler dir gümüş kolçağ ne lâzım katl-i 'aşıkda
Eline tığ alup oldukça yârüm âstin-efşân
- 4 Muhabbet 'arşasında Kays u Ferhâd'ile ceng itdüm
Çekildi gitdi anlar bende kaldı 'âkıbet meydân
- 5 Degül cây-ı ta'accüb dönse kıddüm Hâletî yaya
Çıkardum hân-kâh-ı gamda ben çok çille-i merdân

568

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Yolında kılup sâye-şifat hâkile yek-sân
Yerden yere çaldı beni ol serv-i hırâmân

567 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 102b, T2. 83b

I Bu beyit 671 nolu gazelin de matla beyitidir.

568 Ü1. 118b, Ü2. 97b, VE. s. 364, T1. 103a, T2. 83b

I kılup: kalup T1, T2

- 2 Bir gün gele şâyed yoluña devr-i zamândur
Şalma beni çâh-ı gama ey Yûsuf-ı devrân
- 3 Bulsun seni kim isterise rûh-ı muşavver
Başsun baña görmek dileyen şûret-i bî-cân
- 4 Bir şüh-ı cihânsın gam-ı 'ışkuñla felekde
Mihrile hilâl olsa ne var dest ü giribân
- 5 Pâyına düşer 'âkıbetü'l-emr kayırmaz
Olursa eger zülfi biraz bî-ser ü sāmân
- 6 Bir şem'-i melâhat ki görem kendümi bilmem
Pervâne-şifat eylerin evzâ'-ı perişân
- 7 Âbından eşer kalmadı hiç câh-ı ümidüñ
Olur bu yedi çarh hemân yok yere gerdân
- 8 Bir derde şataşdı dil-i şeydâ ki gamuñla
Dermânde ola görse eger Hâzret-i Loğmân
- 9 Dil Hâletiyâ kaldı gubâr-ı reh-i gamda
Bir gevher idi eyledi zâyi' anı devrân

569

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 'İşkıla olan haste firâkıla virür cân
Oldı olacağ ben kuluña ey şeh-i hûbân

2 zamândur: zamânda Ü2 // devrân: hûbân T1, T2

3 -VE

4 Bir şüh-ı cihânsuñ: Ol şüh-ı cihânuñ Ü1, Ü2, VE / 'ışkuñla: 'ışkıyle Ü1, Ü2, VE // olsa ne var: olmadadır Ü1, Ü2, VE

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2, -VE

7 -Ü1, -Ü2, -VE

8 Ü1, -Ü2: Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

9 Dil.....reh-i gamda / Bir.....devrân: Bilmem hele ben Hâletiyâ cürm ü günâhum / Öldürtür ise kendü bilür ol şeh-i hûbân Ü1, Ü2, VE; Beyitin Ü1, Ü2 ve VE'deki şekli T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

569 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 103a, T2. 83b

- 2 Kāşāne-i cevr olmağa ol şāha mübārek
Çağ vaz'-ı esāsında beni eyledi ķurbān
- 3 Gösterdi cihān halkına o şāh-ı cihānum
Kullanmada āhum yelini resm-i Süleymān
- 4 Pīrān-ı harābāta irādet getirürseñ
Zerd eyleyemez rüyuñı hergiz ğam-ı devrān
- 5 Her dem dil-i şūrīde oķuñ geldüğin ister
Bārān gözedür şām u seher dīde-i dihķān
- 6 Evrāk-ı ümīd-i dile şīrāze gerekmez
Tā kim ola her bād-ı melāmetle perişān
- 7 Olur baña her ğāh bu gül-zār-ı 'anāda
Büy-ı gül-i ümmīd zükām-āver-i hīrmān
- 8 'Atţānı benem Hāletiyā küçe-i nazmuñ
Müşķin nefesüm oldu delil-i reh-i dükkān

570

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1 Şu dil kim ola cānı zülf-i cānān
Bilür kim nice olur şām ğarībān
- 2 Eger tevfiķ-i 'ışk olmazsa rüzī
Ġirībānum ķalur müştāk-ı dāmān
- 3 Olur mu taht-ğāh-ı 'ışk ābād
Nice dil şehri olmayınca virān
- 4 Şu deñlü sineye nāhun-zen ol kim
Ġörünsin dilde olan dāğ-ı pinhān
- 5 Hām-ı çevgān-ı zülfüñ kūy-ı dilde
Ġoma hālī senüñdür şimdi meydān
- 6 Ġubār-ı hāţırumla bād-ı āhum
Olurlar ğird-bād-ı deşt-i hicrān

- 7 Nedür ol hâller kim hattı yerinde
Olurlar gird-bâd-ı deşt-i hicrân

571

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ol halka halka zülf-i siyâhuñ virüp cünün
'İşk ehli oldı dâ'ire-i 'akldan birün
- 2 Âh u figân u girye vü zârî kıılır göñül
Ehl-i cünün içinde kanı öyle zû-fünün
- 3 Kûh-ı belâda âhum olurken direk direk
Yogıdi ism-i Kûh-ken ü resm-i bi-sütün
- 4 Şabr u kararî anda komazsam 'aceb midür
Halvet-saray-ı şâh-ı gamuñdur senüñ derün
- 5 Bilmem ne şan'at eyledi gevher-fürüş-ı 'ışk
Elmas-ı eşk-i cismümi gösterdi la'l-gün
- 6 Vâdî-i miñnetüñ benem ol Kays'ı kim müdâm
Büy-ı gül-i mezârum olur mâye-i cünün
- 7 Gavvâş-ı bañr-i ma'rifetem gerçi Hâletî
Ammâ müsâ'id olmadı hiç bañt-ı ser-nigün

572

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Tıynetümde kodı Hallâk-ı ezel 'ışk u cünün
Oldı hâküm varise hâk-i mezâr-ı Mecnün
- 2 Ser ü sine dil ü cân 'ışkuñiçün hâzır idi
Cânda yer tutdı veli ol şeh-i rub'-ı meskün

571 Ü1. 113b, Ü2. 91b, VE. s. 356, T1. 103b, T2. 84a

1 ehli: -Ü2

2 Âh u figân u girye vü zârî kıılır: Geh âh ü gâh girye vü geh zâr ider Ü1, Ü2, VI:

3 Kûh-ı: Deşt-i T1, T2 / âhum: düdüm T1, T2

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2, -VE

572 Ü1. 117a, Ü2. 95b, VE. s. 385, T1. 103b, T2. 84a

- 3 Ğamuñ alāyına at sürmek olurđı nideyin
Çok zamāndur elüme girmedı cām-ı gül-gün
- 4 Çeşmüñ ol fitne degüldür k'ola hem pister-i h'vâb
Zülfüñ ol mâr degüldür k'ola mağlûb-ı füsün
- 5 Şöyle sâķi dilerin kim ruħınıñ 'aksinden
Tuta destinde 'araķ şekl-i şarâb-ı gül-gün
- 6 Yedi kat yerde midür gevher-i maķşüdum kim
Kân-ken bahtımı eyler bu kadar zâr u zebün
- 7 Görđi âheng tutar çok bulunur Hâletiyâ
İtdi nâ-sazlığı muṭrib-i devrân kânün

573

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Geh şunar cām-ı 'araķ gâh şarâb-ı gül-gün
Sâķi-i bezmüñ olur luṭfı bize gün-â-gün
- 2 Olmasa cām-ı leb-i yâr şurâķi gibi dil
Dâ'imâ bezm-i muḥabbetde kalurđı pür-hün
- 3 Râh-ı dilden ceresün nâle vü efgânıyle
Çekilüp gitmededür kâfile-i şabr u sükün
- 4 Güş-vârında olan dürri şanurlar yâķût
Her kaçan düşse aña 'aks-i 'izâr-ı gül-gün
- 5 'Işķ bâzârını bir yerde ki germ eyleyeler
Füls-i aḥmer yerine geçmeye mihr-i gerdün

3 sürmek: şalmaķ Ü1, Ü2, VE / nideyin: nide T1, T2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2, -VE

573 Ü1. 120a, Ü2. 99b, VE. s. 364, T1. 103b, T2. 84a

2 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

3 Çekilüp gitmededür: Gice gündüz çekilür Ü1, Ü2, VE

4 'aks-i: tâb-ı VE, T1, T2; Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

5 'Işķ.....eyleyeler: Kânde kim germ ola bâzâr-ı muḥabbet ey dil VE

- 6 Çekdiğüm bār-ı belāyı reh-i hicrānuñda
Kūha yükletseler olurdı hemān-dem hāmūn
- 7 Kubbe-i çarḥ fiğānumla öterdi güm güm
Yoğiken Hāletiyā şıyt u şadā-yı Mecnūn

574

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Dest-i 'ışk olsa eger silsile-cünbān-ı cünūn
Kūh-kenle bir olur mertebede Eflātün
- 2 Kalmadı bu dil-i divāneye hiç dünyāda
Varacak hāne meger hāne-i baht-ı vārūn
- 3 Meh-i nev şanma felek 'ışkuñile na'l kesüp
Olur ol hāletile dāmeni ālūde-i hūn
- 4 Şahn-ı gül-şende hıram eyleyüp ol kāmetile
Serv ü 'ar'arlarını eyle çü bīd-i Mecnūn
- 5 Dōstum gānze kemīn-gāhına muhtāc mıdur
Hāletī'nūñ dil-i şeydāsı gibi şayd-ı zebūn

575

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Döküldi bād-ı hazānile berg-i gün-ā-gün
Döşendi şahn-ı çemen-zāra ferş-i bukalemūn
- 2 Çıkardı cāme-i cimini atdı yabāna
Dıraht-ı gül-şene beñzer ki 'arız oldı cünūn
- 3 Degül şular der-i dārū'ş-şifā açık kalmış
Boşandı bir nice zencirini sürür Mecnūn
- 4 Çemende süsenile gonçe dil-ağız virmez
Hevā-yı serd-i hazān eyledi meger ki zebūn

6 -Ü1, -Ü2, -VE

574 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 104a, T2. 84b

575 Ü1. 118a, Ü2. 97a, VE. s. 395, T1. 104a, T2. 84b

4 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

- 5 Niçün düşerdi çenârın eli bu faşl içre
Hevânuñ olmasa dâ'im bürüdeti efzûn
- 6 Tonatdı naḥl-i çemen-zârı şem'-i aşferden
Ne şan'at itdi görüñ naḥl-bend-i kün-fe-yekûn
- 7 Mehile mihr degül düşdi çarḥa berg-i ḥazân
Olinca Ḥâletiyâ bād-ı âhuma maḥrûn
- 8 Zamâne dîde-i baḥtum gibi göz açdurmaz
Bu ḥâle koydı beni işte tâli'-i vârun
- 9 Benefşe-vâr dem olmaz ki egmeyem boynum
Cihânda var mı ola bir benüm gibi maḥzûn

576

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nev-bahâr oldı yine virdi gınâ-yı erġanûn
Na'ra-i mest ü nevâ-yı mürġ ü gül-bânk-i cünûn
- 2 Kânde baksa şimdi erbâb-ı şafânuñ gördüġi
Ya ruḥ-ı gül-rengdür yâḥûd şarâb-ı lâle-gûn
- 3 Kıldılar peykân-ı tîr-i ḥâr şebnem kaḥresin
İtmege bülbüllerüñ şabrını güller âzmûn
- 4 Bûy-ı zülf-i yârile gelse nesîm-i şubh-dem
Lücce-i ḳalbümden olur ser-zede emvâc-ı ḥûn
- 5 Her ḥabâb-ı câm-ı mey bir câmdur yâḳûtdan
Bezm-i Cem encâmuna irdükde olmuş ser-nigûn
- 6 İdelüm dâ'im pül-i 'ışḳ-ı mecâziden güzâr
Tâ olinca Ḥâletî fazl-ı İlähî reh-nümûn

5 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

8 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

9 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

576 Ü1. 122a, Ü2. 101a, -VE, T1. 104a, T2. 84b

5 -Ü1, -Ü2

577

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Dest-i nerrād-ı felekden böyle olmazdum zebün
Oğuyan rāzum eger olmasa nāle-i halk-ı cihān
- 2 Hāşm-ı gālibdendür ekşer nāle-i halk-ı cihān
Olur ehl-i dil velī baht-ı zebünından zebün
- 3 Bezm-i 'ıyş-ı sākī-i devrāndan olmazduk zamān
Ser-nigün cāmından anuñ gelmeseydi büy-ı hün
- 4 Sen gerek Ferhād-ı vaqt ol ibtidā-yı kārda
Tışe-i şabruñ şikest eyler bu küh-ı bi-sütün
- 5 Eşk-i çeşminden n'ola aldurmasa 'ışk ehl-inüñ
Gürg-i bārān-didedür ey Hālet-i gerdün-ı dün

578

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 İtse cem'iyet der-i dilberde erbāb-ı cünün
Olur āvāz sükkān-ı küyü şavt-ı erğanün
- 2 Hüsrevān-ı mülk-i gam her 'arşada firūzdu
Görmedi kimse livā-yı düd-ı āhı ser-nigün
- 3 Olamam yanında yārüñ 'uhde-i gamdan hālāş
Çıksa bād-ı āhile hākister-i nār-ı derün
- 4 Hātırından hāne-i ağıyāra varmak geçmese
Esb-i nāz-ı yārde n'eylerdi na'l-i bāzgün
- 5 Kim gelür kırtarmağa girdāb-ı gamdan gönlümü
Ugradur mı yanına bir ferdi emvāc-ı cünün
- 6 Şadr-ı bezm olmasa ol şüh-ı cihānum Hālet-i
Zevrak-ı şahbā görünür çeşmüme deryā-yı hün

579

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Keşti-i çarh oldu emvâc-ı sirişkünden nigün
Düd-ı dil şanmañ aña peyvestedür illâ sütün
- 2 Kâr-vân-ı Çin'e olup pişvâ bād-ı seher
Büy-ı zülfüñle ider âvâre-i ber-i cünün
- 3 Zir-i gül-bünde qarâr itme varursañ gül-şene
Sâye-i gülden ola câ'iz ki cismüñ nil-gün
- 4 Gitdi ol hâlet daği şimdi mürûr-ı dehrile
Kaṭre-riz olurdı gâh evvel bu be-kâm ser-nigün
- 5 Nev-bahâr-ı 'ışkda çekseñ 'aceb mi germ ü serd
Hâleti hükmin virür kadaysa baht-ı vâjgün

580

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Teselli bulmağa imkân mı vardur bu dil-i maḥzûn
Şüreyyâ hüşesinden bâde peydâ eylese gerdün
- 2 Vücûd-ı 'âşık-ı mehcûr olur virâne hükminde
N'ola hep cuğd olursa âşiyân-sâz-ı ser-i Mecnûn
- 3 Seher küyında kûs-ı sine-i 'âşık döğölmekdür
O şâh-ı nev-zuhûruñ dâ'im icrâ itdügi kânün
- 4 Gelür dâ'im dü esble mülk-i dil yağmasına 'ışkuñ
Duḥân-ı âhumı Şeb-diz idüp eşk-i terüm Gül-gün
- 5 Mey-i nâbı şu ḥumdan isterüz ey Hâleti biz kim
Yerin tutmaḫ anuñ olmaya mümkün ḥum-ı Eflâṭün

581

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Kimdür ki resm-i dâg-ı cefâdan ola emîn
Fersüde olmadukça bu pergâr-ı âhenîn
- 2 Dil-besteyem o hürmene kim berķ-i fitneden
Yanmaz anuñ içinde meger dest-i hûşe-çîn
- 3 Câm-ı cihân-nümâ-yı Cem-i tâc-dârdan
Tercih ider sifâlini rindân-ı dür-bîn
- 4 Tedbir-i ğamzesüz de gözi dil-şikâr ider
Naħcîr-i şayd-gâh-ı belâ istemez kemîn
- 5 Her ne zemîne kim idesin Hâletî nazâr
Enfâs-ı müşk-bâruñ ider anı reşk-çîn

582

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

- 1 Cây olaldan saña çeşm ü dil-i 'uşşâķ-ı hâzîn
Âb u tâb-ı ruħuñı her gören eyler tahsîn
- 2 Biz o mürğüz ki degüldür dilümüz dâne-perest
İnerüz dâma hemân olmağıçün ħâk-nişîn
- 3 Varmışam 'ışķıla bir ħâle ki enfâs-ı ħayât
Lebe geldükde kimi nâle olur kimi enîn
- 4 Yoğiken zâr-ı taħammülden eşer ħânümde
Mihmân-ı ğama göstermemişem çîn-i cebîn
- 5 Eşer-i pây-ı seg-i küyını öpdürmez o şüh
'Âşıkı bâğ-ı ruħından hiç ider mi gül-çîn
- 6 Dil-i şeydâya şeref tâb-ı ğam-ı 'ışķıladur
İtmesün Hâķķ anı efsürde çü dâğ-ı dirîn

581 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 104b, T2. 85a

582 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 104b, T2. 85a

1 Bu beyit 583 nolu gazelin de matla beyitidir.

- 7 Dzseler Hâletiyâ târ-ı şu'â-ı mihre
Beñzemez nazm-ı dil-efrüz ki 'ağd-i Pervin

583

- 1 Cây olaldan saña çeşm ü dil-i 'uşşâk-ı hazin
Âb u tâb-ı ruhuñı her gören eyler taşın
- 2 Eyle pâ-mâl yüzün 'işkuñile hâk olanuñ
Kademüñ rence kıl ey pâdişeh-i rüy-ı zemin
- 3 Gerden-i düşmene bâzûsını kor dirler o şüh
Hiç yaraşur mı senüñ boynuña tavk-ı simin
- 4 Çâre olmadı ki şayd eyleye bir âhüyı
Gam keminde turur gerçi ki bu 'abd-i kemın
- 5 Geliñüz zühd ü riyâ ferşini tayy eyleyelüm
Hâleti-veş olalum mey-kedede hâk-nişin

584

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Tolsun diriseñ pertev-i envâr-ı Hudâ'dan
Pâk eyle gönül âyinesin rüy u riyâdan
- 2 Pîrâmenine uğrayamaz şem'-i fenânuñ
Her bād-ı elem kim kopa vâdi-i ricâdan
- 3 Kırş-ı meh ü mihri nider ol sır-i belâ kim
El şunmaz eger mâ'ide inseydi semâdan
- 4 Bilmez ki anuñla açılır gonçe-i hâtır
Bağş itse ne var şeyh-i riyâ-pişe hevâdan
- 5 Rağm eyle ben âvâreye kim zir ü zeberdür
Dil hânesi bārân-ı gam u seyl-i belâdan

583 Ü1. 118a, Ü2. 96b, VE. s. 393, -T1, -T2

1 Bu beyit 582 nolu gazelin de matla beyitidir.

584 Ü1. 116b, Ü2. 95a, VE. s. 353, T1. 105a, T2. 85b

2 -Ü1, -Ü2, -VE

3 sır-i belâ: ehl-i fenâ Ü1, Ü2, VE // El şunmaz eger: Şunmaz elini Ü1, Ü2, VE

- 6 Zâhidde ‘alil olmasa ger dîde-i idrâk
İncinmez idi câmdaki nûr u ziyâdan
- 7 Fikr-i müje vü zîkr-i leb-i la‘li gidersin
Kurtarsa beni Hâzret-i Hâk̄k̄ havf u recâdan
- 8 Hep baña atar Hâletiyâ nâvek-i cevrin
Hâk̄k̄ şaklasun ol şüh-ı cefâ-kîşi hâţâdan

585

Mef‘ülü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Dil çıķmağ istedükçe yem-i ‘ışķ-ı yârdan
Oldı havâle seng-i belâ her kenârdan
- 2 İtmezdi ‘andelib-i çemen âh-ı âteşin
Kurtarsa dâmen-i gül-i gül-zârı hârdan
- 3 Geçmez kumaş-ı şabr alınmaz metâ‘-ı vaşl
Bâzâr-ı ‘ışķ h‘âceleri kaldı kârdan
- 4 Hâk-i rehin getürmese bād olma bî-huzûr
Kim kâm alur ki alasin rûzigârdan
- 5 Dilber çıkarsa câme vü destârını disek
Âzâdedür nihâl bugün berg ü bârdan
- 6 Kuhl-ı gubâr-ı râhını gözden siler diyü
Düşmekdedür yaşum nazar-ı i‘tibârdan
- 7 ‘Âşıkların şayarken eger ańsa düşmeni
Müşkil gelür o gün baña rûz-ı şümârdan
- 8 Hâk olduğum kayırmaz idüm Hâleti eger
İkbâl olaydı sâye-i perverdigârdan

6 -Ü1, -Ü2, VE

7 -T1, -T2

585 Ü1. 118a, Ü2. 96b, VE. s. 354, T1. 105a, T2. 85b

7 -Ü1, -Ü2: Bu beyit T1’de derkenar olarak yazılmıştır.

586

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Ölüyorken baña şun la‘l-i şeker-bâruñdan
Tuymayın cân acısın lezzet-i güftâruñdan
- 2 Göster âhir nefesümdür ruhuñ âyinesini
Yüz çevirmek nice bir ‘âşık-ı bîmâruñdan
- 3 Mest-i ‘ışkuñ düşer elbette humâr-ı merge
Kaldururlarsa eger sâye-i divâruñdan
- 4 Dâm u dâne komağı hûb bilürsin ammä
Ölse de yok haberüñ hâl-i giriftâruñdan
- 5 Ser-nüvişt-i dil-i erbâb-ı melâl eylerdi
Alsa bir nüsha felek hatt-ı siyeh-kâruñdan
- 6 Ey felek dâ‘ire-i himmete uğratmazsın
Hayli âzürde-dilüz gerdiş-i pergâruñdan
- 7 Dökse biñ kerre eger hañcer-i gam kanumuzu
Kurtuluş yok yine ol gamze-i hün-h‘vâruñdan
- 8 Nice bir h‘vâba varur ey dil-i şeydâ bahtuñ
‘İbret almaz mı senüñ dide-i bidâruñdan
- 9 İntizâr üzredür erbâb-ı hüner Hâletiyâ
Ne çıkar diyü der-i cümle-i efkâruñdan

586 Ü1. 113b, Ü2. 91b, VE. s. 380, T1. 105a, T2. 85b

2 nefesümdür: nefesinde Ü1, Ü2

3 -Ü1, -Ü2, -VE

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2

7 -T1, -T2, -VE

8 -T1, -T2, -VE

9 İntizâr üzredür erbâb-ı hüner / Ne çıkar diyü der-i cümle-i efkâruñdan: Ruhi mir‘âtına kılmazdı nazar / Ger ‘adü bulmasa yüz yâr-i sitem-kâruñdan Ü1. Ü2

587

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Urursın seng-i cevruñ hazz idersin inkisârımdan
Yıkarsın hâne-i kalbüm şaķınmazsın ğubârımdan
- 2 Ben ol şâh-ı gamum kim âb-ı hasret sâye-bânımdur
Koparsa pertev-i şefkat o mihr-i tâb-dârımdan
- 3 Eger Mecnûn-ı deşt-i hayret olsam 'ömrüm oldukça
Nigâh-ı ülfet olmaz ol ğazâl-ı şive-kârımdan
- 4 Añar zülfin perişân itdüğün bu şarşar-ı âhuñ
Şikâyet eylesem yanında bir dem rûzigârdan
- 5 Ne eyler bâd-ı âhum mezra'-ı âmâlümü hurrem
Ne hõd nâm u nişân ķor hırmen-i şabr u ķarârımdan
- 6 Fiğânımdan güzeller evlerinde h'vâba varmazlar
Huzûr itmez feleklerde melekler âh u zârımdan
- 7 İderler rûy-ı âteş-tâbı seyrin yâdlar her dem
Benüm dâĝ-ı cefâdur hâşılum ol gül-'izârımdan
- 8 Beni şehr-i belâya şaldı kendü ğayra yâr oldı
Umulmazdı bu deñlü bî-vefâlık şehriyârımdan
- 9 Şu deñlü ķaşdı vardur Hâleti baña 'adûnuñ kim
Eger ölsem nişân-ı tîr ide seng-i mezârımdan

588

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çeşm-i 'ayyârıñ varur meclisde h'vâba nâzdan
Ķaşd ider cân naķdini ķaldurmaĝa açmazdan

587 Ü1. 112a, Ü2. 90a, VE. s. 352, T1. 105b, T2. 86a

2 -Ü1, -Ü2

3 -Ü1, -Ü2

4 -Ü1, -Ü2

7 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

8 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

9 nişân-ı tîr ide seng-i: nişân-ı seng-i tîr ide Ü1, Ü2

588 Ü1. 121b, Ü2. 100b, T1. 105b, T2. 86a

- 2 Tır-i müjgânın urup evvel nazarda cânuma
'İşkuñ encâmın baña bildürdi çaķ ağâzdan
- 3 Çeşmi bir şeh-bâzdur kim ser-be-ser hûbân-ı şeh
Dil-rübâlık şan'atın kaçmışlar ol şeh-bâzdan
- 4 Şeh-süvârum 'arşa-i 'ışkuñda hiç lâyıķ mıdur
Dür ola çevgân-ı zülfüñ 'âşık-ı ser-bâzdan
- 5 Zaķm-ı tığ-i yâr vaşfın Hâletî nazm eylemiş
Mutrib-i meclis ser-âgâz eylesün şehnâzdan

589

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İsterem süzân idem bu âh-ı âteş-nâkden
Pertev-i mihr-i sa'âdet gelmiyor eflâkden
- 2 Meyve-i maķşûd virmez kimseye hergiz felek
Hüşe alınmaz katı bâlâ olunca tâkden
- 3 Luţf idüp ey serv-i bâlâ-ķadd dil-i üftâdeyi
Zülfüñe ber-dâr iderseñ kaldırursın hâkden
- 4 Zann iderdüm ben ki hep dünyâ evi târik ola
Almadan bir lem'a göñlüm nür-ı 'ışķ-ı pâkden
- 5 Şöyle geldi Hâletî seng-i cefâ-yı rûzigâr
Kalmadı hergiz eşer âyine-i idrâkden

590

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Ayırdı dil-i zârı senüñ gibi melekden
Kim gördi benim gördüğüm ey şüh felekden

2 müjgânın: müjgâni Ü1, Ü2

3 Çeşmi.....hûbân-ı şeh: Zümre-i hûbân nice çeşmüñ müsellem tutmasun T1, T2 // kaçmışlar: görmüşler T1, T2

4 zülfüñ: luţfuñ T1, T2

589 Ü1. 117a, Ü2. 95b, VE. s. 367, T1. 105b, T2. 86a

590 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 105b, T2. 86a

- 2 Destinde sipihrüñ görünen hâle degüldür
Bir zendür o kim halkı geçürmişdür elekten
- 3 Sîm ü zer-i eşk ü ruh-ı 'uşşâka revâdur
Ferş-i haremüñ olsa eger seng-i mihekkden
- 4 Abdâl-ı ğamam yok felegüñ farķı yanumda
Bir köhne kebüdî bırağılmış kepenekden
- 5 Vâbeste olur Hâletiyâ fazl-ı Hudâ'ya
Dil şafhasını pāk idelüm noķta-i şekkden

591

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Yâri görince kaldı gönül 'arz-ı hâlden
El degmedi şikâyete şükr-i vişâlden
- 2 Sultân-ı vaşl mevkib-i zevķ ü sürürile
Bir dem mi var ki geçmeye râh-ı hayâlden
- 3 Şemşir-i âhum eyleridi düşmeni zebün
El degmiş olsa bahtile ceng ü cidâlden
- 4 Esdürme bād-ı âhumı âyine-i felek
Şâyed mükedder ola ğubâr-ı melâlden
- 5 Serviyle süseni nidelüm kıddi variken
Çıkamaz dil ehli Hâletiyâ i'tidâlden

592

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Kaçmazsa ehl-i 'ışķ eger katl-i 'âmdan
Şemşir-i ğamzesini çıkarısın niyâmdan

591 Ü1. 117b, Ü2. 96b, VE. s. 390, T1. 105b, T2. 86a

1 Yâri.....'arz-ı hâlden / El.....şükr-i vişâlden: Bâdedür haķķâ ki ancak kâm-ı rindân-ı cihân / Sâķi-i meclis gibi dünyâda yokdur kâmurân VE

592 Ü1. 122a, Ü2. 100b, VE. s. 376, T1. 106a, T2. 86b

1 Kaçmazsa: Kaçarsa Ü2 / ehl-i 'ışķ: ehl-i 'ışķa Ü1, VE. T1, T2

- 2 Bir dāne-i laṭīfdür ol ḥāl-i yār kim
Vāreste kıldı mürğ-i dili fikr-i rāmdan
- 3 Her kaṭre-i 'arāk ki zenaḥden çeken olur
Virdi nişāne cür'a-i ke'sü'l-kirāmdan
- 4 Yümn-i ḥayāl-i 'arız u ruḥsār-ı yārile
Āzādeyem mülāḥaza-i şubḥ u şāmdan
- 5 Ḥāke ber-ā-ber oldı görüp yāri Ḥāletī
Bildürdi mest-i 'ışk idügin iltiyāmdan

593

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Şorma erbāb-ı ğamuñ āteş-i pinhānından
Bil hemān ḥūbların cünbüş-i dāmānından
- 2 Nice kan ağlamayın kim cigerüm ḥūn oldı
Bir Mesihā-nesesüñ süzen-i müjgānından
- 3 Bilmek isterseñ eger ma'deni simüñ nic'olur
Cismine eyle nazar çāk-i giribānından
- 4 Şahn-ı gül-zār-ı ğamuñ şöyle gerek bülbüli kim
Güllere āb vire dide-i giryānından
- 5 Zülf-i yāriyle idüp Ḥāletiyā ta'birin
Zevk alur ehl-i cünün ḥ'āb-ı perişānından

594

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Şafā eyler gönül çekseydi dilber tiğ-i ḥūn-pāşın
Muḥabbet şem'idür ol şevki artar alsalar başın
- 2 Benüm bir kanlu taşum yok disem olurdu dünyāda
Eger göz yaşı ḥūnin itmeseydi işigün taşın

2 Bir.....kim / Vāreste.....rāmdan: Ḥāl daḥi ne dānedür anuñ ki her goren / Vābeste kıldı mürğ-i dilin bim-i dāmdan VE, T1, T2

593 Ü1. 112b, Ü2. 90a, VE. s. 380, T1. 106a, T2. 86b

594 Ü1. 114b, Ü2. 92b, VE. s. 381, . T1. 106a, T2. 86b

- 3 Alınmazdı elinden gamzesiniñ naqd-i cân hergiz
Havâle itmeseydi üstine dilber eger qaşın
- 4 Ğazab vaqtinde ol ebrûlaruñ cünbüşlerin seyr it
Eger kim görmedüñse ey gönül mâhiler uğraşın
- 5 İştidüm Hâleti şatmış sarây-ı dehri bir câma
Begendüm ol fenâ mey-hânesiniñ rind-i 'ayyâşın

595

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 'Arz eylemeden ceş-i cihân-gir belâsın
Şâh-ı hıredüñ 'ışk nigün itdi livâsın
- 2 H'âbında gören fitne-i eyyâm beliñler
Ol şüh-ı sitem-güsterümüñ tığ-i cefâsın
- 3 Ey şüh-ı cihân erre-i hicrânile kesme
Yoluñda olan ehl-i dilüñ nahl-i ğarâsın
- 4 Küh-sâr-ı gama güş tutan ehl-i muhabbet
El-ân işidür tışe-i Ferhâd şadâsın
- 5 Çün Qays serüm oldı nişimen-geh-i mürġân
Şeh-bâz-ı gam-ı 'ışk deġişdürdi yuvasın
- 6 Sinemde hemân na'l keser 'işvesi zirâ
İtmâma komaz dâ'ire-i mihr ü vefâsın
- 7 Bozulsa n'ola Hâletiyâ Yûsuf-ı nazmum
Anuñ zen-i fertüt-ı felek kesdi bahâsın

596

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Naqd-i 'ömri 'arz idüp öpdüm leb-i cân-perverin
Narh-ı rûzî üstine aldum o şühüñ sükkerin

5 sarây-ı: metâ'-ı Ü1, Ü2

595 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 106a, T2. 86b

596 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 106b, T2. 87a

- 2 Reşke şalma 'aşıkı lāzım mı bād-ı rüste-ñiz
Kılmağa nā-būd bir pervānenüñ hākisterin
- 3 Özge revnağ buldı gönümde hayāl-i kāmētüñ
Şöyle beñzer ol nihāl-i tāze sevmişdür yerin
- 4 Jeng-i mir'āt-ı derün eflāke bakmaqdan gelür
Ey hoş ol 'ākıl ki ceyb-i fikre çekmişdür serin
- 5 Def' idüp çin-i cebinüm va'de-i vaşlıyle yār
Nüşha-i endūhumuñ kaldurdı tār-ı mıstarın
- 6 Şöyleyin kim kudretüm bir āha kalmışdur hemān
Ol da te'sir eylemezse yāre bilmem n'eylerin
- 7 Tutdum İbrāhīm Edhem meslegin ey Hāleti
Eyledüm teslim şāh-ı 'ışka gönüm kişverin

597

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Korkarın kām almadan hattı kaplaya yārüñ femin
Güm kıla bāziçe-i eyyām nā-geh hātemin
- 2 Rütbe-i 'ışkum bilelden örter oldı sinesin
Gördi zahmum özgedür göstermez oldı merhemin
- 3 N'eyleyin cām-ı Cem'i āyine-i İskender'i
On sekiz biñ 'āleme virmem muhabbet 'ālemin
- 4 Bir müferrih eyle peydā ey tabīb-i rüzigār
Süde-i pürüze-i çarh eyle cüz-i a'zamın
- 5 Ğarğa virdi 'ālemi tūfān-ı eşk-i ehl-i dil
Vaқtidür erbāb-ı devlet çekse dünyānuñ ğamın
- 6 Mürde-i hicrān için kim nevha eyler Hāleti
Günde biñ kez ölmenüñ tutmaq ne mümkün mātemin

597 -Ü1, Ü2. 90b, -VE, T1. 106b, T2. 87a

2 -Ü2

5 Ğarğa virdi 'ālemi: 'Ālemi ğark eyledi Ü2

598

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Görür āyine-i sāgarda 'aks-i rüy-ı tābânın
Anuñçün şeh-levendüm içse çäk eyler giribânın
- 2 Tutar geh dilde gāhī didede la'l-i leb-i yāri
Muhaşşal mübtelā-yı 'ışk olanlar gezdürür cānın
- 3 Zülāl-i vuşlata dil-teşneyem bir nice yıllardur
'Aceb mi cān atarsam göricek çāh-ı zenehdânın
- 4 O şūhuñ kākūli bir h'āce-i şāhib-i mürüvvedür
Pür eyler müşk ü 'anberle şabānuñ ceyb ü dāmânın
- 5 Düşerdi firkatüñle lāle-veş güller de küh-sāra
Eger kim tutmasaydı hārlar gül-şende dāmânın
- 6 Ciger pergālesi gelmek gerek ey Hāleti gözden
O deryānuñ begenmezler güzeller degme mercānın

599

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Tığ-i cevriyle alur 'āşıkuñ āhir cānın
Nim-bismil kıomaz ol şūh-ı cihān kıurbānın
- 2 Felegüñ öyle midür cünbüşi kim bir 'āşık
Getüre hāle-i āgūşa meh-i tābânın
- 3 Cevrile 'āşığı āglatma ki çok nesne ider
Bu kıadar za'file çarha çıkaran efgānın
- 4 Hābbezā küh-ı muhabbet ki çü pīrān-ı tarık
İrişür menzil-i maķşūda tutan dāmânın

598 Ü1. 121a, Ü2. 100a, -VE, T1. 106b, T2. 87a

1 Bu beyit 636 nolu gazelin de matla beyitidir.

4 -Ü1, -Ü2; 'anberle: 'abirle T2

6 O deryānuñ begenmezler: Bezenmezler o deryānuñ Ü1. Ü2

599 Ü1. 120b, Ü2. 100a, VE. s. 352, T1.106b, T2. 87a

3 Cevrile 'āşığı: 'Aşığı cevriye VE

- 5 Düşmüşüz Hâletiyâ 'ışkına bir şühuñ kim
Mülk-i dilde yürüdür gamzesinüñ fermânın

600

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Küyuñ gubârı oldı gamuñla helâk olan
Kalmaz yabanda râh-ı muhâbbetde hâk olan
- 2 Dest-i firâkdan nice bilsin şikâyetüm
Germiyet-i vişâlüñile sine-çâk olan
- 3 Her dem talar semek gibi deryâ-yı fikrete
Menzil-gehi çü mâh-ı münevver simâk olan
- 4 Ammâ ki mâh pertevini meş'al eylemez
Cây-ı kararı küşe-i târ-ı megâk olan
- 5 Mir'ât-ı çarç reng-pezir oldı Hâleti
Meyl itmez aña âyine-i kalbi pâk olan

601

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şimdi çeşmümden benüm eşk-i nedâmetdür gelen
Kışt-zâr-ı sineme bârân-ı rahmetdür gelen
- 2 Maḥremem bir bezme kim ser-kâr-ı 'ıyşından müdâm
Bâde-i 'aşkile pür câm-ı haḫîḫatdür gelen
- 3 Sineñü cândan teḫî kıl guşsa-i dilber gelür
Şadri aḫzâr eyle bir sâhib-sa'âdetdür gelen
- 4 Gelmek istermiş ḫayâli saña ey göz merdümi
Perde-i pindârı ḫaldur gör ne devletdür gelen

600 Ü1. 112b, Ü2. 90b, VE. s. 371, T1. 107a, T2. 87b

601 Ü1. 117b, Ü2. 96b, VE. s. 372, T1. 107a, T2. 87b

1 sineme: sinede Ü1. Ü2

2 pîr-i muḡānuñdan baña: ser-kâr-ı 'ıyşından müdâm T1, T2: Ü1'de, pîr-ı muḡānuñdan baña şeklinin üzeri çizili olup hemen alt tarafında T1 ve T2'deki şekil de kayıtlıdır.

- 5 Şehd-i luṭfindan sihipr-i nā-kesūn kām almadum
Ağzuma ancak benüm engüşt-i ḥayretdür gelen
- 6 Şāh-ı 'ıŝkām başum üzre dūd-ı āhum ŝanmañuz
Sāye-i tır-i hümā-yı 'izz ü rif'atdür gelen
- 7 Micmer-i devletlerinden sıflegān-ı 'ālemūn
Dide-i ümmid-i ḥalkā dūd-ı ḥasretdür gelen
- 8 Ārzū-yı devlet ü ümmid-i rif'at kalmadı
Kālbüme ey Ḥāletı bilmem ne ḥāletdür gelen

602

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Giceler kaddūn añup ŝubḥa deĝin cūŝ iderin
Elif-i sīnemi ḥasretle der-āĝūŝ iderin
- 2 Bāde itdükçe gelür ḥātırā endişe-i 'ışk
Kıŝŝa-i ĝuŝŝa-i devrānı ferāmūŝ iderin
- 3 Benem ol ŝāh-ı muḥabbet ki murād itsem eger
Felegi meclisümūñ ŝahanına ser-pūŝ iderin
- 4 Yine ruḥsāruñadur meyl-i dil-i zārı veli
Zāhirā ḥaṭṭ-ı siyeh-kāruñı rü-pūŝ iderin
- 5 Ne kadar gelse girān Ḥāletiyā dil-dāra
Gūŝına ben güher-i pendümi mengūŝ iderin

603

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ey felek sensin dem-ā-dem ḥalkı nālān eyleyen
Bir dilim nān gösterüp biñ tıflı giryān eyleyen
- 2 Ol periden kıl ḥazer zīrā ne isterse ider
şişe-i kālbüñde timŝālin nümāyān eyleyen

7 -Ü2. VE: devletlerinden: himmetlerinden T1, T2

602 Ü1. 117b. Ü2. 96a. VE. s. 379. T1. 107a. T2. 87b

603 Ü1. 120a. Ü2. 99a. VE. s. 378. T1. 107a. T2. 87b

- 3 Geh ayaguñ geh elüñ öpmekdür ey şüh-ı cihân
Mest-i cām-ı 'ışkuñı üftân ü hizân eyleyen
- 4 Sensin ol kim itmeyüp şemşir-i cevruñ der-niyâm
'Āşikuñ öldürme dirlerse eger kan eyleyen
- 5 Virdi top-ı ahile tertib-i leşkerden ferâğ
Kem gedâyı Hâleti başına sultân eyleyen

604

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Niçün sen cānı zāhid kākül-i cānāna virmezsin
Hayāt-ı müste'aruñ 'ömr-i bi-pâyāna virmezsin
- 2 Anuñçün t̄alib olmaz aña ey p̄ir-i muğān zāhid
Bilür rez duhterin anuñ gibi nā-dāna virmezsin
- 3 H̄aṭuñ geldi yine kām almadum h̄āl-i 'izārından
Gedā-yı küy-ı 'ışka h̄ürmenüñden dāne virmezsin
- 4 Toḡuz peymāneñ olsa sāk̄iyā gerdün gibi sen de
Birisin ḡaldurup ḡam-ḡin olan yārāna virmezsin
- 5 Nice bilmek gereksin ḡadr-i vaşlın H̄āleti sen kim
O şūhuñ dāğ-ı hicrānın gül-i ḡandāna virmezsin

605

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Kākülinden añladum göñlüm perişān olduğın
Ḡamzesinden bilürem hep baḡrumuñ kan olduğın
- 2 Gördüm olmuş ḡaşları tuḡrā-yı menşür-ı cemāl
Ṭuydum ol şūhuñ hemān sultān-ı h̄übān olduğın

604 Ü1. 121b, Ü2. 98b, VE. s. 386, T1. 107b, T2. 87b

1 müste'aruñ: müste'arı Ü1, Ü2, VE

2 zāhid: şüfi T1, T2

5 Nice.....kim / O şūhuñ dāğ-ı hicrānın gül-i ḡandāna: Şerār-ı āha bā'is H̄āleti hep mihr-ı dilberdür / Yine ammā sen anı mihr-i nūr-efşāna Ü1, Ü2, VE

605 Ü1. 122a, -Ü2. VE. s. 363, T1. 107b, T2. 88a

- 3 Medh iderdüm yâri evvel bir içim şudur diyü
Şoñra tıydum la‘linüñ ser-çeşme-i cân olduğın
- 4 Āteş-i dilde cigerden gördüm itmişler kebâb
Añladum cân hânesinde guşsa mihmân olduğın
- 5 Sîne şahrâsına uğrar çünki seyl-âb-ı sirişk
Hiç ta‘accüb eylemen dil şehri virân olduğın
- 6 Derd-i ‘ışk-ı dilberüñ Mevlâ bilür ki her zamân
İsterem cânım gibi sinemde pinhân olduğın
- 7 La‘l-i nâbın itmesün dilber dehânumdan cüdâ
İstemezse Hâletî küyında efgân olduğın

606

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Kaçmadı bārân-ı ğamdan gerçi Kays u Kūh-ken
Bām-ı ‘ışkuñ zir-i mizâbındayam ammâ ki ben
- 2 Almağ olmaz destine ol gönçe-i nâzik-mizâc
Kâğıd-ı nâmem eger olursa berg-i yâsemen
- 3 Nâ-Hudâ-yı dehr kılmış keşti-i ümmidüme
Pây-ı mūrândan sütün târ-ı ‘anâkibden resen
- 4 Bâddan alur peyâm-ı zülfi ‘anber-bāruñı
Nâfesin atsa n'ola yabana âhü-yı Hōten
- 5 Rişte-i cânuñ harîf-i çire-dest-i baht-bed
Râhat olmaz itmese her ‘uğdesin dendân-şiken
- 6 Terk iderdi ğam derûnum şehri ey Hâletî
Olmasa her ğâh dâmen-gir aña hubbū'l-vañan

3 -VE: tıydum: bildüm Ü1

4 -VE

5 -Ü1, -Ü2: Bu beyit T1’de derkenar olarak, T2’de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

6 -Ü1, -Ü2: Bu beyit T1’de derkenar olarak, T2’de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

7 La‘l-i nâbın.....cüdâ / İstemezse.....olduğın: Hâletî’ye şimdi cevır itmek neden bilmez misin / Luţfuñile bir zamân maşsūd-ı akrân olduğın VE: Beyitin VE’deki şekli ayrıca T1’de derkenar olarak, T2’de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

606 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 107b, T2. 88a

607

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 İltifāt eyler biraz gördükçe ben dīvānesin
Şem'-i meclis hānde eylerken yaqar pervānesin
- 2 Mürg-i dest-āmüz sultān-ı muhabbetdür gönül
Zehr-i gamla itdürür ālūde āb u dānesin
- 3 Nice güm-rāha bulunmuşdur tarīk-i 'ışqda
Bilmez iken bu dil-i dīvāne rāh-ı hānesin
- 4 Çeşme-i çeşminden ağzın itmese biñ kerre pāk
Öpmez erbāb-ı cünün pāy-ı seg-i cānānesin
- 5 Çeşmüm eyler eşkile ālūde müjgānın müdām
Zülf-i pür-piçüñ hayāliyle ter eyler şānesin
- 6 Şöyle mest olsam ki bir dāmān-ı istiğnāyile
Bezm-i dünyānuñ şikest itsem toquz peymānesin
- 7 Şöyle bir mey-hāne özler gönlümüz kim Hāleti
Mest ola gūş eyleyenler na'ra-i mestānesin

608

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Her zamānda āh kim bir Yūsuf-ı gül-pirehen
Mürg-i cānum bülbül eyler meskenüm beytü'l-hāzen
- 2 Yūsuf-ı dilden gehi feryād irerdi gūşına
Olmasaydı dūr-bīn gāyetde ol çāh-ı zeķan
- 3 Zāhirā zāhid hum-ı şahbāya seng-endāz olur
Remzi ammā olmadur ehl-i derūna dil-şiken
- 4 Hatt-ı nev-hizüñ gamından nāle vü efgānumı
İşidenler didiler feryād ider mürg-i çemen

607 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 107b, T2. 88a

608 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 108a, T2. 88b

- 5 Fıkr-i la'lüñle binâ-yı 'ışka bünyâd urdı dil
Güyyâ Şîrin için bir kaşr yaptı Kûh-ken
- 6 N'ola çoçdursa miyânın ben şararmış 'âşıka
Hazz ider zerrin kemerden ol nigâr-ı sim-ten
- 7 Genc-i bād-âverde hiç kalmazdı reşküm Hâletî
Âhuma rahm eyleyüp gelse o şüh-ı sim-ten

609

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Gam-ı ruhuñla ider turma nâle vü şiven
Yüz eyleyüp gül-i şad-bergi 'andelib-i çemen
- 2 Olurdu hâşılını belki saña beñzetmek
Eger nihâl-i güleaşlanaydı şâh-ı semen
- 3 Gıdâ-yı rûh disem gûşsa-i civânâna
Ko zâhidâ baña pendi benüm gamum yeme sen
- 4 Tokınsa cismine elbette eyler âzürde
Tokınsa rişte-i cândan o şûha pirâhen
- 5 Zemîn-i şî'rüme hiç Hâletî hâlel gelmez
Bu deñlü çignek iken hıttâ-i diyâr-ı sühân

610

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Seri meydâna kodum şem'-i şeb-ârâ gibi ben
Başumı almağıla korkudamazsın beni sen

5 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır: Bu beyit 675 nolu gazelin de 5. beyitidir.

6 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır: Bu beyit 675 nolu gazelin de 6. beyitidir.

7 Genc-i bād-âverde.....Hâletî / Âhuma.....şüh-ı sim-ten: Bildüm ol Yûsuf-cemâlün firkatıyla Hâletî / Kalb-i 'âşıkdan kinâyet olduğın beytül-hazen T1'de derkenar olarak yazılmış olan. T2'de ise şiirin hemen altındaki şekilde.

609 Ü1. 116b, Ü2. 95a, VE. s. 374, T1. 108a, T2. 88b

4 şûha: yâre Ü1, Ü2

610 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 108a, T2. 88b

1 Bu beyit 637 nolu gazelin de matla beyitidir.

- 2 Gözleri ilişeli ol gül[-i ter] yanında
Çeşm-i ağıyara olupdur dil-i gam-dide diken
- 3 Hâl-i bülbül nic'olur kim işidüp feryâdın
Hâdeden arkası üstine gelür verd-i çemen
- 4 Ser-i küyında beni mürde görenler dirler
Bağmamışdur yüzine yâr güzâr eyler iken
- 5 Vaşf-ı çâh-ı zeķanı dilbere âgâz itse
Eyü sözler düşürür Hâletî-i pâk-sühân

TEKMİL-İ KUŞÜR-I HARFÜ'N-NÜN

611

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çıkma seyr-i sebze-zâra ey sehi serv-i revân
Çıkmasun çarh-ı zümürüd-fâma âhumdan duhân
- 2 Şöyle âfetsin ki bulsañ cânın alurduñ o dem
Virse bir 'âşık eger kim yoluña biñ kerre cân
- 3 Çâk iderseñ hançerüñle sinemi tenhâda it
Olmasun derd-i derûnum illere cânâ 'ayân
- 4 Gelmedi bâzâr-ı dehre haķķ budur la'lüñ gibi
Gevher-i sükker-nişâr ü şekker-i gevher-feşân
- 5 Sâ'id-i siminini meclisde `uryân eyleyüp
Göñlümüz alur ele her gâh ol şüh-ı cihân
- 6 Ben hazîz-i hâkde sen evc-i istiğnâdasın
Güşuña irmez anuñçün itdügüm âh u efgân
- 7 'Âşık-ı zârı helâk itsün diyü ey Hâletî
Ėamzesin tahrik ider ol şüh-ı fettân her zamân

2 ol gül: ol gül[-i ter] (Terkibin vezin ve anlam bakımından olması gereken bu şekli, bu beyitin bir başka Nun gazelinde de aynen geçen şeklinden yararlanılarak tesbit edilmiştir.)

611 -Ü1, -Ü2, VE. s. 351, T1. 108a, T2. 82a

(Nun harfi Tekmîl-i Kusûr bölümü T2'de derkenar olarak yazılmıştır.)

612

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Rûh-ı şānī olmasaydı bāde ey şūh-ı cihān
Sāğar olmazdı Mesīha-yı lebüñle cāna cān
- 2 Eşk-i al ü çehre-i zerdüm muķarrerdür benüm
Gelse gitse bāğ-ı dehre biñ bahār ü yüz huzān
- 3 Minnete geçmezdi hergiz kār-ı Ferhād-ı huzın
Kaşrina Şirīn'ün itse çeşme-i cānın revān
- 4 Pārelenmezdi girībānı kabā-yı şabrumuñ
Olmasaydı benden ol āfet eger dāmen-keşān
- 5 Leblerüñ şevkıyle Mecnün olsa cāna Hāleti
Başı üstinde tutar mürğān-ı ervāh āşiyān
- 6 Sunsa ger āyine-i 'ālem-nümā-yı sāğarı
Bir dem içmek biñ vilāyet gösterür pīr-i muğān
- 7 Kaldurursın rüyuña düşse elüñle zülfüñi
Saña qalmışdur cihānda fitne kaldurmağ hemān

613

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Yollar üzre gördi yārūñ na'l-i esbinden nişān
Çār-ebrū hūblar görmüş gibi hazz itdi cān
- 2 Sūzumı añlardı o dilber duhānumdan benüm
Şimdi ammā şöyle yandum çıkmaz oldu hiç duhān

612 Ü1. 119a. Ü2. 97b. VE. s. 351. T1. 108b. T2. 82a

1 Mesīha-yı lebüñle: leb-i la'lüñle her dem Ü1, Ü2

3 Kaşrina Şirīn'ün itse: Sūd yerine itse farazā VE, T1, T2

4 -Ü1, -Ü2

6 -T1, -T2

7 -T1, -T2: qalmışdur: gelmişdür VE

613 Ü1. 119a. Ü2. 98a. VE. s. 375. T1. 108b. T2. 82a

2 ol dilber: yār evvel Ü1, Ü2

- 3 Āsumāna çıkmayam küyin koyup ben zerre-vār
Āfitāb-ı 'ālem-ārā korsa zerrin nerdübān
- 4 Dide-i bahtı olunca h'ābda 'ışk ehlinüñ
Hiç müfid olmaz ne deñlü itse feryād u figān
- 5 Kaçmasa hāyideden tütü-i tab'-ı Hāletü
Sükkere teşbih iderdi la'lüñ ey şüh-ı cihān
- 6 Çāk iderseñ hañçerüñle sinemi tenhāda it
Olmasun dāğ-ı derūnum illere cānā 'ayān

614

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gelmege 'ahd eyler ammā gelmez ol şüh-ı cihān
Haqq budur kim gelmemişdür aña beñzer bir civān
- 2 Eyle hem-zānū dem-ā-dem kendüñe 'aşıkları
Pāk dāmenlerden olma dōstum dāmen-keşān
- 3 Görünen müjgān degül mürğ-i hayāl-i hāl için
Gözlerüm düzdi has ü hāşākden bir āşiyān
- 4 Zülf-i pür-çinüñ gibi olsa perişān ihtilā
Leblerüñ gibi bizümle cāna cān ol her zamān
- 5 Alımazdı Hāletü erbāb-ı bezmüñ 'aqlını
Cām-ı şahbā virmeseydi la'l-i dilberden nişān

615

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Yāre didüm eylerin vaşluñ taşavvur her zamān
Hāzz ider şandum veli itdüm taşavvurdan ziyān

3 -Ü1, -Ü2

5 Kaçmasa.....Hāletü / Sükkere.....şüh-ı cihān: 'Aşık-ı zārin helāk itsün diyü ey Hāletü /
Gānzesin tahrikden hāli degüldür her zamān Ü1, Ü2

6 -VE, -T1, -T2

614 -Ü1, -Ü2, VE. s. 376, T1. 108b, T2. 82b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamām gazel durumundadır.)

4 -T1, -T2

615 Ü1. 119b, Ü2. 98b, VE. s. 377, T1. 108b, T2. 82b

- 2 Nāvek-i ğamzeñ 'acebdür taşlara te'şir ider
Çeşm-i tîr-endāzuñ olmışken bu deñlü nâ-tüvân
- 3 Künbed-i eflāk tolsun na'ra-i mestānile
İşidilmezse kayırmaz hây u hüy-ı zāhidān
- 4 'Ākıbet hıyr eylemez dünyā-yı dün-perver bize
Öldürür mihmānını ğaddār olunca mîz-bân
- 5 Bāde-i hecrüñ ne bilsin Hâleti telh olduĝın
Görmemişdür anı hiç ol dilber-i şîrîn-zebân
- 6 Nāle vü feryād elüñde ey dil-i şûride baht
Şevk-i vaşl-ı yârile olmazsın āhir keff-zenān
- 7 Eyle hem-zānū dem-â-dem kendüne 'âşıkları
Pāk dāmenlerden olma dōstum dāmen-keşān

616

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Keşf-i rāz itmездüm illere bülbül gibi ben
Söyledürsin nideyin ādemi ey gonçe-dehen
- 2 Cān u baş oynasa yolunda 'aceb mi yārüñ
Kıldı āşüfte gönül mürĝini ol top-ı zekān
- 3 Yapdı Bennā-yı ezel 'ışk hışārın dilde
Başlar dizdi anuñ üstine ol sîm-beden
- 4 Hāl-i bülbül nic'olur kim işidüp feryādın
Hādeden arķası üstine yatur verd-i çemen

3 -Ü1, -Ü2; tolsun: tolmasun T2

5 Bāde-i hecrüñ.....olduĝın / Görmemişdür.....şîrîn-zebân: Alımadı Hâleti erbāb-ı bezmüñ
aqlını / Cām-ı şahbā virmeseydi la'l-i dilberden nişān Ü1, Ü2

6 -T1, -T2: feryād: efgān VE

7 -VE, -T1, -T2

616 Ü1. 120b, Ü2. 99b, VE. s. 370, T1. 108b, T2. 82b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

2 -Ü1, -Ü2

4 -VE, -T1, -T2

- 5 Gözleri ilişeli ol gül-i ter yanında
Çeşm-i agyāra olupdur dil-i gam-dīde diken
- 6 Bāddan alsa peyām-ı hıtt-ı 'anber-fāmuñ
Bırağur kendüsini nāfe-i āhū-yı Hıten
- 7 Hāletī'nüñ n'ola eş'ārına meftün olsağ
Görmedük öylece bir şā'ir-i pākīze-sūhan

617

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 'Āşık olan yüz çevirmez gamze-i dil-dārdan
Olsa biñ hançer kafasında eger agyārdan
- 2 Dem gelür bir ejder-i āteş-feşān olur hemān
Korķacağdur dūd-ı āh-ı 'āşık-ı bīmārdan
- 3 Üstüvār olsa binā-yı 'ışk-ı dilber sinede
'Āşık-ı bi-dil kayırmaz tişe-i āzārdan
- 4 Çarğ-ı kec-rūdandur ey dil her zamān feryādumuz
Yoğsa gāyet şākirüz ol serv-i hoş-reftārdan
- 5 Her neden geçdiyse geçdi gönülümüz ey Hāletī
Geçmedi ammā ki hergiz hāk-i kūy-ı yārdan

618

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Vücūdum kūh-ı gamdur serde yer yer tāze dāğ olsun
Açılsun hākden güller yine dāğ üsti bāğ olsun
- 2 Gönül mahmūr-ı cām-ı 'ışk olup reftārdan kaldı
Müfid olmaz gerekse bādeden yüz biñ ayağ olsun

5 -Ü2, -T1, -T2

6 -T1, -T2: Bāddan: Bādeden VE

7 Hāletī'nüñ.....olsağ / Görmedük.....pākīze-sūhan: Vaşf-ı çāh-ı zeķanuñ kılmağa āğāz itse
/ Eyü sözler düşürür Hāletī-i pāk-sūhan Ü1, Ü2

617 Ü1. 112b, Ü2. 90a, VE. s. 371, T1. 109a, T2. 82b

618 -Ü1, -Ü2, VE. s. 367, T1. 109a, T2. 83a

- 3 Beni kıl sāye-veş hāke ber-ā-ber rāh-ı 'ıŝkuñda
Raķīb-i rü-siyeh tek senden ey meh-rü ırağ olsun
- 4 İdersin sübħa-i şad-dāneyi dām-ı riyā zāhid
Velī ta'n eylemezseñ ehl-i 'ışka yüzüñ ağ olsun
- 5 Hemişe ser-firāz ol şem'-veş sen encümenlerde
Eriyen nār-ı 'ıŝkuñla benüm bağrumda yağ olsun
- 6 Kayırmaz Hāletı ben mürde olsam derd-i 'ışkıyle
Hemān dünyāda ol 'İsā-nefes dil-dār şağ olsun

619

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 ŝikāyet eyleme yanında yārüñ cevri düşmenden
Niye söylersin ey dil çünki anı yeg bilür senden
- 2 Başumdan gitmeye hergiz hevāsı gitse ger başum
Göñülde çıkmaya 'ışkı eger kim çıksa cān tenden
- 3 Kapuñda cānuma cebr eyleyüp āh itmeyem cānā
Ğubār-ālūde olmasun hemān tek hātıruñ benden
- 4 Murādum naħli ber virmez açılmaz gonçe-i kalbüm
Benüm hār-ı belādur hāşılum ancak bu gül-şenden
- 5 Aña te'şir iderdı nāvek-i āh-ı seher-gāhum
Dil-i dilber eger ey Hāletı olmasa āhenden

620

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 'Uŝşāk çekdi rüze-i eyyām firķatin
Ağyar gördi ol ŝanemüñ 'ıyd-ı vuşlatın
- 2 Koyup seni cihāna bakarsa dil-i hākır
Eyle aña efendi cihānuñ hākāretin

619 -Ü1, -Ü2, VE. s. 368, T1. 109a, T2. 83a

620 -Ü1, -Ü2, VE. s. 368, T1. 109a, T2. 83a

- 3 Bir cāmile Cem itmegedür kaçdı her zamān
Gördüñ mi pîr-i mey-kedenüñ saña himmetin
- 4 Cān gūşına çalınsa gerek kūs-i irtihāl
Bekler bu āsiyābda her kimse nevbetin
- 5 Ey Hāletî o yār daği tıfldur henüz
Lü'lü-yi eşkümüñ n'ola bilmezse kıymetin

621

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Dil silsile-i zülf-i siyeh-kāra çekilsün
Manşür gibi turmasun ol dāra çekilsün
- 2 Bār-ı elemi zehr-i gamı ol kaşı yānuñ
Ey 'āşık-ı āvāre nedür çāre çekilsün
- 3 Ādem katı çok çekdi dimiş ol saçı Leylā
Söyleñ dil-i Mecnün'a ki bir pāre çekilsün
- 4 Kullāb-ı ser-i zülfi ile ehl-i muhabbet
Her kanda bulunsa der-i dil-dāra çekilsün
- 5 Ol kaşları yā kaddümi döndürdi kemāna
Şimden girü bārî dil-i āvāre çekilsün
- 6 Fikr-i ser-i zülfüñle benüm düd-ı siyāhum
Ejder gibi bu künbed-i devvāra çekilsün
- 7 Bir tuhfe imiş cāna deger tūği o yārüñ
Şāh-ı gam olan Hāletî-i zāra çekilsün

622

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Ğam-ı ebrüñile kıl kaddümi mānend-i kemān
Kūşe-i çeşmile geh gāh nigāh eyle hemān

621 -Ü1, -Ü2, VE. s. 373, T1. 109a, T2. 83b

2 ol: her VE

622 Ü1. 113a, Ü2. 91a, VE. s. 369, T1. 109b, T2. 83b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

- 2 Gördüğün sîm-berûn umma zekât-ı hüsniñ
Kime hayr itdi ki saña ide ey dil hübân
- 3 Na'l-i esbüñ eşeri beñzeyeli mâh-ı neve
Gökde istediğini yerde bulupdur devrân
- 4 Vardı zülfinde karar itdi gönül gerçekmiş
Şeb-i Kâdr içre turur dirleridi âb-ı revân
- 5 Söyleşürdüm gam u endühile ben Hâletiyâ
Biricik destüme girseydi 'aşâ-yı pîrân

623

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sensin ancak 'âşık-ı şeydâya ey şüh-ı cihân
Hâşıl-ı 'ömr ü murâd-ı hâtır u ârâm-ı cân
- 2 Rûy-ı âteş-nâküñi görince yandum şem'-veş
Kâkülün seyr eyleyince çıkdı başumdan duhân
- 3 Bûs iderken pâyuñı cânâ düşüp kalsam ne var
Olmuşumdur bâde-i 'ışkuñla gâyet ser-girân
- 4 Yok mecâlüm işigüñden başumı kaldurmağa
Bâde-i 'ışkuñ beni şol deñlü itmiş ser-girân
- 5 Ben de düşdüm ardına şeb-diz-i düd-ı âhile
Gördüm olmuş şeh-süvârum gayrılarla hem-'inân
- 6 Nâz ü 'işve baña gelmişdür didi meclisde yâr
Varise gönderdi hübâna büt-i Çin armağân

2 ey dil: dil ey Ü1, Ü2

3 Na'l-i: La'l-i Ü2

4 -T1, -T2

623 Ü1. 113a, Ü2. 91a, T1. 109b, T2. 83b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

2 -Ü1, -Ü2

3 -Ü1, -Ü2

4 -VE, -T1, -T2

5 -VE, -T1, -T2

6 -T1, -T2: 'işve: şive Ü2

- 7 Āteş-i cān-sūz-ı sinem germ olur ey Hāletī
Olduğınca benden ol şūh-ı cihān dāmen-feşān

624

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Şöyle yüklendi aña bār-ı belā-yı hicrān
Korkarın kim bata deryā-yı gama keştī-i cān
- 2 Bār-ı hicrānı çeken hem dil ü [hem] cānumdur
Biri yetmez ki aña olmağa gāyet de girān
- 3 Oldı māni' yüzini görmege gīsū-yı nigār
Bād-ı āhumdan olur baña olursa dermān
- 4 Didi ol gönçe-dehen ağzumu açdurma benüm
Bād-ı āhum olıcağ küyında vezān
- 5 Kızılıñ çıkmadı hiç şimdiye dek Hāletiyā
N'ola nazm içre dinürse saña nağd-i Selmān

625

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Ölüyorken baña şuñ la'l-i şeker-bāruñdan
Tuymayun cān acısın lezzet-i güftāruñdan
- 2 Eksük olmazsa n'ola dūd-ı siyāhum cānā
Kendümi alamadum āteş-i ruhsāruñdan
- 3 Tiğ-i gamzeñle gelüp cismümi çāk it bārī
Çünkü kesdüñ nazaruñ 'āşık-ı gam-h'āruñdan

7 olur: olup T1, T2 // şūh-ı cihān: Yūsuf-liķā Ü1. Ü2

624 -Ü1, -Ü2, VE. s. 355, T1. 109b, T2. 83b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

2 -T1, -T2; [hem]: -VE (Nüshada bulunmayan bu ya da benzeri bir kelimenin vezin ve anlam bakımından mısradaki bulunması gerektiği kanaatindeyiz.)

4 -T1, -T2

625 -Ü1, -Ü2, VE. s. 353, T1. 109b, T2. 83b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır: T1'de derkenar olarak ayrıca "matla' beyti nâkısduv asılda" kaydı bulunmaktadır.)

1 -T1, -T2

- 4 Ne 'aceb menzil olursın ki sen ey kûy-ı nigâr
Görünen naqş-ı cefâdur der-i divârûndan
- 5 Ruḥı mir'âtına kılmazdı nazar Hâletiyâ
Ger 'adû bulmasa yüz yâr-i sitem-kârûndan

626

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Olupdur saña dünyâ 'âşık rüsvâyı bilmezsin
Daḥi sen nâ-reside tıflsın dünyâyı bilmezsin
- 2 Şu deñlü za'fı vardur diñle ey mest-i mey-i nâzum
Eger kim yolda görseñ bu dil-i şeydâyı bilmezsin
- 3 Şakın 'âşık geçinme saña kendüñ bildürür bir gün
Ne âfetdür dilâ ol dilber-i ra'nâyı bilmezsin
- 4 Yatarsın pister-i nâz üzre istignâ seririnde
Ser-i kûyuñda olan âh u väveylâyı bilmezsin
- 5 Elüñ irer şanursın büse-i la'line dil-dâruñ
Daḥi sen Hâletî ol kâmeti bälâyı bilmezsin

627

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dem-â-dem derdüñi bî-derd olan yârâna söylersin
Teb-i hecre düşelden hep gönül yabâna söylersin
- 2 Süreken başına şebnem gül-âbın ol şudâ'ından
Sen ey bülbül niye tırmaz gül-i ḥandâna söylersin
- 3 O yâri bî-vefâ buldum dimişsin bezm-i düşmende
Niçün her bulduğın ey 'âşık-ı divâne söylersin
- 4 Nigârından cüdâ düşmişlere pend itme ey nâşih
Müfid olmaz o söz kim şüret-i bî-câna söylersin

626 Ü1. 113b, Ü2. 91b, VE. s. 355, T1. 109b, T2. 84a

627 Ü1. 113b, Ü2. 92a, VE. s. 371, T1. 110a, T2. 84a

3 düşmende: gülşende Ü1, Ü2, VE

4 Nigârından: Civânından VE / cüdâ: -VE / nâşih: zâhid VE

- 5 Görüp ol mâr-zülf ü nergis-i mestâne-i yâri
Gehi sen Hâletî efsûn ü geh efsâne söylersin

628

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Cân virürsem o şehüñ nâvek-i hün-pâşından
Dikesüz aña nişân maķberemüñ taşından
- 2 Mürg-i dil şaydına kaçd eylese şeh-bâz gibi
Ol kul oğlu çıkarur üsküfini başından
- 3 Nâvek-endâz imiş ol ğamze dil-i 'uşşâķa
Añlamışduk biz anuñ nidüĝini kaçından
- 4 Kaşd ider başumuza hayf ki Leylâ-yı sipihr
Kırmasa kâsemüzi geçduk idi âşından
- 5 Nev-'arüs-ı sühâna Hâletî-i pâk-edâ
Şaçı virdi nice dürr nazm-ı güher-pâşından

629

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dilâ bir büse almak ol şehüñ ruhsâr-ı âlinden
Hemân bir gül kıparmak gibidür bâĝ-ı cemâlinden
- 2 Gül-i gül-şen ruĝ-ı rengin-i dilberden alınmışdur
İder beyhüde ħande ĝâyetiyle infi'âlinden
- 3 Öpüp aĝzuñ belüñ kuçmak hevâsından güzâr
Yine kırtulmadum ammâ rakîbüñ kıl ü kâlinden
- 4 Mübeddel eyleme şubĝ-ı vişâli şâm-ı hicrâna
Ĥazer kıl âfitâb-ı ħüsnüñüñ cânâ zevâlinden

5 nergis-i mestâne-i yâri: çeşm-i ħ'âb-âlüd-ı dil-dârı Ü1, Ü2

628 Ü1. 114a, Ü2. 92a, VE. s. 364, T1. 110a, T2. 84a

629 Ü1. 122a (derkenar olarak yazılmıştır), Ü2. 92a, VE. s. 363, T1. 110a, T2. 84a

1 Dilâ: Baña Ü1, Ü2 / şehüñ: mehüñ Ü1, Ü2

3 -Ü1, -Ü2

4 -Ü1, -Ü2

- 5 Şanur ehl-i muhabbet nâmesiyle müşk-i ezferdür
Eger ol şâh-ı hüsnüñ mü-nümâyân olsa hâlinden
- 6 Beni her kanda görse zâhir eyler çîn-i ebrûsın
Nasībüm rûze-i gamdur hemân kaşı hilâlinden
- 7 Şu 'âşık kim ola şad-pâre cismi tîg-i firkatle
Bilür ey Hâletî ben hastenüñ bir pâre hâlinden

630

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bilmeyen dir rûhı yok bir cisme meyl itmek nedür
Cân virdi şüret-i Şîrîn'e ammâ Kûh-ken
- 2 'Âşık-ı üftâde diller hâk-i râh olmak gerek
Küy-ı vaşla vâşıl olmaz kendüsinden geçmeyen
- 3 'Arz idersin düşmene âyine-i ruhsârûñı
Sensin anı döstüm hep böyle hüd-bin eyleyen
- 4 Var ise bir pirehen peydâ ider ol yâr için
Rişte-i cân cem' ider turma bu çarh-ı pire-zen
- 5 Hâletî-veş bülbülân-ı dehri hâmuş eyledün
Şad-hezârân âferin ey mürğ-i gül-zâr-ı sühan

631

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Eger cân virmeyen dirseñ gam-ı cânânı n'eylersin
Nişâr-ı pây-ı cânân itmeyüp ya cânı n'eylersin
- 2 Senüñ bir gamzeñe tākāt getirmez 'âşık-ı bî-dil
Yanuñca gezdürüp ol hançer-i berrânı n'eylersin

5 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

6 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

7 Şu.....tîg-i firkatle / Bilür.....hâlinden: Akıtdı bezl-i naqd-i nâzile ey Hâletî gönlüm / Ser-i küyına güyâ şu getürdi kendü mälından Ü1, Ü2

630 -Ü1, -Ü2, VE. s. 356, T1. 110a, T2. 84b

631 Ü1. 114a, Ü2. 92b, VE. s. 356, T1. 110b, T2. 84b

- 3 Hevâ-yı kâkûl ü fikr-i dehânıyle zebûn oldum
Tutalum kim bunuñla söyleşilmiş anı n'eylersin
- 4 Eger kim boynı bağlu kûl idinmezseñ dil-i zârı
Bu halka halka gîsû-yı 'abîr-efşânı n'eylersin
- 5 Yumazsa ebr-i rahmet çehremüzden hâk-i işyânı
İlâhî bilmem ol deryâ-yı bî-pâyânı n'eylersin
- 6 Tıyarlar yâreden ey Hâletî hûn-ı dilûñ âhîr
Anuñ ağzın tıtarısın dîde-i giryânı n'eylersin

632

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Göre nakkâş-ı Çîn ger ol büt-i nâ-mihribân şeklin
Olup lerzân bozardı şüret-i deyrüñ hemân şeklin
- 2 Nazar kıl düd-ı âh-ı pür-şerâr-ı 'âşık-ı zâra
Eger görmek dilerseñ ejder-i âteş-feşân şeklin
- 3 Kaçarken dil vişâlûñ şehrine ceş-i melâmetden
Olup üftâde râh-ı gamda bozmuş nâ-gehân şeklin
- 4 Yüzi güyâ şeb-i Kâdr içre nûr-ı pertev-efgendür
Kaçan kim ide dilber zîr-i zülfinde nihân şeklin
- 5 İkisünûñ de rûhın şâd kılmuş hayra girmiştir
Yazan Leylâ'yile bir yerde Kays-ı nâ-tüvân şeklin
- 6 Gönülde genc-i 'ışkuñ serde sevdâ-yı ser-i zülfüñ
Tılsım itmişler ol genc üstine güyâ yılan şeklin
- 7 Urulmağ bir perîye Hâletî-veş neydi 'âlemde
Eger kim âdemüñ bozmasa âhîr dilberân şeklin

633

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Alımaz kendüsini zülf-i perîşânından
'Âşık olan nice ayrılusun anuñ yanından
- 2 Luţf idüp la'l-i lebin öpdüreyim dirse o yâr
'Âşık-ı haste-dilüñ oluvirür cânından
- 3 Ğam ile la'le şebîh oldı yaşum kaçreleri
Budur hâşilum ancak o cefâ kânından
- 4 Nice kan ağlamayın kim cigerüm hün oldı
Bir Mesihâ nefesüñ süz-ı müjgânından
- 5 Eyledüñ güş bu ebyâu bugün Hâletiyâ
Bâğ-ı nazmuñ yine bir mürğ-i hoş-elhânından

634

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Vuşlat ricâsına reh-i 'ışka olan revân
Evvel kademde câna vedâ' eylesün hemân
- 2 Şöyle çoğaldılar ki cefâ tiri urmağa
'Âşıkları nişanlayamaz ol kaşı kemân
- 3 Tağlar kadar gamuñ çekerüz döstüm senüñ
Olsak ne var idi mey-i la'lüñle ser-girân
- 4 Kahr eyle 'âşıka dir ise ger saña 'adü
Luţf eyle diñleme sözini ey şeh-i cihân
- 5 Devlet 'arüsü n'eyleyeyin gelmedi baña
Kodum cihânda Hâletiyâ gerçi çok nişân

633 -Ü1, -Ü2, VE. s. 366, T1. 110b, T2. 85a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

4 -T1, -T2

634 -Ü1, -Ü2, VE. s. 366, T1. 110b, T2. 85a

635

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Neler çekdüm emince dilberün la'l-i dür-efşānuñ
Didi ibrām ile 'āşıklar alur âdemün cânın
- 2 Vefâlar itdi ağıyâra cefâlar kıldı 'uşşâka
Muhaşşal görmedük bir kimse yokdur luţf u ihşānuñ
- 3 Zülâl-i vuşlata dil-teşneyem bir nice yıllardur
'Aceb mi cân atarsam göricek câh-ı zenehdânın
- 4 Düşer lâle-veş gül tağlara rüyuñ firâkıyle
Eger kim tutmasaydı hârlar gül-şende dâmanın
- 5 O yârüñ dâmen-i luţfını tutdı Hâletî şimdi
Eli degmez çeküp çâk itmege hergiz giribânın

636

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Görür âyine-i sâgarda 'aks-i rüy-ı tâbânın
Anuñçün şeh-levendüm içse çâk eyler giribânın
- 2 Yoluña virmedür kaşdum anuñçün şaklarum cânın
Saña cân virmeyen bilmem kime şaklar 'aceb cânın
- 3 Kamer devrinde sensin şimdi nür-ı dide-i 'âlem
Geçürdi mihr-i 'âlem-tâb devrin sürdi devrânın
- 4 Kalurdi bağrumuñ başında dür olmazdı yanumdan
Eger ol gânzeler başdan çıkarmasaydı peykânın
- 5 Bi-hamdi'llâh ki alduñ tab'-ı çälâküñle meydânı
Geçince şöyle geçse Hâletî bir kimse akrânın

635 -Ü1, -Ü2, VE. s. 381, T1. 110b. T2. 85a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

3 -T1, -T2

636 -Ü1, -Ü2, VE. s. 367, T1. 111a. T2. 85a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

1 -T1, -T2

637

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Seri meydâna kodum şem'-i şeb-ârâ gibi ben
Başumı almağıla korkudamazsın beni sen
- 2 Nâvek-i âh-ı dil-i 'âşıkı def' eyleyemez
Birbiri üzre felek giyse tokuz kat cevşen
- 3 Yâ kaşuñ gerçi ki 'uşşâka belâdur ammâ
Ne belâ çekse kayırmaz seni pehlûya çeken
- 4 Câm-ı mey almayalı destüme gam-gin oldum
Ölenüñ kıymeti bilinmez imiş elde iken
- 5 Hâletî'de katı el ırlığı vardur dirler
'Aceb olmaz eline girmese ol sîb zeķan

638

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Görđi sefer yarağını ol şüh-ı bi-amân
Ağlañ bize ki çıkmaludur cânumuz hemân
- 2 Yetmez mi bu gözümdeñ aķan kanlu yaşlar
Tîr-i belâya dil hedef olduğına nişân
- 3 Firķat şebinde naķd-i sirişkin nişâr idüp
Yıldız şayar şabâha degin çeşm-i hün-feşân
- 4 Bir demde biñ belâ-keşi gamzeñ kılur helâk
Biri biñe geçer oķınuñ ey kaşı kemân
- 5 Âhenden olsa Hâletiyâ âdemüñ dili
Anı delik delik ide zeng-i gam-ı zamân

637 -Ü1, -Ü2, VE. s. 357, T1. 111a, T2. 85b

(Bu gazel T1 ve T2'de matla beyti de olmayan nâ-tamâm gazel durumundadır.)

1 -T1, -T2; Bu beyit 540 nolu gazelin de matla beytidir.

638 Ü1. 114a, Ü2. 92b, VE. s. 357, T1. 111a, T2. 85b

(Bu gazel T1 ve T2'de matla beyti de olmayan nâ-tamâm gazel durumundadır.)

1 -T1, -T2

4 -T1, -T2

639

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Giceyle uyku görmem ol gözi bīmār derdinden
Yumulmaz gözlerüm tā ölmeyince yār derdinden
- 2 Disünler kim anuñ derdi şarāb-ı la'l-i nābuñdur
Şorarsa ol tabīb-i cān dil-efgār derdinden
- 3 Eger kim nice yıllar zār olursa pister-i gāmda
Gönül hergiz o yārūñ olmaya bizār derdinden
- 4 Görüp ol cān tabibin derd-mend-i 'ışkınum dirmiş
Mükedderdür muhaşşal hālümüz agyār derdinden
- 5 Tabībüm yoqlamazsın Hāletī-dil-ḥasteyi bir gün
Ne derdüñ var senüñ ol 'āşık-ı gam-h'ār derdinden

640

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 İtse helāk eger beni ol la'l-i dil-sitān
Ḥāküm vire dil ehli mezākına büy-ı cān
- 2 Güşına nāy-ı nālemüñ āvāzı irmese
Olmazdı baḥr cūşa gelüp böyle keff-zenān
- 3 Bu 'ālem-i vişāle dilā gelmeden murād
Seyr eylemekdürür qaşı tuğrāsını hemān
- 4 Dilber kaçan ki hançerini der-miyān ide
Lāzım gelür ki 'āşık ide cānı der-miyān
- 5 Düşse 'aceb mi ḥaṭṭ-ı ruḥı üzre zülf-i yār
Ḥızra müyesser olmadı mı 'ömr-i cāvidān

639 -Ü1, -Ü2. VE. s. 380, T1. 111a, T2. 85b

640 Ü1. 114b, Ü2. 93a. VE. s. 382, T1. 111a, T2. 85b

1 İtse.....dil-sitān / Ḥāküm.....büy-ı cān: Berg-i ḥazān gibi düşeyin ḥāke her zamān / Tek ol nihāl-i tāzeye bār olmayın hemān Ü1, Ü2

3 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

6 Varur hemiſe ğayra o kaddi kıyâmetüm
Bir kez baña da gelse yıkılmaz dı ya cihân

7 Seng-i mezârımı okına eyleyüp hedef
Dünyâda Hâletî koyayın ben de bir nişân

641

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çeſm-i yâri sürh idüp cām-ı ſarâb-ı erguvân
Virdi gül-zâr-ı cemâlün nergisi gülden nişân

2 Cām-ı meyle def'-i ğam kılsam eger reſk eyleyüp
Ayağum almak diler bu sâkî-i devr-i zamân

3 Bir gün elbette muqarrer bil nigün-sâr olmağı
Efser-i zerrîn-i devletle olursañ ser-girân

4 Sebze-zâr-ı çarhđan peydâ olan kavş-i kuzah
Oldı bâğ-ı 'iſkuma bir berg-i mîr-i 'âſikân

5 Sînesin n'eylerse eyler açdurur dilberlerün
Keſfe kâdirdür haķıķat Hâletî pîr-i muğân

642

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâri gördükçe gider 'aqlum olur yaſum revân
Görmesem hâlüm n'olur andan kıyas eyleñ hemân

2 Câme-i cismün yaķasın ſubh-veſ çâk eylesem
Gün gibi mihrüñ olurđı sîneden câna 'ayân

3 Ka'rı yok câh-ı belânuñ riſmân-ı ğam dirâz
Bunca yıllar n'ola gerdân olsa çarh u âsumân

6 -VE, -T1, -T2

641 Ü1. 114b. Ü2. 93a, VE. s. 382, T1. 111b. T2. 85b

642 -Ü1, -Ü2. VE. s. 383, T1. 111b, T2. 86a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

3 -T1, -T2

4 Gelse haṭṭ ruḥsārna yārūn ta'accüb eylemem
 Āteş olan yerde elbette olur zirā duḥān

5 Sine-i pür-süzdan gelmiş gibi ey Hāletī
 Tāblanmış aḳçeye beñzer bu eşk-i ḥün-feşān

643

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1 Ğamuñla n'olduğın ḥāl-i dil-i pā-māl bilmezsin
 Dirīgā ey ṭabīb-i cān u dil hiç ḥāl bilmezsin

2 Dehānı noḳtasında nice sırta vāḳıfım dirsem
 Baña yoḳ yere ṭa'n itme sen ey remmāl bilmezsin

3 Bilüp derd ü belāñı nice yıllar çekdüğüm cānā
 N'ola raḥm eylemezseñ ṭıflsın aḥvāl bilmezsin

4 Gezersin 'ālemi bī-hüş olup esrārdan her dem
 Cihānuñ şāhısın sen kendüñ ey ābdāl bilmezsin

5 Firāk-ı vaşl-ı yāre Hāletī-veş ḳā'ilem dirsın
 Birin bilür birin ey ḥāṭır-ı meyyāl bilmezsin

644

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Nice teşbīh eyleyin ol serv-i ḥoş üftādeyin
 Çoḳluḳ a'lā gelmez ey dil baña şimşād-ı çemen

2 Ğāfil olma ey Süleymān-ı serīr-i ḥüsn olan
 Öpmek ister ḥātem-i la'lüñ bir iki ehremen

3 Ger gönülden gönüle yol var ise ey dil benüm
 Ḳalbüme rāh-ı cefādur ḳalb-i dilberden gelen

4 Kuhlla çeşmüñ siyāh itmekdesin ammā benüm
 Gözlerüm ey Yūsuf-ı şānī ağardı giryeden

5 Gördi kim evvel-bahār oldu şular ṭuğyān ider
 Raḥt-ı baḥtın cümle bālāya çıkardı yāsemem

643 -Ü1, -Ü2, VE. s. 383, T1. 111b, T2. 86a

644 -Ü1, -Ü2, VE. s. 384, T1. 111b, T2. 86a

- 6 Şiše-i hâtır şikest olmazdı hergiz Hâleti
Olmasaydı yâr eger sengin dil ü hâtır-şiken

645

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Ey cân gamile nâle kılup zârî komazsın
Bir pâre huzûra dil-i bîmârî komazsın
- 2 Biñ dâğ koduñ cânına dil tınmadı bir gün
Ammâ söze gelse yine inkârî komazsın
- 3 Mey-hânedede rehne koyacak nesne ararsın
Ey şüfi niçün cübbe vü destârî komazsın
- 4 Göñlüñ hele alçaqdudur ey eşk-i revânım
Sen âh u figânım gibi yukarı komazsın
- 5 Ağyarî harîm-i harem-i küyuña korken
Küyuñda niçün Hâleti-i zârî komazsın

646

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Dişledi la'l-i lebin dün gice ol şüh-ı cihân
Oldı gül-berg üzerinde şanasın jâle 'ayân
- 2 Gül-şen-i küyuña varduqça olur 'âşıklar
Lale-veş süh-te-dil gonçe-şifat câme derân
- 3 Döstüm zülf-i 'arağ-rizüñile bahsi kosun
Şadefüñ ağzını açdurmasun ebr-i nisân
- 4 Mağz-ı 'uşşâkı kılup saçları mârına gîdâ
Añdurur kışsa-i Dahhâk'ı o verd-i handân
- 5 Dönmedi hiç dil-i sengini cefâdan gerçi
Âsiyâb-ı felegi kıldı sirişküm gerdân

645 Ü1. 114b, Ü2. 93â, VE. s. 384, T1. 112a, T2. 86b

5 küyuña: vaşluña Ü1, Ü2, VE

646 Ü1. 115a, Ü2. 93b, VE. s. 385, T1. 112a, T2. 86b

- 6 Yerine gelmedi hiç haste gönül Hâletiyâ
Kûy-ı dil-dârdan ayru düşüreliden devrân

647

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Derdümi bilmez dilinde dâğ-ı hicrân olmayan
Hâlümi fehm eylemez 'ışkuñla süzân olmayan
- 2 La'l-i cân-bağşından almaz şâkı-i bezmün murâd
Devr elinden câm-veş bağı tolu kan olmayan
- 3 Sırr-ı la'lün bilmeyen 'ışkuñla ta'n eyler baña
Añlamaz zirâ bu râzı 'ârif-i cân olmayan
- 4 Kana müstağrak görür göz merdümün bakmaz hasûd
Bilmez imiş kadrini insanuñ insân olmayan
- 5 Şubh-ı vaşla irse 'âşık bir 'aceb hâlet gelür
Bilmez anı mübtelâ-yı şâm-ı hicrân olmayan
- 6 Hâleti'dür var ise mihr-i cemâlünden cüdâ
Ebr-veş giryân olup 'ömrinde handân olmayan

648

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Sineñ gibi nâzik mi şanur sinesin ey cân
Kıomaz mı elin gögsine hiç zümre-i hübân
- 2 Hün-âb-ı ciger aqsa n'ola didelerümden
Deldi yüregüm n'eyleyeyin nâvek-i hicrân
- 3 Bulsun seni kim isterise rûh-ı muşavver
Baqsun baña görmek dileyen şüret-i bî-cân
- 4 La'l-i şekerininden ayurdı beni devrân
Ney gibi n'ola eyler isem dem-be-dem efgân

647 -Ü1, -Ü2, VE. s. 386, T1. 112a, T2. 86b

648 -Ü1, -Ü2, VE. s. 387, T1. 112a, T2. 86b

- 5 Düşdi yine dil Hâletiyâ rāh-ı belāya
Bir gevher idi eyledi zāyi' anı devrān

649

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Meded ol yâre diñüz bâğa güzâr eylesesün
Gül ü nesrîn ile pâyını figâr eylesesün
- 2 Gelmesün ğam variken gönümûze zevk ü sürür
Beyt-i ahzânumuzı yok yere tar eylesesün
- 3 Terk-i yâr eylemege çünki mecâl olmazımış
Yok yere 'âşık olan terk-i diyâr eylesesün
- 4 Tıtsun el üzre gönül mürġini ol kıddi çenâr
Ġayrı yerlerde eger dirse kırar eylesesün
- 5 Göricek Hâletî'yi nâzile refâr itdüñ
Nice cân nakdini yoluñda nişâr eylesesün

650

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bir şanem hecrinde kârı kimsenüñ zâr olmasun
Döstlar kâfir daġı 'ışka giriftâr olmasun
- 2 Her cefâya kı'il ü her cevre râzıdur gönül
Tek hemân yâri anuñ aġyârile yâr olmasun
- 3 Ateş-i hecre şalar 'ışk ehlini virmez emân
Kimseler yanında ol yârüñ kühen-kâr olmasun
- 4 Hâk-sâr olsam kıayırmas nitekim berg-i hâzân
Tek vücüdüm ol nihâl-i tâzeve bâr olmasun
- 5 Gitdi dirler hâne-i dilden metâ'-ı şabruñı
Yine alan Hâletî ol çeşmi 'ayyâr olmasun

649 Ü1. 115a, Ü2. 93b, VE. s. 387, T1. 112a, T2. 87a

650 -Ü1, -Ü2, VE. s. 388, T1. 112b, T2. 87a

651

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Hakkâ ki güzel zabt ider ol husrev-i hübân
Âhum yeline hüküm idemez gerçi Süleymân
- 2 Her bâr düşer seng-i belâ başuma beñzer
Buldu nem-i eşkümlle hâlel künbet-i devrân
- 3 Hün-âb-ı ciger akmazidi şişe-i dilden
Ey şüh-ı cefâ-pîşe eger olmasa hicrân
- 4 Cânâ saña cân virme şafâsını tıyarsa
Hızır âb-ı hayât içdüğine ola peşimân
- 5 Alnuñ gibi bir mâh cemâlün gibi hırşid
Hvâbında dañi görmedi cânâ meh-i Ken'ân
- 6 Rañm eyle dil-i Hâletü-i zâruña her gâh
Hecr-i ser-i zülfüñle olur bi-ser ü sâmân
- 7 Hem-vâre ki bu 'arşada mâh-ı felek-ârâ
Geh küy-ı zerrin 'arz ide geh göstere çevgân
- 8 Çevgân-ı taşarruf ola destünde hemişe
Emrüñle ola güy-ı felek her yaña gâltân

652

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çıkmağ ister 'âlem-i bälâya cân-ı nâ-tüvân
Hâzır itdi üstühvân-ı sineden bir nerdübân
- 2 Hâne-i dehri yağardum eyleyüp bir kerre âh
Olmasaydı anuñ içinde ger ol şüh-ı cihân

651 Ü1. 115b, Ü2. 94a, VE. s. 388, T1. 112b, T2. 87a

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2; dil-i: dili T2

7 -Ü1, -Ü2

8 Çevgân-ı.....hemişe / Emrüñle.....gâltân: Düşdi yine dil Hâletiyâ râh-ı cefâya / Bir gevher idi eyledi zâyi' anı devrân Ü1, Ü2

652 Ü1. 120b, Ü2. 100a, VE. s. 389, T1. 112b, T2. 87b

- 3 Sâgar-ı zerrin-i Cem'den rind olan şıklet çeker
Ağır altun döker haqqâ ki bir rıtl-ı girân
- 4 Ben o Kays'am ki depemden şu'le-i âhum çıkar
Başum üstinde semender tutar ancak âşiyân
- 5 Tâlibiken vaşluña herkes senüñ biñ cânile
Nice ümmid itsün anı Hâletü-i nîm-cân

[*]

- 1 Çıkmağ ister 'âlem-i bâlâya cân-ı nâ-tüvân
Hâzır itdi üstüh'ân-ı sîneden bir nerdübân
- 2 Korkum oldur kim geçe tür-i nigâr eglenmeye
Tende tîğ-i cevrden pür-rağnedür her üstüh'ân
- 3 Zevrağ-ı mey tutduğum 'ayb itme zâhid kim gamuñ
Çâresi bu bağr-i ağızardan geçilmekdür hemân
- 4 Gelmedi bazar-ı dehre çağ bu dürr-la'lüñ gibi
Gevher-i şekker-nişâr ü şekker-i gevher-feşân
- 5 Zülf-i pür-piçüñ gibi olma perişân ihtilâ
Leblerüñ gibi bizümle cânâ cân ol her zamân
- 6 Mâh-ı burc-ı hüsnin ammâ katı hercâ'isin
Mîhr-i evc-i nâzsın ammâ degülsin mihribân
- 7 Tâlibiken vaşluña herkes senüñ biñ cânile
Nice ümmid itsün anı Hâletü-i nîm-cân

653

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ayrılmayam gam-ı hağ u zülf-i nigârdan
Ölsem de tolsa kabrüm içi mür u mârđan
- 2 Hâk-i mezârum üzre çemenler biterse ger
Meyl ummazın ol âhü-yı merdüm-şikârdan

[*] 652 nolu gazelin verilen ilk şekli gazelin T1 ve T2 Tekmîl-i kusûr bölümündeki, yıldızlı kod ile verilen ise Ü1 ve Ü2'deki şeklidir.

- 3 Çokdur egerçi gül-şen-i 'ışkında zâr olur
Tutmaz o verd-i ter birisin şad-hezârdan
- 4 Hâk olduğum tarîk-i belâda bilüp o yâr
Eyler hemîşe kaç'-ı nazar ben gubârdan
- 5 Ben kalmışam cihânda hemân cânı virmedük
Dil-teşnegân-ı bâdiye-i 'ışk-ı yârdan
- 6 Ol reşk-i hûrı görmese ger anda Hâletî
Eyler firâr ravz-ı dârü'l-karârdan

654

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Teng oldı başuma gam ile şol kadar cihân
Şandum ki girdi merkezine devr-i âsumân
- 2 Cânâ hemîşe çeşmüñ ider 'âşıkı helâk
Kim gördi bunu kim ola bîmâr-ı cân-sitân
- 3 'Âşık benüm gamumla ölendür dise o yâr
'İşk ehli cümlesin ferahından virürdi cân
- 4 Pâ-der-gilem hemîşe bu gül-şende çün çenâr
A'dâya karşı olduğuma bakma keff-zenân
- 5 Dûd-ı siyâhum içre gören tab'-ı pākümü
Zulmetde âb-ı Hızır şanur Hâletî hemân

655

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bâdedür haqqâ ki ancak kâm-ı rindân-ı cihân
Sâkî-i meclis gibi dünyâda yoqdur kâmurân

654 -Ü1, -Ü2, VE. s. 390, T1. 113a, T2. 87b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

3 -T1, -T2: Bu beyit ayrıca 560 nolu gazelin 6. beyitidir.

4 -T1, -T2: Bu beyit ayrıca 560 nolu gazelin 3. beyitidir.

655 Ü1. 115b, Ü2. 94a, VE. s. 391, T1. 113a, T2. 87b

- 2 Gice yokdur kim göge şeb-diz-i âhum çıkmaya
Atumuñ oynadı olmuşdur fezâ-yı âsumân
- 3 Kûy-ı Şîrîn'i meger kim Kûh-ken cennet şanur
Anuñiçündür ki anda cûy-ı şîr eyler revân
- 4 Kâmet-i servi ber-â-ber tutma kadd-i yârile
Boylamadan söyleme hergiz sözüñ ey bağ-bân
- 5 Alsalar ol şem'-i hüsnüñ tañ midur etrâfını
Cânların erbâb-ı 'ışk eyler dem-â-dem der-miyân
- 6 Hâr u haslardur görünen bilmeyen müjgân şanur
'Aks-i rûy-ı yârile çeşmüm olupdur gül-sitân
- 7 Ben hadeng-i âh atarken âsumâna Hâletî
Yerde gökde yoğidi hiç tirden nâm u nişân

656

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Yazıklar baña hergiz görmedüm bir merhâba senden
Ġam-ı hecrüñle el çekmek gerekdür dil-rübâ
- 2 Derün-ı sine pürdür âhen-i peykân-ı tîrüñle
Dile âteş düşer gelse eger seng-i cefâ senden
- 3 Yoluñda öliceğ hâr-ı mezârum ey gül-i ra'nâ
Tutup dâmânuñı olmaz gider hergiz cüdâ senden
- 4 Bu cân-ı bî-ķarârüñdur günâh ey nâvek-i dilber
Bilür ehl-i muħabbet anı kim gelmez ħatâ senden
- 5 Egerçi Hâletî dil-ħasteye yüz virmedüñ cânâ
Yine fârîğ degül ammâ o bî-rûy u riyâ senden

5 -Ü1, -Ü2

656 Ü1. 115b, Ü2. 94a, VE. s. 391, T1. 113a, T2. 88a

1 görmedüm: görmedin Ü1, Ü2 // gerekdür dil-rübâ: görüñdi dilberâ Ü1, Ü2

657

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Baǵludur gīsūsınuñ bir tārına biñ nâ-tüvân
Dâ'imâ ol mest-i nâz olsa 'aceb mi ser-girân
- 2 Korkum oldur kim geçe tir-i nigâr eglenmeye
Tende tiĝ-i cevrden şad-pâredür her üstüh'ân
- 3 Gonçe-i pür-jäleye aĝzın nice teşbih idem
Diş ışırtmaz kimseye hergiz o şüh-ı dil-sitân
- 4 Zevrak-ı mey tutduĝum 'ayb itme zâhid kim gamuñ
Çâresi bu baħr-i aħzardan geçilmekdür hemân
- 5 Rüşen eyler bezmümüz ey Hâletî çün şem'-i sebz
Câme-i sebzın giyüp geldükçe ol şüh-ı cihân

658

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Yaş gelür baĝduĝça çeşm-i 'âşık-ı gam-h'ârdan
Rüy-ı yârüñ farkı yokdur mihr-i pür-envârdan
- 2 Aĝzı şanma dilberüñ ey 'âşık-ı dil-sühte
Bir şererdür şıçramuş ol âteş-i ruhsârdan
- 3 Bâĝ-bân virmez mi yol küy-ı nigâra gitmege
Yâsemenler bâĝda niçün aşar divârdan
- 4 Ey tabib-i cân dirig itme şarâb-ı la'lüñi
Yoĝsa haţtuñ var kapuñda nâle-i bimârdan
- 5 Gitdi gönlümden hayâli dideden olmaz birün
Nice pinhân ideyin derd-i derûnum yârdan
- 6 Birbirine yapışur müjgân-ı hünin her gice
Yoĝsa uyhu ber-ţarafdur dide-i hün-bârdan

657 -Ü1, -Ü2, VE. s. 391, T1. 113a, T2. 88a

2 nigâr: T1'de derkenar olarak ayrıca nigâh şekli de kayıtlıdır.

658 -Ü1, -Ü2, VE. s. 392, T1. 113b, T2. 88a

- 7 Hâturumda Hâletî eksük degüldür hâr hâr
Gâh pend-i döstdan geh ta'ne-i agyârdan

659

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İstemez ol pâk dâmen dâmen-i pâkinde kan
Anuñiçündür olur katlümde dâmen-der-miyân
- 2 Gelse ol dilber gamum 'arz eylesem dirsın veli
Hiç o geldükde kalur mı sinede gamdan nişân
- 3 'Āşık-ı ser-geşteler mihrüñ nice ketm eylesün
Mihr-i 'âlem-tâb olur mı zerreden cânâ nihân
- 4 Görmeyelden dâm-ı zülf ü şâh-bâz-ı gamzeñü
Tutulup kapılmaz oldu mürğ-i cânı nâ-tüvân
- 5 Mihr ü meh şanma fenâ-yı dehri iş'âr itmege
Sebze-zâr-ı çarhda kalmuş iki berg-i hazân
- 6 Ser-bülend olmağdadur servüñ senüñ ey Hâletî
Ehl-i 'işkuñ cüy-bâr-ı eşki oldukça revân

660

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ne kadar akşa yaşuñ çeşme-i çeşm-i terden
Gitmeye naqş-ı cefâ levh-i dil-i dilberden
- 2 Virür agyâra Mesihâ-yı lebüñ turma hayât
'Āşık-ı mürde-dilüñ çıkmadı cânâ yerden
- 3 Gamla cânı virürsın bilmiş ol ey şüh-ı cihân
Ölmek olmazsa müyesser baña ol hançerden
- 4 Bizi öldürdi gamuñ dirmiş işitdük agyâr
Turma şâhum çıkar ol mürdeleri defterden

659 -Ü1, -Ü2, VE. s. 392, T1. 113b, T2. 88a

660 -Ü1, -Ü2, VE. s. 393, T1. 113b, T2. 88b

- 5 Halka halka görelî zülfüni ruhsârũnda
Bir belâ kalmadı kim geçmeye cânâ serden
- 6 Ser-firâz olması ol vakten olur 'uşşâkuñ
Ki tuta tîgine ol şâh-ı cihânũ gerden
- 7 Zaḥmum ağızında tutar mıydı anı Hâletiyâ
Nâvek-i yâr nişân virmese ney-şekkerden

661

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Olıcağ ebr-i bahâriden cihân reşk-i cinân
Berg-i süsen oldu şükr-i Hakkla raḥbü'l-lisân
- 2 Kaṭre kaṭre jâlelerle yine şahn-ı bâğda
Virdi nergis çeşm-i erbâb-ı muḥabbetden nişân
- 3 Keşfe mâlik bir seher-ḥiz olmasa bād-ı şabâ
Gonçenũñ kalbindekin dünyâya kılmazdı 'ayân
- 4 Olsa ger rindân n'ola ḥâk üzre şimdi cür'a-riz
Eylemişdür anları irşâd naḥl-i erguvân
- 5 Bâğa gel kim ḥidmet itmek ârzüsüyle saña
'Ar'ar u şimşâd olupdur cümle dâmen-der-miyân
- 6 Reng alur gül-şende güller her zamân ey Hâletî
Pertev-i mihr-i ruḥın 'arz itse ol şüh-ı cihân
- 7 İltifât eyler bu nazm-ı âb-dâra serverâ
Gül-şen-i nazm içre yokdur böyle bir âb-ı revân
- 8 Kaṭre kaṭre jâlelerle yine şahn-ı bâğda
Virdi nergis çeşm-i erbâb-ı muḥabbetden nişân

661 Ü1. 116a, Ü2. 94b, VE. s. 394, T1. 113b, T2. 88b

1 cihân: -T2

4 olsa ger: olsalar Ü1, Ü2, VE

6 mihr-i: mâh-ı Ü1, Ü2

7 -Ü1, -Ü2

8 -VE, -T1, -T2

- 9 Nahl-i bāğ-ı ma'rifetdür şî'rimün her mışra'ı
İtseñ ey bāğ-ı kerem anı ne var hâtır-nişân

662

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zevrağ-ı mey devr ider oldı yem-i ahzar çemen
Şaldı lengerler aña bir nice yerden yâsemen
- 2 Gül-şen-i hüsnünde 'âşıklar nice mest olmasun
Bâdedür la'l-i lebün simin-kağdehdür ol zekân
- 3 Kâmetün yâd eyleyüp tokınmasa bād-ı şabâ
İncinüp aña başın şalmazdı her dem nârven
- 4 Varurn bir pâre bülbüllerle efgân itmege
Yohsa sensüz n'eylerin ey gonçe-leb gül-zârı ben
- 5 Hâletî şerh eyleyüp vaşf itse hüsnün hâlini
Zâhir olur süz-ı hüsr ü nâzik-bahâ-yı hasen

663

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dest-büsüñ hasretiyle itmesün âh u figân
'Âşıkuñ tutmaq gereksin ağzın ey serv-i revân
- 2 Yok mecâlüm işigünden başumı kaldurmağa
Bâde-i 'ışkuñ beni şol deñlü itmiş ser-girân
- 3 Çâre yokdur kim çıka derdi derünumdand benüm
Yok yere çâk itdi cismüm ol meh-i nâ-mihribân
- 4 Ben de düşdüm ardına şeb-diz-i dūd-ı âhile
Gördüm olmuş şeh-süvârum gayrılarla hem-'inân

9 -Ü1, -Ü2

662 -Ü1, -Ü2, VE. s. 395, T1. 114a, T2. 89a

663 -Ü1, -Ü2, VE. s. 396, T1. 114a, T2. 89a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

4 -T1, -T2

- 5 Ser-keş iken serv-veş ey Hâletî hikmet nedür
Mâ'il olur 'âşıka mest olsa ol şüh-ı cihân

664

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hattumuz gerçi fitrâküñde ber-dâr olmadan
Ol süvâr-ı esb-i nâza kırkaruz bâr olmadan
- 2 Vuşlat eyyâmında ölmek 'âşıka âsân degül
Sağ olup bend-i gam-ı hecre giriftâr olmadan
- 3 'İşkî bâzârında anuñ çıkdı elden naqd-i cân
Çok ziyân itdük biz ol yâre haridâr olmadan
- 4 Ol hilâl-ebrûyî gözlerdi gözi 'âşıklarun
Dide-i encüm dañi 'âlemde bidâr olmadan
- 5 Gayrı n'eylersin tururken Hâletî ey gönçe-leb
Bülbül olmak yek degül mi hem-demün hâr olmadan

665

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hakk bilür firkat beyâbânında ey Şirin-dehen
Küh devinmez çekdüğüm derde degül kim Küh-ken
- 2 Taş kesdiyse binâ-yı 'ışk için Ferhâd eger
Gözlerüm yaşıyla gil kıldum ten-i hâkiyi ben
- 3 Firkatünde şu'le-i âh-ı derünumdur benüm
Sâkinân-ı 'âlem-i bälâya şem'-i encümen
- 4 Şimdi bir şahuñ kulu oldum irişdüm 'izzete
Ben de Yüsuf gibi miñnet-dide-i ihvân iken

664 -Ü1, -Ü2, VE. s. 396, T1. 114a, T2. 89a

665 Ü1. 120a, Ü2. 99b, VE. s. 398, T1. 114a, T2. 89a

1 Hakk.....Şirin-dehen / KühKüh-ken: Mısr-ı hüsnün şahıdur ol Yüsuf-ı gül-pirehen /
Yaramaz düş görmez anuñ câme-h'vâbına giren Ü1, Ü2

4 -Ü1, -Ü2

- 5 Varise bir pîrehen peydâ ider ol yâr için
Rište-i cân devşürür turmaz bu çarḥ-ı pîre-zen
- 6 ‘Āşık-ı üftâde-diller ḥâk-râh olmak gerek
Kûy-ı vaşla vâşıl olmaz kendüsinden geçmeyen
- 7 Kâmurânuz devlet-i ‘ışkında yârün Hâleti
Ġayrı ḥübândan ġnâ virdi bize ol sim-ten

666

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Mihr-i genc-i vuşlat itmiş şâh-ı ḥüsnüm perçemin
Tâ ki maḥrûm eyleye ben derd-mend-i pür-ġamin
- 2 Böyle müşkil var mıdur ‘âlemde kim bir dilberün
Dil çeke dünyâ kadar derdin süre el ‘âlemin
- 3 Şimdi ben rüsvâ-yı ‘ışka bu tegâfüller nedür
‘Ahd iden cânâ vişâle sen degül miydün demin
- 4 Firḫat eyyâmın ḥisâba ḫatmazın ben tañ mıdur
Virsem biñ yıl ḫayâta rûz-ı vaşluñ bir demin
- 5 Ḥatt tutar bir gün dehân-ı dilberi ey Hâleti
Ġüm kılar bâziçe-i eyyâm âḫir ḫâtemin

667

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Ṭal‘atuñ mihr-i cihân gibi fûrûzân olsun
‘Aşkuñ sâye-şifat ḥâkile yek-sân olsun
- 2 Sıneme tiġ-i cefâyile açarsın revzen
Döstüm derd-i derûnum nice pinhân olsun

5 -VE, T1, -T2

6 -VE, T1, -T2

666 -Ü1, -Ü2, VE. s. 398, T1. 114b, T2. 89b

667 Ü1. 116a, Ü2. 94b, VE. s. 398, T1. 114b, T2. 89b

2 Sıneme.....revzen: Sınemi tiġ-i ġam-ı hecrite çâk eylersün Ü1, Ü2, VE

- 3 Tokınup zülf-i girih-girüñe her şubḥ ü mesâ
Dil-i sevdâ-zedeye silsile-cünbân olsun
- 4 Şaçlarıñ fikri ile zâhir olan âh-ı derûn
Meclis-i 'ışkuña bir şem'-i şeb-istân olsun
- 5 Hâle devrinde olan mâh-ı münevver gibi yâr
Halka-i zikre girüp âfet-i devrân olsun
- 6 Yazılan firkatimiş 'âşıkā bir âh ideyin
Felegün bu tokuz evrâkı perişân olsun
- 7 Kûy-ı dil-dâr gubârın getür ey bād-ı şabâ
Dileriseñ ki çemen gülleri ḥandân olsun
- 8 Bilmiş ol senden o dil-dâr geçer Hâletiyâ
Gözinün yaşı gerek seyl-i firāvân olsun

668

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bakmaz oldu tıfl-ı eşke ol meh-i nâ-mihribân
Anuñçün düşmeden ḥâlî degüldür her zamân
- 2 Tır-i dilber gelmez oldu diyü halka söyleme
Anı göñlüñden geçür ey 'âşık-ı şeydâ hemân
- 3 Hâk-i râhuñdan gubâr-âlûde oldum şöyle kim
Şandılar kadd-i ḥamîdem müşk tozlu bir kemân
- 4 Bir zamân varsun şalınsun düşmen-i bed-ḥ'âhile
Bād-ı âhumdan ḥazer kılmasza ol serv-i revân
- 5 Ben ḥazîz-i ḥâkde sen evc-i istiğnâdasın
Güşuña irmez anuñçün itdügüm âh u figân

4 -Ü1, -Ü2

668 Ü1. 119b. Ü2. 98a. VE. s. 399. T1. 114b, T2. 89b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

4 -Ü1, -Ü2

5 -VE. -T1, -T2

- 6 Her ziyān bir fenn dinürdi şimdi ammā Hāletī
'Aksine döndi zamāne oldı her fenn bir ziyān

669

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Virmesem dünyāya tañ mı ol perī-simāyı ben
Bir dañi görsem iki olur eger dünyāyı ben
- 2 Ser-te-ser seyr eyledüm mihr ü muḥabbet şehri
Bulmadum kendüm gibi bir 'āşık-ı rüsvāyı ben
- 3 Rüy-ı zerd üzre sirişk-i āhı kılmazdum revān
İki yüzlü bulmasaydum ol gül-i ra'nāyı ben
- 4 Kırdı 'uşşākı bugün cevriyle hep yarın 'aceb
N'eyler ola bilsem ol bī-rahm u bī-pervāyı ben
- 5 Bilmezidüm süz-ı gam eşcāra te'sir itdügin
Dün gice ey Hāletī söyletmeseydüm nāyı ben

670

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Bir meh-i ra'nā zühür itdi sevād-ı şāmdan
Fi'l-meşel şol bedre beñzer kim çıka aḥşāmdan
- 2 Ya nigāh ya āhından ider 'ışkuñ 'ayān
Kaçsa ol dilber 'aceb mi 'āşık-ı bed-nāmdan
- 3 Dilde tākāt cānda kuvvet tende kudret kalmadı
Derd-i 'ışkıyle o şūhuñ çekdügüm ālāmdan
- 4 Hecr ü vaşl-ı yārdan güftāra başlar lā-cerem
Bu dil-i mecnūna şorsañ rüze vü bayrāmdan

6 -T1, -T2

669 -Ü1, -Ü2, VE. s. 399, T1. 115a, T2. 89b

2 Ser-te-ser: Ser-be-ser VE

670 Ü1. 118b, Ü2. 97b, VE. s. 400, T1. 115a, T2. 90a

2 -Ü1, -Ü2

3 kuvvet tende kudret: kudret bende kuvvet Ü1, Ü2: kudret tende kuvvet VE

4 rüze vü bayrāmdan: rüze-i bayrāmdan T1, T2

- 5 Şu'le-i şahbâyı meclisde görenler şordılar
Didi sâkî bir ışıkdur şimdi geldi câmdan
- 6 Gayra mâ'ildür diyü a'dâ içürmişler tamâm
Mest yârüm 'âkıbet geçdi dil-i nâ-kâmdan
- 7 Mest-i şevk eyler kim alsa ağzına ey Hâletî
Şi'r-i renginüm kalur mı bâde-i gül-fâmdan

671

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Koyup evvelki semtin oldu dirler yâr ter-dâmân
Gözün degdi gibi aña senün ey 'âşık-ı giryân
- 2 Beni başdan çıkarup gamze-i fettânı dil-dârûn
Ser-i bî-devletüm meydân-ı gamda eyledi gâltân
- 3 'Adûnuñ silme eşk-i çeşmini 'uşşâk yanında
Gözi yaşını alma ey gül-i ter kimsenün çendân
- 4 Hemîşe şunduğı ebnâ'-i dehre sâğar-ı gamdur
Şikest itmiş gibi câm-ı şafâyı sâkî-i devrân
- 5 Çü düşmez ağzuña ol nahl-i nâzuñ meyve-i vaşlı
Toyınca bârî sim-i gâbgabın gör ey dil-i nâlân
- 6 Mecâl olmadı keşti-i selâmet şalmağa lenger
Bulunmaz hakk budur ey Hâletî kalbün gibi 'ummân

5 Şu'le-i şahbâyı: Şu'le vü şahbâyı Ü1, Ü2

6 -Ü1, -Ü2

671 Ü1. 115a, Ü2. 93b, VE. s. 385, T1. 115a, T2. 90a

1 -T1, -T2; Bu beyit 567 nolu gazelin de matla beyitidir.

3 'uşşâk: ağyâr T1, T2

5 -Ü1, -Ü2

6 ey Hâletî kalbün gibi: kalbün gibi ey Hâletî Ü1, Ü2

672

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Eyle pâ-mâl yüzün 'ışkuñile hâk olanuñ
Kademüñ rence kıl ey pâdişeh-i rüy-ı zemîn
- 2 Gerden-i düşmene bâzûsını kor dirler o şüh
Hiç yaraşur mı següñ boynına tavk-ı simîn
- 3 Çâre olmadı ki şayd eyleye bir âhüyı
Gam kemendinde turur gerçi ki bu 'abd-i kemîn
- 4 Geliñüz zühd ü riyâ ferşini tayy eyleyelüm
Hâleti-veş olalum mey-kedede hâk-nişîn

673

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Hemân tek bezme gel cânâ ruhuñ gül gibi al olsun
Olursa sihriyle cādü gözüñ kanum helâl olsun
- 2 Göñül ser-keştelikden zerre-veş kurtulmasun hergiz
Hudâdan isterin hurşid-i hüsnüñ bî-zevâl olsun
- 3 O şâh-ı mülk-i hüsnüm gayrıdan 'uşşâkı fark itmez
Murâdı katl-i merdümdür şevâb olsun vebâl olsun
- 4 Bu ben hâki muhabbet bezmine tek mahrem itsünler
Naşibüm cür'a-i miñnet yerüm şaff-ı ni'âl olsun
- 5 Tek olsun göñline girmek müyesser Hâleti yârüñ
Belâ-yı firqatiyle kâ'ilüm cismüm hayâl olsun

674

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ben nizâr-ı 'ışka pehlü olmaz ol şüh-ı cihân
İncidür nâzik tenin cismümde her biri üstühvân

672 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 115a, T2. 90a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

673 Ü1. 116b, Ü2. 95a, VE. s. 379, -T1, -T2

674 Ü1. 118b, Ü2. 97a, VE. s. 396, T1. 114a, -T2

- 2 Mâtemin tutmuş gibi öldürdüğü 'aşıklarun
Bir siyah ser-bend şarmış başına ol nev-civân
- 3 Kıddümi gör kâmetün 'arz eyle kim olsun 'adü
Döstum senden hadeng-i cân-sitân benden kemân
- 4 Nev-bahâr-ı 'âlem-i vuşlatda bîm-i hecrden
Muttaşıl lerzendeyem mânend-i evrâk-ı hazân
- 5 Ben nice nahl-i şanevberle anı nisbet kılam
Bâğ-ı dehre gelmiş kıddün gibi bir dil-sitân
- 6 Bahr-i hüsn olmuş teni âhum yelinden mevc urur
Ağ hâra câme giydi şanma ol serv-i revân
- 7 Pertev-i hürşid râğbet görmeden ey Hâleti
Kân-ı tab'uñdan olur pâkîze gevherler 'ayân

675

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Döstum haţtuñ gamıyle nâleler kılduğda ben
İşidenler didiler feryâd ider mürğ-i çemen
- 2 Bâddan almış peyâm bü-yı zülf-i dilberi
Nâfesin atsa n'ola yabâna âhü-yı Hıten
- 3 Kuhlile çeşmün siyâh itmekdesin ammâ benüm
Gözlerüm ey Yûsuf-ı şânî ağardı giryeden
- 4 Oldı cân bî-hüş-ı gam nüş itmeden câm-ı lebün
Düşdi dil dâm-ı belâya zülf ü hâlün görmeden
- 5 Fikr-i la'lüñle binâ-yı 'ışka bünyâd urdı dil
Güyyâ Şirîn için bir kaşr yaptı Kûh-ken

2 nev-civân: bî-emân Ü1, Ü2, VE; T1'de derkenar olarak ayrıca bî-emân şekli de kayıtlıdır.

7 -T1

675 Ü1. 120a, Ü2. 99a, VE. s. 397, -T1, -T2

5 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2; Bu beyit 608 nolu gazelin de 5. beyitidir.

- 6 N'ola koşdursa miyânın ben şararmış 'âşıkâ
Hâzz ider zerrîn kemerden ol nigâr-ı sîm-ten
- 7 Çek miyânın Hâletî âgûşa cism-i zerdile
Zer kemer isterse senden ol nigâr-ı sîm-ten

676

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tiğ-i cevriyle elifler kıldı göğsümde 'ayân
Cânuma degdi 'aşâyı şimdi ol şüh-ı cihân
- 2 Gelse hañ ruhsârına hergiz ta'accüb eylemem
Âteş olan yerde elbette olur zîrâ duhân
- 3 Şöyle âfetsin ki bulsañ cânın alurduñ yine
Virse bir 'âşık eger kim yoluña bir kerre cân
- 4 Ka'rı yok çâh-ı belânun rismân-ı gam dirâz
Nice yıllar n'ola gerdân olsa çarh u âsumân
- 5 'Ukdelerle yâri teşhîr eylerin âhir diyü
Rište-i 'ömrüm ider kütâh sehğâr-ı zamân
- 6 Sîne-i pür-süzdan gelmiş gibi ey Hâletî
Tâblanmış aqçeye beñzer bu eşk-i hûn-feşân

677

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Yârün kızarsa ruhları câm-ı şarâbdan
Güllerdürür ki reng alalar âfitâbdan
- 2 Halk-ı cihâna kıyma uyandırma fitneyi
Feryâduñile dilberi kaldurma h'âbdan
- 3 Fitrâküñe aşılmağa dil mürği cân virür
Bir büseye mi şarkar ola ol rikâbdan

6 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2; Bu beyit 608 nolu gazelin de 6. beyitidir.

676 -Ü1, Ü2. 99a, -VE, -T1, -T2

677 -Ü1, -Ü2, VE. s. 354, -T1, -T2

- 4 Nār-ı firāka ço dil-i şad-pāreyi hemān
Hazz itse çeşm-i mesti kaçan kim kebābdan
- 5 Yâri görünce pâyına düşmüşdi Hâletî
Kaldurmadı başın nice demler hicābdan

678

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hâ'iz ki çin seher gele ol mäh-ı mihribân
Gün toğmadan neler toğar kim bile nâ-gehân
- 2 Ol şeh-süvâruñ oldu gönül atı oynacı
Yetmez mi aña sinedeki na'ller nişân
- 3 Ugramaz idi dâ'ireme ol perî benüm
Ger yanmasaydı micmer-i gamda sipend-i cân
- 4 Yıldız şayar şabâha degin 'âşıkun gözi
Rüz-ı hisâbdur şeb-i hecrüñle senün hemân
- 5 Almaz metâ'-ı ma'rifetüñi kimse Hâletî
Naqqâd-ı dehr komuş anuñ kıymetin girân

679

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 'Işk içre belâdan gönül âzâd olımazsın
Sineñde gam-ı yâr olıcağ şâd olımazsın
- 2 Dil tıflı cünün fennini görmişdür ey Kays
Bu 'akluñ ile sen aña üstâd olımazsın
- 3 Bennâ-yı ezel yaptı seni râh-ı belâda
Ey milket-i dil bir daği âbâd olımazsın

678 -Ü1, -Ü2, VE. s. 358, -T1, -T2

4 Bu beyitin 2. mısraında vezin problemi vardır.

679 -Ü1, -Ü2, VE. s. 358, -T1, -T2

1 olımazsın: Redif olan bu kelime nüshada olıcağ şeklidir.

2 Bu beyitin 1. mısraında vezin problemi vardır.

- 4 Cevrine kıyās itme göñül firkat-i yâri
Bir özge belâdur buña mu'tâd olımazsın
- 5 'Arz itme başuñ Hâletiyâ hiç o hümâyâ
Bu dâne ile sen aña şayyâd olımazsın

680

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ben mübtelâyı kıldı ser-â-pey garķ-ı hün
Yüz bulduğınca başdan aşar eşk-i lâle-gün
- 2 Gencine-i cemâlinüñ üstinde zülf-i yâr
Bir mârdur ki aña eşer eylemez füsün
- 3 Kıadrin i sen belâ-zedenüñ yâr bilmedi
Ehl-i cünün içinde kanı öyle zü-fünün
- 4 Şabr u karar tırmaz anda 'aceb midür
Halvet-saray-ı şâh-ı gamuñdur senüñ derün
- 5 Ğavvâş-ı bahr-i ma'ârifetem gerçi Hâletî
Ammâ müsâ'id olmadı hiç baht-ı ser-nigün

681

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şimdi 'âşık olmadum ol şüh-ı bi-pervâya ben
Lâle-veş dâğ-ı gamile gelmişem dünyâya ben
- 2 Virmezin peykân-ı hün-âlüduñı öldürseler
Gül-şen-i cennetde bitmiş gonçe-i ra'nâyâ ben
- 3 Dâmenüm seng-i melâmet birle tıldurdum yine
Gör neler [kılacağum] bu künbed-i minâyâ ben

680 -Ü1, -Ü2, VE. s. 359, -T1, -T2

4 Bu beyit ayrıca 571 nolu gazelin 4. beyitidir.

5 Bu beyit 571 nolu gazelin de makta beyitidir.

681 -Ü1, -Ü2, VE. s. 359, -T1, -T2

3 [kılacağum]: kılsam VE (Nüşhada kılsam şeklinde yazılmış olan kelimenin vezin ve anlam bakımından doğru şeklinin kılacağum olduğu kanaatindeyiz.)

- 4 Kelle-i devletümde tutdı kuşlar âşiyân
Başumı uğratmışam Mecnûn gibi ğavgâya ben
- 5 Hâletî söz diñlemez sevdâ-yı mâder-zâddur
Gerçi çok pend eyledüm ol 'âşık-ı şeydâya ben

682

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 N'ola âh itmese dil-i süzân
Şöyle yanmış ki çıkmaz oldu duhân
- 2 Öperin hattı gelmeden yâri
Hakk virürse eger ecelden emân
- 3 Hat-ı ruhsârı müşke beñzer kim
Al u el آل و آل içinde ola nihân
- 4 Güzerân itdi gitdi devr-i kamer
Sen güneş yüzlünüñdürür devrân
- 5 Dil-i divâne olsa mihmânı
Hoş tutar hayli kâkülün cânân
- 6 Eyle tîr-i belâya cânı hedef
Hâletî 'ışka lâzım oldu nişân

683

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Meleksin varise zir-i yuġar dil-rübâsın sen
Konuşmaz 'âşıkun mürġ-i diliyle bir hümâsın sen
- 2 Fitrâkuñ cânâ kâr itdi beni yâd itmedün gitdi
Zamâneyle şürîde-i bî-kâmı añasın sen
- 3 Göñüllerün milketin alduñ nice cânı esir itdün
Bugün şemşire ġamzeñle şeh-i kişver-küşâsın sen

682 -Ü1, -Ü2, VE. s. 359, -T1, -T2

683 -Ü1, -Ü2, VE. s. 360, -T1, -T2

- 4 Bulunduñ nice [...] deminde ey ğam-ı dilber
Dil-i şeydâ ile beñzer ezelden âşinâsın sen
- 5 'Aceb mi iltifât olmazsa ey dil saña dilberden
O sultân-ı serîr-i hüsne bir kemter gedâsın sen
- 6 İçersin Hâletî dürd-i ğamın ol la'l-i mey-günüñ
Şafâsın iller eylerler çeküp derd-i belâsın sen

684

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Zülfüñ esirinüñ taķılur boynına resen
Başdan çıkar efendi âh 'ışķuña giren
- 2 Turmaz kapuñda düşmenile eylerüz cedel
Küyuñda hâşılı ya o tursun veya ben
- 3 'Azm itmişidi o meh saçuñ ârzüsına
Yollarda düşdi kaldı velî nâme [...]
- 4 Luţfuñla jâle gibi götür hâkden beni
Oldur cihânda ey yüzi gül çün rüşen
- 5 Dirlerse Hâletî'ye n'ola Hüsrev-i zamân
Zirâ anuñ kalem-revümdür milket-i sühan

685

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Ne haste-hâlüñi cânâ 'iyâdet eylersin
Ne küşte-i ğam-ı 'ışķuñ ziyâret eylersin
- 2 O ğamzeler dil-i pür-hüna kaçd iderse ne var
Sen ey gözüm yaşı kana şehâdet eylersin
- 3 Bu gice teşne iken câm-ı la'lüñi şunduñ
Geh olur ey şeh-i hüsnüm kerâmet eylersin

684 -Ü1, -Ü2, VE. s. 360, -T1, -T2

685 -Ü1, -Ü2, VE. s. 361, -T1, -T2

- 4 Revā mıdur bu ki ey gamze bir işâretile
Hemîşe katlûme yâri delâlet eylersin
- 5 Şâm u seheri mu'atâr kılur bilinmedi hiç
Sözünde Hâletiyâ sen ne hâlet eylersin

686

Mef'ülû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Nergislerünün feri idüp gönlümü mesken
Hüsni nazaruñ kıldı o virâneyi gül-şen
- 2 Ey pîr-i muhabbet yine yak 'ışk çerâğın
Al yüregümün yağını eyle aña revgan
- 3 İşbât iderin itsem eger 'ışkuñı da'vâ
Bir gayrıya dil virmiyeyin şahidüm ol sen
- 4 Ervâh dahi itmeden ecsâda ta'alluk
La'l-i leb-i dil-dâra gönül virmişidüm ben
- 5 Öldürse eger Hâletî'yi hañçer-i hicrân
Süsenler ide hâk-i mezârını müzeyyen

687

Mef'ülû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dil görmez oldı kâkül-i yârün nişânesin
Şol mürğa döndi kim bulmaz âşiyânesin
- 2 Ey baña 'ışk-ı dilber ile ta'n iden kişi
Gördükde rüy-ı yâri bulmaz âşiyânesin
- 3 Bezm-i muhabbete iremez câna kıymetin
Ol meclise giren çıkarur 'ârifânesin
- 4 Ey nîze-i nigâr gönül cân virür saña
Ammâ ki almada anı muhkem tayanasın

686 -Ü1, -Ü2, VE. s. 361, -T1, -T2

687 -Ü1, -Ü2, VE. s. 361, -T1, -T2

- 5 Yārūñ cefā vü cevriñeylersin arzū
Kātin ki Hāletī göre göre uşanasın

688

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Hūdā'dan isterin her derdūñi cānā baña virsün
Belā-yı derd-i 'ıŝkuñdan kaçarsam Hāḫḫ belā virsün
- 2 Kılur her dem münevver 'aks-i hüsñüñ hāne-i cānı
Ya māh-ı 'ālem-ārāsın yāhūd hürşid-i hāversin
- 3 Sürülsün sāḫi-i bezmüñ elinden ŝayḫal-ı ŝahbā
Anuñla gamzesi şemşirine dilber cilā virsün
- 4 Gezend irdi vücūdum bāgına gam-ı tünd-bādından
O bāga sāḫi-i meclis biraz neşv ü nemā virsün
- 5 Hālāŝ olmaḫ ne mümkin Hāletī bi-çāre destüñden
Kemend-i tār-ı zülfüñle dil alur bir dil-āversin

689

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 N'ola āh itse gamuñla anuñ āvāre düşen
Dā'imā cevri ü cefādur o sitem-kāra düşen
- 2 Benem ol bir nice yıl şehr-i melāmetde gezen
Sine-çāk elde ḫadeḫ küçe-i bāzāra düşen
- 3 Bir gün olur irişür pāye-i vaşl-ı yāre
Dem-be-dem ayağına yalvara yalvara düşen
- 4 N'ola terk idemesem 'ıŝḫı hevāsın yārūñ
Devri-ḫismetde budur bu dil-i gam-h'āra düşen
- 5 Zāyi' itdi beni devrān diyü gam-gin olma
Hāletī böyle olur ḫāk-i reh-i yāre düşen

688 -Ü1, -Ü2, VE. s. 362, -T1, -T2

689 -Ü1, -Ü2, VE. s. 362, -T1, -T2

690

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

- 1 Tursun o gonçe 'ahdile peymâne gitmesün
Nüş itmeyince bir iki peymâne gitmesün
- 2 Gelsün benümle la'l-i leb-i yâre cân viren
Merdâne olmayan kişi meydâna gitmesün
- 3 Her nem gider gitsün eyâ çeşm-i eşk-bâr
Tek bezmümüzden ol gözi mestâne gitmesün
- 4 Yâ Rabb dest-i luţfuñile fetḥ-i bâb kııl
Feryâd u zârumuz der-i sultâna gitmesün
- 5 Hâletî eşkine nazâr itsün diñüz o yâr
Gevher tahsîs itmege 'ummâna gitmesün

691

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

- 1 İllere mihr ü vefâ eylersin
Baña sen cevri ü cefâ eylersin
- 2 Yüzüñe bakmaz o ḥünî şimdi
Yoluna cân fedâ eylersin
- 3 Kesb-i ma'ârif eyle cehd idüp
'Ömrini yoḥsa hebâ eylersin
- 4 Müşke beñzer dime çin-i zülfüñ
Korḳum oldur ki ḥatâ eylersin
- 5 Pâk idersen la'lüñi âyine-veş
Hâletî kesb-i şafâ eylersin

HARFÜ'L-VÂV

692

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şol rind-i bâde-keş ki başında ola sebû
İtmezse vechi var Cem-i devrâna ser-fürü
- 2 Bahr-i şafâda tıfl-ı dil itmez şinâverî
Tâ olmayınca iki yanında iki kedü
- 3 Gül-gün-ı bâde hiç yürümez neyki sâkiyâ
Havfum budur ki inmiş ola ayâğına şu
- 4 Ol rüy-i hâl-dâr ki beñzerdi lâleler
Hâlün gibi sevâdı eger olsa müşk-bü
- 5 'Aqlum ala hayâtda cânım memâtda
Bir dilber olsa baña perî-rü ferişte-hü
- 6 Ferzâne-i zamâne iken bulsa Hâletî
Tarḥ eyleridi naḥ'-ı cihândan seni 'adü

TEKMİL-İ KUŞÛR-I HARFÜ'L-VÂV

693

Fe'ilâtün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

- 1 Bir midür pençe-i hürşidle hiç ol meh-rü
Sen de inşâf idüp ey çarḥ elün gögsüne қо
- 2 Oḥşayalum zeḳanuñ sibini bâri çünkim
Virmedün bâğ-ı ruḥuñdan bize bir şeftâlü
- 3 Ey şeh-i mülk-i melâḥat niye yuduñ taraduñ
Ḳanuma girmişiiken bir nice kez ol gisü

692 Ü1. 122a, Ü2. 101b, VE. s. 401, T1. 115b, T2. 88b

693 Ü1. 122b, Ü2. 101b, -VE, T1. 115b, T2. 90a

(Vâv harfi Tekmîl-i Kusûr bölümü T2'de derkenar olarak yazılmıştır.)

1 çarḥ: şüh Ü1, Ü2

2 -Ü1, -Ü2

3 Eytaraduñ: Niye yuduñ taraduñ ey şeh-i iklim-i cemâl Ü1, Ü2

- 4 Sinesin tığıla çāk eylemeyince dilber
'Āşīkuñ cānına açılmadı bir kütlu k̄apu
- 5 Kesme feryād u fiğānuñ arasın ey 'āşīk
Fürce bulup sözini diñlede cā'iz ki 'adū
- 6 Farq-ı serde n'ola hecrüñle elifler çeksem
Buyimiş başuma çāk rüz-ı ezelden yazu
- 7 Pirehensüz k̄osa bir 'āşīkı ol Yūsuf-ı hüsñ
Olmaya Hāletiyā sine-be-sine pehlū

694

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

- 1 Giceler şubha degin çeşümüme gelmez uyhu
Hvābumı bağladı var ise o zülf-i cādū
- 2 Kesme feryād u fiğānuñ arasın ey 'āşīk
Fürce bulup sözini diñlede cā'iz ki 'adū
- 3 Meclis-i meyde gice giryeler itdi dilber
Virdi gül-zār-ı cemālindeki nergislere şu
- 4 Farq-ı serde n'ola hecrüñle elifler çeksem
Buyimiş başuma çün rüz-ı ezelden yazu
- 5 Dil-şikest olmamağa çäre mi var Hāletiyā
Ola şol kimse ki üftāde-i tāk-ı ebrū

695

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

- 1 Yāri gördüm hecrden çekmem elüm şimden girü
Hvan-ı vaşlınsa irişdüm gam yemem şimden girü

4 -Ü1, -Ü2

5 -T1, -T2: Bu beyit ayrıca 694 nolu gazelin 2. beyitidir.

6 -T1, -T2: Bu beyit ayrıca 694 nolu gazelin 4. beyitidir.

694 -Ü1, -Ü2, VE. s. 401, T1. 115b, T2. 90b

2 Bu beyit ayrıca 693 nolu gazelin 5. beyitidir.

695 -Ü1, -Ü2, VE. s. 402, T1. 115b, T2. 90b

- 2 Āfitābum virmedūñ ben zerreye hergiz vücūd
Menzilüm kılsam n'ola mülk-i 'adem şimden girü
- 3 Ol ṭabībüm virdi tiryāk-i vişālin illere
Yiridür nüş itmege zehr istesem şimden girü
- 4 Aldı 'aqlum bir perī divāne kıldı n'eyleyem
Döstlar ma'zürdur her ne disem şimden girü
- 5 Bir iki nā-dān anuñ itmiş kilidin nā-bedid
Hergiz açılmaz gider bāb-ı kerem şimden girü
- 6 'Ālemi şî'r-i şafā bahşumdurur devr eyleyen
Hāletî maḳbūle geçmez cām-ı Cem şimden girü

696

Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün

- 1 Geldi yetişdi ey dil saña o çeşm-i cādū
Altında ḥadd-i gül-gün yanında mār-ı gisū
- 2 Ey ṭıfl-ı nāz-perver çek başuma elifler
Görsün dil-i belâ-keş başında neyse yazu
- 3 Bir bādedür lebūñ kim keyfiyyeti ölümdür
Ağızlığı olupdur anuñ egerçi ṭatlu
- 4 Dil-teşne-i vişāle rahm itmeyince dilber
Farz idelüm ki olmuş ḥüsniyle bir içim şu
- 5 Tutdı ḥayāl-i dilber her küşesini anuñ
Ey Hāletî anuñçün girmez gözüme uyḥu

697

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Nüş eyle cām-ı bādeyi ey dil gubārı ḳo
Efkār-ı dehre düşme ḳuru i'tibārı ḳo

4 Aldı 'aqlum: 'Aqlum aldı VE

696 -Ü1, -Ü2, VE. s. 402, T1. 116a, T2. 90b

1 Geldi: Gel VE

697 -Ü1, -Ü2, VE. s. 403, T1. 116a, T2. 91a

- 2 Her bār berg-i gül gibi tağıtma kendüñi
Ey dil hevā-yı devlet-i nā-pāyidārı қо
- 3 Gönder o māh menziline dūd-ı āhuñı
Ey 'āşık-ı belā-zede sen de yukaru қо
- 4 Ser-geşte eyleme bizi ey gird-bād-ı āh
Luţf eyle hāline bu dil-i bī-қarārı қо
- 5 Şevқ-i ruḥıyle dağ қо her bār cismüñe
Hecrinde dilberüñ heves-i lāle-zārı қо
- 6 Bāğ-ı ḥarım-i vuşlatuñı beste tut veli
Gāhı mürüvvet eyle bu ben ḥāk-sārı қо
- 7 Cān ḥāne-i bedende yeter tırdı Hāletı
Anı çıkar da yerine peykān-ı yāri қо

698

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 'İzār-ı dilbere öyküñdi lāle-i ḥōd-rū
'Aceb mi қorsa anuñ bāğ-bān ocāğına şu
- 2 Sirişk-i ḥasretile cāmı çeşmümüñ pür olur
Қақан ki nüş ide bezm-i 'adūda yār tolu
- 3 Belā-yı 'ışkıla bilmişken olduğum nā-çār
Terahḥum itmedi baña o māh-ı çār-ebrū
- 4 Meger fütādelere karşı gördi reftārın
O servi ta'nile aşlā yürütmez oldu 'adū
- 5 Yolını bağladı var ise seyl-i eşk-i revān
Gözüme Hāletiyā gelmez oldu hiç uyḥu

HARFÜ'L-HÂ'

699

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'İşkıla bir hâle vardum kim bilür iden nigâh
Olduğum bî-cân u dil çün peyker-i merdüm-giyâh
- 2 Tut ruhuñ ey gül-bün-i bâğ-ı letâfet 'âşıka
Eyle gâhî güllerin hâr-ı cefâya gadr-ıh'vâh
- 3 Şahn-ı 'âlem ser-be-ser tolsa nesîm-i huldile
Vâdi-i dilde muqarrerdür hümüm-ı 'ömr-gâh
- 4 Göñlümi bir şâha tapşurdum ki tîğ-i cevrine
Viremez hergiz cilâ illâ ki hün-ı bî-günâh
- 5 Bîkr-i fikrüm görmege piş ü pesin nâhid-vâr
Hâletî lâyıq iki âyine olsa mihr ü mâh

700

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kahramân-ı çeşmi pertâb itdügi tîr-i nigâh
Dest-sâz-ı gamze-i pergâridur bî-iştibâh
- 2 Sînesin çâk eyleyüp câm-ı mey alsa destine
Şubha qarşu şanurum kim cem' olur nâhid ü mâh
- 3 Reşk-i Çin itdi derûnum milketin bir şüh kim
Sâye-i gîsûsı degse müşk olur hâk-i siyâh
- 4 Kimse bilmez her kaçan dūdum 'aşâ şemşirdür
Hiç derûnundan anuñ hâli degüldür tîğ-i âh
- 5 Kalmasa bu heft humda bâde-i gamdan eşer
Cür'a-i câm-ı melâlünden olurlar mâye-ıh'vâh
- 6 Tâbiş-i hurşid rüz-ı haşr n'eyler aña kim
Hâletî-veş ola evvelden siyeh-rüy-ı günâh

701

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bir civân-ı nev-zuhûr oldı serir-i hüsne şâh
Şâm olaldan Şâm peydâ olmadı bir böyle mâh
- 2 Bir 'aceb şâhile düşmişdür ser ü kârum benüm
'Aynına almaz eger dünyâ olursa dâd-ı h'vâh
- 3 Cürm-i 'ışkuñ çeşm ü dilden olduğın bilseydi yâr
Tıfl-ı eşküm yerlere çalmazdı her dem bi-günâh
- 4 İşiginde çıkısa eflâke figân-ı dâd-ı h'vâh
Eylemez temkîn-i hüsün ol şeh-i hübân-şâh
- 5 Mülk-i hüsne gelmedi ol şûha beñzer şehriyâr
Müflis-i hürmen gedâdur şânına nisbetle mâh
- 6 Kâha döndüm za'file tâb-ı tüvânım kalmadı
Kalkamam hergiz yerümden olmayınca bād-ı âh
- 7 Varmâğa dergâhına ruşsat bulursa yârdan
Küh-ı Elbürz olıma cüy-ı sirişke sed-i râh
- 8 Mülk-i dilden ceş-i gam def' itmeğiçün gelmedüñ
Saña varup hōd haber virmişdi âh-ı şubh-gâh
- 9 Cev-i 'âlem ser-be-ser tōlsa nesim-i hulda
Eksük olmaz vâdi-i dilden hümüm-ı 'ömr-gâh
- 10 Neş'e-i câm-ı vefâsından o şühün Hâletî
Şimdi gayrı şekle girmişdür rakîb-i rü-siyâh

701 Ü1. 129b, Ü2. 110b, -VE, T1. 116b, T2. 89a

1 Bir: O1 Ü1, Ü2

2 -T1, -T2

3 -T1, -T2

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

7 -Ü1, -Ü2

8 -Ü1, -Ü2

9 -T1, -T2

702

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Bozulur ol yüzi âyine eger eylesem âh
İncinür iki gözüm düd-ı dilümden her gâh
- 2 Degme bir ‘âşık için eylemez ol şüh-ı cihân
Hançer-i gamzesini garğa-i zehr-âb-ı nigâh
- 3 Haç-ı ruhsârı şafâsın viremez olsa eger
Sebze-zâr-ı felegün hâşılı hep mihr-i giyâh
- 4 Kinemüz şöyledür eflâke ki câ’izdür ola
‘Alev-i âteş-i dil piş-rev-i düd-ı siyâh
- 5 Biraz ol şüh hayâliyle kanâ‘at hoşdur
İtmeden yok yere ümmidile nezzâre-i râh
- 6 Bir dem olmaz ki mey-i nâzile mest olmaya yâr
Şorsalar ‘âşık-ı şüridedür yine günâh
- 7 Bulmadum derde devâ terk-i diyâr itmegile
Sâye-veş kanda gidersem biledür baht-ı siyâh
- 8 Kalsak ayakda n'ola Hâletiyâ olmuşdur
Dest-i ümmid eşel dâmen-i himmet kütâh

703

Mef‘ülü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

- 1 Bir âfitâb-ı hüsne gönül bağlayup o mâh
Düşdi çerâğ-ı hüsne çesbân duhân-ı âh
- 2 ‘Âğuş-ı ‘âşık olmaz ol âhü için kemend
Dâm-ı hayâle düşmesidür cây-ı iştibâh

702 Ü1. 125b, Ü2. 105a, -VE, T1. 116b, T2. 89a

2 -Ü1, -Ü2

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

6 -T1, -T2

7 -T1, -T2

703 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 116b, T2. 89b

- 3 Himmet dehānumı bulımaz reh-rev-i nefes
Olmasa piş-rev aña nevbetçe āh u vāh
- 4 Her anda dökse anımı dāmen-feşān olur
Bilmez mi yerde almaduđın hūn-ı bī-günāh
- 5 Birdür yanında ol şeh-i mülk-i melāhatūñ
Kıřt-i ter-i hayātile fersūde berg-i kāh
- 6 Bir řāha bendeyem ki degürmez ayağını
Hübān-ı şehriñ olsa dil-i sahtı seng-i rāh
- 7 Ya şişe-i sipihre ya cām-ı murāda ur
Seng-i cününüñ eyleme eyā Hāletı tebāh

704

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 a'n itse hūblar ne var ol serv-kāmete
Münkir degül midür nice kāfir kıyāmete
- 2 Diller varur řikāyete ғamdan işiğüne
Ammā ki 'āřıkuñ dili varmaz řikāyete
- 3 'Āřık yanında tişe-i ferhādı itme yād
Virme halel esās-ı binā-yı muħabbete
- 4 Sinemde dāđ-kāri-i hicrānı görmesem
Kordum serüm hemişe giribān-ı hayrete
- 5 Gördüñ řafā-yı albümi āb-ı revān gibi
şalmağ revā mıdur beni vād-i firķate
- 6 İrişmedi nihāyetine rāh-ı ғam veli
Derd ü belā vü miħnet irişdi nihāyetine

7 eyleme: eyle T2

704 -Ü1, -Ü2, VE. s. 416, T1. 117a, T2. 89b

3 -VE

4 -VE

5 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

6 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

- 7 Būs ü kinâra t̄alib olup H̄aleti müdâm
'Arz-ı cününü ço ne virürler sefâhate

705

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Bulunan sāgar-ı meydür bu dil-i nâ-şâda
İstinâdum hum-ı mey-ḥaneyedür dünyâda
- 2 H̄ançerin düşdi şanur güştelerün kanına yâr
Ġamzesi 'aksini seyr itse eger şahbâda
- 3 Güşmâl-i gamile ḥâşıl olur fenn-i cünün
Virelüm biz de gönül tıflını bir üstâda
- 4 Ser-be-ser halka-i zülf eylese ruhsârelerin
'Arşa-i ḥüsni döner dâm-geh-i şayyâda
- 5 Genc-i ümmid çıkar gayırlara H̄aletiyâ
Bilmezüz biz yine geldük bu ḥarâb-âbâda

706

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Zebânından cefâ eksük degüldür 'âşık-ı zâre
Ne berg-i güldür ol kim perdedür yüz ḥâr-ı âzâre
- 2 Dil-i sengini Şirîn'ün zebün itmişdi Ferhâd'ı
Güci yetmezdi ol miskinün illâ seng-i küh-sâre
- 3 Düşerdi pây-ı yâre âsumânun encümi bir bir
Eger 'âşık göziyle baksalar ol ḥâl-i ruhsâre
- 4 Beni diñlerseñ ey ehl-i muḥabbet i'timâd itme
Ne çeşm-i ḥ'âb-nâk-i dilbere ne baḥt-ı bîdâre

7 Būs ü kinâra.....müdâm / 'Arz-ı cününüsefâhate: Her dem cününla alurın büsesin diyü / Sa'y itme H̄aleti ne virürler sefâhate VE, T1'de derkenar olarak yazılmış olan, T2'de ise şirin hemen altındaki şekilde.

705 Ü1. 130a, Ü2. 110a, VE. s. 416, T1. 117a, T2. 89b

706 Ü1. 123a, Ü2. 102a, VE. s. 414, T1. 117a, T2. 89b

2 -Ü1, -Ü2, -VE

3 bir bir: yer yer T1, T2

5 O ruħlar z̄ulmet-i ğamda hidāyet meş'alın t̄utsa
Benüm bu baħt-ı ğüm-rāhum getürseñ yola bir pāre

6 N'ola dā'im sözümde çıkmasa ey Hāletī dilber
Cemāli vaşfını yād eylerem şî'rümde hem-vāre

707

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1 Ten-i zārı şu deflü t̄utmuşuz t̄iĝ-i ğam-ı yāre
Dönüpdür sinemüz yer yer yarılmış köhne divāre

2 Dem olmaz kim 'adū-yı kine-cūya hem-nişin olmaz
Muħaşşal olmuyor ol āfeti k̄aldurmaĝa çāre

3 Felek 'ışķ ehline cev̄r idemez ammā ki cā'izdür
Düşürmek göñlini lu'beyle bir şūh-ı sitem-kāre

4 Siyāset-ĝāh-ı Manşūr-ı muħabbet kūy-ı hicrāndur
'Aceb mi z̄ikri vahşet virse k̄alb-i 'āşık-ı zāre

5 Şu'ā'-ı mihr-i sāĝar hānesin dā'im kılur rüşen
Ne var fark itnese rüzın şebinden rind-i mey-h̄vāre

6 Beni endūh-ı firķat bir ĝiyāh-ı huşke döndürdi
Taħammül itmez oldum rüy-ı āteş-tāb-ı dil-dāre

7 Muħabbet iki başdan olduĝın herĝiz inanmazdum
Eger meclisde dilber olmasa baş başa āĝyāre

8 Eger muṭrib gice söyletmeseydi Hāletī nāyı
Muħabbet sūzı te'sir itdüğün bilmezdi eşcāre

6 Hāletī: -T1

707 Ü1. 127b, Ü2. 107b, VE. s. 436, T1. 117a, T2. 90a

1 sinemüz: bünyemüz Ü1, Ü2

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

7 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

8 Eger.....nāyı / Muħabbet.....eşcāre: Yine dūd-ı dilümle künbed-i ĝerdünü pür kıldı / Ola ey Hāletī a'dā-yı bed-h̄vāhuñ yüzi k̄ara Ü1, Ü2, VE, T1'de derkenar olarak yazılmış olan. T2'de ise şiirin hemen altındaki şekilde.

708

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Ğamzeyle gelür gelse hayâli dil-i zâra
Şâhin götürür şâhlar elbette şikâra
- 2 Tende tıramaz himmet ider çıkmâğa cânım
Erbâb-ı fenâ mâ'il olur terk-i diyâra
- 3 Ser-mest-i muhabbet ne kadar gitse yıkılmaz
Geldük diyeler aña meger küy-ı nigâra
- 4 Hep küşe-i çeşmidür iden 'âlemi meftûn
İşmarlamış ol kârı 'aceb kâr-güzâra
- 5 Âhir teb-i ğam 'arıza-i hasrete vardı
Şefkat demidür Hâletî-i zâr u nizâra

709

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Çıkmâğa kılma heves rif'atile eflâke
Anı fikr eyle ki âhir düşeceksin hâke
- 2 Tır-i ğamzeyle helâk eyledüğün bilmez mi
Niçün ol yâr bizi aşmaz ola fitrâke
- 3 Ruĥunuñ ĥalleri zâhidi bî-hüş itdi
Nazar it mârı zebûn eyleyici tiryâke
- 4 Bulımazsın arasañ ağzını hiç büy-ı şafâ
Zâhidüñ bakma o başında olan misvâke
- 5 N'ola 'âşıklarına uğrasa ol serv-i revân
Uğramaz mı ki ola âb ĥas u hâşâke

708 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 117b, T2. 90a

709 Ü1. 124b, Ü2. 104a, VE. s. 434, T1. 117b, T2. 90a

2 -VE

3 -VE

5 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

- 6 Hınk-i nâ-râm-ı felek Hâletiyâ elbette
Kondurur gerd-i keder âyine-i idrâke

710

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 'Adüyı hem-dem itme ey felek ol mäh-ı tâbâna
Şakın âh-ı dilümden şîşe döymez nâr-ı süzâna
- 2 Belâ dâmına çak böyle giriftâr olmak ummazdum
Sipihrüñ hürmenüñden almadan dil mürği bir dâne
- 3 Ruḥuñ şem'a 'izâruñ verde beñzer bu dil-i şeydâ
Figân itdükçe bülbüldür sükût itdükçe pervâne
- 4 Niçün evvelki luṭfuñ görmezüz şimdi bilürsin hüd
Degüldür cezr ü med hergiz revâdur pây-ı ihsâna
- 5 Gice meclisde cânâ girye-i mestâneler kılduñ
Hemân ol tığa döndi kirpigüñ kim devşürür dâne
- 6 Ḥayâlün dide-i pür-hün-ı 'âşıqdan degül hâli
Seni gördi o da öğrendi cânâ girmegi kıana
- 7 Kalup câh-ı gamuñda refte refte bî-mecâl oldum
Yapışdurmaz beni za'fum kemend-i âh u efgâna
- 8 Senüñ derd ü belâ-yı 'ışkuñı çekmekden incinmez
Ğam-ı la'lüñ gıdâ-yı rühdur 'uşşâk-ı nâlâna
- 9 Eger cây eyleseñ dilde gözüm reşkiyle kıan ağlar
Yüzüñ görseydi çeşmüm dil gelür feryâd u efgâna

6 Hınk-i nâ-râm-ı.....elbette / Kondurur.....âyine-i idrâke: Hâletî halk görürlerdi ma'âni nic'olur / Konmasa gerd-i keder âyine-i idrâke Ü1, Ü2, VE, T1'de derkenar olarak yazılmış olan, T2'de ise şiirin hemen altındaki şekilde.

710 Ü1. 123a, Ü2. 102b, -VE, T1. 117b, T2. 90b

2 -Ü1, -Ü2; bir dâne: pervâne T2

3 Bu beyit ayrıca 779 nolu gazelin 6. gazelidir.

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

7 -Ü1, -Ü2

8 -T1, -T2

9 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 779 nolu gazelin 5. beyitidir.

10 Hele rāh-ı ğamında hāke yek-sān olduĝum bildi
Yolından 'arz-ı hāl itdüm bugün ol şah-ı hūbāna

11 Gehi saña gehi aĝyāra baksa çeşmi incinme
İgen diĝkat götürmez Hāletī evzā'-ı mestāne

711

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Ser ü cānı fedā kılmakdayam her laħza cānāna
Muħabbet bezmine ben gāh şem'em gāh pervāne
- 2 Bu bāĝuñ hāşılundan nefretüm şol deñlüdür şimdi
Şüreyyā hūşe-i engür olursa almayam dāne
- 3 Hāyāl-i yāri der-piş itmeden peygüle-i ğamda
Murādum söylemekdür rāzum ol çāh-ı zenehdāna
- 4 Eger cāy eyleseñ dilde gözüm eşkiyle kan aĝlar
Yüzüñ görseydi çeşmüm dil gelür feryād u efgāna
- 5 Şaķınma buse-i la'l-i lebüñ meclisde ey sāķi
Mey-i nābuñ yetiştürmek gereksin cümle yārāna
- 6 Meger bi-huş iken ğaflet kıla ey Hāletī yoħsa
Virür mi hiç mariz-i 'işķ olanlar derdi dermāna

712

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Şu 'āşık kim baķa bir kerre ol çāk-i giribāne
Anuñ çāk-i giribānı varur elbette dāmāne

10 -T1, -T2

11 Gehiincinme / İgen.....mestāne: Tutar ey Hāletī bāĝ-ı cihānı büy-ı enfāsum / Kaķan kim ĝonçe-veş çeksem ser-i fikri giribāne Ü1, Ü2

711 Ü1. 130a, Ü2. 111a, VE. s. 404, T1. 117b, T2. 90b

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -T1, -T2

712 Ü1. 131a, Ü2. 111b, -VE, T1. 118a, T2. 90b

- 2 Görüp hâl-i ruḥın aldanmasun hergiz gönül mürği
Ne fettân-ı cihândur kor mı ol hiç dâmsuz dâne
- 3 N'ola nâ-süfte kâlsa la'l-i nâbı nâzdan her dem
Nigîn-i hâtem-i hüsn itmek ister anı cânâna
- 4 Añup evzâ'-ı çarḫı girye-i beyhüde itmezler
Olanlar bâde-i şevḫ-i muḫabbet birle mestâne
- 5 Değişmez 'arşa-i rûy-ı zemîne küçe-i fakrı
Felek üste virilse fi'l-meşel erbâb-ı 'irfâna
- 6 Muraşşa' câmdan zerrîn şurâhîden muvâfıkdur
Sifâl-i köhne ey sâkî mizâc-ı derd-mendâna
- 7 Yanar tâb-ı ruḥından 'âşıkân-ı köhne vü tâze
Ne kalur Hâletî âteş düşünce bir ney-istâna
- 8 Devâtumdan ma'ânî gevherin birün ider tırmaz
Ayağı geçdi güyâ hâmemüñ genc-i firâvâna

713

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Dünyâyı vü 'uqbâyı değişmem o miyâna
Virmem güzelüm bir kılunu iki cihâna
- 2 Taḫkîk ki yokdur deheni dilberün ammâ
Gâhî bırağur ḫalkı tebessümle kemâna
- 3 Dâmânuñı tutmağ dilemek vaşlını olmaz
Raḫm eyle bu ben 'âciz bî-dest ü zebâna

2 Ne: -T1, -T2

4 Añup: Alup T1, T2

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

8 -Ü2

713 Ü1. 123b, Ü2. 103a, VE. s. 412, T1. 118a, T2. 90b

2 -Ü1, -Ü2

3 -Ü1, -Ü2, -VE

- 4 Gâhî dili geh dîde-i pür-ḥûnı kılur cây
Bir dem mi olur ğamzelerüñ girmeye kana
- 5 Ḥâl ü ḥatîdur şabrumı yağma iden ammâ
Âteş bırağan ruḥlarıdur ḥâne-i cāna
- 6 Oldum ğam-ı zülfinde iken kaşına mâ'il
Ḳullâb-ı muḥabbet beni döndürdi kemāna
- 7 Her gâh varur ḥânesine illerüñ ol mâh
'Uşşâka gelince bulunur nice bahâne
- 8 La'l-i leb-i cân-baḥşuñı şol kimseye şun kim
Derdüñle anuñ gelmiş ola cânı dehāna
- 9 Hep Ḥâletiyâ âb-ı ruḥ-ı ḥürmen-i ğamdur
Şayyâd-ı zamân mürġ-i dile saçduġı dâne

714

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Sûziş-i 'ışkıla düşdüm kadem-i cânāna
Düşer ayaġına şem'üñ ya niçün pervâne
- 2 Her kaçan ḥâl-i ruḥın ḥâtıra itsem yârüñ
Sinemüñ çâki iner lâle-şıfat dâmane
- 3 Nâvek-i cevri o taḥmînile pertâb itsem
Nûk-i peykânı anuñ gelmeye illâ cāna
- 4 Öldürürse beni ol şâh-ı cihân öldürsün
Gel şerik olma sen ey çarḥ-ı cefâ-cü kana

4 ğamzelerüñ: ğamzeleri Ü1, Ü2

6 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

7 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

8 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

9 Hep.....ġamdur / Şayyâd-ı zamân.....dâne: Dil Ḥâletiyâ oldı bugün şâh-ı muḥabbet / Döndi ser-i pür-dâġı anuñ tâc-ı kiyāna Ü1, Ü2, VE, T1'de derkenar olarak yazılmış olan, T2'de ise şiirin hemen altındaki şekilde.

714 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 118b, T2. 91a

3 Bu beyit ayrıca 716 nolu gazelin 2. beyitidir.

4 Bu beyit ayrıca 716 nolu gazelin 6. beyitidir.

- 5 Nice hayretde komaz 'aşığı ol gözler kim
Sürmesüz ola siyah meysüz ola mestâne
- 6 Zulmet-i gamda eger reşkile güm-râh olsam
Dil hemân meş'al-i âhun getirür meydâna
- 7 Evvelâ Hâletiyâ 'aklu alurlar yoḥsa
'Aklı başında olan dil mi virür ḥübâna

715

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Kûy-ı cânâmı koyup gitmezidi yabâna
Didügüm yerde olaydı bu dil-i divâne
- 2 Şiše-i ḥâtır-ı 'uşşâkı şikest itmekde
Yâr nevbet mi virür seng-i gam-ı devrâna
- 3 Turamaz şühluğundan ider engüştlerin
Ḥaṭ-ı ruḥsâr u zeneḥdânına sîmîn şâne
- 4 Cân kulağını açup pey-rev-i Manşür olduk
Penbe-i gâfleti hergiz komaduk dükkâna
- 5 Ḥvâce-i 'ışk dinilmek aña lâyıkdur kim
Sîne-i vuşlatı terciḥ ide naḫd-i câna
- 6 Olmadan ebr-i fenâ farḫumuza müstevli
Çekelüm küh-şifat pâyumuzu dâmâna
- 7 Kânde bir şem'-i melâḥat ki görem Hâletiyâ
Oluram vurgunı anuñ nitekim pervâne

716

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Kûy-ı cânâmı koyup gitmezidi yabana
Didügüm yerde olaydı bu dil-i divâne

715 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 118a, T2. 91a

1 Bu beyit 716 nolu gazelin de matla beyitidir.

716 Ü1. 126a, Ü2. 105b, VE. s. 423, T1. 118b, T2. 91a

1 -T1, -T2; Bu beyit 715 nolu gazelin de matla beyitidir.

- 2 Nāvek-i cevri o tahmīnile pertāb it küm
Nük-i peykānı anuñ gelmeye illā cāna
- 3 Mīlket-i hüsnde fermān-ı haṭunda yürüyen
Cümle 'ışk ehli baķar Şimdi haṭ-ı fermāna
- 4 Korkarın kim aña ey Őuḥ-ı cihān dil toķınur
İtme engüŐtlerüñ zülfüne hergiz Őāne
- 5 Fikr-i la'lüne ğam-ı haṭı-ı zümürüd-fāmuñ
Döndürürler bu dil-i ḥāk-nihādı kāna
- 6 Öldürürse beni ol Őuḥ-ı cihān öldürsün
Gel Şerik olma sen ey çarḥ-ı cefā-cü kana
- 7 Görmesi ğuşŞa virür dide-i pür-ḥübānuñ
Ḥāletü bezm-i ğama böyle gerek peymāne

717

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Zemin içre dönüp sim-i ŐiriŐküm genc-i Kārün'a
Hevāda devr-i āhum beñzedi çetr-i Feridün'a
- 2 Ḥarābāt ehli baş kaldurmayup içmekdedür dā'im
Őafādur baķmamaķ imkān olunca rüy-ı gerdüna
- 3 Zamān-ı firķatüñ dā'im Şebinde vaḥŐet artuķdur
Muḥabbet Őāḥı ğam ceyšın Őalar zirā Őebihüna
- 4 Gül-i nev-ḥiz 'iŐveyle ser-i Leylā'yı zeyn itmiş
Ḥavāle eyleyen ḥār-ı belāyı pāy-ı Mecnün'a

2 T1'de derkenar olarak yazılmıştır; Bu beyit ayrıca 714 nolu gazelin 3. beyitidir.

3 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

4 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

5 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

6 T1'de derkenar olarak yazılmıştır; Bu beyit ayrıca 714 nolu gazelin 4. beyitidir.

7 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

717 Ü1. 130b, Ü2. 110b, -VE, T1. 118b, T2. 91b

3 Zamān-ı firķatüñ.....artuķdur: Şeb-i hengām-ı firķat rüzdan biñ kerre bed-terdür Ü1, Ü2 // zirā:
ekşer Ü1, Ü2

- 5 Olur kan üzre kan ey Hâletî bezm-i muhabbetde
Düşerse 'aks-i ruhsârî o şühuñ çeşm-i pür-hûna

718

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Târ-ı hurşîdi tül itse şafağ-ı gül-gûna
Merd olan bakmaya bu pîre-zen-i gerdûna
- 2 Dâğ-ı pinhânuma nisbet tenimüñ dağların
Beñzedür ehl-i nazâr hâriç olan altuna
- 3 Cem'-i mâluñ zararı nidügin ey ehl-i tama'
Giricek zîr-i zemîne şorasın Kârûn'a
- 4 Kuru va'deyle bulup neşv ü nemâ dönmişdür
Kışt-zâr-ı emelüm mezra'a-i kemmûna
- 5 Nâka-i muhmel-i Leylâ'yı çeküp Hâletiyâ
Cezbe-i 'ışk degül mi getüren Mecnûn'a

719

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Eger şem'-i ruhuñ olmasa ey mâh-ı felek-päye
Dönüp bakmazdı bu pervâne-i dil bezm-i dünyâya
- 2 Senüñ derd ü belâ-yı 'ışkuñı çekmekden incinmez
Ġam-ı la'lin gîdâ-yı rûhdur 'uşşâk-ı şeydâyâ
- 3 Şuyı baħr-i derûnumdan gelür fevvâre-i çeşmüñ
Terâzû-yı muhabbet olmasa çıkmazdı bâlâya
- 4 Dıraħt-ı ser-bülend-i bâğ-ı 'ışkuñ sâķına çıkmaz
Zülâl-i Hızr'ı virseñ nice yıllar naħl-i Mûsâ'ya

718 Ü1. 128a, Ü2. 108a, VE. s. 417, T1. 118b, T2. 91b

1 Târ-ı: Nâr-ı Ü1

5 çeküp: bulup T1, T2

719 Ü1. 130b, Ü2. 111a, -VE, T1. 118b, T2. 91b

2 -Ü1, -Ü2

- 5 Niçün hayrân u medhûş olmasun ehl-i muḥabbet kim
Senüñ zülf-i dil-âvîzüñ kemend-i siḥr atar aya
- 6 Dil ü didem senüñçün birbiriyle ḥaşm-ı cân oldı
Mecâl-i şulḥ hergiz qalmadı qan düşdi araya
- 7 Zârar virmez gönül elden çıkarırsa naqd-i ârâmuñ
Bu bâzâr-ı muḥabbetdür ne lâzım bunda ser-mâye
- 8 İdüp râz-ı derûnın âşikâre mürşid-i 'ışka
Çok açıldı yine ey Hâletî dil fülki deryâya

720

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Nev-bahâr oldı yine geldi şafâ dünyâya
Çıkalum lâle-şifat geh tağa geh sahrâya
- 2 Hâki hem-reng-i sipihr eyledi eltâf-ı Hudâ
Reşkümüz qalmadı hergiz mele'-i a'lâya
- 3 Lengeri dâhil-i keştiye alurlar güyâ
Yâsemen kim dökülür zevrağ-ı pür-şahbâya
- 4 Getürür şimdi cihân ḥalkına zencir-i cünün
Ol aqar şu ki 'ilâc eyler idi sevdâya
- 5 Şimdi eşcâr-ı çemen şöyle yukardandur kim
Bâğ-bân ḥâline qorsa irişür Tübâya
- 6 Bilse ger şavlet-i bād-ı seheri Hâletiyâ
Bülbüli verd-i çemen şalmaz idi ferdâya

5 Niçün: Nice Ü1, Ü2

6 -Ü1, -Ü2

7 -T1, -T2

8 yine: bugün Ü1, Ü2

720 Ü1. 130a, Ü2. 111a, VE. s. 410, T1. 118b, T2. 91b

1 sahrâya: dünyâya Ü1, Ü2

3 -Ü1, -Ü2; 3-4: 4-3 VE

5 -T1, -T2

- 7 Viremez bār-ı nihāl-i kalemüm 'âlemini
Sidre şâhını eger aşlasalar Tübâya

721

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Nakd-i vakti koyalum cām-ı mey-i hamrâya
Ġam-ı ferdâyı bugünlük şalalum ferdâya
- 2 Ġam-ı 'ışkıyle n'ola 'aklıle cāndan geçsem
Düşdi gönülüm o peri-rüy melek-simâya
- 3 Hānçer-i gamze hayālün getürüp çeşmümüze
Eyleyüp kat'-ı nazar bakmayalum dünyâya
- 4 Râh-ı 'ışkuñda senün hâkile yek-sân oldum
Ne revâdur ki beni çignedesin a'dâya
- 5 Rûze-dâr-ı gam-ı 'ışk itmeye bir kerre nigâh
Kurş-ı mihri kosalar mâ'ide-i 'İsâ'ya
- 6 Cām-ı meyden ki başın kaldura mânend-i habâb
Doğınur bād-ı fenâ rind-i kadeh-peymâya
- 7 Muttaşıl sen beni ferdâya şalarsın cānâ
Seni bir gün şaların ben de şağın Mevlâ'ya
- 8 Añsalar bezm-i gamuñ şem'-i güdâzendelerin
Dil-i şeydâ getirür kendüsini ortaya

7 -Ü1, -Ü2, -VE

721 Ü1. 130b, Ü2. 109b, VE. s. 410, T1. 119a, T2. 91b

Nüshalarda büyük farklılıklar arzeden bu gazelle ilgili karşılaştırma Ü1 ve Ü2 nüshaları esas alınarak yapıldı.)

2 -VE, -T1, -T2

3 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 722 nolu gazelin 6. beyitidir.

4 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 722 nolu gazelin 7. beyitidir.

5 -VE

6 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 722 nolu gazelin 5. beyitidir.

7 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 722 nolu gazelin 8. beyitidir.

8 -Ü1, -Ü2, -VE

- 9 Çıkdı eflâke benüm şıyt u sadâ-yı 'ışkum
Hüsniile şaldun ise velvele sen dünyâya
- 10 Bilmiş ol kim olamam ey dür-i yektâ sensüz
İhtiyâr eylerem atılmağı ben deryâya
- 11 Turamaz karşılar âhum yeli her-geh ki şabâ
Getüre hâk-i rehûn dide-i nâ-binâya
- 12 Eylese tiğ-i gamuñ Hâletî-i zârı şehid
Tutuk-ı al ola kanlu kefeni havrâya

722

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ey tabîb-i dil ü cân şalma meded ferdâya
Döyemez 'âşık-ı dil-ğaste bu istignâya
- 2 Çıkdı eflâke benüm şıyt u sadâ-yı 'ışkum
Hüsniile şaldunise velvele sen dünyâya
- 3 Bilmiş ol kim olamam ey dür-i yektâ sensüz
İhtiyâr eylerem atılmağı ben deryâya
- 4 Karşular kapmağa âhum yeli her geh ki şabâ
Getüre hâk-i rehûn dide-i nâ-binâya
- 5 Câm-ı meyden ki başın kaldura mânend-i habâb
Tokınur bād-ı fenâ rind-i kadeh-peymâya

9 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit ayrıca 722 nolu gazelin 2. beyitidir.

10 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit ayrıca 722 nolu gazelin 3. beyitidir.

11 -Ü1, -Ü2, -VE; Turamaz karşılar: Karşular kapmağa 722 nolu gazelin 4. beyitinde / her geh: geh geh 722 nolu gazelin 4. beyitinin VE'deki şeklinde.

12 Eylese.....şehid / Tutuk-ı (?) al.....havrâya: Hâletî hem ısrup la'lini hem vaşf eyle / N'ola reşk eylemesem tûti-i şekker-ğâya: VE; Nakş-ı hüsnüñ nice vaşf itmege imkân olsun / Hâletî hiç bakılır mı o peri-simâya T1, T2

722 Ü1. 125a. Ü2. 104b, VE. s. 411, T1. 119a (derkenar olarak yazılmıştır), T2. 92a

2 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 721 nolu gazelin 9. beyitidir.

3 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 721 nolu gazelin 10. beyitidir.

4 -T1, -T2; Karşular kapmağa: Turamaz karşılar 721 nolu gazelin 11. beyitinde / her geh: geh geh VE

5 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit ayrıca 721 nolu gazelin 6. beyitidir.

- 6 Hınçer-i gamze hayâlün getirüp çeşmümüze
Eyledi kaç'-ı nazar bakmayalum dünyāya
- 7 Rāh-ı 'ışkuñda senüñ hākile yek-sān oldum
Ne revādur ki beni çignedesin a'dāya
- 8 Muttaşıl sen beni ferdāya şalarsın cānā
Seni bir gün şaların ben de şaķın Mevlā'ya
- 9 Nice vaşf ide anuñ cism-i laţifin 'aşık
Hāletı hiç bakılır mı o perı simāya

723

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Alışdı gözüm şa'sa'a-i berķ-i cefāya
Şimden girü ey şüh şalā ebr-i belāya
- 2 Ben kāh-ı za'ifem ki ne deñlü hāzer itsem
Gam mazhar olur hāşşiyet-i kāh-rübāya
- 3 Cān naķdini al sinemüze na'l keserseñ
Ey şüh-ı cihān kā'ilüz ol na'l-i bahāya
- 4 Rindānı görüp yolda niçün söylemez olduñ
Ey vā'iz-i şehri ağzuñı virdün mi kirāya
- 5 Seyr itse ne var sine vü bāzüsını 'uşşāk
Virse nic'olur hüsni zekātın fuķarāya
- 6 Pür-dāğ-ı cünün itdi ser ü sinemi ammā
Hiç uğramadı dā'ire-i mihr ü vefāya
- 7 Deryüze-i ma'nāya bizi itmedi muhtāc
Şükr eyleyelüm Hāletiyā dād-ı Hudā'ya

6 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit ayrıca 721 nolu gazelin 3. beyitidir.

7 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit ayrıca 721 nolu gazelin 4. beyitidir.

8 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit ayrıca 721 nolu gazelin 7. beyitidir.

9 Nice.....'aşık / Hāletı.....simāya: Hāletı hem ısırup la'lini hem vaşf itdüm / N'ola reşk eylesesem tütü-i şekker-hāya T1, T2

724

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dil ü didem olup hizmetde ol şüh-ı cefâ-cüya
Ezelden şaldılar anuñ birin öda birin şuya
- 2 Uyanmaz baht-ı nâ-fercâmı hergiz h'vâb-ı gafletden
Elin her gâh urur ehl-i muhabbet gerçi zânüya
- 3 'Abîr-i ceyb-i havrâ olmadan cennetde 'âr eyler
Gubâr-ı cismümi bād ugradursa ol ser-i küya
- 4 Yaşumla gözlerüm tolar boşanur keffeteyn oldu
Çoğ olsa akçe şaymazlar anı korlar terâzüya
- 5 Revâ görmez felek erbâb-ı 'ışka vaşl-ı dil-dârı
Çeker ammâ ki kendü her gice bir mâhı pehlüya
- 6 Dehânum beste kılma luğ idüp ey za'f-ı bimârı
Biraz şabr eyle efgânum varınca ol ser-i küya
- 7 Muğaylân-ı ümîd oldu güzer-gâhında biğ-âver
Getür ey Hâletî var kuvvetün bir kerre bâzüya

725

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Küy-ı yâre yüz sürüp zağm-ı dil-i hün-pâşile
Dergeh-i devlet-me'âb-ı şâha geldüm başile
- 2 Tekye-gâh-ı 'ışkda hayrân olan âbdâllar
Çarhı tutmazlar ber-â-ber dâne-i haşhâşile
- 3 Gâh bedrûñ geh hilâlûñ 'arz kılma ey felek
Göñlin almağ âdemüñ olmaz gözile kaşile

724 Ü1. 126a, Ü2. 106a, VE. s. 421, T1. 119a, T2. 92a

3 -Ü1, -Ü2, -VE

4 -Ü1, -Ü2, -VE

7 Muğaylân-ı ümîd.....biğ-âver / Getür.....bâzüya: Lebi vaşında yârûñ Hâletî nazm-ı şafâ-
bahşuñ / 'Aceb beñizer dizilmiş rişte-i al üzere lü'lüye Ü1, Ü2, VE

725 Ü1. 126b, Ü2. 106b, VE. s. 429, T1. 119b, T2. 92a

2 'ışkda: 'ışkuñda T1, T2

- 4 Toymaya hergiz hariş-i māl-ı dünyānuñ gözi
Kāse-i gerdünü māl-ā-māl iderseñ āşile
- 5 Nār-ı ahıyle seni ey çarḥ bir gün rengler
Baḥş iderseñ Hālet-i-veş 'arif-i kallaşile

726

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Pister-i merg içreyem hecr-i leb-i cānānile
Ol ṭabīb-i dil meded gelsün yetişsün cānile
- 2 Ayırur 'ışk ehlinüñ başın kad-i ḥam-geşteden
Şāhlar bāziçe eyler küyile çevgānile
- 3 Sinemüñ çākin görür itmez nigāh-ı merḥamet
Çāre-sāz olmaz bu deñlü süzen-i müjgānile
- 4 Bezm-i meydür aradan def' it hicābı dōstum
'Āşıkın dilber utandurmaḡ gerek iḥsānile
- 5 Āsitānuñda iderken eşk-i ḥüninüm revān
Çekme tiğ-i cevriñi kanı yumazlar ḡanile
- 6 Çünkü rüz-efzün olur hem-vāre tāb-ı ṭal'atuñ
Kimdür anı bir gören ḥurşid-i nūr-efşānile
- 7 Cünbüş-i gül-bergi gül-şende şabādan şanmañuz
Germ ider gül 'andelibüñ āteşin dāmānile
- 8 Cānuma ḡordum seni bulsam didüm fikr itmedüm
Sinemi çāk itme sen tiğ-i ḡam-ı hicrānile
- 9 Ḳatre ḡatre ḡan olup eṭrāf-ı çeşmüm Hālet-i
Yāri teşḫir eyledüm ol sübḡa-i mercānile

726 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 119b, T2. 92b

5 Bu beyitin 2. mısraı 727 nolu gazelin 7. beyitinin de 2. mısraıdır.

6 -T2

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tolsa gül-şen bād-ı âh-ı bülbül-i nālânile
Hârlardur şalınan âhir gül-i handânile
- 2 Alı-virmez 'aşıkuñ hergiz 'adūdan dādını
Eglenür ol şâh âb-ı çeşm-i mâzlümânile
- 3 Çeşm-i hün-rizin bugün gâyet de bîmâr añladum
İtmiyor zirâ kanâ'at yâr bir kurbânile
- 4 Āteşe dönmiş güli hâkister olmuş bülbüli
Şahñ-ı gül-şen baña külhandur gam-ı hicrânile
- 5 Eyledi dem-beste-i gam çeşm-i fettānuñ beni
Dikdi güyâ kim dehānum süzen-i müjgânile
- 6 Sâz-kâr olmaz baña hergiz şüreyyâ-yı felek
'Uqde-i derdüm açılmaz degme bir dendânile
- 7 Dergehüñde eyliyorken eşk-i hüninüm revân
Çekme tûg-i cevrüñi kanı yumazlar kanile
- 8 Çünkü rûz-efzün olur hem-vâre tâb-ı tal'atuñ
Kimdür anı bir gören hurşid-i nûr-efşânile
- 9 Ğayretüm şol deñlüdür kim 'aks-i yârüñ Hâleti
İstemem cem' olduğın bu çeşm-i ter-dāmânile

727 Ü1. 126b, Ü2. 106b, -VE, T1. 119b, T2. 92b

1 Hârlardur: Hâr u hasdur Ü1, Ü2

2 -Ü1, -Ü2

3 hün-riz: hün-h'vârın Ü1, Ü2

4 Şahñ-ı gülşen baña külhandur: Külhan-âsâdur baña gülşen Ü1, Ü2

6 -Ü1, -Ü2

7 -T1, -T2; Bu beyitin 2. mısraı 726 nolu gazelinin 5. beyitinin de 2. mısraıdır.

8 -T1, -T2

9 Ğayretüm.....Hâleti / İstemem.....ter-dāmânile: Vâ'izüñ güftârını güş itmez olsağ Hâleti /
Künbed-i eflâk tolsa na'ra-i mestânile Ü1, Ü2

728

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nice kâfir-kîşe baş egdürdi istiğnâyile
Söyleşilmekden kalındı ol büt-i ra'nâyile
- 2 Olmaz hursend-i âb u tâb gam tâlibleri
Ne zülâl-i Hızrile ne âteş-i Mûsâyile
- 3 Cüşîş-i deryâ-yı dilden itmez oldum kıl ü kâl
Tuymasunlar diyü hâlüm ol dür-i yektâyile
- 4 Âgeh kıldı ki idem derd-i dil-i pür-hünü 'arz
Destine şahbâ şunup sir sâgar-ı minâyile
- 5 Güllerin bâğuñ ruḥ-ı dil-dâra teşbih eyleyüp
Başdurur mürgân-ı gül-şen suçların gavgâyile
- 6 Şanma üstinde ḥabâb ol yâr rahm itsün diyü
Sâyil-i eşküm getürdüm çeşm-i nâ-binâyile
- 7 Ben aña 'âkil dimem ey Hâletî kim bir bile
Sâye-i divâr-ı yâri devlet-i dünyâyile

729

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Yolumda ser viren gelsün diyü şâhum şalâ eyle
Hisâr-ı 'ışk virân oldu gel başdan binâ eyle
- 2 İlet nâmem eger küy-ı nigârı bilmezsin dirseñ
Bile al mürğ-i cânı ey kebüter reh-nümâ eyle
- 3 Naşibüm ey felek ser-geştelikdür zerre-veş çünkim
Beni gün yüzlü dilberlerle bâri âşinâ eyle

728 Ü1. 131a, Ü2. 108b, -VE, T1. 119a, T2. 92b

1 Bu beyit 730 nolu gazelin de matla beyitidir.

2 Olmaz.....tâlibleri: Âb u tâb-ı 'ışkdan kalmadı hergiz kârumuz Ü1, Ü2

7 Ben.....bile / Sâye-i divâr-ı.....dünyâyile: Ben aña 'ârif dimem ey Hâletî kim bir bile / Sâye-i divâr-ı yâri devlet-i dünyâyile Ü1, Ü2

729 Ü1. 127b, Ü2. 107a, VE. s. 427, T1. 120a, T2. 92b

1 Hisâr-ı 'ışk: Muḥabbet burcu T1, T2

- 4 Atarsa cānib-i aǵyāra gül ben 'āşık-ı zāre
Ne var ey tır-i dilber sen de bir kerre hata eyle
- 5 O meh bir āsumānī cāme giymiş sine-çāk olmuş
Açıkdur gök kapısı Hāletī tırma du'ā eyle

730

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Nice kāfir-kīşe baş egdürdi istiǵnāyile
Söyleşilmekden kalındı ol büt-i ra'nāyile
- 2 Hiç seniñ fevküñde hüb olmaz ne var bahş eylesek
Mīhr-i 'ālem-tābile māh-ı cihān-ārayile
- 3 N'eyleşem bilmem ki olmuş cümle 'ālem 'āşıkuñ
Müşkil işdür başa çıkmak bir kişi dünyāyile
- 4 ǰays'ile Leylā gibi bulduǰ cihānda iştiḥār
Ben cünün-ı 'ışkıla sen ḥüsn-i bī-hermāyile
- 5 Naǰd-i vaǰt ister vişāl-i dilber-i simin-beri
Gönlümüz aldanmaz oldı va'de-i ferdāyile
- 6 Ol hümā-yı evc-i nāz ey Hāletī bakmaz eger
Derd-i 'ışkıyle tenümde üstüñ'ānum şayıla

731

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Saña dirlerse eger 'āşıkı giryān eyle
Döstüm sözlerini diñleme iḥsān eyle
- 2 Yed-i beyzā-yı melāḥatle olunduñ bey'at
Ḥalkı var pādişehüm bende-i fermān eyle
- 3 Ḥāk-i küyuñ olayın döstüm ol şartile kim
Cür'a-i cām-ı ğamuñ üstüme rizān eyle

730 -Ü1, -Ü2, VE. s. 419, T1. 120a, T2. 93a

1 -T1, -T2: Bu beyit 728 nolu gazelin de matla beyitidir.

731 Ü1. 129b, Ü2. 109a, VE. s. 418, T1. 120a, T2. 93a

- 4 Ey dem-â-dem gözeden kabr-i şehid-i 'ışkı
Hün-ı efserdesin al sübha-i mercân eyle
- 5 Eyleyüp la'l-i leb ü lü'lü-yi dendānuñı bāz
Cevher-i 'aqlumuzun kıymetin erzān eyle
- 6 Kılup ey şüh-ı cihān nāzile teşrif-i çemen
Sebzeyi hurrem idüp gülleri handān eyle
- 7 Dür-i dendānı ile la'l-i lebi fikrinden
Kalbini mahzen-i gencine-i 'irfān eyle
- 8 Kayırsañ beni 'aşkile zebün oldı diyü
Tek sen ey haste gönül başına dermān eyle
- 9 Dilerin bulmaya cānā yatacak yer düşmen
Saña dirmiş ki beni bir gice mihmān eyle
- 10 Rāzuñı kimseye keşf itme şakın Hāletiyā
Gonçe-i lāle gibi dāguñı pinhān eyle

732

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Hem gabgab ü hem zülf-i perişān elümüzde
Sultān-ı gamuz küyile çevgān elümüzde
- 2 İskender'e yol gösterürüz zulmet-i gamda
Var bāde gibi şem'-i fūrüzān elümüzde
- 3 Pirān-ı gamuz olamazuz hiç 'aşāsuz
Tutsak 'aceb olmaz meyi her an elümüzde

5 -VE, -T1, -T2

6 -VE, -T1, -T2

7 -Ü1, -Ü2

8 -Ü1, -Ü2

9 -Ü1, -Ü2

10 Rāzuñı kimseye: Kimseye hālūñi VE

732 Ü1. 125b, Ü2. 105a, VE. s. 412, T1. 120a, T2. 93a

- 4 Vardukda İrem bāgına havrāya şunarduk
Olsaydı eger sünbül-i cānān elümüzde
- 5 Öldürmegimiş kendümüzi firqate dermān
N'eylerdik eger olmasa dermān elümüzde
- 6 Gāhî gözümüzden silerüz eşk-i revānı
Oldur görünen sīm-i firāvān elümüzde
- 7 Yanında anuñ Hāletiyā hār kıomazduk
Olsaydı eger ol gül-i hāndān elümüzde

733

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Virse dil ruḥşat 'aceb mi āh-ı āteş-bārına
Çok taḥammül itdi çarḥuñ vaz'-ı nā-hem-vārına
- 2 Bildürür mestāne-i cām-ı gurūruñ ḥaddini
Devlet-i dehrūñ anuñçün mā'ilüz idbārına
- 3 Başmadan bu ḥāk-dān-ı esfele 'ār eylemiş
Böyle takrİR itdi Manşūr'uñ varanlar dārına
- 4 'Āşıkuñ gönlin nice yapmak gerek bilmez o şūḥ
Ḥāne-i ḳalbüm yazıklar düşmemiş mi'mārına
- 5 Vaşlıçün itmezdi dilber va'de-i ferdā bugün
Bu dil-i bīmārı çıkmaz şanmasaydı yārına
- 6 Herkese eyler nazar dārü'ş-şifā-yı 'ışkıda
Ol ḫabīb-i cān u dil bakmaz bu ben bīmārına
- 7 Ehl-i dildür Hāletī rāh-ı ḡamuñda dōstum
Pāyimāl olmak dilerse baş hemān ikrārına

733 Ü1. 125b, Ü2. 105b, -VE, T1. 120a, T2. 93a

6 nazar: nigeḥ Ü1, Ü2

7 rāh-ı ḡamuñda: ḫāk-i rehūñde Ü1, Ü2

734

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Şu 'Ankâyam ki kalmışdur hümâlar zir-i bälümde
Bi-ḥamdi'llah benüm Kâf-ı kanâ'at geldi fälümde
- 2 Ya vaşla irgürürdi ya helâk eylerdi tiğiyle
Eger 'ışk ehline fi'l-cümle rahm olsa o zâlimde
- 3 Ururdu âh-ı gayret âteş-i cân-sûza tuysaydı
'Adü dil-dârile cem' olduğın beyt-i ḥayälümde
- 4 O Mecnün'am ki ben bâziçe-i tıflân-ı şehr oldum
Urup seng-i cefâ hergiz komazlar kendü ḥälümde
- 5 N'ola açılmasam 'ömrümde ol âyineyem ben kim
Şafâyı buldı yârân-ı şafâ jeng-i melälümde
- 6 Getürse âb-ı çeşm-i Ḥâletî'den küyına çeşme
Kosam cân naqdini ol yâre vaqt-i irtihälümde

735

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çeşm-i pür-ḥün-âbemüz var bâdede peymânedede
Bahtdur hem-ḥ'âbemüz ancak bu miḥnet-ḥânedede
- 2 Zülfinün Leylâ'sı yanında ayırmaz var ise
Neş'e-i Mecnün'ı buldı bu dil-i divânedede
- 3 Ḥälüne eyler nazâr her dem bu cân-ı nâ-tüvân
Gözleri dâ'im olur mür-ı ḥarişün dânedede
- 4 Cevrile geh dilde gâhî cânda yoklar 'ışkını
Tişesiyle genc arar güyâ ki bir virânedede

734 Ü1. 127a, Ü2. 107a, VE. s. 413, T1. 120b, T2. 93b

2 Eger.....zâlimde: Kosam cân naqdini ol yâre vaqt-i irtihälümde Ü1

6 çeşm-i: eşk-i Ü1, VE // Kosam.....irtihälümde: Eger 'ışk ehline fi'l-cümle rahm olsa o zâlimde Ü1

735 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 120b, T2. 93b

- 5 Ölmegile 'ışkdan kurtulmağ olmaz Hâleti
Âteş-i gam gizlidir hâkister-i pervânede

736

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İrmedi hergiz elüm yârüñ ruḡ-ı zîbâsına
Degmedük gül-zâr-ı dehrüñ bir gül-i ra'nâsına
- 2 Çehre-i zerd ü sirişk-i çeşmi pinhân eyleme
Yâr mâ'ıldür bilürsin sîm ü zer peydâsına
- 3 'Işk ola dirdi güzeller görsele 'âşıkların
Şimdiki dilberlerüñ 'ışk olsun istiğnâsına
- 4 Hâlümü 'arz eylemek olurdu ammâ n'eyleyin
Ol şeh-i hüsnüñ komazlar kimseyi tenhâsına
- 5 Niçün itmez oldı yâr evvelki gibi iltifât
Sen yine ey Hâleti ol 'âşık-ı şeydâsına

737

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nâmemi ilten kalur meyl eyleyüp cânânuma
Kaşd ider gönderdüğüm kâşid dem-â-dem cânuma
- 2 Künc-i nâ-peydâ-yı 'uzletde mekânım söyle kim
Konmaya dünyâ yıkılsa gird-i gam dâmânına
- 3 Tutmuşumdur küçe-i fakr içre 'Attârüñ yerin
Tâlib-i dârü-yı miḡnet toğrulur dükkânuma
- 4 Her kaçan dil hânesine gelse gam şerm itmezsin
Şire-i cândur müheyâ kılduğum miḡmânuma

736 Ü1. 124a, Ü2. 103b, VE. s. 409, T1. 120b, T2. 93b

737 Ü1. 129a, Ü2. 109b, VE. s. 411, T1. 120b, T2. 93b

1 Nâmemi ilten: Nâme bir gelmez T1, T2

2 -Ü1, -Ü2

3 -Ü1, -Ü2

4 -Ü1, -Ü2

- 5 Biñ şütür-vâr elem girseydi nâ-peydâ olur
Bir ribât-ı teng iken bu hâtır-ı virânuma
- 6 Bâm-ı 'ışk üzre düşen her kaçre-i ebr-i belâ
Gelmeyince olmaz âhir nâvidân-ı cânuma
- 7 Tıfl-ı dil deryâ-yı gamda garķ ola şâyed diyü
Pir-i mey-hâne kedü-yı bâde bağlar yanuma
- 8 Âh kim rahm itmez ol çeşm ü çerâğ-ı ehl-i dil
Ne dil-i süzânuma ne dide-i giryânuma
- 9 Kân-ı çeşmümden çıkan la'li 'adü-yı bed-güher
Vâşıl olmaz mı şanur güş-ı şeh-i hûbânuma
- 10 Köhnedür ey Hâletî bu çetr-i rûzigâr-ı felek
Ben şeh-i mülk-i gamam lâyıķ degüldür şânuma

738

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Her kanda gelse rast bu ben nâ-tüvânına
İnmez o şeh-süvâr meger naķd-i cânına
- 2 Dervâze-i hayâtumu çokdan virürdi cân
Olsaydı i'timâd o şâhuñ emânına
- 3 Cüş u hurûşa başlasa vâ'iz 'aceb degül
Zirâ düşürdi zerķ ü riyâyı zamânına
- 4 Şâh-ı dıraht-ı devleti hiç huşķ görmedi
Bâğ-ı ümîdini döşüren bâğ-bânına

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2, -VE

7 yanuma: yanına Ü1, Ü2

8 dil: 'ışķ Ü1, Ü2

738 Ü1. 125a, Ü2. 103a, -VE, T1. 121a, T2. 94a

1 Her kande gelse rast bu ben / İnmez o şeh-süvâr meger: Yollarda rast gelse eger / Ol şeh-süvâr-ı hüsñ eger Ü1, Ü2

- 5 Sevdâ-ger-i gam açmasa dükkân-ı himmeti
Sûd-ı metâ'-ı dehr yetişmez ziyânına
- 6 Jeng-i sipihri zer-ger-i mihr eylese tılâ'
Almaz berid-i himmetüm anı miyânına
- 7 İgmâz-ı 'aynı Hâletiyâ hikmet üzredür
Varsam gubâr-ı hâtır ile âsitânına

739

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Düşsem 'aceb mi hâk-i der-i dilber üstine
Ölsem odur gelen dil-i gam-perver üstine
- 2 Mestâne yatdı sine-i pür-dâguma o yâr
Görenler anı didi yüzüñ güller üstine
- 3 Ben hâke degmese n'ola tîr-i cefâlaruñ
Üftâdeler anı düşürür mi yer üstine
- 4 Câna degişmek istedi dil büsesin veli
Ol yâr kâ'il olmadı baş ister üstine
- 5 Ol tâze gonçeyi şakınup bād-ı âhdan
'Uşşâk berg-i bid gibi ditrer üstine
- 6 Bâr-ı belâmı çekmededür dir egerçi yâr
Kimse düşürmez anı rakîb-i har üstine
- 7 Bezm-i belâgat içre olup şadr-ı Hâletî
Bir kimse geçmedi o sühan-âver üstine

740

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Geldi ol hür-şifat bezme hicâb-âlûde
Ruhunuñ güllerini kıldı gül-âb-âlûde

5 -T1, -T2

739 Ü1. 122b, Ü2. 102a, VE. s. 404, T1. 121a, T2. 94a

7 Bir kimse geçmedi: Kimse bulunmadı Ü1, Ü2

740 Ü1. 126b, Ü2. 106a, -VE, T1. 121a, T2. 94a

1 güllerini: gülleri T1, T2

- 2 Nazar itdükçe aña baht-ı siyâhum şanurum
Her kaçan çeşmi olur bezmde h^vâb-âlûde
- 3 Mey-i nâb içse eger 'âşık ider maḥv-ı vücûd
Olur ehl-i ḥredüñ cürmi şevâb-âlûde
- 4 Pâk ider ebr-i kerem 'âlemi ol gün gelicek
Olsa rindân n'ola tâ rûz-ı hisâb-âlûde
- 5 Hâletî virmeye tâ kim ferâḥından cânı
İder ol yâr ḥitâbını 'itâb-âlûde

741

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Sevinsün dil görüp didâruñ ey şûḥ-ı cihân-dide
Yeter kanile taldı bir zamân dil bir zamân dide
- 2 Tehidür elde cāmum sâki-i devrûñ cefâsından
Kosun gâhî 'arâk gâhî şarâb-ı erguvân-dide
- 3 Yıkıldı kaşr-ı cân u kâḥ-ı dil seyl-âb-ı miḥnetden
Nişimen-gehlerinde kaldı ol şâhuñ hemân dide
- 4 Koma âyine-i 'âlem-nümâ-yı cânı destüñden
Budur ehl-i fenâya pend-i pîrân-ı cihân-dide
- 5 Ten-i zerde nigâh itdükçe lâl olsam n'ola ğamdan
Olur ey Hâletî dem-beste mürġân-ı ḥazân-dide

742

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şol dil-rübâ ki ḥâtır-ı 'uşşâkı şâd ide
Beñzer hemân o şâha ki mülkünde dâd ide

741 Ü1. 127b, Ü2. 107b, -VE, T1. 121a, T2. 94b

3 kaşr-ı cân: kaşr-ı ḥâtır T1, T2 // Nişimen-gehlerinde: Nişimen-gehlerinden T1, T2

4 destüñden: destüñde Ü2

742 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 121b, T2. 94b

- 2 Ey bād-ı āh gâfleti ço belki gūşına
Ol zülf-i fitne-cüy varup bir fesād ide
- 3 Şol deñlüdür gubār-ı dilüm kim hevā-yı 'ışk
Cā'izdür andan istese bir gird-bād ide
- 4 Yaklaşdı ol zamān ki sühan-senc-i hüsñ ü ān
Ebrūlarıyle haṭṭ-ı lebin müstezād ide
- 5 Gösterdi Hāletī'ye ser-i zülfini o şūḥ
Luṭf itdi ḥayli 'ömrini Mevlā ziyād ide

743

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gösterürler bir iki gün hüsñile hicrān bize
Hüsñ bākī olsa n'eylerdi 'aceb hūbān bize
- 2 Şu'le-i āhum görünce mürğ-i kudsiler dimiş
'Ākıbet ḥayr eylemez bu āteş-i sūzān bize
- 3 Dün gice güftāre düşnāmīle āgāz eyledi
Hātēmīnden zehr virdi ol şeh-i devrān bize
- 4 Faḥrümüzdür tiğ-i āh ü ḥırқа-i faqr ü fenā
Pādişāh-ı 'ışkdan geldi kılıç kaftān bize
- 5 Varmışuz bir hāle kim olmasa eşk-i çeşmümüz
Dirdi elbette görenler şüret-i bī-cān bize
- 6 Def' ider dilden gam-ı şad-sālemüz ey Hāletī
Bir güler yüz gösterürse ol gül-i ḥandān bize

743 Ü1. 131b, -Ü2, VE. s. 422, T1. 121b, T2. 94b

2 bu: ol Ü1

3 Dün gice güftāre: Ağzın açup hışmla VE; güftāre düşnāmīle: düşnāmīle güftāre Ü1

5 -VE; Varmışuz bir hāle kim: Şöyleyüz kim 'ışkıla Ü1

6 şad-sālemüz: yek-sālemüz Ü1; şad-sāleyi VE

744

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Olmaduñ sine-be-sine bu dil-i gam-ḥ'ârile
Câna-cân olmaḡ düşer mi saña hiç aḡyârile
- 2 Varmayınca olamam elbette her gün küyına
Eşküm alışmaz meger ḥâk-i der-i dil-dârile
- 3 Pertev-i mihr-i cemâl-i yârla nâ-büd olur
Farkı yokdur 'âşıkuñ hiç sâye-i divârile
- 4 Gence geçmişdür ğınâ-yı ḡalbile pâyum benüm
Bir tarîḡa ḡidmet itdük mâlik-i dinarile
- 5 Öldürürse ḡatt-ı nev-ḡüzüñle zülfüñ ḡamları
Ḳorḡarın ḡabrüm tola ey şüḡ mür u mârile
- 6 Yanuña kim gelse ḡübândan olur ḡarḡ-ı 'araḡ
'Arz-ı ḡüsn itsek eger ol âteşin ruḡsârile
- 7 Gitmese gözden ḡayâlün tañ mıdur müjḡânlarum
Her taraḡdan reh-ḡüzârın baḡlamışdur ḡârile
- 8 Bülbüli pervâneye reşk itdürdi Ḥâletî
Gelse dilber ḡül-şene ol rüy-ı âteş-bârile

745

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hiç muḡayyed olmadı ḡâl-i dil-i bimârile
Varise bir ḡâli vardur dilberüñ aḡyârile

744 Ü1. 124a, Ü2. 103b, VE. s. 435, T1. 121b, T2. 94b

3 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit ayrıca 745 nolu gazelin 4. beyitidir.

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 ḡarḡ-ı 'araḡ: 'araḡ-ḡarḡ Ü1; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

7 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

8 Bülbüli.....Ḥâletî / Gelse.....rüy-ı âteş-bârile: Süz-ı 'âşıkdan şu dilber kim ḡaber-dâr olmaya / Farkı yokdur Ḥâletî hiç şüret-i divârile Ü1, Ü2, VE; Beyitin Ü1, Ü2 ve VE'deki şekli ayrıca T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

745 Ü1. 124a, Ü2. 104a, VE. s. 433, T1. 121b, T2. 94b

- 2 Orta yerde noktadur gūyā dehānuñ dōstum
Dest-i Kudret çekdi devr-i haṭṭını pergārele
- 3 Kılmaduñ mümtāz ihsānuñla a‘dādan bizi
Bir bilürsin pāk-bāz-ı ‘ışkı her murdārele
- 4 Pertev-i mihr-i cemāl-i yārele nā-būd olur
‘Āşkuñ hiç farkı yokdur sāye-i divārele
- 5 Bülbüli pervāneye reşk itdürürdi Hāletī
Gelse dilber gül-şene ol rüy-ı āteş-bārele

746

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 İtdügin halka o şuhun kākül-i gisüyle
İtmek istermiş haṭ-ı nev-ḥizi birkaç müyle
- 2 Gösterür her süzen-i müjgān-ı yāri nize-dār
Derdümüz Mevlā bilür ol gamze-i cādüyile
- 3 Bāğ-bān-ı eşk-i pākūñ ḥāşıl-ı tedbiridür
Eylemek nisbet gül-i dāgum gül-i ḥöd-rüyile
- 4 ‘Ālem-i bālā-yı ḥüsnüñ ‘İsā-yı devrānısın
Olma hem-pister meded agyār-ı ḥar-pehlüyile
- 5 Rāh-ı neng-i dehre virmişler keder ey Hāletī
Ol felek nāmında olan tevsen-i bed-ḥüyile

2 dehānuñ: ḥayālūñ T1, T2

3 Kılmaduñ mümtāz ihsānuñla / Bir bilürsün pāk-bāz-ı ‘ışkı: Dem-be-dem luṭfuñla mümtāz eyle / Pāk-bāz-ı ‘ışkuñı bir bilme Ü1, Ü2

4 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 744 nolu gazelin 3. beyitidir.

5 rüy-ı āteş-bārele: āteşin-ruḥsārele Ü1, Ü2; Bu beyit 744 nolu gazelin de makta beyitidir

746 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 121b, T2. 95a

TEKMİL-İ KUŞÜR-I HARFÜ'L-HÂ'

747

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Endüh-ı firāk itdi sirāyet dil ü cāna
Girdi yine seyl-āb-ı belā hāne-be-hāne
- 2 Biñ kerre eger zaḥme-i şemşir-i ğam olsa
İrmez eli 'ışk ehlinüñ ol genc-i nihāna
- 3 'Āşıkları yerden yere çalmağı çü sāye
Kimdür 'acaba sevķ iden ol serv-i revāna
- 4 Dihkân-ı felek ḥilkat-i ḥurmen-geh-i iķbāl
Mürġ-i ḥarem olsam da baña virmeye dāne
- 5 Bezm-i emelün Hāletiyā var idi ḥazẓı
Sākisi eger olmasa hem-reng-i zamāne

748

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ḥadeng-i cevri gönder muttasıl 'uşşāk-ı dil-rişe
Revā görme anı ey kaşı yā a'dā-yı bed-kişe
- 2 Gelürmiş şirler pirāmen-i Mecnūn-ı nā-şāda
Meger cismindeki jülide müyın şandılar bişe
- 3 Dil-i āşüfte-ḥātır n'eylesün bu çarḥ-ı mināyı
Mariz-i derd-i 'ışk-ı dilbere lāzım degül şişe
- 4 Revādur olmasam bezminde hergiz giryeden fāriğ
Güler ol nüş-ḥandüm baña a'dā urıcaķ tişe
- 5 'Adüya iltifāt ol āfete kem-pişe dirdiler
Velı ben görmedüm ey Hāletı bir böyle kem-pişe

°

747 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 122a, T2. 91a

(HĀ' harfi Tekmıl-i Kusūr bölümü T2'de derkenar olarak yazılmıştır.)

2 zaḥme-i (Ü3): zaḥmı T1, T2

748 Ü1. 124b, Ü2. 104a, VE. s. 424, T1. 122a, T2. 91a

4 urıcaķ: urduğı Ü1, Ü2., VE

5 iltifāt ol: ol iltifāt Ü1, Ü2

749

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Karār eyler nüzül iden belā elbette cānumda
Şeh-i 'ışkam bugün āsüdedür dünyā zamānumda
- 2 Ser-i küh-sār-ı istiğnāda bir mürğ-i hümā-bālüm
İki 'ālem bile hār u has olmaz āşiyānumda
- 3 Benem hengāme-i derd ü belā cān-bāzı kim Manşūr
Hüner göstermege kādır degüldür rismānumda
- 4 Seg-i küyuñ beni hāk olıcağ bulup çıkarmazdı
Eger büy-ı muhabbet olmasaydı üstüh'ānumda
- 5 Yanında servi var bir cüydür ey Hāletī güyā
Benüm şi'r-i revānum vaşf-ı kadd-i dil-sitānumda

750

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Belin erbāb-ı 'ışka rüz u şeb kuçdursa cānāne
Eli hiç degmese derd ehlinüñ çāk-i giribāne
- 2 Cihānuñ ser-be-ser ālāyişinden el yudum zirā
Beni irgürdi bahtum bir civān-ı pāk-dāmāne
- 3 Gice meclisde cānā girye-i mestāneler kılduñ
Hemān ol tığa döndi kirpiğün kim düşürür dāne
- 4 Hāyālün dide-i pür-hün-ı 'āşıkdan degül hālī
Seni gördi o da öğrendi cānā girmege kana
- 5 Kalup çāh-ı gamuñda Hāletī-veş bi-mecāl oldum
Yapışdurmaz beni za'fum kemend-i āh u efgāna

749 Ü1. 124b, Ü2. 104b, VE. s. 425, T1. 122a, T2. 91b

1 eyler: ider Ü1, Ü2

750 Ü1. 125a, Ü2. 104b, VE. s. 430, T1. 122a, T2. 91b

2 civān-ı: nigār-ı Ü1, Ü2, VE

751

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Her kaçan cām-ı mey alsam elüme rindâne
Sinemün çaki iner lāle-şifat dāmāne
- 2 Burarın boynumı küy-ı zekānuñ gördükçe
Gerdenüm döndürürin hasretile çevgāna
- 3 Ser-i küh üzre görenler didiler Mecnün'ı
Şan'atın başa iletdi bugün ol divāne
- 4 Nice hayretde kımaz 'aşıkı ol gözler kim
Sürmesüz ola siyeh meysüz ola mestāne
- 5 Evvelā Hāletiyā 'akluñ alurlar yoħsa
'Aklı başında olan dil mi virür hūbāna

752

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Her gāh leked-kūbuñ olur rāh-ı gamuñda
'Aşık irişür nice şafāya kademüñde
- 2 Ben garğa-i hūn-ı ciğer itdüm dil-i zārı
Var sen de ol ey merdümek-i çeşm demüñde
- 3 Ey muṭrib-i nā-sāz-ı felek çengüñi kıldur
Zirā ki vefā nağmesi yok zir ü barnuñda
- 4 Çeşmüm dem-i vuşlatda görür rüy-ı haķıķat
Didarladur 'ālemi bāğ-ı İrem'üñde
- 5 Üftādesidür Hāletiyā bıkır-i ma'āni
Haķķā ki 'aceb hāl konulmuş kalemüñde

751 Ü1. 125b, Ü2. 105a, -VE, T1. 122a, T2. 91b

5 Evvelā.....yoħsa / 'Aklı.....hūbāna: Kānde bir şem'-i melāhat ki görem Hāletiyā / Oluram vurğunı anuñ nitekim pervāne Ü1, Ü2

752 Ü1. 129b, Ü2. 110a, VE. s. 407, T1. 122b, T2. 91b

753

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Çıkarsam dâr-ı dünyâdan İlähi ben bu hâletle
Fezâ-yı mahşeri deryâ idem eşk-i nedâmetle
- 2 Cehennem âteşin kılma benimçün yok yere zâyi'
İlähi ben yanup hâkister oldum nâr-ı hacletle
- 3 Bile haşr olduğum erbâb-ı cürmüñ âh-ı serdin gör
Beni korkutma vâ'iz süziş-i rüz-ı kıyâmetle
- 4 Bizüm başdan başa cürm olmağa ikrârumuz vardır
Ne hâcet kim hisâbı ideler 'ukbâda rikâtle
- 5 'Aceb kesb itdügüm cürmüñ cevâbın kimden isterler
Varursam 'arşa-i rüz-ı hisâba ben bu hayretle
- 6 Ne 'âlem nev-bahârın özler ol divâne hiç bilmem
Teselli gelmiyor hergiz dile gül-zâr-ı cennetle
- 7 Ne var baş üzre yeritse bize ey Hâletî havrâ
Gelüp gitdüñ bu bâğa lüle gibi dâğ-ı miñnetle

754

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Baksa mir'ât-ı ruḥ-ı yâre rakîb-i rû-siyâh
Tire oldı şanurum âyine-i ḥurşid ü mâh
- 2 Söz gelür âḥir saña ey 'âşık-ı Mecnûn-şıfat
Yâr elinden dâmen-i küh-sârda eylersin âh
- 3 Yine sensin kendüñi dünyâya rüsvây eyleyen
Yokdur ey 'âşık o tıfl-ı nev-resümde hiç günâh
- 4 Geldi çeşmümde karar itdi miyân-ı eşkde
Oldı güyâ kim hayâlüñ bir şeh-i encüm-sipâh

753 Ü1. 129a, Ü2. 109a, VE. s. 423, T1. 122b, T2. 92a

1 hâletle: hasretle Ü1, Ü2

7 Ne var: N'ola Ü2

754 Ü1. 124a, Ü2. 103b, VE. s. 433, T1. 122b, T2. 92a

4 -Ü1, -Ü2

- 5 Mülk-i dilden ceş-i gam def' itmeğiçün gelmediñ
Saña hüd varup haber virmişdi ah-ı şubh-gâh
- 6 Gül-sitân-ı dehri çokdan terk iderdi Hâletî
Olmasaydı gül yüzüñ hâr-ı cefâya 'özü-h'vâh

755

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Yüzüm gülmez eger rüy-ı zemîn hep lâle-zâr olsa
Açılmaz gonçe-i kalb-i hâzinüm yüz bahâr olsa
- 2 Revân oldu yaşum mir'ât-ı tab'um jeng-i gam tutdı
Ne hâşıl aksa cûlar şah-ı şahrâ sebze-zâr olsa
- 3 Beni ol zülf-i ham-der-ham hevâsı çok tolaşdurdı
Diyâr-ı vuşlat-ı yâre çıkar bir reh-güzâr olsa
- 4 Nazîr olmazdı hergiz 'âlem-i vaşl-ı civânâna
Eger derd-i derûnum gibi 'âlem bir karar olsa
- 5 Egerçi naqd-i Hâkânî'yem ammâ kim revâcum yok
Bilürdi kıymetüm ey Hâletî şahib-'ayâr olsa

756

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Naqd-i cânı çaldı aldı gamze-i berrânile
Tutdı ağzın zağm-ı hün-efşânümüñ peykânile
- 2 Bunca yıllardur ki ol şüh-ı cihâna açmadum
Dürc-i çeşmüm toldı geh dürr ü gehî mercânile
- 3 Olamam bir nice yerden cismümi çäk itmesem
Yandı bağrum lâle-veş nâr-ı gam-ı hicranile

5 -T1, -T2

755 Ü1. 128b, Ü2. 109a, VE. s. 435, T1. 123a, T2. 92b

3 Beni: Bizi Ü1, Ü2, VE

756 Ü1. 131b, Ü2. 111b, VE. s. 431, T1. 123a, T2. 92b

3 Olamam.....itmesem / Yandı.....hicranile: Sine-çäk olsam 'aceb mi lâle-i hamrâ gibi / Yandı bağrum sensüz tâb-ı teb-i hicrânile Ü2, VE (sensüz: ser-be-ser)

- 4 Bildiler anuñ ma'arif gencine cāy olduğın
Yıkça gönülüm 'aceb mi tışe-i hırmānile
- 5 Ben ölümlü hasteye la'liyle dermān eylesün
Ol tabīb-i dil meded gelsün yetişsün cānile
- 6 Öldi dirildi komadı 'ıřkuñı anda gönül
Geçdi 'ömri gāh vuşlatla gehi hicrānile
- 7 Şöyle olmuş Hāletī yārūñ yanınca pāyimāl
Ger görölse sāye-i serv-i revānı şanıla
- 8 Gitmek üzreydi 'adem mülkine cān-ı bī-řarār
Kaldı birkaç gün ümid-i vuşlat-ı cānānile

757

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Guşşamız def' eylesüz dā'im leb-i cānānile
Olmazuz biz küh-ken-veş şuret-i bī-cānile
- 2 İtsem ol şüh-ı sitem-gerden ferāgat ihtiyār
Kim şabül eyler beni bu nāle vü efgānile
- 3 Kışşa-i Ferhād u Şirīn'den uşandı ehl-i 'ışk
Añılan řimdi benem ol husev-i hūbānile
- 4 Yā-İlāhī āh-ı serdüm bilmezin şandan gelür
Sine hūd pürdür dem-ā-dem āteř-i sūzānile
- 5 Ayırur 'ışk ehlinüñ başın şad-i ham-geşteden
Şāhlar bāziçe eyler küyile çevgānile

4 -Ü1, -Ü2

5 -T1, -T2

6 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

7 -Ü1, -Ü2

8 cān-ı bī-řarār: cānum Hāletī Ü1, Ü2

757 Ü1. 126b, Ü2. 106a, -VE, T1. 123a. T2. 92b

(Bu gazel T1 ve T2'de nā-tamām gazel durumundadır.)

5 -T1, -T2

- 6 Sāz-kār olmaz baña hergiz şüreyyâ-yı felek
'Uqde-i kalbüm açılmaz degme bir dendânile
- 7 Kaatre kaatre kan olup etraf-ı çeşmüm Hâletî
Yâri teşhîr eylerem ol sübha-i mercânile

758

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Dil-i şüridemi âşüfte kılup bir melege
Kõmazın hâk-i derin başum irerse felege
- 2 Vâ'iz-i şehri içüp dõke şaça şahbâyı
Eylemiş câme-i takvâyı mülevves o leke
- 3 Turamaz hânde-i la'l-i lebüni görmeyicek
Dil kebâb oldu velî hâceti vardur nemege
- 4 Eyüsin dökmegiçün pâyuña sîm-i eşküñ
Beñzedi gözlerümün karası seng-i mihege
- 5 Yâ İlahî bu zemînüñ nice olurdu hâli
Bir zamân varmasa deryâ-yı sirişküm semege
- 6 İrgüre lücce-i deryâ-yı gamuñ sâhiline
Hâletî elde iken zevrak-ı şahbâyı çeke

759

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yâr kim sînesini çâk ide seyrâna çıka
Şâhdur gencin açâ kullara ihsâna çıka
- 2 Hîvâba varursa eger bezmde cânân gözüñ aç
Belki şöhet yine sen 'âşık-ı nâlâna çıka

6 -T1, -T2

7 -T1, -T2

758 Ü1. 128a, Ü2. 107b, VE. s. 429, T1. 123a, T2. 92b

1 şüridemü: şürideyi Ü1, Ü2

5 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

759 Ü1. 123b, Ü2. 102b, VE. s. 432, T1. 123b, T2. 92b

2 varursa: varsaydı Ü1, Ü2, VE

- 3 Tırma yaşum ki çıkar dide-i hünin üzre
 La'l için h'âceye beñzer ki Bedaḥşân'a çıka
- 4 Āh-ı serdüñle yine yâri şavutduñ benden
 Ortamuzdan gelesin ey dil-i divâne çıka
- 5 Buldı peykânını dil tîrini cân Hâletiyâ
 Umaruz ḥançeri de bu ten-i 'uryâna çıka

760

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ceres gibi dil-i Mecnün hemân başlardı feryâda
 Zimâm-ı nâka-i Leylâ'yı görse dest-i a'dâda
- 2 N'olaydı görmeyeydüm câm-ı 'ıyşın bezm-i devrânüñ
 O câmı n'eyleyin kim gayr için itmişler âmâde
- 3 Gelür vuşlat meta'ı ben gedânüñ naqd-i cânıyle
 Bahâsı az olur zirâ ki hicrân olsa kâlâda
- 4 Terâzûmuzdan inmez meyl iden a'lâ vü ednâya
 Ağırlık mu'teberdür dilberân-ı sîm-simâda
- 5 Ne var beñzetseler nehr-i cinâna nazm-ı cân-baḥşuñ
 Nazîr olmaz aña ey Hâleti ḥaqqâ ki dünyâda

761

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Olurdu ol tabîb-i cân u dil ben zâr u nâ-şâda
 Muḥabbet derdinüñ bir çâresi olsaydı dünyâda
- 2 Senüñ râ kaşlaruñ şöyle hevâ'î kıldı dil tıflın
 Müfid olmaz eger al-gitseler Zünnün'a irşâda

760 Ü1. 130b, Ü2. 111b, -VE, T1. 123b, T2. 93a

761 -Ü1, -Ü2, VE. s. 431, T1. 123b, T2. 93a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

1 Olurdu: İderdi T1, T2, VE

- 3 N'ola olmazsa 'ömr-i Nüh'a reşki rind-i mey-ḥ'āruñ
Dem olur biñ yaşar bulsa eger bir zevrak-ı bāde
- 4 Terāzūmuzdan inmez meyl iden a'lā vü ednāya
Ağızlık mu'teberdür dilberān-ı sīm-sīmāya
- 5 Gelür vuşlat metā'ı ben gedānuñ naqd-i cāniyle
Bahāsı az olur zīrā ki hicrān olsa kālāda
- 6 Hevā-yı Sidre vü sevdā-yı Ṭübādan olur fāriğ
Göñül viren kişi ey Ḥāletī ol serv-i āzāda

762

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Tenüm bir üstühvān kaldı diñüz ol şüh-ı fettāna
O zülf-i 'anberine eylesün barmaklarum şāne
- 2 N'ola terk itse erbāb-ı ḥaḳīkat bezm-i dünyāyı
Şunulmaz cām-ı 'iştret anda illā şahş-ı nādāna
- 3 Ayağ altında kalmış nā-tüvān bir mürām ammā kim
Eger ölsem de 'arz-ı ihtiyāç itmem Süleymān'a
- 4 Belā dāmına çaḳ böyle giriftār olmaḳ ummazdum
Sipihrüñ ḥurmeninden almadan dil mürği bir dāne
- 5 Değişmez milket-i rüy-ı zemīne küçe-i faḳrı
Felek üste virilse Ḥāletī erbāb-ı 'irfāna

3 mey-ḥ'āruñ: T1 ve T2'de vezne uygun olmayan mey-ḥ'ārlaruñ şekli kayıtlıdır // yaşar: yaşum
T2

4 -T1, -T2

5 -T1, -T2

762 Ü1. 128b, Ü2. 108b, -VE, T1. 123b, T2. 93a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

1 barmaklarum: kirpiklerüm T1, T2

4 -T1, -T2

5 -T1, -T2

763

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Görme hercâyi yüzün mihr-i cihân-ârâyise
İki yüzlüden ferâgat kıl gül-i ra'nâyise
- 2 Eşk-i hasret kıldı ğarkât-ı belâ âhir beni
Başdan aşdı dilberâ maqsûd-ı istignâyise
- 3 'İşkî deryâsına 'âşık gavta-i hasret çeker
Degme derdile bulunmaz ol dür-i yektâyise
- 4 Şekkerise la'li ol yârûñ nice mey-gün olur
Ya neden şîrin ola ger bâde-i hamrâyise
- 5 Şol ki bir hayvâna âb-ı vuşlatın lâyıq görür
El yu andan çeşme-i hürşid-i bi-hem-tâ ise
- 6 Kısmet-i bezm-i ezeldür zâhidâ ta'n eyleme
Hâlet-i bi-riyâ rind-i kadeh-peymâyise

764

Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün

- 1 Vaşl-ı nigâra gâhî 'ışk ehli vâşıl olsa
Yok gelmese güzelden ma'küle kâ'il olsa
- 2 Divâne-i muhabbet dögseñ çıkar mı cânâ
Dârü's-şifâ-yı vaşla bir kerre dâhil olsa
- 3 Hattûñ gelüp zuhûra âşifte olsa diller
Ol çâh-ı ğabgab içre çün sihr-i Bâbil olsa
- 4 Nef'in bilüp muqarrer mey-hânedede mey içse
Gelse fakîhi şehriñ 'ilmiyle 'âmil olsa

763 -Ü1, -Ü2, VE. s. 413, T1. 123b, T2. 93a

2 Eşk-i: Reşk-i VE

3 'İşkî: Reşki VE

5 -T1, -T2

764 Ü1. 128b, Ü2. 108b, VE. s. 418, T1. 124a, T2. 93a

4 -Ü1, -Ü2

- 5 Bezm-i mey-i 'adūdan incinse gitse dilber
Nūş itdügi 'adūnuñ sem-i helāhil olsa
- 6 Ezhār-ı bāğ-ı bahtum olmaz küşāde hergiz
Bād-ı bahār-ı devlet dūnyāya şāmil olsa
- 7 Ey Hāletī tutardum bahri aña ber-ā-ber
Deryā-yı luṭf-ı şāha ger ka'r u sāhil olsa
- 8 Ol şāh-ı pūr-hüner kim hengām-ı midḥatinde
Olur nazīr-i Bākıl Sehbān-ı vāyil

765

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Dil-i mecnūnumı kaşd eyleyen nakḳāş taşvire
Yazup zūlf-i girih-giriñ yanınca çekdi zencire
- 2 O yāriñ kirpigiyile gānzesindeñ iḥtirāz eyle
Şakın kim karşı varmaḳ olmaz ey dil tır ü şemşire
- 3 Dil-i şad-çāk-i 'āşık şāneye reşk itmemek olmaz
Ḥuşuşā ol zamān kim gire ol zūlf-i girih-gire
- 4 Umaruz kim şala mihr-i hidāyet 'ākıbet pertev
Zalām-ı zulmümüzle ḥāne-i dil ḳalmaya tıre
- 5 Bu beş beyti eger ey Hāletī görmek naşib olsa
Muḳarrer ḳordı şāhib-ḥamseler el arḳasın yere

766

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 'İşk hem-reng itdi yaşum bāde-i gül-günile
Bāde-i gül-gün benüm yanumda birdür ḥünile
- 2 Nāḳa-i Leylā'ya ḥār-ı deşt gelmezdi leziz
Ḥāşıl olmasaydı āb-ı dide-i Mecnūn'ile

7-8: 8-7 Ü2

765 -Ü1, -Ü2, VE. s. 415, T1. 124a, T2. 93b

766 Ü1. 123a, Ü2. 102b, VE. s. 428, T1. 124a, T2. 93b

- 3 Sākī-i meclis gehī mey geh 'arāḡ 'arż eyleyüp
Aldı 'aqlum ḡaşılı tedbīr-i gūn-ā-gūnile
- 4 Degmesün bir ferde ey ḡvāce metā'-ı dehr-i dūn
Cümlesin çek ḡāneḡe gerdūne-i gerdūnile
- 5 Göz terāzūdur dimezler mi ne var ey Ḥāletī
Ṭutmasam servi ber-ā-ber ol ḡad-i mevzūnile

767

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Ğam-ı la'l-i leb-i dilber eger olmasa cān içre
Niye şaḡlardı 'aşıḡ cānı cism-i nā-tüvān içre
- 2 Dil-i sengini ol şūḡ-ı cihānuḡ cism-i pākinde
Yatur bir pāre seng-i ḡāredür āb-ı revān içre
- 3 Ḥayāl-i la'li yāriḡ çeşm-i ḡüninümedür dā'im
O bir la'l-i muşaffādur bulunmaz degme kān içre
- 4 Şanurlar māḡ-ı nevdür kim şafaḡdan āşikār oldı
Görenler 'aks-i ebrūsını cām-ı erguvān içre
- 5 Nice şerḡ eylesün ey Ḥāletī derd-i dilüḡ ḡāme
Şıḡar mı baḡr hiç anuḡ gibi bir nāvidān içre

768

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Dil-i şeydāya ḡāḡi luṭf idüp ḡāḡi 'itāb eyle
Hemān n'eyleseḡ eyle nāzile bir kez ḡitāb eyle
- 2 Benüm derdüm mi yoḡsa bülbulüḡ mi derdi artıḡdur
Gel ey bād-ı bahāri aḡçe dök bir bir ḡisāb eyle
- 3 Binā-yı ḡāne-i dil olmamış vaḡt-i mübārekde
Çün ābād olmıyır bāri esāsından ḡarāb eyle

4 ferde: zerre T1, T2

767 -Ü1, -Ü2, VE. s. 409, T1. 124b, T2. 93b

768 Ü1. 128a, Ü2. 108a, VE. s. 425, T1. 124b, T2. 94a

- 4 İlâhî yârile hep kârumuz nâz u niyâz olsun
Beni hâkile yek-sân it anı 'âlî-cenâb eyle
- 5 Varup bir bâba mensüb oldu herkes ey gönül sen de
Der-i devlet-me'âb-ı luḡ-ı Haḡḡ'a intisâb eyle
- 6 Kilid-i kufl-ı ümmîdüm ḡoma destinde maḡlûḡuñ
İlâhî kendü dest-i Ḳudretüñle feth-i bâb eyle
- 7 Ḳo ḡıḡsun Ḥâletî cânuñ niḡün ol şüḡa dil virdüñ
Dimez miydüm saña hercâ'ilerden ictinâb eyle

769

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Cefâñu 'âşıḡa eller yanında âşikâr itme
Şehâ ihsânüñle herkesi ümmîd-vâr itme
- 2 Şaḡınma bâḡ-ı ḡüsnuñ derd-mendân-ı muḡabbetden
Vişâlün meyvesin erbâb-ı câha bergüzâr itme
- 3 Teninde üstühvânı şayılan 'uşşâḡ-ı zâruñ gör
'Adü-yı bî-nevânuñ dem-be-dem dâḡın şümâr itme
- 4 Ḥadeng-endâz-ı ḡarḡuñ ḡavf iderseñ tîr-i cevrenden
Cihânı ḡeşḡ idüp bir lahza bir yerde ḡarâr itme
- 5 Egerḡi Ḥâletî bir 'âşıḡ-ı bülbül-ḡabî'atsañ
Götürmezler velî ḡül yüzlüler ḡoḡ âḡ u zâr itme

770

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dil ummasun ki vâşıl ola vaşl-ı yârına
Bir baḡrdür bu 'ışḡ irilmez kenârına
- 2 Dünyâda itmedi baña itdüklerüñ senüñ
Pervâneye ne şem' ne ḡüller hezârına

6 destinde: keffinde Ü1, Ü2

769 Ü1. 127a, Ü2. 106b, VE. s. 436, T1. 124b, T2. 94a

2 bâḡ-ı: bād-ı T1, T2

3 itme: eyle T1, T2

770 -Ü1, -Ü2, VE. s. 432, T1. 124b, T2. 94a

- 3 Maqbül-i 'âlem olur idüm tütüyâ gibi
Küyında hâk olup karışaydum gubârına
- 4 Ol şüh-ı ser-firâza şağın şalma gönlünü
Kaşd itme bir megesle hümânun şikârına
- 5 Ey Hâleti neden kese yâr iltifâtını
Ben yine ol belâ-zede-i hâk-sârına

771

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 İrişdi çarha âhumdan şerâre
Yere geçsün bunun gibi sitâre
- 2 Kılarsa sinemi şad-çâk tîgün
Olayın hizmetünde pâre pâre
- 3 Niçün devr eylemez hürşid-i sâgar
Felek çünkim degüldür bir karâra
- 4 Sevâd-ı çeşümü örter sirüşküm
Ne deryâdur görünmez anda kara
- 5 Açıldı çeşm-i cânım nergis-âsâ
Yine ey Hâleti çıkdı bahâra

772

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Hâk itdi gözüm naqd-i sirişkün nazaruñda
Haqq-ı nazarum kaldı senün hâk-i derüñde
- 2 Gelsün şu gibi diller ayaguña dökülsün
Şâbit-kadem ol serv-i revân gibi yerüñde
- 3 Tîgün ki gelür şehri dil-i 'âşıka her bâr
Güyâ ki o bir âb-ı revândur kemerinde

5 Ben yine ol: -T1, -T2 (T1 ve T2'de musranın baş tarafında boşluk bulunmaktadır.)

771 Ü1. 123b, Ü2. 103a, VE. s. 416, T1. 124b, T2. 94a

5 cânım: cânlar T1, T2

772 -Ü1, -Ü2, VE. s. 417, T1. 125a, T2. 94b

- 4 Aḳsun ḳo ğam-ı 'ıűkıla seyl-âb-ı siriűküñ
Hâűake ta'alluḳ ḳomasun reh-güzerüñde
- 5 Baűuñda hevâ-yı haṭ-ı yâr olsa ne çäre
Yazılmıű imiű Hâletiyâ çünki serüñde

773

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Çekildi gitdi göñlüñ säye-veű cânânuñ ardınca
Veli ey 'aűık-ı űüride ḳaldı cânuñ ardınca
- 2 'Aceb mi çıkısa tenden cân u dil peykân-ı tirüñle
Çıkarlar hâñeden 'âdet budur mihmânuñ ardınca
- 3 Esir-i 'ıűḳ olan bî-dilleri zülfiyle bend itmiű
Giderler cümlesi ol ḥusrev-i ḥübânuñ ardınca
- 4 Öñince yürüsün ḳo űeh-süvârum cümle 'ıűḳ ehli
Du'âlar eylesünler sen űeh-i ḥübânuñ ardınca
- 5 űalınsun säye-veű yanumca dirse ol sehi-ḳâmet
Peűimân olmadan olmaḳ gereksin anuñ ardınca
- 6 Bugün fenn-i belâgatde olupdur pey-revi anuñ
Revâdur ger añılsa Hâletî Selmân'uñ ardınca

774

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Göñül bağlandı ḳaldı târ-ı ğisü-yı nigârumla
Ben ol mürğem ki dâma düűmüűümdür iḥtiyârumla
- 2 Eger aḥűâma dek ardınca gitsem bir dönüp baḳmaz
'Aceb hâlüm neye varur benüm ol űeh-süvârumla
- 3 Ser-i küyından ağyârı bi-hamdi'llah ki dūr itdüm
Ḥas u hâűâki sürdüm seyl-i çeűm-i eűḳ-bârumla

773 -Ü1, -Ü2, VE. s. 426, T1. 125a, T2. 94b

4 Aḳsun: İtsün T1, T2

5 -T1. -T2

774 -Ü1, -Ü2, VE. s. 427, T1. 125a, T2. 94b

- 4 Yanumdan eksük olmaz tünd-bād-ı şarşar-ı āhum
Ne bāküm var eger kim karşı varsam rüzigārumla
- 5 Helāk eylerdi gönlüm Hāleti tāb-ı teb-i miḥnet
Eger def' eylesem sūzın bu şî'r-i āb-dārumla

775

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Ğam-ı la'lüñ 'alāka eylemişdi qalb-i nā-şāda
Daḥi cāna ta'alluq kılmadan ervāḥ-ı ecsāda
- 2 Akıtdı şu gibi ḥalk-ı cihānuñ kendüye göñlin
Ne ḥāşşiyet ḳomuş bilmem Hudā ol serv-i bālāda
- 3 Görenler qaşlaruñ yanında gīsü-yı girih-girüñ
Aşılmış şandı zencir-i 'adālet tāk-ı kübrāda
- 4 Nice gül-çehreler peydā olur degül o 'ālemde
'Aceb 'ālem var ammā ey göñül ol verd-i ra'nāda
- 5 Ne var beñzetseler nehr-i cināna nazm-ı cān-baḥşuñ
Nazir olmaz aña ey Hāleti ḥaḳḳā ki dünyāda

776

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Göñül virmek saña mı qaldı her bir zülfi Leylā'ya
Nedür ey tıfl-ı dil vāriş mi olduñ Qays-ı şeydāya
- 2 N'ola günden güne bāzār-ı 'ışkuñ olsa germā-germ
Cihānda var mıdur şāhum güzellik gibi ser-māye
- 3 Dil-i sengini Şirīn'üñ zebün itmişdi Ferhād'ı
Güci yetmezdi ol miskinüñ illā seng-i ḥārāya

4 Yanumdan: Yanumda VE

775 -Ü1, -Ü2. VE. s. 430, T1. 125a, T2. 95a

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

5 -T1, -T2

776 Ü1. 131a, Ü2. 110b, VE. s. 428, T1. 125a, T2. 95a

- 4 Kimi gam yer kimi zehr-i cefâsın nüş ider tırmaz
Bugün ol şâh-ı hüsnüm h'ân-ı 'ışkın çekdi dünyâya
- 5 Benümçün pây-ı gâ'ib diyü konmuş loğma-i miñnet
O gün kim şofra-i kısmet çekilmiş halk-ı dünyâya
- 6 İder kat'-ı nazar dil âsitânından Süleymân'uñ
Eger varise hâcet ehremenlerle müdarâya
- 7 Kayırmaz Hâletî şüret-nümâ olursa maqşüduñ
Bi-ğamdi'llah seni Haqq mâlik itdi genc-i ma'nâya

777

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Mânend-i gül açıl bir iki câm-ı nâbile
Hür-i cinân gibi ne turursın hicâbile
- 2 'İşkuñda döstüm ser-i 'uşşâkı kim şorar
Bağır içre kim muqayyed olur bir habâbile
- 3 Çarğ-ı berine çıkmâğa kaçd itme gibidür
Haşır olmak istemek kişi ol âfitâbile
- 4 Şanmañ habâb eylemeden servi cüst ü cü
Çıkdı çemende cüyuñ ayağında âbile
- 5 Bî-gâne oldı Hâletiyâ âşinâlarum
Benden yüzün çevirdi seg-i dil-rübâyile

778

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Bağlandı gönül zülf-i dil-âviz-i nigâra
Bir vechile kim kalmadı ayrılmağa çâre

4 -Ü1, -Ü2

5 -VE, -T1, -T2

6 -VE, -T1, -T2

7 Kayırmaz.....maqşüduñ / Bi-ğamdi'llah seni Haqq mâlik itdi: Elünde tişe-i ser-tiz olup ey
Hâletî hâmeñ / İrsüñ her zemin içre anuñla Ü1, Ü2

777 -Ü1, -Ü2, VE. s. 409, T1. 125b, T2. 95a

778 Ü1. 122b, Ü2. 102a, VE. s. 415, T1. 125b, T2. 95a

1 gönül zülf-i dil-âviz-i nigâra: bu âşifte gönül kâkül-i yâra Ü1, Ü2 // vechile: hâtille Ü1, Ü2

- 2 Cānā ğam-ı 'ıŝkuñla senüñ tıldı derünüm
Yer kalmadı şimden ğirü hiç şabr u karāra
- 3 Fıkr-i hať-ı la'lüñde olan ğāli tuyarsa
Seccādesini ŝeyĥ ŝatup vire ğubāra
- 4 Güñ-şende senüñ dāmenüñi almağa cānā
Yer yer güñ-i ter ğār kımıŝ rāh-ğüzāra
- 5 Tende tıramaz himmet ider çıkmağa cānum
Erbāb-ı fenā mā'il olur terk-i diyāra
- 6 Ser-mest-i muĥabbet ne kadam ğitse yıķılmaz
Ġeldüñ diyeler āna meğer küy-ı nigāra
- 7 Ben kimseyi yakmam dir ise Ħāletiyā çarĥ
Düd-ı dil-i 'uŝŝāk ider yüzüni kara

779

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Düşürse dāne ğāl-i lebinden dām-ı hicrāna
ŝaķın meyl eyleme ey mürğ-i dil ol āfet-i cāna
- 2 Gözüñ bādām ü la'lüñ piste olmadur zeneĥdānuñ
Yeter esbāb-ı ĥüsnüñ nuķl-i meclis ehl-i irfāna
- 3 Senüñ derd ü belā-yı 'ıŝkuñı çekmekden incinmez
Ġam-ı la'lüñ ğıdā-yı rüĥdur 'uŝŝāk-ı nālāna
- 4 Raķibe dem-be-dem la'l-i lebin yār emdürür dirler
Yazık ol āb-ı ğayvānı virürse öyle ğayvāna

2 -Ü1, -Ü2

3 ğāli: zevki Ü1, Ü2

4 -Ü1, -Ü2

5 -VE, -T1, -T2

6 -VE, -T1, -T2

779 -Ü1, -Ü2, VE. s. 424, T1. 125b, T2. 95b

1 Düşürse: Düşürsen VE

4 āb-ı: -T1, -T2

- 5 Eger cāy eyleseñ dilde gözüm reşkiyle kan ağlar
Yüzüñ görseydi çeşmüm dil gelür feryād u efgāna
- 6 Ruhuñ şem'a 'izāruñ verde beñzer bu dil-i şeydā
Figān itdükçe bülbüldür süküt itdükçe pervāne
- 7 Tutarı Hāletī bāg-ı cihānı nefha-i nazmum
Eger kim gönçe-veş çeksem ser-i fikri giribāna

780

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Gel ey mest-i muḥabbet varma hergiz küy-ı canāna
Düşe cā'iz ki gönülün bir gün ol cāh-ı zenehdāna
- 2 Gelür diyü ḥayāl-i zülf-i dilber çeşmüme dā'im
Ezer merdümlerüm şeker tutar kirpiklerüm şāne
- 3 O bīnī bir benāndur kim iki şaḫ eylemiş māhı
Senüñ rüyuñ gören kāfir 'aceb mi gelse imāna
- 4 Yanında şanma kim pīrāhen-i ḥünin-i Yūsuf dur
Bir öddan gönlek olmuş derd ü firḫat pīr-i Ken'an'a
- 5 Hezār-ı bāg-veş ey Hāletī çok kıl ü kāl itme
Ġam ehli bī-nevā olmak gerek mānend-i pervāne

781

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Vefāsından degüldür her ne ihsān itse aḡyāra
Hemān maḫşūdı ol yārūñ cefādur ben dil-efgāra
- 2 Yürü 'arz eyle rüy-ı zerdüñile şüret-i ḥālūñ
Ele alup yüzüñ bir nāme şun ey dil o dil-dāra
- 3 Baña zencir lāzımdur hele divāne-i 'ışkam
Niçün 'ākil olanlar urulur zülf-i siyeh-kāra

5 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 710 nolu gazelin 9. beyitidir.

6 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 710 nolu gazelin 3. beyitidir.

780 -Ü1, -Ü2, VE. s. 426, T1. 125b, T2. 95b

781 -Ü1, -Ü2, VE. s. 420, T1. 125b, T2. 95b

- 4 Ten-i bî-câna dilber tâze tâze tağlar yakdı
Yapışdurdı şanasın gülleri penbeyle divâra
- 5 Çıkar ey Hâletî cānum çıkarsa seyre cānānum
Gider 'aqlum kaçan ol serv-i nāzum gelse reftāra

782

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

- 1 Ol livā-yı kâmet üzre perçemün bî-iştibâh
Bir müdevver muşhafa beñzer ki cildi var siyâh
- 2 Nāme-i a'mālümü anlar siyâh eyler benüm
Rüz u şeb itsem 'aceb mi ben melek-rûlardan âh
- 3 'Āşık-ı ferzānesin añmaz ruḥın iller görür
Kâr-ı 'ışkı bâzî-i şatranc zann eyler o mâh
- 4 Göz yaşı dökmek günâh olduysa yanuñda eger
Bir benüm gibi bulunmaz ğarḳa-i baḫr-i günâh
- 5 Şāne her gün zülf-i dilberden alurmuş Hâletî
Öldürür 'aşıkları âḫir bu kâr-ı 'ömr-gâh

783

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Düşe Mecnün bolay ki yanuma rüz-ı kıyâmetde
Anuñla söyleşeydüm çekdüğüm âlâmı firḳatde
- 2 Belâ-yı derd-i 'ışk-ı yâre dâr u şabrdur likin
Bulunmaz ol diyâr-ı miḫnet-âbâd-ı muḫabbetde
- 3 Belâ-yı firḳatüñle za'fını bu cism-i bîmāruñ
Ḳayırmazdum eger kim ḫâli'üm olsaydı ḳuvvetde
- 4 Ne cevruñ varise hep baña ḳıl dünyâda kim cānâ
Yapışmasun senüñ dāmānuña iller kıyâmetde

782 -Ü1, -Ü2. VE. s. 421, T1. 126a, T2. 95b

783 Ü1, -Ü2. VE. s. 433, T1. 126a, T2. 96a

- 5 Ne naqd-i cânı kor ey Hâletî ne câme-i cismi
Bulup düzd-i ecel bir gün seni der-bend-i gâfletde

784

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Saña maşşûşdur 'ışkum inanma kavlı-i ağıyâre
Gamiyle teng olan dil olamaz cây iki dil-dâre
- 2 Baña cevr ü cefâdan yoḥsa cân almak mıdur kaçduñ
Seni ḥöd cümle 'âlem cân virür dir 'âşık-ı zâre
- 3 Ḥabâb-ı mey gibi âḥir virür çok geçmeden başın
Kimi kim la'l-i mey-günüñ hevâsı kıldı âvâre
- 4 Şu'â-ı mihr-i sâgar ḥanesin dâ'im kıılır rûşen
Giceden gündüzün fark itmez olsa tañ mı mey-ḥ'âre
- 5 Vücüdüm şandılar ey Hâletî naḥl-i şanevberdür
Görenler başımı tiğ-i gam-ı 'ışkıla şad-pâre

785

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bir bilse tiğüñi n'ola âb-ı ḥayâtile
Birdür ḥayâtü ḥaste-i 'ışkuñ memâtile
- 2 Bu şeş-der-i cihâna kişi dâver olmadan
Yeğdür kapuñ gedâlığı cânâ cihâtile
- 3 Derd-i gam-ı dehânuñile ben degül miyem
Bâzâr-ı 'ışk içinde o kim hiçe şatıla
- 4 Ol acı sözleriyle lebüñ döstüm senüñ
Bir şehd-i nâbdur ki aña zehr katıla
- 5 Yâ Rabb Hâletî yerine anı yak hemân
Toldukda defter-i 'ameli seyyiâtile

784 Ü1. 128b, Ü2. 108a, VE. s. 426, T1. 126a, T2. 96a

785 -Ü1, -Ü2, VE. s. 419, T1. 126a, T2. 96a

786

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Çalışur katlünde ey dil gamzeler cān haqqına
Yoḥsa söz mi söyledüñ sen la'l-i cānān haqqına
- 2 Naqd-i cān almakda hiç seçmez 'adūdan 'āşığı
Hāşılı şarkar şaçuñ kâfir müselmān haqqına
- 3 Kalmasun haqq-ı nazar ḥāk-i rehinde dilberüñ
Ey şabā itme tama' gel çeşm-i giryān haqqına
- 4 Halk-ı 'ālem ārzü eyler vefāsın gerçi kim
Cevri yegdür dilberüñ 'uşşāk-ı nālān haqqına
- 5 Nazmuñı a'dā begenmezse kayırmaz Hāleti
Nice bātil söylenür her bir sūḥan-dān haqqına

787

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Açıldı gönlümüz haber-i vaşl-ı yāri
Güller gibi ki açıla bād-ı bahārile
- 2 Çak başum üzre olsa n'ola sāgaruñ yeri
Bir tıtdı ben gedāyı şeh-i tāk-dārile
- 3 Öldürmege gelürseñ eger gel zamānidur
Cā'iz ki cān virem güzelüm intizārile
- 4 Var mı 'aceb benüm gibi mürğ-i şikeste-bāl
Dām-ı belāya düşmiş ola ihtiyārile
- 5 Gül-gün-ı eşküm olmaz idi böyle tiz-rev
Gönlüm eger ki olmasa ol şeh-süvārile
- 6 Şeb-diz-i dūd-ı āhı yenilmez belā çeker
Her kim ki baş koşar ser-i zülf-i nigārile

786 -Ü1, -Ü2, VE. s. 434, T1. 126a, T2. 96a

4 vefāsın: du'āsın T2

787 -Ü1, -Ü2, VE. s. 421, T1. 126b, T2. 96b

- 7 Çokdan düşerdi Hâletiyâ tağlara gönül
Eglenmeseydi şi'r-i selâset-şi'ârile

788

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Çeşmüne râm oldu 'âlem biñ dil ü biñ cânile
Sâhib-i seyf ü kalemdür gamze vü müjgânile
- 2 Cānuma kordum seni bulsam deyince ol nigār
Sīnemi çāk eyledi tīg-i gam-ı hicrānile
- 3 Būse virmez çak biraz ağlatmayınca 'āşıkı
Pāk ider ağzını āb-ı dīde-i giryānile
- 4 Kāngı cānibden gelür diyü bakarsın her yaña
Gözlerüñ dört oldu ey dil hāsret-i cānānile
- 5 Ol kad-i şimşādumuz ey Hāleti gālib gelür
Ger tutuşsa pençe-i hürşid-i nūr-efşānile

789

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bir tutarsa kendüyi la'l-i leb-i cānānile
Kābil olmaz zinde-gānī çeşme-i hayvānile
- 2 Ağlamakla almadum hāl-i lebūñden kāmumu
Tohm-ı ümmidüm benüm ber virmedi bārānile
- 3 Söylemez ben 'āşık-ı bīmārına öldüm disem
Şağ olursam söyleşem ol hūsev-i hūbānile
- 4 Bezm-i meyde aradan ref' it hicābı dōstum
'Āşıkın dilber utandırmağ gerek ihsānile
- 5 Gösterürdi Hāleti halka kelām-ı şekkerin
Olmasaydı teng-dil derd-i gam-ı devrānla

788 -Ü1, -Ü2, VE. s. 422, T1. 126b, T2. 96b

789 -Ü1, -Ü2, VE. s. 420, T1. 126b, T2. 96b

(Bu gazel T1 ve T2'de nâ-tamâm gazel durumundadır.)

790

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Virse dil ruhsat 'aceb mi âh-ı âteş-bârına
Çok taḥammül itdi çarḥuñ vaz'-ı nâ-hemvârına
- 2 Bildürür mestâne-i câm-ı gurûruñ ḥaddini
Devlet-i dehrüñ anuñçün mâ'ilüz idbârına
- 3 Başmadan bu ḥâk-dân-ı esfele 'âr eylemiş
Böyle takrîr itdi Mansûr'uñ varanlar dârına
- 4 'Âşıkun göñlin nice yapmak gerek bilmez o şüh
Ḥâne-i kalbüm yazıklar düşmemiş mi'mârına
- 5 Vaşl için itmezdi dilber va'de-i ferdâları
Bu dil-i bîmârı çıkmaz şanmasaydı yârına
- 6 Herkese eyler nigeḥ dârü'ş-şifâ-yı 'ışkda
Ol tabîb-i cân u dil bakmaz bu ben bîmârına
- 7 Ehl-i dildür Ḥâletü ḥâk-i rehûnde döstüm
Pâyimâl olmak dilerse baş hemân ikrârına

791

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ağlayup dâ'im yüzin âlüde kılsun ḥünile
Kim ki hem-reng olmak ister ol ruḥı gül-günile
- 2 Bilmeyen şanurdu şahrâlarda kalkar gird-bâd
Ḥâk rakş itse sürüd-ı nâle-i Mecnûn'ile
- 3 Hem 'araḳ hem bâde istersek 'aceb mi sâkiyâ
Derdümüz bilmez misin evzâ'-ı gün-â-günile
- 4 Şerḫalardan garḳ-ı ḥün olmaḡla olmaz derd-i 'ışk
'Âşık-ı zârüñ derûnı bir gerek birünile

790 -Ü1, -Ü2, VE. s. 429, T1. 122b, -T2

791 Ü1. 127a, Ü2. 107a, VE. s. 414, -T1, -T2

- 5 Kalmadı hergiz şeb-i endüha ümmid-i seher
N'eyleseک ey Hâletî bu mihri yok gerdünile

792

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 O dilberün haıı pirâmen-i dehânında
Benefşe destesidür gonçe var miyânında
- 2 Taħammül eylemez ol şüh-ı nâz-perverdüm
Hümâ-yı evc-i sa'âdet dinilse şânında
- 3 O dil-rübâ ki haıı gelmeden cefâlar ide
Şu şâha beñzedürin zulm ide zamânında
- 4 Benem o mürğ ki hem-sâye idinür çokdı
Kaıan ki görmeye virânlık âşiyânında
- 5 Yeterdi Hâletiyâ baña pâye-i iķbâl
Kosaydı seg yerine yâr âsitânında

793

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bir tutarsa kendüyi la'l-i leb-i cânânla
Kâbil olmaz zinde-gâni çeşme-i hayvânile
- 2 Ağlamakla almadum hâl-i lebünden kâmurı
Toħm-ı ümmidüm benüm ber virmedi bârânile
- 3 Bezm-i meyde aradan ref' it hicâbı döstüm
'Âşıkın dilber unutturmak gerek iħsânile
- 4 Sinemün hâkin görür kılmaz nigâh-ı merħamet
Sâz-kâr olmaz bu deñlü süzen-i müjgânile
- 5 Ğayretüm şol deñlüdür kim 'aks-i yârün Hâletî
İstemem cem' olduğın bu çeşm-i ter dâmânile

792 Ü1. 129a, Ü2. 110a, VE. s. 414, -T1, -T2

793 Ü1. 131b, Ü2. 111b, -VE, -T1, -T2

1 Kâbil: Kâ'il Ü2

794

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ya zehr-i kahrile öldür ya vaşluñla devâ eyle
Dil-i bîmâr luḡ eyle ṭabîbüm bir yaña eyle
- 2 Görürseñ [...] hemân sāgar şun ey sâķî
Eger ḥazz eylemezse her ne eylerseñ baña eyle
- 3 Kenâr olmaz saña ol serv-ķaddüñ ey dil-i şeydâ
Gerek cismüñ gibi biñ kerre ârz-ı mâcerâ eyle
- 4 Meye ṭa'n itdi zâhid bilmedi keyfiyyet-i ḥâlin
Gel ey pîr-i muġân ol münkiri yıķ bir du'â ile
- 5 Birinden ķurtulursa derd-i 'işķuñ Ḥâleti bâri
Yine anuñ gibi biñ dâne derde mübtelâ eyle

795

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Şem'i nisbet kılıcaķ 'ârız-ı cânâne ile
Dil-i divâne ṭutuşdı gice pervâne ile
- 2 Döstlar ķandan eşer ķalmadı beñzümde benüm
Ser ü kârum olalı ol gözi mestâne ile
- 3 Mey-i 'işķıla sirişt eylediler ḥâlümüzi
Âşinâlık odur andan ḥum-ı mey-ḥâne ile
- 4 Daḥi ol şüh-ı cihân resm-i vefâyı bilmez
Bir bilür 'âşık-ı şeydâ seni biġâne ile
- 5 Böyle rüsvâ-yı cihân olmaz idük Ḥâletiyâ
Râzumuz söylemeseydi dil-i divâne ile

794 -Ü1, -Ü2, VE. s. 404, -T1, -T2

795 -Ü1, -Ü2, VE. s. 405, -T1, -T2

796

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Yaşuñ gamuñı 'äleme fâş itmeye şanma
Ey dil bu zamânda iki gözüñe inanma
- 2 Ol yâre didüm baña cefâ eylemez olduñ
Nâzile didi ben iderin tek sen uşanma
- 3 Ser-geşte vü üftâde olursın şakın ey dil
Çokluk o şehüñ Ka'be-i küyını tolanma
- 4 Her kangısını ister iseñ cânile dilden
Söyle güzelüm 'âşık-ı şeydâdan utanma
- 5 Seyl-i gamile yıkmışidi divâr-ı hayâtuñ
Gel Hâletiyâ 'âkıliseñ aña tayanma

797

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bilür derd-i derünüm başladı cevri firāvâna
Bahâne ister ol şüh-ı cihânüm lutf u ihsâna
- 2 Gözüñ bādâm ü la'lüñ piste elmadur zenehdânuñ
Yeter esbâb-ı hüsnüñ nuql-ı meclis ehl-i irfâna
- 3 Senüñ derd-i belâ-yı 'ışkuñı çekmekden incinmez
Gam-ı la'lüñ gıdâ-yı rühdur 'uşşâk-ı nâlâna
- 4 Gül-i handâni rüy-ı dil-rübâdur 'âşık-ı zâruñ
Yanında gül-sitân añılsa varur küy-ı cânâna
- 5 Raķibe Hâleti la'l-i lebin yâr emdürür dirler
Yazık ol âb-ı hayvâni virürse şöyle hayvâna

796 -Ü1, -Ü2, VE. s. 405, -T1, -T2

797 -Ü1, -Ü2, VE. s. 406, -T1, -T2

798

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Minnet mi çekersin garazuñ varsa cânından
Cân kimüñ olur ben senüñ olunca cihânda
- 2 Bir kez nazar iden hedef-i tîr-i gam oldu
Mevlâ ne komuş bilmezsin ol kaşı kemânda
- 3 Destümle ne var silsem eger eşk-i revânum
'Afv eyle şehâ iki elüm olsa da kıanda
- 4 Kaldı bu gönül pister-i miñnetde gamuñla
Sultân-ı muhabbet anı yazmış gibi yanda
- 5 Mecnûn gibi elden koyayın mı gam-ı yâri
Ben Hâletiyâ bulmadum a 'ışkı yabânda

799

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Müyesser olmadı âb-ı hayât-ı vaşlı dünyâda
Beni hâküm midür yoğsa çeken bu miñnet-âbâda
- 2 Senüñ râ kaşlaruñ şöyle hevâ'i kıldı dil tıflın
Müfid olmaz eger al-gitseler Zü'n-nün'a irşâda
- 3 Haç-ı ser-sebzi kim la'l-i revân mañbesdedür yârüñ
Lebi âb-ı hayâta Hızr'dur kim şaldı seccâde
- 4 Vişâl isterseñ ey dil câm-ı mey şun destine zîrâ
Ne deñlü kaçsa dilber yetişdükde tutar bâde
- 5 Kemin-gâh-ı cihâna gelmeden ey Hâleti mañşüd
Şikâr itmekdürür bir mürğ-i şehri-âşüb dünyâda

800

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Hıyfa bizi ayakda kodı devr-i zamâne
Sâkı-i felek cür'a-şifât atdı yabâna
- 2 Bildürmedi dünyâyı baña nice zamândur
Hiç bilemedüm n'eyledüm ol şüh-ı cihâna
- 3 Bimâr-ı gamuñ yoqlamasañ n'ola tabibüm
Ben ki 'âşık-ı dil-ğaste eger ölse saña ne
- 4 Çak cânuma uğraduğına nâvek-i miñnet
Her dâğ-ı belâ sinede yetmez mi nişâne
- 5 Sevdüñ beni diyü yine hışm eyiledi yâr
Öldürmegiçün Hâletî buldı bahâne

801

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Farz eyleyelüm cevre taħammül ola bende
Lâyık mı ki hiç mihr-i vefâ olmaya sende
- 2 Göñlüm ki toplup 'ışkuñile gitdi qarârum
Bir tekyedür o kim çona âyende vü revende
- 3 Varise yine üstine gam-ı leşkeri geldi
Turma çıkarurdı gice cân burc-ı bedende
- 4 Şahrâ-yı 'adem seyrine çıkısa n'ola tende
Taraldı gibi göñlümüz ol beyt-i hazende
- 5 Bülbül gül için Hâletiyâ nağmeler itdi
Ol lâle-ruhuñ şevkıyıla söyleye sen de

802

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Oldı dil ber-dâr yârũñ zũlf-i 'anber-sâsına
Vâşıl oldı ehl-i 'ıŝkuñ rütbe-i 'ulyâsına
- 2 Söylenür 'uşşâk içinde bir ibâredür vişâl
Çok çalıŝduđ irmedük hergiz anuñ ma'nâsına
- 3 İntizâr ile virür 'ışk ehli bir bir cânların
Ol kıyâmet-kâmetüñ kim katlanur ferdâsına
- 4 Dönse ben dîvânedен gerdün 'aceb mi döstum
Urmıŝam seng-i melâmet künbed-i minâsına
- 5 Ol iki lebler miyânında Ʒalurdı şekker-âb
Ger dehânuñ girmeseydi anlaruñ arasına

803

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Ehl-i dil olursa n'ola yanına sefine
Eglence olur 'âşık-ı gam-gine sefine
- 2 Bir içi taşı ma'rifetu'l-laha beñzer
Bir ehl-i derün 'ârif-i HâĶĶ-bine sefine
- 3 Erbâb-ı süĶan sırrını faŝ itmede Ķalka
Beñzer o cihân-dide süĶan-çiyе sefine
- 4 Olmazdı derünuñ güher-i nazmîle memlü
Yer eylemese sinede ey sine sefine
- 5 Açılса kaçan gül-şen-i bezm-i zırafâda
Ey Hâletî beñzer gül-i nesrine sefine

HARFÜ'L-YÂ'

804

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şalma firâka 'âşık-ı bî-tâb u tākāti
Bāziçe şanma gavta-i deryâ-yı hasreti
- 2 Câmın gam-ı derûna göre bahş ider müdâm
Bundan tıyıldı pîr-i muğānuñ velâyeti
- 3 Ser-küçe-i muğān bir ulu âsitānedür
Cem andan aldı ser-be-ser âyin-i devleti
- 4 Ferhād gibi 'âşık olan kendin öldürür
İtmez keşide nām-ı belâ-yı muḥabbeti
- 5 Pergār-ı rüzigārdan itmem ümid-i ḥayr
Zirā ki resm-i dāğ-ı cefādur nihāyeti
- 6 Devr itmez olsa micmer-i zerrin-i âfitāb
Gitse zamānenüñ eşer-i bü-yı minneti
- 7 Minnet Ḥudā'ya Ḥāletiyā hergiz ağzuma
Ḥāyide almazam meger engüşt-i ḥayreti

805

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

- 1 Yaluñuz nüş eyleyen rıtl-ı girān-ı devleti
Bir dem evvel bezm-i 'ālemden götürse şıkleti
- 2 Bive-zenden farkı yokdur ol deninüñ kim müdām
Hānesi divārın aşmaz mākīyān-ı himmeti
- 3 N'olduñ ey sâki-i bezm-i dehr şimdi sen ezel
Kaldururduñ muttaşıl bed-mest-i cām-ı 'aqlını

804 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 127a, T2. 95a

805 Ü1. 137a, Ü2. 118a, -VE, T1. 127a, T2. 95a

- 4 Çokluğundan siflenüñ teng oldı 'âlem başuma
İster oldı hâturum vüs'at-sarây-ı rahmeti
- 5 Ben aña 'âkil dimem kim dânesin şıçratmayup
Kişt-zâr-ı dehri mülk itdüm şana ey Hâleti

806

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Virse nâ-dâna felek dil-h'âhı üzre rif'ati
Düşdüginde pek şikest olmağdur anuñ hikmeti
- 2 Ya hümüm-ı gam yaçar yâhüd gelür seyl-i fenâ
Kişt-zâr-ı 'ömr-i insânuñ çoğ olur âfeti
- 3 Hey meded hey şehriyâr-i mülk-i istiğnâyiken
Şayd-gâh-ı bûma şalduğ şâh-bâz-ı himmeti
- 4 Meyl iderdük tengnâ-yı dehre Mevlâ'nuñ eger
Vüs'at üzre olmasa dârü'l-çarâr-ı rahmeti
- 5 Bir çemen özler gönül kim görmeye hergiz hazân
Sebze-zâr-ı dehre çok bağduğ yeter ey Hâleti

807

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Görünen hañ degüldür bil ki kilik-i Kudret-i Bâri
Kitâb-ı hüsn-i yârüñ cedvelin hep kıldı zengâri
- 2 Eger hengâme-i maşşerde cânâ bulmağ isterseñ
Şehîdân-ı muhabbet içre yoqlarsın dil-i zârı
- 3 Seherden geldi dilber varise şan'at-ger-i bahtum
Bu gice eyledi tâ şubha dek âgaz-ı şeb-gâri

4 başuma: başına Ü1, Ü2

5 dehri: çarğı Ü1, Ü2

806 Ü1. 138a, Ü2. 118b. -VE, T1. 127a, T2. 95a

5 Bir: pür T1, T2 // dehre: çarğa Ü1, Ü2

807 Ü1. 135a, Ü2. 115b. VE. s. 445, T1. 127a, T2. 95b

1 bil ki: -Ü2

3 -Ü2

- 4 Gülin ağyāra nārın 'āşık-ı zāra naşib itmiş
Ruḥ-ı dil-dārı ol kim rüz-ı kısmet kıldı gül-nārı
- 5 Helāk olsun diyü ol dem bu demdür yanuma gelmez
Ḥatāyile didüm bir kerre sensin 'ömrümüñ varı
- 6 Ya ol baña gelürdi ya ben aña varmağ olurdı
Eger cem' olmasaydı za'f-ı ḫālī' za'f-ı bīmārı
- 7 Dehānı yoqluğın işbāt için dā'im süküt eyler
Ne deñlü ihtimām itseñ iletmez ağzı ikrārı
- 8 Getürüp kūyına hem āb-ı rüyum hem gözüm yaşın
Sikender gibi katdı birbirine iki enhārı
- 9 Güzeller sāz u söz ister 'aceb mi her zamān dilber
Yağup nālān iderse 'ūd gibi ben dil-efgārı
- 10 Yetiş ey Ḥāletü şeh-bāz-ı himmetle şikār eyle
'Adü kıaldurmak ister ol tezerv-i kebk-reftārı

808

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Ƙapusında buluşdurmaz o dilber 'āşık-ı zārı
Bulur buluşdurur ammā ki her Ƙandaysa ağyārı
- 2 Şitābile gider ol şeh-süvārım ardına bakmaz
Yoruldı 'āşık-ı şürīdeler yalvarı yalvarı
- 3 Metā'-ı vaşl-ı yārı alıyorken nağd-i cān birle
Dil-i divāne āh-ı serd idüp sovutdı bāzārı
- 4 Şağın şāhum seni mihr-i sipihre nisbet eylerler
El ucıyle tutarsın 'āşıkān-ı zerre-girdārı

4 Gülin: Gülü Ü1, Ü2 / nārın: nārı Ü1,Ü2, VE

5 Helāk olsun: Beni ölsün Ü2

8 -Ü1, -Ü2, VE

9 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit ayrıca 808 nolu gazelin 6. beyitidir.

808 Ü1. 132b, Ü2. 112b, VE. s. 450, T1. 127b, T2. 95b

3 alıyorken: alıyordum Ü1, Ü2

4 -VE

- 5 Gehî 'arz eylerin ey Hâletî zaḥmum gehî dâğum
Birisin ḳor birisin söylerin gördükçe ol yâri
- 6 Güzeller söz ü sâz ister 'aceb mi her zamân dilber
Yaḳup nâlân iderse 'üd gibi ben dil-efgârî
- 7 Yazarlardı benüm mecmû'a-i eflâke eş'arum
Eger kim olmasa nâ-pâyidâr evrâḳ-ı zengârî

809

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Tırdılar yolda şorup izlemege dil-dârı
Şormadan izlemeden öldüresin ağıyârı
- 2 Mür-ı maḥrûmların dâne-i ḥâl-i lebinüñ
Zir-i pâyında helâk eyle iderseñ bârî
- 3 Bulmaḳ isterse eger baḥr-i ḥayâlinde bulur
'Âşık-ı ḥâm-tamâ' 'anber-i ḥatt-ı yâri
- 4 'Aks-i ebrûsını düşmiş göricek câm-ı meye
Âteşe na'l ḳodı şandılar ol mekkârî
- 5 Varalum aḥduralum nâlelerin Ferhâd'uñ
Biraz öñine düşüp söyledelüm küh-sârı
- 6 Oldı gîsûsı ḳadar kâkül-i müşkîni tamâm
Ḥüsn vâdîlerinüñ ejder olurmuş mârı
- 7 Ebr-veş ḥâ'il olup mihr-i cemâl-i yâre
Gün mi gösterdi baña kâkül-i 'anber-bârı

6 -T1, -T2; Bu beyit ayrıca 807 nolu gazelin 9. beyitidir.

7 -Ü1, -Ü2, VE

809 Ü1. 132b (derkenar olarak yazılmıştır), (gazelin daha az beyitli şekli ise Ü1 133b'de).
Ü2. 114a, VE. s. 463, T1. 127b, T2. 95b

2 -Ü1 133b'deki şekilde, -Ü2, -VE

3 -Ü1 133b'deki şekilde, -Ü2, -VE

4 -VE: ebrûsını düşmiş göricek câm-ı meye: ebrûlarını sāğar-ı şahbâda görüp Ü1 133b'deki şekilde:
Ü2

5 -Ü1 133b'deki şekilde, -Ü2, -VE

6 -Ü1 133b'deki şekilde, -Ü2, -VE

7 Ü1 133b'de 2.beyittir; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

- 8 Ne kadar ta'ña taşı gelse kayırmam şimdi
Çünkü çaldum yere ben şişe-i neng ü 'arı
- 9 Reg-i cânım uzanup nabz maqâmına gelür
Görmege gelse tabîbüm bu dil-i bimârı
- 10 Nâr-ı 'ışkını gül itdi baña mânend-i Halil
İden ol şüh-ı cihânun rûhını gül-nârı
- 11 N'ola divârına itdükçe nigâh eylesem âh
Añdurur Hâletiyâ her taşı kalb-i yâri

810

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mübtelâ-yı hecr olaldan olmadum gamdan beri
Çok zamândur görmedi şenlik bu gönlüm kişveri
- 2 On sekiz biñ 'âlemi itdi esir-i dil-figâr
Hâl-i rüyuñ hayli 'âlem virdi saña ey perî
- 3 Olmaz 'ışk ehli hiç âvâre gezmekden halâş
Cüst ü cü eyler dem-â-dem geh dili geh dilberi
- 4 Mürde-i gam üstine nür indi zann eyler gören
Devr iderken sâki-i meclis şunarsa sâgarı
- 5 Tığ-i firkat sinesin çâk eyleyen erbâb-ı 'ışk
Cânına kordı eger bulsaydı ol simin-beri
- 6 Nice bir bakmağ bu fânüs-ı hayâle Hâletî
Birbirinün 'aynı olmasa hele şüretleri

8 -Ü1 132b ve 133b'deki şekilde, -Ü; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

9 -Ü1 132b ve 133b'deki şekilde, -Ü; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

10 -Ü1 132b; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

810 Ü1. 134a, Ü2. 114b, VE. s. 448, T1. 127b, T2. 96a

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

6 Nice.....Hâletî / Birbirinün.....şüretleri: Çün dem-i serd-i rakîb ey Hâletî bârid gelür / Şi'r-i âteş-bâruma nisbet kelâm-ı âzeri Ü1, Ü2, VE

811

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Söyleşür ağyârile başbaşa olmuş ol perî
Ey dil-i divâne sen tırmaz gezersin serseri
- 2 Hâl-i rûy-ı yâr-veş bir dâne-i merdüm-firîb
Gelmemişdür 'âleme tâ devr-i Âdem'den beri
- 3 Urmadı terkîb-i cevre o tabîb-i rûzigâr
Sûde olmayınca dil-ḥvâhınca himmet gevheri
- 4 Künbed-i eyvân-ı keyvândan mu'allâ gösterür
Külhen-i endühumuñ her tûde-i ḥâkisteri
- 5 Çâşt-gâh-ı rûz-ı ḥaşr olunca taḥmînüm budur
Ṭayy olunmaya bu baḥt-ı ḥvâb-nâküñ pisteri
- 6 Genc-i vaşluñ yanına hiç ugradur mu Hâletî
Sîne-i siminine baḫdurmayan 'âşıklarî

812

- 1 Söyleşür ağyârile başbaşa olmuş ol perî
Ey dil-i divâne sen tırmaz gezersin serseri
- 2 Başuma ḫaşd eyle kim maḥmûr-ı câm-ı 'ışkınuñ
Gitmeyince çâḫ seri gitmez şehâ derd-i seri
- 3 Nize-i yâr eylese cism-i za'ifünden güzâr
Şehr-i tenden cân-ı nâlânüm giderdi gönderi
- 4 Servile bir bilmek olmaz ḫaddin ol simin-berüñ
Şol dirañtı n'eylesün âdem ki olmaya beri
- 5 Ol ruḫ u ebrüye şâh-ı cihânüm Hâletî
Mâhdan mâhiye dek ḥükm eylese vardur yeri

811 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 127b, T2. 96a

1 Bu beyit 812 nolu gazelin de matla beyitidir.

812 -Ü1, -Ü2, VE. s. 462, T1. 127b, T2. 96a

1 -T1, -T2; Bu beyit 811 nolu gazelin de matla beyitidir.

813

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Bestedür dâ'im o şāhuñ ser-i teng-i sükeri
Mür haṭṭ tutsa da eṭrāfını yokdur zaranı
- 2 Ey hoş ol şu'bede bāz-ı ser-i hengāme-i nāz
Ki hemān rişte-i cān pārelemekdür hüneri
- 3 'Işk mecnūnlariyuz virürüz eflāke fenā
Ḥum-ı bī-bādeyedür sengümüzüñ hep haṭarı
- 4 Cām-ı ḥurşide eger koyup içse şafaḫ şahbāsın
Çāre yokdur gide maḥmūr-ı gamuñ derd-i seri
- 5 Sırr-ı ser-beste-i zülfüñ güzel idrāk eyler
Mest-i 'işkuñ yoḡiken kendüden aşlā haberi
- 6 Şebnem-i eşkile pāk eylemeyince dehenüñ
Edeb oldur ki hezār añmaya hiç verd-i teri
- 7 Būse-i la'lüñ için akıdurum çeşm-i teri
Yok bahāya düşürür ḥ^vāce-i ḥüsnüm güheri
- 8 Ḥüsninüñ şem'ine pervāne olursam cānā
Aña incinme olur her kişinüñ bir düşeri
- 9 Deñedük Ḥāletiyā nāle-i şeb-giri hele
Görelüm āh-ı seḫer-gāhuñ olur mı eşeri

813 Ü1. 137b, Ü2. 118b, -VE, T1. 128a, T2. 96a

1 -Ü1, -Ü2

2 -Ü1, -Ü2

3 -Ü1, -Ü2

4 eger koyup içse şafaḫ şahbāsın: eger bāde-i cennet ḳosalar Ü1, Ü2

6 -Ü1, -Ü2

7 la'lüñ. için akıdurum çeşm-i teri: la'l-i lebiçün akıdur eşk-i teri Ü1, Ü2: Bu beyit T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

8 T1'de derkenar olarak yazılmıştır.

814

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Dil-i dānā olup naṭ'-ı fenānuñ vākıf-ı rāzı
Tokuz katdan görür bāziçe-i çarḥ-ı dağal-bāzı
- 2 Duḥūl-i bezm-i Keykāvus'ı gönüm ihtiyār itmez
Komaḳ lāzım gelürse taşrada ğam gibi dem-sāzı
- 3 Dil-i bi-şabr-ı 'uşşākın nişāne almak isterse
İder peyveste peykān-ı cefāya nāvek-i nāzı
- 4 Güler yüz ya tebessüm baña senden dilberā besdür
Kānā'at-kār olup 'āşık çoğa tutmaḳ gerek azı
- 5 Muḥabbet bezminün cāmı dil-i pür-ḥün-ı 'āşıkdur
Sürūd-ı mest-i 'ışkuñ nevhā-i ğamdur ser-āğāzı
- 6 Ezelden Hāletı mürġ-i dil-i 'uşşākı ugratmaz
Melāḥat bahrinün her kıadd çeken serv-i ser-efrāzı

815

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Nüzūl-i mevkib-i vuşlat olur nā-keslere rüzı
Bu deşt-i vahşet-ābāduñ yañılmaz hiç kulavuzı
- 2 Gözümde sim-i eşküm sinede dinār-ı dāğum var
Vücūdum ḥākinün geldi zuhūra māl-i meknüzı
- 3 Yerin tutmaz hevā-yı zülf-i yārün ḥāne-i cānda
Eger büy-ı gül-i cennet getirse bād-ı nev-rüzı
- 4 Dem-ā-dem süzen-i müjġānların āmāde itmezdi
Eger şüh-ı cihānum fenninün olmasa zer-düzı
- 5 Şanur kim 'ālem-i endühda tūfān-ı nār oldı
Gören şahbā-yı āteş-tābile rind-i cihān-süzı

814 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 128a, T2. 96b

815 Ü1. 136b, Ü2. 117b, -VE, T1. 128a, T2. 96b

4 āmāde: ālüde Ü1, Ü2

z yakmaya biñ levh-i ta'limin Aristü'nuñ
Debistân-ı fenânuñ özgedür tıfl-ı nev-âmuzı

- 7 Çekersin Hâletî gam cünbüş-i raşş-ı cefâsından
Girerseñ rezm-gâh-ı hecr-i yâre göresin tozı

816

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 'Aceb âyine-i 'âlem-nümâdur rüy-ı zîbâsı
Anuñla eglenür erbâb-ı dil olmasa dünyâsı
- 2 Görenler rüy-ı âteş-nâkile ol şühı dirler kim
Dıraht-ı vâdi-i Eymen'dür anuñ kıdd-i bâlâsı
- 3 Muhabbet küh-sârın Tûr-ı Mûsâ'ya kıyâs itme
Bu küh-sârnuñ 'aceb cân-süz olur nûr-ı tecellâsı
- 4 Bahârile hâzânı tev-emân bilmek gerek 'âkil
Numüne saña yetmez mi bu bâguñ verd-i ra'nâsı
- 5 Olurdu va'de-i vaşlıyle firkat mürdesi zinde
Eger kim ol kıyâmet-kaddüñ olmasaydı ferdâsı
- 6 Döner lû'lü-yi eşki ehl-i 'ışkuñ la'l ü yâkuta
Kâbâsın şeh-i mülk-i melâhat kılsa elmâsı
- 7 N'ola ey Hâletî vaşlından anuñ nâ-ümîd olsam
Peri-veş dilberüñ düşvâr olur gâyet de peydâsı

817

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Cân-perver-i 'âşıkdur anuñ zehr-i cefâsı
Dil mürğine hürmen görünür dâm-ı belâsı
- 2 Cân kendin şad-sâle ile biñ kez ölümdür
Mazmûn-ı gam-ı firkatümüñ hâkk-ı edâsı

816 Ü1. 135b, Ü2. 116b, VE. s. 443, T1. 128a, T2. 96b

1 dil: gam Ü1, Ü2, VE

7 Peri-veş dilberüñ: Peri tal'atlarıñ T1, T2

817 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 128b, T2. 97a

- 3 Erbāb-ı fenā n'ola remān olsa felekden
Derd-i seri mürîşdür anuñ zıll-i hümāsı
- 4 Zengār-ı elem kat kat olup kalmadı hergiz
Tūti-i diluñ 'āyine-i tab'a mesāsı
- 5 Reng-i gül-i bahtum n'ola olursa şikeste
Dūlāb-ı felekdendür anuñ neşv ü nemāsı
- 6 Maḥşül-i dilüm ābile-i keff-i kademdür
Pür-şayd-ı murād olsa eger dehr-i fezāsı
- 7 Vaḳf eyledi dil pîşe-i ümmîdini tā kim
Ġam mürdesinüñ andan ola naḥl-i 'azāsı
- 8 Gör mey-kedede Ḥāletiyā pîr-i muġānuñ
Beñzer mi riyā ehli 'aşāsına 'aşāsı

818

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Ciger pergālesi dil laḥtidür hep zîr ü bālāsı
Anuñçün añılur sulṭān-ı 'ışkuñ ḥ'vān-ı yağmāsı
- 2 Çeker gül-gün-ı eşküñ 'āşık-ı şürîde elbette
Gelürse ḥāne-i çeşme ḥayāl-i devlet-efzāsı
- 3 Kōmaz ḥākisterin urdurmayınca çeşm-i aġyāra
Muḥabbet bezminüñ pervāne-i şem'-i dil-ārāsı
- 4 Eger berg-i dıraḥt-ı Tūr'dan olmazsa peyvendi
Ne feyz eyler çemen-zār-ı cemālün naḥl-i bālāsı
- 5 Nice gelsin kenār-ı baḥr-i eşk-i 'āşık-ı zāra
Bulutdan nem kapar āyine-i tab'-ı mücellāsı
- 6 Güm olur taş-bāz-ı bezm-i fakruñ zîr-i dalkında
Eger pür-āteş olsa Ḥāletî çarḥuñ yedi taşı

819

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

- 1 Olma ey dil gel hilâl ebrûsınun âvâresi
'Âşık-ı bî-dillere çokdur o mâhuñ yarası
- 2 Kays'ile Ferhâd iderdi bir tedârik lâ-cerem
Derd-i 'ışkuñ olsa ger ölmekden özge çâresi
- 3 Hâl-i rüyuñ geh dil ü geh didede eyler qarâr
Oldı güyâ kim muhabbet çarçınun seyyâresi
- 4 Zâhidün kalbi qararmışdur nice sevdâyile
Hâtır-ı 'âşık ne deryâdur görünmez qarası
- 5 Gâfil olma Hâletî zaḥm-ı zebân-ı düşmenün
Hañçer-i hicrân gibi hergiz oñulmaz yarası

820

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

- 1 Hükminededür fütâdelerün genc-i sinesi
Bir şâhdur ki cevher-i cändur hazînesi
- 2 Zer gibi cismi zerd olanı hâke kor hemân
Zir-i zemini tutdı o şâhuñ definesi
- 3 Agyâr dilberile qarîn olmanun gice
'Uşşâk-ı zâra irte cefâdur qarînesi
- 4 Ferhâd tîşe ursa dilerdi şikest ola
Her şıçrayan taşıyla felek âb-gînesi
- 5 Ey Hâletî çü zevrak-ı mey halkı mest ider
Bir meclis içre kim ola şî'rüm sefînesi

819 Ü1. 133b, Ü2. 114a, VE. s. 464, T1. 128b, T2. 97a

1 yarası: pâresi Ü1, Ü2

820 Ü1. 132a, Ü2. 112a, VE. s. 437, T1. 129a, T2. 97a

821

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hüb-lardur hüs-n-i rüz-efzûnuñ divânesi
Hep perilerdür cemâlün şem'inün pervânesi
- 2 Ka'be-i küyün tavâf itseydi çarh-ı köhne-sâl
Şâd olup keyvânı âzâd eyleye şükrânesi
- 3 Sînesinde cân mıdur Leylâ mıdur bilmezdi hiç
Ehl-i 'ışkuñ Kays iken eñ 'âkil ü ferzânesi
- 4 Meclis içre remzüñi ağıyâra tuymazlar dime
Bâde-i 'ışkuñ katı pür-hüş olur mestânesi
- 5 Haste-i künc-i firâkuñ kim yakardı şem'ini
Şu'le-i âhıyle pür-tâb olmasa kâşânesi
- 6 Cür'asından behre almaz hâk olan erbâb-ı dil
Gâlibâ çokdan nigün olmuş felek peymânesi
- 7 Nice yıllar kaht olup hep halk-ı 'âlem virse cân
Hüşe-i Pervîn-i çarhuñ hâke düşmez dânesi
- 8 Eylemez hergiz ferağ anda kararı ihtiyâr
Hâletî'nün beyt-i aHzân tarhıdur gam-hânesi

822

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Derd ehli ne mümkün dil ü cânın kıoya hâli
Pervânelerün yanmağ içündür per ü bâli
- 2 Nağşını hemân bakduğumuz gibi çıkarduk
İtmez bizi dil-şifte bu künbed-i 'âlî
- 3 Hübâna gerekdür ki yerin bekleye çün şem'
Ammâ düşe her cânibe envâr-ı hayâli

821 Ü1. 136b, Ü2. 118a, VE. s. 447, T1. 129a, T2. 97a

2 keyvânı: rıdvânı T1, T2

5 pür-tâb: pür-nür Ü1, Ü2

822 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 129a, T2. 97b

- 4 Yok yere dirâz itme hisâb-ı gâ-m-ı 'ışkı
Çün fezleke-i mergdür eñ soñra me'âli
- 5 Te'hîre komaz Hâletiyâ çeşmini yârûñ
İllâ ki meger meşgale-i gunc ü delâli
- 6 Peyvend-ger-i feyz-i ezel olalı der-kâr
Hâmem gibi kim gördi berûmend nihâli

823

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Debistân-ı bahâruñ muntazamdur şimdi ahvâli
Açılmağ üzredür gün geldügince gönçe eţfâli
- 2 Ser-â-ser şimdi evrâk-ı çemen âyât-ı rahmetdür
Açıldı muşhaf-ı gül bülbülün ferhundedür fâli
- 3 Belâ-yı 'ışk-ı yârûñ ser-be-ser tafşili müşkildür
Velî hasretle cân virmekdür ol tafşilün icmâli
- 4 İraqlardan gelen âb-ı sarây-ı Hüsrevân-âsâ
Felek cây-ı dilüm geh pest ider gâhî kılar 'âlî
- 5 Mey-i nâbı yetişdür Hâletî'ye sâkiyâ zirâ
Gubâr-ı gâ-m götürmez tekye-gâh-ı 'ışkuñ abdâli

824

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Sâkiyâ şun baña nüh-kâse-i minâ-fâmı
Herkesün guşşasına göre virürsin câmı
- 2 Defter-i 'ömrüme ümmid iderin kilik-i kader
Yazmaya firkat-i yârile geçen eyyâmı
- 3 Oldı ol şâh-süvârûñ eli gâyetde süvâr
Dökmege hün-ı dil-i 'âşık-ı bi-ârâmı

823 Ü1. 135b, Ü2. 116b, VE. s. 455, T1. 129a, T2. 97b

4 cây-ı dilüm geh pest ider gâhî kılar: cây-ı kararum gâh pest eyler gehi Ü1. Ü2. VE

824 Ü1. 134b, Ü2. 115a, VE. s. 450, T1. 129b, T2. 97b

- 4 Halka-i çeşmini bend eylese cân riştesine
Bulmaz dil yine ol kebke münāsib dānı
- 5 Rüstem-i gamzesi isterse eger kâdir olur
Kendü tığıyle helāk eylemege Behrām'ı
- 6 Terk-i ser 'ışka ser-âgâz olıcağ Hâletiyâ
Var kıyās eyle ki anuñ nic'olur encāmı

825

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Zenehdânından el çekdüm görince nâf-ı cânânı
Meded kim çâhdan çâha düşürdüm Yûsuf-ı cânı
- 2 Toyarlar hep görenler vefret-i âb-ı sirişkinden
Eger gelse hayâl-i 'âşıkâ çâh-ı zenehdânı
- 3 Gül-i şad-berg şanmañ görünenler şahn-ı gül-şende
Hadeng-i hârla kıt kıt dökülmiş bülbülün kanı
- 4 Benüm gibi urur âhile âteş levh-i ta'lime
Debistân-ı gamuñ kâbil kôpan tıfl-ı sebak-ıh'ânı
- 5 Dil-i şeydâ senüñ bir dest ü pâ-beste şikâruñdur
Anı öldürmek isterseñ ne lâzım çin-i pişâni
- 6 Muhabbet ehlini giryân ider ebrûlaruñ her gün
İki ebr-i siyâhdur yagdurur elbette bārânı
- 7 Dil-i şüridenüñ kimse pey-âp-ey gamların bilmez
Hisâba almağ olmaz Hâletî emvâc-ı 'ummânı

826

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Okın çekseydi dilber bārī kalsun diyü peykânı
Mukarrerdür şarıлмақ ehl-i 'ışkuñ rişte-i cânı

5 -Ü1, -Ü2

825 Ü1. 138a, -Ü2, -VE, T1. 129b, T2. 97b

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

826 Ü1. 134a, Ü2. 114b, VE. s. 464, T1. 129b, T2. 98a

1 -Ü1, -Ü2, -VE

- 2 Muḥabbet ehlini gördükçe elbette lebin dişler
 7uyuramaz ḥaşılı la'inde olan zaḥm-ı dendānı
- 3 Gelüp sen ey şabā kūy-ı nigāra ḥāk-rüb olma
 Niçündür ya muḥabbet ehlinün cārüb-ı müjgānı
- 4 Egerçi pāyimāl-i ḥayl-i gam bir mūrüm ammā kim
 Dehānuñ ḥāteminsüz istemem mülk-i Süleymān'ı
- 5 Helāk olur şaḫın üftādeler geçme şitāb üzre
 'Araḫ 7oldurmasun ābile ol çāh-ı zeneḥdānı
- 6 Açar sinemde tiḡüñ yāreler gül-zār-ı miḥnetdür
 Açılmakdan degül ḥālī dem-ā-dem verd-i ḥandānı
- 7 Nice eksildügin 'ömr-i 'azizüñ encümenlerde
 Zebān-ı ḥālele taḫrīr ider şem'-i şeb-istānı
- 8 Sözin bilmez nice dün u deniye iltifātuñ var
 Yanuñdan dūr iderken Ḥāletī-veş bir süḥan-dānı

827

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Niçün 'uşşāḫına cāy oldu dirdüm beyt-i aḫzānı
 Meger kim şāhid-i bāzār imiş ol Yūsuf-ı şānı
- 2 Nazīr olmazdı hergiz rüy-ı āteş-tāb-ı cānāna
 Eger kim olmasa her meclisüñ şem'-i fūrüzānı
- 3 Giribānum sirişk-i çeşmile ālüde olmazdı
 O şūḫ-ı 'işve-engizüñ eger pāk olsa dāmānı

2 Muḥabbet.....dişler: Nice dişler lebin dā'im görün ol āfet-i cānı Ü1, Ü2, VE

4 ḥayl-i: derd ü Ü1, Ü2

5 ābile: āhile T1, T2; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

6 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

7 encümenlerde: encümler T1, T2; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

827 Ü1. 134a, Ü2. 114b, VE. s. 465, T1. 129b, T2. 98a

2 āteş-tāb: āteş-nāk Ü1, Ü2, VE

- 4 Dem-â-dem gayrile dest ü giribân olmadan yegdür
O yârûñ dest-i 'ıŝkuñdan ħalâŝ itmek giribânı
- 5 Sirişküm lâle-gün itdi vücûdum ġarķ-ı ħûn itdi
Beni ġâyet zebûn itdi o ŝûĥuñ derd-i hicrânı
- 6 Getürsek kuvveti bâzûya bir şeb Ĥâletî biz de
Muĥaŝŝal bezm-i meyde yıksaķ ol serv-i ħırâmânı

828

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Eger kim bezm-i meyde girye kılsa çeşm-i fettânı
İder peykânlu her bir kıtresi bir tîr-i müjġânı
- 2 Eger öldürmede ihmâl iderse 'âŝıķın bir dem
Ayaġına düşer elbette zülf-i 'anber-efşânı
- 3 Ėam abdâlin kıomaz pîr-i muĥabbet tekye-i 'ıŝķa
Libâsın lâle-veş al itmeyince dâġınuñ kıanı
- 4 Görenler ġabġabı üstinde ħâlin ol letâfetle
şanurlar çâĥ içinden şimdi çıķdı mâĥ-ı Ken'an'ı
- 5 Kerem kııl itme ŝâĥum tavķ-ı hicranile fersûde
Sezâ-yı darbet-i ŝemŝîrûñ olan ġerden-i cânı
- 6 Ne şehsin sen ki bâd-ı âĥ-ı ħalkuñ kıabz u başında
İdersin mefĥar-i ħüsnile izĥâr-ı Süleymân'ı
- 7 Dil-i divâne özler Ĥâletî bir kûĥ-ı 'uzlet kim
Anuñ ħâr-ı ta'alluķdan ola pâkize dâmânı

828 Ü1. 138a, Ü2. 119a, VE. s. 456, T1. 130a, T2. 98a

1 Eger: Kaçan Ü1, Ü2

5 -Ü1, -Ü2, -VE

6 -Ü1, -Ü2

829

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Şâfidi gice gözlerümüñ eşk-i revânı
Beñzer ki kebâb-ı cigerüñ qalması qanı
- 2 Şâhum benim efsâne-i şehri olduğın ister
'Uşşâk-ı belâ-perverinüñ râz-ı nihânı
- 3 'Âşık ber-i vaşlını ne vâkı olsa taleb-kâr
Ol şüh-ı cihân dir dağı olmadı zamânı
- 4 Koyup beni bir mâha dağı bağıdı dimişsin
Düşünse eger hayr ola ey Yûsuf-ı şânı
- 5 Gezdürse n'ola cânını her dem dil-i bîmâr
Bir dilber arar virmeğiçün yoluna anı
- 6 Mûdan ten-i pâküñde eşer yok dinilürdi
Ol şüh-ı cihânüñ eger olmasa miyânı
- 7 Bî-bâk yatur bâliş-i râhatda şafâda
Her kim ki yataqlandura ol genc-i nihânı
- 8 Luţfuñla n'ola ben kuluñı bende idinseñ
Kul çoqluğınun pâdişehi var mı ziyânı
- 9 Hâkümde eger Hâletiyâ olmasa bir hâl
Düşmezdi anuñ ardına ebkâr-ı ma'ânı

829 Ü1. 137a, Ü2. 119a, VE. s. 458, T1. 130a, T2. 98b

1 Şâfidi.....eşk-i revânı / Beñzer.....kanı: Ya'küb-ı dil aqıtısa n'ola eşk-i revânı / Dîdarı 'azîz eyledi ol Yûsuf-ı şânı VE; Beyitün VE'deki şekli ayrıca T1'de derkenar olarak. T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

2 -VE

3 -VE

4 -VE

7 -Ü1, -Ü2; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

8 -Ü1, -Ü2; n'ola ben kuluñı: ne var Hâletî'i VE; Bu beyit T1'de derkenar olarak. T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

9 Hâkümde.....hâl / Düşmezdi.....ebkâr-ı ma'ânı: Feyz almağıla cânına cân katmak olurdu / Bu şi'r-i revân-bağşı işitseydi Revânî Ü1, Ü2, VE

830

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 'Adü emer leb-i şekker-feşân-ı cânânı
Muhabbet ehli çekerler 'azâb-ı rûhânî
- 2 Fezâ-yı 'ışkı añup ağlamak müfid olmaz
Bozulmaz âb-ı sirişkile hatt-ı pişânî
- 3 Metâ'-ı şabrumı yâr aldı çâk idüp sinem
Benem o h'âce-i gam kim açıldı dükkânı
- 4 Görün hatâsını 'ışk ehlinün iki âh iderek
Yüze çıkardılar o zülf-i 'anber-efşânı
- 5 'Aceb letâfeti var yine sâki-i bezmün
Anuñ elinden alan câm aldı meydânı
- 6 Görürse Hâletiyâ naqş-ı şâhid-i nazmum
Yolunda kıl kâlemin hâk-rüb ider Mânî

831

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İtmeyince çün hayâl ey şüh derdüñden teni
Dimedün luţfile bir gün göremez olduk seni
- 2 Buldı göñlüm 'ışkıla hâşşiyet-i âhen-rübâ
Gelse günde baña biñ nâvek anuñdur demreni
- 3 Başuma teng oldu 'âlem miñnet-i hicrânile
İndi şandum hayme-i dehrün ser-â-ser dâmını
- 4 Tütî-i pâkize-güftârum velî dünyâ-yı dün
Zehr-i gam nüş itdürür her gâh söyletmez beni
- 5 Hep dil-i divânedendür çekdüğüñ ey Hâleti
Özge gâfilsin ki yabânda ararsın düşmeni

830 Ü1. 135a, Ü2. 116a, VE. s. 446, T1. 130a, T2. 98b

2 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -T1, -T2

831 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 130a, T2. 98b

832

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Hâṭ-ı yâre felek teşbîh idince hürmen-i mâhı
Biraz esdi şavurdu ehl-i 'ışkuñ şarşar-ı âhı
- 2 Ğubâr-ı hâṭırum kim 'arz iderdi ol şeh-i hüsne
Ayağı tozına göndermesem âh-ı seher-gâhı
- 3 Meger kim şu'le-i mey pertev-i şem'-i hidâyetdür
Getürdi 'âkıbet küy-ı muğâna şeyh-i güm-râhı
- 4 O şühuñ hâli çokdur küşe-i ebrü vü çeşminde
Kımaz hâli şikâra çıksa şehler her kemîn-gâhı
- 5 Budur zannum ki cânâ birbiriyle baş ber-â-berdür
Senüñ zülf-i girih-gürüñ fakirüñ 'ömr-i kütâhı
- 6 'Adem râhından özge râha sığmaz cân-ı gam-perver
Çoğ olur Hâletî sultân-ı 'ışkuñ bâr u bengâhı

833

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Bir gün yaqar elbette çıkup hürmen-i mâhı
Hiç yerde kalur mı güzelüm 'âşkuñ âhı
- 2 Bir yerden ider nâleleri zümre-i 'uşşâk
Güyâ kapusunda çalunur nevbet-i şâhî
- 3 Hâl-i ser-i ebrûsı alur gönlümü âhîr
Reh-zen gibi kim bekleye dâ'im ser-i râhı

832 Ü1. 133b, Ü2. 113b, VE. s. 461, T1. 130b, T2. 98b

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

6 'Adem.....cân-ı gam-perver / Çoğ.....bâr u bengâhı: Cihâna şaldı gulğul Hâletî âvâze-i nazmum / Geçüp sıyt u şadâ-yı Mir Husrev nevbet-i şâhî Ü1, Ü2, VE: Beyitin Ü1, Ü2 ve VE'deki şekli T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

833 -Ü1, -Ü2, VE. s. 438 (Az farklı şekli VE. s. 459'da), T1. 130b, T2. 99a

3 -VE

- 4 Revnağ mı kalur gonçe-i gül-zâr-ı cinânda
Gelse yanına bâğ-ı gamuñ berg-i giyâhı
- 5 Tutmaz serini inse eger efser-i hurşid
Şevk-i mey-i la'lüñle atan çarha külâhı
- 6 Çün bî-güneh öldürmek imiş 'âdeti yârüñ
Bilsek dil-i sevdâ-zedenüñ ney ki günâhı
- 7 Ğavvâş-şifat görmeyicek gavta-i hicrân
Bahır-i gam-ı 'ışkı bilimez kimse kemâhı
- 8 İtmış ezeli Hâletiyâ dest-i 'inâyet
Her bir nefesüñ dürc-i der-i feyz-i İlähî

834

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Eyler teni süzân dilimüñ şu'le-i âhı
Pirâhen-i fânüs yanar şem'ile gâhı
- 2 Piçide diyü kimse pesend itmedi bizden
Ol Kûh-ken'üñ derd çeküp açduğı râhı
- 3 Mürg-i ser-i Kays'uñ perr ü bâline değışdük
Ol şehleri başdan çıkararı per-i külâhı
- 4 Zannum budur âhü-yı Hōten düşde de görmez
Ol çeşm-i siyeh-kârdaki tarz-ı nigâhı
- 5 Olsak n'ola biz Hâletiyâ hâkile hem-ser
Gam şüresinüñ böyle çıkar berg-i giyâhı

5 la'lüñle: 'ışkuñla Ü2

6 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

7 -Ü1, -Ü2, -VE; Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

8 İtmış.....dest-i 'inâyet / Her.....feyz-i İlähî: Kesme nazaruñ Hâlet-i bi-dile cânâ / Luţfuñ yoğusa bâri cefâ eyleye gâhı VE. s. 459'daki az farklı şekilde; VE. s. 459'daki az farklı şekilde bulunan bu şekil ayrıca T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

834 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 130b, T2. 99a

835

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Getür âyine-i 'âlem-nümâ-yı câm-ı şahbâyı
Benüm de sâkiyâ görsün gözüm bir pâre dünyâyı
- 2 Gözüñ şeh-bâzdur cânâ şaçuñ dâm-ı belâ olmuş
Şikâr itmekdesin mürğ-i dil-i a'lâ vü ednâyı
- 3 N'ola mest olmayınca gitmese mey-ğâneden rindân
Başında 'aklı olan қor mı öyle cây-ı zîbâyı
- 4 İdersin halka halka saçlarıñ taraf 'izâruñda
Қomazsın halkasuz bir dem ser-i zencîr-i sevdâyı
- 5 Ser-i zülfini mahrûm eyleyen seyr-i cemâlinden
Añar mı hiç başıyile oynayan 'uşşâğ-ı şeydâyı
- 6 Getürdüp küyına hem âb-ı rüyum hem gözüm yaşın
Sikender gibi қatdı birbirine iki deryâyı
- 7 Marîz-i derd-i 'ışk-ı yâre şişeyle 'ilâc olmaz
Dil-i âşüfte-ğâtır n'eylesün bu çarğ-ı mînâyı
- 8 Belâ-yı hecrile bağına taş başmak gerek 'âşık
Ne var Mecnûn der-âğuş itse seng-i küy-ı Leylâ'yı
- 9 Bizi hâke ber-â-ber kıldı düşmen râh-ı 'ışkuñda
'Aceb hârdur o kim aşlâ götürmez merd-i dâñâyı
- 10 Dem-i maşşerde istinkâf ider dem-i zıll-i Tübâdan
Eger kim görmek olursa o mihr-i 'âlem-ârâyı

835 Ü1. 132b, Ü2. 112b, VE. s. 441, T1. 130b, T2. 99a

Nüshalarda tertibi bir hayli farklı olan bu gazelin tertibinde en tam şekil olan VE nüshası esas alınmıştır.)

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

7 -Ü1, -Ü2

8 -T1, -T2: Bu beyit ayrıca 836 nolu gazelin 3. beyitidir.

9 -T1, -T2: Bu beyit ayrıca 836 nolu gazelin 4. beyitidir.

10 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

- 11 Benem kim Hâletî hem-kâre-i Mansûr-ı Hallâcam
Çeker yokdur cihânda şimdi hiç ben çekdüğüm yâyı

836

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Kosa ahvâlini 'arz itmege 'uşşâk-ı rüsvâyı
Ne var ol lebleri 'İsâ biraz söyletse mevtâyı
- 2 Eger ey gird-bâd-ı deşt hayra girmek isterseñ
Nişâr eyle mezâr-ı Kays'a gird-i kûy-ı Leylâ'yı
- 3 Belâ-yı hecrile bağrına taş başmak gerek 'âşık
Ne var Mecnûn der-âgûş itse seng-i kûy-ı Leylâ'yı
- 4 Bizi hâke ber-â-ber kıldı düşmen râh-ı 'ışkuñda
'Aceb hardur o kim aşlâ götürmez merd-i dâneyı
- 5 Göñül âyinesin mir'ât-ı İskender'le bir tutmam
Derünümde çıkardum şimdi ben zîrâ ki dünyâyı
- 6 Vişâle şehd-nâb ü firâte âteş dinür zîrâ
Muhabbet her ne hâl olsa yakar 'uşşâk-ı şeydâyı
- 7 Komez bir dem elinden bâd-bîzin seyre gitdükçe
İder güyâ fûrûzân âteş-i ruhsâr-ı zibâyı
- 8 Kayırmazdı yukardan olduğı ey Hâletî yârüñ
Eger kim olmasaydı mâh-ı enver gibi hercâ'î

11 Benem.....Mansûr-ı Hallâcam / Çeker.....yâyı: Kayırmazdı yukardan olduğı ey Hâletî yârüñ / Eger kim olmasaydı mâh-ı enver gibi hercâ'î Ü1, Ü2, VE: Ü1, Ü2 ve VE'deki bu şekil 836 nolu gazelin de makta beyitidir.

836 Ü1. 137a, Ü2. 118a, -VE, T1. 130b (derkenar olarak yazılmıştır), T2. 99b

3 Bu beyit ayrıca 835 nolu gazelin 8. beyitidir.

4 Bu beyit ayrıca 835 nolu gazelin 9. beyitidir.

8 Kayırmazdı.....yârüñ / Eger.....hercâ'î: Terâzûdan iner bir sîm-sîmâ dil-rübâ olsa / O sanduk görmeden ey Hâletî mihr-i dil-ârâyı Ü1, Ü2

837

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Çıkarup taraf-ı destâruñdan ol zülf-i semen-sâyı
İrağdan bağıdurursın gönlüne 'uşşâk-ı şeydâyı
- 2 Göñül âyinesin mir'ât-ı İskender'le bir tutmam
Derünümde çıkarıdım şimdi ben zirâ ki dünyâyı
- 3 Belâ küncinde akan göz yaşı zâyı'dür ammâ kim
Görince şabra yok çäre o mihr-i 'âlem-ârâyı
- 4 Dil-i şeydâ yine seng-i cününin itdi der-dâmen
Şakınsunlar bu minâ-ğâne-i çarğ-ı mu'allâyı
- 5 Komaz bir dem elinden bād-bizin seyre gitdükçe
İder güyâ fūrūzân âteş-i ruhsâr-ı zibâyı
- 6 Vişâle şehd-nâb ü firqate âteş dinür zirâ
Muhabbet her ne hâl olsa yağar 'uşşâk-ı şeydâyı
- 7 Kazâ âhen-geri fi'l-hâl ider evvelkiden muhkem
Eritsem nâr-ı âhumla eger zencir-i sevdâyı
- 8 Geh olur giryesin idüp havâle dide-i cânâ
Biraz diñlendirür ehl-i muhabbet çeşm-i binâyı
- 9 Geçerdi nâvek-i âh-ı derümü seng-i hârâdan
Çekeydi Kûh-ken ey Hâletü ben çekdügüm yâyı

837 -Ü1. Ü2. 116a. -VE, T1. 131a, T2. 99b

2 -Ü2; Bu beyit ayrıca 836 nolu gazelin 5. beyitidir.

3 -Ü2

4 Dil-i şeydâ yine: Dil-i aşüftemiz Ü2

5 -Ü2; Bu beyit ayrıca 836 nolu gazelin 7. beyitidir.

6 -Ü2; Bu beyit ayrıca 836 nolu gazelin 6. beyitidir.

7 -T1, -T2

8 -T1, -T2

838

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Hınçerle helâk itmege ben şâh-ı belâyı
Olmaz ğam-ı ğamzen gibi bî-bâk fedâ'î
- 2 Bî-tâb ü tüvân oldu kanı raĥş-ı ümîdüm
Göster aña bir faşl-ı çerâ-gâh-ı ricâyı
- 3 Dûd-ı dil-i süzânı ile ehl-i muĥabbet
Bir hâle varur kim seçemez şubĥ u mesâyı
- 4 Bir şühûla düşdi ser ü kârum ki ölürsem
Bâĝ-ı siteminden getirür naĥl-i ğarâyı
- 5 Şâyeste budur Hâletiyâ ol şeh-i ĥüsnüñ
Seng-i dil-i ĥübândan ola ferş-i sarâyı

839

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Gördükçe bâĝ-ı 'ışkda ben derd-mendüñi
Gül-ĥız-i şerm kılma nihâl-i bülendüñi
- 2 Dil mürĝi zaĥm-ı ĥâruñile faĥr ider müdâm
Ya sen ne şanduñ ey gül-i nev-reste kendüñi
- 3 Güm-râh-ı 'ışkı yola komuş bir sitâredür
Az görme her şerâre-i süm-i semendüñi
- 4 Mürĝ-i dil-i zebûnum ider 'arz-ı inkisâr
Gördükçe bâz-ı ğamze-i müşkil-pesendüñi
- 5 Kebk-i fezâ-yı 'ışk idügün bildi Hâletî
Kim diñlediyse ĥahĥaha-i zehr-ĥandüñi

840

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

- 1 Ol ki 'ışkuñ âteş-i sinemde süzân eyledi
Şem'-i ruĥsârüñ ol âteşden fûrüzân eyledi

838 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 131a, T2. 99b

839 -Ü1, -Ü2, VE, s. 455, T1. 131a, T2. 99b

840 Ü1. 134b, Ü2. 115a, VE, s. 440, T1. 131a, T2. 100a

- 2 Derde mu'tād ol hemān yoḥsa tabīb-i rūzigār
 Kāngı bīmār-ı belā-yı 'ışka dermān eyledi
- 3 Kimse yoḥ kim rāh-ı ğamda andan istimdād idem
 Bāde-i 'ıŝkuñ beni üftān ü hūzān eyledi
- 4 Çün Zeliḥa bildi Yūsuf pāk-dāman olduĝın
 Dāmeninden el çeküp çāk-i girībān eyledi
- 5 Rāh-ı ğamda girmedi hergiz ele bir dest-gir
 Cām-ı 'ışk-ı dilberān kim yān u nālān eyledi
- 6 Mülk-i nazma Ḥusrev'i ey Hāletī mir eyleyen
 Ben süvār-ı esb-i tab'ı mir-i mirān eyledi

841

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Zamāne naḥl-i ümmidüm benüm bi-berg ü bār itdi
 Çemen-zār-ı emel faşl-ı ḥazānın āŝikār itdi
- 2 Nice rāḥat yüzün görsün o devlet-mend-i 'ālem kim
 Metā'-ı dehr-i fānī başına dünyâyı tār itdi
- 3 Nevā-sāz oldu dil mürĝi bu bāĝuñ her nihālinde
 Velī āḥir muḥabbet ŝaḥ-sārında karar itdi
- 4 Ne Leylā kıldı ey ŝuḥ-ı cihān sen kıldıĝuñ cevri
 Ne ḥöd ben itdügüm feryadı Kays-ı dil-figār itdi
- 5 Dimiŝdüm yāre kim hergiz ta'arruz itmem aĝyāra
 Beni bu ĝayret-i bi-iḥtiyārum şerm-sār itdi
- 6 Görünmezse n'ola ben pīr-i 'ışka Hāletī hergiz
 Ḥaḥ-ı yāri debir-i şun'-ı Ḥaḥḥ ĝāyet ĝubār itdi

3 andan istimdād idem: i'timād idem aña Ü1, Ü2

5 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

841 Ü1. 135a, Ü2. 116b, -VE, T1. 131a. T2. 100a

5 hergiz ta'arruz itmem aĝyāra: incitmezsin yanuñda aĝyārı Ü1, Ü2

6 Ḥaḥḥ: -T1, -T2

842

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Ol ki şem'-i ruḥ-ı dil-dârı fûrûzân itdi
Hâne-i şabrumı ol şem'ile sûzân itdi
- 2 Ey hoş ol şüh ki 'âr eyler eger kim diseler
Gonçe yâduñla senüñ çäk-i giribân itdi
- 3 Çokluğun zaḥm-ı dilüñ gördi nemek-pâş-ı kazâ
Dehen-i dilberi leb-rîz-i nemek-dân itdi
- 4 Târ u mâr oldüğün ol zülf şabâdan bilmeñ
Eşer-i şöhet-i dil anı perişân itdi
- 5 Hâbbezâ sûz-ı muḥabbet ki derün-ı 'âşık
Aña âh-ı şerer-âlüdi gül-efşân itdi
- 6 Dâne-i hâl-i ruḥ-ı yârdan ayru düşürüp
Beni dihkân-ı felek ḥâkile yek-sân itdi
- 7 Gice meclis şu kadar germ idi kim Hâletiyâ
Çeşm-i dil-dâr bile girye-i mestân itdi

843

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Oldı dil me'yûs-ı sıḥḥat çeşm-i bîmâruñ gibi
Düşdi başı kaydına zülf-i siyeh-kâruñ gibi
- 2 Tütü-i dil ol dehân-ı tenge nâzırdur müdâm
Gördi zîrâ anda şekker-pâre güftâruñ gibi
- 3 Gelmedi zannum budur gelmez de ey şüh-ı cihân
Kâr-gâh-ı siḥre hiç gîsü-yı mekkâruñ gibi
- 4 Katre-i eşkinden eylerdi dem-â-dem şebnemin
Bulsa bir gül 'andelib-i bâğ-ı ruḥsâruñ gibi

842 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 131b, T2. 100a

843 -Ü1, Ü2. 115a, VE. s. 442, T1. 131b, T2. 100a

2 -VE: güftâruñ: ruḥsâruñ T1, T2

- 5 Taht-ı hüsne geçdügin de ben degül miydüm turan
Piş-gâh-ı hizmetünde naş-ı divâruñ gibi
- 6 Hasretüñle şimdi bir hâletdeyem kim rüz u şeb
Gözlerüm hergiz yumulmaz baht-ı bidâruñ gibi
- 7 Zülf-i yâre dil virür 'ışk ehli gâlib Hâleti
Bu vasiyyet anlara Mansûr-ı ber-dâruñ gibi

844

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 'Âşık ki cân virür göricek la'l-i yârini
Beñzer şu rinde kim kadehe koydı varını
- 2 Bezm-i cihânda dürd-i belâ nüş ider gönül
Evvel gelenler içdi mey-i hoş-güvârını
- 3 Olmazdı tâziyâneye muhtâc esb-i yâr
Bilseydi 'âşıkun elem-i intizârını
- 4 Gelmez dimâğa râyihâ-i 'anber-i ümîd
Gezsek ölince baħr-i muħabbet kenârını
- 5 Yâ Rabb alma cânımı Ferhâd-veş benim
Deşt-i ğam itmeyince ricâ küh-sârını
- 6 Çün gördi bâr-ı keşt-i dilden şikâyetüm
Kaldurdu yâr lenger-i şabr u qarârını
- 7 Kârı hemîşe bâr-ı ğam-ı 'ışka şabrdur
Şâh-ı ğam oldu dil görüñiz kâr u bârını

5 geçdüginde: geçdügin dem Ü1, Ü2

6 -VE

844 Ü1. 136a, Ü2. 117a, VE. s. 439 (Az farklı şekli VE. s. 449'da), T1. 131b, T2. 100b

2 -VE; Bu beyit ayrıca gazelin VE. s. 449'daki az farklı şeklinde 2. beyittir.

3 -VE; Bu beyit ayrıca gazelin VE. s. 449'daki az farklı şeklinde 3. beyittir.

4 -Ü1, -Ü2

5 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

7 -VE; Bu beyit ayrıca gazelin VE. s. 449'daki az farklı şeklinde 4. beyittir.

- 8 Ağyāra atdı Hāletiyā seng-i cevri yār
Mir'āt-ı tab'umuñ yine gör inkisārını

845

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Dile endüh-ı 'ālem virdi şol deñlü elem şimdi
Gubār-ı haññ-ı dilber itmez oldı def'-i gam şimdi
- 2 Olup güncişk-i deyrüñ aşiyānı evc-i rif'atde
Kalur pā-beste-i bend-i belā mürğ-i harem şimdi
- 3 Meger öykünmek ister gamze-i çeşm-i civānāna
Niyāmundan dem-ā-dem taşradur tiğ-i sitem şimdi
- 4 Olup dermānde erbāb-ı riyānuñ seng-i ta'nından
Eliyle cāmın eylerdi şikeste olsa Cem şimdi
- 5 Vücüd iklimine ma'müre diyü geldüm ammā kim
Gözümde uçar oldı cuğd-ı şahrā-yı 'adem şimdi
- 6 Gice tā şubha dek künc-i gamında eyledüm nāle
İnanmaz gerçi ol şüh-ı cefā-pişe disem şimdi
- 7 Hāyāl-i gamze vü fikr-i müjeñden olmazam hāli
Baña beñzer kanı bir şāhib-i seyf ü kalem şimdi
- 8 Dem-ā-dem girye eylersin diyü hışm u 'itāb itme
Kaçan güldüm ben ey şüh-ı cihānum kim gülem şimdi
- 9 Ezelden Hāleti şayd-ı muhabbetsin ne dir a'dā
Çıkarşañ taşra vādi-i belādan bir kadem şimdi

8 Ağyāra.....yār / Mir'āt-ı tab'umuñ.....inkisārını: Ey Hāleti dil āyinesi zeng-i hurredür / Ol şüh görse de tıyamaz inkisārını VE, T1, T2; Mir'āt-ı tab'umuñ: Mir'āt-ı kalbümüñ VE. s. 449'daki az farklı şekilde.

845 Ü1. 135a, Ü2. 116a, VE. s. 447, T1. 132a, T2. 100b

4 -Ü1, -Ü2, -VE

5 -Ü1, -Ü2, -VE

7 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

8 Bu beyit T1'de derkenar olarak, T2'de ise şiirin hemen altında kayıtlıdır.

9 Ezeldena'dā / Çıkarşañ.....şimdi: Kızıldur diyü dilber nağd-i eşke iltifāt itmez / Olupdur hālümüz ey Hāleti gāyet de kem şimdi Ü1, Ü2, VE

846

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ruḥında şanma yer yer ḥatt-ı müşkin âşikâr oldı
Kitâb-ı ḥüsninüñ ḳalmışlarıdur der-kenâr oldı
- 2 Senüñ mecnün-ı 'ışkuñ mansıb-ı şâhiye reşk itmez
Seg-i küyuñ sıfâlin başa aldı tâc-dâr oldı
- 3 Şadefdür tâ ezelden baḥr-i 'ışka çeşm-i giryânım
O şahuñ tâli'inden dürri ammâ şâh-vâr oldı
- 4 'Aceb mi zâhir olsa üft ü ḥız-i şu'le-i âhum
Şeb-i firḳat uzandı şem'-i cânân pâyidâr oldı
- 5 O şühuñ va'de-i ferdâsına dil-besteyem dâ'im
Şeb-i hicrânımuñ pâyânı rûz-ı intizâr oldı
- 6 Yine ey Hâletü hâmem benüm genc-i tabi'atden
'Arûs-ı bîkr-i mazmûn üstine gevher-nişâr oldı

TEKMİL-İ KÜŞÜR-İ HARFÜ'L-YÂ'

847

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ḳaçan aḡyârile seyre çıkar dirlerse cânânı
Ser-i küyın şular 'ışk ehlinüñ eşk-i firâvânı
- 2 Düşüp ḥâke ber-â-ber olması cânâ muḳarrerdür
Eger kim üştür-i gerdüna ursañ bâr-ı hicrânı
- 3 Senüñ vaşf-ı cemâlün bulmayup rûz-ı kıyâmetde
Felekler tayy iderler defter-i gerdün-ı gerdânı
- 4 Nice cem' eylesün 'âşıḳlarıñ ḳalb-i perişânın
O gisûlar ki hergiz bulmıyor başına dermânı

846 -Ü1, -Ü2, VE. s. 449, T1. 132a, T2. 100b

6 -VE

847 Ü1. 132a, Ü2. 112a, VE. s. 448, T1. 132a, T2. 96b

(YÂ' harfi Tekmîl-i Kusûr bölümü T2'de derkenar olarak yazılmıştır.)

4 O gisûlar ki hergiz: Bilürsin zülf-i yârün VE / bulmıyor: olmuyor T1. T2

- 5 Muḥabbet ehlini giryān ider ebrūlaruñ her gün
İki ebr-i siyehdür yağdurur elbette bārānı
- 6 Ğubār-ı gam eger böyle gelürse Hāletī her dem
Senüñ tab‘uñ degül pā-der-gil eyler āb-ı ḥayvānı

848

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 1 Āşüb-ı cihānlık ḥaṭ-ı müşkinüñe kaldı
Gisūların ol şūḥ-ı cihān boynına aldı
- 2 Seyr eyleyicek tizligin gamze-i yārūñ
Ḥurşid-i felek tıgini yerden yere çaldı
- 3 Her bir kulinı eyledi bir ḥidmete ta‘yın
Ben ‘āşık-ı āvāreyi baḥr-i gama şaldı
- 4 Ğarḳ eyler imiş ādemi deryā-yı muḥabbet
‘Āşık anı gūş eyleyicek fikrete taldı
- 5 Dirler baña kim zülfine gönülün niye virdün
Ya n'eyleyeyin gamzeleri cānumı aldı
- 6 Her nık ü bedi bir görür olsa ‘aceb olmaz
Naḳḳād-ı felek Hāletiyā ḥayli ḳocaldı

849

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Aḳlile fikri gamzesi aldı
Kākül-i yāre ḥātırım kaldı
- 2 Her kulin itdi bir yaña irsāl
Dil-i şeydāyı firḳate şaldı
- 3 Ceş-i ārāma fikr-i gamzeleri
Mülk-i dilde ‘aceb ḳılıç çaldı

5 -T1, -T2

848 Ü1. 132a, Ü2. 112b, VE. s. 440, T1. 132b, T2. 97a

4 -Ü1, -Ü2

849 Ü1. 133b, Ü2. 114a, VE. s. 462, T1. 132b, T2. 97a

2 itdi: ḳıldı Ü1, Ü2, VE

- 4 Bir yaluñ yüzlü hûb idi kılıcı
Anı da yâr yanına aldı
- 5 İtmege Hâletî o dürri kenâr
Nice kez baħr-i fikrete taldı

850

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Öd yanar başumda ğamdan şabra tākāt kalmadı
Būriyâlar yakmağa ol şâha hâcet kalmadı
- 2 Ceyş-i sultân-ı ğama yer yok güzer-gâh olmaduk
'Arşa-i 'âlemde bir künc-i ferâgat kalmadı
- 3 Keşret-i bārân-ı ğamdan oldu bu gül-şen harâb
Meyve-i ümmidi ğâyet bozdı lezzet kalmadı
- 4 Ser-be-ser geşt eylesek bu deşti ey dil gördüğün
Tâbiş-i hürşid-i ğamdur zıll-i râhat kalmadı
- 5 Küşti-gir-i merg degseydi gelür arķam yere
Haste-i derd ü ğam oldum bende kuvvet kalmadı
- 6 Korkum oldur kim hadeng-i ğamzesi yer bulmaya
Mürĝ-i cāna gelmedük tir-i melâmet kalmadı
- 7 Düşdiler gibi girüp bir bir şihâbuñ şekline
Hâletî göklerde hiç necm-i sa'âdet kalmadı

851

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Vücüd-ı nâ-tüvânum zerd olup ğamdan tebâh oldu
Sipihrüñ hürmeninden hâşilum bir dâne kâh oldu
- 2 Cihânı rüşen eyler gice geh ki şu'le-i âhum
Şanurlar bilmeyen hem-sâyeler kim şubh-gâh oldu

4 Anı da: Anı ol Ü1, Ü2, VE

850 Ü1. 136a, Ü2. 117b, VE. s. 453, T1. 132b, T2. 97a

851 Ü1. 136b, Ü2. 117b, -VE, T1. 132b, T2. 97b

- 3 O gämzeyle olup mümtâzı dilber hayl-i hübânüñ
Melâhat mülkine tîg-i cihân-giriyle şâh oldı
- 4 Toğarken bedr sen de bir tarafından 'arz-ı hüsn itdün
Ne cânibden gelendür meh diyü çok iştibâh oldı
- 5 Olup gencine-i vaşl-ı nigâra Hâletî vâşıl
Gedâ-yı 'ışk olanlar gayret-i erbâb-ı câh oldı

852

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Az görme mübtelâ-yı gamuñ bād-ı ahını
Hâke düşürdi ol nice şahuñ külâhını
- 2 Ey pîr-i mey-kede nazar it şol gedâya kim
Bir câma şatdı nice Cem'ün bâr-gâhını
- 3 Âheng-i milket-i 'adem itmişdi cân velî
Geldi yetişdi bûs-ı lebün aldı râhını
- 4 Da'vâ-yı 'ışk iden kişiler âh u zârile
Her kanda olsa diñledür âhir güvâhını
- 5 Gâm çekme Hâletî uzanursa şeb-i firâk
Görmüş mi vardur ol gicenün şubh-gâhını

853

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Fezâ-yı dil olup ol şeh-süvâruñ atı oynadı
Urur her bir şerâr-ı na'l-i esbi câna biñ dâğı
- 2 Dilâ zehr-âb-ı gam nüş itdügün dil-dârdan bilme
Olupdur ol rakîb-i rû-siyâhuñ yüzünün ağı

4 bir: her T1, T2 / itdün: itdi T1, T2

852 Ü1. 137b, Ü2. 118b, VE. s. 455, T1. 133a, T2. 97b

3 bûs-ı: bûy-ı T1, T2

853 Ü1. 132b, Ü2. 113a, VE. s. 452, T1. 133a, T2. 97b

1 biñ: bir Ü1, Ü2

2 Dilâ: Gönül: Ü1, Ü2

- 3 Şu ser-bâz-ı muhabbetdür dil-i divâne kim evvel
O dikdi âh-ı dilden kal'a-i gerdüna sancağı
- 4 Dilâ Manşür-veş pāk ol gam-ı cānānile hāk ol
Yolunda ihtiyār eyle aşılmāğı başılmāğı
- 5 Kimin haste kimin divâne görmiş gibi 'uşşākuñ
Dimiş ey Hāletü dilber yoğ ancak bunlaruñ şağı

854

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Geh güler yüz gösterürsin verd-i ra'nālar gibi
Ser-keş olursın gehi serv-i dil-ārālar gibi
- 2 İttifākıla i çerler kanını 'aşıklarūñ
İki gamze iki rind-i bāde-peymālar gibi
- 3 Bir taraftan seyl-i eşk ü bir taraftan bād-ı âh
Bu dil-i şeydā n'ola cüş itse deryālar gibi
- 4 Çeşm-i 'aşıkdan ki ölür yār nā-peydā olur
Ol rakīb-i div-siret anı peydālar gibi
- 5 Merhamet kopmaz dilinden dilberüñ âhum görüp
Tişe te'sir itmeyen şol seng-i hārālar gibi
- 6 Olma seyl-âb-ı cefāsından sipihrüñ münfa'il
Seyl-i miñnete yağsa ol hāmüş-ı deryālār
- 7 Şimdi bildüm Hāletü ol la'l-i şekker-bār-ı yār
Söyledürmiş âdemi tütü-i güyālar gibi

855

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Bahtımı hufte kılup çeşümümi bidār itdi
Her ne itdiyse hep ol gamze-i sehğār itdi

854 Ü1. 132b, Ü2. 113a, VE. s. 442, T1. 133a, T2. 97b

5 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

6 -Ü1, -Ü2, -T1, -T2

5 Hāletü ol: Hāletü-veş Ü1, Ü2

855 Ü1. 133a, Ü2. 113b, VE. s. 459, T1. 133a, T2. 98a

- 2 Göricek hâne-i çeşmümde hayâl-i yâri
Yetişüp dest-i ecel kapuyı divâr itdi
- 3 Şöyle hûn-hârdur ol yâr ki kûyında bugün
Boynı bağılu kuluñam diyeni ber-dâr itdi
- 4 Meyve-i vaşl-ı ümîd yine düşürdi devrân
Yine bir olmayacak derde giriftâr itdi
- 5 Kiminüñ cânına kâr eyledi 'ışkuñ cânâ
Kimini bu dil-i şeydâ gibi bî-kâr itdi
- 6 Virürem hastelere şerbet-i vaşlum diyeli
Ol tabîb-i dil ü cân 'âlemi bîmâr itdi
- 7 Akşa seyl-âb-ı sirişküm n'ola hûn-âlûde
'Asker-i gamla gönül sinede peygâr itdi
- 8 Şaların dirdi seni Hâletiyâ hicrâna
Didügin 'âkıbet ol şüh-ı sitem-kâr itdi

856

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Eyledi esrâr-ı haţtuñ gerçi kim hayrân beni
Yine ammâ hecrile güldürmiyor devrân beni
- 2 Eylese cânâ gam-ı la'l-i lebün bi-höş eger
H'âb-ı nüşin üzre zann eyler gören yârân beni
- 3 Künc-i firkatde görünmez oldu cismüm za'fdan
Merhamet eylerdi görse ol şeh-i hûbân beni
- 4 Öliceğ seng-i mezârum üzre nâmum yazmañuz
Korqarın zirâ okuyup unuda cânân beni
- 5 Kûşe-i gamda görenler la'l-i dilberden cüdâ
Şandılar ey Hâletî bir şüret-i bî-cân beni

4 -Ü1, -Ü2

6 -Ü1, -Ü2

856 Ü1. 133a, Ü2. 113b, VE. s. 460, T1. 133b, T2. 98a

857

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Esîr-i 'ışkına şemşir-i gamzeñden emân yok mı
Hâlâş olmuş elüñden ey perî dünyâda cân yok mı
- 2 Kaşuñla kirpigüñ göster şikâr eyle gönül mürgin
Turursın yoħsa yanuñda senüñ tir ü kemân yok mı
- 3 Gehî ta'n-ı 'adü gam-gîn ider geh miħnet-i firķat
Dil-i 'aşık feraħ-nâk olacaķ hiç bir zamân yok mı
- 4 Dimek kim devr-i gül geçdi zamân-ı erguvân gitdi
Gül-i sāgar bulunmaz mı şarâb-ı erguvân yok mı
- 5 Nigâr-ı çin-i zülfinden güzâr itdük o yerlerde
Dil-i güm-geştemüzden ey şabâ hiç bir nişân yok mı
- 6 Şakınmazsın cemâlün tünd-bâd-ı âh-ı 'aşıkdan
Bahâr-ı gül-şen-i hûbiye dünyâda hâzân yok mı
- 7 'Aceb mi Hâletî çıkmak dilerse çarħa efgânım
Duħân-ı âhdan yanuçca kat kat nerdübân yok mı

858

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Tenhâ diyü dil hâk-i der-i dilbere düşdi
Ağyâr gelüp gördi yüzüm yerlere düşdi
- 2 La'linden olup gamze-i ħun-rîzine mâ'il
Cândan uşanup ħaste gönül ħaçere düşdi
- 3 Esbâb-ı şafâ kısmet olunduķda ezelde
Ol çehre saña âyine İskender'e düşdi
- 4 Ağyâr der-âgüş ideli ħ'âb-gehüñde
Bimâr-ı gamuñ miħnetile pistere düşdi

857 -Ü1, -Ü2, VE. s. 443, T1. 133b, T2. 98a

858 -Ü1, -Ü2, VE. s. 437, T1. 133b, T2. 98b

- 5 Başlarsa n'ola Hâletî'ye cevr ü cefâya
Bilmezligile dâg-ı gamın küstere düşdi

859

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şol haste-hâle kim gam-ı 'ışkuña zâr idi
Dârü-yı vaşlı yok dimeseydüñ ne var idi
- 2 Vaşluñ metâ'in aldı ise naqd-i cân-ı dil
Ey kebk-i nâz haqq bu ki yavuz şikâr idi
- 3 Hübân-ı şehr-i mülk-i dili gâret itdiler
Ammâ ki 'aqlumı alan ol şeh-süvâr idi
- 4 Şimdi o yolu kesdi harâmî gözün senün
Ser-menzil-i vişâlde bir reh-güzâr idi
- 5 Ol dem kanı ki Hâletiyâ leblerin açup
Kârum hemişe nüş-ı leb-i hoş-güvâr idi

860

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Nice bir yüklenelüm bâr-ı gam-ı agyârı
Gamı çünkim çekerüz yârün olaydı bârı
- 2 Naqd-i câna alalum vaşlı metâ'in yârün
Şem' ü pervâne gibi germ idelüm bazarı
- 3 Şaçumuñ târları mâr olur 'uşşâka diyü
Her zamân korqudur ol yâr dil-i bimârı
- 4 'İşkuña rüz-ı ezelden gönül ikrâr itdi
Şimdi hiç fâ'ide itsün mi anuñ inkârı
- 5 N'ola ağılarsa gönül ağla didükçe dilber
Hâletî şâhlaruñ hükmi gerekdür cârı

859 -Ü1, -Ü2, VE. s. 454, T1. 133b, T2. 98b

1 haste-hâle: haste-hâl VE

860 -Ü1, -Ü2, VE. s. 444, T1. 134a, T2. 98b

861

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dil süz-ı 'ışkıla eridüp bağı yağını
Şevk-i ruhuñla şubha çıkarur çerâğını
- 2 Regler degül tenümde resendür taraf taraf
Kurdı fezâ-yı dilde şeh-i gam otağını
- 3 Dil mürği dâm-ı halka-i zülfinde virdi cân
Görsün o gamze-kâr dağı yüzi ağını
- 4 Şahn-ı harim-i bâg-ı cemâle bakar diyü
Açdurmaz oldu revzen-i çeşmüñ kapağını
- 5 Çokdan alurdu Hâletiyâ cânumuz gumüm
Şâki-i bezm başmasa muhkem ayâğını

862

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Gam-ı devrânile mir'ât-ı tab'um pür-gubâr oldu
Murâdum 'arz-ı didâr itmedi çok rüzigâr oldu
- 2 Kodı gitdi beni ol serv-i nâzum künc-i firkatde
Dağı devr olmadan gözden sirişküm cüy-bâr oldu
- 3 Görüp hürşid-i rüyuñ kalmadı hiç şabr u ârânum
Açıldı gönçe-veş râz-ı nihânum âşikâr oldu
- 4 Yerine geldi yellerle eyâ mihr-i cihân-tâbum
Gam-ı zülfüñle şol kim zerre-âsâ bi-karâr oldu
- 5 Kim açardı eger kim bir olaydı Hâletî derdüm
Nigârum cevre mâ'il düşmenise bi-şümâr oldu

861 -Ü1, -Ü2, VE. s. 444, T1. 134a, T2. 98b

862 -Ü1, -Ü2, VE. s. 451, T1. 134a, T2. 99a

863

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Leked-küb-ı ğam-ı luţfuñ dil-i şeydâya degmez mi
Tarık içre benüm de pâyuma bir pâyeye degmez mi
- 2 Ne var çeşm-i 'inâyet birle gâhi bir nigâh itseñ
Bu gül-şende gönül bir nergis-i şehlâya degmez mi
- 3 'Aceb ol kıddi şimşâdum işitmez mi ki feryâdum
Figânı bülbülün güş-ı gül-i ra'nâya degmez mi
- 4 Yıkılmaz sipihrüñ âsiyâbı seyl-i eşkümden
O yıkılmışdur beni nevbet dil-i şeydâya degmez mi
- 5 Bize dünyâ metâ'ından n'ola bir hisse degmezse
Metâ'-ı nazmumuz ey Hâletî dünyâya degmez mi

864

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Kıyâm-ı kâmet-i yâri görüp çok âh u zâr oldu
Kıyâmet kopardı güyâ gizli işler âşikâr oldu
- 2 Dil-i şeydâya lâzım geldi 'ışkın ber-ţaraf kılmak
Çün ol şüh-ı cefâ-pişe 'adüya der-kenâr oldu
- 3 Cihânı tutdı a'dâ oldu düd-ı âh-ı dil peydâ
Baña 'ışkuñ ğamıyle dâr-ı dünyâ teng ü târ oldu
- 4 Gedâ-yı âsitânuñ manşıb-ı şâhiye reşk itmez
Seg-i küyuñ sıfâlin başa aldı tâc-dâr oldu
- 5 Alup gönlin ğam-ı hicrânile pîr itdi bir âfet
'Aceb mi Hâletî âh eylese bi-ihtiyâr oldu

863 -Ü1, -Ü2, VE. s. 451, T1. 134a, T2. 99a

4 Yıkılmaz: Yıkılmaz mı VE

864 Ü1. 134b, Ü2. 115b, VE. s. 452, T1. 127a, T2. 99a

865

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Dil-i divâne olup derd ü gamuñ mu'tâdı
Şimdi hiç hâıruma gelmez olupdur şadı
- 2 Bulmayup yârini her cânibe çalındı gönül
Tutsa dünyâyı ceres gibi n'ola feryadı
- 3 Dil-i divâneñi âbâd iderin dirse o yâr
İ'timâd itme ki yokdur sözünün bünyadı
- 4 Mürg-i cân şaydı için hile ider aldanma
Hvâb-ı nâz içre görürseñ o gözi şayyadı
- 5 Âb-ı hayvân akıdur hâme aña Hâletiyâ
Reh-i tab' içre kaçan tab'um aç a bir vâdi

866

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şorsalar bilmezlenür o şüh-i bi-pervâ beni
Bilmiş olsun öldürtür âhir bu istignâ beni
- 2 Sinemün dâğı görünmez oldu yaşumdan hele
Şimdilik âh u figânumdur iden rüsvâ beni
- 3 Hâk-i râhundan yüzüm dâ'im gubâr-âlüdedür
Bilmese tañ mı görince ol perî simâ beni
- 4 Gâh hañt-ı yâre meyl eyler gehi ebrûsına
Bir belâya uğradur âhir dil-i şeydâ beni
- 5 Hâletî-veş kand-i la'linden şehâ hâmüş iken
Kıldı mir'ât-ı ruhuñ bir tütî-i güyâ beni

867

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bilürdi hañtı başdan târ-ı zülf-i dil-rübâ çıkdı
Görün bañt-ı siyâhum her tarafdan bir belâ çıkdı

865 -Ü1, -Ü2, VE. s. 452. T1. 134b, T2. 99a

866 -Ü1, -Ü2, VE. s. 453. T1. 134b, T2. 99b

867 -Ü1, -Ü2, VE. s. 446. T1. 134b, T2. 99b

- 2 Koyup kuyunda 'aşık cânını terk itdi dünyayı
Nesi var ise ol üftâdenüñ âhir saña çıktı
- 3 Bilürdi tütü-i cân 'âlem-i ervâhdan yâri
Görüp la'l-i şeker-ğandin cihânda âşinâ çıktı
- 4 Urınca tişe-i cevri ü cefâsın sineye dilber
Harâb-âbâd-ı dilden 'ışık dirler bir binâ çıktı
- 5 Der-i devlet-me'âbından vefâ ümmidin eylerdüm
Veli ol âfet-i devr-i zamânum bi-vefâ çıktı
- 6 Biri birine tokındı meger peykânlaruñ cânâ
Ten-i pür-zahma tîrûñ irişince bir şadâ çıktı
- 7 Muhabbet nidügin bilmez geçirdi Hâletî ammâ
Benüm gibi o da bir şive-kâra mübtelâ çıktı

868

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Korçutma cevri-i dilberile ey 'adü beni
Ben cevri vefâ bilürin bilmezsin seni
- 2 Cây itdi künc-i sinede gencine-i gamuñ
Olsa 'aceb mi 'ışküñile göñlümüz ganî
- 3 Çak câna geçdi tişe-i cevri ü cefâ-yı yâr
Çok geçmeden yıkar göresin hâne-i teni
- 4 Ten hânesinde n'ola hevâlansa zahm-ı dil
Tîrûñ gelince her yaña açıldı revzeni
- 5 Hammâma girdi düşmenile Hâletî o yâr
Eylersem ihtiyâr n'ola künc-i külhanı

869

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Zülfün işidüp nâfe-i Tâtâr bozuldı
Rüyuñ göricek şüret-i divâr bozuldı
- 2 Bir genc açılır şandılar erbâb-ı harâbât
Şol vaqt ki mühr-i hum-ı hammâr bozuldı
- 3 Ol kâkül-i dil-keş olup âhumla perişân
Tedbirile bir 'asker-i cerrâr bozuldı
- 4 Görmüş gibi cänä nazaruñ sim-i sirişke
Reşk itdi aña şöyle ki dinâr bozuldı
- 5 Kúyında bugün şatılır iken dil-i 'âşık
Düşmen çıka geldi yine bazar bozuldı
- 6 Cân nakdini sinemde şanup el kodı ammâ
Bulmayıcak ol turre-i tarrâr bozuldı
- 7 Ben husrev-i mülk-i sühana gördi nazar yok
Divânumuz ey Hâleti-i zâr bozuldı

870

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Çerâğ-ı hüsnine pervâne-veş yaqdı dil-i zârı
Yine ol Yüsuf-ı şâni 'aceb germ itdi bazarı
- 2 Dimişkim rüy-ı 'âşık seyl-i eşke pâyimâl olsun
Muhabbet şâhı fermânuñ bu yüzden eylemiş câri
- 3 Dem-â-dem cân u ten peykânı üzre hünk ider âlud
Ayırdı birbirinden geldi yarıñ tığ-i hün-bârı
- 4 Karardı gözlerüm hatt-ı cemâl-i yâre bakmaqdan
Ser-â-pâ dâğ-ı derd itdi tenüm zülf-i siyeh-kârı

869 -Ü1, -Ü2, VE. s. 458, T1. 135a, T2. 99b

870 -Ü1, -Ü2, VE. s. 457, T1. 135a, T2. 100a

- 5 Eger kim rüz-ı haşr olduḡda cānā bulmaq isterseñ
Şehidān-ı muḡabbet içre yoḡla ben dil-efḡārı
- 6 Süḡhan gevhelerün alır şatar yoḡ Ḥāletı şimdi
Çıḡarma sen daḡı tā çıḡmayınca bir ḡaridārı

871

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Bilmem nic'olur kim göricek zülf-i nigārı
Bilmezligile ortaya atdum dil-i zārı
- 2 Kaldurdu eliyle saçı tārını yüzinden
Şan pençe-i ḡurşid götürdi şeb-i tārı
- 3 Altından anuñ ey dil-i şeydā çıḡamazsın
Yüklenme şaḡın bār-ı ḡam-ı miḡnet-i yārı
- 4 Bezminde eger zevraḡ-ı mey olmasa yārüñ
Görmezdi dil-i 'āşık-ı ser-geşte kenārı
- 5 Kılmazdı bizi ḡaste-dil ol nergis-i bimār
Anuñ marazı Ḥāletiyā olmasa sārı

872

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Döküldi kevkeb-i eşḡüm yere yaşum revān oldu
Kıyāmet günlerinden rüz-ı hecrüñ bir nişān oldu
- 2 'İnān-ı şabr u ārāmı elinden gitdi Mecnün'üñ
Kaḡan kim mahmil-i Leylā'ya iller sār-bān oldu
- 3 'Aceb mi ḡār-ı ḡasret eylese şad-pāre dāmānum
Ruḡuñ gül-zārını seyr itmeyelden çok zamān oldu
- 4 Yerüñden ḡopduḡın 'āşık görüp āḡ eylese cānā
Görenler dir kıyāmet mi ḡopar 'ālem duḡān oldu

5 -T1, -T2

871 -Ü1, -Ü2, VE. s. 457, T1. 135a, T2. 100a

1 zülf-i: naḡş-ı VE, T2

872 -Ü1, -Ü2, VE. s. 458, T1. 135a, T2. 100a

- 5 Yol itdi Hâletî seyl-i sirişküm rûy-ı zerdümde
O yârûñ Ka'be-i küyında ten zer-nâvidân oldı

873

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kaddüñe cänä göz irmez 'âlem-i bälâ gibi
La'l-i nâbuñ 'âlem-i bälâdaki 'İsâ gibi
- 2 İtme her hâşâki hem-ser kendüñe ey nañl-i ter
Alçağa meyl itme sen de devlet-i dünyâ gibi
- 3 La'l-i şirinüñ eger itmek dilerseñ der-kenâr
Telh-kâm olmağ gereksin sâgar-ı şahbâ gibi
- 4 Cennet-i küyuñda yaşum selsebîl ırmağıdur
'Aks-i kaddüñ didi çeşmümde gören Tübâ gibi
- 5 Ğarka-i hün-âb-ı hasretdür dil-i âşüfte-hâl
Görmez olaldan seni bu çeşm-i nâ-binâ gibi
- 6 Öldürür 'âşıkları hergiz Hudâ'dan havfı yok
Höd-perest olmaz cihânda ol büt-i ra'nâ gibi
- 7 Ben aña 'âşık dimem ey Hâletî 'âlemde kim
Sevdüğine karşı söyler bülbül-i güyâ gibi

874

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ter düşmezidi çeşme-i çeşmümden ol peri
Olmasa 'işve gül-şeninüñ gönçe-i teri
- 2 Yârûñ yüzini rüz-ı kıyâmetde görmeyem
Bir âh-ı serd idüp giderem tâb-ı maşşeri
- 3 Çok kimsenüñ benüm gibi hâlin kılur harâb
Hâke ber-â-ber eyledi bir nice kişveri

873 -Ü1, -Ü2. VE. s. 460, T1. 135b, T2. 100a

874 -Ü1, -Ü2. VE. s. 461, T1. 135b, T2. 100b

- 4 Ğam mürdesine bir nefes içre virür hayât
Ey rind-i bâde-nüş tehi görme sâgarı
- 5 Regler degül tentümde belâ mürği konmağa
Şalmış bir iki şâh bu kalb-i şanevberî
- 6 Yârüñ hemişe halka-begüşân-ı küyına
Olur nevâle-i ğamı baħş-ı kalenderî
- 7 Sevditse Hâletî seni ger eski 'aybdur
Redd eylemek revâ degül ol 'abd-i kemteri

875

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zâhidâ dirsın şikest it sâgar u peymâneyi
Yoħsa sen divâne mi şanduñ dil-i mestâneyi
- 2 Elden ol zülfi girih-girin komağ mümkün degül
N'eylesün ehl-i muħabbet sübħa-i şad-dâneyi
- 3 Seng-dil dilberlerüñ cevriyle efkâr oldı dil
Taşa tutdı güyiyâ etfâl bir divâneyi
- 4 Añma halka vâ'izâ 'ışkıyle rüsvâ olduğum
Kimse zirâ diñlemez meşhür olan efsâneyi
- 5 Revnâkı dünyānuñ ey dil tâze dilberlerdür
'Âkil olan n'eylesün bir genci yok virâneyi
- 6 Ğayret-i 'işret-geh-i Cemşid ola ey Hâletî
Ol lebi mül eylese teşrif eger ğam-hâneyi

876

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hecrile ser-geşteyem şabr u kararum kalmadı
N'eyleyem ben 'aklı kim 'aklıle kârüm kalmadı

875 -Ü1, -Ü2, VE. s. 461, T1. 135b, T2. 100b

876 -Ü1, -Ü2, VE. s. 463, T1. 135b, T2. 100b

(VE'de bu gazelde "'Abdülkâdir nâm veled-i necâbet-me'âbları vefât itdükde buyurmuşlar idi"
başlığı bulunmaktadır.)

- 2 Şöyle geldi gaflet üzreyken baña nâr-ı firâk
Hânûmânûm yakdı hep dâr u diyârûm kalmadı
- 3 Baş açık yalın ayak gezenem beni 'ayb eylemeñ
Mest ü hem divâneym nâmûs u 'ârûm kalmadı
- 4 İstirâhat üzre zann eyler beni hem-sâyeler
Za'file bir hâle vardum âh u zârûm kalmadı
- 5 Gitdi ol gül-berg-i ter ol meyve-i nañl-i hüner
Bir dıraht-ı huşke döndüm berg ü bârûm kalmadı
- 6 Kâbrinüñ başında olan taşâ çün itdüm nigâh
Taşa urdum başumı hiç ihtiyârûm kalmadı
- 7 Ben bu derdile cihâmı geşt iderdüm Hâletî
N'eyleyem reftâra aşlâ iktidârûm kalmadı

877

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Derd-i hecr-i yârile şabr u kararum kalmadı
Âhdan ğayrı benüm 'ışk içre kârûm kalmadı
- 2 Bâde-i hün-ı dilüm sâki-şıfat 'arz eylerem
Tâ diyince ğamze-i mesti humârûm kalmadı
- 3 Dür idüp devrân beni ol nev-bahâr-ı hüsnden
Bir giyâh-ı huşke döndüm i'tibârûm kalmadı
- 4 Mest-i 'ışkumdur diyü ben zârı ta'rif itdi yâr
Pâyına düşdüm hem-ân-dâm ihtiyârûm kalmadı
- 5 Bûy-ı zülfin Hâletî aldum hayâlınden tamâm
Mağdem-i bād-ı şabâya intizârûm kalmadı

2. 3. 4. 5. 6. 7: -T2 (T2'nin, gazelin bu beyitlerinin de bulunduğu son varağı noksandır. Eksik olan bu beyitler VE ve T1'den ilave edilmişlerdir.)

877 Ü1. 137b, -Ü2, -VE, T1. 132a, -T2

(T2'nin, bu gazelin de muhtemelen bulunduğu kanâatinde olduğum son varağı noksandır. Fiilen nüshada bulunmaması sebebiyle bu gazel de T2'de bulunmayan gazeller arasında zikredilmiştir.)

878

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

- 1 Tütü-i dil şekker ister lik dünyâ-yı deni
Zehr-i gam nûş itdürür her gâh söyletmez beni
- 2 Bunca müjgânıyla yârün n'eylesün erbâb-ı 'ışk
Hâzret-i 'İsâ'ya hâ'il olıcağ bir süzeni
- 3 Câme-i namüsuñı âlüde eylersin şağın
Yanuña uğratma cânâ düşmen-i ter-dâmeni
- 4 Hañçer-i gamzeyle eyler 'âşık-ı zârın helâk
Kılsa ol serv-i semen-simâ kabâsın süseni
- 5 Bâde-i 'ışkıla güller Hâletü mest oldılar
Bezm-i gül-şende anuñçün yaqdılar pirâheni

879

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Şol kimse ki göñlin gam-ı cânâna düşürdi
Dil hâtemini lücce-i 'ummâna düşürdi
- 2 Çevgân-ı ser-i zülfi idüp cismi gâltân
Âhîr beni ol çâh-ı zenehdâna düşürdi
- 3 Üftâde kılupdur saña 'âşıkları ol kim
Pervâneleri şem'-i şebistâna düşürdi
- 4 Kûyında gice küşte bulundu nice 'âşık
Her kes bu işi ol meh-i tâbâna düşürdi
- 5 Çekdi ayağın öpmegiçün bu dil-i şeydâ
Ol şüh-ı cihânı gice mestâne düşürdi
- 6 Mümkün midürür kim vara muhtâc ide gayra
Ol kim bizi bu 'âlem-i imkâna düşürdi

878 Ü1. 136a, Ü2. 117a, VE. s. 456, T1. 136a, -T2

(T2'nin. bu gazelin de muhtemelen bulunduğu kanâatinde olduğum son varağı noksandır. Fiilen nüshada bulunmaması sebebiyle bu gazel de T2'de bulunmayan gazeller arasında zikredilmiştir.)

879 -Ü1, -Ü2, VE. s. 437, -T1, -T2

- 7 'Işkıyle düşüp Hâletiyâ gurbete gönlüm
Hakkâ ki bu ebyâtı garibâne düşürdi

880

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Kim gördi bizüm gördüğümüz cevr ü cefâyı
Tağlar çekemez çekdüğümüz derd ü belâyı
- 2 Dūd-ı dil-i sūzânı ile ehl-i muḥabbet
Bir ḥâle varur kim seçemez şubḥ u mesâyı
- 3 Kaşdı oḡnuñ cāna idi gerçi ki evvel
Şimdi dil-i sevdâ-zedeye degdi 'aşâyı
- 4 İrgürdi şabâ ḥâke rehûñ nergis-i bâğa
Yoḡdur görecek gözlerimiz bād-ı şabâyı
- 5 Peydâ olalı Hâletiyâ reşḥa-i câmuñ
Buldi yine gül-zâr-ı sūḥan neşv ü nemâyı

881

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Āh u efgân eylemezdüm bir daḡı bülbül gibi
Ḥâr elinden dâmenüñ kırtarabilsem gül gibi
- 2 La'line gül-bergi teşbih eyleyüp ey 'andelib
Bir taraftan başumuz aḡrıma sen de mül gibi
- 3 Ben ḥamīde-ḡadde gelmek va'dini itmişdi yâr
Gözlerüm giryân olup yollarda ḡaldum pül gibi
- 4 Alımaz anı semend-i nâza olmayan süvâr
Cân ḡurursa menzil-i 'ışık içre bir ögdül gibi
- 5 Bec degül eyâ o yârüñ ḡamzesi cādüsıdur
Hâleti 'aḡlum perişân eyleyen gül gibi

880 -Ü1, -Ü2. VE. s. 438, -T1, -T2

881 -Ü1, -Ü2. VE. s. 440, -T1, -T2

882

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 N'olaydı dilber olanuñ cefası nâdir olaydı
N'olaydı 'âşık-ı üftâde şabra kâdir olaydı
- 2 Cefası tîgi ile eylemezdi sinemi şad çäk
O şâha derd-i derûnum eger ki zâhir olaydı
- 3 Rakîbler çoğalup gitmede vişâlse müşkil
Kim ağlamazdı dilâ derdümüz eger olaydı
- 4 Nigârı h'âbda görmek şafâ idi kişi ammâ
Eger uyandığı vaktin yanında hâzır olaydı
- 5 O yâre Hâletiyâ i'tikâdum oldur [...]
Komasdı kulağına ger sözüñ cevâhir olaydı

883

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Getürür pîr-i muğân ayağına yârânı
Cem-i devrândur ider şanki ayak dîvânı
- 2 Kimle istese der-i Ka'be-i vaşında küşâd
Komasun halka-i mergül-i abîr-efşânı
- 3 Bûsesin isteyene yâr şatar istiğnâ
Baş virilmezse eger cânâ değışmez aña
- 4 Gönderüp nâme kaçan söylemege başlasa yâr
'Âşık-ı bî-dil ü dîvâne bulur 'unvân
- 5 Zûlmüne virdi rızâ kâkül-i kâfir-kîşüñ
Hâleti yok gibi göğsünde anuñ imânı

882 -Ü1, -Ü2, VE. s. 444, -T1, -T2

883 -Ü1, -Ü2, VE. s. 445, -T1, -T2

884

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Her seher 'arşa çıkar âteş-i âhum şereri
Hazer it degmeye tâ kim saña bir gün zararı
- 2 Büy-ı zülfün irişe tâ ki meşâmm-ı câna
Seherî bād-ı şabâ geldi getürdi haberi
- 3 Çeşm-i yâre nice teşbih olına nergis-i bâğ
Cânı yokdur ki ide ol güle egri nazarı
- 4 Seri top eyledi meydân-ı muhabbetde gönül
N'ola gelsün yeri varise kimün cân u seri
- 5 Cânı [...] mahv-ı vücüd eyledi 'ışkuñla senün
Ancağ anuñ görünür kaldı anuñ yer eşeri

885

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Büse-i la'l-i lebünçün aqidup eşk-i teri
Yok bahâya düşürür haste-i 'ışkuñ güheri
- 2 Ser-be-ser beste-i zülfün güzel idrâk eyler
Mest-i 'ışkuñ yok iken kendünden aşlâ haberi
- 3 Hüsniñün şem'ine pervâne olursam cânâ
Aña incinme olur her kişünün bir düşeri
- 4 Câm-ı hürşide eger bâde-i cennet kosalar
Çäre yokdur k'ide mahmûr-ı gamuñ derd-i seri
- 5 Diñledük Hâletiyâ nâle-i şeb-giri hele
Görelers âh u seher-gâhuñ olur mı seheri

884 -Ü1, -Ü2, VE. s. 450, -T1, -T2

885 -Ü1, -Ü2, VE. s. 454, -T1, -T2

METĀLĪ' VE MŪFREDĀT

1

METĀLİ' VE MÜFREDĀT

ĤARFÜ'L-ELİF

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

Gencine mārđan gül ola ĥārdan cüdā
Ol yār hergiz olmaya aġyārdan cüdā

2

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Olmaz ruĥ-ı dil-dāra ber-ā-ber gül-i ra'nā
Hengāme-i tezviri ĥosun bülbül-i Őeydā

3

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

Gül-i ĥüsninüñ reng ü büyına Őeydā
Gerek ehl-i Şüret gerek ehl-i ma'nā

4

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

ŤutarmıŐ penĥe-i ĥurŐidi rüyuñla senüñ hem-tā
'Aceb mi ĥarĥ-ı bed-mihrüñ elinden eylesek Őekvā

5

Müfte'ilün Fä'ilün Müfte'ilün Fä'ilün

Mürġıla varur diyü nāme-i dūŐmen saña
Dūd-ı siyāhum olur ebr-i kebüter-rübā

1 Ü1. 138b, Ü2. 162b, -VE, T1. 136a, T2. 56b

Başlık: -Ü1, -Ü2, -VE, Metāli' T1, T2

* Büyük çoġunluġu VE nüshasında bulunan ve nüshalarda müfredāt başlığı olmaksızın matlalarla birarada verilen müfredlere dikkat çekmek için Metāli' ve Müfredāt başlığı tarafımızdan verilmiştir. Ayrıca metāli bölümü T2'de derkenar olarak kayıtlı olup T1'de de olduġu gibi elif-bā tertibi üzeredir.

2 Ü1. 138b, -Ü2, T1. 136a, T2. 56b

3 -Ü1, -Ü2, T1. 136a, VE. s. 459, T2. 56b

4 Ü1. 143a, Ü2. 162b, -VE, T1. 136a, T2. 56b

5 Ü1. 143a, Ü2. 162a, VE. s. 481, T1. 136a, T2. 56b

6

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

'Uşşâkı n'ola istemese ol gül-i ra'nâ
Şâm'uñ güli bülbülsüz olur ey dil-i şeydâ

7

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Lebinde şanma kim tebâledür yer yer olan peydâ
Muraşşa'dur o şahuñ câm-ı la'li ey dil-i şeydâ

HARFÜ'L-BÂ

8

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Rindân yanında olsa n'ola mu'teber şarâb
Ġam mülkini harâba viren âbdur ol âb

9

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Ġâyet de düşkün itdi beni neş'e-i şarâb
Döndüm şu kişvere ki ola âbdan harâb

10

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Yâre urulduğumçün idenler baña 'itâb
İtmez mi ola kaşı kemânın görüp hicâb

6 Ü1. 142a, Ü2 162b, VE. s. 476, T1. 136a (mükerreren T1 143a'da), T2. 56b (mükerreren T2. 69a'da)

7 -Ü1, -Ü2, VE. s. 471, T1. 136a, T2. 56b

Lebinde: Lebinden T2

8 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136a, T2. 56b

9 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136a, T2. 56b

10 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136a, T2. 56b

11

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Faşl-ı güldür gül gibi destüfde tut cäm-ı şarâb
 Âb-ı âteş-rengini bulmaz bu mevsim âb u tâb

12

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Naqd-i şevküm bi-nihâyet hâne-i cismüm harâb
 Oldı gönlüm şanki bir virâne gerd-i genc-yâb

13

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Gül-şen-i 'ışkında ol şühuñ olaldan 'andelib
 Hârdan âzürdeyem bü-yı vefâdan bi-naşib

HARFÜ'T-TÂ

14

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Üft ü hiz-i 'ışkıla gâhî bülendem gâh pest
 Olmaz ammâ eldeki peymâne-i şevküm şikest

15

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Turmadan cäm u şurâhiye urur bezm ehli dest
 Nağmesin itdükçe muṭrib geh bülend ü gâh pest

11 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136a, T2. 57a

12 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136a, T2. 57a

13 Ü1. 141b, Ü2. 166a, VE. s. 475, T1. 136b, T2. 57a

âzürdeyem: âzâdeyem T1, T2

14 Ü1. 139b, Ü2. 163b, -VE, T1. 136b, T2. 57a

15 Ü1. 143a, Ü2. 167a, VE. s. 481, T1. 136b, T2. 57a

16

Mef'ülü Fä'ilätün Mef'ülü Fä'ilätün

Bimāruñam diyü gel itme ümid-i şefkat
Ol cān ṭabībi itmez iki gözine ḥürmet

17

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Eyledi zülf-i siyāhuñ rütbe-i 'uṣṣākı pest
Kimseye raḥm itmek olmaz Hindü-yı âteş-perest

18

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Eylemezdi her zamān 'ışk ehlinüñ ḳadrini pest
Olmasaydı ol büt-i ra'nā eger kim ḥöd-perest

19

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Ṭuramaz ol ki ola bāde-i hicrānile mest
Düşüp elbette ider sāgar-ı nāmūsı şikest

20

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Yeter çekdüm ḡam-ı hicrānuñı vaşluñla mesrür it
Benüm ḡam-ḥāne-i ḳalbüm nice yıḳduñsa ma'mür it

16 Ü1. 141b, Ü2. 166a, VE. s. 474, T1. 136b, T2. 57a

17 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136b, T2. 57a

18 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136b, T2. 57b

19 Ü1. 138b, -Ü2, -VE, T1, 136b, T2. 57a

20 -Ü1, -Ü2, VE. s. 475, T1. 136b, T2. 57a

yıḳduñsa: yıḳduñ T2

HARFÜ'L-CİM

21

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Yârdan isteridi derdine dil mürği 'ilâc
Olmasa gönçe-i nev-hîz gibi teng-mizâc

HARFÜ'D-DÂL

22

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Âb-ı hayât-ı vaşlı nice idinem murâd
Şol kimseden ki gelmeye bir reşha-i midâd

23

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Meclisde gice mest olup ol şâh-ı Cem-nijâd
H'âbiyle virdi fitne-i çeşmine izdiyâd

24

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Ser-i bahtumda külâh-ı gamadur isti'dâd
Degmedi farkına her gün daği dihim-i murâd

25

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Yârdan seng-i cefâ gelse olursın dil-şâd
Giderek kaçır-ı vefâya ura dirsın bünyâd

21 Ü1. 148a, Ü2. 172b, VE. s. 498, T1. 136b, T2. 57a

(Ü1'de matlam altında T1 ve T2'deki şekil de kayıtlıdır.)

isteridi derdine dil mürği: isteridüm derd-i dil-i zâra Ü1. Ü2. VE // Olmasa gönçe-i nev-hîz gibi:
Olmasaydı deheni gibi eger Ü1, Ü2. VE

22 Ü1. 138b, -Ü2, -VE, T1. 136b, T2. 57a

23 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136b, T2. 57b

24 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136b, T2. 57b

25 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136b, T2. 57b

26

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Bir seher zâhir olup gönçe-i devletde küşâd
Gül-bün-i ye'si zamân eyledi gül-ñiz-i murâd

27

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

Ruhsârelerde dem-be-dem âşâr-ı şerm olsun bedid
Bâğ-ı cemâlün güllerin geh sürñ göster geh sefid

28

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Yâr itdi şevk-i bâde ile sinesin bedid
Açıldı tâb-ı mihriyle güyâ gül-i sefid

29

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Tabla-i tîr itmeseñ yârün n'ola kılsam ümid
Ağlamağdan oldı çeşmüm nitekim kâğıd sefid

HARFÜ'R-RĀ

30

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Der-i devlet-me'âbuñ manzar-ı çeşm-i ricâmuzdur
Ğubâr-ı hâk-i dergâhuñ mücerreb tütüyâmuzdur

26 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136b, T2. 57b

27 Ü1. 141a, Ü2. 165a, VE. s. 470, T1. 136b, T2. 57b

28 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136b, T2. 57b

29 Ü1. 138b, -Ü2, -VE, T1. 136b, T2. 57b

30 Ü1. 138b, -Ü2, -VE, T1. 136b, T2. 57b

31

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Ezhâr-ı fezâ-yı hevesüm zehr-i giyâdur
Şehd-i emelüm hâşılı zenbûr-ı belâdur

32

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bulunan girye deminde dil-i nâ-şâdumdur
Baña feryâd-res olan yine feryâdumdur

33

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Şeh-i diyâr-ı gam u miñnetüm ne demlerdür
Yeşil kızıl düttünüm güyiyâ 'alemlerdür

34

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Gönül mürgi 'adem gül-zârın özler nice demlerdür
Anı bunda tutan şimdi o tıfl-ı nâz-perverdür

35

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Mürg-i dil kışt-i fezâ-yı 'ademe 'âzimdür
Bu kadar bunda tutan ol gözi şeh-bâzumdur

31 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136b, T2. 57b

32 Ü1. 147b, Ü2. 172a, -VE, T1. 136b, T2. 57b

33 Ü1. 140a, Ü2. 164a, VE. s. 467, T1. 142a, T2. 57b

34 Ü1. 144b, Ü2. 169a, VE. s. 491, T1. 136b, T2. 57b

gül-zârın: didârın T1, T2

35 Ü1. 144b, Ü2. 168b, VE. s. 491, T1. 136b, T2. 57b

ol gözi: anı o T1, T2

36

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün
 Şayd iden mürğ-i dili çeşm-i nazar-bâzuñdur
 Fitnenüñ öte ucı ğamze-i ğammâzuñdur

37

Mefâ'ilün Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ilün
 Göñülde şaklamağa 'ışkı kudretüm yokdur
 Ne şaklayın güzelüm hecre tākātüm yokdur

38

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün
 Neş'e-i şâf-ı feraḥ tiz geḫer bir demdür
 Saña ey dil kalacak cür'a-i cām-ı ğamdur

39

Mefâ'ilün Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ilün
 Hemişe zaḫmı şest-i ğamı dil ü cāndur
 Ḥadeng-i miḫneti beñzer dü-şāḫa peykāndur

40

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 Ḳa'r-ı çāh-ı ğamdayam ben ḫāke himmet yok mıdur
 Bir yed-i tülāsı var sāḫib-mürüvvet yok mıdur

41

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 O yāre nisbet itmeñ kendüñi ey serv müşkildür
 Senüñ cāy-ı ḫarāruñ gildür ammā kim anuñ dildür

36 Ü1. 140b, Ü2. 164b, VE. s. 468, T1. 136b, T2. 57b

37 Ü1. 139a, Ü2. 163a, VE. s. 466, T1. 136b, T2. 58a

38 Ü1. 141b, Ü2. 165b, VE. s. 474, T1. 137a, T2. 58a

şâf-ı : cām-ı Ü1, Ü2, VE

39 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137a, T2. 58a

40 Ü1. 138b, -Ü2, VE. s. 499, T1. 137a, T2. 58a

41 Ü1. 147a, Ü2. 171b, -VE, T1. 137a, T2. 58a

42

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Ṭarz-ı niğāhı dide-i 'uṣṣāka perdedür
Ḥakkā ḥudiv-i çeşmi 'aceb kār-gerdedür

43

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Çün sāye-i dirāht-ı vücūdum fütādedür
Cismüm reh-i belāda serüm zir-i pādatur

44

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Ḥalka ḥalka zülf-i ruḥsārında bi-endāzedür
Cümlesi ammā benümçün resm-i dāğ-ı tāzedür

45

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Anuñ ki seg-şifat vaṭanı küy-ı yārdür
İki cihān daḥi aña ğurbet diyārdur

46

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

İncinürsin diseler çeşmün için sāhirdür
Cümle ḥalkuñ dilini tutmağa kim kādirdür

42 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137a, T2. 58a

43 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137a, T2. 58a

44 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137a, T2. 58a

45 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137a, T2. 58a

ğurbet: ğarib T2

46 Ü1. 138b, -Ü2, -VE, T1. 137a, T2. 58a

47

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Sine kim şäh-ı ğama kaşr-ı şafâ-fercâmdur
Dâĝ-ı hûnünüm aña gül-gün müdevver câmdur

48

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Mizâna girdi şems şitânuñ evânıdur
Gel sâkiyâ ki rıtl-ı girânuñ zamânıdur

49

Mef'ülü Mefä'ilü Mefä'ilü Fe'ülün

Ol şüh ki başdan ayaĝa rüh-ı revândur
Pirâheni güyâ ki anuñ qalıb-ı cândur

50

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Meyve-i büsesi yok lik 'aceb dil-cûdur
Güyyâ ruĝları katmer gül-i şeftälüdü

51

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Bir şubĝ-dem ki dehri tutup nefha-i bahâr
Şeb kıldı müşkinüñ birazın 'âleme nişâr

52

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

'Aks-i ezhâr-ı dıraĝt olup içinde âşikâr
Şişe-i qannâda döndi her ħabâb-ı cüy-bâr

-
- 47 Ü1. 146a, Ü2. 170a, -VE, T1. 137a, T2. 58a
48 Ü1. 142b, Ü2. 167a, VE. s. 480, T1. 137a, T2. 58a
49 Ü1. 145a, Ü2. 169b, -VE, T1. 137a, T2. 58a
50 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137a, T2. 58a
51 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137a, T2. 58b
52 Ü1. 143b, Ü2. 167b, VE. s. 484, T1. 137a, T2. 58b

53

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Dil vuşlatuñ ümid idiniüp derd-nāk olur
Bir hastedür ki şihhat umarken helāk olur

54

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Her kimüñ mürğ-i dili beste-i dām-ı gam olur
İztürāb itse eger bendi daği muhkem olur

55

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Dirhem-i berfi felek eyledi dünyāya nişār
Kemerin simile pür kılsa 'aceb mi küh-sār

56

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

İller belāyı şābit ü seyyāreden bilür
Ammā dil ehli dilber-i meh-pāreden bilür

57

Mefä'ilün Fe'ilätün Mefä'ilün Fe'ilün

Ğurürile dime kim la'l-i dil-sitānum var
Nigāh-ı merhamet eyle benüm de cānum var

58

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Ğüftāra gelse la'l-i lebi cān-feşān olur
Bir pāre ağzın açmasa kan üzre kan olur

53 Ü1. 140b, Ü2. 164b, VE. s. 468, T1. 137a, T2. 58b

54 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137a, T2. 58b

55 Ü1. 144b, Ü2. 169a, -VE, T1. 137a, T2. 58b

56 Ü1. 145a, Ü2. 169b, -VE, T1. 137a, T2. 58b

57 Ü1. 147a, Ü2. 171b, -VE, T1. 137a, T2. 58b

58 Ü1. 138b, -Ü2, -VE, T1. 137a, T2. 58b

59

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Sensüz kaçan ki cây-gehüm gül-sitân olur
Güyâ ki güller üstüme âteş-feşân olur

60

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

Belâ bezminde tolmüş câm u sâgar
Olupdur iki gözümle ber-â-ber

61

Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün

Büs-ı lebin dilersem virmez ider cefâlar
'Uşşâka cân virürdi evvelki dil-rübâlar

62

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Eger 'arz-ı cemâl itseñ ider 'uşşâk gulguller
Kaçan faşl-ı gül olsa birbirin diñler mi bülbüller

63

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Vezân eyler çemende bād-ı ahın tırma bülbüller
Perişân olduğın bād-ı seherden şanmasun güller

64

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Bu gül-şende du'â-yı devletün kılduğça bülbüller
Yüzün tutsun göge yanınca anuñ ser-be-ser güller

59 Ü1. 147a, Ü2. 171b, -VE, T1. 137a, T2. 58b

güller: gül-bün T1, T2

60 Ü1. 138b, -Ü2, -VE, T1. 137a, T2. 58b

61 Ü1. 140a, Ü2. 164a, VE. s. 467, T1. 137a, T2. 58b

62 Ü1. 148b, -Ü2, -VE, T1. 137a, T2. 58b

63 Ü1. 143a, Ü2. 167b, VE. s. 483, T1. 137a, T2. 58b

64 Ü1. 148b, -Ü2, -VE, T1. 137a, T2. 58b

65

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Vefâ ümidün idermiş çemende bülbüller
'Aceb mi hândeler eylerse dem-be-dem güller

66

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Qandillerile kaldı 'amelden sitâreler
Virdi dıraht-ı Tûr şafâsın minâreler

67

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey kemân-ı ebruvâna eyleyen müjgânı tîr
Cân nişâr-ı hâk-i râhuñdur ne hâcet dâr u gir

68

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Derûn-ı sinede olan cerâhat-ı gamı yur
'Aceb degül diseler bâdeye şarâb-ı tahûr

69

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Ol Yûsuf-ı cemâle ber-â-ber gelür mi hûr
Ey 'âşık-ı belâ-zede mizân-ı 'aqla ur

70

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

İtmiş işigüñ zirve-i eflâke ber-â-ber
Ben zerre-i nâçizi kılan hâke ber-â-ber

65 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137b, T2. 59a

66 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137b, T2. 59a

67 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137b, T2. 59a

68 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137b, T2. 59a

69 Ü1. 138b, -Ü2, -VE, T1. 137b, T2. 59a

70 Ü1. 139b, Ü2. 163b, -VE, T1. 137b, T2. 59a

71

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Hengâm-ı şeb ki ahter-i baht eyleyüp zühür
Kıldı cihâna kevkeb-i iqbâl feyz-i nür

72

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Şubh-dem ki âteş-i mihri fûrûzân itdiler
Bir zen-i Hindüyı iltüp aña süzân itdiler

73

Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün

Görenler humret-i çeşm-i 'alilün ey peri-peyker
Hoten ahûsınuñ kanı dañi müşk olmamış dirler

74

Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün

Belâ-yı hecrile cân hüd çıkup kalmışdı ten bi-fer
Ne çıksun şimdi baña nâvek-i cevri urmadan dilber

75

Mef'ülü Mefä'ilün Mef'ülü Mefä'ilün

Didüm ki benem cânâ 'uşşâkuña ser-defter
Ol şüh-ı cefâ-pişe didi varak-ı diger

76

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Görüp âh-ı dilüm ol serv-i hürâmân çekilür
Nitekim bād-ı şabâdan gül-i handân çekilür

71 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137b, T2. 59a

72 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137b, T2. 59a

73 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137b, T2. 59a

74 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137b, T2. 59a

75 Ü1. 143a, Ü2. 167a, VE. s. 481, T1. 137b, T2. 59a

76 -Ü1, -Ü2, VE. s. 499, T1. 137b, T2. 59a

77

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Senüñle haşır olalum gel disem cefâ eyler
'Aceb o yâr kıyâmetde mi vefâ eyler

78

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Ser-i zülfün hevâsıyla gönül dâ'im hürüş eyler
Yem-i zehhâre başlu rüzigâr irdükçe cüş eyler

79

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ġam-ı zülf ü ruhuñı dil nice pinhân eyler
Gice gündüz dimeyüp nâle vü efgân eyler

80

Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün

Āsâyiş üzre olmaz kabrinde 'âşık-ı zâr
Tâ münis olmayınca aña belâ-yı dil-dâr

81

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Nakd-i vücûdı eyledi dil yoluña nişâr
Şimdi añulsa dirsın anuñ ne vücûdı var

82

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

İctinâb itse n'ola şâh-ı serir-i nâzlar
Baş açık abdâl olurlar 'âşık-ı ser-bâzlar

77 Ü1. 140b, Ü2. 164b, VE. s. 469, T1. 137b, T2. 59a

78 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137b, T2. 59a

79 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137b, T2. 59b

80 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 137b, T2. 59b

81 -Ü1, -Ü2, VE. s. 471, T1. 137b, T2. 59b

82 -Ü1, -Ü2, VE. s. 471, T1. 137b, T2. 59b

83

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Aldayan tıfl-ı dili top-ı zenehdanuñdur
Çäk iden 'aqlumı ol gamze-i berranuñdur

84

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

'Äriz-ı dilberde yä Rabb hâl-i 'anber-bü mıdur
Yoħsa kendin äteşe pertâb iden Hindü mıdur

85

Mef'ülü Fä'ilätün Mefä'ülü Fä'ilätün

'Aşıklarun yüzine bakmazsa tañ mı dilber
'Ädet budur ezelden höd-bin olur güzeller

86

Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün

Niçün vä 'ız hemişe Sidre vü Tübâyı vaşf eyler
Dırahtuñ tazesı maqbül olur höd çün kad-i dilber

87

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Bir gün ol äfeti göresüz düşmen aldurur
Her kim ki çaldurursa 'aceb fitne çaldurur

88

Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün

Şeh-i 'ışka livädur kämet-i 'uşşâk-ı gam-perver
Başında dâğ-ı derdi bir müdevver muşhafa beñzer

83 Ü1. 141b, Ü2. 165b, -VE, T1. 137b, T2. 59b

84 Ü1. 141b, Ü2. 165b, -VE, T1. 137b, T2. 59b

85 Ü1. 141b, Ü2. 165b, VE. s. 474, T1. 137b, T2. 59b

86 -Ü1, -Ü2, VE. s. 474, T1. 137b, T2. 59b

87 Ü1. 151a, Ü2. 176a, VE. s. 476, T1. 137b, T2. 59b

88 Ü1. 142a, Ü2. 166a, VE. s. 476, T1. 137b, T2. 59b

89

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

Cüy-bâr-ı hün eşkümden ider her dem güzâr
Şanmañuz kim oldı ol şüh-ı cihân gül-gün-süvâr

90

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

Ûâmet-i yâri kıyâmetden 'âlâmet şandılar
Ol ruğ-ı pür-tâbı hurşid-i kıyâmet şandılar

91

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ol güzel kim tenine penbe dinilse haqqdur
Ûovamaz düşmeni zirâ ki yüzi yumuşaqqdur

92

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

Bezm-i ğamda hün-ı eşküm dem-be-dem âmâdedür
Pelle-i çeşmüm hemân ser-püş-ı câm-ı bâdedür

93

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Sinem ki benüm lücce-i mevvâc-ı belâdur
Üstinde elifler degül emvâc-ı belâdur

94

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

Mey-hâneye ilten beni devr-i zamânuñ kañrıdur
Haqqâ ki anda her ayak zehr-i ğamuñ pâ-zehridür

-
- 89 Ü1. 142a, Ü2. 166a, VE. s. 477, T1. 137b, T2. 59b
90 Ü1. 142a, Ü2. 166b, VE. s. 477, T1. 137b, T2. 59b
91 Ü1. 149b, Ü2. 174a, VE. s. 477, T1. 137b, T2. 59b (mükerreren 69b'de)
92 Ü1. 142b, Ü2. 166b, VE. s. 478, T1. 138a, T2. 59b
93 Ü1. 142b, Ü2. 166b, VE. s. 478, T1. 138a, T2. 60a
94 -Ü1. -Ü2. VE. s. 483, T1. 138a, T2. 60a

95

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Ehl-i 'ışkuñ leb-i dilber cigerin hün eyler
Bâde-i nâb hemîşe demi efzün eyler

96

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Gül-şen-i 'ışkında dil-dâruñ yeter
Dâğ-ı hün-âlüd-ı 'âşık verd-i ter

97

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

İrdi câna künc-i firkatde nesim-i vaşl-ı yâr
Kalmadı şahñ-ı sarây-ı sinede hergiz gubâr

98

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Tahta geçdi şâh-ı gül dünyâ yine dil-şâddur
Ey nesim-i şubh gel vaqt-i mübârek bâddur

HARFÛ'Z-ZÂ

99

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Hâneme gelmek olursa o şeh-i milket-i nâz
Çehremüñ atlas-ı zerdin ideyin pây-endâz

95 -Ü1, -Ü2, VE. s. 483, T1. 138a, T2. 60a

96 Ü1. 143b, Ü2. 167b, VE. s. 484, T1. 138a, T2. 60a

97 -Ü1, -Ü2, VE. s. 486, T1. 138a, T2. 60a

98 Ü1. 144a, Ü2. 168a, VE. s. 487, T1. 138a, T2. 60a

99 Ü1. 140b, Ü2. 165a, VE. s. 499, T1. 138a, T2. 60a

100

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

Yine güller âteşin-câmeyle oldı germ-i nâz
Bülbül-i zâra çoğaldı mâye-i süz u güdâz

101

Mef'ülü Fä'ilâtü Mefä'ilü Fä'ilün

Hep kendüdür kemend-i belâyı iden dirâz
Gisüsına ayak tolamasun o serv-i nâz

102

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Basmaz ol gönçe-i nev-ñiz-i çemen-perver-i nâz
Bâd-ı şubh itse eger berg-i güli pây-endâz

103

Mef'ülü Fä'ilâtü Mefä'ilü Fä'ilün

Bilmem şeb-i firâk olur mı ki şubh-ñiz
İr geldi kaldı niteki şeb-reng-i pür-sitiz

104

Mef'ülü Fä'ilâtü Mefä'ilü Fä'ilün

Hiç müşfikâne bir nazâr itmez habibümüz
Bilmez cünün-ı 'ışk 'ilâcın tabibümüz

105

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bir iki şeş-der-i hicrâna atılmış zâruz
Dâr-ı zülfine çeken dilbere minnet-dâruz

-
- 100 Ü1. 139b, Ü2. 163b, -VE, T1. 138a, T2. 60a
101 Ü1. 147a, Ü2. 171b, -VE, T1. 138a, T2. 60a
102 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138a, T2. 60a
103 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138a, T2. 60a
104 Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138a, T2. 60a
105 Ü1. 144a, Ü2. 168a, VE. s. 486, T1. 138a, T2. 60a

106

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Vaşf-ı hâk-i rehidür gice vü gündüz sözüümüz
Nice terk idelüm anufla açıldı gözümüz

107

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Gelmedi yâr bize tutmadı hergiz sözüümüz
Halka-i der gibi yollarda kalupdur gözümüz

108

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

Mürğ-i cāna bir kafesdür bu ten-i şad-çäkümüz
Dizdi güller üstine däg-i dil-i gam-näkümüz

109

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

Tüde-i hürmenine himmetden itdük tüşemüz
Şu'le-i berç-i gamı hâkister eyler hüşemüz

110

Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilâtün Fä'ilün

Bulmaz oldu mäh-tâb-ı şevç râh-ı hânemüz
Âşinâ-yı şem'-i ümmüd olmadı pervânemüz

111

Mef'ülü Fä'ilâtü Mefä'ilü Fä'ilün

Dünyâ yüzün tutarsa eger düd-ı âhumuz
İtmez nigâh o şâh-ı tegâfül-penâhumuz

-
- 106 Ü1. 146a, Ü2. 170a. -VE, T1. 138a, T2. 60a
107 -Ü1, -Ü2, T1. 138a. -VE, T2. 60b
108 Ü1. 139b, Ü2. 163b. VE. s. 497, T1. 139b, T2. 60b
109 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138a, T2. 60b
110 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138a. T2. 60b
111 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138a, T2. 60b

112

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Güzer-gāh-ı semend-i himmet olan hāk-i rāhuz biz
Sa'adet hürmeninden ayru düşmiş berg-i kähuz biz

113

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Eger bir yerde zāhid cām-ı mey görse gider kalmaz
Şarāb-ı nāb olan meclis 'acebdür hiç keder kalmaz

114

Mefā'ilün Fe'ilätün Mefā'ilün Fe'ilün

Kelām-ı serd sezā-vār-ı la'l-i yār olmaz
Şu la'le kim bozu var çokluğ i'tibār olmaz

115

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Zuhür-ı hātt-ı rüyuñ ehl-i 'ışkı dil-figār itmez
Müzevvir hāтта beñzer kimse aña i'tibār itmez

116

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

Küşe-i firqatde bi-hüş olduğın ehl-i niyāz
Nice bilsün kendüsinden bi-haber bir mest-i nāz

112 Ü1. 139a, Ü2. 163a, -VE, T1. 138a, T2. 60b

113 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138a, T2. 60b

114 Ü1. 147a, Ü2. 171b, VE. s. 488, T1. 138a, T2. 60b

bozu: yüzi Ü2; var: -Ü2

115 Ü1. 147a, -Ü2, -VE, T1. 138a, T2. 60b

116 Ü1. 139a, Ü2. 163a, VE. s. 465, T1. 138a, T2. 60b

117

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Añılsa bezm-i yârda bir kerre adumuz
Yıllarla şād olur bu dil-i nâ-murādumuz

118

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Bir dem mi var hayälün ben haste-häle gelmez
Ammâ senüñle vuşlat hergiz hayäle gelmez

119

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Gitdi metä'-ı vuşlata hep naqd-i cânumuz
Şimdi firākıla şayılır üstüñvānumuz

HARFÜ'Ş-ŞİN

120

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Ruñuñı âteş iden sinemi pür-tâb itmiş
Bedenüñ sim kılan kalbümi sim-âb itmiş

121

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Şol dem ki 'arz-ı hüsn ide ol yâr-ı hüd-fürüş
Kalmaz dil-i belâ-zedede naqd-i 'aql u hüş

117 -Ü1, -Ü2, VE. s. 471, T1. 138a, T2. 60b

118 Ü1. 142b, Ü2. 166b, VE. s. 479, T1. 138b, T2. 60b

119 -Ü1, -Ü2, VE. s. 486, T1. 138b, T2. 60b

120 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 60b

121 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 61a

122

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Gelüp küy-ı muğâna al ele câm-ı mey-i bi-ğış
Eger görmek dilersenñ hârsuz gül düdsuz âteş

123

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Bakmazsa lâle-zâra n'ola rind-i bâde-nüş
Virmez şafâ dil ehline sâgar ki ola boş

HARFÜ'T-ṬĀ

124

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Bâga gel kim oldu her sebze çemen-zâr-ı neşât
Sâye-i serv üstine çekdi bisât-ı inbisât

HARFÜ'L-ĞAYN

125

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Kim yaksa sînesine dehânuñ gamıyle dâg
Öldükde kabri üzre yana gaybdan çerâg

126

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Şevk-i ruhsârufıla yakmış lâle-i küh-sâr dâg
Kaddüñe divâne-i serdür hevâdur serv-i bâg

122 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 61a

123 Ü1. 142a, Ü2. 166a, VE. s. 476, T1. 138b, T2. 61a

124 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 61a

125 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 61a

126 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 61a

127

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Berg-rizinden fenânuñ sâlim olsa şahñ-ı bāğ
Gül-bünüñ cisminde n'eyler dāğ-ber-bälâ-yı dāğ

128

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

'Âşık-ı zâruñ derûnında yeter bir dâne dāğ
Hâne teng olsa aña lâzım degül kat kat çerāğ

129

Müfte'ilün Müfte'ilün Fä'ilün

Mâh yaqar mihr-i ruñundan çerāğ
Nâz-keş-i kâmetidür serv-i bāğ

HARFÜ'L-FÂ

130

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Ol şeh-i hüsnüñ dem-â-dem 'âşıkân-ı sine-şâf
Pâye-i divârını hem pister eyler hem lihâf

HARFÜ'L-KÂF

131

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Şöyle te'şir eylemişdür süziş-i nâr-ı firāk
Kevkeb-i bahtumda da eksük degüldür ihtirāk

127 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 61a

128 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 61a

129 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 61a

130 -Ü1, -Ü2, VE. s. 497, T1. 138b, T2. 61a

131 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 61a

132

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ġamuñla dide eger dil çeker belâ-yı firâk
Gören cemâlünü müştâk görmeyen müştâk

133

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Dem-â-dem âh u efgân eylerin şabr u kararum yok
Benüm 'ışk içre zirâ Kûh-ken-veş gayrı kârum yok

134

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Vücûdî 'aşık-ı bî-dillerün gubâr olıcağ
Reh-i nigâra düşer rûzigârı yâr olıcağ

135

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Gerekdür yollar üzre taşâ baş u başâ taş urmak
Muhaşşal hayli müşkildür cihânda 'ışka baş urmak

136

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Ser-i küyına vardum ol meh-i nâ-mihribânım yok
N'ola cânımda ârâm olmasa ârâm-ı cânım yok

132 Ü1. 148b, Ü2. 173a, -VE, T1. 138b, T2. 61a

133 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 61a

134 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 61a

135 Ü1. 143a, Ü2. 167a, VE. s. 481, T1. 138b, T2. 61b

136 -Ü1, -Ü2, VE. s. 478, T1. 138b, T2. 61b

137

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Belâ-yı 'ışka düşelden gönülde râhat yok
Fırâka şabr idemem vuşlata kanâ'at yok

HARFÜ'L-KÂF

138

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Bulunmaz hayme-i ümmidine cây ehl-i idrâkûñ
Yerinden kıpmaya mâ-dâm kim ordusu eflâkûñ

139

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Büy-ı zülfûñ getüren båd-ı şabâ cânânuñ
Her zamân âteşin üfler bu dil-i şeydânuñ

140

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Ol vakte degin kim düşe mehtâb-ı cemâlûñ
Kâşâne-i dilde yaqarın şem'-i hayâlûñ

141

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Nigâh-ı merhamet it hâline dil ü cânûñ
Ayın uzatma garîkân-ı baır-i hicrânuñ

137 Ü1. 142a, Ü2. 166a, VE. s. 477, T1. 138b, T2. 61b

138 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 61b

139 -Ü1, -Ü2, VE. s. 498, T1. 138b, T2. 61b

140 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 138b, T2. 61b

141 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139a, T2. 61b

142

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Zülfî zencirin gice seyr eyledük cânänenüñ
 Kaydını gördük bi-ḥamdi'llah dil-i divänenüñ

143

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Defterinde [nämumuz] bulduk bugün cânänenüñ
 Ölmeden gördük hele kaydın dil-i divänenüñ

144

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Açma o yâre hecrile pür-na'l ise tenüñ
 Her pâreñi şaḡın kulağınca ider senüñ

145

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Ḳomazam ḡayra ser-i kâkül-i 'anber-şikenüñ
 Baş virür baş alurın 'arşa-i 'ışkuñda senüñ

146

Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün

'Aceb mi ḥânesine varsa yâr aḡyâr-ı meyšûmuñ
 Ayağına gelür dirlər şikâr her zamân bûmuñ

142 Ü1. 147b, Ü2. 172a, -VE, T1. 139a, T2. 61b

143 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139a, T2. 61b

nämumuz]: nâmemüz T1, T2 (Nüshalarda nâmemüz şeklinde yazılmış olan kelimenin anlam bakımından doğru şeklinin nâmumuz şekli olduğu kanaatindeyiz.)

144 Ü1. 147b, Ü2. 172a, -VE, T1. 139a, T2. 61b

145 Ü1. 148a, Ü2. 172b, -VE, T1. 139a, T2. 61b

146 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139a, T2. 61b

147

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Hâline rahm itmek olmaz 'âşık-ı ğam-perverüñ
Yoğ mudur âyâ zekât-ı hüsni ol simin-berüñ

148

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Leb-i yâre tolaşmağı haç-ı hõd-kâmdan gördük
Ayaga düşmegi ol zülf-i 'anber-hâmdan gördük

149

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Beni pâ-der-gil itmişdür sirişki çeşm-i pür-hünüñ
Anuñçün hiç haçâ itmez hadeng-i cevri gerdünüñ

150

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Urmadı seng-i cünün şişesine gerdünüñ
Nâmu zâtına 'aceb ğalib idi Mecnün'uñ

151

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Dehen-i tengi ile baħş idemezler yârüñ
İtse ağız-bir eger ğonçeleri ğül-zârüñ

152

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Gönlümde karar itmiş idi 'aks-i 'izârüñ
Yandı ödına cân daħi âħir dil-i zârüñ

147 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139a, T2. 61b

148 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139a, T2. 61b

hâmdan: câmdan T2

149 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139a, T2. 62a

150 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139a, T2. 62a

151 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139a, T2. 62a

152 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139a, T2. 62a

153

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bend ider her gördüğün zülf-i girih-gürün senün
Şöyle zâlümsin yürür bir nice zencirün senün

154

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Teşne-i didâr olan 'uşşâk-ı gam-nâküñ senün
Görmek ister dâ'imâ rüy-ı 'arağ-nâküñ senün

155

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Beddür 'ameli bu zen-i fertüt-ı cihānuñ
Cân riştesidür çarhına hep şarduğı anuñ

156

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Girdâb-ı baħr-i hüsndür ol çeşm-i h'âb-nâk
Eyler hemişe göñli düşen 'âşıkı helâk

157

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ĥalka hergiz zâhir olmaz saña beñzer bir melek
Nice yıl devr eylese şimden girü çarh-ı felek

158

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Tiğ-i firkatden ser-â-ser zaħm-nâk olmuş tenün
Bî-vefâ sevdün göñül bifi baş haqqıfidur senün

153 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139a, T2. 62a

154 Ü1. 139a, Ü2. 163a, VE. s. 466, T1. 139a, T2. 62a

155 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139a, T2. 62a

156 -Ü1, -Ü2, VE. s. 466, T1. 139a, T2. 62a

157 Ü1. 141a, Ü2. 165a, VE. s. 469, T1. 139a, T2. 62a

158 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139a, T2. 62a

159

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Kebüd olsa 'aceb mi sürmesi ol şüh-ı fettānuñ
Gözine kuhl ider hâkisterin 'uşşâk-ı nālānuñ

160

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Eger kim görmesem bir gün kalem barmağların yārūñ
Dil-i maḥzūnı yıllarla yazılmaz ben dil-efgāruñ

161

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Oldı aşüfte-i zülfi o perî simānuñ
Gözine görünecek var bu dil-i şeydānuñ

162

Fâ'ilātün Fâ'ilātün Fâ'ilün

Fitnelerdür gamze-i cādūlaruñ
Fitneye meyl üzredür ebrūlaruñ

163

Fâ'ilātün Fâ'ilātün Fâ'ilātün Fâ'ilün

Hâtırımdan gitmez iller hâtırın hoş itdügüñ
Unudur mıyam beni cānâ ferāmüş itdügüñ

164

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Yeter bâğ-ı gama ey bâğ-bân yaşı dil-i zāruñ
Senüñ olsun başıyle ayağıyle şuyı gül-zāruñ

159 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139a, T2. 62a

160 Ü1. 142b, Ü2. 167a, VE. s. 479, T1. 139a, T2. 62a

161 Ü1. 143b, Ü2. 167b, VE. s. 484, T1. 139a, T2. 62a

162 Ü1. 143b, Ü2. 167b, VE. s. 484, T1. 139a, T2. 62a

163 Ü1. 143b, Ü2. 168a, VE. s. 485, T1. 139a, T2. 62b

164 -Ü1, -Ü2, VE. s. 485, T1. 139a, T2. 62b

165

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Ferhād'ı bi-sütüna daği şalmanın felek
Künc-i belāda düdüm olurdu direk direk

166

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Ağzı hiç düşünāmdan hāli degül cānānumuñ
Hāteminde zehr vardur ol şeh-i hūbānumuñ

HARFÜ'L-LĀM

167

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Manşıb-ı 'ışkın virtüp ol şāh-ı iklīm-i cemāl
Tāze dāğın eyledi menşüruma tuğrā-yı āl

168

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Herkesē düşmez muhabbet kışşasından kıl u kāl
Merd-i zahm-ı tığ-i 'ışk olmaz meger erbāb-ı hāl

169

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Hecrile 'āşıkını ol gül-i gül-zār-ı cemāl
İtdi bi-berg ü nevā mürğ-i hazān-dide mişāl

165 Ü1. 144a, Ü2. 168a, VE. s. 487, T1. 139a, T2. 62b

166 Ü1. 144a, Ü2. 168b, VE. s. 487, T1. 139a, T2. 62b

ol şeh-i hūbānumuñ: husrev-i hūbānumuñ Ü1, Ü2

167 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 62b

168 -Ü1, -Ü2. VE. s. 485, T1. 139b, T2. 62b

169 Ü1. 143b, Ü2. 168a, T1. 139b, T2. 60a

İtdi: İtme T1, T2

170

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Şeher ki husrev-i hâver-sitân-ı ferrüh-fâl
Cihânı zer nişârıyla itdi mâl-â-mâl

171

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yine Leylâ-veş süründi rüyına gül-güne gül
Bülbül-i şeydâyı döndürse n'ola Mecnûn'a gül

172

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Kevkeb-i bahtum 'adünüñ vaşlına mâni' degül
Ey meh-i ra'nâ muhaşşal tâli'üm tâli' degül

173

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

'Aceb mi pişe baña girye olsa şem'-mişâl
Eritdi yüregümüñ yağını hevâ-yı vişâl

174

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yazmadı ebrûlaruñla rüyuna hergiz mişâl
Eyleyen mâhı felekde gâh bedr ü geh hilâl

170 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 62b

171 -Ü1, -Ü2, VE. s. 498, T1. 139b, T2. 62b

172 -Ü1, -Ü2, VE. s. 475, T1. 139b, T2. 62b

173 Ü1. 143a, Ü2. 167a, VE. s. 483, T1. 139b, T2. 62b

174 Ü1. 140b, Ü2. 164b, VE. s. 476, T1. 139b, T2. 62b

HARFÜ'L-MİM

175

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

'Aceb midür disem ol şâha mefhar-i 'âlem
Yüzi şuyıyle şeref buldı tıynet-i Âdem

176

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Şayd olunmak mümkün olsa ol tezerv-i hoş-hırâm
Halka-i gisü-yı hübândan gerekdür aña dâm

177

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Kılmağıçün zülfine dünyâyı râm
Eyledi mürğ-i dilümi pây-dâm

178

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Qalbi virân idügi nice olurdu ma'lüm
İtmeseydi serini Qays nişimen-geh-i büm

179

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bir seher irgürdi Şâm'a Mısr'dan kâşid peyâm
Didi kim çıktı o 'İsâ-meşreb-i Yüsuf maqâm

175 Ü1. 144a, Ü2. 168a, VE. s. 486, T1. 139b, T2. 62b

176 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 62b

177 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 63a

178 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 63a

179 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 63a

180

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün
 Bâr-ı dıraht-ı îâlî'-i 'âşık kalurđı hârn
 Hürşid-i maşer eylese şad-sâl ihtimâm

181

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün
 Üstine her dıraht 'aceb mi şaçarsa sîrn
 Gülden getürdi bāgâ kulağ müjdesin nesîrn

182

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 Bulup tenhâda şeftâlûsin almakdur benüm derdüm
 Egilmez çäre yok ammâ nihâl-i nâz-perverdüm

183

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 Belâ-yı 'ışkıla ser-cümle vardan oldı ârnâlüm
 Vefâsuz yâre 'âşık olmayan bilmez benüm hâlüm

184

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
 Dil pür-endüh u dide pür-hünarn
 Güyiyâ hâne-zâd-ı Mecnûn'am

185

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün
 Tâ kim ola bu şîşe-ger-i çarğ-ı zabûnum
 Hâzırladı Ferhâd benüm seng-i cünûnum

180 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 63a

181 Ü1. 145b, -VE, Ü2. 170a, T1. 139b, T2.63a

182 Ü1. 144b, Ü2. 168b, VE. s. 490, T1. 139b, T2. 63a

nâz-perverdüm: bâz-perverdüm Ü1, Ü2

183 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 63a

184 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 63a

185 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 63a

186

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün
 Za'file hemân târa dönüp çeşm-i nizârum
 Ser-güşile bir perdedür nâle-i zârum

187

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün
 Tâ evvel-i şebden söyünüp şem'-i ferâgum
 A'dâya nasîb oldu benim merhem-i dâgum

188

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün
 Firâkuñda senüñ süz-ı nihânum
 Dimezsem dil yanar dirsem zebânum

189

Mefā'ilün Fe'ilâtün Mefā'ilün Fe'ilün
 Meded ki fitne-i gâmzeyle çeşm-i cânânum
 Biri birine rakîb eyledi dil ü cânun

190

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
 Cünbüş-i gâmze-i mestüñle dökerseñ kanun
 Kılıcuñ keskin ola ey şeh-i 'âli-şânum

191

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün
 Dün âh iderek varmışıdum küyuña şâhum
 Göstermedi ağıyâra beni düd-ı siyâhum

186 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 63a

187 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 63a

188 Ü1. 139b, -VE, Ü2. 163b, T1. 139b, T2. 63a

189 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 63a

190 Ü1. 146b, Ü2. 171a, VE. s. 190 (mükerreren s. 504'de) T1. 139b, T2. 63a

191 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 63b

192

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Hañçer-i cevriyle ölmek müdde'âmuzdur bizüm
La'l-i dilberden te'essüf hün-bahâmuzdur bizüm

193

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Halka halka olsa tañ mı her kaçan düdüm benüm
Bir hümānuñ şaydıdur 'âlemde maqşüdüm benüm

194

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

La'l-i hāmüşin o şāhuñ vaşdur kârum benüm
Gevher-i nâ-süftedür mazmûn-ı güftârum benüm

195

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Hâşıl olmazsa kayırmaz meyve-i kârum benüm
Tâzedür gâyet de ol nañl-i dil-ârâmum benüm

196

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Yâr bakmaz ne kadar derdile zerd olsa tenüm
Düşürür yere yüzüm berg-i hazân gibi benüm

197

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Zevki yaluñuz geşt ü güzâr itmede buldum
'Aqluñ bile yâr olduğımı istemez oldum

192 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 139b, T2. 63b

193 Ü1. 140a, Ü2. 164a, VE. s. 467, T1. 140a, T2. 63b

her kaçan: her çak Ü2

194 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140a, T2. 63b

195 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140a, T2. 63b

196 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140a, T2. 63b

197 Ü1. 139b, Ü2. 163b, -VE, T1. 140a, T2. 63b

198

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Giderdi seyre dün yârile erbâb-ı hâsed gördüm

'Aceb mi hiç muqayyed olmasam çok nîk ü bed gördüm

199

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

Mā'il olmaz mest-i nâzum dide-pür-ḥün olmasam

Baňa tıfl-ı nev-resüm bakmazdı mecnûn olmasam

200

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Gitmez elem-i 'ışk sefer 'azmin idersem

Zirâ gam-ı firkat biledür kanda gidersem

201

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Mey-i gül-günile taḥşil-i mizâc eyleyelüm

Yereḳân-ı gama anuñla 'ilâc eyleyelüm

202

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Sünbül-i yâr gibi geşt-i gül-istân idelüm

Künc-i gamda nice bir ḳalbi perişân idelüm

203

Mefā'ilün Fe'ilâtün Mefā'ilün Fe'ilün

Duḫân-ı âhile çarḫuñ yüzün siyâh idelüm

Yalancı âyineye nice bir nigâh idelüm

198 Ü1. 140b, Ü2. 164b, VE. s. 468, T1. 140a T2. 63b
çok: çün Ü2

199 Ü1. 144a, Ü2. 168a, VE. s. 487, T1. 140a, T2. 63b

200 Ü1. 145a, Ü2. 169a, VE. s. 499, T1. 140a, T2. 63b

201 Ü1. 147a, Ü2. 171b, -VE, T1. 140a, T2. 63b

202 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140a, T2. 63b

203 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140a, T2. 63b

204

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün
 Kimler dir aña 'âşık-ı rüsvâyî bilmezem
 Mest-i gamam şu deñlü ki dünyâyı bilmezem

205

Mefä'ilün Fe'ilätün Mefä'ilün Fe'ilün
 Boyadı çeşümümi kana sirişk-i gül-günüm
 Bir oldı 'ışkıla şimdi derün u birünüm

206

Mefä'ilün Fe'ilätün Mefä'ilün Fe'ilün
 Ağardı ağlamadan dide-i dil-i nâ-kâm
 Belürdi bāğ-ı belâda şüküfe-i bādām

207

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün
 Oldı herkesden ümid-i rahm kâr-ı hâtırüm
 Hâşılı eglencedür bu inkisâr-ı hâtırüm

208

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün
 Gerçi süz-ender-Ĥalil'em muttaşıl cân u tenüm
 Saña te'sir itmeyen âteş neme yarar benüm

209

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün
 Şaklama kākülünü çarha çıkar efgānum
 Düşerin gür yüzine ey şeh-i 'âli-şānum

204 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140a, T2. 63b

205 Ü1. 140b, Ü2. 164b, VE. s. 467, T1. 140a, T2. 64a

çeşümümi: cismümü Ü1, Ü2, VE

206 -Ü1, -Ü2, VE. s. 469, T1. 140a, T2. 64a

207 -Ü1, -Ü2, VE. s. 477, T1. 140a, T2. 64a

208 Ü1. 142b, Ü2. 166b, VE. s. 478, T1. 140a, T2. 64a

209 Ü1. 142b, Ü2. 167a, VE. s. 480, T1. 140a, T2. 64a

210

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Ḥasedden ölse düşmen pây-ı dil-dâra yüzüm sürsem
Ölürsem gam yemezdüm ben de anuñ öldüğün görsem

211

Mefā'ilün Fe'ilätün Mefā'ilün Fe'ilün

Hemîşe nâleler itmezdi bülbül-i cânüm
Hezâr-pâre dikilmişse verd-i ḥandânum

212

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

Bezme gelse bir gice ol şem'-i tâbânum benüm
Sâye-veş alur raķib-i rü-siyeh yanum benüm

HARFÜ'N-NÜN

213

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Ḳayırmaz bağrumı yer yer delerse nîze-i müjgân
Hemân tek bendesine toğrı baķsun ol şeh-i ḥübân

214

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Olmadan ḥam ser-i çevgân-ı cefâ-yı cânân
Eylemişdüm ser-i bî-devleti küy-ı meydân

215

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

Siflegân-ı nâ-müvecceḥ kâr-ı bed vaz'-ı zamân
İtdi eşk-i ḥasreti düd-ı dilümle tev'emân

210 Ü1. 143a, Ü2. 167a, VE. s. 481, T1. 140a, T2. 64a

211 Ü1. 143a, Ü2. 167b, VE. s. 483, T1. 140a, T2. 64a

212 -Ü1, -Ü2, VE. s. 486, T1. 140a, T2. 64a

213 Ü1. 141b (mükerreren 147b'de), Ü2. 166a, VE. s. 475, T1. 140a, T2. 64a

214 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 140a, T2. 64a

215 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 140a, T2. 64a

216

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Berg ü bārın ser-be-ser ber-bād idüp bād-ı huzân

Virdi her şâhı dırahtuñ şâh-ı ahûdan nişân

217

Mefâ'ilün Fe'ilātün Mefâ'ilün Fe'ilün

Sipide-dem ki kılup dâne-i nücümü nihân

Daķık-i şubhı 'ayân itdi âsiyâ-yı zamân

218

Mef'ülü Fā'ilātü Mefâ'ilü Fā'ilün

Bir şubh-dem ki sâgar-ı zerrin olup 'ayân

Toldı sürüd-ı 'ıyşile kâşâne-i cihân

219

Mef'ülü Fā'ilātü Mefâ'ilü Fā'ilün

Zıll-i dıraht pertev-i hürşid olup 'ayân

Şaldı zemine nağ'-ı pelengînesin cihân

220

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Gördi teşhîrinde ol mâhuñ dil-i endüh-gîn

Na'l-i hün-âlüddan te'sîr-i na'l-i âteşin

221

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Kaçmadı bārân-ı gamdan gerçi Kays u Kûh-ken

Bâm-ı 'ışkuñ zir-i mizâbındayam ammâ ki ben

216 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140a, T2. 64a

217 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140a, T2. 64a

218 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 64b

219 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 64b

220 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 64b

221 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 64b

222

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Şeh-i 'ıŝkuñ güzer-gāhında kalmış hāk-i rāham ben
Ġubār-ı hātırumdan ihtirāz it olma ter-dāmen

223

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Ġazel-serālık idüp yine 'andelib-i çemen
Zebān-ı tāze ŝafāsını virdi her süsen

224

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Maraz-ı 'ışkıla gāyet de za'if oldı beden
Pister-i ğamda yitürdüm bulamam kendümi ben

225

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Şalma ferdāya meded katlümi ey sim-beden
Cān virem belki bugün miñnet-i hicrānile ben

226

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

'İşk eyledi giryān u firāk itdi yaşum hün
Soñra gelen üstāduñ olur şan'atı efzün

227

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Görüp güzelleri itmezdi eşkümi hünin
Benüm sözüme bakaydı bu çeşm-i 'ālem-bin

222 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 64b

223 Ü1. 140a, Ü2. 164a, -VE, T1. 140b, T2. 64b

224 Ü1. 141b, Ü2. 165b, VE. s. 474, T1. 140b, T2. 64b

gāyet de: şol deñlü Ü1, Ü2

225 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 64b

226 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 64b

227 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 64b

228

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Âhum oқınuñ görmedi bir kerre haţâsın
Gerdün-ı cefâ-kış 'aceb buldı belâsın

229

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bezm-i dünyânuñ çeker her kimse câm-ı miñnetin
Sâkı-i eyyâm bir ferdüñ geçürmez nevbetin

230

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Nev-rüzı zâhir olmadı mihrüñ seĥâbdan
Hergiz görünmez olsa 'aceb mi hiçâbdan

231

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Ĥazţ itmez oldı hiç deli gönüm ĥayâtdan
Âzürdedür bu silsile-i mümkinâtdan

232

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bülbül-i nâlâna söyler gonçeler açmazdan
İşidilmez gerçi kim güftârı gâyet nâzdan

228 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 64b

229 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 64b

230 Ü1. 145b, Ü2. 170a, -VE, T1. 140b, T2.64b

Hergiz: Ĥalkâ Ü1, Ü2

231 Ü1. 139b, Ü2. 163a, -VE, T1. 140b, T2. 64b

232 Ü1. 139a, Ü2. 173a, -VE, T1. 140b, T2. 65a

233

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Mâhdan geçdük usanduk mihr-i 'âlem-sûzdan
 Qalmanı hergiz şafâmuz 'ıyddan nev-rûzdan

234

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Perişân-hâtıram rüyında olan zülf-i ser-keşden
 Şabâ luft eyle qaldur na'lini bir pâre âteşden

235

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Çekdük elümüz sâgar-ı şahbâ-yı emelden
 Sâki-i cefâ-kış-i zamân qaldı 'amelden

236

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Öpdürmedi bir kerre daği haft-ı 'izârın
 Güldürmedi ol şüh bu hayrân-ı gubârın

237

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Şikâyet eyleme yanında yârün cevri düşmenden
 Niye söylersin ey dil çünkü anı yeg bilür senden

233 Ü1. 145a, Ü2. 169b, -VE, T1. 140b, T2. 65a

234 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 65a

235 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 65a

236 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 65a

gubârın: gubârdan T2

237 Ü1. 148a, Ü2. 172b, -VE, T1. 140b, T2. 65a

238

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Giceyle uyhu görmem ol gözi bīmār derdinden
Yumulmaz gözlerüm tā ölmeyince yār derdinden

239

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Ḥudā'dan isterem her derdüñi cānā baña virsün
Belā-yı derd-i 'ışkuñdan kaçarsam Ḥakḫ belā virsün

240

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Mest iken bilmezdi dil endüh-ı dünyā nidügin
Şimdi bildüm ben daḫi cām-ı muşaffā nidügin

241

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Āfet-i şemşir-i gamze yār bilmez nidügin
Ḥün-ı nā-ḥakḫdur gelen zengār bilmez nidügin

242

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bir şanem hecrinde kārı kimsenüñ zār olmasun
Döstlar kāfir daḫi 'ışḫa giriftār olmasun

243

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Fikrüm dedür ol kākül-i pür-tāb-ı perişān
Görsem n'ola ben şubḫa degin ḫ'vāb-ı perişān

238 Ü1. 140a, Ü2. 164a, -VE, T1. 140b, T2. 65a

239 Ü1. 140b, Ü2. 164b, VE. s. 468, T1. 140b, T2. 65a

240 Ü1. 146b, Ü2. 171a, VE. s. 489, T1. 140b, T2. 65a

241 -Ü1, -Ü2, VE. s. 499, T1. 140b, T2. 65a

242 Ü1. 147b, Ü2. 172a, -VE, T1. 140b, T2. 65a

243 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 140b, T2. 65a

244

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Țutup geh dilde gâhi didede la'l-i dūr-efşânın
Muhaşşal gezdürürler 'âşık-ı dil-ḥasteler cânın

245

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ḥāk olup lâle zuhūr itse eger ḥākümden
Gitmeye dâg-ı gamuñ bu dil-i şad-çäkümden

246

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yâr şaqlar mazhar-ı düşünâm-ı a'dâ olmadan
Yoḥsa gönlüm ḥazḗ ider dünyāya rüsvā olmadan

247

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

At bıraksa kaçan ol şūḥ-ı cihân
Bırağur kendüni 'uşşāk hemân

248

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Oldı sultân-ı serir-i çärümîn
Mâh-ı ḥüsnüñ ḥürmenüñden ḥüşe-çin

244 -Ü1, -Ü2, VE. s. 465, T1. 140b, T2. 65a

245 Ü1. 141a, Ü2. 165a, VE. s. 469 (mükerreren s. 485'de), T1. 141a, T2. 65a

246 -Ü1, -Ü2, VE. s. 470, T1. 141a, T2. 65b

Yâr: Yâri VE

247 Ü1. 151a, Ü2. 176a, VE. s. 475, T1. 141a, T2. 65b

kaçan: eger Ü1, Ü2

248 Ü1. 142a, Ü2. 166b, VE. s. 477, T1. 141a, T2. 65b

249

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Virsem n'ola Ferhâd'ile Mecnûn'ı görüp cân
 or mı kişiyi hâline hiç gayret-i akrân

250

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yâre didüm eylerin vařluñ taşavvur her zamân
 Hâzz ider şandum veli itdüm taşavvurdan ziyân

251

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Dâga düşdüm ays-veş âhü gözün fikriyle ben
 Ârzü-yı la'l-i řirinüñle oldum Kûh-ken

HARFÜ'L-VÂV

252

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Her gâh düşer gûřuña ol zülf-i semen-bü
 aldur anı söz diñle eyâ řuħ-ı cefâ-cü

253

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bir midür pençe-i hürşidile hiç ol meh-rü
 Sen de inşâf idüp ey çarħ elün gögsine o

249 -Ü1, -Ü2, VE. s. 478, T1. 141a, T2. 65b

250 -Ü1, -Ü2, VE. s. 481, T1. 141a, T2. 65b

251 -Ü1, -Ü2, VE. s. 482, T1. 141a, T2. 65b

252 Ü1. 141a, Ü2. 165a, VE. s. 470, T1. 141a, T2. 65b

zülf-i semen-bü: kâkül-i hoş-bü Ü1, Ü2

253 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 141a, T2. 65b

254

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Çaldırur āhîr meṭā'-ı vuşlatın ol mäh-rü
Ekşidür zirâ ki gâyetde raķib-i turş-rü

255

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Derūnuñ oldı ise nâr-ı guşşadan memlû
Ne gam ki sāgar-ı mey qor gamuñ ocağına şu

256

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

'İzâr-ı dilbere öykündi lâle-i hōd-rü
'Aceb mi qorsa anuñ bāğ-bân ocağına şu

HARFÜ'L-HĀ'

257

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Sensin ey şâh-ı Feridün-efser-i Cem-bâr-gâh
K'âsumân-ı qadrine olmaz dü-peyker mihr ü mäh

258

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Peyveste ider hâline zülfi hamın ol mäh
Mürğ-i dilümüñ dâmdadur dânesi her gâh

254 Ü1. 149b, Ü2. 174b, VE. s. 482, T1. 141a, T2. 65b
meṭā'-ı: -Ü1 / mäh-rü: bāde-cü T1, T2

255 -Ü1, -Ü2, VE. s. 470, T1. 141a, T2. 65b

256 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 141a, T2. 65b

257 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 141a, T2. 65b

258 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 141a, T2. 65b

259

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Gerden-i dil kaldı bend-i kākül-i dil-dārda
Olmuşām mecbūr-ı miḥnet şüret-i muhtārda

260

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Guşşa derdinden ider ḥatırumuz āzāde
Çekecek şişe hemān sāgar imiş dünyāda

261

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Saḥa maḥşüşdur 'ışkum inanma kavı-i agyāra
Bu deñlü teng olan dil olmaz cāy iki dil-dāra

262

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Gel ey ṭabīb-i dil-i 'āşık eyle bir çāre
Gözin açup seni gören garīb bīmāra

263

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Dil-i mecnūnumı kaşd eyleyen naḳḳāş taşvire
Yazup zülf-i girih-girün yanınca çekdi zencire

264

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Penbe almak diledüm dāğ-ı dil-i mehcūra
Şaldı 'ışkuñ beni çak kār-geh-i Mansūr'a

259 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141a, T2. 65b

260 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141a, T2. 66a

261 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141a, T2. 66a

262 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141a, T2. 66a

263 Ü1. 140b, Ü2. 164b, -VE, T1. 141a, T2. 66a

264 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141a, T2. 66a

265

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

İdüp ol şüh-ı cihân 'işve-i bi-endâze
 Âb-ı rüyumla tutar gül-şen-i hüsnin tâze

266

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Olalı şifte ol kâkül-i 'anber-nâke
 'İtr-ı ezhârı döker bād-ı bahârî hâke

267

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Göñül virmiş geçer kendü gibi bir şâh-ı hübâna
 'Aceb taqrîb peydâ eyledi çäk-i girîbâna

268

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Cân u dil bağludur ol kâkül-i müşk-efşâne
 Geçdi bir silsileye şanki iki divâne

269

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Hum-hâneye gel dönsek eger berg-i hazâna
 Ya'ni yetiş ol kâr-geh-i reng-i rezâna

270

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Kâr eyledi ol gamzelerüñ cünbüşi câna
 Tır-i sitemi şan'atile vardı nişâne

265 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141a, T2. 66a

266 Ü1. 144b, Ü2. 169a, -VE, T1. 141a, T2. 66a

267 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141a, T2. 66a

268 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141a, T2. 66a

269 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141a, T2. 66a

270 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141b, T2. 66a

271

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün
 Göñül keştisinün âhir zamâne
 Değişdi lengerin hep bād-bāne

272

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün
 Vâkıf olursa kemānumdaki tır-i āha
 Çeke gerdün siper häleyi rüy-ı māha

273

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün
 Şükr eyleyelüm fazl-ı cihān-gir-i Hudā'ya
 Simürğ-i emel düşdi bugün dām-ı ricāya

274

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 Ben ol pervāneyem kim eglenüp süz-ı melālümle
 Murādum şem'ini söndürmemişdür per ü bälümle

275

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 Olur erbāb-ı dünyā tıre-dil dā'im elemle
 Karamaz ehl-i 'ışkuñ kalbi illā dāğ-ı gamlarla

276

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün
 'Azm-i diyār-ı ğurbet idüp hecr-i yârile
 Düşdüm ceres gibi yola feryād u zârile

271 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141b, T2. 66a

272 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141b, T2. 66a

273 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141b, T2. 66a

274 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141b, T2. 66b

275 Ü1. 148b, Ü2. 173a, -VE, T1. 141b, T2. 66b

Olur: Olup T1, T2

276 Ü1. 140a, Ü2. 164a, VE. s. 466, T1. 141b, T2. 66b

277

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
 Çäre yoqdur yârdan kâm almağa ibrâmile
 H'âb-ı çeşm-i baht açılmaz bâliş-i ikdâmile

278

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 Qarâr eyler nüzül idüp belâ elbette cânumda
 Şeh-i mülk-i gamam âsüdedür dünyâ zamânumda

279

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
 O dilberün haçı pirâmen-i dehânında
 Benefşe destesidür gonçe var miyânında

280

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün
 Hâk oldı gönül säye-şifat râh-ı gamuñda
 Lâyık mı degül irse şafâya kademüñde

281

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 Dehânı gonçe-i nev-hîzdür vaqt-i tekellümde
 Velî şad-hürmen-i gül gösterür her bir tebessümde

282

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün
 Ağzuñ 'ayân degül o haç-ı müşk-bârda
 Bir nokta gibi kim ola haç-ı gubârda

277 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141b, T2. 66b

278 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141b, T2. 66b

279 -Ü1, -Ü2, VE. s. 468, T1. 141b, T2. 66b

280 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141b, T2. 66b

281 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141b, T2. 66b

282 Ü1. 138b, -Ü2, VE. s. 466, T1. 141b, T2. 66b

283

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün
 Hâf-ı lebûn görüp âh eyleyince ben haste
 Yeşil kızıl düttünüm çarha oldu peyveste

284

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün
 Geldi yüregüm ağzuma dil-dârı görünce
 Bağlandı meded râh-ı nefes yâri görünce

285

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
 Meyve-i vaslına yârûn tama'-ı hâm itme
 Ey gönül olmayacak nesneye ikdâm itme

286

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 Hasedden küştegân-ı 'ışk-ı yâre ıztırâb itme
 İrersin sen dahî maqşûduña bir gün şitâb itme

287

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 Ten-i zerdüm gubâr-ı dergeh-i ehl-i fenâ olsa
 Zeri hâk-i siyâh eyler bize bir kimiyâ olsa

288

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
 Ceng ider 'âşıklar ol tiğ-i cihân-tâb üstine
 Kan olur 'asker miyânında gehî âb üstine

-
- 283 Ü1. 141a, Ü2. 165a, VE. s. 470, T1. 141b, T2. 66b
 284 Ü1. 142a, Ü2. 166a, VE. s. 476, T1. 141b, T2. 66b
 285 Ü1. 144a, Ü2. 168a, VE. s. 486, T1. 141b, T2. 66b
 286 Ü1. 146a, Ü2. 170b, VE. s. 491, T1. 141b, T2. 66b
 287 Ü1. 145a, Ü2. 169b, -VE, T1. 141b, T2. 66b
 288 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141b, T2. 67a

289

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün
 Zâhid âhir kadûni rehn-mey-i hammâr eyle
 Bâri kendin bu bahâneyle sebük-bâr eyle

290

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün
 Gitmez gamumuz bâde-i gül-fâm ele girse
 'İşk ehlini mestâne kılan câm ele girse

291

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün
 Ağlayup dâ'im yüzün âlüde kılsun hünile
 Kim ki hem-reng olmağ ister ol ruhu gül-günile

292

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün
 Cây olaldan sine fikr-i 'ârız-ı cânânuma
 Ey dil-i şeydâ benüm âteş düşüpdür cânuma

293

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün
 Ben esir-i 'ışkını tutdı cefâsı taşına
 Yâ İlâhi gelmesün bu derd kullar başına

294

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün
 Târ-ı hurşidi tül itse şafağ-ı gül-güna
 Merd olan bakmaya bu pire-zen-i gerdüna

289 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 141b, T2. 67a

290 -Ü1, -Ü2, VE. s. 499, T1. 141b, T2. 67a

291 -Ü1, -Ü2, VE. s. 466, T1. 141b, T2. 67a

292 Ü1. 139a, Ü2. 163a, VE. s. 466, T1. 141b, T2. 67a

293 Ü1. 151a, Ü2. 176a, VE. s. 467, T1. 141b, T2. 67a

294 -Ü1, -Ü2, VE. s. 468, T1. 141b, T2. 67a

295

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Hümâ-yı 'izz ü devlet şahş-ı nâ-dâna şalar säye
Ümid itme anı ey dil ki düşmez merd-i dänäya

296

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Nisbet eyler kendüyi her dem ruḥ-ı cänânile
Açıcak söyleşmek ister gönçe-i ḥandânile

297

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Cefâñı 'âşıkâ iller yanında âşikâr itme
Şehâ iḥsânüñile herkesi ümmid-vâr itme

298

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Yâr geldükçe bu ben zâr-ı perişân-ḥäle
Dil degül cän daḥi çıkmak diler istikbäle

299

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Her gâh leked-kübuñ olur râh-ı gamuñda
'Âşık irişür nice şafâya qademüñde

295 Ü1. 141a, Ü2. 165a, VE. s. 469, T1. 141b, T2. 67a
ey dil: zîrâ Ü1, Ü2

296 -Ü1, -Ü2, VE. s. 469, T1. 141b, T2. 67a
söyleşmek: söyleşilmek T2

297 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 142a, T2. 67a

298 Ü1. 141b, Ü2. 165b, -VE, T1. 142a, T2. 67a

299 -Ü1, -Ü2, VE. s. 475, T1. 142a, T2. 67a

300

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Dil-i erbâb-ı 'ışka nâz u istignâyı arturma
Gidüp illerle seyre 'âşık-ı şeydâyı arturma

301

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

La'l-i nâbın virdi ol şîrîn dehânum ağzuma
Bir ölümlü hasteyem kim geldi cânım ağzuma

302

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Sâgar-ı kalbüm 'adü eyler şikeste bi-günâh
Tökünur ayağuma her kanda var bir seng-i râh

303

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gabgabun girmiş ham-ı gîsü-yı müşk-efşânunâ
Hoş yaraşmuş küy-ı simin 'anberin-çevgânunâ

304

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ayırurdum gayrı senden nâle-i şeb-girile
Mümkün olsaydı kazânun def'i ger tedbirile

305

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Naqd-i cânın 'âşıkun kı hoğka-i mercânunâ
Eyle ey rûh-ı revân her ne sığarsa cânunâ

300 Ü1. 142a, Ü2. 166a, VE. s. 475, T1. 142a, T2. 67a
illerle: illere Ü1, Ü2

301 -Ü1, -Ü2, VE. s. 475, T1. 142a, T2. 67a

302 Ü1. 142a, Ü2. 166b, VE. s. 477, T1. 142a, T2. 67b

303 Ü1. 142b, Ü2. 166b, VE. s. 479, T1. 142a, T2. 67b

304 Ü1. 142b, Ü2. 166a, -VE. T1. 142a, T2. 67b

305 Ü1. 143b, Ü2. 167b, VE. s. 485, T1. 142a, T2. 67b

306

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Geşt-i bāğ it sāğar-ı mey zevkin al gülden yine
Na'ra-i mestāneyi gūş eyle bülbülden yine

307

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Yār olduĝuñı düşmen-i bed-kişe unutma
İtdüklerüñ ey şüh-ı cefā-pişe unutma

308

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Niçün cān almağıçün kahr idersin ben dil-efgāra
Seni hōd cümle 'ālem cān virür dir 'āşık-ı zāra

309

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Her gice uyhu yüzün göstermez āh u zārile
Derdümüz Mevlā bilür cānā dil-i bīmārile

310

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Nāmı olmaz 'āşıkūñ 'ışkıyle bed-nām olmasa
Kām tahsil eylemez derd ehli nā-kām olmasa

311

Mefā'ilün Fe'ilätün Mefā'ilün Fe'ilün

Raķīb-i rü-siyehe meyl ider hemişe o māh
Dögünmeden tenümi eylesem 'aceb mi siyāh

306 Ü1. 143b, Ü2. 167b, VE. s. 485, T1. 142a, T2. 67b

307 Ü1. 143b, Ü2. 168a, VE.s. 485, T1. 142a, T2. 67b

308 -Ü1, Ü2. 168a, VE. s. 486, T1. 142a, T2. 67b

309 -Ü1, -Ü2, VE. s. 487, T1. 142a, T2. 67b

310 -Ü1, -Ü2, VE. s. 487, T1. 142a, T2. 67b

311 Ü1. 144a, Ü2. 168b, VE. s. 487, T1. 142a, T2. 67b

eylesem 'aceb mi siyāh: eyledüm siyāh siyāh T1, T2

312

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Merhamet kıl dōstum 'uṣṣāk-ı miḥnet-pervere
Hün-ı halkı dökme tığ-i cevrile nâ-hâk yere

313

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

Gönlüm dilerdi kim ola dâ'im şafâyile
Alışdı şimdi miḥnetile biñ belâyile

HARFÜ'L-YÂ'

314

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Yürüt sâkî pey-â-pey zevrak-ı âb-ı muşaffâyı
Bugün erbâb-ı 'işret nic'olur görsün tonanmayı

315

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Şorsalar bilmezlenür ol şüh-ı bi-pervâ beni
Bilmiş olsun öldürür âhir bu istignâ beni

316

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bakmadan dünyâya hazz itmez ḥarâbât erleri
Pârelerler bulsalar âyine-i İskender'i

312 Ü1. 144a, Ü2. 168b, VE. s. 487, T1. 142a, T2. 67b

313 Ü1. 144a, Ü2. 168b, VE. s. 488, T1. 142a, T2. 67b

Alışdı. şimdi miḥnetile biñ: Öğrendi şimdi miḥnetile biñ VE: Öğretti şimdi miḥnete yüz biñ T1, T2

314 Ü1. 139a, Ü2. 163a, VE. s. 465, T1. 142a, T2. 67b

315 Ü1. 140a, Ü2. 164a, -VE. T1. 142a, T2. 67b

316 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 142a, T2. 68a

317

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bir karar olmaz dil-i 'uṣṣāk-ı zāra kinesi
Vardur ol simin-berün haqqā şafā-yı sinesi

318

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Hemān bir gül-bün-i güldür o şūhuñ naḥl-i bālāsı
Yaraşmaz mı eger berg-i semenden olsa yektāsı

319

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

O şūhuñ gül gül olsun sākiyā ruḥsār-ı zibāsı
Bahār eyyāmıdur itmek gerek bir gül tonanması

320

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Tefāvüt üzredür gün geldügince naḥl-i bālāsı
Bülend olsa 'aceb mi âteş-i ruḥsār-ı zibāsı

321

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Ḥazān pejmürde kıldı defter-i rengin-i gül-zārı
Şikest olmuş yatur her köşede evrāk-ı zer-kārı

322

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

İner çāh-ı zenehdânına yārüñ zülf-i mekkārı
Şuya iltüp yine şusuz getürdi çok giriftārı

317 Ü1. 140a, Ü2. 164a, VE. s. 467, T1. 142a, T2. 68a

318 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 142a, T2. 68a

319 Ü1. 142a, Ü2. 166a, VE. s. 476, T1. 142a, T2. 68a

olsun: olsa T1, T2

320 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 142a, T2. 68a

321 Ü1. 146a, Ü2. 170a, -VE, T1. 142a, T2. 68a

322 Ü1. 142b, Ü2. 166b, VE. s. 479, T1. 142a, T2. 68a

Şuya iltüp yine: İletdi şuya ve T1, T2

323

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Çıkmaz yâr tîgin tîr atup öldürmedür kârı
Getürmez yanına zirâ yakın hiç 'âşık-ı zârı

324

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Naqd-i cāna alalum kâle-i vaşl-ı yâri
Şem' ü pervâne-şifat germ idelüm bāzârı

325

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Dürd-i elem iç bāde-i ikbāl sürüldi
Gam bārını çek resm-i mürüvvet götürüldi

326

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Seher kim pertev-i mihr-i cemālin gül-şene şaldı
Ser-â-ser güller anda kendüsin devşürmeden kaldı

327

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

Büse-i la'li yârüñ eyler ihyâ mürdeyi
Dil virenler dürr-i dendânına döymiş hurdeyi

328

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

Nāvek-i āhum şadāsın varise güş eyledi
Halka halka zülfile rüyın zirih-püş eyledi

323 Ü1. 146a, Ü2. 170a, TVE. s. 503, 1. 142b, T2. 68a

324 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 142b, T2. 68a

325 Ü1. 142b, Ü2. 167a, VE. s. 480, T1. 142b, T2. 68a

326 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 142b, T2. 68a

327 Ü1. 143b, Ü2. 167b, VE. s. 484, T1. 142b, T2. 68a

328 Ü1. 143b, Ü2. 167b, VE. s. 485, T1. 142a, T2. 68a

329

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yine gül-şen kirm-i şeb-tâbın nümâyân eyledi
Husrev-i mülk-i çemen güyâ çerâgân eyledi

330

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âh-ı dilden hıfz için âyine-i ruhsârını
Yâr rû-gerdân olur gördükçe ben gam-h'yârını

331

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Zulmet-i ebrile şebden seçemezler rûzı
Şöyle eyyâm-ı gamuñ böyle olur nev-rûzı

332

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Bezm-i şafâda bâde-i gül-gün sürülmedi
Gam ceysinüñ tedâriki hergiz görülmedi

333

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Refte refte bir hayâl itdi gam-ı hicrân beni
Şefkat eylerdi göreydi ol şeh-i hübân beni

334

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Hâke ber-â-ber eyler isek sâye-veş teni
Ol âfitâb-ı hüsn komaz kaldurur beni

329 -Ü1, -Ü2, VE. s. 499, T1. 142b, T2. 68a

330 Ü1. 145a, Ü2. 169a, -VE, T1. 142b, T2. 68b

331 Ü1. 145b, Ü2. 170a, -VE, T1. 142b, T2.68b

332 Ü1. 146b, Ü2. 170b, VE. s. 491, T1. 142b, T2. 68b

333 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 142b, T2. 68b

334 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 142b, T2. 68b

335

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

Çorçutma cevr-i dilber ile ey 'adü beni
Ben cevrini cefâ bilürin bilmezin seni

336

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

Dä'im hadeng-i cevre nişân eyleyüp teni
Gözden bırakma nâvek-i gamzeñ gibi beni

337

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Nâsih sözünüñ olmayalum zâr u zebünü
Cevher-şiken-i 'aql idelüm seng-i cününi

338

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

Mecnün-ı gam kırarsa eger heft-câmını
Sâkı-i dehrden alıma intikâmını

339

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

Az görme mübtelâ-yı gamuñ bād-ı ahını
Hâke düşürdi ol nice şâhuñ külâhını

340

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Çaçan ağıyarile seyre çıkar dirlerse cânanı
Ser-i küyün şular 'ışk ehlinüñ eşk-i firāvânı

335 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 142b, T2. 68b

336 Ü1. 141a, Ü2. 165a, VE. s. 470, T1. 142b, T2. 68b

337 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 142b, T2. 68b

338 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 142b, T2. 68b

339 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 142b, T2. 68b

340 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 142b, T2. 68b

341

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Zülfi zencirine bend itdi dilile cânı
Oldılar şan iki deryüze-ger-i zindānī

342

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Mürde-i ğuşşa bulur anuñla āhır cânı
Diseler bāde-i nāba n'ola rüḥ-ı şānī

343

Mefā'ilün Fe'ilätün Mefā'ilün Fe'ilün

Seḥer ki kıldı süm-i esb-i Āşaf-ı şānī
Nücüm-ı sa'dile büşiş cihānı nūrānī

344

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Şu deñlü kelleler yığdı o şāhuñ tığ-i ḥün-pāşı
Ser-i küyında irdi göklere 'aşıklarun başı

345

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

Yaşdanur dil-ḥasteler yārün işigi taşını
Kangı taş katıysa düşmen aña ursun başını

341 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 142b, T2. 68b

342 Ü1. 145a, Ü2. 169b, -VE, T1. 142b, T2.68b

anuñla bulur āhır: bulur çünki anuñla Ü1, Ü2

343 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 142b, T2. 68b

344 Ü1. 139a, Ü2. 163a, VE. s. 466. T1. 142b, T2. 69a

345 -Ü1, -Ü2, VE. s. 467. T1. 142b, T2. 69a

346

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Benümle müdde'i beyninde dün çok mâcerâ düşdi
'Aceb mi şād u hürrem olsa dil şahid baña düşdi

347

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Döstum az görme nār-ı sine-i ğam-ı h'vāruñı
Ol degül mi böyle rengin eyleyen ruhsāruñı

349

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Egerçi 'arz-ı cemāl itseñ āfitāb gibi
Muhabbet ehli tenin päreler seḫāb gibi

350

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Kūyuña varmağičün ğam baña tedbir itdi
Bilmesün diyü 'adü şeklümi tağyir itdi

351

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Pir-i hured naşihat idüp gönlüme didi
Fāş itme rāz-ı 'ışkı severseñ Muḫammed'i

352

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Oldı bir şūḫuñ bu cān-ı nā-tüvān üftādesi
Yaluñuz bir ben degül cümle cihān üftādesi

346 Ü1. 141a, Ü2. 165b, VE. s. 471, T1. 142b, T2. 69a

348 Ü1. 141a, Ü2. 165b, -VE, T1. 142b, T2. 69a

349 Ü1. 141b, Ü2. 165b, VE. s. 474, T1. 142b, T2. 69a

Egerçi: Eger ki Ü1, Ü2

350 Ü1. 141b, Ü2. 165b, VE. s. 474, T1. 142b, T2. 69a

351 Ü1. 151a, Ü2. 176a, VE. s. 476, T1. 143a, T2. 69a

352 -Ü1, -Ü2, VE. s. 477, T1. 142b, T2. 69a

353

Mefā'ilün Fe'ilätün Mefā'ilün Fe'ilün

Ġamuñla añdururın ħalka Ķays u Kūh-ken'i
Ululara ħatup aĝlamalu degül mi beni

354

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Ĥarīm-i vaşla yol virmez açılmaz bāb-ı iĥsānı
Görüp 'aşıkların açmaz ħor ol der-bān-ı sultānı

353 -Ü1, -Ü2, VE. s. 478, T1. 143a, T2. 69a

354 Ü1. 149b, Ü2. 174a, VE. s. 478, T1. 143a, T2. 69a

MUTĀYEBĀT-I METĀLĪ' *

ḤARFÜ'L-ELİF

355

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Kimden ola āh u feryāduñ diyü sorduñ baña
 Āh senden dilberā feryād senden dilberā

356

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

İtse destārın sıyeh-gālib n'ola ehl-i riyā
 Her zamān dil-mürdeler mātemde olmağdur revā

357

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Eger yögısa zerüñ gelmez ol nigār saña
 Yüzüñ elüñe alup varasın meger sen aña

358

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Ol büt-i ra'nâyı göstermez 'adü-yı bed-likā
 Dini ayru kâfir itmez itdüğün anuñ baña

* Mutâyebât-ı Metâli' başlığı sadece T1 ve T2'de bulunmaktadır. Bu bölümde mevcut matlaların bir kısmı Ü1, Ü2 ve VE'de de bulunmaktadır. Bu bölüm de T1 ve T2'de elif-bâ tertibi üzeredir.

355 Ü1. 147a, Ü2. 162b, -VE. T1. 143a, T2. 69a

356 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 143a, T2. 69a

357 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 143a, T2. 69a

358 Ü1. 143a, Ü2. 162b, VE. s. 481, T1. 143a, T2. 69b

anuñ: añlar T1, T2

HARFÜ'L-ÇİM

359

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

Dilerseñ eger def'-i gam her zamân iç
Mey-i âteşin bulmaziseñ duhân iç

HARFÜ'D-DĀL

360

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

İtdi bir Rûmî güzel 'âşıkları zülfine bend
Yelkeni altına aldı cümlesin ol şeh-levend

HARFÜ'R-RĀ

361

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

O Rûmî dilberün 'uşşâkıdur halk-ı cihân yek-ser
Anuñçün her kimi görse bağa 'âşık diyü söyler

362

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Kaçan kim halka-i tevhide girse ol peri-peyker
Görenler hep bu devrün Yüsuf-ı Ken'an'idur dirler

363

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Ol şüh için ey dil dime hürî ya melekdür
Ne geldi anuñ gibi güzel ne gelecekdür

359 Ü1. 151a, Ü2. 176a, -VE, T1. 143a, T2. 69b

360 Ü1. 148b, Ü2. 173a, -VE, T1. 143a, T2. 69b

361 Ü1. 148b, Ü2. 143a, -VE, T1. 173b, T2. 69b

362 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 143a, T2. 69b

363 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 143a, T2. 69b

364

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Günde biñ 'aşık helāk eylerse haqqā azdur
Ol kul oğlu dañi kundağdan tüfeng-endāz dur

365

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Her kaçan ben bendesin gelsün diyü yār el urur
Şan yıkılmış kalbümü yapmağa mi'mār el urur

366

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Sāğar-ı rindāna burun batırup süfi içer
Gerçi şorsañ kimsenüñ hergiz gülin koğmaz geçer

367

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

'Aqlum hemişe şifte göñlüm hevāyidür
Hep çekdügüm o cām-ı lebüñden tolayıdur

368

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Zevrağ-ı mey çekerüz dem-be-dem ey Rabb-i Ğafür
Mücrimüz eyleme bañr-i keremüñden bizi dūr

364 Ü1. 149a, Ü2. 173b, -VE, T1. 143a, T2. 69b

365 Ü1. 149a, Ü2. 173b, VE. s. 471, T1. 143a, T2. 69b

urur: ider Ü2

366 Ü1. 149a, Ü2. 174a, -VE, T1. 143a, T2. 69b

367 -Ü1, -Ü2, VE. s. 493, T1. 143a, T2. 69b

368 Ü1. 149b, Ü2. 174b, VE. s. 482, T1. 143a, T2. 69b

Mücrimüz: Umaruz Ü2

369

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Hümâsın lik resmün sifle dillerle konuşmağdur
Egerçi kâmetün bälâdur ammâ gönlün alçağdur

370

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Meger ki derd-i devâre 'ilâc ider her bâr
Duğân-ı âh iğer oldı sipihr-i kec-reftâr

371

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ğaddine yârün şanevber bâğda mâ'il geğer
Ol daği söyletseler ħâlince ehl-i dil geğer

372

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Şol nihâl-i tâze kim gül yüzlü cânânum sever
Görmeden ħazğ eylesem her dem n'ola cânum sever

373

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Görüp ħağğ geldüğün öpdürdi dilber ellerin vâfir
Bugün nerrâd-ı bezm-i 'iğğ olanlar itdi dest âğir

374

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Didiler her ħademünde nice biğ baş yatur
Gülüp ol şüh-ı cefâ-piğe didi taş yatur

369 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 143a, T2. 69b

370 Ü1. 150a, Ü2. 174b, VE. s. 483, T1. 143a, T2. 69b

371 Ü1. 150a, Ü2. 175a, -VE, T1. 143a, T2. 70a

372 Ü1. 151a, Ü2. 175b, -VE, T1. 143a, T2. 70a

yüzlü: yüz Ü1

373 Ü1. 151a, Ü2. 176a, VE. s. 488, T1. 143a, T2. 70a

374 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 143b, T2. 70a

375

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Karşumuzdan ider ağıyârile ol mâh güzer
Gelmez ammâ ki bizüm yanumuza ay geçer

HARFÜ'Ş-ŞİN

376

Mefâ'ilün Fe'ilätün Mefâ'ilün Fe'ilün

Bu gâruñ eylese Aşhâb-ı Kehf vaşfını güş
Olurdu her birisi h'vâb-ı reşkden bî-hüş

377

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Mâlik-i zer olmayanuñ hâli diger-günmiş
Bilmedük miftâhı genc-i himmetüñ altunmuş

HARFÜ'L-'AYN

378

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Çalmadı yârânile hergiz ümid-i ictimâ'
Biz didük mâh-ı sıyâmuñ evvelinde el-vedâ'

HARFÜ'L-KÂF

379

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

'Azm-i gül-zâr eylemez dil bulmayınca yâri çak
Gönçe tıflınuñ var ey şebnem başına akçe taş

375 Ü1. 144a, Ü2. 168b, -VE, T1. 143b, T2. 70a

376 Ü1. 149b, Ü2. 174b, VE. s. 480, T1. 143b, T2. 70a

377 Ü1. 151a, Ü2. 176a, VE. s. 481, T1. 143b, T2. 70a

378 Ü1. 150a, Ü2. 175a, VE. s. 491, T1. 143b, T2. 70a

379 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 143b, T2. 70a

HARFÜ'L-KĀF

380

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Tenümde gül gibi dağlar yakup elifler çek
Elifle vardı çiçek oynama rakıble tek

381

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Haddini kendüye bildürse 'adü-yı dünüñ
'Afv iderdük nice yıllık günehin gerdünüñ

382

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Muttaşıl dâmenin elden komıyorlar yârüñ
Şakın ey dil tutamı havlu degül ağyârüñ

383

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

'Aceb mi olmasa te'siri âh u zârumuzuñ
Karardı kalbi duhân içmeden kibârumuzuñ

384

Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün

Olmazdı hâli böyle 'uşşâk-ı hâk-sârüñ
Olsaydı başı elde şeb-diz-i zülf-i yârüñ

380 Ü1. 149a, Ü2. 173b, -VE, T1. 143b, T2. 70a

381 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 143b, T2. 70a

Haddini: Kaddini T2

382 Ü1. 141a, Ü2. 165a, VE. s. 470, T1. 143b, T2. 70a

383 Ü1. 150a, Ü2. 174b, VE. s. 482 (mükerreren s. 504'de), T1. 143b, T2. 70a

384 Ü1. 150b, Ü2. 175a, VE. s. 493, T1. 143b, T2. 70a

385

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Dili kaçd itse kebâb eylemege mest gözüñ
Kimseye açma bu râzı bişürüp söyle sözün

386

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Biz de bir dem guşsa-i dehri ferâmüş eylesek
Aķşu'ya varsaķ seher cām-ı 'araķ nüş eylesek

387

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Aķıdur dilleri ol turre-i 'anber-fāmuñ
Çog olur gāyetile āb-ı revānı Şām'uñ

388

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Ber-i naħl-i emeldür bu diyü 'uşşāķ-ı nālānuñ
Bir olmaz nesneye beñzetdiler sib-i zenehdānuñ

HARFÜ'L-LĀM

389

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Dilberüñ būs u kinārın tırma medħ eyler gönül
'Aķlı yokdur her ne isterse anı söyler gönül

385 Ü1. 150b, Ü2. 175b, VE. s. 489, T1. 143b, T2. 70b

386 Ü1. 150b, Ü2. 175b, VE. s. 492, T1. 143b, T2. 70b

387 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 143b, T2. 70b

388 Ü1. 151a, Ü2. 175b, -VE, T1. 143b, T2. 70b

389 Ü1. 149b, Ü2. 174a, VE. s. 479, T1. 143b, T2. 70b

390

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Fıkr-i zülf ü gam-ı haıtuñla olup şifte-hâl
Başumı kaşımağa degmez elüm şâne-mişâl

HARFÜ'L-MİM

391

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Vaqt-i güldür vuşlata gäyet iver cānum benüm
Hāzır olsun vaqtine ol verd-i handānum benüm

392

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Āh kim bir berberün älüfte vü mecnūnuyam
Ol nice başlar keser fettānuñ meftūnuyam

393

Mefā'ilün Fe'ilätün Mefā'ilün Fe'ilün

Tenüm pür eylerise zaḥm-ı tığile yārüm
Ölince aña du'alar ider dil-i zārüm

394

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Virmedi baña elem zaḥm-ı dil-i ḥün-pāşum
And içersem de eger aña ağırmas başum

390 Ü1. 141a, Ü2. 165a, -VE, T1. 143b, T2. 70b

391 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 143b, T2. 70b

392 Ü1. 149a, Ü2. 173b, VE. s. 471, T1. 143b, T2. 70b

bir: -T1, -T2

393 Ü1. 149a, Ü2. 174a, -VE, T1. 143b, T2. 70b

394 Ü1. 149b, Ü2. 174a, VE. s. 479, T1. 143b, T2. 70b

395

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Görmedi hüsn-i nazar nazm-ı dürer-bârum benüm
Bahtı yok ebkâra döndi cümle efkârum benüm

396

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Sîphre büy-ı gül-i âfitâb virdi zükâm
Duḡân içürdi seḡer âh-ı 'âşık-ı nâ-kâm

397

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Olur erbâb-ı dile bu gazelümden ma'lüm
Nazm olunsa nic'olurmuş hezeyân-ı maḡmüm

398

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Rüy-ı zerd üzre revândur eşk-i ḡün-pâşum benüm
Şandı Nilüfer Şuyı her seyr iden yaşum benüm

399

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Alurdi hemân cânını ol şūḡ-ı cihânım
'Âşık aña bir kerre diseydi ḡoma cânım

400

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Dü-tâ ḡaddüm görüp seyr eyle ḡavz-ı çeşm-i giryânım
Kemer seyrinde n'eylersin benüm sulḡân-ı ḡübânım

395 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 143b, T2. 70b

396 Ü1. 150a, Ü2. 174b, VE. s. 482, T1. 143b, T2. 70b

Duḡân: Dütün VE

397 -Ü1, -Ü2, VE. s. 503, T1. 144a, T2. 70b

398 Ü1. 150b, Ü2. 175b, VE. s. 492, T1. 144a, T2. 70b

399 Ü1. 151a, Ü2. 176a, -VE, T1. 144a, T2. 71a

400 Ü1. 150a, Ü2. 175a, VE. s. 484, T1. 144a, T2. 71a

ḡavz-ı: âb-ı Ü1, Ü2

sulḡân-ı ḡübânım: serv-i ḡirâmânım Ü1, Ü2

401

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Güyâ sütün-ı hayme-i ma'nâ olup kalem
Hayyâm-ı çarsü-yı rubâ'î benem bu dem

HARFÜ'N-NÜN

402

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Zülfüne kendin ber-â-ber tutduğıçün itdi kin
Bulsa yerdî sünbül-i müşkini her âhü-yı Çin

403

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Bakmaz oldu tıfl-ı eşke ol meh-i nâ-mihribân
Anuñiçün düşmeden hâlî degüldür her zamân

404

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Görünmez idi cüy-şifat şekl-i kehkeşân
Yürütmeseydi şu şaman altından âsümân

405

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Ebruların kazıtsa ger ol haydarî civân
N'eyler kemânı nâvek-i müjgân-ı dilberân

401 -Ü1, Ü2. 173b, -VE, T1. 144a, T2. 71a

402 Ü1. 149a, Ü2. 173b, -VE, T1. 144a, T2. 71a

müşkini: miskini Ü1, Ü2

403 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 144a, T2. 71a

404 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 144a, T2. 71a

405 Ü1. 149a, Ü2. 173b, -VE, T1. 144a, T2. 71a

406

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Leşker-i endüh u gam mağlûb iderdi her zamân
Kulle-i burc-ı şafâda itmesem gâhi duhân

407

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Çıkalı mühre-i hubb hokka-i berş ü ma'cün
Oynadur oldı bizi şa'bede-bâz-ı gerdün

408

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Buluşmağıçün varuridüm küyına her ân
İhmâle buluşdurmasa ol âfet-i devrân

409

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Mısr-ı hüsnüñ şahıdur ol Yûsuf-ı gül-pirehen
Yaramaz düş görmez anuñ câme-ğ'vâbına giren

410

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Gâhi der-i ikbâl açılır geh der-i hürmân
Haqqâ ki 'aceb der-beder itdi bizi devrân

406 Ü1. 150a, Ü2. 174b, VE. s. 499, T1. 144a, T2. 71a

407 Ü1. 150b, Ü2. 175a, VE. s. 490, T1. 144a, T2. 71a

ma'cün: afyün Ü1, Ü2

408 Ü1. 150b, Ü2. 175b, VE. s. 488, T1. 144a, T2. 71a

409 Ü1. 149a, Ü2. 173b, -VE, T1. 144a, T2. 71a

410 Ü1. 146a, Ü2. 170b, VE. s. 490, T1. 144a, T2. 71a

ikbâl: ihsân Ü1, Ü2

ḤARFÜ'L-HÂ'

411

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Olur menzil nice mihr-i münir ü mäh-ı tábâna
Bu ğarı beñzedürsem vechi yok mı burc-ı keyvâna

412

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Bakanlar ser-nigün iken o rakķas-ı dil-ârâya
Kad-i 'ar'ar-ı ħırâmın beñzedürler naĥl-i Tübâya

413

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Ĥüsn-i edeb-i yâr-i dil-ârâ sebebiyle
Naķd-i dil ü cân gitdi elümden edebiyle

414

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bu dil-i pür-ĥünümü sâgar-şifat alduñ ele
İsterin kim sâkiyâ her tutduĥın âsân gele

415

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ol civân-ı nev-zuhûr oldı serir-i ĥüsne şâh
Şâm olaldan şâm peydâ olmadı bir böyle mäh

411 Ü1. 149b, Ü2. 174b, VE. s. 480, T1. 144a, T2. 71a

412 Ü1. 150a, Ü2. 174b, VE. s. 484, T1. 144a, T2. 71b

413 Ü1. 150a, Ü2. 174b, VE. s. 484, T1. 144a, T2. 71b

414 Ü1. 150a, Ü2. 175a, VE. s. 491, T1. 144a, T2. 71b

415 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 144a, T2. 71b

416

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Metâ'-ı şabr u naqd-i cânı virdüm kâmet-i yâre
Kıyâmet yoğsulı oldum düşelden 'ışk-ı dil-dâre

417

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Kağı dilber kim alışmaz 'âşık-ı nâ-kâmile
Rûzigâr eyler 'uqûbet haţt-ı bî-hengâmile

418

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Ferzîn-i cihân olmuşidüm lik zamâne
Gezdürdi beni miñnetile hâne-be-hâne

HARFÜ'L-YÂ'

419

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Cefâ-yı haddün efzün oldı haţtı zâhir olmaz mı
Metâ'-ı hüsni ol şüh-ı cihânun âhir olmaz mı

420

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Cihân hep sâkı-i dehrün mey-i kahrıyle mest oldı
Şafâ câmı dağı Cemşid elindeyken şikest oldı

416 Ü1. 147a, Ü2. 171b, VE. s. 488, T1. 144a, T2. 71b

417 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 144a, T2. 71b

418 Ü1. 151a, Ü2. 175b, -VE, T1. 144a, T2. 71b

419 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 144b, T2. 71b

420 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 144b, T2. 71b

421

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Müyesser olmadı hâlvette bulmak ol dil-ârâmı
Bu hammâmuñ egerçi Şofular Hammâmı'dur nâmı

422

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Bilür bārân-ı eşk-i dide-i 'uşşâk-ı nālânı
'Aceb mi ol kul oğlu her zamânda giyse bārâni

423

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Bu devr içre bulanlar 'izzet ü cāhıyle 'unvânı
Felek gibi irâqdan gösterürler âdeme anı

424

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ṭıfl-ı gonçe bülbülün her dem yarardı başını
Almasaydı mihr-i 'âlem-tâb elinden taşını

425

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Yâd eylemezse ey gönül ol bi-vefâ seni
Şabr eyle belki bir gün ola kim aña seni

426

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bir gülün Şaķız'da dil oldı nevâ-keş bülbüli
Bilmezidüm böyle zibâ olduğın Şaķız güli

421 Ü1. 149b, Ü2. 174a, VE. s. 479, T1. 144b, T2. 71b

422 Ü1. 150a, Ü2. 175a, VE. s. 490, T1. 144b, T2. 71b

423 Ü1. 150b, Ü2. 175a, -VE. T1. 144b, T2. 71b

424 -Ü1, -Ü2, -VE. T1. 144b, T2. 71b

425 Ü1. 139a, Ü2. 163a, VE. s. 466, T1. 144b, T2. 71b

426 Ü1. 149b, Ü2. 174a, VE. s. 480, T1. 144b, T2. 72a

427

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

'İşk ehli derûnında hayâl-i ruḥ-ı dil-dâr
Yûsuf gibidür kim ola zindâna giriftâr

428

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Âyinedür cemâli o yârûn cihân-nümâ
Dünyâyı kaç bucağ idügin gösterür baña

429

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Cüdâ olmaz dil ü cân ü serümden âteş-i miḥnet
Vücûdum nüshâsın yakmağıcün yazmış yed-i Kudret

430

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

O mest-i bezm-i 'izz ü nâz olan şüḥ-ı sitem-kârum
Kapanmaz mey-kede isterse görsün çeşm-i ḥün-bârum

431

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Müy-ı ḥâlûn seyr idüp gönlüm olaldan pür-heves
Ser-be-ser dünyâ degüldür çeşmüme per-i meges

427 Ü1. 138b, -Ü2, -VE, -T1, -T2

428 Ü1. 139b, Ü2. 162b, -VE, -T1, -T2

baña: saña Ü2

429 Ü1. 139b, Ü2. 163b, -VE, -T1, -T2

430 Ü1. 139b, Ü2. 163b, -VE, -T1, -T2

431 Ü1. 139b, Ü2. 163b, -VE, -T1, -T2

432

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Dil-i dānā olup naṭ'-ı fenānuñ vākıf-ı rāzı
Toḡuz ḡatdan görür bāziçe-i çarḡ-ı daḡal-bāzı

433

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Söyleşür aḡyārile baş başa olmuş ol perı
Ey dil-i divāne sen ṡırmaz gezersin serseri

434

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Ḳorḡarın kām almadan ḡaṡṡ ḡaplaya yārüñ femin
Güm kıla bāziçe-i eyyām bir gün ḡātemin

435

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Oldı şad-pāre tüḡ-i ḡamla tenüñ
'Āşık olmak nene yarardı senüñ'

436

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Ḡamuñla n'olduḡın ḡāl-i dil-i pā-māl bilmezsın
Diriḡā ey ṡabīb-i cān u dil hiç ḡāl bilmezsın

437

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Ḡamuñla aḡlum alup eyledüñ za'if teni
Ne kimseyi bilürem ben ne ḡōd kimesne beni

432 Ü1. 140a, Ü2. 163b, -VE, -T1, -T2

433 Ü1. 140a, Ü2. 164a, -VE, -T1, -T2

434 Ü1. 140a, Ü2. 164a, -VE, -T1, -T2

435 Ü1. 140b, Ü2. 164b, -VE, -T1, -T2

436 Ü1. 140b, Ü2. 164b, -VE, -T1, -T2

437 Ü1. 141a, Ü2. 165a, VE. s. 469, -T1, -T2

438

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Seherden pertev-i mihr-i cemâli gül-şene şaldı
Gül-i ra'nâlar anda kendüsin devşürmeden kaldı

439

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

Başum hevâ-yı 'ışkıla pürdür gamuñda dâ'imâ
Kıldı beni sevdâlaruñ divâne-i ser-der-hevâ

440

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Ol serv-i revân gül-şen-i cân içre tutar yer
Hergiz tutamaz yerin anuñ gayrı güzeller

441

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Uyumam şubha degin fikr-i vişâlüñle senüñ
Gice yıldız şayarın hasret-i hâlünle senüñ

442

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

İrişmez degme bir derdiyle desti 'âşık-ı zâruñ
Tutulmaz şeb-rev-i 'ayyârdur gisüsü ol yârüñ

443

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Bir âfitâb-ı hüsne gönül bağlamuş o mäh
Zibâ yaraşdı haqq bu ki ol şem'a düd-ı âh

438 Ü1. 143a, Ü2. 167a, VE. s. 481, -T1, -T2

439 Ü1. 144b, -Ü2, VE. s. 491, -T1, -T2

440 Ü1. 144b, Ü2. 168b, -VE, -T1, -T2

441 Ü1. 144b, Ü2. 168b, VE. s. 494, -T1, -T2

442 Ü1. 144b, Ü2. 169a, -VE, -T1, -T2

443 Ü1. 144b, Ü2. 169a, -VE, -T1, -T2

444

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

ıl nazar päyüña düŒdükçe dil-i nälänüm

Böyle dil az düŒer ey Œeh-i 'äli-Œänüm

445

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Räh-ı küy-ı yär pürdür kelle-i hün-päŒdan

Varma isterseñ eger sen de geçersin başdan

446

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

BeñzedürmiŒ yazduğın naŒına ol meh-peykerüñ

Görmeden haz itmez oldum Œüretin Œüret-gerüñ

447

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Rüyuñ görüñdi käkülüñi aldurınca bäd

Geldi zuhüra ma'ni-i "*en-nür fi's-seväd*"

448

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Firat-i zülfüñle kărüm näle-i Œebhizdür

HaŒret-i la'lüñle çeŒmüm säĖar-ı leb-rizdür

449

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Sözlerüm dürr ü güherdür dime dürr ü güheri

Kimse güŒına omaz olmasa yanında zeri

444 Ü1. 144b, Ü2. 169a, -VE, -T1, -T2

445 Ü1. 145a, Ü2. 169a, -VE, -T1, -T2

446 Ü1. 145a, Ü2. 169a, -VE, -T1, -T2

447 Ü1. 145a, Ü2. 169a, -VE, -T1, -T2

448 Ü1. 145a, Ü2. 169b, -VE, -T1, -T2

449 Ü1. 145a, Ü2. 169b, -VE, -T1, -T2

450

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Her zamān sūzān olur bir rüy-ı âteş-nākile
Ehl-i 'ıŝkuñ farkı yokdur hiç has u hāşākile

451

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Yine gül âteşini bād fūrūzān itdi
'Andelībūñ dil-i nālānımı sūzān itdi

452

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Seher ki gül-şene gelsün diyü peri-rüyān
Su üzre dā'ireler çizdi kaçre-i bārān

453

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Gel ey sākī bilindi kıymeti yākut-ı şahbānuñ
Yazılsun dest-i luṭfuñla humārı mey-perestānuñ

454

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Görüp ben hastesin bilmezlenür ol şūḥ-ı mekkāre
Meger kim naqd-i cānı ölüyorken bildürem yāre

455

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

'Aceb mi mā'il olsam zılline bīd-i gül-istānuñ
Olurmuş çünki cennet sāyesinde tiğ-i berrānuñ

450 Ü1. 145b, Ü2. 169b, -VE, -T1, -T2

451 Ü1. 145b, Ü2. 169b, -VE, -T1, -T2

452 Ü1. 145b, Ü2. 170a, -VE, -T1, -T2

Seher ki: Seherden Ü2

453 Ü1. 145b, Ü2. 170a, VE. s. 494, -T1, -T2

454 Ü1. 145b, Ü2. 170a, VE. s. 494, -T1, -T2

455 Ü1. 145b, Ü2. 170a, VE. s. 494, -T1, -T2

456

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Ehl-i bezme irgürüp cām-ı şārābı sākıyā
Cevher-i 'aqla degış la'l-i müzābı sākıyā

457

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Kaşdum oldur ki olup bu dil-i sevdā-zede mest
Vire bir ayāğıla kāse-i gerdüna şikest

458

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Bañā meyl itmek umam ol gāzāl-ı şive-kārumdan
Meger kim hāk olam otlar bite yer yer mezārumdan

459

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

'Āşık-ı zārı hadeng-i gānzesi dil-riş ider
Nize-i müjgānını ammā dem-ā-dem piş ider

460

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

İstedükçe bulımaz dil o perī-simāyı
Öyle bir hūb bulunmaz arasañ dünyāyı

461

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Terahhum eylemez gördükçe dilber çeşm-i giryānum
Nem-i eşkinden almaz 'āşıkun ol mihr-i rahşānum

456 Ü1. 145b, Ü2. 170a, VE. s. 494, -T1, -T2

457 Ü1. 146a, Ü2. 170b, -VE, -T1, -T2

458 Ü1. 146a, Ü2. 170a, -VE, -T1, -T2

459 Ü1. 146a, Ü2. 170b, VE. s. 490, -T1, -T2

460 Ü1. 146a, Ü2. 170b, VE. s. 490, -T1, -T2

461 Ü1. 146a, Ü2. 170b, VE. s. 491, -T1, -T2

462

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
 Kalmadı bir hûb kim olmaya nâlânuñ senüñ
 Kamlular zindânıdur çâh-ı zenehdânuñ senüñ

463

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 Girerdüm hâke çokdan guşşadan bir kimse hâk olsa
 Ben olurdum eger gam çekmeden âdem helâk olsa

464

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
 Virür şeb-diz-i haţ u tîg-i gamze hüsnine 'unvân
 Atuñ yügrük kılıcuñ keskin olsun ey şeh-i hûbân

465

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün
 Âlüfte olup 'aql u dil ü cân haţ-ı yâre
 Dîvânelügüm düşdi bu yıl köhne bâhâra

466

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün
 Dil bâg-ı hüsn-i dilberi tenhâ bulursa ger
 Bî-ihtiyâr bir iki şeftälüsin öper

467

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün
 'Âşık görünce kalmadı kalbinde hiç emel
 Oldı leb-i haţ-âveri şan şerbet-i ecel

-
- 462 Ü1. 146b, Ü2. 170b, VE. s. 489, -T1, -T2
 463 Ü1. 146b, Ü2. 171a, VE. s. 489, -T1, -T2
 464 Ü1. 146b, Ü2. 171a, VE. s. 492, -T1, -T2
 465 Ü1. 146b, Ü2. 171a, VE. s. 492, -T1, -T2
 466 Ü1. 146b, Ü2. 171a, VE. s. 489, -T1, -T2
 467 Ü1. 146b, Ü2. 171a, VE. s. 490, -T1, -T2

468

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Qalmamışdur reşkümüz İskender'e cānā bizüm
Her kaçan görsek yüzün olur bütün dünyā bizüm

469

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Gezer ser-geşte-i küy-ı cünün olmuş dil-i zārum
Eger seng-i cefā atsa kayırmaz tıflıdır yārüm

470

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Şormaz o yār hāl-i dil-i nā-tüvānumuz
Āhir nefesde beste olunca zebānumuz

471

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Şeb-i tār içre kâşid virse baña nāmeñi şāhum
Hemān bir şem'-i sūzān hāzır eyler şu'le-i āhum

472

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

Saña beñzer melek bulmadı şāhum
Zevāyā-yı sipihri gezdi āhum

473

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

'Adūya söyleyüp meclisde dā'im iltifāt eyler
Baña da söyle dirsem saña söz degmez dir o dilber

468 Ü1. 146b, Ü2. 171a, VE. s. 490, -T1, -T2

469 Ü1. 146b, Ü2. 171a, VE. s. 492, -T1, -T2

470 Ü1. 147a, -VE, -T1, -T2

471 Ü1. 147a, Ü2. 171a, VE. s. 492, -T1, -T2

472 Ü1. 147a, Ü2. 171b, VE. s. 489, -T1, -T2

473 Ü1. 147a, Ü2. 171b, -VE, -T1, -T2

474

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Mevsim-i gül-geşt-i gül-zâr irdi hem bayrâmdur
Zevrağ-ı mey devridür zirâ güzel eyyâmdur

475

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Sineñ gibi nâzik mi şanur sinesin ey cân
Komaz mı elin gögsine hiç zümre-i hübân

476

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Hâk itdi gözüüm nakd-i sirişkûñ nazaruñda
Hakğ-ı nazarum kaldı senüñ hâk-i derüñde

477

Mef'ülü Fä'ilätü Mefâ'ilü Fä'ilün

Fevkinde hüb yok diseler itme iştibâh
Ol şûha beñzemez ne ferişte ne mihr ü mäh

478

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Nice kâfir-kîşe baş egdürdi istignâyile
Söyleşilmekden qalındı ol büt-i ra'nâyile

479

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Çekelüm turma dilâ bâr-ı belâsın yârüñ
Luţfa haml eyleyelüm cevr ü cefâsın yârüñ

474 Ü1. 147a, Ü2. 171b, -VE, -T1, -T2

475 Ü1. 147b, Ü2. 172a, -VE, -T1, -T2

476 Ü1. 147b, Ü2. 172a, -VE, -T1, -T2

477 Ü1. 147b, Ü2. 172a, -VE, -T1, -T2

478 Ü1. 147b, Ü2. 172a, -VE, -T1, -T2

479 Ü1. 147b, Ü2. 172a, -VE, -T1, -T2

480

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bağrı hün olsa n'ola nâfe-i 'anber-bünüñ

Oldı üftâde-i çeşmi o gözi âhünüñ

481

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Birbiriyle yarışur ol la'l-i nâb u câm-ı mül

Sâğar-ı şahbâya 'âdetdür konulmağ berg-i gül

482

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

'Âşık-ı şeydâlara cânâ olursın dil-nevâz

Hakk te'âlâ eylesün zülfün gibi 'ömrün dirâz

483

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Gözüm dünyâyı görmez olmasam ruhsârufîa nâzır

Bu gül-şende açılmaz gün yüzünsüz gonçe-i hâtır

484

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Dâ'im olmazdı şerâr-ı âhumuz efrühte

Olmasayduğ her zamân 'ışkıyle âhter-sühte

485

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Nice âh itmeyin her dem elinden baht-vârınıñ

Baňa berki ele bārâni düşdi ebr-i gerdünüñ

480 Ü1. 147b, Ü2. 172a, -VE, -T1, -T2

481 Ü1. 148a, -Ü2, -VE, -T1, -T2

482 Ü1. 148a, Ü2. 172b, -VE, -T1, -T2

483 Ü1. 148a, Ü2. 172b, -VE, -T1, -T2

484 Ü1. 148a, Ü2. 172b, -VE, -T1, -T2

485 Ü1. 148a, Ü2. 172b, -VE, -T1, -T2

486

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Canı çağ ağızına geldi bu dil-i şeydānuñ
Büse lutf eyle hemān vaḳti degül ferdānuñ

487

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Gelür ägüşumuza dem-be-dem ol mäh bizüm
Giremez aramıza düşmen-i bed-ḥ'äh bizüm

488

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Ḳarşuña el bağlasa ḥübān n'ola ey şüh-ı mest
Mülk-i hüsnüñ şähısın sen dest ber-bälä-yı dest

489

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Yüzine yār baḳmaz incinüp ben zār u şeydānuñ
Bizümle yıldızı barışmadı ol mäh-ı tábānuñ

490

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Bilmezin n'eyleyeyin yār baña yār degül
Düşmenise uyumaz baḳtise bīdār degül

486 Ü1. 148a, Ü2. 172b, -VE, -T1, -T2
çak: çok Ü2

487 Ü1. 148a, Ü2. 173a, -VE, -T1, -T2

488 Ü1. 148a, Ü2. 173a, -VE, -T1, -T2

489 Ü1. 148b, Ü2. 173a, -VE, -T1, -T2

490 Ü1. 148b, Ü2. 173a, -VE, -T1, -T2

491

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Zevrağ-ı mey devridür oldı yem-i aḫzar çemen
Şaldı lengerler aña bir nice yerden yäsemem

492

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

N'ola ḫākister olsa äteş-i 'ışkıla bülbüller
Açar anuñla mir'ät-ı cemälün dem-be-dem güller

493

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Feyz alur dā'im hevā-yı 'ışkdan äväreler
Himmet-i pîr-i muğāndan demlenür mey-ḫväreler

494

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

Ol kim beni melāmet ider 'ışk-ı yārile
Baqsun cemāline naḫar-ı i'tibārile

495

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Dilberüm göstermez olaldan baña sünbüllerin
Dāğ-ı derdüm şanurum hep bāğ-ı 'ālem güllerin

496

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Degül keffindeki şebnem çenār-ı şahn-ı gül-zāruñ
Bahāsın elde görmiş bendesidür ḫadd-i dil-dāruñ

491 Ü1. 148b, Ü2. 173a, -VE, -T1, -T2

492 Ü1. 148b, Ü2. 173a, -VE, -T1, -T2

493 Ü1. 148b, Ü2. 173a, -VE, -T1, -T2

494 Ü1. 149a, Ü2. 174a, -VE, -T1, -T2

495 Ü1. 149a, Ü2. 174a, -VE, -T1, -T2

496 Ü1. 150a, Ü2. 175a, -VE, -T1, -T2

497

Fe‘ilätün Fe‘ilätün Fe‘ilätün Fe‘ilün

Rüze gam çekerin diyü idermiş tek ü pü
Aç da‘vâcılığın eylesün turma ‘adü

498

Mef‘ülü Fä‘ilätü Mefä‘ilü Fä‘ilün

‘Âşıkların kaçan ki şümâr eyleye o yâr
Ağyârı şaymazise ider lutf-ı bî-şümâr

499

Mef‘ülü Fä‘ilätü Mefä‘ilü Fä‘ilün

Her kanda olsa kâkül-i yârile bahş ider
Hakkâ ki ejdehâ gibi olmaz ziyâde ser

500

Fä‘ilätün Fä‘ilätün Fä‘ilätün Fä‘ilün

Görmez oldı pîr-i Ken‘ân gibi çeşm-i rüşenüm
Nür-ı çeşmüm Yûsuf-âsâ Mısr'a gitmişdür benüm

501

Fä‘ilätün Fä‘ilätün Fä‘ilätün Fä‘ilün

Tîg-i cevriyle elifler kıldı gögsümde ‘ayân
Cânuma dikdi ‘aşâyı şimdi ol şüh [-ı cihân]

497 Ü1. 150b, Ü2. 175a, VE. s. 493, -T1, -T2

498 Ü1. 150b, Ü2. 175b, VE. s. 488, -T1, -T2

499 Ü1. 150b, Ü2. 175b, VE. s. 488, -T1, -T2

500 Ü1. 150b, Ü2. 175b, VE. s. 489, -T1, -T2

501 -Ü1, Ü2. 168b, -VE, -T1, -T2

[-ı cihân]: -Ü2 (Nüshada silik olan terkinin muzâfun-ileyh kısmında bu ya da benzeri bir kelimenin bulunduğu kanaatindeyiz.)

502

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Şu 'âşık kim bakar bir kerre ol çäk-i giribâne
Anuñ çäk-i giribânı varur elbette dâmâne

503

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Ürkütme meded cevriye mürğ-i dil-i zârum
Elden çıkarursın şakın ey kıddi çenârum

504

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bakmasa hatt-ı gubâr-ı ruhuña pîr-i felek
Her zamân tutmazidi mihrile mehden 'aynek

505

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

_____ gönçe-i ra'nâ
Kendünden ider yas hemân bülbül-i şeydâ

506

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Dil-dâra nâme yazmağa 'uşşâk-ı nâ-murâd
Ser-kâsesinde düd-ı dilin eylesün midâd

507

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ṭüṭi-i dil şekker ister lik dünyâ-yı denî
Zehr-i gam nüş itdürür her gâh söyletmez beni

502 -Ü1, Ü2. 171b, -VE, -T1, -T2

503 -Ü1, Ü2. 172b, -VE, -T1, -T2

504 -Ü1, Ü2. 172b, -VE, -T1, -T2

505 -Ü1, -Ü2, -VE, T1. 136a, -T2

Nüshada mısranın baş tarafında boşluk bulunmaktadır.

506 -Ü1, -Ü2, T1. 136b, -T2

507 -Ü1, -Ü2, VE. s. 481, -T1, -T2

508

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Sinemde dâğ-ı tâze vü dirin olur bedid

Güller açıldı kimisi sürh ü kimi sefid

509

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ül

Cefâyı zamâne ider çäre âhir

Vefâ-zâde kutb-ı sipihr-i mefâhir

510

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Kenâr-ı safha-i haddünde şanma hatt-ı pür-behçet

Kitâb-ı hüsnüññ kalmışların yazmış yed-i Kudret

511

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Gehî gam yer gehî nüş eylerüz şahbâ-yı nâ-kâmı

Yazıklar hep geçen gibi geçerse 'ömrin eyyâmı

512

Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilätün Fâ'ilün

Ey kalem zülf-i nigârüñ vaşfına kaçd itme gel

İki ayagüñ çukurda ya ne bu tül-i emel

513

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Ele câm alsa dünyâyı ser-â-ser seyr idermiş Cem

Ben alsam destüme ammâ görünmez çeşmüme 'âlem

508 -Ü1, -Ü2, VE. s. 484, -T1, -T2

509 -Ü1, -Ü2, VE. s. 488, -T1, -T2

510 -Ü1, -Ü2, VE. s. 489, -T1, -T2

511 -Ü1, -Ü2, VE. s. 490, -T1, -T2

512 -Ü1, -Ü2, VE. s. 491, -T1, -T2

513 -Ü1, -Ü2, VE. s. 492, -T1, -T2

514

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Duḥān-ı āhum idüp ejdehâ-yı âteş-bār
Benümle kōrkudur oldu cihānı şimdi o yār

515

Bursa'ya Celālī Müstevli Olduḡda

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bulunan sāgar-ı meydür bu dil-i nâ-şāda
İstinādum ḡum-ı mey-ḡāneyedür dünyāda

516

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Görmedük dünyāda ḡalkuñ böyle nâ-kām olduḡın
Rûze geçdi bilmedi bir kimse bayrām olduḡın

517

Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün Fe'ülün

Olup bende-i kāmeti serv ü 'ar'ar
Gönüllü yazılsun o şāha şanevber

518

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Ḥāl-i ruḡiçün itmezidi ehl-i 'ışk cüş
Zülf-i siyāhın itmese ol yār rüy-püş

514 -Ü1, -Ü2, VE. s. 492, -T1, -T2

515 -Ü1, -Ü2, VE. s. 493, -T1, -T2

516 -Ü1, -Ü2, VE. s. 493, -T1, -T2

517 -Ü1, -Ü2, VE. s. 493, -T1, -T2

518 -Ü1, -Ü2, VE. s. 493, -T1, -T2

519

Mefā'ilün Fe'ilätün Mefā'ilün Fe'ilün
 Sözüni diñlese gül tañ mı bülbül-i zāruñ
 Karār-dāde-i hoş elhānidur bu gül-zāruñ

520

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün
 Nice eylerdi kaşuñ tağ-ı cefāyı bünyād
 Kılmasa zülf-i dil-āvizüñ eger bi'se mihād

521

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün
 Tiğ-i cevriyle elifler kıldı gögsümde 'ayān
 Sineme dikdi 'aşāyı şimdi ol şüh-ı cihān

522

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün
 Zağm-ı dendānyile hayfā düşmen-i bed-gevherüñ
 Döndi gök yāķūta şimdi la'l-i nābı dilberüñ

523

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün
 'Āli-cenābdur şu kadar ol meh-i cemāl
 Bām-ı sarāy-ı künbed-i gerdāna ta'n ider

524

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün
 Dirîğ itmez muħabbet ehli hergiz yārdan cānın
 Hemān ey gamze senden lāzım olan bir işāretdür

-
- 519 -Ü1, -Ü2, VE. s. 493, -T1, -T2
 520 -Ü1, -Ü2, VE. s. 494, -T1, -T2
 521 -Ü1, -Ü2, VE. s. 494, -T1, -T2
 522 -Ü1, -Ü2, VE. s. 494, -T1, -T2
 523 -Ü1, -Ü2, VE. s. 495, -T1, -T2
 524 -Ü1, -Ü2, VE. s. 495, -T1, -T2

525

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

Sineñde nâr-ı 'ışk mı var yoħsa Hâleti
Nazmuñ neden ki çaķ bu kadar süz-nâk olur

526

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Yüzün örter eliyle Hâleti-i zârı gördükçe
O şeh parmak tutar hıfz itmege hüsni gül-istanın

527

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

Divânelikle büsesini alurın diyü
Sa'y itme Hâleti ne virürler sefâhate

528

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Yaşuñ var iken Hâletiyâ ağlama hâlün
Yüzüñden akan nesneyi tafşile ne hâcet

529

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Dehri terk eyler idüm Hâletiyâ n'eyleyeyin
İdemem nefis dinen zâlimi hergiz münkâd

530

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

Eksüklük eylemiş tütalum bir hâtäyile
Arturma Hâlet'i sen ey mâh-ı gül-'izâr

525 -Ü1, -Ü2, VE. s. 495, -T1, -T2

526 -Ü1, -Ü2, VE. s. 495, -T1, -T2

527 -Ü1, -Ü2, VE. s. 495, -T1, -T2

528 -Ü1, -Ü2, VE. s. 495, -T1, -T2

529 -Ü1, -Ü2, VE. s. 495, -T1, -T2

530 -Ü1, -Ü2, VE. s. 495, -T1, -T2

531

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

N'ola şîrîn olursa hânesi ol verd-i ra'nānuñ

Bilürsün kim leb-i la'l-i hayât-efzâ-yı sükkerdür

532

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefā'ilü Fâ'ilün

Ol yâr va'de kıldı baña seng-i cevriñi

Añdurmadur bu Hâletiyâ bir delüye taş

533

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Çıķup yok yere istiskāya her dem istemeñ bārān

Yeter dünyālara seyl-i sirişk-i çeşm-i mazlümān

534

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Cümle bānū-yı mu'azzamları İstanbul'uñ

Başda şimdi legençe götürür cāriye-vār

535

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

Behey i'zānı yok idrāki kıt Türk

Cevāb-ı [...] lâzım mı vaşak kürk

536

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefā'ilü Fâ'ilün

Düşse yüzine Hâletiyâ kākül-i nigār

Tārık ider gözüme benüm rüz-ı rüşeni

531 -Ü1, -Ü2, VE. s. 496, -T1, -T2

532 -Ü1, -Ü2, VE. s. 496, -T1, -T2

533 -Ü1, -Ü2, VE. s. 496, -T1, -T2

534 -Ü1, -Ü2, VE. s. 496, -T1, -T2

535 -Ü1, -Ü2, VE. s. 496, -T1, -T2

536 -Ü1, -Ü2, VE. s. 496, -T1, -T2

537

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Tūṭi-i cān bu kafesden şöyle bizār oldu kim

Anı güyā idemez āyine-i 'ālem-nümā

538

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Olmaz ise Hāletī kâbil huşuş-ı [...]

Ol şeh-i nāzik-mizāca itme hiç tekrār-ı 'arz

539

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Hep Hāletiyā āb-ı ruḥ-ı ḥürmen-i gamdur

Şayyād-ı cihān mürğ-i dile saçduğı dāne

540

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Söz-i ehl-i 'ışk anlardan degüldür mültemes

Kıl hazer kim bāzgündür naql-i erbāb-ı heves

541

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Sa'yüñle Hāletī yine meşşāta-i kalem

Gösterdi pîre-zāl-i ma'āniyi nev-'arūs

542

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Özgedür baḥr-i 'ışk Hāletiyā

Leb-i girdāb-ı gam anda nişār

537 -Ü1, -Ü2, VE. s. 497, -T1, -T2

538 -Ü1, -Ü2, VE. s. 497, -T1, -T2

539 -Ü1, -Ü2, VE. s. 497, -T1, -T2

540 -Ü1, -Ü2, VE. s. 497, -T1, -T2

541 -Ü1, -Ü2, VE. s. 497, -T1, -T2

542 -Ü1, -Ü2, VE. s. 497, -T1, -T2

543

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Bidâr âhum yakmasun her kevkeb-i envâr-ı şem'
Tengnâ-yı 'äleme lâzım degül tekrâr-ı şem'

544

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

'Aql eger baḥş eyler ise 'ışkıla bulmaz felâḥ
Peşşe şeh-bâza meges simurğa olmaz hem-cenâh

545

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Ol melek-simâya olmuş 'âşık-ı gam-ḥvâr çarḥ
Gösterür her gice dirhem her seher dinâr çarḥ

546

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Naḫş-ı ḥüsnin nice vaşf itmege imkân olsun
Hâletî hiç bakılır mı o perî-simâya

547

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

Abdâl-ı gam-ı 'ışk bürehne ser ü pädur
Âmâde-i tîr-i sitem-i ḥâr-ı belâdur

548

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Secde itdürmegiçün mest-i ser-endâzlara
Yağdı âteş-kede-i bezme 'aceb nâr-ı kadeḥ

543 -Ü1, -Ü2, VE. s. 498, -T1, -T2

544 -Ü1, -Ü2, VE. s. 498, -T1, -T2

545 -Ü1, -Ü2, VE. s. 498, -T1, -T2

546 -Ü1, -Ü2, VE. s. 498, -T1, -T2

547 -Ü1, -Ü2, VE. s. 499, -T1, -T2

548 -Ü1, -Ü2, VE. s. 500, -T1, -T2

549

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Åh ider üstinde hübânı görince ehl-i 'ışk

Åsiyâdur güyyâ ol bādile gerdân-ı 'ışk

550

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

Ĝam-ı la'lüñle cân viren 'âşık

Hep ağızdan turur hisâb virür

551

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

Hâl-i ruhu ki bir dânedür anuñ gören

Vâbeste kıldı mürĝ-i dili bîm-i dâmdan

552

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Böyle bed-nâm-ı cünün olmazidüm 'âlemde

Muttaşıl bahtumile ceng ü cidâl eylemesem

553

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

Bağ cism-i yâre kâdrini seyr eyle Hâletî

Hâk-i siyâhı sîm kılan kimiyâyı gör

554

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Egerçi ey felek zensen ... bir tîĝ-zensin sen

Nice Rüstemlerüñ başın kesen Zâl-i kühensin sen

549 -Ü1, -Ü2, VE. s. 500, -T1, -T2

550 -Ü1, -Ü2, VE. s. 500, -T1, -T2

551 -Ü1, -Ü2, VE. s. 500, -T1, -T2

552 -Ü1, -Ü2, VE. s. 500, -T1, -T2

553 -Ü1, -Ü2, VE. s. 500, -T1, -T2

554 -Ü1, -Ü2, VE. s. 500, -T1, -T2

555

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

Bir päre niş urur anı yürütmez eglerin
Dil şişesine virdi 'adü gerçi inkisâr

556

Mef'ülü Fä'ilätü Mefā'ilü Fä'ilün

Bir kimse yok ki mest-i mey-i 'ışkuñ olmaya
Yohsa yıkar mı 'âlemi ol şüh-ı şive-kâr

557

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

Leb-i dilber ki olmaya haṭṭ-vâr
Odur ger varise bî-düd-ı ḥalvâ

558

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Çekerüm bir ḥaberüñ almağa biñ dürlü belâ
Hiç benüm derd-i dilümden ḥaberüñ yok cânâ

559

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Zulm idüp âhumı irgürme benüm eflâke
Atduğum oğ yere düşmez şakın ey ḥür-likâ

555 Ü1, -Ü2, VE. s. 501, -T1, -T2

556 -Ü1, -Ü2, VE. s. 501, -T1, -T2

557 -Ü1, -Ü2, VE. s. 501, -T1, -T2

a Birinci mısradâ vezin problemi vardır.

558 -Ü1, -Ü2, VE. s. 501, -T1, -T2

559 -Ü1, -Ü2, VE. s. 501, -T1, -T2

560

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Zülfün girihlerin yine çözdü nesim-i şubh
Güyâ ki çözdü misk yükin h'âce-i 'atâ

561

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Çäh-ı belâya şalmağadur kaçdı dilberün
Kendin bıraksa 'âşık-ı dil-ğasteler ne var

562

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Şol deflü kini var ki 'adunuñ şafâ ider
Ursaydı pâyı baña leked urmadan figâr

563

Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün Mefä'ilün

Dür-i şeh-vâr olursa dâne-i eşke nigâh itmez
Nice şayd itsün âdem ol hümâ-yı kebg-reftârı

564

Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilätün Fä'ilün

Zahm-nâk[...] itdi ten-i çäkümün her pâresin
Başlar düzdi hisâr-ı 'ışka ol simün-beden

565

Mef'ülü Fä'ilätü Mefä'ilü Fä'ilün

Dil oldı derd-i 'ışkıla zâr u nâ-tüvân
Dermân olursa senden olur ey tabîb-i cân

560 -Ü1, -Ü2, VE. s. 501, -T1, -T2

561 -Ü1, -Ü2, VE. s. 502, -T1, -T2

562 -Ü1, -Ü2, VE. s. 502, -T1, -T2

563 -Ü1, -Ü2, VE. s. 502, -T1, -T2

564 -Ü1, -Ü2, VE. s. 502, -T1, -T2

565 -Ü1, -Ü2, VE. s. 502, -T1, -T2

566

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Cihânda dilberün derdiyle ey dil başumuz hoşdur
Veli gâyet perişân-hâturuz agyâr derdinden

567

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

O verd-i tâzenün cevrin vefâ bilsek olur ammâ
'Aceb âzürde-dildür bülbül-i cân hâr derdinden

568

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Ele câm-ı mey al görmek dilerseñ mihr-i rahşanı
Aña nisbet tutulmuş aya beñzer kahve fincânı

569

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yüz tutarsa [...] ey 'âşık senüñle meh
Sen dahı şemşir-i âhuñ çarh-ı ser-gerdâna tut

570

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

'Arz eyledükçe süzümü derler hicâbdan
Güyâ ki gülden âteşe karşı çıkar gül-âb

571

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Bend eylesün dehânını muhkem kemer gibi
Ol kimse kim cihânda [...]

566 -Ü1, -Ü2, VE. s. 502, -T1, -T2

567 -Ü1, -Ü2, VE. s. 502, -T1, -T2

568 -Ü1, -Ü2, VE. s. 503, -T1, -T2

569 -Ü1, -Ü2, VE. s. 504, -T1, -T2

570 -Ü1, -Ü2, VE. s. 504, -T1, -T2

571 -Ü1, -Ü2, VE. s. 504, -T1, -T2

S O N U Ç

Kaynaklarda Hâletî'nin hayatı ile ilgili verilen bilgiler daha derli toplu hâle getirilmiş, bazı tereddütlü hususlara dikkat çekilerek kendi tesbit ve değerlendirmelerimiz verilmiştir.

Şairin hem dîvânı, hem de diğer eserlerinin pekçok nüshası tesbit edilerek tezin ilgili bölümlerinde verilmiştir.

Nüshalar üzerinde yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda müellife ait Ü1 nüshasının yanısıra bir diğer müellif nüshasının daha bulunduğu kanaatine varılmış, buna bağlı olarak bilhassa gazellerin farklı tertip ve şekilleri tesbit edilmiş ve belli usüller çerçevesinde verilmiştir.

Şairin, bazı mısra ve beyitleri farklı şiirlerinde ortak olarak kullandığı ve bu yola sıkça müracaat ettiği tesbit edilmiş, ilgili mısra ve beyitlerin yanına gerekli atıf notları düşülmüştür.

İlk kez tenkidli metne dahil edilen Ü1, Ü2, VE, T1 ve T2 gibi önemli nüshalar çerçevesinde ve gerek daha önce hazırlanmış olan tenkidli metin çalışmalarında uygulanan metin tenkidi ile ilgili esaslar ve gerekse kullandığımız nüshaların özellik ve problemlerinden kaynaklanan bazı hususları da gözönünde bulundurarak uygulamaya çalıştığımız usuller çerçevesinde dîvânın tenkidli metni hazırlanmış ve böylece dîvânın nisbeten tam ve nihâi bir nüshası ortaya çıkarılmıştır.

Hazırlanan tenkidli metne göre dîvânda yeralan tüm nazım şekillerinde bazı nüshalara göre iki katına varan şiir adedi artışları olmuştur. Msl. Müellif nüshalarından biri olan Ü1'de gazel adedi 445 iken hazırlanan tenkidli metinde bu sayı yaklaşık 900 civarındadır.

Dîvânda (Ü1 ve T2 nüshaları da dahil) kıtalar arasına karışmış rubâilerin varlığı tesbit edilmiş ve bunlar kıtalar arasından çıkarılarak gerekli not düşülmüştür.

Rieu Kataloğu'nda Hâletî'ye ait gösterilen manzum Pend-nâme'nin şairin babası Pîr Mehmed Azmî Efendi'ye ait olduğu tesbit edilmiştir.

Pîr Mehmed Azmî Efendi'nin ilgili kaynak ve kataloglarda rastlayamadığımız Envâru'l-Kulûb adlı yeni bir tercüme eseri tesbit edilmiştir. (Bu eser bir nevi ilmihal kitabı olan Farsça Mesâbihü'l-İman adlı eserin Azmî Efendi tarafından gerekli düzeltme ve ilaveleri de yapılmak suretiyle âdeta yeniden telif edilmiş bir tercümesinden ibarettir.)

Hâletî'nin şiirlerinde kullandığı vezinler nazım biçimlerine göre gruplandırılmış, bu gruplandırmalardan hareketle yapılan değerlendirmeler sonucunda şairin en çok kullandığı vezinler tesbit edilerek aruz hususundaki tavrına dikkat çekilmiştir.

Sadece Haluk İpekten'in DİA'daki "Hâletî" maddesinde rastladığımız ve Azmî-zâde Hâletî'ye ait gösterilen "Tezkiretü'l-Evliyâ ve Merâkîdü'l-Asfiyâ fî Etrâfi Bağdâd" adlı eserin Hâletî'ye değil Nazmî-zâde Hüseyin Murtazâ'ya ait olan ve daha ziyade "Câmi'ü'l-Envâr fî Menâkıbi'l-Ebrâr" adıyla kayıtlı eser olduğu, dolayısıyla Hâletî'yle bir ilgisinin bulunmadığı tesbit edilmiştir.

Vermeye çalıştığımız bu tür teknik tesbitlere ilaveten dîvânın, dolayısıyla da çalışmanın edebiyatımızdaki yerine baktığımızda Hâletî'nin, bilhassa rubâileri sebebiyle kazandığı şöhretine paralel olarak rubâileri dışındaki şiirlerinin gündemde kalamadığı ve neredeyse Hâletî deyince akla sadece rubâilerinin geldiği görülmüştür. Dîvânın pekçok yazma nüshasının varlığından -ki rubâi nüshalarından sayıca hiç de az değildir- devrinde diğer şiirlerinin de sevilip tutulduğunu çıkarmak mümkündür. Şairin rubâilerinin ön plana çıkararak diğer şiirlerinin geri planda kalması hususu kanaatimce daha çok sonraki devirler itibarıyla ve bilhassa yakın devirlere baktığımızda bunda dîvânın nisbeten tam bir tenkidli metninin yapılmamış olmasının da katkısı vardır.

Dîvânı incelememiz sonucunda Hâletî'nin şiirlerinin ana hatlarıyla dîvân şiirinin genel karakterini yansıttığı görülmüştür. Son derece güzel âşıkâne ve tasavvufî gazelleri, kıt'a ve müseddesleri varsa da genelde çizgi dışına çıkamamış ve gerek gazel ve gerekse kasîde vadisinde dîvân şiirine yeni bir nefes getirememiştir. Hâletî, kanaatimce bunu denemiş ancak devrinde herbiri birer zirve olan Nef'î, Nâbî, Nâilî gibi şâirlerin yanında pek başarılı olamamış ve ikinci derecede bir şair olarak kalmıştır. Onda daha ziyade şiirin vokabülerinde göze çarpan Fuzûlî tesiri vardır ve bu tesir ve benzerlikde Hâletî'nin son derece hüznü yapılarının da payı vardır. Kasîdelerinde ise daha ziyade Nef'î tesiri hissedilir. Bu tesirlerin de sebebiyledir ki Hâletî, kendine has bir uslûb da oluşturamamıştır. Âlim bir zat olmasının da katkısıyla kelime kadrosu bir hayli zengindir ve kasîdeleri dışında kalan şiirlerinin dili sadedir.

Gerek büyük hacmiyle ihtiva ettiği pekçok şiir örneği ve gerekse şiirlerinde malzeme olarak kullandığı zengin kelime kadrosu ayrıca deyimler, atasözleri vs. ile Hâletî dîvânı, saha ile ilgili çalışma yapanlar için yararlı ve gözardı edilemez bir malzeme hüviyetindedir.

B İ B L İ Y O G R A F Y A

- Aksoy, Ömer Asım; Atasözleri ve Deyimleri Sözlüğü, 1-2, TDK, Ankara 1981
- Akşit, Ali; Azmî-zâde Mustafa Hâletî Dîvânı II (Metin), Erciyes Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1992
- Alıcı, Lütfi; Azmî-zâde Mustafa Hâletî Dîvânı I (İnceleme-Metin), Erciyes Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1992
- Aşk Çelebi, Meşâirü'ş-Şuarâ, (Neşreden: M. Owens), London 1971
- Ateş, Ahmed; Metin Tenkidi Hakkında, Türkiyat Mec., c. 7-8, İstanbul 1940
- Ayan, Hüseyin; Cevrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânının Tenkidli Metni, Erzurum 1981
- Bağdadlı Rûhî; Dîvân, Süleymaniye Ktp., Bağdadlı Vehbî 1584
- Banarlı, Nihad Sami; Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, c. 2., İstanbul 1971
- Basmadjian, K.J.; "Hâlétî", Essai Sur L'Histoire De La Littérature Ottomane, Paris 1910
- Beyânî; Tezkire-i Beyânî, Millet Ktp., Ali Emîrî, nr. 757
- Buluç, Abdulnaim; Azmî-zâde Hâletî, Hayatı ve Dîvânının Tenkidli Neşri, İ.Ü., Edebiyat Fak. TDED Blm. Mez. Tez., İstanbul 1942-1943
- Bursalı Mehmed Tahir; Osmanlı Müellifleri, c. 2, İstanbul 1972
- Charles Rieu; Catalogue of The Turkish Manuscripts in The British Museum, London 1888
- Danişmend, İ. Hâmi; İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, c. 3, İstanbul 1971-1972
- Darago, Reşat Nuri; "Hâlet" (Bir Perdelik Oyun), Yeditepe -Onbeş Günlük Fikir ve Sanat Gazetesi-, 15 Kasım-15 Aralık 1954, sy. 73-75
- Elenco Dei Manoscritti Turchi Della Biblioteca Vaticana, Roma 1953
- Ergun, Sadettin Nüzhet; Edebiyat ve Edebiyat Tarihi Özü, İstanbul 1939
- Evliyâ Çelebi; Seyahatnâme, (Türkçeleştiren: Zuhuri Danişman), c. 1, İstanbul 1969
- Faik Reşad; Eslâf, c. 1, İstanbul 1311
- Gani-zâde Nâdirî; Dîvân, Süleymaniye Ktp., Fatih 3878
- Gibb, F.J.W.; A History of Ottoman Poetry, c. 3, London 1904
- Hacı Tevfik Efendi; Mecmuatü't-Terâcîm, Üniversite Ktp. nr. 192
- Handschriften-Verzeichnisse Der Königlich Bibliothek zu Berlin (Turkischen Handschriften), Berlin 1889
- İnalçık, Halil; Adâlet-nâmeler, TTK Belgeler, sy. 3-4, Ankara 1967

- İpekten, Haluk; Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, İstanbul 1994
- _____ ; "Hâletî", DİA, c. 4, İstanbul 1991
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Dîvânlar Kataloğu, c. 2, İstanbul 1947
- İz, Fahir; "Hâletî", EI² (New Edition), c. 3, Leiden & London 1979
- Kabaklı, Ahmet; Türk Edebiyatı Tarihi, c. 2, İstanbul 1973
- Kaf-zâde Fâizî, Zübdetü'l-Eş'âr, Üniversite Ktp., T. 3289
- Kalpaklı, Mehmet; Dîvân Şiirinin Edisyonunda Bilgisayar Kullanımı Metoduna Giriş ve Fevrî Dîvânının Elektronik Formu, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul 1991
- Karaçelebi-zâde Abdulaziz; Târih-i Ravzatü'l-Ebrâr, Üniversite Ktp., nr. 5541
- Karatay, Fehmi Edhem; T.S.M. Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katalogu, c. 2, İstanbul 1961
- Kâtib Çelebi; Fezleke, c. II, İstanbul 1287
- _____ ; Keşfü'z-Zünûn (Şerafettin Yaltkaya Tab'ı), c. 1, MEB, 1941
- Kınalı-zâde Hasan Çelebi; Tezkiretü'ş-Şuarâ, Üniversite Ktp., T. 304
- Korkmaz, Zeynep; Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler, A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fak., Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Enstitüsü, Türkoloji Dergisi, c. 8, Ankara 1979
- Köprülü, M. Fuad; Edebiyat Araştırmaları, Ankara 1986
- _____ ; Eski Şâirlerimiz. Dîvân Edebiyatı Antolojisi (XVII. asır), İstanbul 1931
- _____ ; Türk Klasik Nazmında Rubâi Şeklinin Eskiliği, Türkiyat Mec., c. 2, İstanbul 1926
- Kuman, Aysel; Türk Edebiyatında Rubâi, İ.Ü., Edebiyat Fak. TDED Blm. Mez. Tez., İstanbul 1946-1947
- Levend, Âgah Sırrı; Türk Edebiyatı Tarihi, c. 1, Ankara 1984
- Mecmua-i Nu'ût-ı Nebeviyye, Süleymaniye Ktp., Hamidiye 1210
- Mehmed Süreyya; Sicill-i Osmânî, c. 2, İstanbul 1311
- Muallim Nâcî; Esâmî, İstanbul 1308
- _____ ; İhyâ-yı Âsâr-ı Rubâiyât-ı Hâletî, Mekteb Mec., c. 2, nr. 16-25, 15 Rebîü'l-evvel 1310 / 27 Eylül 1894
- _____ ; Numûne-i İntihâb-Azmî-zâde Hâletî, Mecmua-i Muallim, nr. 59, 10 Rebîü'l-evvel 1306 / 14 Kasım 1888
- _____ ; Osmanlı Şairleri (Hazırlayan: Doç. Dr. Cemal Kurnaz), İstanbul 1995
- Muhammed Muhibbî; Târih-i Hulâsatü'l-Eser (Arapça), c. 4, Üniversite Ktp., nr. 77170
- Naîmâ; Târih-i Naîmâ, c. 2-3, İstanbul 1280-1281
- Nef'î; Sihâm-ı Kazâ, Üniv. Ktp., T. 511
- Nedîm; Dîvân, Süleymaniye Ktp., Hüsrev Paşa 561

- Nev'î-zâde Atâî; Şakâik-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri, c. 3, (Hadâ'iku'l-Hakâyık Fî Tekmiletü'ş-Şakâyık, Neşre Hazırlayan: Doç. Dr. Abdülkadir Özcan), İstanbul 1989
- Oğuzhan, Ali; Azmî-zâde Hâletî'nin Rubâileri, A.Ü., Dil ve Tarih-Coğrafya Fak. TDED Blm. Tez., Ankara 1965
- Öbek, Ali İhsan; Dîvân Edebiyatında Sosyal ve Dinî Konulu Rubâiler, İstanbul 1995
- Özön, Mustafa Nihat; Türkçe Tabirler Sözlüğü, İstanbul 1943
- Rızâ; Tezkire-i Rızâ, İstanbul 1316
- Riyâzî; Riyâzü'ş-Şuarâ, Üniversite Ktp., T. 761
- Sefercioğlu, M. Nejat; Nev'î Dîvânının Tahlîli, Ankara 1990
- Sir James W. Redhouse; Turkish And English Lexicon, Beirut 1987
- Steingass, F.; Persian-English Dictionary, New Reprint, Beirut 1975
- Şemsettin Sâmî; Kamusu'l-A'lâm, c. 3, İstanbul 1308
- _____ ; Kamus-ı Türkî, İstanbul 1989
- Şinasi; Durûb-ı Emsâl-i Osmâniyye, İstanbul 1280
- Şükün, Ziya; Gencîne-i Güftâr, Ferheng-i Ziyâ, c. 1-3, İstanbul 1984
- Tansel, Fevziye Abdullah; "Hâletî" TA, c. 18, Ankara 1970
- Tarlan, Ali Nihad; Edebiyat Meseleleri, İstanbul 1981
- _____ ; Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvân Şiiri, (Fas. 1-4), İstanbul 1948
- Tatlı, Mustafa; Azmî-zâde Hâletî Dîvânındaki Kasîdeler, A.Ü., Dil ve Tarih-Coğrafya Fak. TDED Blm. Tez., Ankara 1969
- Timurtaş, Faruk Kadri; Tarih İçinde Türk Edebiyatı, İstanbul 1981
- Tolasa, Harun; Ahmed Paşa'nın Şiir Dünyası, Ankara 1973
- _____ ; "Hâletî", TDEA, c. 4, İstanbul 1981
- Türk Atasözleri ve Deyimleri, c. 1-2, Hazırlayan: Millî Kütüphane Genel Müdürlüğü, İstanbul 1992-1993
- TÜYATOK; Türkiye Yazmaları Toplu Kataloğu, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara 1979-
- Tüzün, Burhaneddin; Azmî-zâde Hâletî Efendi ve Rubâiyâtı, İ.Ü., Edebiyat Fak. TDED Blm. Mez. Tez., İstanbul 1948-1949
- Uzunçarşılı, İ. H.; Osmanlı Tarihi, c. 3/1-2, Ankara 1988
- Yeni Tarama Sözlüğü, TDK, Ankara 1983
- Yerdelen, Cevat; Azmî-zâde Hâletî'nin Rubâileri, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum 1991
- Yöntem, Ali Cânib; Edebiyat Dersleri, İstanbul 1930
- _____ ; "Hâletî", İA, c. 5/1, İstanbul 1988
- _____ ; Hâletî ve Rubâileri, Güneş Mecmuası, 1/1, 1 Mayıs 1927
- Ziya Paşa; Harâbât, c. 2, İstanbul 1292
- Zuhûrî Danışman; Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, c. 8, İstanbul 1965

TÜRKÇE ÖZET

TEZİN ADI	: Azmî-zâde Hâletî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânının Tenkidli Metni
TEZ DANIŞMANI	: Yrd. Doç. Dr. Kâşif Yılmaz
TEZİ HAZIRLAYAN	: Bayram Ali Kaya

Hakkında bilgi veren kaynaklarda da açıkça görüldüğü üzere Hâletî'nin âlimliğinin yanısıra ve hatta ondan daha çok üzerinde durulan yönü şairliği olmuştur. Bugün için taşıdığı önem ve şöhret de esas itibarıyla buna dayanmaktadır.

Hâletî'nin yaşadığı XVII. yüzyıl, dîvân edebiyatının zengin devirlerinden biri olmuştur. Bu asırda, kasîdede Nef'î, gazelde Nâbî, Nâilî, Neşâtî, Şeyhülislâm Yahyâ ve Şeyhülislâm Bahâî olmak üzere pekçok değerli ve üstad şair yetişmiştir. Hâletî de bu aradadır ve daha asrın başında meşhur olmuştur. Kasîdelerinin bilhassa nesîb ve fahriyye bölümlerinde başarılı olmakla birlikte bu alanda gözle görülür bir başarı sağlayamamış ve daha çok rubâileriyle sevilmiş ve şöhret bulmuştur.

Meşhur bir şair olmasına ve dîvânının pekçok nüshasının varlığına rağmen şu ana kadar basılmamış ve tam bir tenkidli metnin yapılmamış olması bizi bu çalışmaya sevkeden sebeplerin başında yer almıştır.

Yerli ve yabancı kütüphane katalogları taranmak suretiyle şairin dîvânına ait 28 adet nüsha tesbit edilmiş, bunlar önem derecelerine ve özelliklerine göre gruplandırılmış ve son derece önemli bulunan beş adet nüsha, T2 (H. 917) nüshası esas alınarak tenkidli metne dahil edilmiştir. Nüshalar üzerinde yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda ise şaire ait birden fazla müellif nüshasının (müellifin birden fazla tertibinin) varlığı kanaatine varılmış ve metnin tenkidi ile ilgili tüm projeksiyonlarda bu kanaatin ışığı altında hareket edilmiş ve özellikle gazellerin farklı tertip ve şekillerine dikkat çekilmiştir.

Hâletî dîvânının, bazıları ilk defa değerlendirmeye tâbi tutulan önemli nüshalarının da katkısıyla ve belli usuller dâhilinde hazırlanan tenkidli metni ile şartlar çerçevesinde nisbeten tam ve nihâi bir nüshası meydana getirilmiş ve ilim âlemine kazandırılmıştır.

SUMMARY

TITLE OF THESIS (Doctorate) : The Life, Literary Personality, Written Work and
the Critical Text of the Divan of 'Azmi Zâdeh Hâletî
NAME OF SUPERVISOR : Kâşif Yılmaz
THESIS PREPARED BY : Bayram Ali Kaya

As seen in sources that give information about Hâletî, besides his scientific knowledge he was more recognised for his poetry. His importance and fame today is essentially based on this.

The 17th century in which Hâletî lived was one of the rich divan literature periods. Many valuable and expert poets such as Nef'î in *kaşideh*, Nâbî, Nâ'îlî, Neshâtî, Sheikhü'l-islâm Yahyâ and Sheikhü'l-islâm Bahâî in *ghazal* developed in this century. Hâletî too became famous at the beginning of this century. As with his success in especially *nesib* and *fahriyye* sections of his *kaşidehs*, he wasn't able to gain notable success in this area and he was more liked and renowned for his *rubâ'is*.

Eventhough he was a famous poet and there were many copies of his *divans*, the non existence of a published complete critical text was the biggest reason that drove us to do this study.

26 copies belonging to the poets *divan* was found by way of combing local and foreign library catalogues, these were grouped according to their degree of importance, and T2 copy (Topkapı Palace Library, Hazine 917) taken as basis, 5 copies which were established as being the most important were included in the critical text. After studying the copies it was concluded that there was more than one author copy belonging to the poet and all the projections concerning the critic of the text was made according to this conviction. Further work was done under this light and attention was focused especially on the different arrangement and form of the *ghazals*.

Under the conditions a relatively complete and final copy of *divan* of Hâletî was prepared and dedicated to the scientific community by the supplementation of some important copies worked on for the first time and critical text that was prepared in certain procedure and principles.